

[Kommunens dnr: KS.2021.5]

Interpellation gällande: Hälsoscheman – negativa effekter för personal och brukare

2016 infördes "heltid som norm" vilket resulterade i att vissa undersköterskor gick upp i tjänstgöringsgrad. För att få bort en del "pucklar" då personalen är något flera än vad verksamheten kräver, strikt betraktat-ofa på eftermiddagars timmar på vardagar-har arbetsgivaren valt att korta nattarbetarnas 10-timmarspass till 8 eller 9 timmar. Enligt vad undertecknade erfarit från berörd personal och även fackliga företrädare, har denna åtgärd lett till flera nattpass samt kortare och sämre återhämtning. Dessutom - all dagpersonal, oavsett tjänstgöringsgrad- ska arbeta samma antal pass. Detta har fått till följd att medarbetare med lägre tjänstgöringsgrad fått fler kortare arbetspass och även mindre antal lediga dagar.

Helgtjänstgöring rekommenderas till varannan helg. Resultat: Ännu mindre tid med familj och vänner. Semester beviljas normalt inte över helg, såvida man inte tar ut minst fem semesterdagar.

"Resurspass" på minst 5 procent läggs på samtliga berörda medarbetare. Man kan i sämsta fall få dessa pass förlagda till en annan arbetsplats. Det finns en uppenbar risk för försämrad vård/omsorg för boende/brukare då personalen ej är insatt i alla frågor och rutiner som rör annan verksamhet som de inte är bekant med, t.ex. bristande kontinuitet och risk för felmedicinering. I Coronatider är det självfallet inte bra att personal flyttas runt på detta sätt.

Svar önskas på följande frågor:

Är detta ett bra sätt att behandla trogen och solidarisk personal?

Hur ska vi kunna rekrytera nya medarbetare med dessa arbetsvillkor?

Hur ser du som ordförande för Kommunstyrelsen på risken för att införandet av hälsoscheman kan leda till flera sjukskrivningar och uppsägningar ?

Hälsoscheman – negativa effekt 2021-05-19 ter för personal och brukare

Abirina Silva, Bengt-Ove Eriksson

Vänsterpartiet

Kf §73

Dnr: KS.2021.5

1.2.6

Interpellation gällande Hälsoscheman – negativa effekter för personal och brukare**Beslut**

Kommunfullmäktige godkänner att interpellationen får ställas och att den ska besvaras vid kommunfullmäktiges kommande sammanträde.

Ärendebeskrivning

Bengt-Ove Eriksson (V) och Abirina Silva (V) har den 19 maj 2021 lämnat in en interpellation gällande Hälsoscheman – negativa effekter för personal och brukare. Interpellationen är ställd till kommunstyrelsens ordförande Carina Johansson (C) och sammanfattas enligt följande:

2016 infördes "heltid som norm" vilket resulterade i att vissa undersköterskor gick upp i tjänstgöringsgrad. För att få bort en del "pucklar" då personalen är något flera än vad verksamheten kräver, strikt betraktat-ofta på eftermiddagars timmar på vardagar-har arbetsgivaren valt att korta nattarbetarnas 10-timmarspass till 8 eller 9 timmar. Enligt vad undertecknade erfarit från berörd personal och även fackliga företrädare, har denna åtgärd lett till flera nattpass samt kortare och sämre återhämtning. Dessutom - all dagpersonal, oavsett tjänstgöringsgrad- ska arbeta samma antal pass. Detta har fått till följd att medarbetare med lägre tjänstgöringsgrad fått fler kortare arbetspass och även mindre antal lediga dagar. Helgtjänstgöring rekommenderas till varannan helg. Resultat: Ännu mindre tid med familj och vänner. Semester beviljas normalt inte över helg, såvida man inte tar ut minst fem semesterdagar. "Resurspass" på minst 5 procent läggs på samtliga berörda medarbetare. Man kan i sämsta fall få dessa pass förlagda till en annan arbetsplats. Det finns en uppenbar risk för försämrad vård/omsorg för boende/brukare då personalen ej är insatt i alla frågor och rutiner som rör annan verksamhet som de inte är bekant med, t.ex. bristande kontinuitet och risk för felmedicinering. I Coronatider är det självfallet inte bra att personal flyttas runt på detta sätt.

Frågorna lyder:

Är detta ett bra sätt att behandla trogen och solidarisk personal?

Hur ska vi kunna rekrytera nya medarbetare med dessa arbetsvillkor?

Hur ser du som ordförande för kommunstyrelsen på risken för att införandet av hälsoscheman kan leda till flera sjukskrivningar och uppsägningar?

Interpellationen kommer att besvaras på kommande sammanträde.

Beslutsunderlag

Interpellation från Bengt-Ove Eriksson (V) Abirina Silva (V) daterad den 19 maj 2021

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på att interpellationen får ställas och finner att kommunfullmäktige godkänner den.

Beslutet skickas till:

Bengt-Ove Eriksson (V)

Abirina Silva (V)

Carina Johansson (C)

[Kommunens dnr: KS.2021.6]

Fråga:

Fråga till kommunstyrelsens ordförande alternativt socialnämndens ordförande.

Efter 25 år i tjänst som anställd eller förtroendevald uppmärksammar kommunen dessa personer med en gåva och tillhörande samkväm.

Men hur är det med de som har arbete genom kommunens Daglig verksamhet (Omsorgen/LSS)? Dessa personer arbetar också.

Min fråga är: Uppmärksammas dessa medarbetare efter 25 år i verksamheten i likhet med andra i kommunen? Om inte, varför?

Erik Andersson

Kommunistiska partiet

[Kommunens dnr: KS.2021.3]

Avsägelse gällande:

På grund av sjukdom avslutar jag alla mina uppdrag med omedelbar verkan.
Gruppledare, parlamentariska kommittén och demokratiberedningen
för Vänsterpartiet i Gislaved.

Sven Erik Järnkvist

Vänsterpartiet

Vb §19

Dnr: KS.2021.3

Valärende, entledigande som ledamot i parlamentariska kommittén och som ledamot i demokratiberedningen.**Förslag till beslut**

Valberedningens presidium föreslår kommunfullmäktige att godkänna Sven-Erik Järnkvist (V) avsägelse som ledamot i parlamentariska kommittén och som ledamot i demokratiberedningen.

Ärendebeskrivning

Sven-Erik Järnkvist (V) har inkommit med en avsägelse som ledamot i parlamentariska kommittén och som ledamot i demokratiberedningen.

Beslutsunderlag

Avsägelse från Sven-Erik Järnkvist (V) daterat det 14 juni 2021

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Ks §176

Dnr: KS.2019.145

I.2.6

Svar på motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att motionen om strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterad den 2 maj 2019, ska anses besvarad.

Ärendebeskrivning

Josefine Dinäss (S), Rose-Mari Modén (S) och Naile Azizi (S) har den 2 maj 2019 lämnat in en motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Motionärerna föreslår att:

- Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
- Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Motionen har den 22 maj 2019 remitterats till socialnämnden och räddningsnämnden för beredning och med hänvisning till deras yttranden har kommunstyrelseförvaltningen föreslagit att motionen om strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterad den 2 maj 2019, ska avslås.

Kommunstyrelsen behandlade motionssvaret den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, fritid- och folkhälsonämnden och kulturnämnden bereda motionen.

Socialnämnden har svarat i första remissomgången och har inget ytterligare att tillföra utöver ett förtydligande om att en utveckling/samverkan av det strategiska arbetet inom Gislaveds kommuns nämnder och bolag bör prioriteras före att utveckla en överordnad strategi med GGVV-kommunerna.

I sitt första svar på motionen konstaterar socialnämnden att det pågår ett kontinuerligt arbete med suicidprevention. Socialförvaltningen har ett uppdrag att arbeta med suicidprevention i kommunens "Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete", som är ett kommun- och förvaltningsövergripande arbete, där förvaltningen har ett övergripande ansvar för Gislaveds kommun när det gäller suicid. Rutiner är framtagna som finns tillgängliga för samtliga medarbetare som i sitt arbete möter människor med suicidala tecken. Det sker även samverkan både internt och externt.

Det förebyggande arbetet utgår till stora delar från det nationella handlingsprogram som beslutades av riksdagen 2008. Programmet består av nio (9) åtgärdsområden som omfattar insatser på såväl individ- som befolkningsnivå.

Socialnämnden menar att det är problematiskt att kartlägga suicidproblematiken utifrån sekretessen. Syftet med en kartläggning är att förhindra att människor tar sitt liv och då detta inte är möjligt att utföra utifrån

Ks §176 (forts.)

personlig integritet och lagstadgad sekretess är ökad kompetens hos medarbetare och struktur i det förebyggande arbetet en väg att förhindra självmord. När det gäller gemensam handlingsplan för suicid inom GGCV-regionen finns det ingen sådan idag, då kommunerna arbetat fram egna handlingsprogram för olycksförebyggande arbete eller liknande. Med anledning av ovanstående har socialnämnden den 8 september 2020 återigen föreslagit att motionen ska avslås.

Räddningsnämnden anser i sitt yttrande att med anledning av att arbetet med att utveckla suicidförebyggandet prioriteras i det olycksförebyggande arbetet och inom styrdokumentet för hållbart samhälle behövs inget ytterligare styrdokument. Om arbetet behöver ha en mer direkt styrning bör detta ske genom ett konkret uppdrag till berörda nämnder.

Kulturnämnden, fritid- och folkhälsonämnden och barn- och utbildningsnämnden har följande gemensamma skrivning i sina yttranden: Kommunens arbete med suicidprevention hanteras i "Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete". Det övergripande ansvaret ligger där på socialnämnden. Det är Lagen om skydd mot olyckor (LSO) som anger att ett handlingsprogram för olycksförebyggande arbete ska upprättas och antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. För att nå framgång med suicidprevention krävs ett förebyggande arbete på alla nivåer i samhället och på olika områden. Det kan handla om allt ifrån grundläggande utbildning för personal, fysiskt bygga bort suicidrisker eller beakta dem redan vid samhällsplanering samt snabba och trygga rutiner vid upplevd psykisk ohälsa. Inom regionen finns en uttalad samverkan mellan räddningstjänst, polis och sjukvård i samband med larm vid suicidrisk.

Nämnderna beskriver även hur deras förebyggande arbete ser ut. Kulturnämnden lyfter att man arbetar med att tillhandahålla inkluderade mötesplatser där besökarna kan vara medskapande och uppleva gemenskap och en känsla av sammanhang. Mer riktade insatser mot psykisk ohälsa sker genom kulturunderstödd rehabilitering som är ett samarbete med Region Jönköpings län och primärvården, samt Dans för hälsa, som riktar sig till flickor i högstadieåldern och är ett samarbete med skolhälsovården.

Fritid- och folkhälsonämnden beskriver att deras förebyggande arbete handlar om att generellt öka kunskapen om psykisk ohälsa hos framförallt barn och unga. Åtgärder kan handla om att minska alkoholkonsumtion samt upplysa om risker med användning av droger och destruktivt leverne samt motarbeta mobbing.

Barn- och utbildningsnämnden lyfter att det förebyggande arbete utgår från generellt salutogena hälsofrämjande samtal och åtgärder. Ansvar för att uppmärksamma och att vidta vidare åtgärder finns hos alla som möter barn och ungdomar i förvaltningens olika verksamheter. Elevhälsans professioner, då främst skolsköterska och skolkurator, finns alltid till hands för spontana och planerade samtal. Förutom den vardagliga personliga kontakten genomförs hälsosamtal med samtliga elever i förskoleklass, årskurs 2, 4, 8 och årskurs 1 på gymnasiet. Man anser att kommunens personal generellt behöver öka kunskapen om psykisk ohälsa, främst hos barn och unga men även hos vuxna, som personal eller vårdnadshavare, som verksamheterna kommer i kontakt med. Barn- och utbildningsnämnden har den 3 november 2020 föreslagit att

Ks §176 (forts.)

motionens första del att "Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen" ska bifallas och att motionen i övrigt ska anses besvarad.

Samtliga beredande nämnder menar att kommunens suicidpreventiva arbetetroligen kan utvecklas genom en ökad samordning av det suicidförebyggande arbetet och att arbetet bör utvecklas inom ramen för det olycksförebyggande handlingsprogrammet eller utifrån styrdokument inom hållbar utveckling.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar i sin beredning att det förebyggande suicidarbete kommer att ingå i det olycksförebyggande handlingsprogrammet. Det är eftersträvänsvärt att det ska vara likvärdigt i Gislaved och Gnosjö kommuner. Arbetet med suicidprevention sker bland annat i ett länsövergripande projekt som regionen ansvarar för. Fram till oktober 2022 finansierar regionen en 20% tjänst i varje kommun i länet. Syftet med tjänsten är att driva det suicidpreventiva arbetet framåt i respektive kommun. Arbetet samordnas mellan Gislaved och Gnosjö kommun av räddningstjänsten. Sedan tidigare finns det en stadigvarande grupp i länet som arbetar med utbildningar om suicidprevention. De gör även analyser i länet. Det blir utifrån sekretessen inte möjligt att kartlägga suicidproblematiken i kommunen.

Med hänvisning till ovanstående yttranden föreslår kommunstyrelseförvaltningen att motionen om strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterad den 2 maj 2019, ska anses besvarad.

Beslutsunderlag

Motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterad den 2 maj 2019
Räddningsnämnden den 27 augusti 2019, §54
Socialnämnden den 18 februari 2020, §18
Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 24 februari 2020
Kommunstyrelsen den 25 mars 2020, §72
Kommunstyrelsen den 1 april 2020, §82
Kulturnämnden den 18 maj 2020, §15
Fritid- och folkhälsonämnden den 19 maj 2020, §28
Socialnämnden den 8 september 2020, §101
Barn- och utbildningsnämnden den 3 november 2020, §90
Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 12 mars 2021

Yrkanden

Anton Sjödell (M): Bifall till förslaget.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Yttrande över motion angående handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Josefine Dinäss, Rose-Mari Moden och Naile Azizi från socialdemokraterna har inkommit med en motion, daterad 2 maj 2019, angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Socialdemokraterna föreslår att:

- Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
- Kommunen tillsammans med GGVV kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Ärendet har remitterats till räddningstjänsten och socialnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaren den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, bland annat fritid- och folkhälsonämnden, bereda motionen.

Fritid- och folkhälsoförvaltningens synpunkter

Suicid är ett folkhälsoproblem som förutom förlust av människoliv leder till omfattande psykiskt lidande och försämrad hälsa hos anhöriga och andra berörda. Arbete med suicidprevention finns idag angivet i kommunens Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete. Det övergripande ansvaret ligger där på socialnämnden. Det är Lagen om skydd mot olyckor (LSO) som anger att ett handlingsprogram för olycksförebyggande arbete ska upprättas och antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod.

För att nå framgång med suicidprevention krävs ett förebyggande arbete på alla nivåer i samhället och på olika områden. Det kan handla om allt ifrån grundläggande utbildning för personal, fysiskt bygga bort suicidrisker eller beakta dem redan vid samhällsplanering samt snabba och trygga rutiner vid upplevd psykisk ohälsa. Inom regionen finns en uttalad samverkan mellan räddningstjänst, polis och sjukvård i samband med larm vid suicidrisk.

Fritid- och folkhälsoförvaltningens förebyggande arbete utgår från generellt hälsofrämjande åtgärder som också tangerar en universell suicidprevention. Det handlar om att generellt öka kunskapen om psykisk ohälsa hos framförallt barn och unga. Åtgärder kan handla om att minska alkoholkonsumtion samt upplysa om risker med användning av droger och destruktivt leverne samt motarbeta mobbning.

Det kan finnas ett behov av att synkronisera det förebyggande arbetet inom kommunen. Det kan handla om behov av en särskild funktion för att samordna det suicidförebyggande arbetet. Arbetet bör hur som helst utvecklas inom ramen för det olycksförebyggande handlingsprogrammet eller utifrån styrdokument inom hållbar utveckling.

Anna Gamlén
Fritid- och folkhälsochef

FRITID- OCH FOLKHÄLSOFÖRVALTNINGEN

Fn §28

Dnr: FN.2020.26

1.9

Motion - Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök**Beslut**

Fritid- och folkhälsonämnden beslutar att anta fritid- och folkhälsoförvaltningens yttrande daterad den 17 april 2020 som sitt samt att översända det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Josefine Dinäss, Rose-Mari Moden och Naile Azizi från den socialdemokratiska gruppen har inkommit med en motion, daterad 2 maj 2019, angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Socialdemokraterna föreslår att:

Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
Kommunen tillsammans med GGVV kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Ärendet har remitterats till räddningstjänsten och socialnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaren den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, bland annat fritid- och folkhälsonämnden, bereda motionen.

Fritid- och folkhälsochefen har gjort ett yttrande över förvaltningens synpunkter. Bland annat hänvisas till att kommunen enligt Lagen om skydd mot olyckor har ett handlingsprogram för olycksförebyggande arbete som tangerar suicidprevention idag. Även förvaltningens förebyggande arbete nämns.

Beslutsunderlag

Motion Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Delegationsbeslut gällande motion angående Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Protokoll från kommunstyrelsen § 82, daterad den 1 april 2020

Protokoll från räddningsnämnden § 54, daterad den 27 augusti 2019

Protokoll från socialnämnden § 18, daterad den 18 februari 2020

Fritid- och folkhälsoförvaltningens yttrande daterad den 17 april 2020

Protokoll från fritid- och folkhälsonämndens arbetsutskott § 22, daterad den 30 april 2020

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

MW

Justerares signatur

Utdragsbestyrkande

Yttrande över motion angående handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Josefine Dinäss (S), Rose-Mari Modén (S) och Naile Azizi (S) har inkommit med en motion, daterad 2 maj 2019, angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Motionärerna föreslår att:

- Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
- Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Ärendet har remitterats till räddningstjänsten och socialnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaren den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, bland annat barn- och utbildningsnämnden, bereda motionen.

Barn- och utbildningsförvaltningens synpunkter

Suicid är ett folkhälsoproblem som förutom förlust av människoliv leder till omfattande psykiskt lidande och försämrad hälsa hos anhöriga och andra berörda. Arbete med suicidprevention finns idag angivet i kommunens Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete. Det övergripande ansvaret ligger där på socialnämnden. I Lagen om skydd mot olyckor (LSO) anges att ett handlingsprogram för olycksförebyggande arbete ska upprättas och antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod.

För att nå framgång med suicidprevention krävs ett förebyggande arbete på alla nivåer i samhället och på olika områden. Det kan handla om allt ifrån grundläggande utbildning för personal, fysiskt bygga bort suicidrisker eller beakta dem redan vid samhällsplanering samt snabba och trygga rutiner vid upplevd psykisk ohälsa. Inom regionen finns en uttalad samverkan mellan räddningstjänst, polis och sjukvård i samband med larm vid suicidrisk.

Barn- och utbildningsförvaltningens förebyggande arbete utgår från generellt salutogena hälsofrämjande samtal och åtgärder. Ansvar för att uppmärksamma och att vidta vidare åtgärder finns hos alla som möter barn och ungdomar i förvaltningens olika verksamheter. En del av skolans

grundläggande uppdrag, som framgår av skollagen och läroplanerna, är det främjande arbetet, som innebär att skapa en skola där alla barn och ungdomar kan utvecklas, lära och känna omsorg och omtanke. Det främjande perspektivet omfattar bland annat att eleven får känna sig värdefull, får känna optimism och framtidstro. Det är också viktigt att skolan ger eleverna stöd att utveckla goda kamratrelationer och skapar plats för viktiga samtal om relationer.

Elevhälsans professioner, då främst skolsköterska och skolkurator, finns alltid till hands för spontana och planerade samtal. Elevhälsans personal är mycket viktig i alla situationer när elever känner oro, behöver stöd eller känner en vilshenhet i tillvaron.

Förutom den vardagliga personliga kontakten genomförs Hälsosamtal med samtliga elever i förskoleklass, årskurs 2, 4, 8 och årskurs I på gymnasiet. Samtalen initieras genom en omfattande enkät med fokus på elevens mående och livssituation. Med utgångspunkt av enkätens innehåll och svar möter eleven sedan skolsköterskan för ett längre samtal. Indikationer på svårigheter och sämre mående följs upp av skolans elevhälsa och eventuella vidare samarbeten med regionens instanser eller socialtjänstens stödfunktioner.

Barn- och utbildningsförvaltningen anser att kommunens personal generellt behöver öka kunskapen om psykisk ohälsa, främst hos barn och unga men även hos vuxna, som personal eller vårdnadshavare, som verksamheterna kommer i kontakt med. Att upptäcka signaler tidigt och ha kunskap om hur man agerar samt att man känner till hur man snabbt och säkert kan få ett gott stöd kan vara väldigt avgörande.

Åtgärder i den fysiska miljön och försvårande av tillgängligheten till utsatta platser är också viktiga.

Det kan finnas ett behov av att synkronisera det förebyggande arbetet inom kommunen. Det kan handla om behov av en särskild funktion för att samordna det suicidförebyggande arbetet. Arbetet bör hur som helst utvecklas inom ramen för det.

Sammanfattande bedömning och beslutsförslag

Barn- och utbildningsförvaltningen anser att suicidpreventionen i kommunen behöver förstärkas och förtydligas och föreslår därför att kommunen utarbetar en ny handlingsplan för suicidprevention. Handlingsplanen utarbetas tillsammans med Gnosjö kommun då man har gemensam räddningstjänst inom dessa kommuner.

Mot bakgrund av detta föreslås att motionen angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, anses besvarad.

Motion

Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Gislaveds kommun behöver en strategi/ handlingsplan för hur suicid skall minska. Under 2011-2015 har 236 personer i Jönköpings län tagit sitt liv. Ungefär 10 gånger fler har försökt att göra det. Alltså ca 2400 personer. Varje suicid eller försök till det producerar ett ofattbart lidande för familjemedlemmar, vänner, kollegor och grannar. Vi är många som har drabbats och konsekvenserna blir ofta depressioner, sjukskrivningar, skuld känslor och i flera fall kopieras suiciden. Vi kan också konstatera att suicid kryper allt längre ner i åldrarna. De flesta som tar sitt liv är deprimerade eller lider av psykisk ohälsa trots att vi idag kan bota depressioner och hjälpa de som har psykisk ohälsa. Suicid är fortfarande behäftat med stort stigma och okunskap. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB har räknat ut att de för tidiga dödsfallen i Sverige innebär en förlust på mer än 38 000 tusen levnadsår eller 32 år per suicid. Detta är en stor förlust för individen själv och för samhället.

2008 antog riksdagen en nollvision för suicid. "Ingen bör hamna i en sådan utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. Regeringen har som vision att ingen skall behöva ta sitt liv." *Utdrag ur proposition 200772008:10*

Men om suicid eller försök till suicid skall minska radikalt krävs att varje län och varje kommun tar frågan på största allvar. Vi måste också vara uppmärksamma på de ungas psykiska ohälsa som vi ser ökar från år till år. Om inget görs kommer dessa unga idag i framtiden utgöra en stor del av de som väljer att avsluta sitt liv. Runt om i Sverige pågår liknande arbeten med handlingsplaner bland annat i Sörmland, Gotland, Sandviken, Sala Norrköping och Värmland. Det går att lära av vad andra har gjort både i Sverige och utomlands. Ingen kan göra allt men Gislaveds kommun kan göra något.

Socialdemokraterna föreslår:

Att kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen

Att kommunen tillsammans i GGVV kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man skall kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

För socialdemokratiska gruppen 2019-05-02

Josefine Dinäss

Rose-Mari Moden

Naile Azizi

Sn §18

Dnr: SN.2019.61

1.9

Remiss, Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun**Beslut**

Socialnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att motionen avseende att göra en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen samt att, tillsammans med GGVV-kommunerna, ta fram en strategi eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök, ska avslås.

Ärendebeskrivning

I en motion (dnr KS 2019.145) lämnade den socialdemokratiska gruppen i kommunfullmäktige ett förslag att kommunen skulle göra en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen, samt att kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna skulle ta fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man skulle kunna minska antalet suicid och suicidförsök. Motionärerna menade att om suicid eller försök till suicid ska minska radikalt krävs att varje län och varje kommun tar frågan på allvar. Kommunstyrelsen remitterade motionen till räddningsnämnden och socialnämnden för beredning.

Bakgrund

Inom socialnämndens ansvarsområde pågår ett kontinuerligt arbete med suicidprevention. Förvaltningen har utformat ett antal rutiner som inriktar sig på suicidpreventiva åtgärder, som alla medarbetare, oavsett verksamhetstillhörighet, ska och kan använda då de i sitt arbete möter människor med suicidala tecken. Rutinerna finns samlade i förvaltningens gemensamma kvalitetshandbok som är tillgänglig för alla medarbetare. Informationsbrochyren "Vad gör vi då" är en kortfattad vägledning till medarbetare som möter människor med självmordstankar. Brochyren är framtagen av representanter från olika verksamheter inom Gislaveds kommun. När personer tar kontakt med socialförvaltningen via telefon och uttrycker livsleda och självmordstankar finns en rutin "Rutin vid telefonkontakt..." i hur man samtalar och gör bedömning av risknivå (låg, medelhög, hög), varje nivå beskriver en tydlig konkret handlingsplan för medarbetarens tillvägagångssätt i det fortsatta samtalet. Rutinerna är tillämpningsbara när man möter människor direkt eller indirekt och kan föra samtal med den berörda personen.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet utgår till stora delar från det nationella handlingsprogram som beslutades av riksdagen 2008. Programmet består av nio åtgärdsområden som omfattar insatser på såväl individ- som befolkningsnivå:

1. Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper
2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid
4. Se suicid som psykologiska misstag
5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
7. Höj kompetensen hos nyckelpersoner
8. Gör händelseanalyser efter suicid
9. Stöd frivilligorganisationer

De nio åtgärdsområdena i handlingsprogrammet utgår dels från ett befolkningsperspektiv, dels ett individperspektiv. I ett regeringsbeslut i maj 2015 fick Folkhälsoinstitutet (FHI) uppdrag att samordna det nationella suicidförebyggande arbetet. Idag används handlingsprogrammet av många aktörer som ett ramverk för det suicidpreventiva arbetet på en övergripande nivå. Inom Jönköpings län har det suicidpreventiva arbetet pågått under ett antal år.

Övergripande ansvar

Socialförvaltningen har ett uppdrag att arbeta med suicidprevention i kommunens "Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete", som är ett kommun- och förvaltningsövergripande arbete, där förvaltningen har ett övergripande ansvar för Gislaveds kommun när det gäller suicid.

Individ- och familjeomsorg

Inom Individ & Familjeomsorgen (IFO) finns flera möjligheter för barn och unga att få stöd och hjälp på ett enkelt sätt. Enheten Barn och Unga har kurator på familjecentralen i Gislaved och Smålandsstenar, Barn och Ungdomshälsan 6-18 år, samt Ungdomsmottagningen 13-22 år. Enheten för Vuxenstöd erbjuder den öppna verksamheten Ung Individ 13-25 år. Alla orosanmälningar som kommer in till IFO tas på stort allvar och handläggs skyndsamt.

Funktionshinderverksamhet

När det gäller funktionshinderverksamheten (FH) har boendestödspersonalen en viktig roll. Inom FH har viss personal utbildning för suicidprevention, och man samverkar med regionens resurser såsom vårdjouren och psykiatrisjuksköterska.

Äldreomsorgen

Inom äldreomsorgens ordinära boende och hemsjukvård finns ett strukturerat samarbete mellan kommunens sjuksköterskor och primärvårdens vårdcentraler. Vid behov anlitas den regionala sjukhusvården exempelvis då brukare har en djupare depression och behöver psykiatrisk specialistvård. Vid alla vård- och omsorgsboenden finns kontinuitet med regelbundna läkarkontakter enligt Hälso- och sjukvårdsavtal som reglerar läkares insatser i den kommunala vården.

Intern samverkan

Socialförvaltningen samverkar internt med barn- och utbildningsförvaltningen och deras elevhälsa, där många barn och ungdomar kan fångas upp i tidigare skede. Den nyinrättade samordningstjänsten för SSPF (samarbete mellan socialtjänst, skola, polis och fritid) blir en ytterligare tillgång i arbetet med att fånga unga människor och deras sociala situation.

Extern samverkan

Externt samverkar socialförvaltningen med regionen på olika sätt. Regionens verksamhet "En väg in, barn och unga psykisk hälsa" är en gemensam kontaktväg till barn- och ungdomshälsan och barn- och ungdomspsykiatri för barn upp till 18 år. Det finns ett akutnummer för att komma i kontakt med akutverksamheten inom barn och ungdomspsykiatri dygnet runt. Detta är en nyhet från januari 2020.

Kartläggning av suicidproblematik

Att kartlägga suicidproblematiken inom Gislaveds kommun är problematiskt utifrån sekretessen och att det endast finns ett fåtal inrapporterade självmord/år,

vilket kan innebära brott mot den personliga integriteten. Självordsstatistik finns för Jönköpings län på Socialstyrelsens hemsida, dit regionen rapporterar. När det gäller självmordsförsök finns det ett mörkertal som inte rapporteras in av olika anledningar.

Syftet med en kartläggning är att förhindra att människor tar sitt liv och då detta inte är möjligt att utföra utifrån personlig integritet och lagstadgad sekretess är ökad kompetens hos medarbetare och struktur i det förebyggande arbetet en väg att förhindra självmord.

Självordsförsök och självmord

När det gäller rapporteringen från socialförvaltningens verksamheter där det sker suicidförsök och/eller fullbordade suicid ska dessa händelser Lex Sara/Maria-rapporteras enligt rutin i Kvalitetshandboken. Icke förväntade dödsfall, självmord och självmordsförsök ska alltid rapporteras enligt lex Sarah (socialtjänstinsatser) eller lex Maria (vid hälso- och sjukvårdsinsatser).

Gemensam handlingsplan GGVV

När det gäller gemensam handlingsplan för suicid inom GGVV-regionen finns det ingen sådan idag, då kommunerna arbetat fram egna handlingsprogram för olycksförebyggande arbete eller dylikt. Det finns kommuner som arbetat fram handlingsplaner i Jönköpings län, och det kommer genom regionens regi (FoUrum) hållas konferenser i länet för kommunerna i ämnet under 2020.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse till nämnd daterad 28 januari 2020
Protokoll 2020-02-04 - Snau §13
Motion från Socialdemokraterna
Delegationsbeslut KS 2019.145

Yrkanden

Inga-Maj Eleholt (C)

Avslag på motionens första att-sats om att göra en kartläggning av suicid-problematiken i kommunen.

Kjell Thelin (S) med instämmande av Bengt-Ove Eriksson (V)

Bifall till motionens andra att-sats

Jörg Neumann (M) med instämmande av Urban Nilsson (C)

avslag på motionens andra att-sats.

Propositionsordning 1:

Ordföranden ställer proposition på sitt yrkande om avslag på motionens första att-sats och finner att socialnämnden beslutat att bifalla yrkandet.

Propositionsordning 2:

Ordföranden ställer proposition på Kjell Thelins (S) m.fl. yrkande om bifall till motionens andra att-sats och Jörg Neumanns m.fl. yrkande om avslag på motionens andra att-sats, och finner att socialnämnden beslutar att bifalla Jörg Neumanns m.fl yrkande.

Omröstning begärs. Följande propositionsordning godkänns:

Ja röst för bifall till Jörg Neumanns m.fl. yrkande om avlag på till motionens andra att-sats.

Nej röst för bifall till Kjell Thelins (S) m.fl. yrkande om bifall till motionens andra att-sats.

Omröstningsresultat

Ja-röster

Kenneth Magnusson (C)

Jörg Neumann (M)

Gerd Berg (M)

Kian Anderson (WeP)

Inga-Maj Eleholt (C)

Linda Strömblad (C)

Urban Nilsson (C)

Ewy Olsson (L)

Nej-röster

Kjell Thelin (S)

Jessica Flod Malmgren (S)

Kjell Olsson (S)

Lena Åsberg (S)

Bengt-Ove Eriksson (V)

Med 8 ja-röster, 5 nej-röster och Mattias Johansson (SD) och Anders Gustafsson (SD) som avstår har socialnämnden beslutat att bifalla Jörg Neumanns m.fl. yrkande om att avslå motionens andra att-sats.

Beslutet skickas till:

Socialförvaltningens ledningsgrupp

Kommunstyrelsen

Kn §15

Dnr: KN.2020.14

1.9

Remiss - Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök**Beslut**

Kulturnämnden beslutar att anta förslaget till remissvar över motionen - Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Ärendebeskrivning

Josefine Dinäss (S), Rose-Mari Modén (S) och Naile Azizi (S) har den 2 maj 2019 lämnat in en motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Motionärerna föreslår att:

Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.

Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och Suicidförsök.

Motionen har remitterats till socialnämnden och räddningsnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaret den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, fritid- och folkhälsonämnden och kulturnämnden bereda motionen.

Beslutsunderlag

Motion Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Delegationsbeslut gällande motion angående Strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Protokoll från kommunstyrelsen § 82, daterad den 1 april 2020

Protokoll från räddningsnämnden § 54, daterad den 27 augusti 2019

Protokoll från socialnämnden § 18, daterad den 18 februari 2020

Kulturförvaltningens yttrande daterad den 20 april 2020

Protokoll från kulturnämndens arbetsutskott §8, daterad den 4 maj 2020

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Yttrande över motion angående handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun

Josefine Dinäss, Rose-Mari Moden och Naile Azizi från Socialdemokraterna har inkommit med en motion, daterad 2 maj 2019, angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Socialdemokraterna föreslår att:

- Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
- Kommunen tillsammans med GGVV kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Ärendet har remitterats till räddningstjänsten och socialnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaren den 1 april 2020 och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, bland annat kultur nämnden, bereda motionen.

Kulturförvaltningens synpunkter

Kommunens arbete med suicidprevention hanteras i "Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete". Det övergripande ansvaret ligger där på socialnämnden. Det är Lagen om skydd mot olyckor (LSO) som anger att ett handlingsprogram för olycksförebyggande arbete ska upprättas och antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod.

För att nå framgång med suicidprevention krävs ett förebyggande arbete på alla nivåer i samhället och på olika områden. Det kan handla om allt ifrån grundläggande utbildning för personal, fysiskt bygga bort suicidrisker eller beakta dem redan vid samhällsplanering samt snabba och trygga rutiner vid upplevd psykisk ohälsa. Inom regionen finns en uttalad samverkan mellan räddningstjänst, polis och sjukvård i samband med larm vid suicidrisk.

Kulturförvaltningens förebyggande arbete utgår från generellt hälsofrämjande åtgärder. Det sker genom att tillhandahålla inkluderade mötesplatser där besökarna kan vara medskapande och uppleva gemenskap och en känsla av sammanhang. Mer riktade insatser mot psykisk ohälsa sker genom kulturunderstödd rehabilitering som är ett samarbete med Region Jönköpings län och primärvården, samt Dans för hälsa, som riktar sig till flickor i högstadiesåldern och är ett samarbete med skolhälsovården.

Kommunens suicidpreventiva arbete kan troligen utvecklas genom en ökad samordning av det suicidförebyggande arbetet. Arbetet bör utvecklas inom ramen för det olycksförebyggande handlingsprogrammet eller utifrån styrdokument inom hållbar utveckling.

Magnus Jonsson
Kulturchef

KULTURFÖRVALTNINGEN

POSTADRESS

Gislaveds kommun
332 80 Gislaved

BESÖKSADRESS

Stortorget 1
Gislaved

TELEFON/FAX

0371-810 00

E-POST/WEBB

kommunen@gislaved.se
gislaved.se

ORGANISATIONSNR

212000-0514

GIRO

Bankgiro 426-7225

Bu §90

Dnr: BU.2020.32

I.2.6

Yttrande över motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun**Beslut**

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

- att föreslå kommunfullmäktige
- att bifalla motionens första att-sats "Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen."
  - att anse motionens andra att-sats "Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök." för besvarad.

Ärendebeskrivning

Josefine Dinäss (S), Rose-Mari Modén (S) och Naile Azizi (S) har inkommit med en motion, daterad 2 maj 2019, angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun.

Motionärerna föreslår att:

- Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen.
- Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök.

Ärendet remitterades till räddningstjänsten och socialnämnden för beredning. Kommunstyrelsen behandlade motionssvaren 2020-04-01, §82, och beslutade att återremittera ärendet för att låta fler nämnder, bland annat barn- och utbildningsnämnden, bereda motionen.

Barn- och utbildningsförvaltningen har utarbetat förslag till yttrande över motionen. Barn- och utbildningsförvaltningen anser att suicidpreventionen i kommunen behöver förstärkas och förtydligas och föreslår därför att kommunen utarbetar en ny handlingsplan för suicidprevention. Handlingsplanen utarbetas tillsammans med Gnosjö kommun då man har gemensam räddningstjänst inom dessa kommuner. Mot bakgrund av detta föreslås att motionen angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, anses besvarad.

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att anta yttrande över motionen angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterat 2020-09-23, samt att föreslå kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott beslutade 2020-10-20, §50, föreslå

- att föreslå kommunfullmäktige
- att bifalla motionens första att-sats "Kommunen gör en kartläggning av suicidproblematiken i kommunen."
  - att anse motionens andra att-sats "Kommunen tillsammans med GGVV-kommunerna tar fram en strategi och/eller en handlingsplan för hur man ska kunna minska antalet suicid och suicidförsök." för besvarad.

Bu §90 (forts.)

Beslutsunderlag

Motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterad 2019-05-02.

Kommunstyrelsens beslut 2020-04-01, §82.

Yttrande över motion angående strategi/handlingsplan för att minska suicid och suicidförsök i Gislaveds kommun, daterat 2020-09-23.

Tjänsteskrivelse, daterad 2020-10-14.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts protokoll 2020-10-20, §50.

Protokoll samverkansmöte BUF 2020-11-02.

Yrkanden

Fredrik Johansson (S)

att bifalla arbetsutskottets förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Fredrik Johanssons yrkande och finner att barn- och utbildningsnämnden beslutat enligt arbetsutskottets förslag.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Ks §175

Dnr: KS.2019.55

I.2.6

Svar på motion angående hedersrelaterat våld och förtryck**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att motionens yrkande nr 2 och 4 bifalls, att yrkande nr 3 avslås, samt att yrkande nr 1, 5 och 6 ska anses besvarade.

Protokollsanteckning

Mattias Johansson (SD) deltar inte i beslutet utan återkommer när ärendet behandlas i kommunfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Marie-Louise Dinäss (S) och Suzana Bahtanovic (S) har lämnat in en motion om hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna yrkar att kommunstyrelsen inleder ett arbete för:

1. att kartlägga i vilken grad problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Gislaveds kommun
2. att upprätta en kommunal handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck
3. att utreda förutsättningarna för att inrätta en kommunal samordnare för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
4. att utbilda och informera personal inom socialtjänst, kommunal sjukvård, skola och förvaltningar om att anmälningsskyldigheten även gäller vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck
5. att elevhälsan i samtal med nya elever berör ämnet och på så sätt kan fånga upp utsatta
6. att en årlig elevenkät genomförs där man berör alla ämnen som handlar om psykisk och fysisk ohälsa i samband med hedersrelaterat våld och förtryck.

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden för beredning.

Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har utarbetat ett förslag till gemensamt svar. I svaret lämnas en redogörelse av socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens skyldigheter, rutiner och samarbeten idag samt kommentar till respektive yrkande enligt följande:

1. Kartläggning av problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck görs men kan behöva systematiseras på ett bättre sätt.
2. En gemensam handlingsplan och gemensamma samtal och utbildning mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen kan stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Planen kan ge vår personal trygghet i sitt agerande och en tydlighet i vad vi ska göra och vilka kontakter som finns som stöd. Detta kan organiseras genom samarbete mellan förvaltningarna.
3. Vi anser inte att det är nödvändigt att inrätta en ny tjänst som kommunal samordnare för arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Vi vill erbjuda mer information och utbildning till kommunens personal i dessa frågor. Socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra en gemensam utbildningsdag gällande hedersrelaterat våld och förtryck för gemensam information och diskussion.

Ks §175 (forts.)

5. Elevhälsan i skolan berör dessa frågor och fångar upp funderingar och utsatta ungdomars situation idag.
6. Elevenkäter genomförs regelbundet idag men dock inte i alla årskurser varje år. Barn- och utbildningsförvaltningen kan se över frågorna och eventuellt anpassa dem mer med tanke på dessa frågor.

Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden föreslår i sina yttranden att motionens yrkande nr 2 och 4 bifalls, att yrkande nr 3 avslås, samt att yrkande nr 1, 5 och 6 ska anses besvarade.

Kommunstyrelseförvaltningen framför i beredningen av motionen att Gislaveds kommun arbetar för ett socialt hållbart samhälle där alla människors rätt till ett liv, frihet, och trygghet sätts i främsta rum. För att uppnå ett samhälle där människor lever fritt från våld och förtryck arbetar Gislaveds kommun med det förebyggande arbetet genom tidiga insatser, kunskapshöjande insatser, samt samverkan internt likväl som externt. Frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck kan ytterligare stärkas i kommunala forum som operativa styrgrupper, råd, och fokusgrupper där representanter ges utrymme för gemensamma aktiviteter och tvärspektoriell samverkan.

1. Kommunstyrelseförvaltningen instämmer i att en kartläggning av problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck görs men kan behöva systematiseras på ett bättre sätt. Det kan dock konstateras att det finns ett mörkertal att ha i åtanke, varför en kartläggning aldrig kan bli helt precis. Just därför finns det ett behov av att arbeta med frågan mer förebyggande och i bred samverkan både internt och externt.
2. Vi ser positivt på att en lokal överenskommelse görs för att öka samverkan kring hedersrelaterat våld och förtryck både inom den egna organisationen och externt, något som kan gå i linjen för familjefrids uppdrag.
3. Kommunstyrelseförvaltningen ser inte behov av en ny samordnande tjänst då det finns ett pågående arbete som samordnas inom samverkansverksamheten för familjefrid.
4. Kommunstyrelseförvaltningen ser positivt på att stärka personalens kompetens och beredskap och lägger även vikt vid att utbildningsinsatser görs inom det förebyggande arbetet. Aktörer som kommer i kontakt med målgruppen bör vara mer tillgängliga och stärkas med rätt kunskaper.

Kommunstyrelsen har behandlat motionssvaret den 11 dec 2019 och beslutade att återremittera ärendet med uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att kartlägga den interna kompetensen inom området, omvärldsbevaka hur andra kommuner arbetar med frågan och titta på närliggande kommuner om det finns möjlighet att samverka kring en kommunal samordnare som har ansvar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Motionen har överlämnats till kommunstyrelseförvaltningens avdelning för hållbar utveckling för hantering.

Ks §175 (forts.)

Gislaveds kommun ingår sedan 2008 i en gemensam familjefridsverksamhet tillsammans med de närliggande kommunerna Vaggeryd, Gnosjö, och Värnamo. Inom verksamheten samordnas det gemensamma arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Länets kommuner arbetar tillsammans med regionala och lokala aktörer utifrån en *Regional strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation*. I Gislaveds kommun har en handlingsplan inom socialtjänsten upprättats utifrån strategin mål.

En kartläggning med fokus på den interna kompetensen inom området hedersrelaterat våld och förtryck har gjorts och kommer att presenteras den 16 juni 2021.

En mer utförlig beskrivning av omvärldsbevakningen och nulägesbeskrivningen kring arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i Gislaveds kommun framgår i Bilaga 1 - Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck på regional och lokal nivå.

Med hänvisning till ovanstående föreslår kommunstyrelseförvaltningen att frågeställningarna i återremissen av motionen om hedersrelaterat våld och förtryck ska anses besvarade och att motionen i sin helhet anses besvarad.

Beslutsunderlag

Motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterad den 12 februari 2019
Barn- och utbildningsnämnden den 18 juni 2019, §86
Socialnämnden den 18 juni 2019, §83
Kommunstyrelsen den 11 december 2019, §339
Bilaga 1 Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 28 april 2021
Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §161

Yrkanden

Anton Sjödell (M): Att motionens yrkande nr 2 och 4 bifalls, att yrkande nr 3 avslås, samt att yrkande nr 1, 5 och 6 ska anses besvarade.

Marie Johansson (S) med instämmande av Fredrik Sveningsson (L), Mikael Kindbladh (WeP), Håkan Josefsson (C) och Emanuel Larsson (KD): Bifall till Anton Sjödells (M) yrkande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på liggande förslag och Anton Sjödells (M) yrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt Anton Sjödells (M) yrkande.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Vårt diarienummer: KS.2019.55
Handläggare: Yasmin Yassin

Bilaga I – Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck på regional och lokal nivå

Omvärldsbevakning och nulägesbeskrivning kring arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i Gislaveds kommun

Gislaveds kommun ingår sedan 2008 i en gemensam familjefridsverksamhet tillsammans med de närliggande kommunerna Vaggeryd, Gnosjö, och Värnamo. Familjefrid i samverkan är ett komplement till socialtjänsten där verksamheten arbetar med vidareutvecklingen och fortbildningen inom området våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheten har två samordnarfunktioner i Gnosjö och arbetar på uppdrag av de medverkande kommunerna för att samla ihop arbetet, utföra behandlingar och arbeta förebyggande mot våld i nära relation. Socialtjänsten i de medverkande kommunerna upprättar egna handlingsplaner men arbetar utifrån en likvärdig arbetsrutin som samordnas av familjefridsverksamheten.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, Region Jönköpings län samt länets kommuner har tillsammans arbetat fram en *Regional strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation*. Strategin syftar till att främja samverkan mellan länet berörda aktörer och peka ut gemensamma målsättningar för det regionala arbetet. I Gislaveds kommun realiseras strategins mål och vision i socialtjänstens reviderade handlingsplan mot våld i nära relation och inom samverkan i familjefrid. Socialnämndens handlingsplan planeras också att revideras utifrån den regionala strategin.

Den interna kompetensen inom området bedöms vara god men det finns en efterfrågan att stärka kunskapen ytterligare i kommunen. Kommunal utveckling i Jönköpings län har utfört en kartläggning i Gislaveds kommun samt i närliggande kommuner för att undersöka kompetensen inom hedersrelaterat våld och förtryck. Kartläggningen syftar till att identifiera kommunspecifika frågor som behöver arbetas vidare med samt att finna gemensamma rutiner och stärka samverkan i länet. Kommunal utveckling i Jönköpings län planerar att presentera resultaten från kartläggningen den 16 juni 2021. Berörda aktörer har bjudits in till en workshop.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att samordning kring arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck redan sker inom verksamheten för familjefrid och att en samverkan finns med närliggande kommuner. Den interna kompetensen bedöms vara god och man ser positivt på att komma vidare i utvecklingsarbetet utifrån det pågående kartlägningsarbetet.

Motion

Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksorganisationen Glöm Aldrig Pela och Fadime har under 2018 stöttat och hjälpt nästan 1000 utsatta och 6515 stödinsatser är genomförda. Tillsammans med andra aktörer har de lyckats få 9 flickor tillbaka till sina hem i Sverige.

Länsstyrelsen Östergötlands Nationella kompetensteam, har ett nationellt ansvar för frågor gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

Kompetensteamet har en stödtelefon och till den har det under 2018 inkommit i snitt 80 samtal i månaden och antalet utsatta varit ca 1000 personer. Minst 54 % av de utsatta är under 18 år!

Utsattheten kan handla om barnåktenskap och tvångsäktenskap. Barn och unga som förts utomlands. Grovt fysiskt våld. Allvarligt psykiskt våld och hot. Omfattande kontroll och begränsningar i den utsattas vardag och liv. Konsekvenser av könsstympning eller oro för att någon ska könsstympas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kan i en elevundersökning visa att unga i den utsatta gruppen oftare än andra funderar på att ta sitt liv.

Jönköpings län ligger på plats 5 gällande antalet inkommande samtal till kompetensteamets stödtelefon!

Socialdemokraterna i Gislaved yrkar att kommunstyrelsen inleder ett arbete för:

- att kartlägga i vilken grad problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Gislaveds kommun.
- att upprätta en kommunal handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck.
- att utreda förutsättningarna för att inrätta en kommunal samordnare för arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.
- att utbilda och informera personal inom socialtjänst, kommunal sjukvård, skola och förvaltningar om att anmälningsskyldigheten även gäller vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.
- att elevhälsan i sina samtal med nya elever berör ämnet och på så sätt kan fånga upp utsatta.
- att en årlig elevenkät genomförs där man berör alla ämnen som handlar psykisk och fysisk ohälsa i samband med hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialdemokraterna

Marie-Louise Dinäss

Suzana Bathanovic

Gislaved 20190212

Sn §83

Dnr: SN.2019.33

1.9

Remiss - motion om hedersrelaterat våld och förtryck**Beslut**

Socialnämnden godkänner svar på motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterad 27 maj 2019.

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att bifalla motionens yrkande nr 2 och 4, avslå motionens yrkande nr 3 och anse motionens yrkande nr 1, 5 och 6 besvarade.

Mattias Johansson (SD) och Linda Petersson (SD) deltar ej i beslutet.

Ärendebeskrivning

Marie-Louise Dinäss (S) och Suzana Bahtanovic (S) har lämnat in en motion om hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna yrkar att kommunstyrelsen inleder ett arbete för:

1. Att kartlägga i vilken grad problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Gislaveds kommun
2. Att upprätta en kommunal handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck
3. Att utreda förutsättningarna för att inrätta en kommunal samordnare för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
4. Att utbilda och informera personal inom socialtjänst, kommunal hälso- och sjukvård, skola och förvaltningar om att anmälningsplikten även gäller vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck
5. Att elevhälsan i samtal med nya elever berör ämnet och på så sätt kan fånga upp utsatta
6. Att en årlig elevenkät genomförs där man berör alla ämnen som handlar om psykisk och fysisk ohälsa i samband med hedersrelaterat våld och förtryck

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden för beredning.

Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har utarbetat ett förslag till gemensamt svar. I svaret lämnas en redogörelse av socialnämndens och barn- och utbildningsnämnden skyldigheter, rutiner och samarbeten idag samt kommentar till respektive yrkande enligt följande:

1. Kartläggningen av problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck görs men kan behöva systematiseras på ett bättre sätt.
2. En gemensam handlingsplan och gemensamma samtal och utbildning mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen kan stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Planen kan ge vår personal trygghet i sitt agerande och en tydlighet i vad vi ska göra och vilka kontakter som finns som stöd. Detta kan organiseras genom samarbete mellan förvaltningarna.
3. Vi anser inte att det är nödvändigt att inrätta en ny tjänst som kommunal samordnare för arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Vi vill erbjuda mer information och utbildning till kommunens personal

forts § 83

i dessa frågor. Socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra en gemensam utbildningsdag gällande hedersrelaterat våld och förtryck för gemensam information och diskussion.

5. Elevhälsan i skolan berör dessa frågor och fångar upp funderingar och utsatta ungdomars situation idag.
6. Elevenkäter genomförs regelbundet idag men dock inte i alla årskurser varje år. Barn- och utbildningsförvaltningen kan se över frågorna och eventuellt anpassa dem mer med tanke på dessa frågor.

Med hänvisning till svar daterat 27 maj 2019 föreslår socialförvaltningen att motionens yrkande nr 2 och 4 bifalles samt att yrkande nr 3 avslås, samt att yrkande nr 1, 5 och 6 ska anses besvarade.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 28 maj 2019

Remiss delegationsbeslut KS

Svar på remiss om hedersrelaterat våld och förtryck

Motion om hedersrelaterat våld och förtryck

Socialnämndens arbetsutskott den 11 juni 2019 §42

Yrkanden

Kjell Thelin (S):

Bifall till hela motionen.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på förvaltningens förslag mot Kjell Thelins (S) yrkande och finner att socialnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Votering begärs. Följande propositionsordning godkänns:

Ja för förvaltningens förslag.

Nej för Kjell Thelins (S) yrkande.

Ja röstar följande:

Kenneth Magnusson (C), Linda Strömblad (C), Urban Nilsson (C), Christoffer Gullberg (M), Jörg Neumann (M), Tommy Andersson (L), Kian Andersson (WeP) och Inga-Maj Eleholt (C).

Nej röstar följande:

Evangelos Versamis (S), Jessica Flod Malmgren (S), Kjell Thelin (S), Kjell Olsson (S) och Mona Bergqvist (V).

Följande avstår från att rösta:

Mattias Johansson (SD) och Linda Petersson (SD).

Resultatet innebär att socialnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

---

forts § 83

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Barn- och utbildningsnämnden

Bu §86

Dnr: BU.2019.36

1.2.6

Svar på motion angående hedersrelaterat våld och förtryck**Beslut**

Barn- och utbildningsnämnden beslutar

- att godkänna svar på motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterat 2019-05-24
- att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige:
- att bifalla motionens yrkande nr 2 och 4
  - att avslå motionens yrkande nr 3
  - att anse motionens yrkande nr 1, 5 och 6 besvarade.

Reservationer

Christina Lindqvist (S), Suzana Bahtanovic (S), Thomas Wallentin (S), Josefine Dinäss (S), Naile Azizi (S) reserverar sig mot beslutet att avslå delar av motionen.

Ärendebeskrivning

Marie-Louise Dinäss (S) och Suzana Bahtanovic (S) har lämnat in en motion om hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna yrkar att kommunstyrelsen inleder ett arbete för:

1. att kartlägga i vilken grad problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Gislaveds kommun
2. att upprätta en kommunal handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck
3. att utreda förutsättningarna för att inrätta en kommunal samordnare för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
4. att utbilda och informera personal inom socialtjänst, kommunal sjukvård, skola och förvaltningar om att anmälningsskyldigheten även gäller vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck
5. att elevhälsan i samtal med nya elever berör ämnet och på så sätt kan fånga upp utsatta
6. att en årlig elevenkät genomförs där man berör alla ämnen som handlar om psykisk och fysisk ohälsa i samband med hedersrelaterat våld och förtryck

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden för beredning. Svar ska lämnas senast 14 juni 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen har utarbetat ett förslag till gemensamt svar. I svaret lämnas en redogörelse av socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens skyldigheter, rutiner och samarbeten idag samt kommentar till respektive yrkande enligt följande:

1. Kartläggning av problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck görs men kan behöva systematiseras på ett bättre sätt.
2. En gemensam handlingsplan och gemensamma samtal och utbildning mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen kan stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Planen kan ge vår personal trygghet i sitt agerande och en tydlighet i vad vi ska göra och vilka kontakter som finns som stöd. Detta kan organiseras genom samarbete mellan förvaltningarna.
3. Vi anser inte att det är nödvändigt att inrätta en ny tjänst som kommunal samordnare för arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Bu §86 (forts.)

4. Vi vill erbjuda mer information och utbildning till kommunens personal i dessa frågor. Socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen planerar att genomföra en gemensam utbildningsdag gällande hedersrelaterat våld och förtryck för gemensam information och diskussion.
5. Elevhälsan i skolan berör dessa frågor och fångar upp funderingar och utsatta ungdomars situation idag.
6. Elevenkäter genomförs regelbundet idag men dock inte i alla årskurser varje år. Barn- och utbildningsförvaltningen kan se över frågorna och eventuellt anpassa dem mer med tanke på dessa frågor.

Med hänvisning till svar daterat 2019-05-24 föreslår barn- och utbildningsförvaltningen att motionens yrkande nr 2 och 4 bifalls, att yrkande nr 3 avslås, samt att yrkande nr 1, 5 och 6 ska anses besvarade.

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår

att godkänna svar på motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterat 2019-05-24

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige:

att bifalla motionens yrkande nr 2 och 4

att avslå motionens yrkande nr 3

att anse motionens yrkande nr 1, 5 och 6 besvarade.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott beslutade 2019-06-04, §37, att överlämna ärendet till barn- och utbildningsnämnden utan förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Motion om hedersrelaterat våld och förtryck.

Svar på motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterat 2019-05-24.

Tjänsteskrivelse, daterad 2019-05-24.

Protokoll samverkansmöte BUN 2019-06-03.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts protokoll 2019-06-04, §37.

Yrkanden

Ulla Christiansson (M)

att godkänna svar på motion om hedersrelaterat våld och förtryck, daterat 2019-05-24

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige:

att bifalla motionens yrkande nr 2 och 4

att avslå motionens yrkande nr 3

att anse motionens yrkande nr 1, 5 och 6 besvarade.

Christina Lindqvist (S) och Suzana Bahtanovic (S)

att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige:

att bifalla motionen i sin helhet.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Ulla Christianssons och Christina Lindqvists m.fl. yrkanden och finner att barn- och utbildningsnämnden beslutat att bifalla Ulla Christianssons yrkanden.

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Socialnämnden

Ks §181

Dnr: KS.2019.142

1.5.6

Antagande av detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar.

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexiblere framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten och byggnationen inom det aktuella området. En ny detaljplan ska skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden. Planen ger möjlighet att väsentligt förbättra aspekter avseende risk-, hälso- och miljöfrågor. Exploateringsgrad och bestämmelser kring byggnadshöjd blir mer anpassade till behoven, bostadstomter som idag ligger inom/i direkt närhet till befintliga verksamheter görs om till industrikvarter och gatemark läggs fast som industrimark.

Planen syftar även till att möjliggöra en långsiktigt smidigare och säkrare trafiksituation inom bostadskvarteren mellan väg 26 och det västra industriområdet. Huvudinfart/-utfart till industrikvarteren för tunga fordon ska i framtiden ske genom en ny anslutning från väster.

Planområdet är beläget i västra delen av Smålandsstenar och gränsar till Dalsgatan i norr, Unionsgatan och Södra Långgatan i sydöst, Björkgatan och Västergatan i söder och Oxelgatan i väst. I övrigt gränsar planområdet till kvartersmark för industri och även till bostadsområde vid områdets sydöstra hörn. Detaljplanen omfattar totalt cirka 16,5 ha. Av arealen utgör ca. 150 000 kvm (91 %) industrikvarter, 5300 kvm kontor, ca. 5600 kvm för tekniska anläggningar (transformatorstationer och dagvattenhantering) samt ca. 9000 kvm allmän platsmark (gata och park).

Detaljplanen avviker från den gällande fördjupningen av översiktsplanen (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult som antogs år 2018. Avvikelsen gäller sex befintliga bostäder utmed Björkgatan, som i FÖP:en redovisas som "Utveckling bostäder, offentlig service" och som i detaljplanen redovisas som kvartersmark för industri och kontor. Avvikelsen anses kunna godkännas då detaljplaneförslaget förstärker ett viktigt mål i FÖP:en, det vill säga att en varaktig, tydlig och funktionell gräns och skyddsbarriär mellan industriområdet och bostadskvarteren öster om planområdet upprättas.

Kommunstyrelseförvaltningens samrådssynpunkter har i stor utsträckning tillgodosetts. Kommunstyrelseförvaltningen ser positivt på planen och anser att den utgör en nödvändig del i att förbättra trafiksituationen i Smålandsstenar.

I dagsläget trafikförsörjs västra industriområdet via lokalgator genom tätbebyggda bostadsområden i Smålandsstenar. Rådande trafiksituation är ansträngd där tung trafik samsas med oskyddade trafikanter, bland annat skolbarn.

Ks §181 (forts.)

Den planerade Haghultsleden, som vid färdigställande kommer att trafikförsörja västra industriområdet västerifrån, är en viktig del för att trafiksituationen i bostadsområdet mellan industriområdet och väg 26 ska bli bättre.

Flera delar av genomförandet av detaljplanen förutsätter en ny anslutning till Haghultsleden från det Västra industriområdet. Då detaljplanen kan få laga kraft innan vägen hinner byggas klart, har en etappindelning gjorts. Under den första etappen, som genomförs innan anslutningen västerut är genomförd, förväntas trafikmängden öka på några av de lokalgator som idag används som genomfart till det Västra industriområdet. Tills dess att Haghultsleden har färdigställs i sin helhet kommer trafiksituationen i området dessutom förvärras av att industrierna i Västra industriområdet utvecklar sina verksamheter med effektiviseringar och ökad produktion. Det är därför av yttersta vikt att Haghultsleden färdigställs snarast möjligt.

Beslutsunderlag

Samrådsredogörelse Uvekull 5:1 m.fl., daterad 15 oktober 2020

Granskningsutlåtande BmGT Uvekull 5:1 m.fl., daterad den 30 mars 2021

Antagandehandling Uvekull 5:1 m.fl, daterad den 30 mars 2021

Plankarta antagande Uvekull 5.1 m.fl., daterad den 30 mars 2021

Sammanträdesprotokoll Bm Utskott Gislaved, daterad den 30 mars 2021 §12

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 9 april 2021

Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §162

Yrkanden

Anton Sjödel (M) med instämmande av Håkan Josefsson (C), Fredrik Sveningsson (L) och Emanuel Larsson (KD): Bifall till förslaget.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

BmUG §12

Dnr: PLAN.2017.1

214

Detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar**Beslut**

- Bm Utskott Gislaved tar planförfattarens utlåtande som sitt eget och godkänner detaljplaneförslaget.
- Bm Utskott Gislaved föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar

Ärendebeskrivning

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexiblare framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten samt möjliggöra en långsiktigt säkrare trafiksituation med minskade risker inom bostadskvarteren mellan väg 26 och Västra industriområdet. En ny detaljplan skapar tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden. Planen ger möjlighet att förbättra aspekter avseende risk-, hälso- och miljöfrågor.

Bm utskott Gislaved beslutade den 11 april 2019 att förslag till detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar skulle skickas ut på samrådsremiss. Under tiden 6 maj – 14 juni har detaljplanen varit utställd i Torghuset i Smålandsstenar, kommunhuset i Gislaved och på kommunens hemsida för samråd. Utifrån yttranden som inkommit under denna tid har en samrådsredogörelse upprättats.

Den 17 november 2020 beslutade Bm Utskott Gislaved att låta ställa ut förslag till detaljplan för granskning. Myndigheter, sakägare och berörda informerades skriftligen och annonsering om utställningen gjordes i ortstidningarna. Förslaget till detaljplan har funnits utställt för granskning under tiden 25 november 2020 - 15 januari 2021.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Utlåtande daterat mars 2021

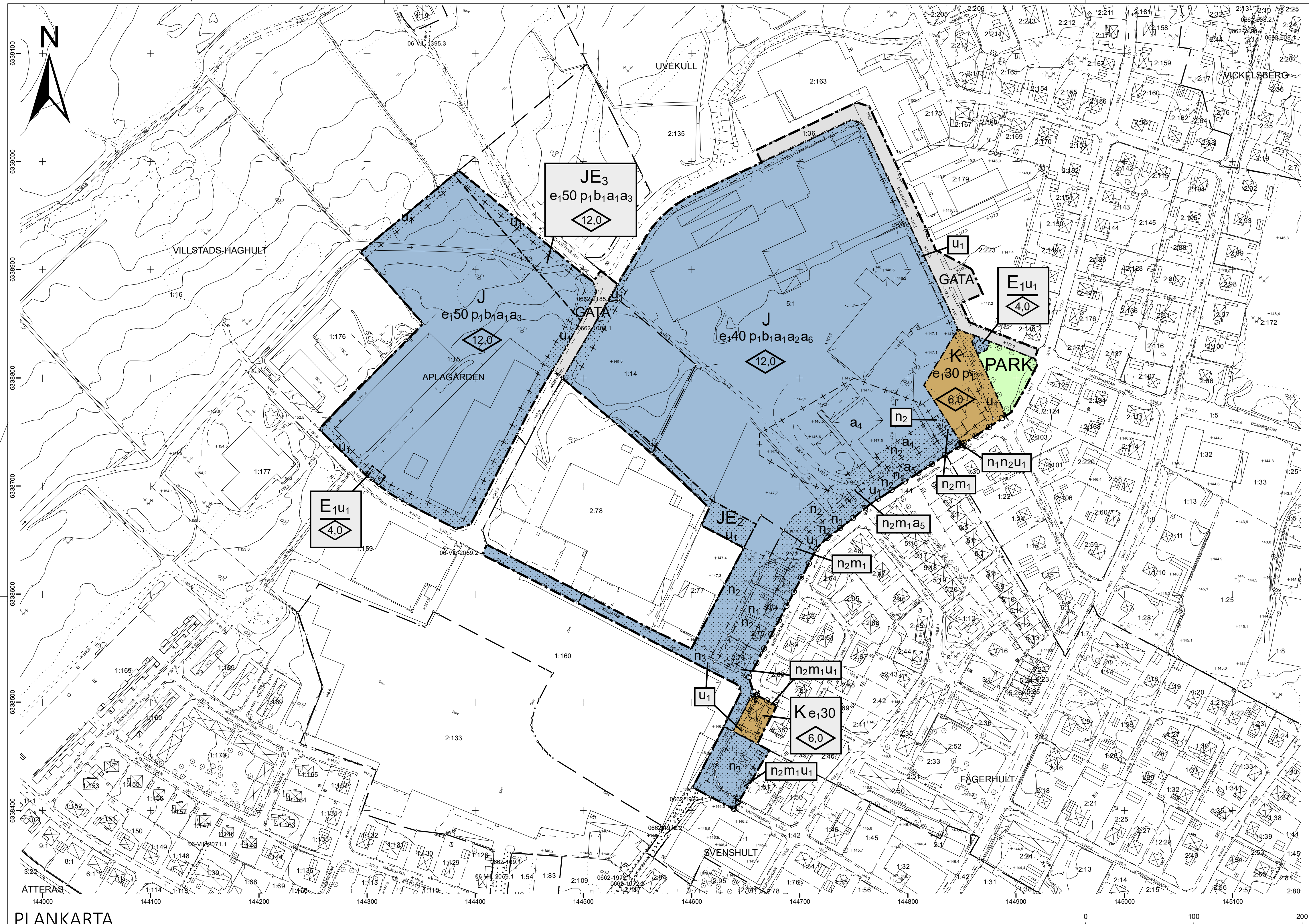
Planbeskrivning - Antagandehandling daterad mars 2021

Plankarta - Antagandehandling daterad februari 2021

Beslutet skickas till:

Bygg- och miljöförvaltningen

Kommunfullmäktige

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Där beteckning saknas gäller bestämmelsen inom hela planområdet.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- - - Användningsgräns
- - - - - Egenskapsgräns
- + + + + + Egenskapsgräns och administrativ gräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser med kommunalt huvudmannskap

- GATA** Gata
- PARK** Park

Kvartersmark

- J** Industri
- K** Kontor
- E₁** Transformatorstation. Minsta tillåtna avståndet mellan transformatorstation och brännbar byggnadsdel eller brännbart upplag är 5,0 meter.
- E₂** Dagvatten - En vattenvolym på minst 920 kubikmeter ska fördröjas inom användningsområdet.
- E₃** Dagvatten - En vattenvolym på minst 420 kubikmeter ska fördröjas inom användningsområdet.

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR KVARTERSMARK

Omfattning

- 0,0** Högsta nockhöjd är angivet i meter.
- 0,0** Högsta byggnadshöjd är angivet i meter.
- e,00** Största sammanlagda byggnadsarea av fastighetsarean inom användningsområdet är angivet i procent.

Placering

- [Pattern]** Marken får inte förses med byggnad.
- p₁** Byggnad ska placeras minst 8,0 meter från fastighetsgräns.

Utfart

- [Symbol]** Utfartsförbud.

Mark

- n₁** Marken skall hållas planterad.
- n₂** Marken får inte användas för upplag, parkering, lastning och lossning.
- n₃** Marken får inte användas för upplag.

Störningsskydd

Störningsskyddet ska anordnas till en höjd av minst 2,2 meter, vara tät och sluta tätt till mark och eventuell anslutande vägg. Störningsskyddet ska säkerställa en ljudnivå vid bostadsfasad för bostäder belägna närmast störningsskyddet av maximalt 50 dBA ekvivalent ljudnivå (frifältsvärde) orsakat av verksamhetsbuller. Störningsskyddet ska även skydda mot bländning, damning och insyn. Störningsskydd kräver bygglov.

Utförande

- b₁** Endast 80 % av markytan får härdgöras inom användningsområdet.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Markreservat för allmännyttiga ändamål

- u₁** Markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar. Kvartersmark

Genomförandetid

Genomförandetiden är 5 år.

Ändrad lovplikt, fastighetsplan

- a₁** Marklov krävs även för marktäckningar som kan försämrare markens genomsläpplighet. Kvartersmark.
- a₂** Startbesked får inte ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelse E2 är genomförd. Kvartersmark
- a₃** Startbesked får inte ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelse E3 är genomförd. Kvartersmark
- a₄** Startbesked för byggnation får inte ges förrän markförörening avhjälpes. Grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten. Kvartersmark
- a₅** Störningsskydd enligt planbestämmelsen m1 skall ha uppförts innan exploaterar erhåller startbesked för annan byggnation inom fastigheten. Kvartersmark

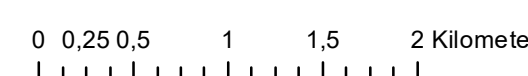
Övrigt

- a₅** Grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten. Kvartersmark.

PLANKARTA

ÖVERSIKTSKARTA

Grundkartans beteckningar

- Fastighetsgräns
- - - Trakt/Kvartersgräns
- Gränspunkt
- + Rutnät
- 1:2 Registernummer
- Smäländsstenar Registerområde
- Mur
- Staket
- Häck
- ..... Ägoslagsgräns
- * x ○ Barrskog/Lövskog
- Ensamtstående barrträdd/Lövträdd
- Dike, Kant
- - - Gång och cykelväg
- Körbanas kant
- ~ Nivåkurvor
- 147,3 Höjdpunkt
- Allmän- offentlig och industribyggnad, takkontur
- Allmän- offentlig och industribyggnad, husliv
- Byggnad, takkontur
- Byggnad, husliv
- Uthus
- Skärmtak

Uppgifter om grundkartan

Upprättad och ajourförd av Kart- och mätnheten i Gislaved fram till 2020-10-29
 Koordinatsystem i plan SWEREF 99 13 30
 Höjdsystem RH2000

Marcus Josefsson
 Kart- och mätchef

ANTAGANDEHANDLING

Detailplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smäländsstenar

Gislaveds kommun, Jönköping län. Upprättad i februari 2021

Vigan Oruci Planarkitekt
 Sven Hedlund Stadsarkitekt
 Annacarin Holm Planarkitekt

Planens beteckning	—
Antagen av Kommunfullmäktige	—
Vunnit laga kraft	—
Genomförandetidens slut	—
Skala 1:2000 (A1), 1:4000 (A3)	—

Detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl.
inom Västra industriområdet i Smålandsstenar.

UTLÅTANDE

Inledning

Bygg- och miljönämnden beslutade den 24 maj 2017 att ge bygg- och miljöförvaltningen uppdrag att inleda planläggningsarbete för fastigheten Uvekull 5:1 m.fl.

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexiblare framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten samt möjliggöra en långsiktigt säkrare trafiksituation med minskade risker inom bostadskvarteren mellan väg 26 och Västra industriområdet. En ny detaljplan ska skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden. Planen ger möjlighet att förbättra aspekter avseende risk-, hälso- och miljöfrågor.

Den 23 april 2019 beslutade bygg- och miljönämnden utskott Gislaved att låta sända ut förslag till detaljplan på samråd. Samrådsperioden varade mellan 6 maj – 14 juni 2019. Planförslaget ställdes ut i Torghuset i Smålandsstenar och i kommunhuset i Gislaved under i början på maj till mitten av juli. Myndigheter, sakägare och berörda informerades skriftligen och bjöds in till samrådsmöte. Annonsering om samrådet med inbjudan till samrådsmöte gjordes i orts-tidningarna samt på kommunens hemsida och sociala medier. Samrådsmötet ägde rum den 22 maj klockan 18:30 – 20:30 i Torghuset i Smålandsstenar.

Den 17 november 2020 beslutade bygg- och miljönämnden att låta ställa ut förslag till detaljplan för granskning. Myndigheter, sakägare och berörda informerades skriftligen och annonsering om utställningen gjordes i ortstidningarna. Förslaget till detaljplan har funnits utställt för granskning under tiden 25 november till den 15 januari 2021.

Skriftliga yttranden inkomna under granskningstiden

Lantmäteriet	2020-12-03	ingen erinran
Länsstyrelsen Jönköpings län	2021-01-15	1.
Weum Gas AB	2020-11-27	2.
E.ON Energidistribution AB	2020-11-15	ingen erinran
Uvekull 2:117 och 2:70	2021-01-06	ingen erinran
Fägerhult 2:64 med flera	2021-01-11	3.

Nedan redovisas synpunkter följt av kommentarer. För fullständiga formuleringar hänvisas till respektive skrivelse, som finns tillgängliga på Bygg- och miljöförvaltningen, Gislaveds kommun.

1. Länsstyrelsen Jönköpings län

Kommunen skriver att Haghultsleden behöver vara utbyggd för att rubricerad detaljplan ska kunna uppnå sitt fulla syfte, samt att trafiken till och från Västra industriområdet kan öka oberoende av framtagandet av en ny detaljplan då det fortfarande finns byggrätt kvar inom området. I och med att kommunen antar en ny detaljplan så ska markens lämplighet prövas oavsett underliggande detaljplan. Länsstyrelsen anser därför att det behöver framgå av planhandlingarna att planen är lämplig gällande transporter av farligt gods samt de risker som medföljer även om Haghultsleden inte skulle bli utbyggd.

Om Haghultsledens utbyggnad är avgörande för planens lämplighet kan det vara lämpligt att vänta med antagandet av rubricerad detaljplan tills Haghultsleden är utbyggd då Länsstyrelsen är tveksamt till att genom exploateringsavtal avtala bort en byggrätt som detaljplanen medger.

Kommentar:

Kommunen bedömer att befintliga vägar inte är lämpliga för transporter av farligt gods. Detta samt flera andra anledningar som tidigare nämnts utgör skälen till varför den planerade Haghultsleden är prioriterad för kommunen och för samhället Smålandsstenar. Planhandlingarna har förtydligats vad gäller detaljplanens lämplighet gällande transporter av farligt gods.

Detaljplan för del av Åtterås 4:5 m.fl. Trafikplats i Norra Smålandsstenar har den 17 mars 2021 får laga kraft. Kommunen har även sen tidigare ett så kallad 12:6 samråd med Länsstyrelsen gällande Haghultsleden. Kommunen planerar påbörja byggnation av den norra delen av Haghultsleden (del som binder samman Oxelgatan med Norra Nissastigen genom Borlångsvägen) under hösten 2021. Tekniska förvaltningen har budgeterat 30 miljoner kronor för byggnation av den norra delen. Transporter till Västra industriområdet kommer hädanefter att köra denna rutt.

Kommunen avtalar inte bort någon byggrätt i exploateringsavtal.

2. Weum Gas AB

Inom planområdet har Weum Gas en distributionsledning för natur- och biogas med ledningsrätt 0662-1429

Weum Gas AB önskar att namn på ledningsägare för gasledningarna ändras från E.ON Gas Sverige AB till Weum Gas AB i planbeskrivningen.

Weum Gas förutsätter att eventuella kostnader i samband med planens genomförande såsom flyttningar eller ändringar av våra befintliga anläggningar och ev omprövning av ledningsrätten bekostas av exploatören, vilket Weum Gas önskar ska framgå under genomförandefrågor.

Kommentar:

Gasledningar som ligger längsmed Dalsgatan har skyddats med ett markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar (u-område). Övriga gasledningar skyddas i detaljplan.

Ändringar i planbeskrivningen görs enligt yttrandet.

3. Fägerhult 2:64 med flera

- I. Fram till dess att Haghultsleden byggs kommer all tung trafik att köras via Unionsgatan. Trafiksäkrande åtgärden finns inte beskrivna eller krav satta i planen. Belastningen på vägkorsningen kommer bli mycket stor, även vid Nissastigen.

När detaljplan för Villstad-Haghult 1:160 m.fl. vann laga kraft skulle all trafik ledas denna väg, men så har inte skett. Den enda åtgärd som beskrivs är skyltning. Med uppskytning, som redan idag förbjuder passage i bostadsområdet (till stor del inte följs av lastbilar eller lastfordon) är inte tillräckligt för att minska trafiken.

Haghultsleden är endast planerad och inga beslut har fattats för att påbörja vägen och den finns inte budgeterat.

Kommentar:

Under etapp 1 kommer trafiken vara oförändrad. All tung trafik kommer inte köras via Unionsgatan. Under etapp 2 kommer alla transporter till och från V. industriområdet att köra via Haghultsleden.

Welands nuvarande logistikhanteringen förutsätter att transporter kommer söderifrån (Malmgatan). Detaljplanen möjliggör en vändplan för transporter som kommer från Oxelgatan. Utan denna detaljplan (som säkerställer industrimark för att lösa logistik) är det svårt att lösa transporter och logistik till företaget Weland även med Haghultsleden på plats. För att uppnå bästa långsiktiga lösning räcker det inte med endast Haghultsleden. Denna detaljplan spelar en fundamental roll i att uppnå helhetsmålen.

Tekniska förvaltningen har både projekterat och budgeterat Haghultsleden.

2. Förslag till ny detaljplan kommer leda till att många befintliga detaljplaner styckas upp och gör det svårare att få det klarlagt om vad som gäller. Flera planer, kommer att ha kvar inskränkningar på hur mycket som får bebyggas, till förmån för att denna plan får betydligt luddigare/generösare regler.

Det står ej tydligt vilken del av fastigheterna som får bebyggas, med hur stor andel.

Kommentar:

Inga detaljplaner kommer att styckas upp. Inom den planlagda marken gäller fortfarande samma planbestämmelser.

Fastigheter inom de olika användningsområdena (industri och kontor) får bebyggas enligt egenskapsbestämmelser som gäller för dessa användningsområden. För fastigheter inom användningsområdet gäller bestämmelsen: e₁₀₀ ”Största sammanlagda byggnadsarea av fastighetsarean inom användningsområdet är angivet i procent”.

3. Skyddsbarriär mellan bostadsområde och industriområdet är för vagt utformat. Den allra bästa lösningen för både industri och bostadsområde, vore en högre skyddsvall av jordmassa och växtlighet. Skyddsvallen skulle skydda mot buller, insyn, tillträde och skydd om olyckor eller bränder skulle ske. Skyddsvallen läggs bakom bostäderna (Björkgatan 11-17) och på så sätt kan bostäder behållas och inte ingå i industriområdet.

”Växtlighet” kan likväl vara gräsmatta och något enstaka träd.

Kommentar:

Inom skyddsbarriären gäller prickmark (mark får inte förses med byggnad) och att marken inte får användas för upplag, parkering, lastning eller lossning. Igenom skyddsbarriären finns bestämmelsen om störningsskydd som reglerar på plankartan vart det ska stå/finnas (m₁). Bestämmelsen reglerar en minsta höjd (2,2 meter). Störningsskyddet ska vara tätt och sluta tätt till mark och eventuella anslutande vägg. Enligt planbestämmelsen ska störningsskyddet säkerställa att ljudnivå (orsakad av verksamhetsbuller) vid bostadsfasader belägna närmast störningsskyddet inte överskrider 50 dBA ekvivalent ljudnivå. Störningsskyddet ska även skydda mot bländning, damning och insyn. Detta säkras upp genom bygglov (störningsskyddet kräver bygglov). Kommunen ställer inte kvar på hur störningsskyddet utformas utan endast vad detta ska skydda mot. Detaljplanen möjliggör för kommunen att ställa krav på ovannämnda åtgärder.

Växtlighet kan likväl vara gräsmatta med ett enstaka träd. I detta fall bedöms det lämpligt att marken skötas av markägaren. Avsikten är att marken ska hållas planterad i en omfattning så att det ger ett

visst visuellt skydd och är estetiskt tilltalande.

4. Låta industrin växa in i samhället är inte bra för varken företagen, boende eller samhället. Industrin ska expandera från samhället vilket förenklar transporter, minskar miljöriskerna och inte begränsa tillväxten av företagen inom V. industriområdet.

Ett exempel på hur man utmanövrerar mindre företag inom denna planen, är vid Västergatan, Svenshult 7:1. Utan en återvändsgata där kommer göra det omöjligt för företaget att kunna fortsätta sin verksamhet. De ska tydligen inte kunna transportera in eller ut något material till sin verksamhet?

Kommentar:

Detaljplanen är i linje med detta yttrande. De verktyg som kommunen har att tillgå är detaljplan. Genom planverktyget vill kommunen skapa ett tryggt och avskärmat industriområde från närliggande bostadsområde och samhälle vilket inte är möjligt med gällande detaljplaner.

Transporter till och från Svenhult 7:1 kommer fortsätta som de gjorde innan detaljplanen. Information om samråd samt granskning har skickats till samtliga så kallade rågrannar (vilket innefattar Svenhult 7:1).

5. I planbeskrivningen, sidan 27, finns vägar uppritade, med trafikledning, som hänvisar till SM 88, där infartfält ska följas. Vilket det inte ens i dag görs/följs!

Varför finns i det inritade förslaget två olika vägar bakom fastigheterna Fägerhult 2:73 – 2:76? Den tunga trafiken, med lastfordon som detta kommer leda till, finns varken utrett eller beskrivet i detaljplanen. Två vägar mellan Rörbolaget och bostäderna får ej tillåtas.

Kommentar:

Genom detaljplanen och Hanghultsleden kommer trafiken komma norrifrån in på Oxelgatan vilket då möjliggör användningen av infartsfältet (till skillnad från idag då transporter kommer söderifrån). Detaljplanen skapar mer säkra ytor för transporter och logistik utan att komma i konflikt med allmän trafik.

Bilden på sida 27 är endast en skiss som visar på en möjlig lösning av interna transporter inom industriområdet. Hur företagen väljer att lösa trafik på egen (industri)mark regleras inte i detaljplan. Detaljplanen reglerar vart det inte är lämpligt med in- och utfart. Rörbolaget får möjlighet att köpa del av Fägerhult 2:52 för att kunna köra transporter till sitt företag. Den andra vägen är en interngata för Weland.

6. Markprover har tagits under flera om men de senaste gångerna kan man verkligen ifrågasätta värdet av.

Kommentar:

Miljöutredningen har gjorts av en opartisk konsult som är ett ledande företag i Sverige i dessa frågor. Utredningarna i sin helhet har publicerats på kommunens hemsida i samband med att detaljplanen ställdes ut för granskning.

Sedan 4 år tillbaka har stora ingrepp skett på området; mark, sten och träd har tagit bort och förflyttas. Stora upplag av sten och jordmassor som nu är att betrakta som deponi finns inom området. Utan tillstånd för detta.

För flera år sedan utfördes dessutom bergvärmeborrning, med långt fler hål än som tillståndet medgav, vilket knappast har lindrat eller minskat bla förekomsten av tri i detta område.

Bergvärmborrningarna kan knappast gynna miljön, då de tungmetaller som finns i marken precis bredvid, nu inte kan saneras, utan stora ingrepp. Mycket märkligt att Gislaveds kommun, främst tjänstemän på bygg- och miljöförvaltningen, inte gjort något åt detta, trots anmälningar från kringboende.

Kraven på sanering av zink skulle gjorts innan borrning och markmassor flyttades.

Kommentar:

Dessa är inga frågor som berör detaljplanearbetet. Önskas svar på dessa frågor rekommenderas direkt kontakt med miljömyndigheten.

De förhöjda värdena av zink, omnämns endast i korta drag och trikloreten som är mycket skadligt för människor och miljö finns konstaterat här, men det står knappt något om detta i planbeskrivningen.

Kommentar:

Detaljplanen tar ställning till markens lämplighet som grundats i de miljöutredningar som gjorts för detaljplanen. Dessa utredningar finns tillgänglig i sin helhet på kommunens hemsida för de som önskar fördjupad läsning.

7. Vid samrådsmötet, framgick det att det i planbeskrivningen saknas underlag för samtliga vattenledningar. Inte heller nu kan vi se att detta finns med.

Det står heller inte beskrivet hur dagvatten ska omhändertas inom området. Inte tillräckligt utrett. Stora nivåskillnaden inom fastigheterna, kommer leda till problem för ledningar, kulvertar och belastningen lär knappast bli mindre när industrier ska utvidgas inom området. (står omnämnt endast på sidan 35 i denna planbeskrivning) Dagvatten ska omhändertas, men det står ej krav på hur. Måste finnas med.

Kommentar:

VA-ledningar som finns inom kvartersmark skyddats med ett så kallad u-område (markreservat för allmännyttiga underjordiska ledningar). Kommunen har ingen skyldighet att redovisa vart VA-ledningar finns (kan göras i vissa fall). VA-huvudman har granskat handlingarna.

Kommunen får inte i en detaljplan styra hur dagvatten ska omhändertas då det är kopplad till kostnader. Det kommunen kan göra är peka ut lämpliga platser och hur mycket vatten som ska kunna omhändertas inom utpekade områden. Kommunen anser att den dagvattenutredning som gjorts är tillräcklig.

8. Hårdgörande yta, på hela 80 % är mycket. Endast smala stråk av grönområden, kommer göra det svårt vid bl.a. stora regnoväder. Detta borde definitivt minskas.

Kommentar:

Dagvattenutredningen grundar sig i att 80 % av markytan är hårdgjort. I regel är det svårt att reglera hur stor del av marken som en fastighetsägare får hårdgöra (gäller även villafastigheter). Med dagvattenutredningen till grund kan kommunen (till skillnad från idag där 100 % av industrifastigheten kan hårdgöras) ställa krav på marklov för markåtgärden som kan försämra markens genomsläpplighet.

9. Trafikledningen löser på intet sätt det störst störningsmomentet, av/pålastning vid Weland på Björkgatan. Lastbilar kommer även fortsättningsvis stå på tomgång och buller kommer fortsätta. Ingen bra logistisk lösning på den terminalen.

Riskerna lär knappast bli mindre för de som lastar och lossa enligt nya förslaget. Hade detaljplanen Villstad-Haghult 1:160 följts, hade lastningen skett under tak, mindre risk för buller

och mindre olycksrisk.

Kommentar:

Det har gjorts en bullerutredning för denna situation som resulterat i planbestämmelsen om störningsskydd (m I).

Risker för medarbetare ansvarar arbetsgivaren för. Inget som kan regleras i detaljplan.

10. Sammanfattning:

Detaljplanen kan ej godkännas och genomföras innan nya Haghultleden finns och leder bort trafiken.

Större och tydligare krav på skyddsvall mellan bostadsområde/industriområde.

Uppslytning av förbud av tung trafik ej tillräckligt, det måste finnas fysiska hinder för genomfart till och från området, för fordon.

Vattenledningar och kulvertar måste utredas.

Överlag en mycket svårtydd och luddig detaljplan, som återigen kommer leda till stora avvikelsegodkännande från Gislaveds kommuns sida.

Kommentar:

Se kommentar under I:a yttrandet.

Störningsskyddet som regleras i detaljplan anses fylla sitt syfte.

Fysiska väghinder kan endast vidtas då kommunen kan erbjuda ett alternativ.

Vattenledningar och kulvertar är utredda och skyddas med u-område inom kvartersmark.

Hela situationen inom området är mycket komplext och svårlöst. Detaljplanen reglerar och tar ställning till mycket vilket kan uppfattas vara väldigt omfattande.

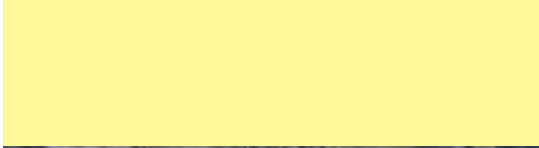
Sammanfattning av förändringar efter granskningstiden

- Planbeskrivningen har förtydligats vad gäller detaljplanens lämplighet gällande transporter av farligt gods.
- Befintliga gasledningar längsmed Dalsgatan har i plankartan säkerställts genom ett u-område.
- Namn på ledningsägare har ändrats till WEUM Gas AB. Planbeskrivningen har förtydligats med att exploatören bekostar flytt eller ändring av befintliga ledningar. Exploatören bekostar även en eventuell omprövning av ledningsrätten.

Gislaved 2021-03-05

Vigan Oruci
Planarkitekt

Sven Hedlund
Stadsarkitekt

Detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet i Smålandsstenar

Gislaveds kommun, Jönköpings län

ANTAGANDEHANDLINGAR

Utökat förfarande
Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
mars 2021

SÅ HÄR GÖRS EN DETALJPLAN

UPPDRAG

Framtagandet av detaljplaner regleras i plan- och bygglagen.

På ansökan från t.ex. fastighetsägare eller beställning från tekniska kontoret beslutar bygg- och miljönämnden att detaljplan skall arbetas fram.

SAMRÅDS-REMISS

Den första planskissen utarbetas. Den sänds till berörda fastighetsägare, länsstyrelsen, kommunala myndigheter och sammanslutningar som har väsentligt intresse av förslaget. Annonsering sker i lokala dagstidningar. Förslaget ställs ut i kommunhuset och lokalt på t.ex. Bibliotek. Ett samrådsmöte anordnas.

SAMRÅDS-REDOGÖRELSE

De synpunkter som framförts sammanställs i en samrådsredogörelse. Förslaget bearbetas med utgångspunkt från remissvaren.

GRANSKNING

Det nya förslaget ställs ut för granskning. Annonsering sker i lokala dagstidningar. Berörda underrättas med brev. Granskningstiden är normalt 3 veckor. Under tiden kan anmärkningar framföras skriftligen till Gislaveds kommun, 332 80 Gislaved. Dessa redovisas i ett utlåtande som efter granskningstiden skickas till de som inte fått sina anmärkningar tillgodosedda.

ANTAGANDE

Planförslaget antas av kommunfullmäktige eller av bygg- och miljönämnden.

ÖVERKLAGANDE

Antagandet anslås på kommunens anslagstavla. De som senast under granskningstiden lämnat skriftliga synpunkter som inte har blivit tillgodosedda underrättas med brev. Dessa har tre veckor på sig att överklaga kommunens beslut till Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt. Överklagan skickas till Gislaveds kommun, 332 80 Gislaved.

LAGA KRAFT

Beslutet om antagande vinner laga kraft när tiden för överklagande har gått ut och ingen valt att överklaga planen. Länsstyrelsen kan på eget initiativ pröva och upphäva beslutet. Om planen överprövas vinner planen laga kraft först då ärendena är avgjorda och planen godkänd.

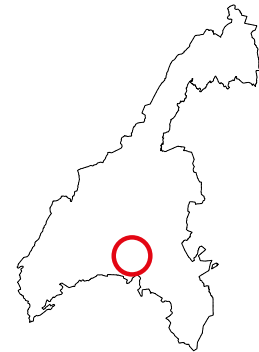
Se mer på Boverkets hemsida:
<http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/>

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

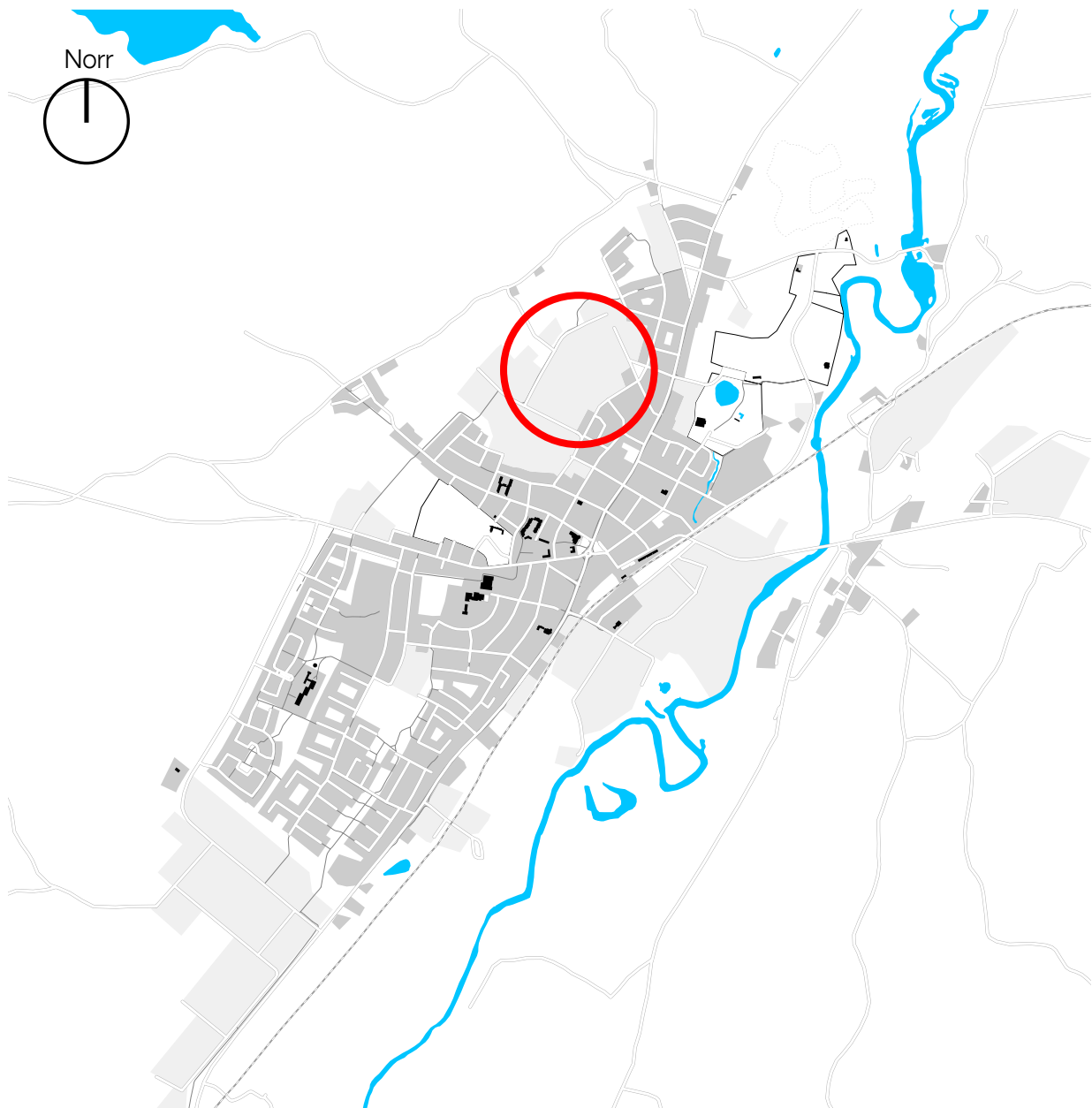
1. HANDLINGAR	4
2. SAMMANFATTNING	5
3. PLANBESKRIVNING	7
3.1 PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG	7
3.2 PLANDATA	7
3.3 TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN	8
3.3.1 LÄGE OCH AREAL	8
3.3.2 GÄLLANDE DETALJPLANER	9
3.4 FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER	11
3.4.1 NATUR	11
3.4.2 GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN	13
3.4.3 FORNLÄMNINGAR OCH KULTURMINNEN	14
3.4.4 FÖRORENAD MARK	15
3.4.5 BEBYGGELSE	20
3.4.6 GATOR OCH TRAFIK	23
3.4.7 TEKNISK FÖRSÖRJNING	32
3.5 MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET	37
3.5.1 MILJÖKVALITETSNORMER	37
3.5.2 RISKER, BRAND OCH EXPLOSION	45
3.6 GENOMFÖRANDEFRÅGOR	46
3.6.1 ORGANISATORISKA FRÅGOR	47
3.6.2 EKONOMISKA FRÅGOR	47
3.6.3 TEKNISKA FRÅGOR	47
3.6.4 FASTIGHETSÄTTSLIGA FRÅGOR	48
3.7 MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER	49
4. BEHOVSBEDÖMNING	50
4.1 PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR	51
4.2 PLANENS STYRANDE EGENSKAPER	51
4.3 PLANENS TÄNKBARA EFFEKTER	51
4.4 BEDÖMNING	52
5. BILAGOR	54

1. HANDLINGAR

- Planbeskrivning
- Plankarta med grundkarta och bestämmelser
- Behovsbedömning

Gislaveds kommun

Flygfoto över planområdet från nordväst
 - - - - - Ungefärlig planområdesgräns.

2. SAMMANFATTNING

Planområdet är beläget i nordvästra Smålandsstenar inom Västra industriområdet. Inom planområdet finns etablerade företag (industri och kontor), sex bostadsfastigheter samt allmän platsmark park och gata. Planområdets area är på cirka 16,5 hektar och ägs till största del av företaget och beställaren av detaljplanen, Weland AB.

Gislaveds kommun ser tre tydliga syften med detaljplanen. Dessa bedöms bidra till en förbättrad situation för både boende och verksamma industrier inom området. Det första syftet är att möjliggöra en utveckling av industrin inom Västra industriområdet. Industrins utveckling och expansion bevarar arbetstillfällena och stärker väletablerade företag inom kommunen.

Det andra syftet är att öka tryggheten mellan bostäder och industri genom att åstadkomma en så kallad skyddszon. Med hjälp av detaljplanen regleras byggrätten, placeringen samt hur marken får/ska användas på kvartersmark för industriändamål. Skyddszonen på mellan 35 - 60 meter till allmän platsmark gata (Björkgatan - S. Långgatan) ska hållas byggnadsfri. För att ytterligare förtydliga denna skyddszon ska det enligt detaljplan uppföras störningsskydd som skyddar bostäder mot buller, insyn, damm, bländning med mera från industrin. Marken inom skyddszonen får inte användas för varken upplag, parkering, lastning eller lossning. Delar av skyddszonen, marken mellan störningsskyddet och gatan, ska enligt detaljplan hållas planterad. För att helt utesluta trafikföring vid skyddszonen har detaljplanen reglerats med ett in- och utfartsförbud från sydost till/från Västergatan, Oxelgatan, Björkgatan, Södra Långgatan och Dalsgatan. Med dessa åtgärder bedöms skyddszonen bli tydlig och uppfylla syftet, det vill säga att öka tryggheten mellan bostäder och industri.

Det tredje syftet är att förbättra trafiksituationen vad gäller tung trafik som ska till och från Västra industriområdet. Nästan all tung trafik till Västra industriområdet kommer från Nissastigen (väg 26) och matas sedan via befintligt villaområde på Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan och Unionsgatan. Situationen anses inte vara varken hållbar eller säker då tung trafik beblandas med

gång- och cykeltrafikanter. Att stänga av gatorna för tung trafik utan att erbjuda ett alternativ är inte en lösning. Genom byggnation av en ny väg, Haghultsleden, erbjuder kommunen industrin ett hållbart och trafiksäkert alternativ.

Genomförandet av detaljplanen kan ske i två etapper (se 3.4.6 Gator och trafik). Första etappen görs efter att detaljplanen fått laga kraft och andra etappen genomförs då Haghultsleden kan användas. Om Haghultsleden har byggts ut innan detaljplanen fått laga kraft finns inget behov av att tillämpa etapperna då planen får sin fulla effekt.

Vägen finns utpekad i Fördjupning av översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult och kommunen arbetar aktivt med detaljplan för del av Villstads-Haghult 1:16 m.fl. (som möjliggör den södra delen av Haghultsleden). Sedan tidigare finns detaljplan för del av Åtterås 4:5 m.fl. (som möjliggör byggnation av den norra delen av Haghultsleden), i laga kraft 15 mars 2021. Dessa detaljplaner syftar inte till att möjliggöra själva Haghultsleden utan att beskriva konsekvenserna, riskerna och möjligheterna av Haghultsleden. Kommunen har sedan tidigare ett så kallad 12:6 samråd med Länsstyrelsen för själva vägen. Det vill säga att kommunen kan bygga en anslutning till Västra industriområdet genom att koppla samman befintliga Oxelgatan med Borlångsvägen utan krav på detaljplan. Därmed är inte denna detaljplan beroende av någon annan detaljplan för att uppnå syftet. Tekniska förvaltningen kommer under hösten 2021 att påbörja byggnation av Haghultsleden.

Genom detaljplanen för Uvekull 5:1 inom Västra industriområdet i Smålandsstenar bedömer kommunen att samtliga ovannämnda syften uppfylls.

Detaljplanen föreslår att verksamheter som ryms inom ändamålen industri och kontor tillåts inom planområdet.

Detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet I Smålandsstenar

Gislaveds kommun, Jönköpings län

3. PLANBESKRIVNING

3.1 PLANENS SYFTE OCH HUVUDDRAG

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexiblere framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten och byggnationen inom det aktuella området. En ny detaljplan ska skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden. Planen ger möjlighet att väsentligt förbättra aspekter avseende risk-, hälso- och miljöfrågor. Exploateringsgrad och bestämmelser kring byggnadshöjd blir mer anpassade till behoven. Bostadstomter som idag uppfattas ligga inom eller i direkt närhet till befintliga verksamheter görs om till industrikvarter och gatemark läggs fast som industrimark. Planen syftar även till att möjliggöra en långsiktigt smidigare och säkrare trafiksituation (minskade risker) inom bostads-kvarteren mellan väg 26 och Västra industriområdet.

Huvudinfart och -utfart till industrikvarteren för tunga fordon ska i framtiden ske genom en ny anslutning från väster. Detaljplanen föreslår markregleringar, barriärer, utfartsförbud och avstängningar som viktiga förbättringsåtgärder för att uppnå målsättningen med en fungerande verksamhet vid sidan om en väsentligt mindre störd och negativt påverkad bostadsbebyggelse.

3.2 PLANDATA

LÄGE OCH AREAL

Planområdet utgör del av Västra industriområdet i Smålandsstenar och omfattar två industrikvarter; ett större i öster samt ett mindre i väster. Planområdet gränsar till lokalgatorna Dalsgatan i norr, Unionsgatan och Södra Långgatan i sydöst, Björkgatan och Västergatan i söder och Oxelgatan i väst. I övrigt gränsar planområdet till kvarteretsmark för industri och även till bostadsmark vid områdets sydöstra hörn. Detaljplanen berör fastigheterna Uvekull 5:1, 1:36, del av 2:135 och 2:223, Aplagården 1:14, 1:15 och del av 1:13, Fägerhult 2:37, 2:72, 2:73, 2:74, 2:75, 2:76 och del av 2:52, Svenshult 1:52 och del av 1:42.

Detaljplanen omfattar totalt cirka 16,5 ha (164.527 m²). Av arealen utgör ca 150.000 m² (91 %) industrikvarter (västra fastigheten på 44.410 m² och östra på 105.527 m²), ca. 5.300 m² kontor, ca. 5.600 m² för tekniska anläggningar (transformatorstationer och dagvattenhantering) samt ca. 9.000 m² allmän platsmark (gata och park).

MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

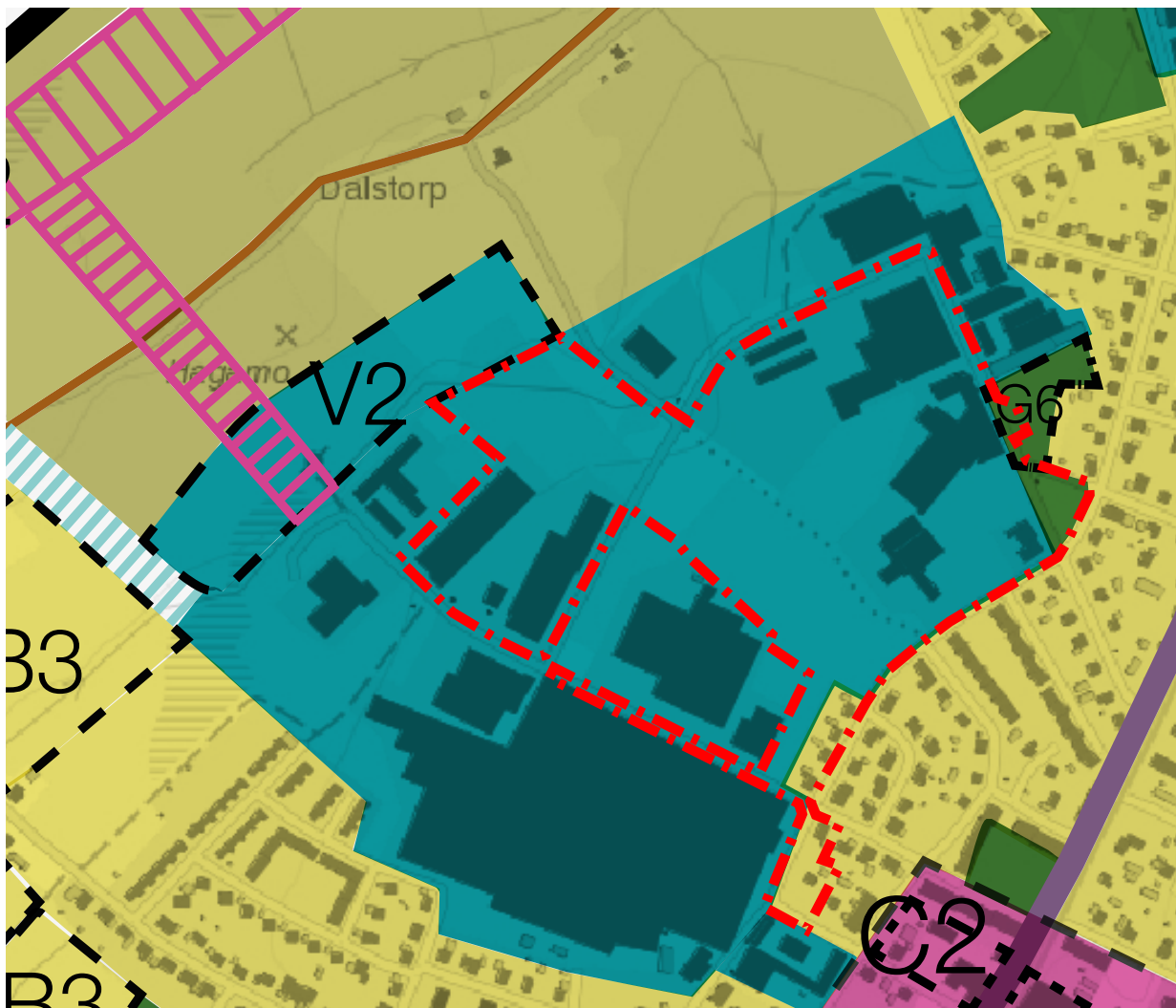
Gislaveds kommun äger fastigheterna Aplagården 1:13, Villstads-Haghult 1:16, Uvekull 1:36 och 2:135, Fägerhult 2:52, Fägerhult 2:72 samt Svenshult 1:42. Övriga fastigheter inom planområdet är privatägda av det företag som bedriver industriell verksamhet av olika slag inom detaljplaneområdet.

3.3 TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

3.3.1 LÄGE OCH AREAL

I den fördjupade översiktsplanen (FÖP:en) för Smålandsstenar-Skeppshult antagen 2018, är huvuddelen av planområdet utpekad som verksamhetsområde; "Område för verksamheter som industri och annan ytkrävande verksamhet". Undantaget är befintliga bostadstomter utmed Södra Långgatan, som är utlagda som bostadsmark; "Utveckling bostäder, offentlig service", samt en mindre yta i nordost, som är utlagd som park, grönyta.

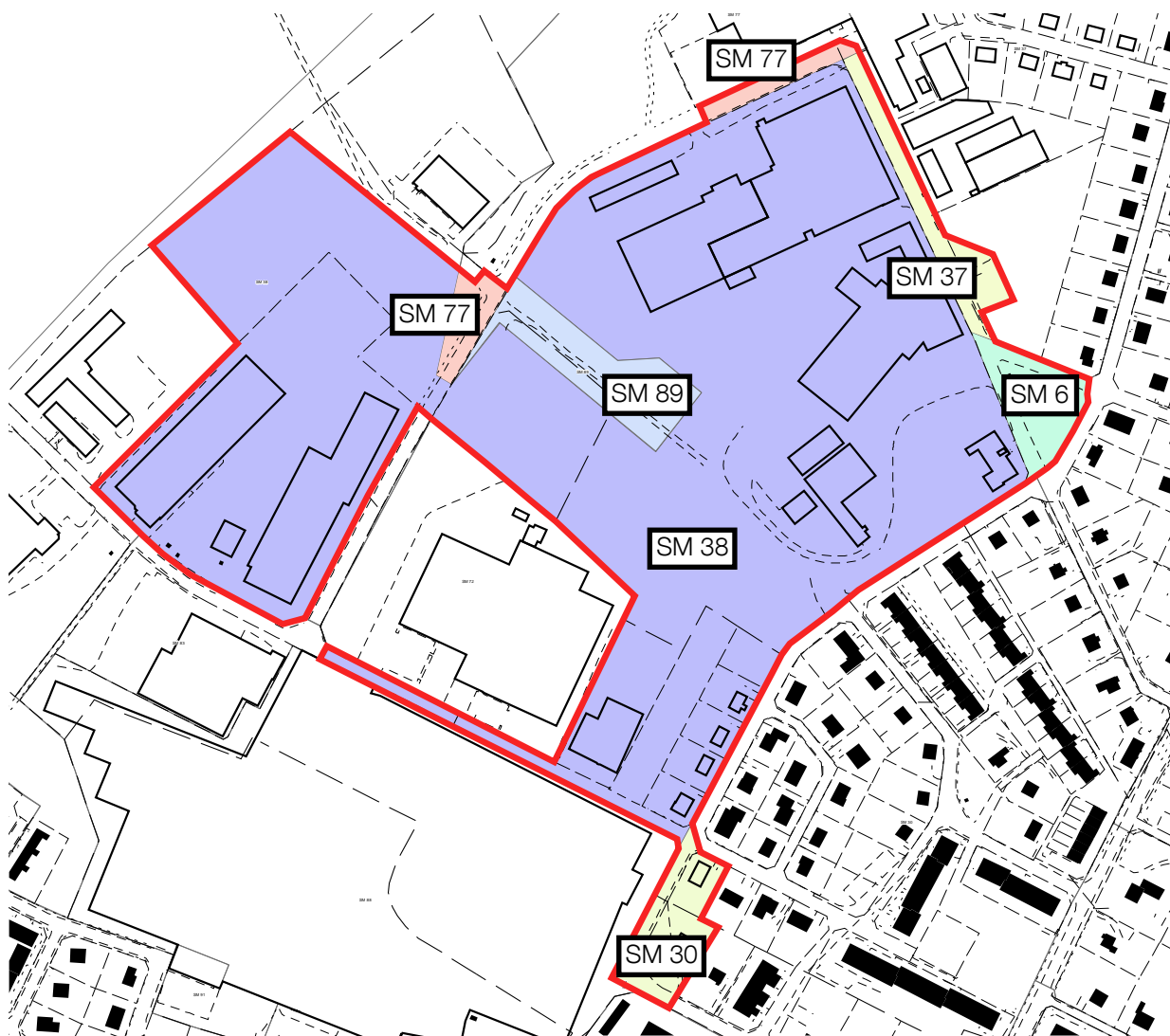
Planförslaget avviker från den fördjupade översiktsplanen med avseende på bostadstomterna utmed Björkgatan. Bedömningen är dock att aktuellt detaljplaneförslag förstärker intentionen med FÖP:en, det vill säga målet att åstadkomma en varaktig, tydlig och funktionell gräns och skyddsbarriär mellan industriområdet och bostadskvarteren öster om planområdet.

- Ungefärlig planområdesgräns
- Utveckling verksamhet
- Utveckling bostäder, offentlig service
- Park och grönt
- Särskilt bevarandevärde
- Utveckling centrum
- Utredningsområde för väg

3.3.2 GÄLLANDE DETALJPLANER

Sex gällande detaljplaner berörs av det aktuella detaljplaneförslaget.

Karta över sex gällande detaljplaner som berörs av det aktuella planområdet.

SM6 (06-VIL-994): Detaljplanen (antagen 1959) omfattar del av Uvekull 2:135 som idag utgör en grönyta i det östra hörnet. Planen reglerar delar av grönområdet till tekniska anläggningar (säkerställer transformatorstationen). I den äldre planen ingår gatumark, del av Dalsgatan (mellan nuvarande industri och grönyta). Denna gatumark föreslås läggas fast som kvartersmark för kontor. Övriga delar av grönytan säkerställs till allmän platsmark park.

SM30 (06-VIL-1228): Detaljplanen (antagen 1971) reglerar Svenshult 1:52 och Fägerhult 2:37 som bostadsmark. Planen omfattar även den del av Västergatan/Björkgatan som enligt den nya detaljplanen övergår till industrimark. För Svenshult 1:52 och Fägerhult 2:37 gäller en planändring till industrimark respektive kontor.

SM37 (06-VIL-1315): Detaljplanen (antagen 1973) omfattar del av Uvekull 2:223, norr om Dalsgatan och Uvekull 2:135. Del av Uvekull 2:223 är i planen utlagt för småindustriändamål. Enligt aktuell detaljplan tas en mindre del av ytan i anspråk för gatumark och en ny vändplan för att underlätta för den tunga godstrafiken.

SM38 (06-VIL-1328): Detaljplanen (antagen 1972) berör större delen av området. Planen tillåter industriändamål och högst en tredjedel av fastigheten får bebyggas. Tillåten högsta byggnadshöjd är reglerad till 8 meter. Området i sydöst mot Södra Långgatan är planlagt som industripark

och är tänkt att fungera som en skyddszon mot närliggande bostäder. Utmed Björkgatan i öster är fyra tomter planlagda för bostadsändamål. Enligt detaljplanen regleras Oxelgatan som gatumark. All mark föreslås som kvartersmark för industri, med undantag för en mindre del av Kärrvägen som fortsatt utgör gatumark.

SM77 (0662-P199): Detaljplanen (antagen 2002) berörs avseende ett mindre område utlagt som gata. Markanvändningen görs om till delvis gatumark och delvis kvartersmark för industri.

SM89 (0662-P352): Detaljplanen (antagen 2014) har en genomförandetid som slutat 2019. Planen tillåter industriändamål med en högsta byggnadshöjd på 8 meter. Hela denna plan ingår i nu aktuellt detaljplaneförslag och upphör därmed att gälla. Hela markområdet föreslås läggas fast som industrimark.

3.4 FÖRUTSÄTTNINGAR, FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER

3.4.1 NATUR

Planområdet är till största del ianspråktaget för industriändamål och marken har påverkats av olika former av industri i många decennier. Fastigheten Aplagården 1:13, inom det mindre västra industriområdet, består av naturmark. Här finns även ett dagvattendike, som avvattnar uppströms liggande markområden. För att den nya detaljplanen ska kunna genomföras krävs att diket flyttas (se 3.4.7 Teknisk försörjning). Inom stora delar av det östra kvarteret har träd och buskar tagits ner, varefter fastighetsägaren i olika etapper har genomfört omflyttning av jordmassor. Syftet är en disponering för utveckling av byggnader samt etablering av förbättrat störningsskydd till omkringliggande bostäder.

Foton som visar den förändring som det östra industriområdet genomgått under senare år. Ett grönområde (utan specifika naturvärden) i detaljplaneområdets centrala delar har tagits bort för omvandling till byggnation/kompletterande industriverksamheter samt ett strategiskt störningsskydd mot öster.

Inom parkområdet finns alléträd som är biotopskyddade. Alléträdens bevarande säkerställs genom att parkytan förblir allmän platsmark.

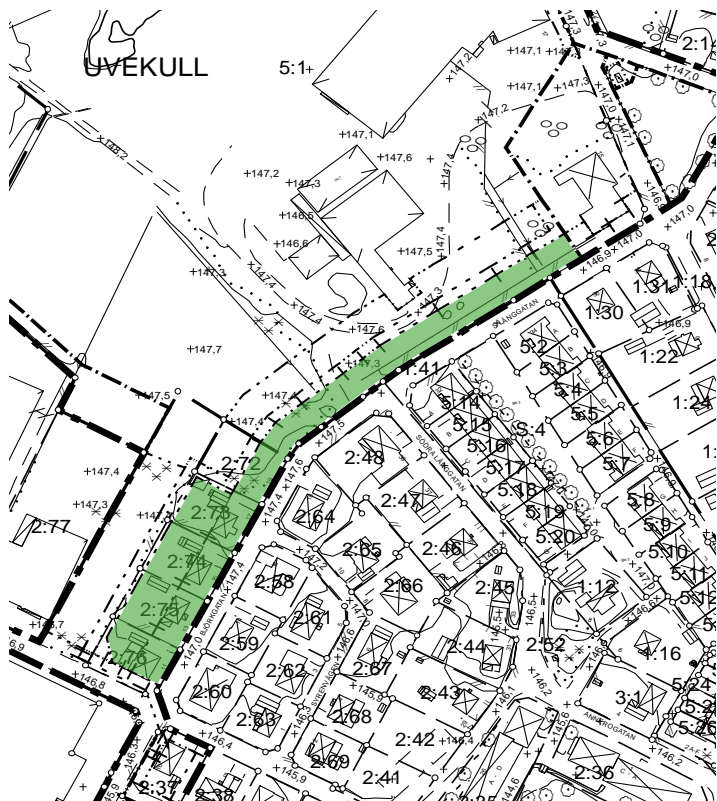
Foto över befintlig parkmark i planområdets östra hörn. Grönytan säkerställs som park och kommer fortsätta att skötas av Gislaveds kommun. Till vänster i bild syns transformatorstation inom föreslaget E-område.

Kvartersmarken närmast Södra Långgatan och Björkgatan ska även fortsättningsvis hållas planterad med en skyddande vegetation. Vegetationen ska fungera som en funktionell avskärmning mellan industriområdet och närliggande bostadskvarter där den gröna ridån utgör en visuell och estetiskt tilltalande barriär. Goda erfarenheter finns dessutom av att växtlighet minskar upplevelsen av störning från buller. Träd, buskar och annan växtlighet bidrar även till att skapa en förbättrad närmiljö genom att ta upp partiklar och lukter samt i viss mån hälsostörande ämnen såsom PAH:er (polycykliska aromatiska kolväten) och tungmetaller. Den gröna vegetationen medför en bättre lokal luftkvalitet jämfört med en asfalterad yta, samt kan utgöra ett skydd i händelse av olyckstillbud.

För säkerställande av att zonen vid Södra Långgatan och Björkgatan är stadigvarande planterad med träd och annan växtlighet har en planbestämmelse (n₁) införts på plankartan.

Foto som visar zon utmed Södra Långgatan där fastighetsägaren anlagt ett grönstråk med träd och buskar.

Karta: Grönmarkerat område ska enligt planbestämmelser hållas permanent planterad med träd och buskar. Utmed Södra Långgatan och Björkgatan etableras ett stråk med buskage samt en parkliknande miljö med träd. Zonen utgör del av en "trevlig-skapande", naturlig grönbarriär och skydd mellan industriområde och bostäder i öster.

Den gröna ridån kommer närmare parkytan i nordöst och skapar ett mer sammanhängande grönstråk, från Oxelgatan i söder till Unionsgatan i norr. Åtgärden att etablera ett längre grönstråk följer det svenska Miljökvalitetsmålet "Bevarande av Biologisk mångfald". Ett sammanhängande

grönstråk utgör en fördel för spridning av olika växt- och djurarter, därav viktiga pollinerande insekter.

3.4.2 GEOTEKNISKA FÖRHÅLLANDEN

Foto över delar av den östra industriområdet.

Det östra större industriområdet har under senare år omvandlats och består numera av upplag med fyllnadsmassor samt iordninggjord mark för byggnader och interna vägar.

Utdrag ur SGU:s översiktliga jordartskarta.

Jordartsförhållanden inom planområdet består enligt SGU:s kartgenerator (jordartskartan) av isälvs sediment och sand.

MARKRADON

Radon är en ädelgas som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. I processen bildas radioaktiv strålning som kan skada celler i luftvägar och lungor. Radon finns i all mark, i olika halter beroende på typ av berggrund. Radongas finns även i grundvatten och utsöndras

från vissa typer av byggmaterial, så kallad blågrå lättbetong som användes i många hus fram till mitten av 1970-talet. Även makadam från bergkross som innehåller radioaktiva bergarter kan avge en för hög mängd radon i inomhusmiljön.

Enligt Boverkets karaktärisering av radonrisker utgör mark med radonhalter understigande 10 kBq/m³ så kallad lågriskmark. Vid radonhalter mellan 10 och 50 kBq/m³ klassificeras marken som normalrisk och vid mätvärden över 50 kBq/m³ som högrisk. På mark med normalrisk tillämpas vanligen ett radonskyddat byggnadssätt medan kraven höjs vid byggnation på högriskmark. Enligt kommunens översiktliga markradonscreening förekommer låg- och normalriskområden. Lågriskområden är till exempel våtmarker, områden med högt grundvatten samt lerjordar. Mätningar av markradon har visat att höga radonhalter kan förekomma även i områden som översiktligt har klassificerats som normalrisk. Successivt hårdare regler innebär att all nybyggnationen bör utformas på ett sådant sätt att gränsvärden för radon inte överskrids. Från 2019 gäller krav på att dokumentera och mäta och i händelse av höga halter i arbetsmiljön även vidta åtgärder som sänker nivån. Tidigare gällde kraven att klara varaktiga halter under 200 becquerel per kubikmeter endast för boendemiljöer och offentliga lokaler.

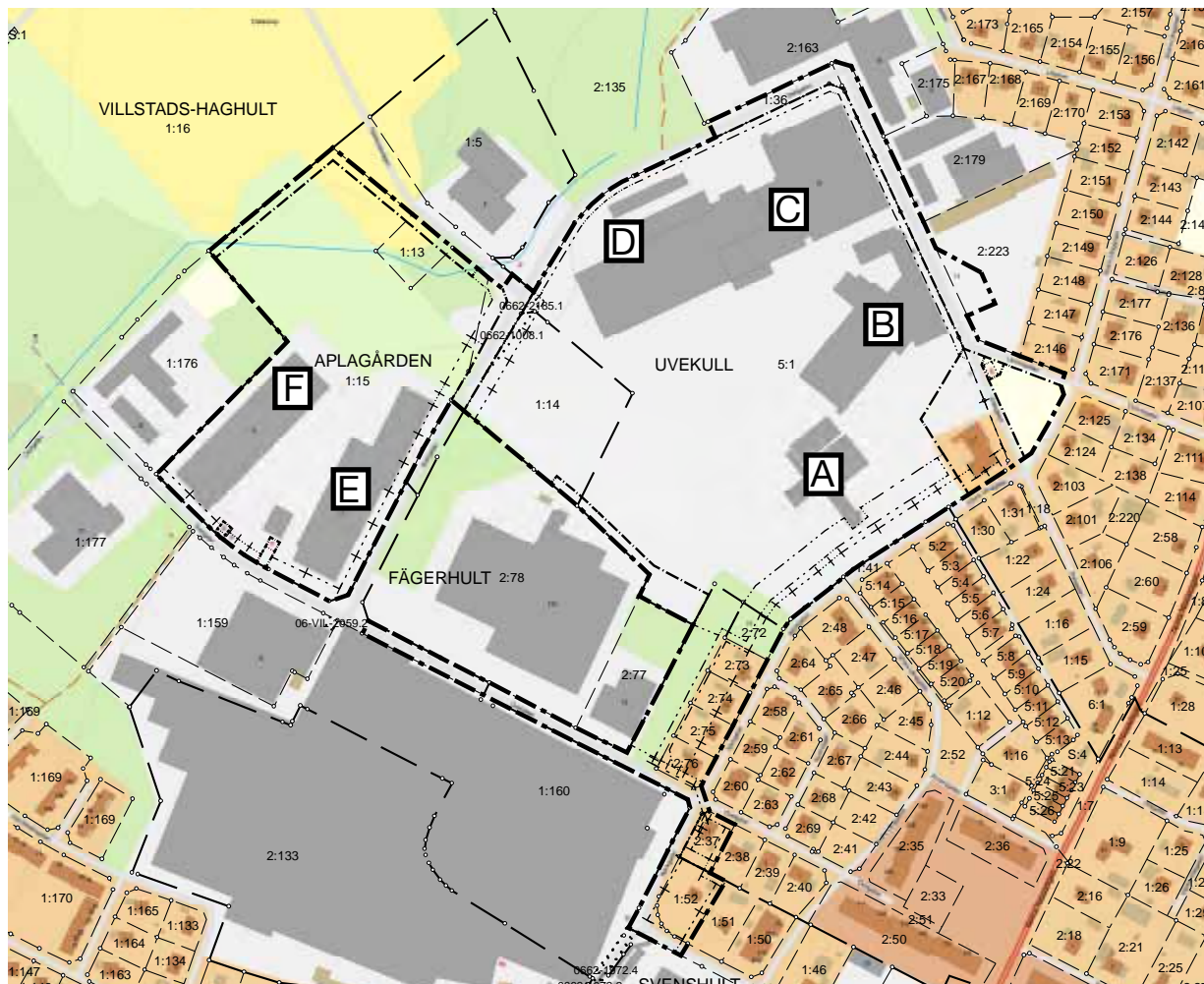
För det aktuella detaljplaneområdet saknas mätningar av markradon. Ansvaret för att bedöma den faktiska radonrisken och vidta tillräckliga skyddsåtgärder åligger byggherren/exploatören. Vid osäkerhet om radonvärden rekommenderas ett radonsäkert byggnadssätt med placering av radonslangar under grundplattan som vid behov ansluts till en evakueringsfläkt. Förebyggande skyddsåtgärder är alltid mer kostnadseffektiva jämfört med att tvingas åtgärda höga radonhalter i en befintlig byggnad.

3.4.3 FORNLÄMNINGAR OCH KULTURMINNEN

Inom detaljplaneområdet, inklusive dess direkta närhet, finns inga kända fornlämningar eller andra kulturminnen.

3.4.4 FÖRORENAD MARK

Inom planområdet finns fem olika verksamheter/platser utpekade som ”potentiellt förorenade områden” PFO:n, i Länsstyrelsens EBH-stöd. Även inom fastigheten Fägerhult 2:78, strax utanför planområdets södra del, finns ett utpekat potentiellt förorenat område.

A. Uvekull 5:1: Gamla Varmförzinkning AB (F0662-0349) Ytbehandling av metaller (varmförzinkning, våt metod). Riskklass 3.

B. Uvekull 5:1 f.d. Scandilook AB m fl. (F0662-0350) Verkstadsindustri (utan användning av halogenerade lösningsmedel) samt ytbehandling av trä. Objektet är ej riskklassat.

C. Uvekull 5:1: Makeni AB m fl (F0662-0317). Verkstadsindustri (utan användning av halogenerade lösningsmedel), ytbehandling av trä, tillverkning av plast/polyester. Objektet är ej riskklassat.

D. Uvekull 5:1: f.d. sågverk. Objektet är ej riskklassat.

E. Aplagården 1:15: Loxitec AB (F0662-0132). Ytbehandling av metaller, tillverkning av detaljer i polyuretan, verkstadsindustri. Riskklass 3 enligt MIFO fas 2.

F. Aplagården 1:15; AB Hyge-Plast (F0662-155), tillverkning av plastpolyester, verkstadsindustri. Riskklass 3.

Inför detaljplanens samråd togs ett provtagningsprogram fram av Sweco; Rapport ”Förslag till provtagningsprogram inför detaljplanearbete, Weland AB, Smålandsstenar”, reviderad 2019-03-19. Syftet med kompletterande miljötekniska undersökningar var att få en helhetsbild över föroreningssituationen med fokus på identifierade potentiellt förorenade delområden inom aktuellt detaljplaneområde.

Resultaten från genomförda undersökningar under 2019-2020 har sammanställts i Rapport "Miljöstöd detaljplan, Redovisning av miljöteknisk markundersökning av fastigheten Uvekull 5:1 m.fl, rev. 2020-09-17", därtill Tillägg PM "Kompletterande utredningar samt översiktlig bedömning av risker och kostnadsuppskattning för åtgärder, rev. 2020-09-17". Rapporterna finns i sin helhet med som bilagor till planhandlingen.

Genomförda utredningar inför detaljplaneändring för fastighet Uvekull 5:1 m.fl. visar att markområden sydost och öster om Andrénverken samt Aplagården 1:13 och f.d. Scandilock inte har förhöjda föroreningshalter i jord. Däremot är området söder om f.d. Varmförzinkningen förorenat av zink, i någon punkt ner till 1,5 m.u.my. Grundvatten visar sig vara påverkat av zinkhalter motsvarande klass mycket hög halt enligt SGU:s bedömningsgrunder. På fastigheten Aplagården 1:15 har hög halt av bly påträffats i grundvatten.

Analyser av grundvatten i den sydöstra delen av planområdet indikerar en djupt liggande föroreningsplym av klorerade kolväten.

Swecos bedömning är att varken förekomsten av bly och klorerade lösningsmedel i grundvattnet eller den konstaterade zinkföroreningen påverkar lämpligheten för syftet med detaljplanen.

Nedan följer en sammanfattning av Swecos rapporter.

Zinkförorening i jord.

Undersökningresultaten visar att större delen av marken inom planområdet har föroreningshalter under Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (MKM). De förhöjda zinkhalterna som påträffats över MKM har varit i området kring f.d. Varmförzinkningen, se figur nedan.

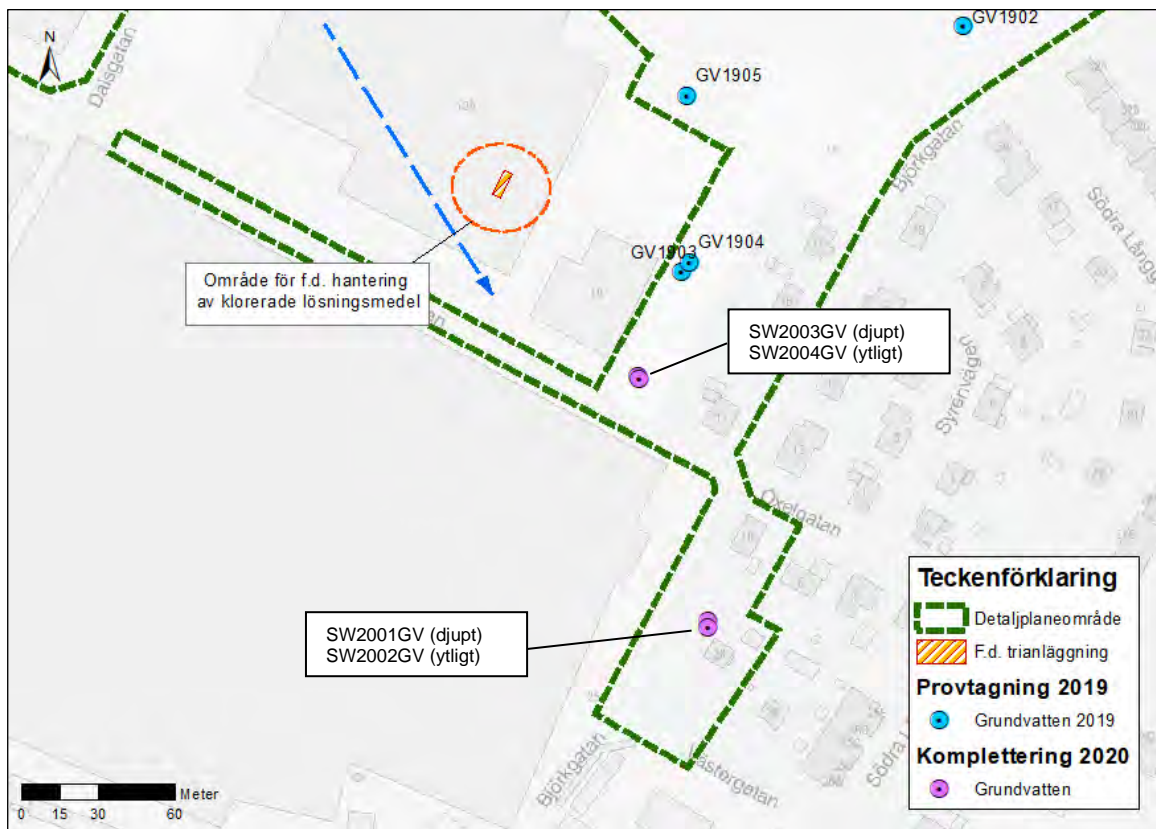

Figur: Egenskapsområden för utvärdering av zinkhalter. EO1 = streckad orange linje, EO2 = streckad svart linje.

Klorerade lösningsmedel i grundvatten.

De förekommande halterna av klorerade lösningsmedel i ytligt grundvatten bedöms inte utgöra något hinder för detaljplanen eller innebära någon risk för inomhusmiljön i befintliga bostäder eller kontor. Det djupare grundvattnet är tydligt påverkat av klorerade nedbrytningsprodukter nedströms den f.d. trihanteringen på Fägerhult 2:78.

Möjlighet till eventuella framtida efterbehandlingsåtgärder med avseende på klorerade lösningsmedel bedöms inte hindras av detaljplanen och dess markanvändning.

Figur: Lägen för nya grundvattenrör samt befintliga grundvattenrör från undersökning 2019. Streckad blå pil visar beräknad ungefärlig strömningsriktning för grundvattnet utifrån tidigare lodning av grundvattennivåer inom undersökningsområdet, inkl. GV1903

ÅTGÄRDSBEHOV

Sett till detaljplaneområdets storlek är det en relativt liten yta som är förorenad av zink och merparten ligger under en byggnad. Detaljplaneområdets storlek är drygt 16 hektar och den zinkförorenade ytan (> MKM) i anslutning till den f.d. varmförzinkningen uppskattas till storleksordningen 1 000 m² vilket motsvarar mindre än 1 % av detaljplaneområdet. Den uppskattade ytan baseras på en interpolering av uppmätta zinkhalter i provpunkter i området, se följande figur.

Figur: Interpolerad zinkhalt i ESRI Arc-Map utifrån uppmätta halter, samt lägen för enskilda provpunkter och innehåll av zink.

Zinkhalter i marken inom detaljplaneområdet bedöms inte utgöra en hälsorisk och i nuläget finns inget åtgärdsbehov med avseende på människors exponering för förorenad jord.

Halterna bedöms inte ha någon påverkan på miljökvalitetsnormen för zink eller ha effekt på akvatiska ekosystem i nedströms liggande ytvatten (Nissan). Denna bedömning grundas på uppmätta zinkhalter samt avstånd från föroreningen till ytvatten och den utspädning som sker i både grundvatten och ytvatten.

Det kan föreligga ett visst åtgärdsbehov kopplat till skydd av grundvattnet som generell naturresurs i och med de halter som förekommer inom EO1. Zinkföroreningens belastning på grundvattenmagasinet som helhet bedöms dock vara begränsad i och med att höga zinkhalter endast förekommer inom ett ytmässigt begränsat område och huvudsakligen ovan grundvattenytan under en byggnad.

Med hänsyn till föroreningens art och utbredning samt att inget uttag av dricksvatten sker i spridningsriktningen bedöms inte åtgärdsbehovet med avseende på grundvatten som generell naturresurs som akut. En åtgärd med avseende på zinkförorenad jord bör därför kunna genomföras först när en framtida rivning av den f.d. varmförzinkningsbyggnaden genomförs.

Översiktliga kostnadsbedömningar för en framtida åtgärd med avseende på föroreningen under den f.d. varmförzinkningen genom schaktsanering har tagits fram.

KOMMUNENS STÄLLNINGSTAGANDE/FÖRSLAG PÅ PLANBESTÄMMELSER

Utredningens bedömning av framtida åtgärder, med avseende på föroreningen under och omkring den f.d. varmförzinkningen, visar på rimliga kostnader för en sanering i förhållande till detaljplanens möjligheter till ytterligare bebyggelse etc. (Källa: Sweco, PM rev.2020-09-17)

För att säkerställa markens lämplighet för bebyggande har planbestämmelser kring efterbehandling/marksanering införts på plankartan.

Streckad linje i blått visar avgränsning för markföroreningar.

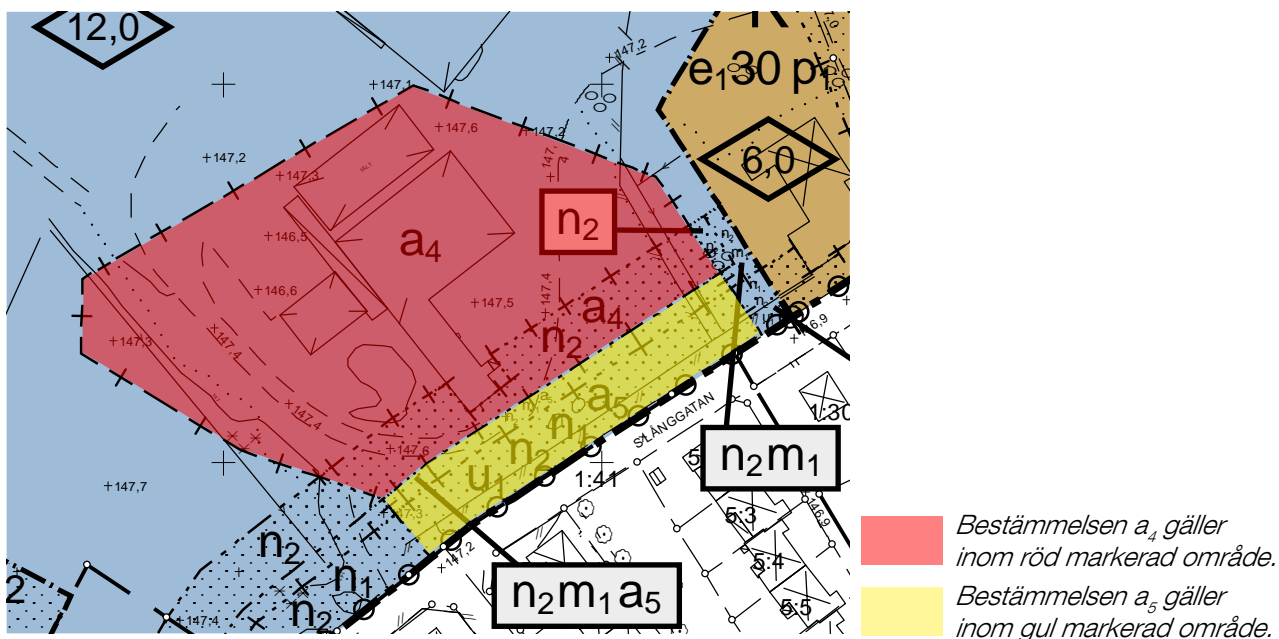
Bestämmelsen a_4 : Startbesked för byggnation får inte ges förrän markförorening avhjälpes. Grävning och schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten. Kvartersmark.

Bestämmelsen a_5 : Grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten. Kvartersmark.

Område för bestämmelsen a_4 har utformats genom gränsdragning mellan provpunkter som uppvisat metallhalter med marginal understigande gällande riktvärden (gröna punkter). Området bedöms vara väl tilltaget för att säkerställa sanering inom områden med värden över aktuella riktvärden.

Område för bestämmelsen a_5 utgör 20 meter bred zon av kvartersmarken mot Södra Långgatan. Denna zon omfattar område för etablering av skyddszon; plantering och störningsskydd (minst 2,2 meter högt).

Inom det område som omfattas av bestämmelsen a_5 gäller även bestämmelserna n_1 , n_2 och m_1 enligt nedan. Området ut mot Södra Långgatan ska utformas som en skyddsbarriär mot bostäderna. Åtgärder som krävs för att hålla marken planterad och även uppförande av ett störningsskydd på minst höjd av 2,2 meter ska kunna genomföras utan marksanering. Samråd ska dock ske med tillsynsmiljömyndighet enligt miljöbalken innan arbetena startar.

3.4.5 BEBYGGELSE

Detaljplaneområdet utgörs till stora delar av det så kallade Västra industriområdet, beläget i den nordvästra delen av Smålandsstenar. Närmast omkring planområdet finns befintliga större industribyggnader, i väster, nordost och söder. Marken i den nordvästra delen av planområdet utgörs delvis av träd och buskar. Öster och sydost om planområdet återfinns en omfattande bostadsbebyggelse i form av småhus och några flerfamiljshus.

Ortofoto över befintlig markanvändning; industriområde med kvarvarande grönzon i nordväst, industrier samt marktytor som förberetts för ytterligare exploatering. Detaljplanen möjliggör etablering av nya byggnader med tillhörande logistiktytor samt en skyddszon utmed den sydöstra-östra kanten av området. Röd streckad linje markerar detaljplaneområdet.

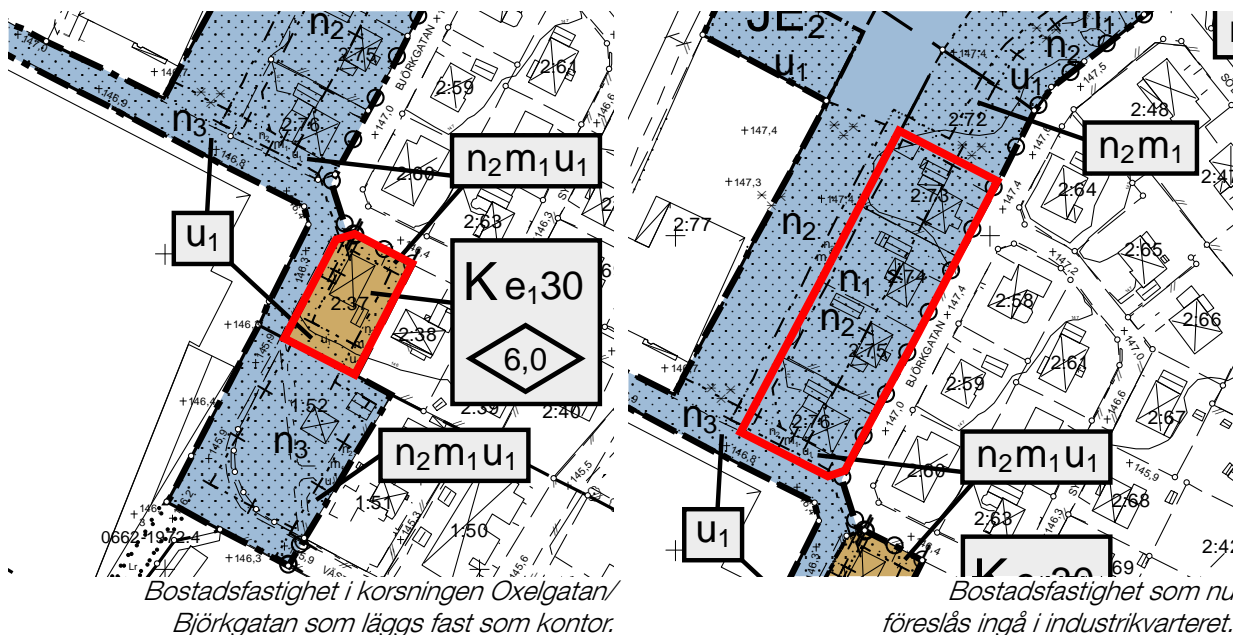
Bebyggelsen inom detaljplaneområdet utgörs av Weland AB:s verksamhetslokaler med flertalet större byggnader. I byggnaderna har bolaget olika former av tillverkning samt lagerverksamhet. Befintliga industribyggnader är uppförda i ett eller två plan.

Utmed Björkgatan/Västergatan finns totalt sex villor som i nuläget nyttjas som bostäder. Fem av tomterna föreslås ingå i industrikvarteret (med syfte att på lång sikt omvandlas från boendemiljö) och den sjätte föreslås läggas fast för kontor. I detaljplaneområdets nordöstra del finns en villa med arkitektoniskt värde. Huset används inte idag, men Weland avser att använda det för kontor och representation.

FÖRÄNDRINGAR

Planförslaget tillåter markanvändningen industri (J) inom hela detaljplaneområdet, med undantag för en mindre zon i nordöst samt en mindre bostadsfastighet i korsningen Oxelgatan-Björkgatan som läggs fast som kontor (K). Bostadstomten i hörnet Västergatan/Björkgatan föreslås ingå i industrikvarteret. Denna mark "prickas bort", vilket betyder att bostadshuset tas bort på längre sikt men även att marken inte heller får förses med byggnad.

Fyra befintliga hus utmed Björkgatan föreslås ingå i industrikvarteret. Dessa ges ingen fortsatt byggrätt. Intentionen är att bostäderna successivt avvecklas, i samarbete med fastighetsägaren. Markområdet strax väster om/utmed Björkgatan ska fungera som en skyddszon/störningsbarriär mot bostäder öster om denna gata. Weland AB har under senare år, förvärvat aktuella bostadstomter med målsättningen att, med hänsyn tagen till omkringboende, utveckla industriändamålet inom planområdet och samtidigt minimera störningsgraden till omgivningen.

INDUSTRI, J

Industri är en generell användningsbestämmelse som tillåter all slags produktion, lagring och annan hantering av varor. Även användning som laboratorier, lager och tekniska anläggningar inryms i användningssättet industri. I definitionen inräknas de kontor, personalutrymmen, eventuella bostäder för service- och driftspersonal som behövs för industriverksamheten.

Närmaste bostadstomter, utanför detaljplaneområdet, ligger öster om utmed Björkgatan-Södra Långgatan, cirka 10 meter från industrikvarteret. Det korta avståndet är avgörande för vilken typ av industri som kan etableras. Särskild hänsyn behöver tas vad gäller risken för störningar i form av ljud- och ljusstörningar, luftutsläpp med mera. Vilka typer av verksamheter som tillåts inom området avgörs i varje enskilt fall efter separat prövning enligt miljöbalken. Skyddszonen (i form av prickmark) mot bostäder i öster uppgår till minst 35 meters bredd varav minst 15 meter närmast Björkgatan/Södra Långgatan ska hållas planterad. Prickzonen i norr med bestämmelsen kontor är cirka 15 meter.

Den tillåtna byggnadshöjden inom kvartersmark för Industri föreslås till 12 meter, vilket bedöms vara en lämplig höjd för att byggnader ska anpassas till den omgivande byggnadsmiljön. Exploateringsgraden fastställs till 40 % sammanlagd byggnadsarea av fastighetsarean inom användningsområdet för det större industrikvarteret närmast bostäderna i öster och sydost. Inom det mindre västra kvarteret tillåts en exploateringsgrad på högst 50 % sammanlagd byggnadsarea av fastighetsarean inom användningsområdet.

KONTOR, K

Kontor är en generell användningsbestämmelse som tillämpas för områden för kontor, konferenslokaler samt tjänsteverksamhet med liten eller ingen varuhantering. Avgörande är att verksamheten inte medför störning av betydelse för omgivningen (inklusive den extra trafik som genereras). Personalbutiker kan förekomma i mindre omfattning.

Byggnader inom föreslagen kvartersmark för kontor, får uppföras till en högsta byggnadshöjd av 6,0 meter. Exploateringsgrad är satt till 30% sammanlagd av den totala fastighetsarean.

GATA

Användningen GATA används för att reglera gator avsedda för trafik inom en tätort eller för trafik som har sitt mål vid den aktuella gatan.

Planområdet omfattar en kortare sträcka av industrigatan; Kärrvägen. Planförslaget är en anpassning till befintliga förhållanden avseende bland annat gatans bredd.

TEKNISK ANLÄGGNING, E

Användningen ”Tekniska anläggningar” inrymmer områden med installationer för tekniskt ändamål. De tekniska anläggningar eller installationer som inte ska vara allmänt tillgängliga, lokaliseras till kvartersmark, med beteckningen E.

I den östra och västra delen av detaljplaneområdet finns transformatorstationer som säkerställs, E₁. Byggnader inom E₁ får uppföras till en högsta nockhöjd av 4 meter. Inom planområdet, centralt och nordöst, har två områden pekats ut som lämpliga för dagvattenhatering, E₂ och E₃.

PARK

Användningen PARK inrymmer grönområden som kräver skötsel och till viss del är anlagda. Begreppet park förutsätter skötsel enligt ortens sed och tradition.

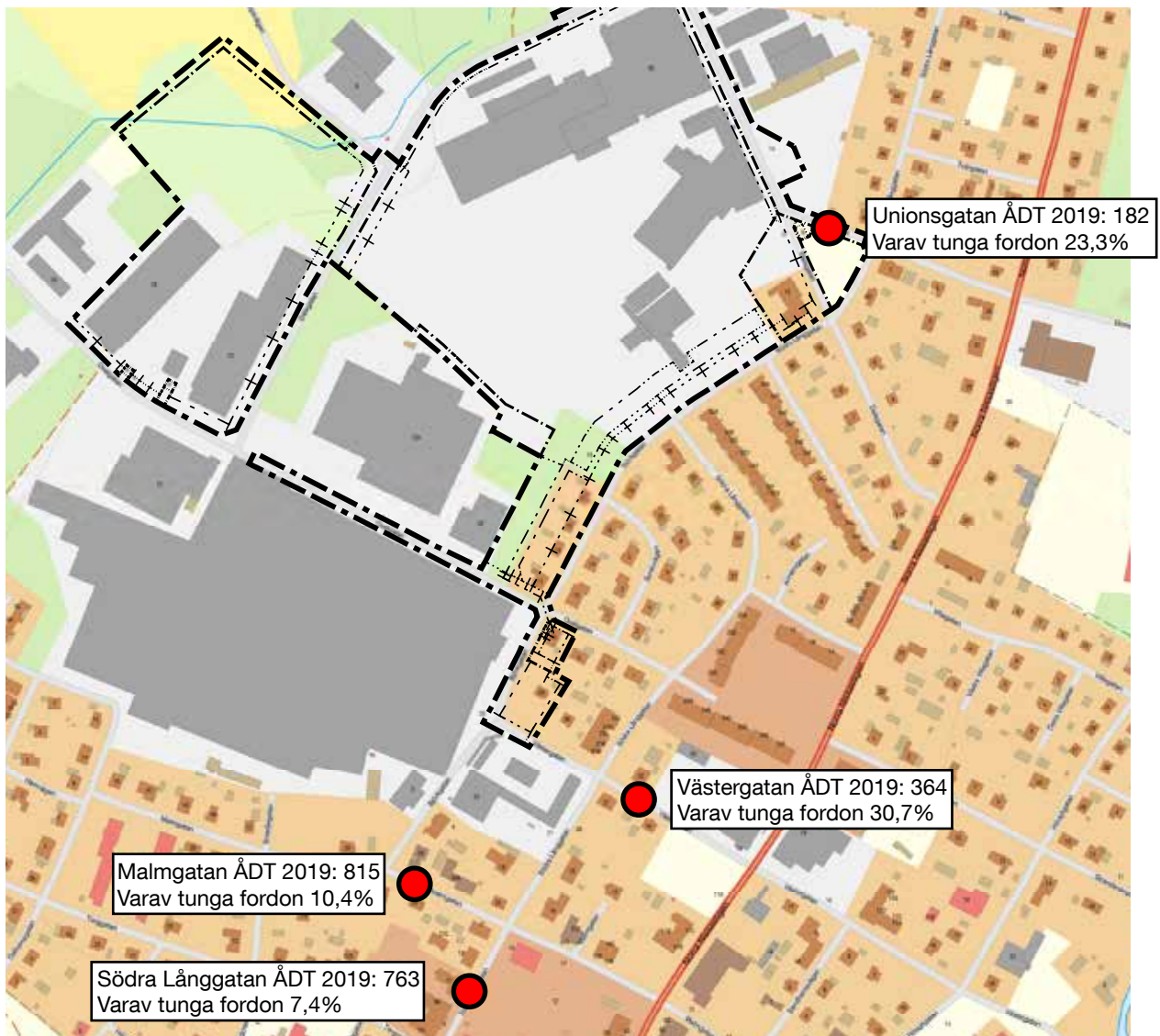
Grönytan i planens nordöstra hörn, i korsningen S Långgatan-Unionsgatan, säkerställs som parkmark med kommunalt huvudmannaskap.

3.4.6 GATOR OCH TRAFIK

BEFINTLIG SITUATION

Planområdet utgör del av Västra industriområdet och omges av tre befintliga lokalgator/industri-gator; Oxelgatan, Kärrvägen, Dalsgatan. Därtill finns en bostadsgata i sydöst benämnd Södra Långgatan/Björkgatan.

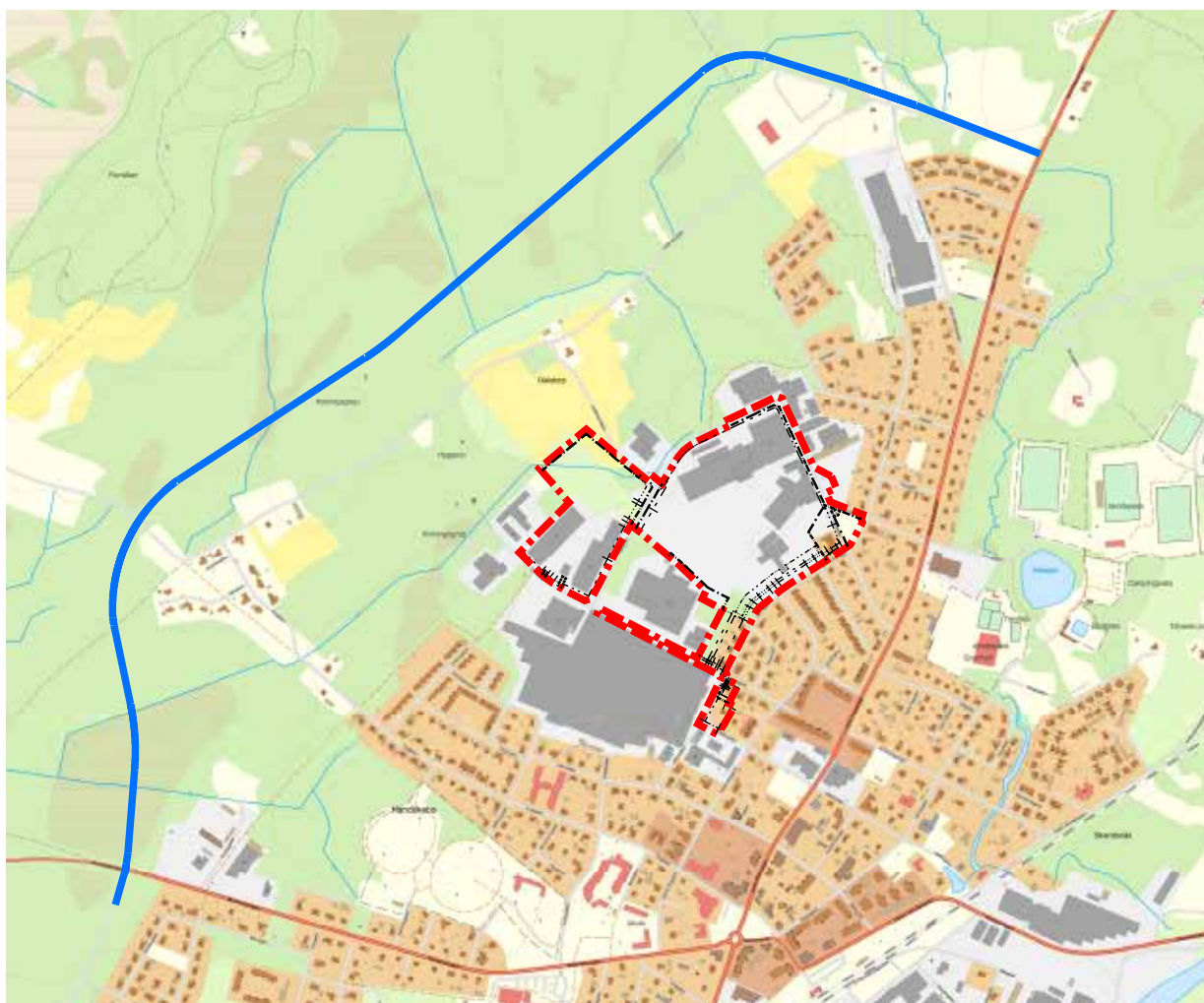
Västra industriområdet nås idag via lokal-/tvärgator mellan väg 26/Norra Nissastigen och det Västra industriområdet. Även den tunga godstrafiken (viss andel farligt gods) till och från industri-området passerar centrala delar av tätorten. Berörda villakvarter och gator med genomfartstrafik är främst Unionsgatan, Västergatan och Malmgatan. Från Malmgatan nås bland annat Weland AB, vars fastighet angränsar väster/nordväst om denna gata. Trafiksiffror för aktuella lokalgator redovisas nedan. Trafikmätningar är gjorda vid olika tillfällen under 2019.

Karta över trafiksiffror på de gator som är berörda av trafik till och från aktuellt planområde.

FÖRSLAG TRAFIKLÖSNING

I samband med ny fördjupad översiktsplan (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult, har ett arbete med planering för ny trafikled nordväst och väster om Smålandsstenar initierats av Gislaveds kommun. Den nya trafikleden har fått namnet Haghultsleden och ansluter till Nissastigen i ett läge strax norr om tätorten och dras väster om det Västra industriområdet, med anslutning mot Burserydsvägen i sydväst.

——— Haghultsleden
- - - - - Planområde

*Planerade Haghultsledens dragning,
väst om Västra industriområdet.*

Utmed den nya vägsträckan byggs en anslutning till Västra industriområdet, via en förlängning av Oxelgatan. Haghultsleden förväntas skapa nödvändiga möjligheter för Smålandsstenars tätort att på ett avgörande sätt förbättra trafiksituationen och säkerheten utmed de lokalgator som idag belastas med tung trafik, med delvis farligt gods, till och från industriområdet. Utbyggnaden av den norra delen av Haghultsleden (som binder samman Oxelgatan med Borlångsvägen) kommer troligen ske med planerad byggstart hösten 2021. Tills dess att hela vägen byggts ut kommer transporter till Västra industriområdet att komma från Norra Nissastigen (väg 26) genom Borlångsvägen. Den södra delen förväntas vara klart under 2023-2024 och då ska all transport som kommer söder om tätorten komma genom den södra delen av Haghultsleden till Västra industriområdet.

Idag transporteras farligt gods till Västra industriområdet genom befintliga gator i bostadsområden. Kommunen bedömer inte detta vara lämpligt ur miljö, hälsa eller säkerhet vilket gör byggnationen av Haghultsleden till en prioritet för kommunen. Transporter av farligt gods kommer flyttas från bostadsbebyggelsen när ny koppling till Västra industriområdet möjliggörs. Genom ett så kallad 12:6 samråd och dialoger med Länsstyrelsen har kommunen möjlighet att bygga en förbindelse mellan Oxelgatan och Borlångsvägen som inte kräver detaljplan. Byggstart för den nya vägen planeras hösten 2021 och är budgeterat till cirka 60 miljoner kronor. Detaljplan Uvekull 5:1 m.fl. säkerställer i sin tur att det inte är möjligt för transporter (tung trafik) att komma in till planområdet söderifrån genom ett in- och utfartsförbud och störningskydd. För att transporter till planområdet ska vara möjliga via Oxelgatan säkerställs i detaljplan ytor som idag är allmän platsmark till kvartersmark för industri. Då industrins godsmotagning har planerats utifrån

att transporter kommer söderifrån (Malmgatan) krävs en ny detaljplan som säkerställer att det är möjligt för Weland att ta emot transporter via Oxelgatan.

Utan denna detaljplan är det svårt att ordna logistiken även om transporterna kommer från Oxelgatan. Då finns en risk att Haghultsleden har en liten påverkan på transporter till Västra industriområdet.

Godstrafik med tunga fordon som berör detaljplaneområdet, liksom andra delar av det Västra industriområdet ska efter färdigställande av Haghultsleden ske via den nyskapade lokalgatan. Tekniska förvaltningen har en preliminär tidplan och budget för Haghultsleden. Det har redan gjorts investeringar i form av två detaljplaner, projekteringar och utredningar. Byggstart förväntas starta hösten 2021 och färdigställas under 2023-2024 med en total budget på ca. 60 miljoner kronor.

Planförslaget följer intentioner i den fördjupade översiktsplanen för Smålandsstenar och Skeppshult med planering av en ny förbindelse med Västra industriområdet västerifrån via Oxelgatan. Syftet är att en förändrad logistiklösning med minskad trafikbelastning reducerar risken för olyckor med påverkan på hälsa och miljö, dessutom väsentligt minskar störningsnivån för boende inom bostadskvarteren mellan väg 26 och Västra industriområdet (buller, vibrationer och avgaser/sämre luftmiljö). Den trafik som fortsatt tillåts till och från detaljplaneområdet österifrån styrs till Unionsgatan och begränsas till personbilar samt mindre transport-/servicefordon.

Eftersom delar av den aktuella detaljplanen förutsätter en utbyggnad av Haghultsleden med ny förbindelse med industriområdet västerifrån, föreslås ett genomförande i två etapper. Kommunen avser att påbörja byggnation av Haghultsleden hösten 2021. För denna detaljplan laga kraft innan ny förbindelse till Västra industriområdet byggs genomförs trafiklösning enligt etapp 1 (se mer under "Genomförande och konsekvenser av etapp 1 och 2").

I avsnitt "Konsekvenser av ett genomförande i etapper" redovisas konsekvenser som förväntas följa av etapp 1 och 2. Ett säkerställande av detaljplanens genomförande sker genom ett upprättat exploateringsavtal mellan fastighetsägaren och Gislaveds kommun.

Avsnitt av Björkgatan samt den västra delen av Västergatan planläggs som kvartersmark för industriändamål. Västergatan blir en återvändsgata från anslutningen med Södra Långgatan och

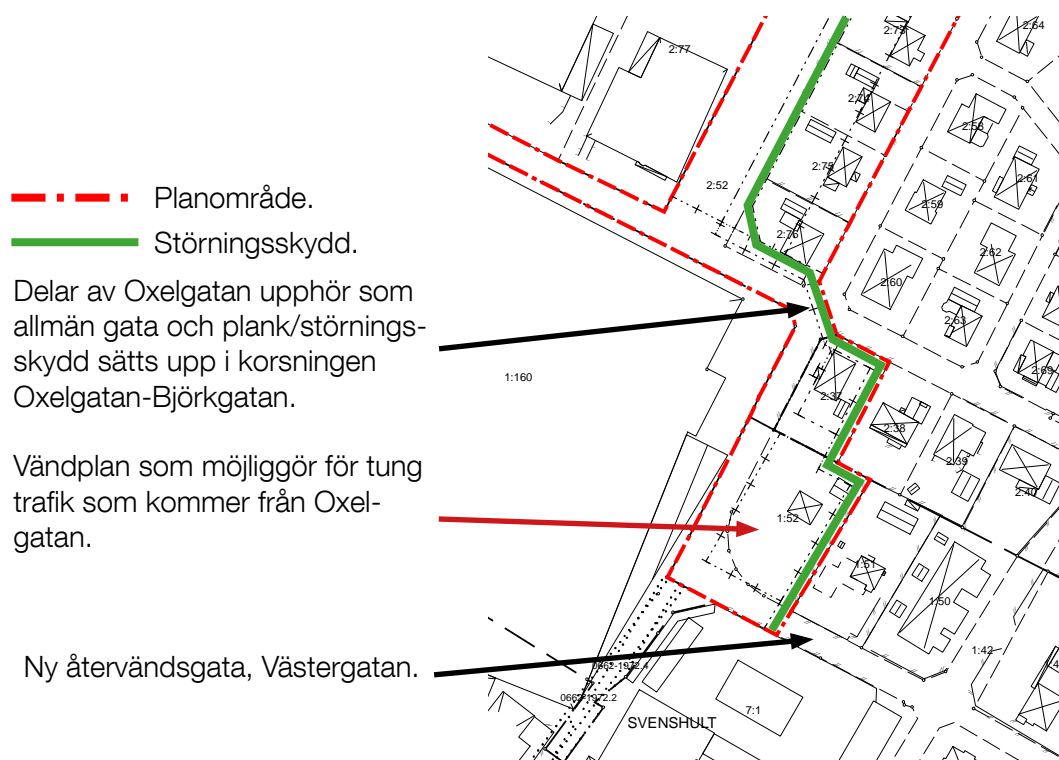

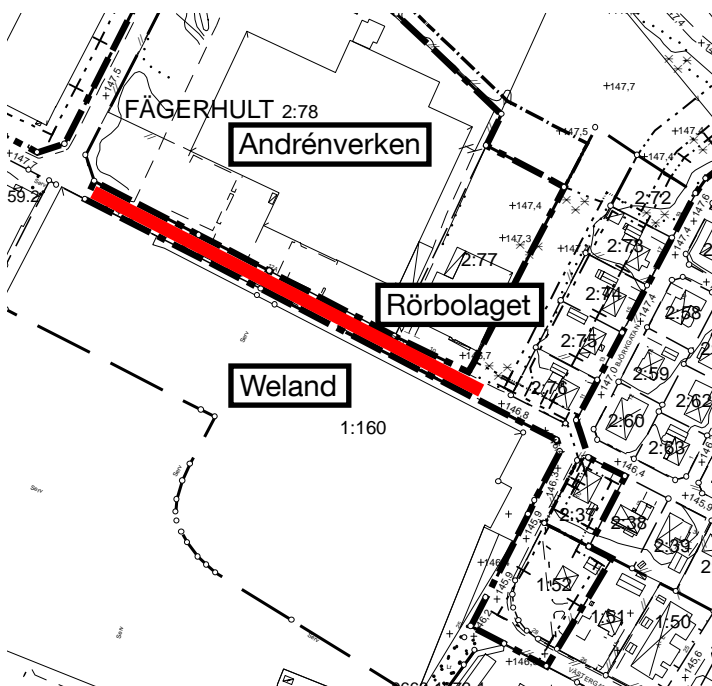

Foto över korsningen Björkgatan-Oxelgatan (mot syd-sydväst). Här föreslås gatumarken anläggas så att passage med fordon inte blir möjlig.

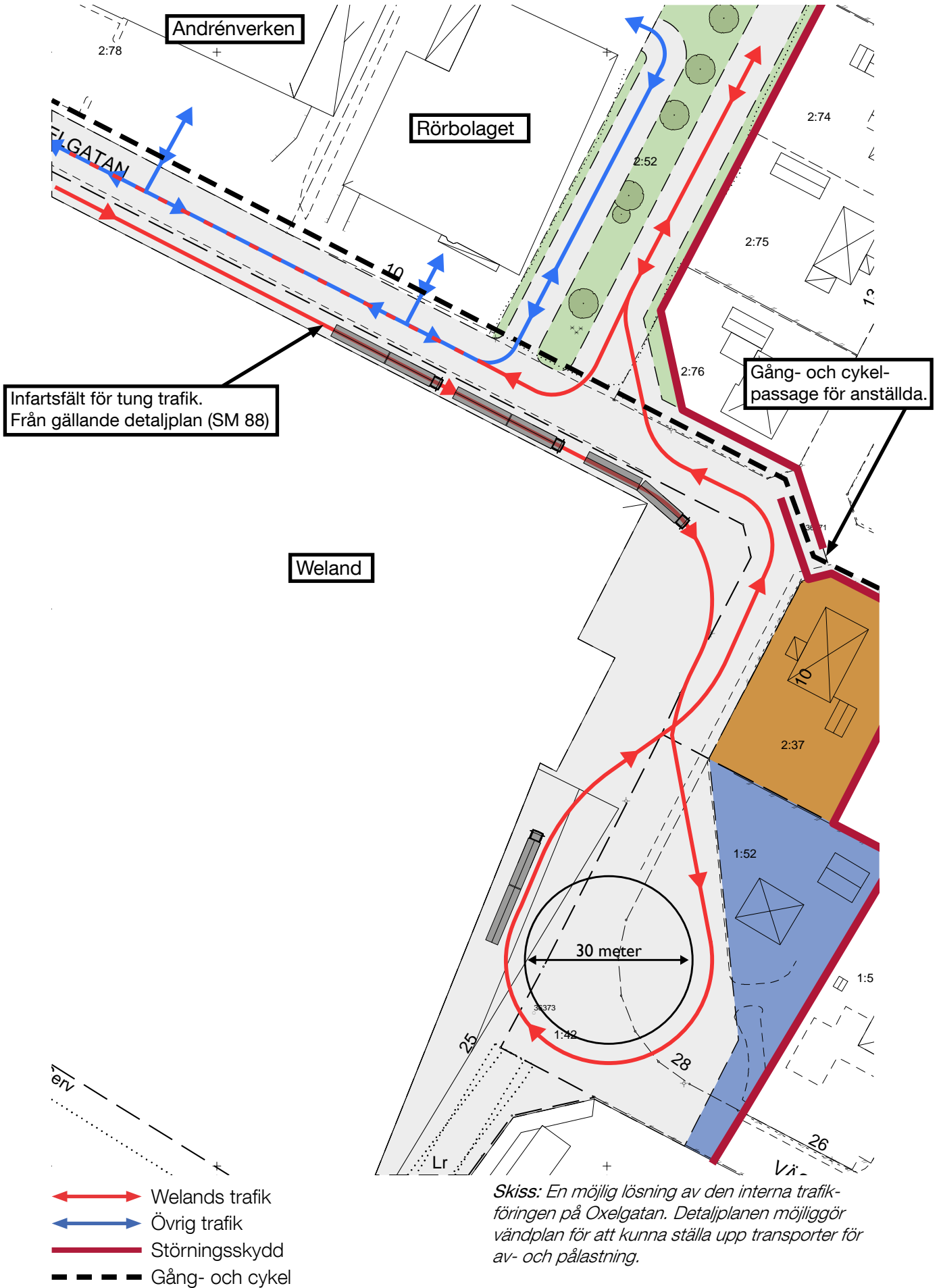
västerut. Då detaljplanen är genomförd, kan denna del endast nyttjas som in- och utfart till två bostadstomter (Svenshult 1:50 och 1:51) samt industrin på Svenshult 7:1. Någon vändplan bedöms inte krävas. För att säkerställa återvändsgatan, sätts ett plank eller motsvarande upp vid tomtgräns mot planområdet.

Plankartan föreskriver ett störningsskydd mellan kvartersmark för industri/kontor och närliggande bostäder (grön linje på bilden ovan). Störningsskyddet ska ha en minsta höjd på 2,2 meter som förutom buller ska skydda mot damning, avgaser, visuella intryck, bländning etc. Då genomfart via Västergatan stängs, innebär det att en stor del av trafiken på Västergatan (364 fordon per dygn, varav 30 % tunga fordon) flyttas till andra gator. Detaljplanens syfte är att styra all tung trafik till den nya Haghultsleden som då kommer att utgöra en väsentligt mer hälso- och miljöanpassad förbindelse med Västra industriområdet. Även mindre fordon kopplade till verksamheten inom planområdet får möjlighet att nyttja den nya förbindelsen. Samtidigt antas en relativt stor andel personbilar fortsättningsvis belasta Unionsgatan.

Unionsgatan får en förändrad trafikföring. Mängden tunga fordon minskar med Haghultsleden (cirka 80/dygn), medan antalet övriga fordon ökar; från cirka 110 fordon per dygn till flera hundra fordon per dygn (se under avsnitt genomförande och konsekvenser nedan). Ökningen beror på

Del av Oxelgatan som markerats med röd heldragen linje blir gemensam infart för de tre industrifastigheterna norr om Oxelgatan; Weland, Rörbolaget och Andrénerverken. In- och utfarten säkerställs i exploateringsavtal med fastighetsägaren och Gislaveds kommun.

- ↔ Weland's trafik
- ↔ Övrig trafik
- Störningskydd
- Gång- och cykel

Skiss: En möjlig lösning av den interna trafikförföringen på Oxelgatan. Detaljplanen möjliggör vändplan för att kunna ställa upp transporter för av- och pålastning.

hur personbilstrafiken till och från Weland styrs samt hur Gislaveds kommun skyltar ”rekommenderade förbindelser” med Västra industriområdet. Se vidare beskrivning i avsnitt Buller. I korsningen Björkgatan-Oxelgatan anläggs störningsskydd (se bild ovan) så att passage med fordon inte blir möjlig. Syftet är att hindra in- och utfart samt tydliggöra gränsen mellan industri och bostadsområde. Ytan utgör en del av den skyddsbarriär som etableras utmed Björkgatan-Södra Långgatan. Passage av gång- och cykeltrafikanter möjliggörs för anställda vid de tre berörda företagen utmed Oxelgatan.

I nordöst innebär detaljplanen att ett kortare avsnitt av Dalsgatan övergår till kvartersmark. Denna åtgärd innebär att trafiken på den sydöstra delen av Dalsgatan (mellan S. Långgatan och Nissastigen) istället styrs över till Unionsgatan. Detaljplanens följd effekter ökar motivet för kommunen att i samråd med Trafikverket förbättra trafiksäkerheten vid anslutningen Unionsgatan-Nissastigen/väg 26.

Del av Oxelgatan, längst med industrifastigheterna Villstads-Hagshult 1:160 (Weland), Fägerhult 2:77 (Rörbolaget) och Fägerhult 2:78 (Andrénverken), blir gemensam infart för dessa fastigheter. In- och utfarten säkerställs i upprättat exploateringsavtal. Marken kommer även fortsättningsvis att vara i kommunal ägo. Del av Oxelgatan stängs för genomfartstrafik och fordon tillåts endast till och från företagen på Fägerhult 2:77 och 2:78 samt verksamheter inom detaljplaneområdet. Ett genomförande av denna del av planförslaget förutsätter färdigställande av den nya anslutningen med Västra industriområdet västerifrån/Haghultsleden. Se även beskrivning under avsnitt Genomförandefrågor.

Genomförande och konsekvenser av etapp 1 och 2

Kommunen planerar utbyggnaden av den del av Haghultsleden som binder samman Oxelgatan med Borlångsvägen under hösten 2021. Denna förbindelse är även möjligt utan detaljplan då kommunen har ett så kallad 12:6 samråd med Länsstyrelsen sedan tidigare. Flera delar av genomförandet av detaljplanen förutsätter en ny anslutning till Haghultsleden från det Västra industriområdet. Då detaljplanen kan få laga kraft innan ny väg hunnits byggas klart anser kommunen att en etappindelning över hur trafiken från och till Västra industriområdet behövs. Etappindelningen redovisar olika åtgärden och deras konsekvenser.

Etapp 1 – Genomförs innan anslutningen västerut är genomförd.

Gislaveds kommun överlåter mark för ny in- och utfart från Oxelgatan samt tomt utmed S. Långgatan till Weland. Gislaveds kommun överlåter mark för ny in- och utfart för Rörbolaget, Fägerhult 2:77. Gislaveds kommun överlåter del av Dalsgatan till Weland (för kontorsändamål). Fastighetsreglering genomförs för ovanstående.

Skyddszonen/störningsskydd mot bostäderna i öster färdigställs av Weland. Enligt planbestämmelsen m₁ ska störningsskydd till en höjd av minst 2,2 meter uppföras. Ett tätt plank och grönbarriär uppförs från planområdets nordöstra hörn utmed delar av Södra Långgatan och Björkgatan förbi korsningen med Oxelgatan till Västergatan i söder. Vid korsningen med Oxelgatan utformas barriären så att gång- och cykelpassage för anställda hos de berörda företagen via Oxelgatan fortfarande är möjlig. Passage för motorfordon till och från industriområdet via Oxelgatans östra del tas bort. I söder mot bostadstomterna mellan Oxelgatan och Västergatan är fokus på dämpa buller från lastning och lossning. Ett störningsskydd ska uppföras som säkerställer att man klarar gällande riktlinjer för externt industribuller avseende godshantering och transporter etc. Utbyggnaden begränsas till exploateringsgraden högst 40% inom det östra kvarteret respektive högst 50 % inom det västra kvarteret. Etablering av skyddszonen/störningsskydd i detaljplaneområdets östra del regleras/säkerställs genom exploateringsavtal mellan Gislaveds kommun och Weland.

Etapp 1 - Konsekvenser

Trafiken till och från området sker på samma gator som idag. Godstrafiken fortsätter att köra in till Västra industriområdet via Unionsgatan, Västergatan och Malmgatan. En viss minskning av

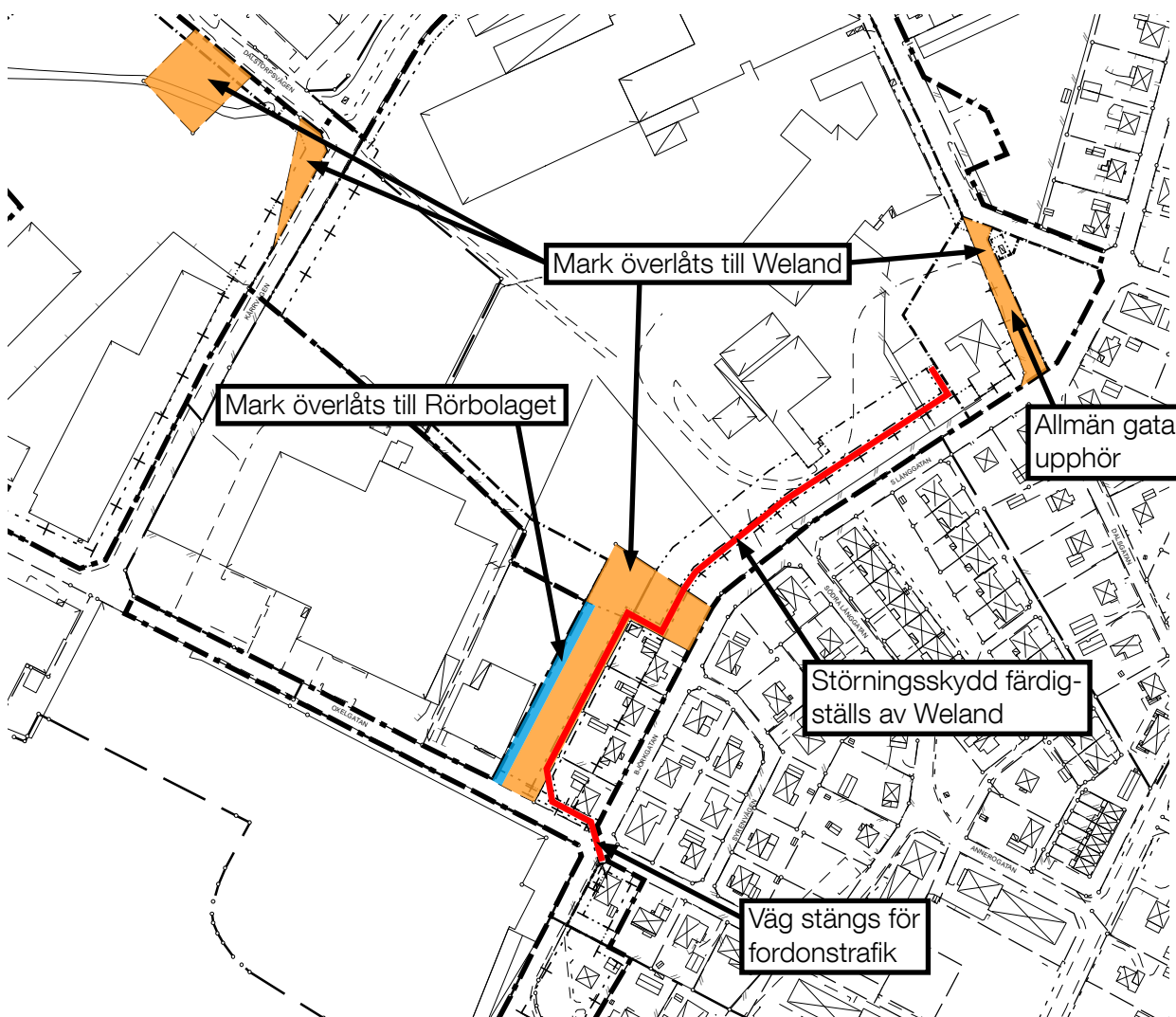
trafik antas på Dalsgatan, sträckan mellan Nissastigen och S. Långgatan; trafik som styrs om till Unionsgatan.

En måttlig ökning av trafiken generellt i området förväntas i takt med ökad byggnation inom planområdet. Ökningen förväntas vara fördelad jämt mellan Unionsgatan och Västergatan. Trafiksituationen föranleder redan idag behov av trafiksäkerhetshöjande åtgärder utmed främst Unionsgatan, t.ex. i korsningen med S Långgatan vid passagen för gång- och cykeltrafik. (Korsningen ansluter till det östra hörnet av planområdet.)

En väsentlig, positiv konsekvens av detaljplanen är en tydligare gräns mellan berörda bostadsområden och industriell verksamhet. Skyddszonen inom kvartersmark som omfattar planerad grönzon och störningsskydd kommer att ge mindre störningar från industrin i form av buller, damning, avgaser, visuella intryck, bländning etc.

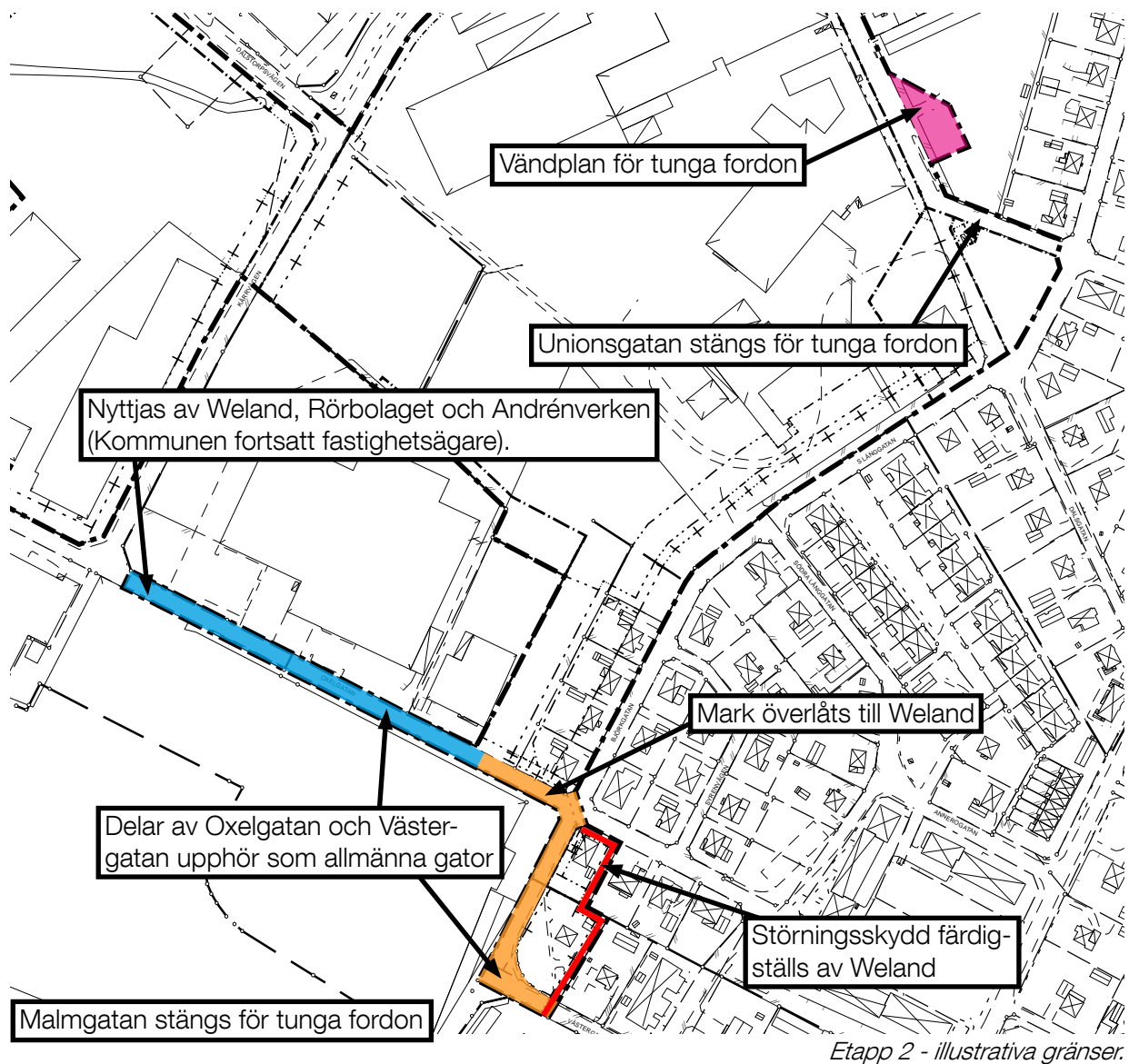
Etapp 2 – Genomförs efter anslutningen västerut har färdigställt.

Kommunen säljer del av Västergatan-Björkgatan till Weland fram till Rörbolagets nya infart. Marken övergår till att nyttjas som kvartersmark för industri. Oxelgatan, sträckan förbi Rörbolaget och Andrénerken, stängs för allmän trafik/genomfart. Gatumarken kan endast nyttjas av de tre berörda företagen (Weland, Rörbolaget och Andrénerken). Detta regleras i exploateringsavtal med fastighetsägaren Gislaveds kommun. In- och utfart via Västergatan stängs för företagen inom industriområdet (genomfart ej längre möjlig). Tung godstrafik till och från det Västra industriområdet sker via Haghultsleden. Unionsgatan och Malmgatan stängs för tunga fordon.

Etapp 1 - illustrativa gränser.

Ettapp 2 - illustrativa gränser.

(Kommunal skyltning). En vändplats byggs utmed Dalsgatan (vid den nordöstra delen av planområdet) För att möjliggöra detta överlåter Weland del av Uvekull 2:223 till Gislaveds kommun. Fastighetsreglering genomförs.

Ettapp 2 - Konsekvenser

Andelen tunga fordon i området mellan Nissastigen och det Västra industriområdet reduceras till ett minimum. De gator som berörs är Malmgatan, Västergatan, Unionsgatan samt S. Långgatan (från Torggatan-Västergatan). Att godstrafiken försvinner är mycket positivt då den påverkar utemiljön vid närliggande bostäder samt trafiksäkerheten utmed aktuella lokalgator. För utemiljön är det främst maxbuller som är störande. Ljudstörning uppkommer varje gång en lastbil passerar, vilket bedöms reduceras till endast de tillfällen då exempelvis renhållningsfordon, flyttbilar etc. passerar.

Västergatan har enligt trafikmätning 2019; 364 fordon/årsmedeldygn varav nästan 31 % eller drygt 110 fordon utgör tunga fordon. Efter genomförande av ettapp 2 antas andelen fordon minska till mindre än hälften. Tung trafik kopplad till Svenshult 7:1 bör på sikt kunna samordnas med den nya fastighetsägaren Weland.

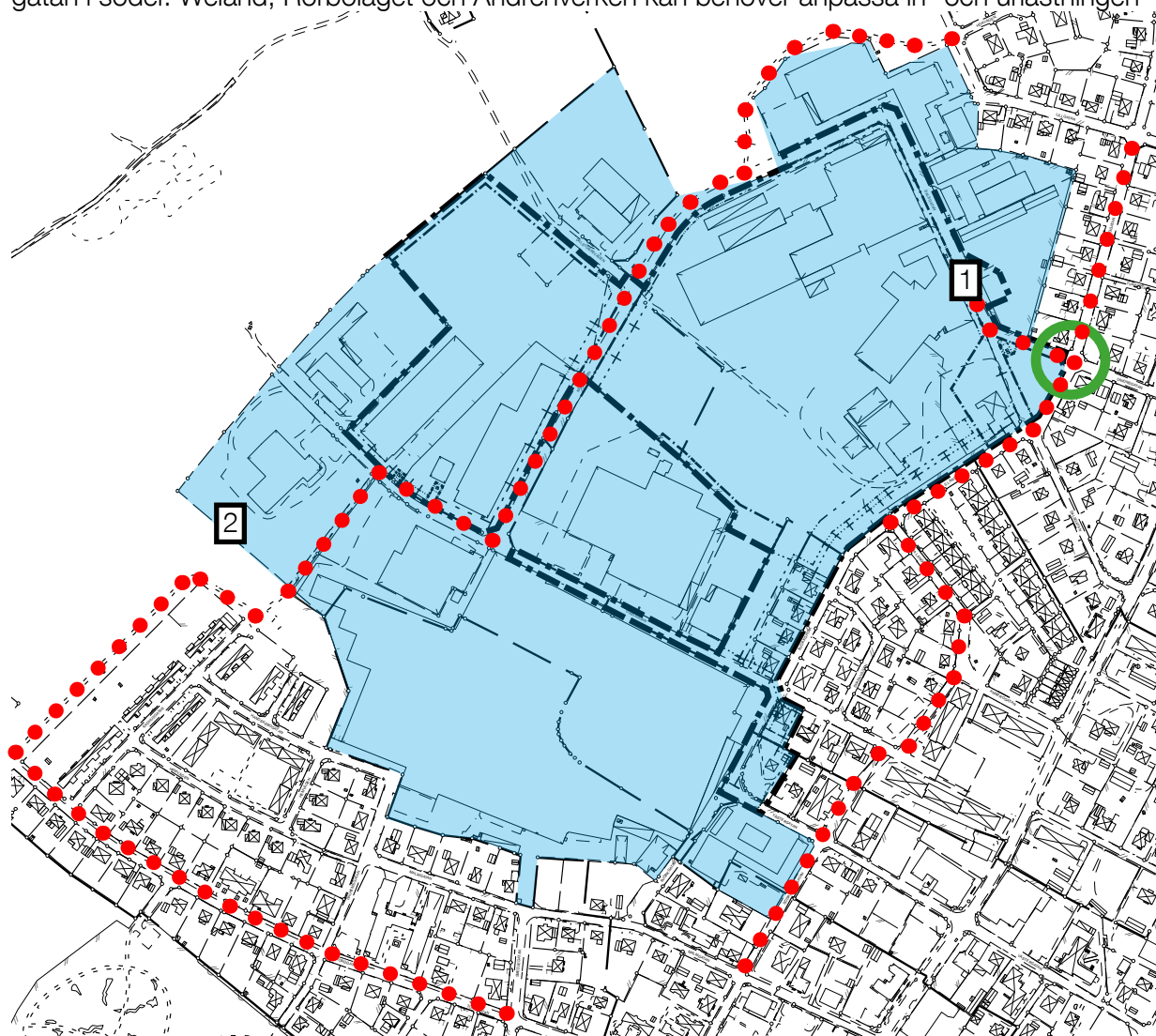
Unionsgatan har enligt trafikmätning 2019; 182 fordon/årsmedeldygn varav 23 % eller 40 fordon utgör tunga fordon. Efter genomförande av ettapp 2 antas mängden fordon vara densamma, med

den skillnaden att den tunga trafiken reduceras och övriga fordon ökar. Västergatan stängs för in- och utfart.

Södra Långgatan, sträckan mellan Torggatan–Västergatan har, enligt trafikmätning 2019 vid mätning 763 fordon/årsmedeldygn varav 7 % eller 53 tunga fordon. Den tunga trafiken bedöms vara så kallad "smittrafik" från och till Västra industriområdet via Västergatan. Efter genomförande av etapp 2 antas andelen fordon minska med i storleksordningen ett par hundra fordon; det vill säga tung trafik samt även övriga fordon.

Malmgatan har enligt trafikmätning 2019; 815 fordon/årsmedeldygn varav drygt 10 % eller 81 fordon utgör tung trafik. Efter genomförande av etapp 2 kommer antalet tunga fordon att kraftigt reduceras. Övrig trafik kan förväntas vara kvar, eftersom Weland har en större parkering för personal och besökare med tillfart via Malmgatan. Att den tunga trafiken försvinner på Malmgatan innebär både en bättre boendemiljö för närliggande bostäder samt en betydligt bättre trafiksäkerhet. Idag står under dagtid lastbilar och väntar utmed Malmgatan, vilket innebär att framkomligheten är sämre.

Miljön och trafiksäkerheten utmed Nissastigen genom Smålandsstenar förbättras. Säkrare väg för gång- och cykeltrafikanter utmed Södra Långgatan; passage över Unionsgatan i norr och Malmgatan i söder. Weland, Rörolaget och Andrénerverken kan behöva anpassa in- och urlastningen

Karta som redovisar möjliga GC-vägar inom, öster och söder om Västra industriområdet, efter att detaljplanen är helt genomförd. Röd streckad linje visar möjlig tillfart för GC-trafik via Unionsgatan (1) alternativt via befintlig GC-väg i sydväst (2). Blå yta markerar gränsen för industriområdet. Grön ring markerar korsning vid vilken någon form av skyddsåtgärder föreslås.

när genomfart via Västergatan och/eller Malmgatan inte längre är möjlig.

När den tunga trafiken försvinner påverkas bullersituationen utmed berörda lokalgator (främst det så kallade maxbullret). Riktvärdet för den maximala ljudnivån överskrider varje gång en lastbil passerar, medan riktvärden för den ekvivalenta ljudnivån/medelljudnivån klaras även med dagens lastbilstrafik. Den maximala ljudnivån påverkar trivsel/utemiljön och möjligheten till en tyst uteplats på tomten. Konsekvensen av detaljplanen i etapp 2, enligt ovan, är mycket positiv. Ljud-, luftmiljön och upplevelsen av störning minskar vid närliggande bostadsfastigheter, öster om detaljplaneområdet.

Foto över korsningen Unionsgatan-Södra Långgatan. Detaljplanens utgångspunkt är att någon form av skyddsåtgärd, för korsande gång- och cykeltrafik, vidtas i denna korsning.

PARKERING

Inom detaljplaneområdet finns på kvartersmark idag parkering i anslutning till befintliga, industriella verksamheter. Parkeringsbehovet ska lösas inom aktuella fastigheter och behandlas i bygglovsskedet.

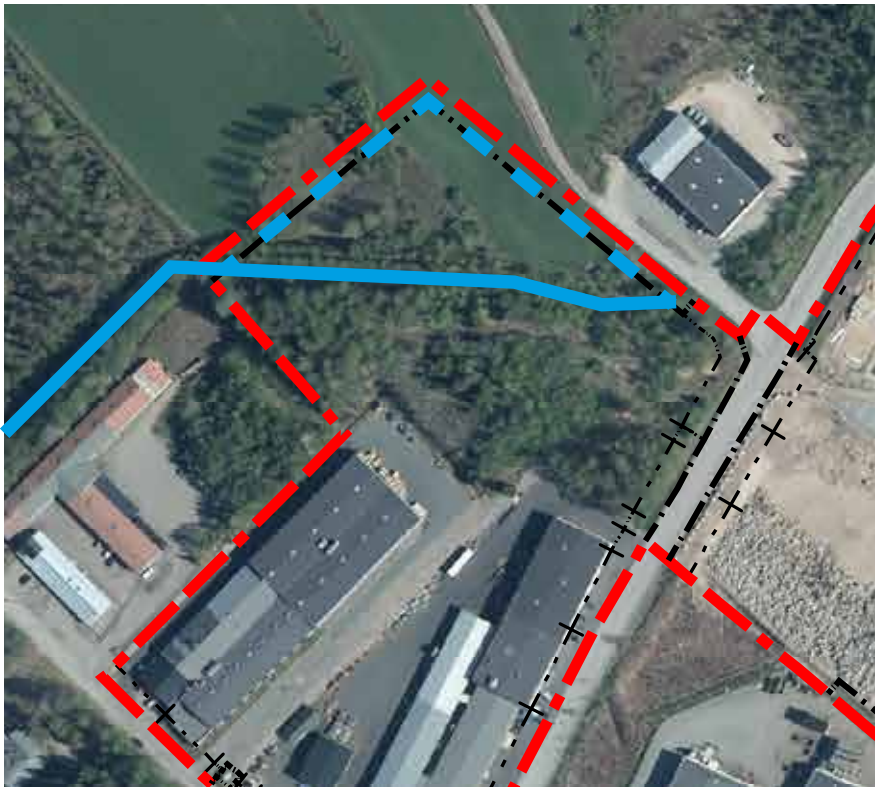
GÅNG- OCH CYKELVÄGAR

En allmän gång- och cykelväg (GC-väg) finns utmed del av Kärrvägen. I övrigt finns inget utbyggt GC-vägnät inom planområdet. Längs med Södra Långgatan, öster om planområdet, finns en vision om att bygga ut en gång- och cykelväg. (Enligt Plan- och handlingsprogram för utbyggnad av gång- och cykelvägar 2014–2016). Kärrvägen-Dalsgatan är redan idag ett väl trafikerat gång och cykelstråk mellan bostadsområden i norr och skolor, affärer och service i centrum söderut. Stråket har ett flertal (oskyddade) korsningar med relativt högt trafikerade lokalgator. Västra industriområdet nås, enligt planförslaget, av gång- och cykeltrafikanter via Unionsgatan alternativt via befintligt GC-stråk i sydväst.

Korsningen för GC-trafik vid Unionsgatan/S. Långgatan har identifierats som ett objekt i behov av säkerhetshöjande lösningar. Även om gatan avlastas på den tunga trafiken, kvarstår Unionsgatan som en viktig förbindelselänk till Västra Industriområdet. Hastighetssäkring av passager och ut-

Foto över dagvattendike som flyttas. Längst bort i bild finns befintlig kulvert under Dals-torpsvägen.

Ortofoto över befintligt dagvattendike inom den norra delen av det västra industriområdet (blå hel-dragen linje) samt förslag till ungefärlig sträckning för nytt dagvattendike (streckad blå linje).

byggnad av gång- och cykelvägar är omhändertagna i tekniska förvaltningens handlingsplaner för utbyggnad av dessa.

3.4.7 TEKNISK FÖRSÖRJNING

VATTEN OCH AVLOPP

Kommunala ledningar för vatten och avlopp finns utbyggt inom området på i huvudsak gatumark. Fastigheter inom detaljplaneområdet är anslutna till kommunalt VA-system, som bedöms ha tillräcklig kapacitet för den utbyggnad som planförslaget medger.

DAGVATTEN

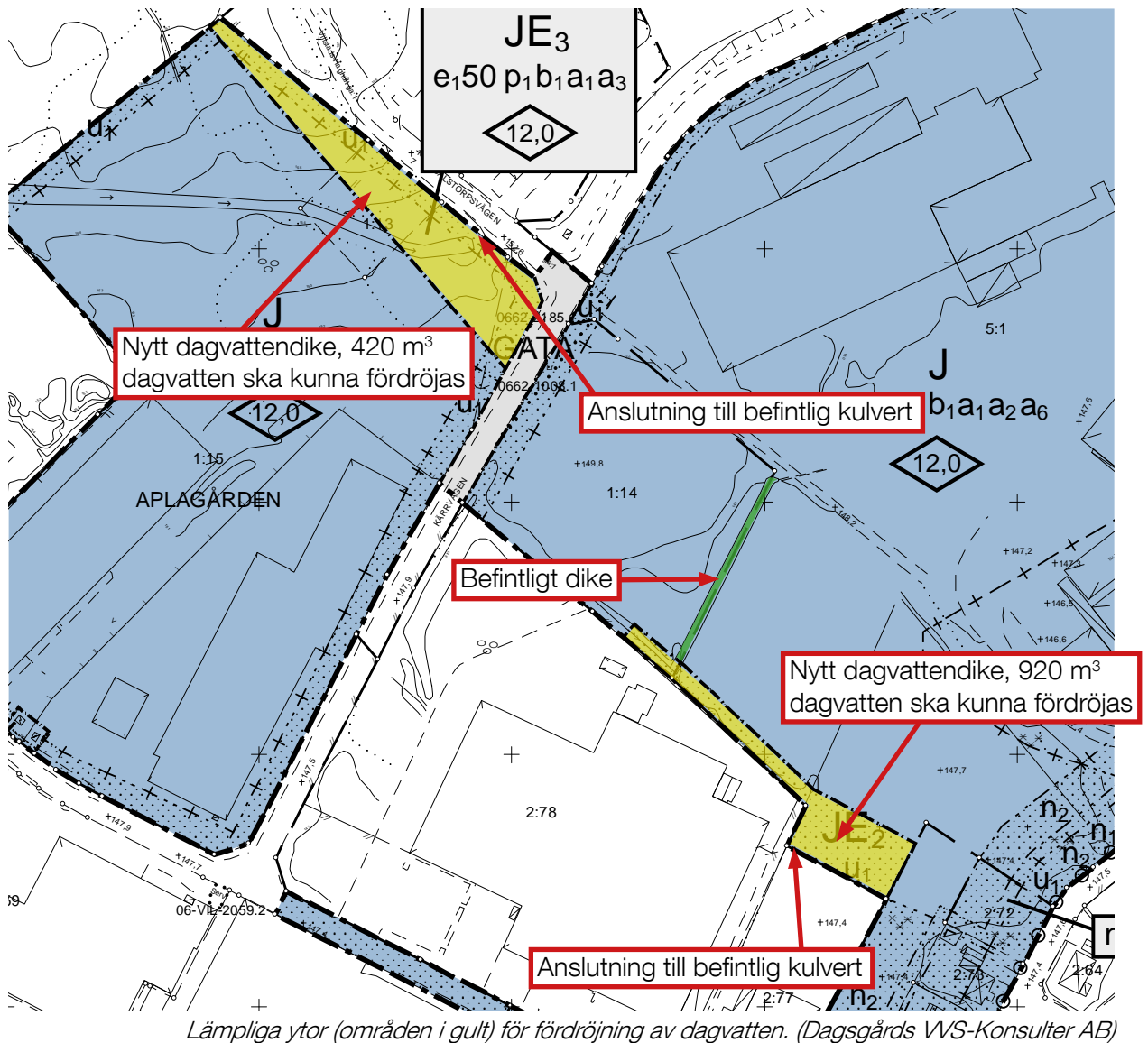
Området är anslutet till det kommunala dagvattennätet, genom öppna markdiken och markförsedda ledningar/kulvertar.

Exploaterade markytor inom den södra delen av området avvattnas via befintliga dagvattensystem med anslutning till Oxelgatan. Den norra delen avvattnas, åtminstone delvis till ett större markdike som passerar genom kvarteret i en väst-östlig riktning. Huvuddelen av området avvattnas via en större kulvert som lämnar detaljplaneområdet i sydväst, fastigheten Fägerhult 2:78. Inom det Västra industriområdet, Aplagården 1:13, finns ett öppet dike som avvattnar en mindre del av detaljplaneområdet samt ett större markområde, strax uppströms. Som ett villkor för genomförande av detaljplanen krävs att dagvattendiket flyttas. Dagvattendiket föreslås få en ny dragning, närmast omkring industriområdets nordvästra och norra hörn. Se illustration/flygbild ovan. Enligt bedömning från Dagsgårds VVS-konsulter AB (feb-mars 2019) är en omledning av diket realistisk, med hänsyn tagen till befintliga marknivåer, variationer i dagvattenflöden etc.

I samband med framtagandet av detaljplanen har ett exploateringsavtal tecknats mellan exploatören Weland och Gislaveds kommun. I exploateringsavtalet redogörs för dagvattenhanteringen i området, vilken ska ske i enlighet med genomförd utredning.

DAGVATTENUTREDNING

En dagvattenutredning har genomförts under februari-mars 2019 av Dagsgårds VVS-Konsulter AB. Syftet med utredningen var att fastställa volym, yta och placering av erforderliga fördröjningsmagasin med utgångspunkten att tillkommande exploatering inom detaljplaneområdet inte ska öka dagvattenflödet från området. (Enligt krav från Tekniska kontoret, Gislaveds kommun.) Dagsgårds utredning visar på möjligheter till omhändertagande av dagvatten från hela detaljplaneområdet (takytor, uppställnings- och trafikytor) då full exploatering har skett och med en uppdelning av planområdet i två industrikvarter; det västra lite mindre kvarteret respektive det större kvarteret i öster. Nedan följer en sammanfattning av utredningen:

Västra industrikvarteret

Total yta ca 44.700 m², varav idag ca 21.000 m² är hårdgjorda (tak eller asfalt). Beräkningar görs utifrån att 80% av kvartersmarken hårdgörs (asfalt, takytor etc.) Dagvatten från omgivande, uppströms liggande områden, förutsätts inte påverka området. Beräkning av fördröjningsmagasin enligt Svenskt vatten. Åtkomsttid: 10 år. Resultat/volym som behöver fördröjas: 420 m³

Förslag: Med hänsyn till höjdskillnader inom området får diken terrasseras. Takvatten ansluts via täta ledningar till dike. Diket ansluts till befintligt dagvattensystem (kulvert) i områdets nordöstra hörn. Vid anslutningen föreslås flödesbegränsare.

Östra industrikvarteret

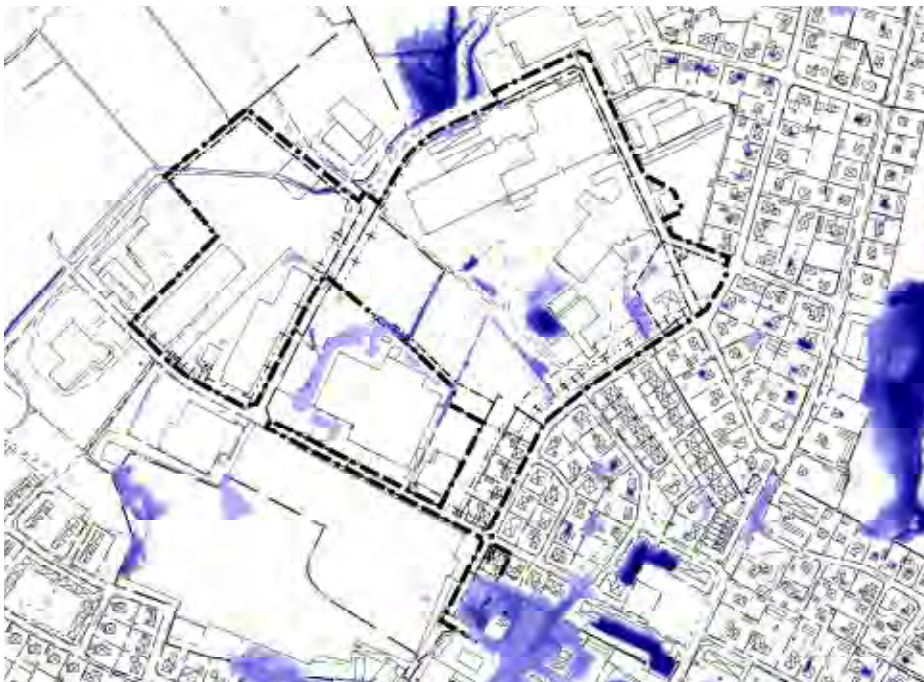
Total yta ca 102 000 m², varav idag ca 50.000 m² är hårdgjorda (tak eller asfalt). Beräkningar görs utifrån att 80% av kvartersmarken hårdgörs. Beräkning av fördröjningsmagasin enligt Svenskt vatten. Åtkomsttid: 10 år. Resultat/volym som behöver fördröjas: 920 m³

Förslag: Fördröjningsmagasin i form befintligt dike som förlängs. Hårdgjorda ytor lutas mot dike och där detta inte är möjligt läggs dagvattenbrunnar ut. Brunnar för dagvatten och takavvattning ansluts via täta ledningar till diket. Diket ansluts till befintligt dagvattensystem. Vid anslutningen föreslås flödesbegränsare.

FÖRESKRIFT I DETALJPLANEN/PLANKARTAN:

För att minska volymen på dagvatten från området har bestämmelsen b_1 införts på plankartan; Högst 80% av markytan får hårdgöras inom användningsområdet.

Områden som kan vara aktuella för omhändertagande/fördröjning av dagvatten har säkerställts med bestämmelsen E_2 och E_3 ; Dagvatten - En vattenvolym på minst 920 respektive 420 kubik-

Karta: Kommunens lågpunktskartering.

meter ska fördröjas inom användningsområdet. För att säkert sälla dagvattenhanteringen tillkommer administrativa bestämmelserna a_2 och a_3 ; Startbesked får inte ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelse E_2 respektive E_3 är genomförd.

Markavvattningsföretag/vattenverksamhet

Markdike över Aplagården 1:13 berörs av ett markavvattningsföretag/-förrättningar från år 1924 respektive 1996. Omfattningen och aktualiteten behöver utredas inför att planförslaget antas. I samband med arbetet klagörs även krav på tillstånd eller anmälan för ny dragning av dike, så kallad vattenverksamhet enligt miljöbalken.

Översvämningsaspekter/störtregn

Planområdets lokalisering och höjdförhållande medför att vid extremt regn under kort tid (ett så kallad 100-års regn) samlas dagvatten i lågpunkter (se kartan nedan) och tillfälligt svämmar över. De så kallade avrinningsvägarna leder dagvatten från norra och östra delarna av tätorten, högsta höjdpunkterna, i en sydostlig nedåtgående riktning mot den lägsta höjdpunkten som är recipienten Nissan. Då kommunens dagvattenledningar inte är dimensionerade för ett vattenflöde som kan uppstå vid ett 100-års regn finns risk för översvämmning i ledningar. Kartan ovan visar lågpunktskartering inom och utanför planområdet.

ENERGI

Gislaveds kommun antog 2011 "Energistrategi 2011 - 2020" där en del av arbetet går ut på att ersätta fossila bränsle med olika typer av förnyelsebara energikällor såsom vindkraft, vattenkraft, solenergi, biobränslen och fjärrvärme. Industrisektorn är den sektor i kommunen som använder mest energi. Weum Gas AB har distributionsledningar för naturgas (fossilt) och biogas (förnybart) i närheten och inom planområdet.

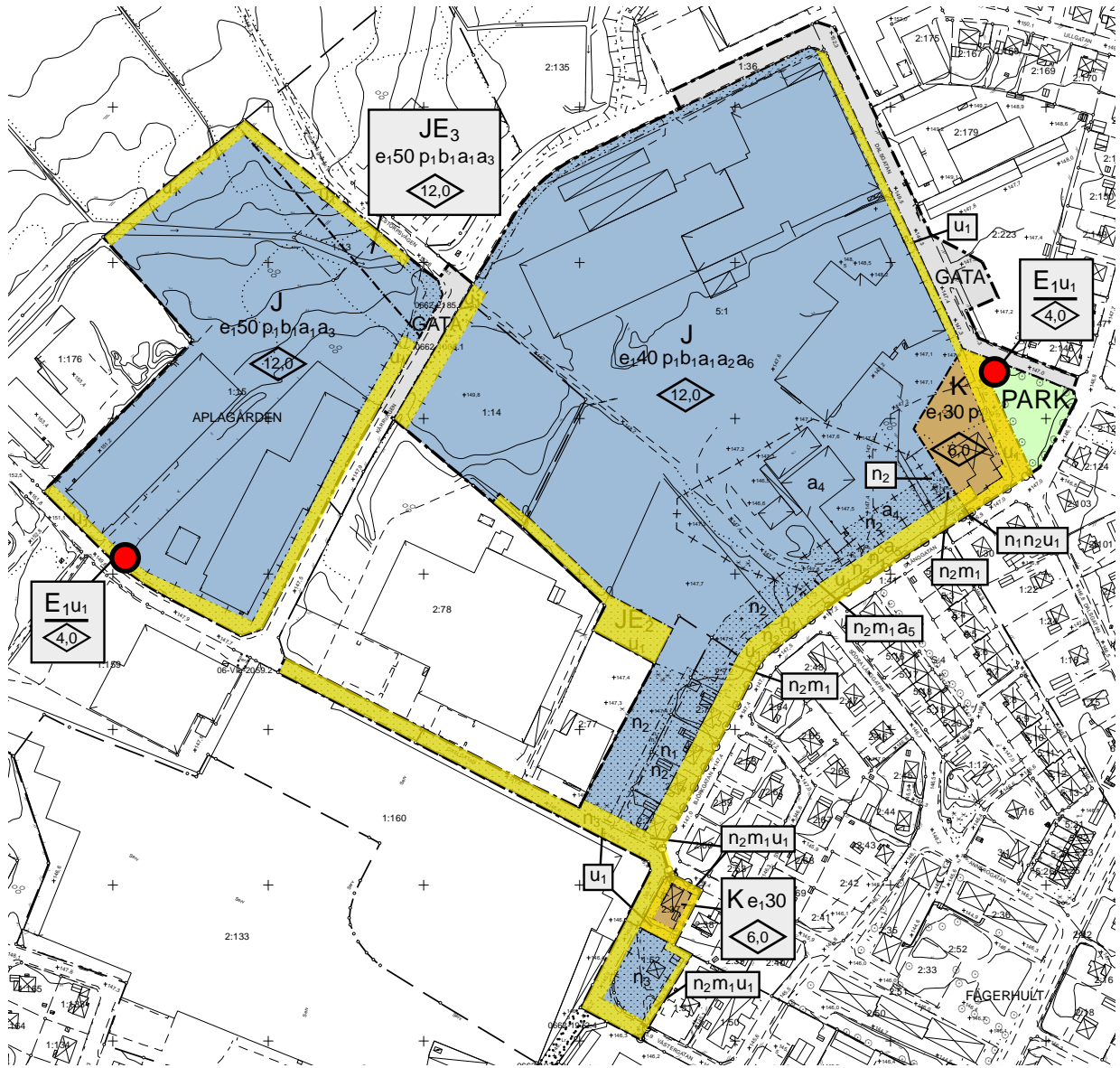
Bedömningen är att industriella verksamheter inom detaljplaneområdet har flera funktionella energialternativ som täcker framtida utbyggnad och behov.

LEDNINGAR

Kommunala ledningar för vatten, avlopp och dagvatten finns i gatumark. I dessa gator finns även ledningar för el- och tele. Byggnader inom detaljplanområdet har anslutning med befintliga markledning. El- och teleledningarna finns utmed den del av Dalsgatan som föreslås övergå till kvartersmark för kontor. Ledningarna säkerställs med en administrativ bestämmelse "u-område" på plankartan.

TRANSFORMATORSTATION

Inom planområdet finns tre transformatorstationer. Samtliga stationer har säkerställts med ett E₁; Transformatorstation. Minsta tillåtna avståndet mellan transformatorstation och brännbar byggnadsdel eller brännbart upplag är 5 meter.

- Transformatorstation (E₁)
- U-område (u₁)

3.5 MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

3.5.1 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer är ett styrmedel för att kontrollera miljöpåverkan och berör i första hand luftkvalitet samt status i yt-/recipientvatten och buller.

LUFT

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt förordningen utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spår-bunden trafik. Det finns miljökvalitetsnormer MKN för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Se tabell.

Gislaveds kommun är med i samverkansområdet för Jönköpings läns luftvårdsförbund och genomför årligen modellberäkningar av luftkvaliteten. Bygg- och miljöförvaltningen rapporterar bland annat in trafikintensitet, andel tung trafik, skyltad hastighet och hushöjd från utvalda gator i Gislaveds kommun varav en gata är i Smålandsstenar (Göstas rondell-Parkgatan). Sweco gör sedan modellberäkningar avseende kvävedioxid (NO₂), partiklar (PM10) och bensen. Resultatet jämförs mot föreskrivna miljökvalitetsnormer, miljökvalitetsmålen samt övre och nedre utvärderingströsklar. Resultatet från 2019 års data visade att gatan i Smålandsstenar inte överskred några riktvärden.

För människors hälsa

För människors hälsa	Gränsvärdesnorm ¹⁾ /skalnorm ²⁾ (G) eller målsättningsnorm ³⁾ /börnorm ⁴⁾ (M)				Utvärderingströsklar		Tröskelvärde för larm och information	
	Medelvärdesperiod	MKN-värde	Antal tillåtna överskridanden per kalenderår	Tid för uppfyllelse	NUT	ÖUT	Tidsperiod	Tröskelvärde
NO ₂	Timme	90 µg/m ³	175 h ⁵⁾	2006 (G)	54 µg/m ³ ⁶⁾	72 µg/m ³ ⁴⁾	3 h	400 µg/m ³ (larm)
	Dygn	60 µg/m ³	7 dygn		36 µg/m ³ ⁸⁾	48 µg/m ³ ⁴⁾		
	År	40 µg/m ³			26 µg/m ³	32 µg/m ³		
SO ₂	Timme	200 µg/m ³	175 h ²⁾	1998 (G)	100 µg/m ³ ⁷⁾	150 µg/m ³ ⁸⁾	3 h	350 µg/m ³ (larm)
	Dygn	100 µg/m ³	7 dygn		50 µg/m ³ ⁹⁾	75 µg/m ³ ¹⁰⁾		
CO	8 h	10 mg/m ³		2005 (G)	5 mg/m ³	7 mg/m ³		
Bensen	År	5 µg/m ³		2010 (G)	2 µg/m ³	3,5 µg/m ³		
Partiklar (PM10)	Dygn	50 µg/m ³	35 dygn	2005 (G)	25 µg/m ³ ¹¹⁾	35 µg/m ³ ¹²⁾		
	År	40 µg/m ³			20 µg/m ³	28 µg/m ³		
Partiklar (PM2,5)	År	25 µg/m ³		2010 (M)	12 µg/m ³	17 µg/m ³		
		25 µg/m ³		2015 (G)				
Partiklar (PM2,5) Exponeringsminskning	År	% minskning ¹³⁾		2020 (M)				
		20 µg/m ³		2015 (G)				
Bens(a)pyren	År	1 ng/m ³		2012 (M)	0,4 ng/m ³	0,6 ng/m ³		
Arsenik	År	6 ng/m ³		2012 (M)	2,4 ng/m ³	3,6 ng/m ³		
Kadmium	År	5 ng/m ³		2012 (M)	2 ng/m ³	3 ng/m ³		
Nickel	År	20 ng/m ³		2012 (M)	10 ng/m ³	14 ng/m ³		
Bly	År	0,5 µg/m ³		1998 (G)	0,25 µg/m ³	0,35 µg/m ³		
Ozon	8 h	120 µg/m ³		2010 (M)			1 h	180 µg/m ³ (information)
							1 h	240 µg/m ³ (larm)

Sammanställning av aktuella miljökvalitetsnormer för luft för människors hälsa.

Fotnot till tabell:

- ¹⁾ Förutsatt att föroreningsnivån aldrig överstiger 200 µg/m³ under en timme mer än 18 gånger per kalenderår
- ²⁾ Förutsatt att föroreningsnivån aldrig överstiger 350 µg/m³ under en timme mer än 24 gånger per kalenderår
- ³⁾ Överskrider mer än 175 gånger under ett kalenderår
- ⁴⁾ Överskrider mer än 175 gånger/ under ett kalenderår
- ⁵⁾ Överskrider mer än 7 gånger under ett kalenderår
- ⁶⁾ Överskrider mer än 7 gånger under ett kalenderår
- ⁷⁾ Överskrider mer än 175 gånger under ett kalenderår
- ⁸⁾ Överskrider mer än 175 gånger under ett kalenderår
- ⁹⁾ Överskrider mer än 3 gånger under ett kalenderår
- ¹⁰⁾ Överskrider mer än 3 gånger under ett kalenderår
- ¹¹⁾ Överskrider mer än 35 gånger under ett kalenderår
- ¹²⁾ Överskrider mer än 35 gånger under ett kalenderår
- ¹³⁾ Det procentuella minskningsmålet bestäms i enlighet med kraven i bilaga XIV A dir 2008/50/EG

För skydd av växtlighet

För skydd av växtlighet	Gränsvärdesnorm (G) eller målsättningsnorm (M)			Utvärderingsströsklar	
	Medelvärdesperiod	MKN-värde	Tid för uppfyllelse	NUT	ÖUT
NO _x	År	30 µg/m ³	1998 (G)	19,5 µg/m ³	24 µg/m ³
SO ₂	Vinter (1 okt-31 mars)	20 µg/m ³	1998 (G)	8 µg/m ³	12 µg/m ³
	År	20 µg/m ³	1998 (G)	8 µg/m ³	12 µg/m ³
Ozon	AOT 40	18 000 µg	2003 (M)		
		8 000 µg	2020 (M)		

Sammanställning av aktuella miljö kvalitetsnormer för luft för skydd av växtlighet.

De flesta miljö kvalitetsnormer är så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, medan några är målsättningsnormer som ska eftersträvas. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv.

Bedömning: Detaljplaneförslaget bedöms sammantaget medföra fördelar, med minskad risk för att luftkvalitetsnormen för luft överskrids samt minskad risk för störningar i form av hälso-relaterade problem.

Inom detaljplaneområdet inklusive dess närmaste omgivning finns inga mätningar gjorda avseende luftkvalitén.

De ämnen som generellt bidrar till försämrad luftkvalitet i länets tätorter är kvävedioxid (NO₂) samt inandningsbara partiklar (PM_{2,5}, PM₁₀) orsakade av biltrafik och olika slags förbränningsanläggningar. Från motortrafik sker även utsläpp av polyaromatiska kolväten/PAH:er samt oförbrända kolväten (som medverkar till bildning av hälso- och miljöskadligt marknära ozon) samt tungmetaller etc.

Fordonstrafiken på angränsande gator till detaljplaneområdet uppskattas vara i storleksordningen under 1.000 fordon/dygn. På en öppen väg krävs enligt uppgift fordonstrafik uppemot 30.000 fordon per dygn för att det ska vara motiverat att göra en närmare värdering av luftkvalitén avseende kväveoxider och partiklar.

Halten föroreningar i det lokala luftrummet avgörs av fordonsintensitet, men även topografi och väderförhållanden, möjlighet till effektiv spädning i luftrummet etc. Detaljplaneområdet ligger relativt öppet, med möjlighet för tidvis, luftomsättning med varierande vindar etc. Framtida verksamheter inom området baseras på produktion med låga luftutsläpp. (Källa: WELANDS miljörapportering).

En avlastning av trafikbelastningen inom detaljplaneområdets sydöstra delar samt vid bostads-kvarter mellan industriområdet och Nissastigen (väg 26), bedöms resultera i märkbara förbättringar i den lokala luftmiljön/luftkvaliteten. Det är luftmässigt en fördel för Smålandsstenars samhälle att en så stor del som möjligt av trafiken leds om via den nya Haghultsleden väster om det Västra industriområdet och andra centrala delar av tätorten.

YTVATTEN OCH GRUNDTVATTEN

Inom detaljplaneområdet finns markdiken, men inget ytvatten i form av vattendrag eller sjöar. Planområdet ligger inom Nissans huvudavrinnings-/delavrinningsområde. Ån Nissan är recipient för yt-, dagvatten och grundvatten från området. Recipienten rinner mot sydväst, ungefär en kilometer öster och sydöst om detaljplaneområdet.

Statusklassning för Nissan. Data enligt VISS, Vatteninformationssystem Sverige.

I Smålandsstenar finns grundvattenförekomsterna Hulugård-Risamossen där de största delarna av förekomsten finns längst med väg 26 och öst om väg 26. Idag bedöms den uppfylla miljö kvalitetsnormerna om god kemisk respektive god kvantitativ status. Enligt FÖP:en för Smålandsstenar och Skeppshult bedöms det finnas risk att miljö kvalitetsnormen för kemisk grundvattenstatus inte uppfylls i framtiden då ett stort antal påverkanskällor finns inom området. Det är be-

lastning från och risker för olyckor på väg 26 och förekomsten av ett antal misstänkt förorenade områden som ger den förhöjda riskbilden. Detaljplanen tillsammans med Haghultsleden bedöms har en viss positiv påverkan då de tillsammans syftar att leda om tung trafik till Västra industriområdet genom Haghultsleden.

VATTENSKYDDSSOMRÅDE

Nordöst om planområdet ligger Smålandsstenars vattentäkt. Den norra delen av Smålandsstenar omfattas av ett stort skyddsområde för kommunal grundvattentäkt, vilken försörjer Smålandsstenar och Skeppshult med dricksvatten. Till vattentäkten finns en primär (inre) och en sekundär (yttre) skyddszon med skyddsföreskrifter som Länsstyrelsen i Jönköpings län beslutade 1993-06-29. Syftet med att inrätta vattenskyddsområden är att ge viktiga vattentillgångar ett tillräckligt skydd så att den långsiktiga vattenförsörjningen säkras för dagens såväl som för kommande generationer. Detaljplanen bedöms inte påverka vattenskyddsområdet.

EKOLOGISK STATUS

Den ekologiska statusen utmed aktuell sträcka av Nissan (Träppjaån-Lillån, strax uppströms Smålandsstenars tätort) karakteriseras som "måttlig" enligt VISS. Den hydromorfologiska påverkan, från bland annat mänsklig aktivitet och byggexploatering, bedöms vara så pass omfattande att god ekologisk status inte kan uppnås. Det finns för närvarande två icke naturliga vandringshinder som hindrar fisk och andra vattenlevande organismer att förflytta sig uppströms eller nedströms. Detta ger upphov till att spridningsmöjligheter hos vattenlevande organismer försvåras som i sin tur missgynnar reproduktion och etablering i mindre akvatiska miljöer (habitat).

KEMISK STATUS

Vattenförekomsten bedöms ej uppnå god kemisk status. Bedömningen bygger på en extrapolering av mätdata för kvicksilverhalter för recipientvatten, där närliggande provtagningspunkter med mätdata visar sig överstiga gränsvärdet. Det finns inga indikationer att några andra av vattendirektivets prioriterade ämnen förekommer i halter som potentiellt kan utgöra miljöproblem i vattenförekomsten. Detta är positivt.

Fastigheter inom detaljplaneområdet är anslutna till befintliga dagvattenledningar. Det förutsätts att en fördröjning av dagvatten sker från området, i enlighet med beskrivning i genomförd dagvattenutredning.

Bedömning: En fortsatt exploatering av industriområdet, enligt förslag till detaljplan, bedöms inte påverka MKN miljö kvalitetsnormen för vatten. Förutsättningen är att strategiska och långsiktigt väl fungerande dagvattenlösningar vidtas.

Målsättningen med dagvattenhanteringen ska vara att inte bidra till betydande förorenings-spridning av miljöfarliga ämnen samt att inte öka avgående dagvattenflöden från området. Särskilt viktigt för vattenkvaliteten i nedströms vattensystem Nissan är att begränsa den så kallade korttidsbelastningen genom en förebyggande planering med markytor som kan fungera som översvämningssytor. Se vidare beskrivning i avsnitt Dagvatten.

TRAFIKBULLER

Störningar i form av trafikbuller och vibrationer uppstår framförallt från tung trafik till och från Västra industriområdet samt lokalt vid lossning och lastning av gods. Weland AB med dotterföretag utgör den största verksamhetsutövare inom detaljplaneområdet. Del av Oxelgatan som planeras för industriändamål kommer nyttjas av Weland AB, Andrénverken AB och Rörbolaget i Smålandsstenar AB. Trafiken som berör bostadskvarteren mellan Nissastigen och industriområdet, utmed Unionsgatan, Västergatan och Malmgatan berör verksamheter inom hela Västra industriområdet.

Planförslagets utökade bygg rätt innebär möjlighet till utökade produktionsytor, vilket i sin tur kan medföra en viss trafikökning och möjligen ökad ljudnivå på berörda gator. Den tekniska utvecklingen inom den tunga fordonsflottan bedöms samtidigt resultera i gradvis lägre ljudnivåer.

Weland AB arbetar kontinuerligt med optimering av logistiken med samlastning med mera. Företaget uppger att man idag har ett trettiotal lastbilstransporter per dag, varav cirka 80% utgör lastning och resterande 20% lossning. Ökningen av tung godstrafik antas motsvara 10–20% under det närmaste decenniet (3–6 fordon per dygn). Godstransporter sker (annat än undantagsvis) under kontorstid på vardagar, mellan klockan 06:30 och 16:00.

Bullersituationen på berörda bostadsgator (nordost, öster, sydost och söder om industriområdet) bedöms, i mindre omfattning påverkas negativt av en utökning av bygg rätter inom planområdet. Ett av huvudsyftena med planförslaget är att förbättra trafiksituationen inom bostadskvarteren mellan Nissastigen (väg 26) och Västra industriområdet. Detta sker genom byggnation av lokal gatan Haghultsleden med ny in- och utfart till och från industriområdet västerifrån. Då detaljplanen i sin helhet är genomförd och därmed huvuddelen av den tunga trafiken styrs om till en ny anslutning, kommer påverkan på befintliga lokal gator öster om planområdet att bli positiv med avseende på buller, luftkvalitet, trivsel och trafiksäkerhet med mera.

Övrig trafik däribland personbilstrafik tillåts fortsatt via lokal gator mellan det Västra industriområdet och Nissastigen, men även del av denna trafik förväntas nyttja den nya vägförbindelsen västerifrån. Personbilstrafiken styrs främst via Unionsgatan i nordost med anslutning med Västra industriområdet.

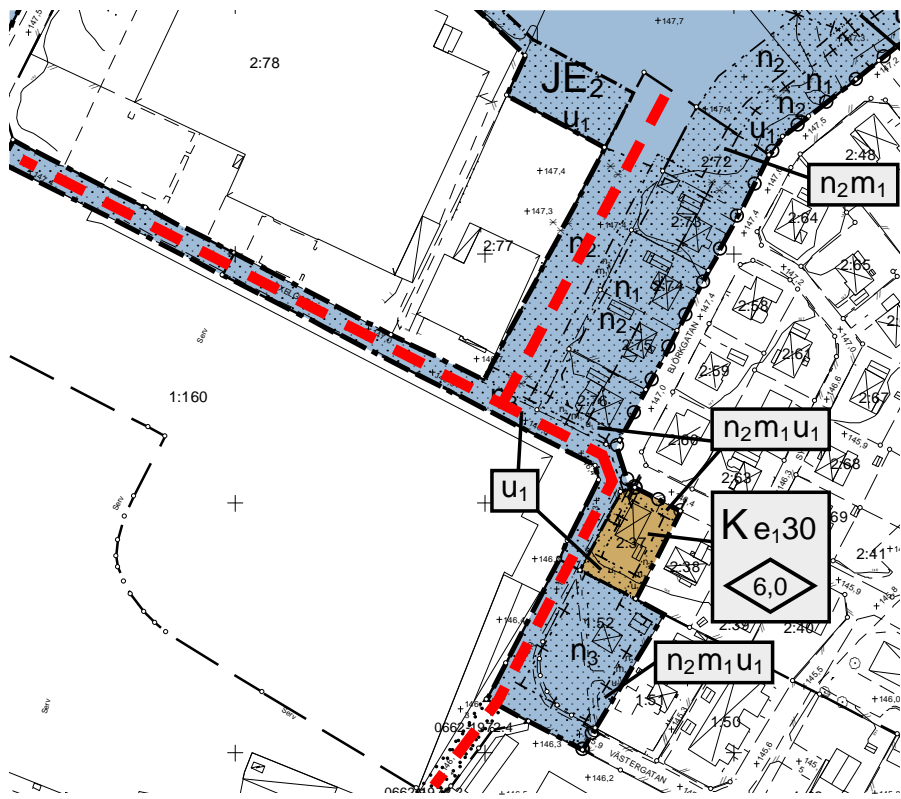
Följande tabell anger trafiksiffror uppmätta under 2019 tillsammans med bedömda trafikflöden efter avslutande etapp 2 av planens genomförande med ny anslutning till Haghultsleden:

Berörd lokal gata	Trafiksiffror 2019 (andel tung trafik)	Trafiksiffror efter plangenomförande (andel tung trafik)
Malmgatan	815 (10 %)	750 (<5 %)
Västergatan	364 (31 %)	180 (<5 %)
Unionsgatan	182 (23 %)	250 (<5 %)

Periodvis står långträdare och väntar utmed Malmgatan, eftersom utrymmet inom kvartersmark är begränsat. När lastbilstrafiken istället angör området västerifrån reduceras risken för lokalt förhöjda nivåer av luftföroreningar (tomgångskörning) samt störningsgraden för närboende i form av lägre risk för lukter och höga ljudnivåer etc.

De förväntade trafiksiffrorna på aktuella gator, efter genomförande av planförslaget, genererar en ekvivalent ljudnivå på <55 dBA, 10 meter från vägmitt. Ekvivalent ljudnivå beskriver medelvånen trafikbuller under ett genomsnittligt dygn (årsmedeldygn). En minskning av den tunga trafiken påverkar huvudsakligen den maximala ljudnivån, d.v.s. de starkaste ljuden under korta tidsperioder, i detta fall vid passage av tunga fordon.

Ett genomförande av planförslaget innebär att gällande riktvärden avseende trafikbuller inte överskrids. Minskningen av tunga fordon på lokalgatorna mellan Nissastigen och Västra industriområdet, innebär istället en betydande förbättring avseende den maximala ljudnivån. Riktvärdet för maxbuller förväntas överskridas högst fem gånger per dygn, därmed med god marginal under gällande krav/riktlinjer enligt nedan.

Kartbild över de sträckor som berörs av Weland's transporter då Västergatan är stängd för in- och utfart.

Följande trafikuppgifter ligger till grund för beräkningarna:

Transporter	
	<p>Totalt omfattas anläggningen av ca 30 transporter per dygn (enligt Weland AB)</p> <p>Övervägande transporter sker mellan 07:00-16:00</p>

VERKSAMHETSbullER

En bullerutredning gällande ankommande och avgående godstrafik till Weland AB, har genomförts av Soundcon AB under februari 2019. Utredningen utgick från följande:

- Västergatan används inte som in- och utfart till området, infarten sker via Malmgatan.
- Lastning och lossning vid den stora Weland-fabriken sker på samma plats som idag.
- Utfart för godstrafiken sker via Oxelgatan.

För externt industribuller gäller Naturvårdsverkets riktlinjer för buller från industri- och annat verksamhetsbuller (Rapport 6538, 2015):

Ljudnivå från industri/verksamhet, frifältsvärde			
	L _{eq} dag (06-18)	L _{eq} kväll (18-22) samt lör-, sön- och helgdag (06- 18)	L _{eq} natt (22-06)
Utgångspunkt för olägenhetsbedömning vid bostäder, skolor och vårdlokaler	50 dBA	45 dBA	40 dBA

Utöver detta gäller:

- Maximala ljudnivåer ($L_{Fmax} > 55$ dBA) bör inte förekomma nattetid klockan 22-06 annat än vid enstaka tillfällen.
- Vissa ljudkaraktärer är särskilt störningsframkallande. I de fall verksamhetens buller kan karakteriseras av ofta återkommande impulser som vid nitningsarbete, lossning av metallskrot eller innehåller ljud med hörbara tonkomponenter bör värdena i tabellen ovan sänkas med 5 dBA.
- I de fall den bullrande verksamheten endast pågår en del av någon av tidsperioderna ovan, eller om ljudnivån från verksamheten varierar mycket, bör den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för den tid då den bullrande verksamheten pågår. Dock bör den ekvivalenta ljudnivån bestämmas för minst en timme, även vid kortare händelser.

Resultatet av bullerutredningen

Eftersom övervägande transporter sker mellan kl. 07:00–16:00, visar beräkningar av ankommande och avgående godstrafik att riktvärde för externt industribuller, ekvivalent nivå (medelljud) vid närliggande bostäder, uppfylls under dagtid (vardagar kl. 06:00-18:00).

Maximala ljudnivåer överskrider riktvärdet 55 dBA vid samtliga närliggande bostäder, dock gäller detta riktvärde ljudsituationen under nattetid, kl. 22:00-06:00. Annat än undantagsvis, förekommer inga transporter till och från Weland under nattetid.

På följande sida redovisas illustrationer/kartbilder över dygnsekvivalent ljudnivå respektive maximal ljudnivå (enligt bullerberäkningar och datamodulering Soundcon AB).

Bild: Ekvivalent ljudnivåutbredning 1,5 m över mark som inkluderar fasadreflexer. Ljudnivåer vid fasader (tabellvärden) redovisas som frifältsvärden.

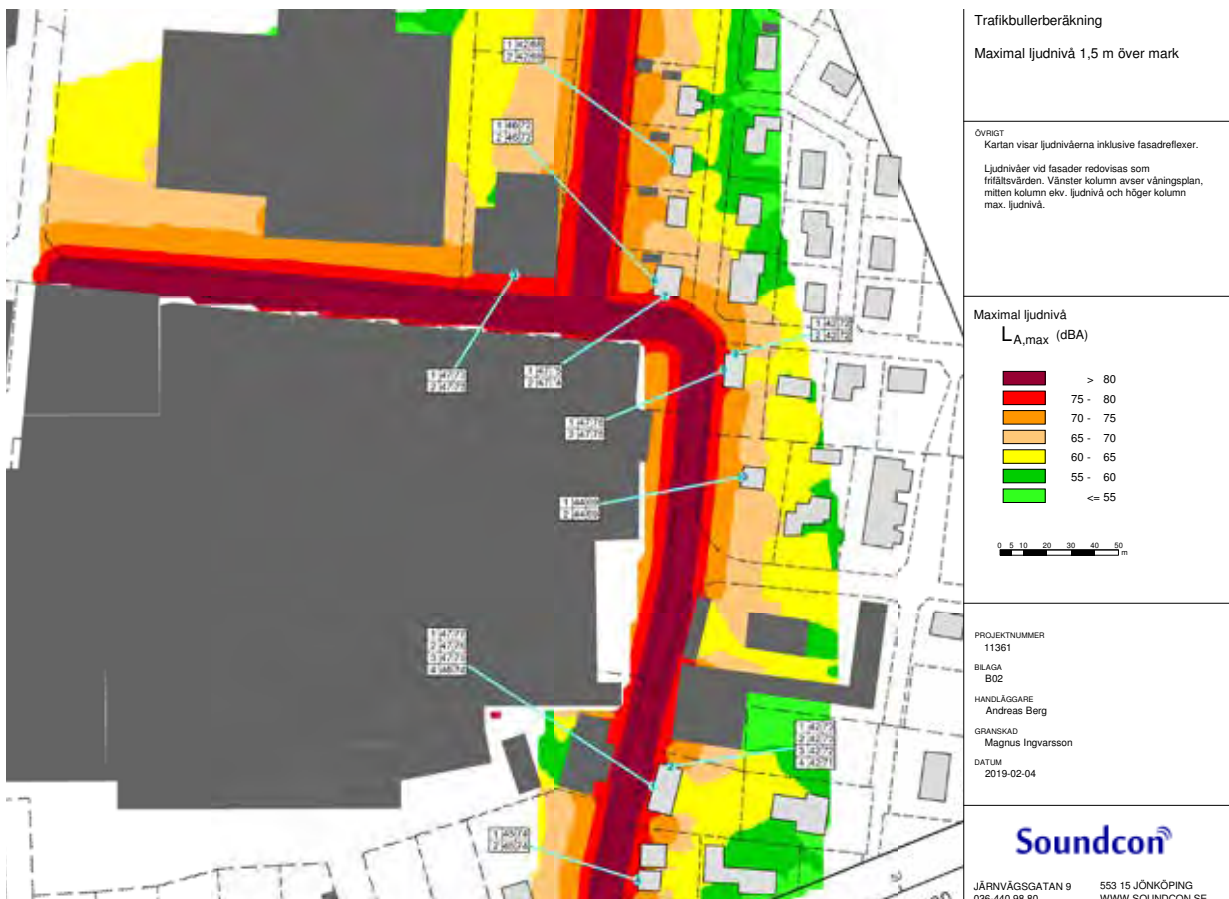

Bild: Maximal ljudnivåutbredning 1,5 m över mark som inkluderar fasadreflexer. Ljudnivåer vid fasader (tabellvärden) redovisas som frifältsvärden.

Extern industribuller, godshantering, fläktar etc.

Utredning (Soundcon 2015-06-17, kompl 2016-03-17)

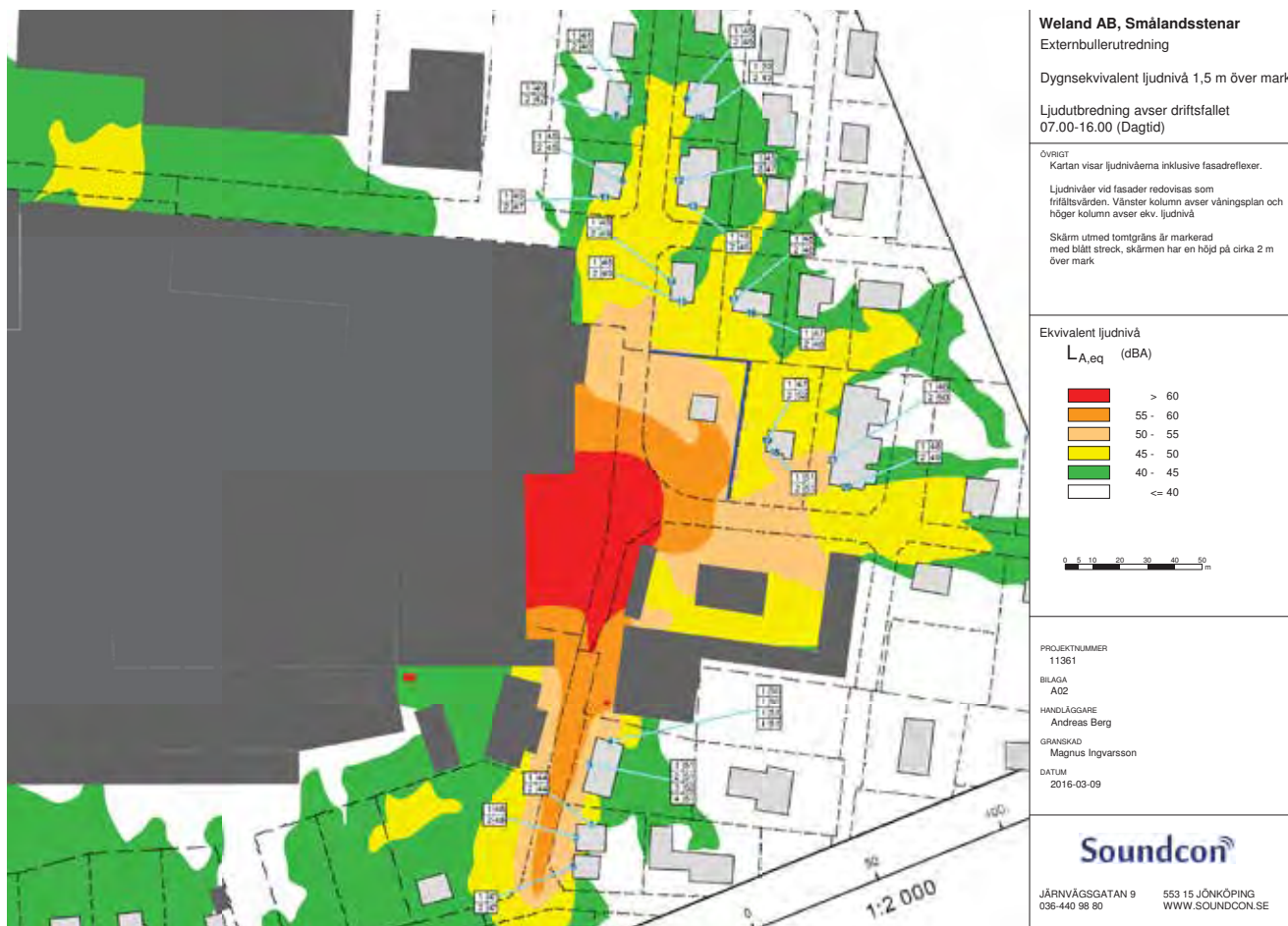
En kompletterande bullerkartläggning genomfördes under 2016. Uppdateringen omfattade en delvis omgjord in- och utlastning något närmare bostäderna utmed Västergatan: En daglig situation med truckar som kör mellan rullportar och parkerade godstransporter. Övriga ljudkällor bedömdes som oförändrade enligt uppgift från produktionsansvarig vid Weland AB. Som referens- och mottagarpunkter vid bullerberäkningar valdes bostadsfastigheter som angränsar till området för företagets godshantering/in och urlastning i den södra/sydöstra delen av detaljplaneområdet.

Resultat av bullerutredningen

Bullerberäkningarna visar att det framförallt är in- och utlastning (hjullastare i drift) som genererar en ljudnivå överstigande riktvärdet (40 dBA) vid de närmast belägna bostadshusen (fasad samt framförallt utomhusytor). Referenspunkter utgör andra grannfastigheter som ligger längre ifrån godshandlingen.

Åtgärden

Störningsskydd ska säkerställa att man klarar gällande riktlinjer och störningsskyddet uppförs av Weland. Detta görs genom planbestämmelsen m_1 som reglerar: "Störningsskyddet ska anordnas till en höjd av minst 2,2 meter, vara tät och sluta tätt till mark och eventuell anslutande vägg. Störningsskyddet ska säkerställa en ljudnivå vid bostadsfasad för bostäder belägna närmast störningsskyddet av maximalt 50 dBA ekvivalent ljudnivå (frifältsvärde) orsakat av verksamhetsbuller. Störningsskyddet ska även skydda mot bländning, damning och insyn. Störningsskydd kräver bygglov". Genom administrativ planbestämmelsen a_6 tryggas uppförandet av störningsskyddet: "Störningsskydd enligt planbestämmelsen m_1 skall ha uppförts innan exploatör erhåller startbesked för annan byggnation inom fastigheten. Kvartersmark".

Figur: Reviderad bullerberäkning med in- och urlastning något närmare bostäder utmed Västergatan.

3.5.2 RISKER, BRAND OCH EXPLOSION

Risk- och brandfrågor som rör ny industriell bebyggelse och så kallad miljöfarliga verksamheter hanteras vid bygglovsprocessen, i nära samarbete med miljöförvaltningen/tillsynsmyndighet enligt miljöbalken samt Räddningstjänsten i Gislaveds kommun.

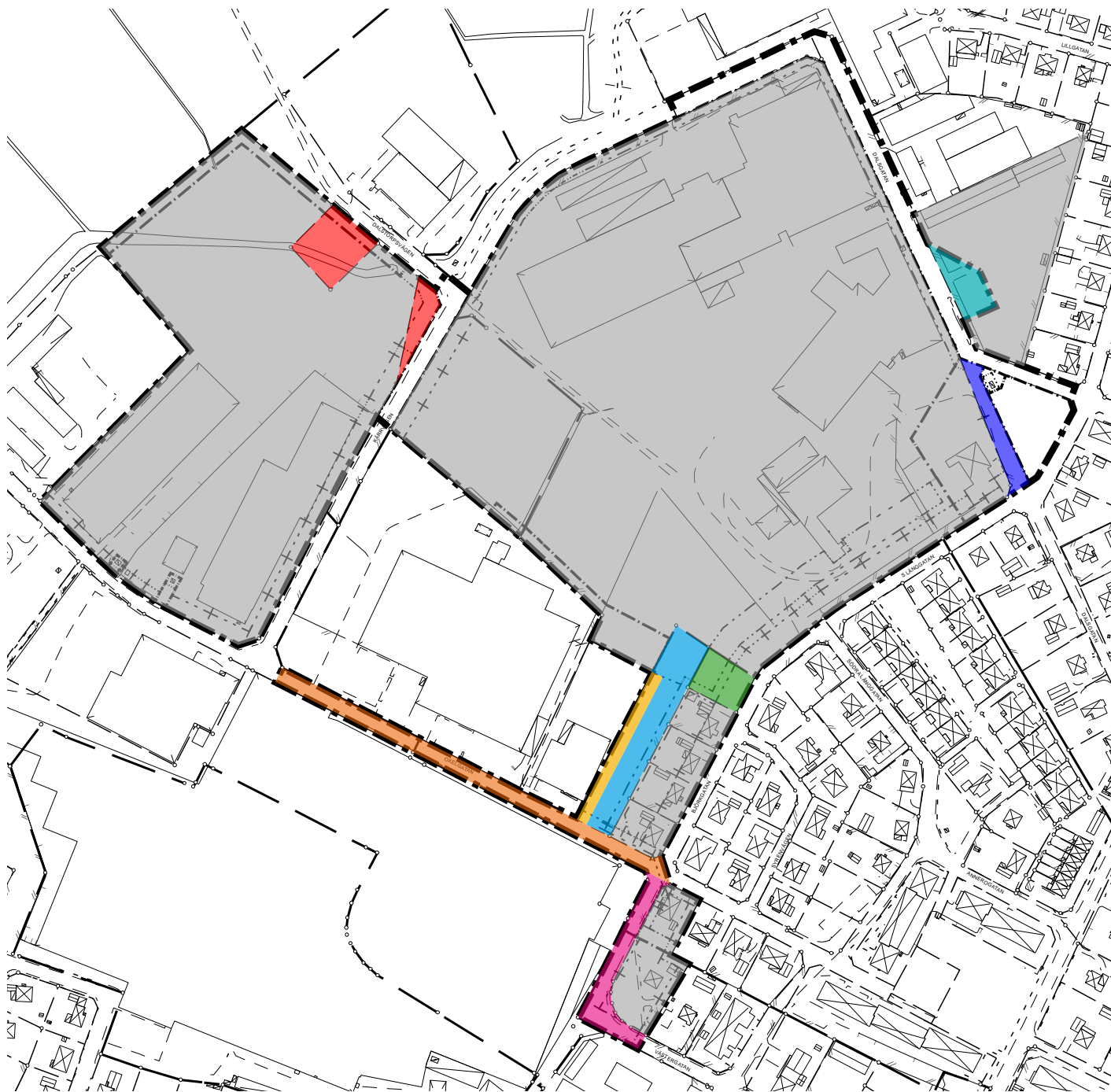
Den störningsskydd som krävs innan planområdet bebyggs utmed hela den östra sidan av detaljplaneområdet bedöms medföra ett fysiskt skydd mot närliggande bostäder. I händelse av olyckstillbud med kraftig brand, explosion, värme- och tryckvåg, gasmoln etc, minskar risken för negativa effekter i form av skador på hälsa (miljö och egendom).

Detaljplanen medför ett in- och utfartsförbud längst planens sydöstra del. Det innebär att inga fordon kan angöra till industriområdet från Västergatan, södra Oxelgatan, Långgatan, Björkgatan eller Oxelgatan. Detta förbud har diskuterats med Räddningstjänsten och hur det eventuellt påverkar deras framkomlighet vid eventuella olyckor. Räddningstjänsten anser att Malmgatan/Björkgatan, Unionsgatan och Haghultsleden/Oxelgatan är tillräckligt för att de ska ta sig fram till en eventuell olyckshändelse vid och inom planområdet. I övrigt ställer sig Räddningstjänsten positiva till detaljplanen.

3.6 GENOMFÖRANDEFRÅGOR

Här redovisas de organisatoriska, ekonomiska, tekniska och fastighetsrättsliga åtgärder som erfordras för ett samordnat och ändamålsenligt genomförande av detaljplanen.

Ett genomförande av detaljplanen förutsätter markregleringar mellan Gislaveds kommun och Weland. Detta kan ske i två etapper, varav den sista etappen kräver att den planerade Haghultsledens första etapp, med anslutning i till Västra industriområdet, har genomförts.

- Fastigheter som idag ägs av Weland
- Del av Aplegården 1:13 (GK) överläts till Weland
- Del av Uvekull 2:135 (GK) överläts till Weland
- Del av Fägerhult 2:52 och Svenhult 1:42 (GK) överläts till Weland
- Fägerhult 2:72 (GK) överläts till Weland
- Del av Fägerhult 2:52 (GK) överläts till Weland
- Del av Fägerhult 2:52 (GK) överläts till Rörbolaget
- Del av Uvekull 2:223 (Weland) överläts till Gislaveds kommun
- Del av Villstads-Haghult 1:16 och del Fägerhult 2:52 övergår till kvartersmark och fortsätts ägas av Gislaveds kommun

3.6.1 ORGANISATORISKA FRÅGOR

TIDSPLAN

Planen hanteras med ett utökat planförfarande och ska efter samråd och granskning godkännas av bygg- och miljönämnden och antas av kommunfullmäktige.

PRELIMINÄR TIDSPLAN

Beslut om samråd bygg- och miljönämnden: maj 2019

Beslut om granskning bygg- och miljönämnden: november 2020

Beslut om godkännande bygg- och miljönämnden: mars 2021

Beslut om antagande kommunfullmäktige: maj 2021

Detaljplanen vinner laga kraft tre veckor efter att den antagits, om den inte överklagas.

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är fem år och räknas från den dagen planen vunnit laga kraft. Under genomförandetiden har fastighetsägaren en garanterad byggrätt i enlighet med detaljplanen. Om detaljplanen ersätts med en ny, ändras eller upphävs innan genomförandetiden har gått ut har fastighetsägaren rätt till ersättning av kommunen för den skada den lider. Efter genomförandetidens utgång fortsätter planen att gälla men kan då ersättas, ändras eller upphävas utan att fastighetsägaren har rätt till ersättning.

HUVUDMANNASKAP

Fastighetsägare ansvarar för kvartersmark. Kommunen är huvudman för gatumark och allmänna VA-ledningar. Kommunen ansvarar även för det dagvattendike som ligger inom fastigheten Aplagården 1:13 och som förslås flyttas till u-området i norr i ett läge strax utanför plan-området. Avtal ska tecknas mellan Gislaveds kommun och Weland angående kostnader för flytt och projektering av nytt dike.

3.6.2 EKONOMISKA FRÅGOR

KOSTNADER

Samtliga kostnader som genereras av planförslaget bekostas av Weland AB;

- Upprättande av detaljplan - i enlighet med upprättat plankostnadsavtal.
- Fastighetsreglering och/eller andra åtgärder kopplade till en lantmäteriförrättning.
- Eventuell flytt av ledningar.
- Dagvattenhantering inom kvartersmark.

Kostnader för flytt av dagvattendike inom Aplagården 1:13 ska regleras i avtal mellan Gislaveds kommun och Weland.

3.6.3 TEKNISKA FRÅGOR

GATOR

Planförslaget innebär att;

Del av Dalsgatan övergår till kvartersmark för kontor.

Del av Uvekull 2:223 som ägs av Weland och utgör industrimark, överlåts till kommunen och kommer att ingå i Dalsgatan (ny vändplan).

Del av Västergatan/Oxelgatan övergår till kvartersmark för industri. Detta är möjligt först då ny infart till Västra industriområdet från Haghultsleden står klar.

Avtal om markregleringar tecknas mellan Gislaveds kommun och Weland AB.

VATTEN, AVLOPP OCH DAGVATTEN

Planförslaget innebär inget behov av utbyggnad av det kommunala VA-nätet.

3.6.4 FASTIGHETSRETTSLIGA FRÅGOR

FASTIGHETSBILDNING

Dessa fastighetsregleringar kan ske först när detaljplanen får laga kraft:

Del av Fägerhult 2:52 kommer överlåtas till Rörbolaget för att möjliggöra transporter till fastigheten Fägerhult 2:77.

Del av Fägerhult 2:52 kommer överlåtas till Weland för att möjliggöra interna transporter mellan företagets byggnader/fabriker.

Fägerhult 2:72 kommer överlåtas till Weland.

Del av Uvekull 2:135 (del av Dalsgatan) kommer överlåtas till Weland. Del av gatan upphör som allmän plats gata.

Dessa fastighetsregleringar kan ske först när ny infart till Västra industriområdet, Haghultsleden, är fullt utbyggd:

Del av Uvekull 2:223 kommer överlåtas till Gislaveds kommun för utbyggnad av vändplan.

Del av Fägerhult 2:52 och Svenhult 1:42 kommer överlåtas till Weland

Kostnader i samband med en fastighetsreglering ska bekostas av Weland AB.

SERVITUT OCH LEDNINGSRÄTT

Servitut och andra särskilda rättigheter finns upptagna i fastighetsförteckningen.

Ansvar för att trygga rättigheten för el- och teleledningar åvilar respektive ledningsinnehavare. Detta kan ske antingen genom ledningsrätt eller servitut. Flytt av ledningar ska bekostas av exploitören.

Flytt eller ändring av gasledningar bekostas av exploitören. Eventuell omprövning av ledningsrätten bekostas av exploitör.

3.7 MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER

Ansvariga för framtagandet av detaljplanen är planarkitekt Vigan Oruci och stadsarkitekt Sven Hedlund på bygg- och miljöförvaltningen, Gislaveds kommun i samarbete med planarkitekt Annacarin Holm och miljöingenjör MSc./hållbarhetsspecialist Mats Hellman från bsv arkitekter & ingenjörer ab.

I arbetet har dessutom följande tjänstepersoner inom Gislaveds kommun medverkat:

Maud Enqvist	Miljöhandläggare, bygg- och miljöförvaltningen
Klara Lindegren	Utvecklingsledare, kommunstyrelseförvaltningen
Christina Petersson	Trafikutredare, tekniska förvaltningen
Peter Edvinsson	Förvaltningschef, tekniska förvaltningen
Ria Oktavia Andersson	Mark- och exploateringschef, tekniska förvaltningen

I planprocessen har i olika skeden inhämtats väsentliga synpunkter från Weland AB; Björn Henriksson, Gösta Welandsson och Tomas Bark.

Gislaveds kommun, mars 2021

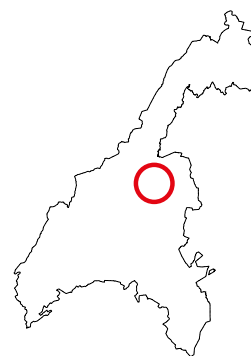
Vigan Oruci
Planarkitekt
Gislaveds kommun

Sven Hedlund
Stadsarkitekt
Gislaveds kommun

Annacarin Holm
Planarkitekt
bsv arkitekter & ingenjörer ab

Detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet I Smålandsstenar

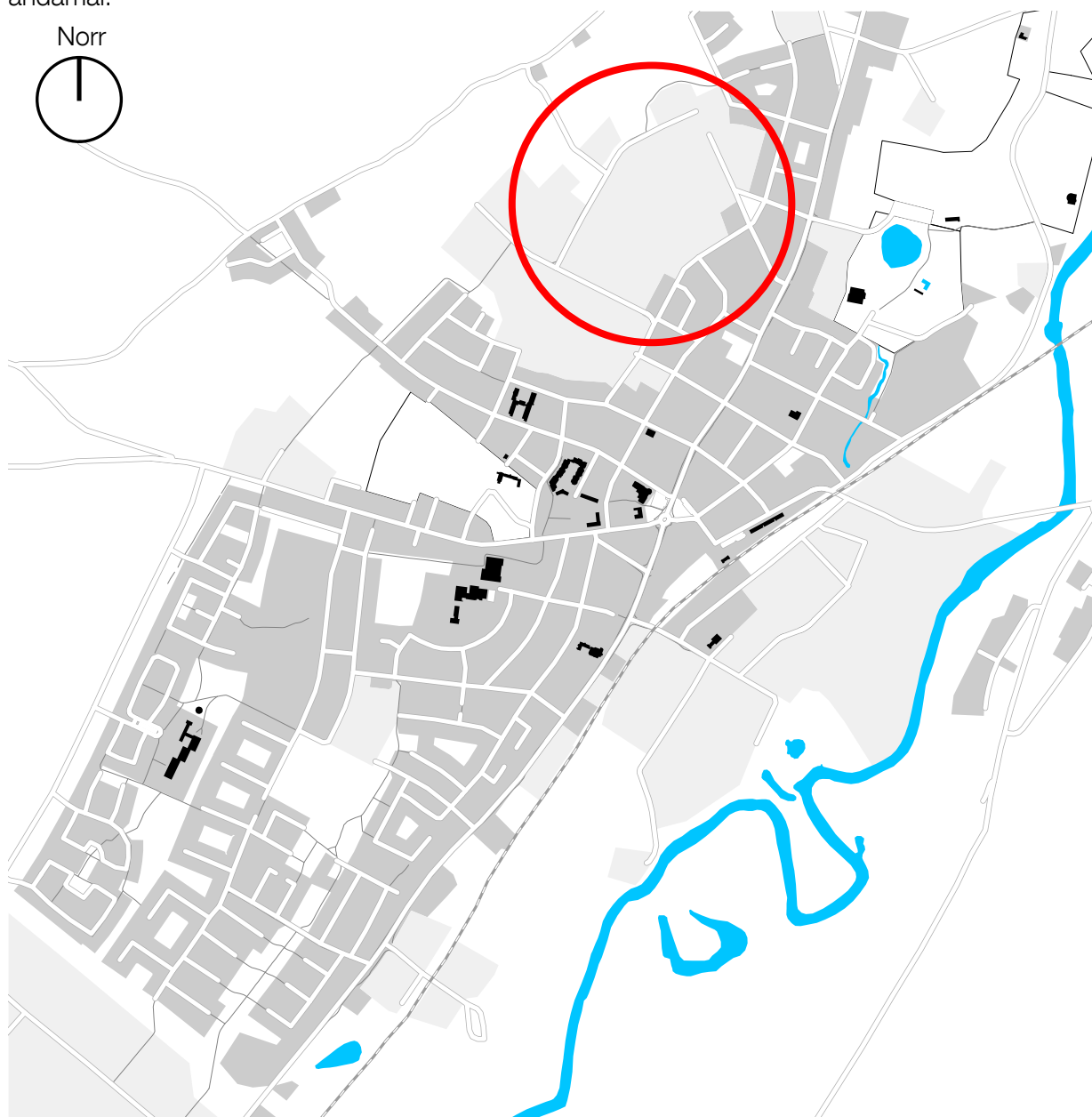
Gislaveds kommun, Jönköpings län

Gislaveds kommun

4. BEHOVSBEDÖMING

Om genomförandet av en detaljplan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas enligt 4 kap 34 § i Plan- och bygglagen (SFS 2010:900) och enligt 6 kap 11 § Miljöbalken (SFS 1998:808). Behovsbedömningen görs för att utreda om genomförandet av en detaljplan antas medföra betydande miljöpåverkan för vissa utpekade ändamål.

*Ortofoto över planområdet.
Ungefärlig planområdesgräns.*

4.1 PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR

Planområdet utgör del av Västra industriområdet i Smålandsstenar och omfattar två industri-
kvarter; ett större i öster samt ett mindre i väster. Planområdet gränsar till lokalgatorna Dalsgatan
i norr, Unionsgatan och Södra Långgatan i sydöst, Björkgatan och Västergatan i söder och
Oxelgatan i väst. I övrigt gränsar planområdet till kvartersmark för industri och även till bostads-
mark vid områdets sydöstra hörn. Detaljplanen omfattar totalt cirka 16,5 ha (164.527 m²). Av
arealen utgör ca 150.000 m² (91 %) industrikvarter (västra fastigheten på 44.410 m² och östra på
105.527 m²), ca. 5.300 m² kontor, ca. 5.600 m² för tekniska anläggningar (transformatorstationer
och dagvattenhantering) samt ca. 9.000 m² allmän platsmark (gata och park).

In- och utfart till Västra industriområdet sker idag via lokalgator från Nissastigen i öster. Mellan
Nissastigen och industriområdet finns bostadskvarter, vilka påverkas av framförallt den tunga
trafiken. Huvudinfart och -utfart till industrikvarteren för tunga fordon ska i framtiden ske genom
en ny anslutning från väster, den så kallade Haghultsleden. Detaljplanen föreslår markregleringar,
barriärer, utfartsförbud och avstängningar som viktiga förbättringsåtgärder för att uppnå mål-
sättningen med en fungerande verksamhet vid sidan om en väsentligt mindre störd och negativt
påverkad bostadsbebyggelse.

4.2 PLANENS STYRANDE EGENSKAPER

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexibla framtidsplanering med möjligheter att utveckla
den industriella verksamheten och byggnationen inom det aktuella området. En ny detaljplan ska
skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande
bostadsområden. Planen ger möjlighet att väsentligt förbättra aspekter avseende risk-, hälso-
och miljöfrågor.

4.3 PLANENS TÄNKBARA EFFEKTER

Exploateringsgrad och bestämmelser kring byggnadshöjd blir mer anpassade till behoven.

Andelen tunga fordon i området mellan Nissastigen och det Västra industriområdet reduceras till
ett minimum. De gator som berörs är Malmgatan, Västergatan, Unionsgatan samt S. Långgatan
(från Torggatan-Västergatan). Att godstrafiken försvinner är mycket positivt och minska påverkan
på utemiljön vid närliggande bostäder samt ökar trafiksäkerheten utmed aktuella lokalgator.

Västergatan har enligt trafikmätning 2019; 364 fordon/årsmedeldygn varav nästan 31 % eller drygt 110 fordon utgör tunga fordon. Efter genomförande av etapp 2 antas andelen fordon minska till mindre än hälften. Tung trafik kopplad till Svenshult 7:1 bör på sikt kunna samordnas med den nya fastighetsägaren Weland. Transporter till fastigheten Svenshult 7:1 kan ledas genom Haghultsleden-Oxelgatan istället för Västergatan.

Unionsgatan har enligt trafikmätning 2019; 182 fordon/årsmedeldygn varav cirka 23 % eller 40 fordon utgör tunga fordon. Efter genomförande av etapp 2 antas mängden fordon vara densamma, med skillnaden att den tunga trafiken reduceras och övriga fordon ökar då Västergatan stängs för in- och utfart.

Södra Långgatan, sträckan mellan Torggatan–Västergatan har, enligt trafikmätning 2019 vid mätning i två olika lägen norr och söder om Malmgatan; 521 respektive 763 fordon/årsmedeldygn varav cirka 7 % eller 36 resp. 53 tunga fordon. Den tunga trafiken bedöms vara så kallad "smittrafik" från och till Västra industriområdet via Västergatan. Efter genomförande av etapp 2 antas andelen fordon minska med i storleksordningen ett par hundra fordon; det vill säga tung trafik samt även övriga fordon.

Malmgatan har enligt trafikmätning 2019; 815 fordon/årsmedeldygn varav drygt 10 % eller 81 fordon utgör tung trafik. Efter genomförande av etapp 2 kommer antalet tunga fordon att kraftigt reduceras. Övrig trafik kan förväntas vara kvar, eftersom Weland har en större parkering för personal och besökare med tillfart via Malmgatan. Att den tunga trafiken försvinner på Malmgatan innebär både en bättre boendemiljö för närliggande bostäder samt en betydligt bättre trafiksäkerhet. Under dagtid står lastbilar och väntar utmed gatan, vilket innebär att framkomligheten är sämre.

Miljön och trafiksäkerheten utmed Nissastigen genom Smålandsstenar förbättras.

Säkrare väg för gång- och cykeltrafikanter utmed Södra Långgatan; passage över Unionsgatan i norr och Malmgatan i söder.

När den tunga trafiken försvinner påverkas bullersituationen utmed berörda lokalgator (främst det så kallade maxbullret). Den maximala ljudnivån påverkar trivsel/utemiljön och möjligheten till en tyst uteplats på tomten. Konsekvensen av detaljplanen i etapp 2, enligt ovan, är mycket positiv. Ljud- och luftmiljön och upplevelsen av störning minskar vid närliggande bostadsfastigheter öster om detaljplaneområdet.

4.4 BEDÖMNING

Ett genomförande av planförslaget bedöms som lämpligt och planens påverkan på miljön bedöms som liten alternativt mycket positiv med hänsyn till främst boendemiljön inom området mellan Nissastigen och Västra industriområdet. En positiv bedömning grundar sig på;

1. Att planen genomförs i sin helhet.
2. Att en skyddszon med växtlighet och störningsskydd till en höjd av minst 2.2 meter uppförs mot bostadsområdena i öster.
3. Att krav på sanering av zinkförorening säkerställs med en planbestämmelse.
4. Att en mer detaljerad projektering av dagvatten sker i bygglovskedet.

Inga miljömål, miljö kvalitetsnormer eller riksintresse påverkas negativt.

Planen bedöms inte medföra betydande miljöpåverkan och därmed erfordras ingen miljöbedömning.

Gislaveds kommun, mars 2021

Vigan Oruci
Planarkitekt
Gislaveds kommun

Annacarin Holm
Planarkitekt
bsv arkitekter och ingenjörer ab

5. BILAGOR

1. CHECKLISTA BEHOVSBEDÖMNING.

Detaljplan för
Uvekull 5:1 m.fl.
inom Västra industriområdet
i Smålandsstenar

Gislaveds kommun, Jönköpings län

BILAGA: CHECKLISTA BEHOVSBEDÖMNING

	Negativ påverkan		Positiv påverkan		Ingen påverkan	Berörs ej	Kommentarer
	Stor	Liten	Liten	Stor			
Miljö							
Miljö kvalitetsnormer					X		Inga MKN bedöms över-skridas
Miljömål (regionala)					X		Detaljplanen bedöms inte in-verka på kommunens arbete att nå miljömålen
Energi och naturresurser							
Befintlig infrastrukt-ur				X			Positiv påverkan på Smålandsstenar centrum och bostadsgator.
Mark					X		Marken är idag till största del ianspråkstagen
Vatten						X	
Riksintresse							
Naturvård						X	
Kulturmiljövård						X	
Infrastruktur					X		Ny ansl. från väster ger posi-tiv påverkan på bost. mellan Nissastigen och industri-området. Även positivt för minskning av antalet tunga fordon genom Smålandsste-nar centrum.
Friluftsliv						X	
Jordbruk						X	
Kulturmiljö och landskapsbild							
Stads- och landskapsbild						X	
Fornminne						X	
Kulturhistorisk miljö						X	
Natur							
Naturresevat						X	
Natura 2000						X	
Växt- och djurliv						X	
Biotopskydd						X	
Områdes- och störningsskydd						X	
Påverkan på vatten							
Strandskydd						X	
Dagvatten					X		Dagvatten förutsätts tas om hand så att flödet ut i bef. system inte ökar.
Grundvatten					X		Se förorenad mark nedan.

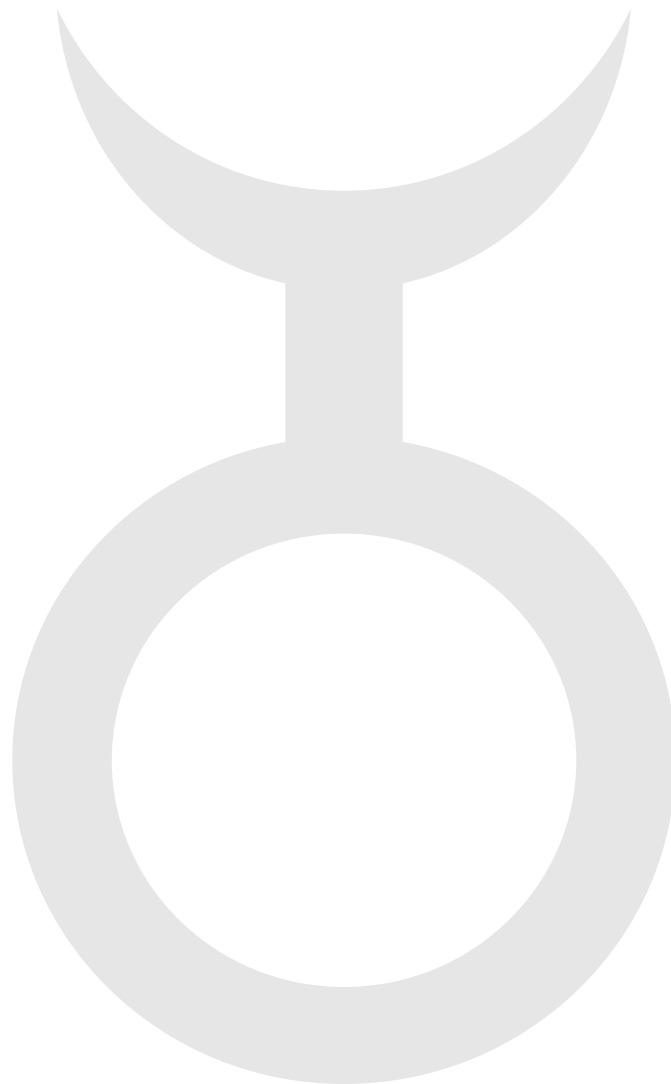
	Negativ påverkan			Positiv påverkan			Ingen påverkan	Berörs ej	Kommentarer
	Stor		Liten	Liten		Stor			
Föroreningar									
Förorenad mark					X				Markförorening finns inom området. Omfattning och kostnad för ev. sanering m m ska vara utredd planprocessen.
Avfallshantering							X		Avfallshanteringen ska lösas inom fastigheten
Hälsa (planens påverkan på människor)									
Buller, trafik					X				Minskat buller då den tunga trafiken försvinner från bostadsgator. Störningsskydd etableras mellan industrin och bostäderna.
Buller, verksamheter					X				Planförslaget innebär att ett störningsskydd etableras mellan industrin och bostäderna.
Luftkvalitet				X					Störningsskydd mot bostäder samt ny in-/utfart för tung trafik ger bättre luftkvalitet vid berörda bostäder.
Radon							X		
Strålning, vibrationer och ljus				X					Störningsskyddet mot bostäderna i öster ger även ett skydd mot t ex strålkastare och damning.
Säkerhet									
Trafik					X				En viss ökning av trafiken med hänsyn till ökad expl. grad. Dock flyttas (tunga) trafiken huvudsakligen till ny infart från väster.
Brand							X		
Explosion							X		
Översvämning							X		
Ras och skred								X	
Farligt gods					X				
Planer och program									
Översiktsplaner			X						Avviker något från FÖP.
Gällande detaljplaner								X	
Pågående planläggning								X	
Mellankommunala intressen								X	

Kommunens bedömning

Genomförandet ger mycket liten miljöpåverkan	X
Genomförandet ger viss, men ej betydande miljöpåverkan	
Genomförandet riskerar att medföra betydande miljöpåverkan	
Andra lokaliseringalternativ bör utredas	

Miljöbedömning behövs	
Miljöbedömning behövs inte	X

Handläggare: Vigan Oruci
Datum: Mars 2021

BYGG OCH MILJÖFÖRVALTNINGEN

POSTADRESS Gislaveds kommun, 332 80 Gislaved
BESÖKSADRESS Storgatan 1 TFN 0371-810 00 (kontaktcenter)
E-POST kommunen@gislaved.se WEBBPLATS gislaved.se

Detaljplan för Uvekull 5;I m.fl.
inom Västra industriområdet i Smålandsstenar.

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Inledning

Bygg- och miljönämnden beslutade den 24 maj 2017 att ge bygg- och miljöförvaltningen uppdrag att inleda planläggningsarbete för fastigheten Uvekull 5:1 m.fl.

Syftet med detaljplanen är att skapa en flexiblare framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten samt möjliggöra en långsiktigt säkrare trafiksituation med minskade risker inom bostadskvarteren mellan väg 26 och Västra industriområdet. En ny detaljplan ska skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden. Planen ger möjlighet att förbättra aspekter avseende risk-, hälso- och miljöfrågor.

Den 23 april 2019 beslutade bygg- och miljönämnden utskott Gislaved att låta sända ut förslag till detaljplan på samråd. Samrådsperioden varade mellan 6 maj – 14 juni 2019. Planförslaget ställdes ut i Torghuset i Smålandsstenar och i kommunhuset i Gislaved under i början på maj till mitten av juli. Myndigheter, sakägare och berörda informerades skriftligen och bjöds in till samrådsmöte. Annonsering om samrådet med inbjudan till samrådsmöte gjordes i ortstidningarna samt på kommunens hemsida och sociala medier. Samrådsmötet ägde rum den 22 maj klockan 18:30 – 20:30 i Torghuset i Smålandsstenar.

Samrådsmöte

Huvudsynpunkter som diskuterades:

- **Haghultsledens genomförande.**

Med rådande situation finns inga andra alternativ för tung trafik än att köra genom bostadsområdena. Att stänga av gator för tung trafik utan att erbjuda ett alternativ är ingen god helhetslösning.

Kommunen anser att Haghultsleden behövs. Kommunfullmäktige antog Fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult den 29 november 2018 som visar på ett utredningsområde för väg (Haghultsleden). Bygg- och miljöförvaltningen jobbar aktivt med två detaljplaner, *Detaljplan för del av Åtterås 4:5 m.fl. (Trafikplats)* och *Detaljplan för del av Villstads-Haghult 1:16 m.fl. (Haghult-Tillbo)*. Var av förstnämnda förväntas antas av kommunfullmäktige under hösten 2020.

I planarbetet har vi som utgångspunkt att Haghultsleden blir genomförd då det även finns en preliminär tidplan och budget för utförandet av vägen. Haghultsleden och detaljplanen samverkar till en god helhetslösning avseende trafiksituationen.

- **Oxelgatan avses bli industrimark.**

Kommunen bedömer att ändringen av Oxelgatan från allmän platsmark till kvartersmark är nödvändigt för att både lösa den tunga trafiken samt möjliggöra en hållbar skyddszon mellan industri och bostäder. Del av Oxelgatan som nyttjas av de tre berörda företagen (Weland AB, Andrénverken AB och Rörbolaget i Smålandsstenar AB) ska fortsättningsvis ägas av kommunen och användningen kommer regleras i avtal mellan kommunen och berörda företag.

- **Gång- och cykelvägar till industriområdet.**

Oxelgatan med en allmän gång- och cykelväg på kommer inte planläggas. Detta då det är svårt att upprätthålla säkerheten på grund av tung trafik som rör sig inom industriområdet. En passage för anställda på företagen möjliggörs i ett exploateringsavtal.

- **Bostäder planläggs till industriändamål.**

Samtliga bostadsfastigheter som planläggs till industriändamål ägs av beställaren av detaljplanen. Ändringen av dessa fastigheter är nödvändig för att åstadkomma ett av planens syften att möjliggöra en tydlig skyddszon mellan industri och bostäder. För att kunna genomföra skyddszonen som detaljplanen vill åstadkomma behöver kvartersmark som tidigare varit planlagt för bostäder övergå till mark för industri/kontor.

- **Vem har nytta av detaljplanen?**

Initieringen av en ny detaljplan för området har gjorts av Weland AB över mark de äger. Detaljplanen syftar i att skapa en bättre helhetslösning för Welands framtida planering och hela industriområdet samt att byggrätterna ökar från dagens 1/3 (ca. 33 %) till 40 % respektive 50 %. Detaljplanen möjliggör till en lösning för problemen som finns idag gällande tunga trafiken samt att skapa en skyddszon mellan industri och bostäder. Detta är inte möjligt att lösa genom gällande detaljplaner. Kommunens bedömning är att detaljplanen på sikt kommer bidra till att situationen inom området förbättras.

Skriftliga yttranden inkomna under samrådstiden

Lantmäteriet	2019-05-09	1
Länsstyrelsen i Jönköpings län	2019-06-13	2
Jönköpings Länsstrafik	2019-05-15	3
TeliaSonera Skanova Access AB	2019-06-07	Inget att erinra
E.ON Energidistribution AB	2019-06-11	4
Kulturnämnden, Gislaveds kommun	2019-05-26	Inget att erinra
Fritidsnämnden, Gislaveds kommun	2019-06-14	Inget att erinra
Fastighet- och servicenämnden, Gislaveds kommun	2019-06-14	Inget att erinra
Kommunstyrelsen, Gislaveds kommun	2019-06-17	5
Socialnämnden, Gislaveds kommun	2019-06-20	Inget att erinra
Barn- och utbildningsnämnden, Gislaveds kommun	2019-06-25	6
Tekniska nämnden, Gislaveds kommun	2019-06-25	7
Fägerhult 2:78 och 2:77	2019-06-12	8
Uvekull 2:117 och 2:70	2019-06-13	9
Uvekull 2:124	2019-06-14	10
Samlingslista från grannar	2019-06-14	11

Nedan redovisas synpunkter följt av kommentarer. För fullständiga formuleringar hänvisas till respektive skrivelse, som finns tillgängliga på bygg- och miljöförvaltningen, Gislaveds kommun.

I. Lantmäteriet

Fastighetsförteckning saknas

I utskicket till Lantmäteriet saknas fastighetsförteckning med tillhörande karta. Detta kunde inte heller återfinnas på er hemsida.

u-område saknas

Inom planområdet går befintliga ledningsrätter. Det finns dock enbart u-område utlagt för delar av ledningsrätterna. Lantmäteriet ser det lämpligt att lägga ut u-område för samtliga om ledningarna inte ska flyttas, t ex 0662-1008.1, 0662-2185.1 och delar av 0662-1429.1. Utan u-område kan ledningsdragningen bli planstridig.

Ny gemensamhetsanläggning för väg

Planförslaget innebär att viss mark omvandlas från kommunal lokalgata till gemensamhetsanläggning för väg. Konsekvenserna av detta för berörda parter bör framgå tydligare i genomförandebeskrivningen.

Kommentar:

Fastighetsförteckning saknas

Det gjordes en markägarförteckning i samband med utskicket. Denna handling missades i utskicket till myndigheten i samband med samrådsbrevet. En komplettering gjordes den 3 juni 2019. Handlingar som fastighetsförteckning/markägarförteckning läggs inte ut på kommunens hemsida på grund av GDPR. En fastighetsförteckning bifogas i planhandlingarna och skickas till myndigheten i samband med granskning.

u-område saknas

Ledningsrätterna är säkerställda genom u-områden i plankartan.

Ny gemensamhetsanläggning för väg

Gemensamhetsanläggning har tagits bort.

2. Länsstyrelsen

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10 §

Hälsa och säkerhet, buller, farligt gods

Rubricerad detaljplan syftar till att ge industriverksamheten möjlighet att expandera samt att skapa en funktionell barriär till det intilliggande bostadsområdet. På planområdet närmast bostadsbebyggelsen är en remsa prickmarkerad med en bestämmelse att delar av denna ska hållas planterad. Eftersom prickmark på industrimark innebär att marken ändå kan användas för industrirelaterade ändamål (avlastning, parkering, etc.) anser Länsstyrelsen att planförslaget behöver förtydligas angående vilka olägenheter och risker som planens genomförande kan innebära för den befintliga bebyggelsen samt hur detta hanteras. Förslaget framhåller att tung trafik och transporter av farligt gods i framtiden ska ledas om till en ny vägsträckning, Haghultsleden, vilket möjliggör en bättre trafiksituation på sikt. Innan den nya vägsträckningen är utbyggd kan dock förslaget förväntas bidra till ökade transporter på befintliga vägar. Med anledning av detta anser Länsstyrelsen att planbeskrivningen tydligare behöver redovisa hur trafiksituationen gällande transporter av farligt gods kan förväntas påverka området innan dess att den nya vägsträckningen är färdigställd. Detta gäller även trafiksituationen med tanke på buller. Oberoende om och när en annan tillfartsväg till området är färdigställd behöver en skyddszon mellan industri och bostäder tillskapas i enlighet med planens syfte. Detta sker på bästa sätt, enligt Länsstyrelsens mening, på allmän platsmark. Området mot bostadsområdet i söder är markerat med en bestämmelse om att körbar förbindelse inte får anordnas. Med tanke på att denna remsa även ska hållas planterad vill Länsstyrelsen uppmärksamma att det är viktigt att dialog förs med räddningstjänsten om tillfartsvägar vid en eventuell olycka.

Förorenad mark, MKN

Länsstyrelsen håller med om att föroreningssituationen för hela planområdet behöver klarläggas. Vid behov av eventuella åtgärder för att säkerställa markens lämplighet anser Länsstyrelsen att dessa ska säkerställas genom planbestämmelser alternativt åtgärdas innan planen antas. Enligt 2 kap. 10 § PBL ska MKN följas vid planläggning. Det är alltså viktigt att resultatet från provtagningsprogrammet belyser vilken eventuell påverkan planens genomförande har på grundvatten och ytvatten.

Råd enligt 2 kap. PBL

Naturmiljö

Planbeskrivningen nämner skyddsvärda träd i planområdets östra del. Enligt Länsstyrelsens bedömning ser dessa träd ut att vara biotopskyddade alléträd. Den bestämmelse som avser att säkerställa träden (n1, ”marken ska hållas planterad”) utgör i sig inget skydd för dessa träd. En bestämmelse om marklov för trädfällning skulle kunna kompletteras till förslaget. Däremot anser Länsstyrelsen att träden bör placeras på allmän platsmark om tanken är att säkerställa att de bevaras. Om planen innebär att trädens skadas eller tas bort och ersätts med någon annan plantering så krävs dispens från biotopskyddet.

Grundvatten

Området ligger nära en utpekad grundvattenförekomst: Hulugård-Risamossen. Planen bör kompletteras med uppgifter om denna och vilken eventuell påverkan detaljplanen kan utgöra på

denna. Undersökning om betydande miljöpåverkan Kommunens bedömning om förslaget innebär en betydande miljöpåverkan saknas vilket behöver kompletteras till förslaget.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunens bedömning om förslaget innebär en betydande miljöpåverkan saknas vilket behöver kompletteras till förslaget.

Kommentar:

Hälsa och säkerhet, buller, farligt gods

Genom ändring/tillägg av egenskapsbestämmelser förtydligas hur marken närmast bostadsområdet kan/ska användas.

För att detaljplanen för Uvekull 5:1 m.fl. inom Västra industriområdet ska uppnå sitt fulla syfte behöver Haghultsleden vara utbyggd. Oberoende av ny detaljplan kan trafiken till Västra industriområdet öka då det inom området finns byggrätter kvar. Detaljplanen har förtydligats med en etappindelning, etapp 1 – ändringar som sker när detaljplanen får laga kraft och etapp 2 – ändringar som sker när Haghultsleden byggts ut samt konsekvenserna av de olika etapperna.

Uppförandet av skyddszonen har förtydligats i etappindelningen. Detaljplanen reglerar även uppförandet av störningsskydd med en minsta höjd mot bostadstomterna på Björkgatan och Södra Långgatan. Störningsskyddet säkerställs även genom ett exploateringsavtal och blir en av de första åtgärderna som kommer på plats. Weland har innan denna detaljplan skapat en välskött ”grön zon” mellan industrin och Björkgatan/S. Långgatan i form av träd, buskage och andra gröna växter. Denna zon kommer att förlängas längst med gatan. Kommunen anser att den enskilde fastighetsägaren kommer kunna sköta denna zon bättre än kommunen.

En dialog gällande tillfartsvägar vid en eventuell olycka har hållits med Räddningstjänsten som ställer sig positiva till granskningsförslaget.

Förorenad mark, MKN

Resultatet av utredningen har arbetats in i detaljplanen.

Naturmiljö

Den gröna ytan i korsningen S. Långgatan/Unionsgatan har i granskningsförslaget ändrats till allmän platsmark park.

Grundvatten

Planhandlingarna har kompletteras med uppgifter om grundvattenförekomst: Hulugård-Risamossen.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunens bedömning om förslaget innebär en betydande miljöpåverkan finns med i planhandlingarna som ställs ut för granskning.

3. Jönköpings Länstrafik

Ser positivt på byggnation av Uvekull 5:1 m.fl inom Västra industriområdet i Smålandsstenar.

Kommentar:

Inga kommentarer.

4. E.ON Energidistribution AB

Längs med Oxelgatan och Kärrvägen har E.ON två transformatorstationer (Hyge-Plast AB och Högländsverken) samt markförlagda låg- och mellanspänningskablar. E.ON noterar prickmarken längs med vägarna men hemställer att det i prickmarken även tillskapas u-område för våra mellanspänningskablar. Samt att det i plankartan tillskapas E-områden för våra befintliga transformatorstationer.

Från den kundägda stationen (Andreverken) har E.ON även där markförlagda mellanspänningsledningar som hamnar inom kvartersmark och hemställer därav ett 4 meter brett u-området med markkablarna i mitten.

E.ON noterar E-område som är utlagt för vår transformatorstation (Dalsgatan), vilket vi är tacksamma för. Men även här behövs det utökas med u-område för våra mellanspänningskablar som går längs med Unionsgatan.

I plankartan hemställer E.ON att det avsätts ett 6x6 meter E-områden kring transformatorstationerna där marken ska vara tillgänglig för elektriska anläggningar. E-områdena ska vara fritt från hinder som kan försvåra normalt underhåll. Plankartan och planbestämmelserna ska säkerställa att det minsta tillåtna avståndet på 5 meter mellan transformatorstation och brännbar byggnadsdel eller brännbart upplag upprätthålls. Det ska vara möjligt att kunna ta sig till transformator- och fördelningsstationen med tunga fordon.

E.ON noterar att i närheten till vår transformatorstation (Dalsgatan) är det planlagt för att marken ska hållas planterad. För information kan vi nämna att man inte får plantera buskar eller träd i närheten till transformatorstation, då vi underhållsröjer marken kring stationer.

Kommentar:

Hyge-Plast AB och Högländsverken

Kvartersmark för tekniskanläggning, E, läggs till med ett u-område.

Kundägda stationen (Andreverken)

För de ledningar som är i eller precis gränsar till planområdet har ett u-område lagts.

Transformatorstation vid Dalsgatan

Tidigare kvartersmark har nu blivit allmän plats park. För ledningar som finns på eller gränsar till kvartersmark har u-område lagts till.

Avsatt yta (6x6 meter) för transformatorstationer

Samtliga tre transformatorstationer inom planområdet har säkrats upp med ett E-område. Planbestämmelsen EI har kompletterats med skrivelse om minsta avstånd mellan transformatorstation och brännbar byggnad eller upplag.

Ingen plantering vid transformatorstation

Bestämmelsen vad gäller plantering samt kvartersmark har tagits bort och ersatts med allmän platsmark park.

5. Kommunstyrelsen, Gislaveds kommun.

Kommunstyrelsen ser positivt på att ta fram en ny samlad detaljplan i syfte att skapa en flexiblere framtidsplanering med möjligheter att utveckla den industriella verksamheten och byggnationen inom det aktuella området. Detta genom att skapa en tydligare avgränsning med ett funktionellt skydd mellan industrikvarter och närliggande bostadsområden samt att möjliggöra en långsiktigt smidigare och säkrare trafiksituation inom bostadskvarteren mellan väg 26 och det västra industriområdet.

Planförslaget har två avvikelser gentemot fördjupningen av översiktsplanen (FÖP:en) för Smålandsstenar och Skeppshult.

1. Sex fastigheter som i FÖP redovisas som ”utveckling bostäder, offentlig service”.
2. ”Grönområdet” vid korsningen S. Långgatan – Dalsgatan planläggs till kvartersmark för kontor där marken ska hållas planterad. Avvikelsen bör motiveras tydligare i planhandlingarna.

Kommunstyrelsen ställer sig dock positiv till att ta ett samlat grepp över den situation som råder för att få en positiv utveckling i Smålandsstenar där alla perspektiv vägs in före beslut. Kommunstyrelsen ser att detaljplanens möjligheter överväger de avvikelserna enligt ovan beskrivna och därför kan motiveras.

Som poängteras i planhandlingarna är det nödvändigt att Haghultsleden byggs för att trafiksituationen ska förbättras i och med detaljplanens genomförande. Därför bör Haghultsledens genomförande säkerställas, både avseende fysisk planering och ekonomi. Trafiksituationen i Smålandsstenar kommer alltså inte att förbättras enbart i och med genomförandet av denna detaljplan.

Planförslaget innebär en mycket stor ökning av antalet fordon/dygn på Unionsgatan. På grund av detta vore det önskvärt att få till stånd en bullerutredning som redovisar hur bostadshusen kring Unionsgatan kommer att påverkas av denna ökning. I nuvarande planförslag står det att bullersituationen totalt sett kommer att förbättras i området. Detta bör motiveras mer detaljerat eftersom flertalet bostäder på Unionsgatan kommer att få en försämrad bullersituation. I och med den stora trafikmängden önskas även att trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter i området utreds mer detaljerat inför granskningen av detaljplanen.

För att få en bättre boendemiljö föreslås det att bullerskyddsskärmar sätts upp innanför den ”gröna skyddszonen” utmed Björkgatan/Södra Långgatan. Det är av yttersta vikt att avskärmningen mellan industrimark och bostäder görs tydlig och visuellt tillfredsställande.

Det upplevs att planförslaget kommer att leda till att området framöver tillgängliggörs för gång- och cykeltrafik. Det bör förtydligas hur gång- och cykeltrafikanter ska kunna ta sig till Häradsvägen framöver.

Skyfallssituationen behöver utredas ytterligare, då det i dagsläget saknas åtgärdsförslag kring detta i planhandlingarna. Exempel på frågor som behöver belysas är: var kommer vattnet att ta vägen vid ett skyfall? Finns det risker att vattnet påverkar andra fastigheter, med bland annat översvämning i källare som följd?

Om möjligt, vore det önskvärt att i planen, eller genom avtal, kräva att dagvattendikena får vattenrenande egenskaper och att parkeringarna förses med oljeavskiljare. Kommunens egna dagvattendiken bör konstrueras med vattenrenande egenskaper för att minska belastningen av förorenat tillflöde till Nissan.

Kommunstyrelsen konstaterar att när denna detaljplan vunnit laga kraft finns det en naturlig barriär mellan industrin och boendeområden som möjliggör en långsiktig positiv utveckling i Smålandsstenar.

Kommentar:

Säkerställning av Haghultsleden

Kommunen arbetar aktivt med två detaljplaner samt haft ett så kallad 12:6 samråd med Länsstyrelsen för att möjliggöra byggnationen av Haghultsleden. En preliminär tidplan och budget för Haghultsleden har lagts med i planhandlingarna.

Ökad trafik på Unionsgatan

Planhandlingarna har kompletterats med konsekvensbeskrivningen för trafiken på Unionsgatan.

Bullerskyddsskärm

Planbestämmelsen om störningsskydd reglerar en minsta höjd samt mot vilka störningar den ska skydda. Ytan mellan störningsskyddet och närmaste gata ska hållas planterad för att åstadkomma en mer visuellt tilltalande plats.

Gång- och cykelväg

En förtydligande i gång- och cykelvägar har gjorts.

Skyfall

För planområdet har gjorts en dagvattenutredning. Utredningen visar på vilka volymer som ska kunna fördröjas på fastigheten. Problematiken gällande översvämningar överlag i Smålandsstenar har nämnts i planbeskrivningen.

Vattenrening

Kommunen kan inte kräva fastighetsägaren att rena sitt dagvatten. Vad gäller kommunens egna dagvattendiken och att dessa konstrueras med vattenrenande egenskaper är önskvärt och något vi framför till berörd förvaltning.

6. Barn- och utbildningsnämnden, Gislaveds kommun.

Det är viktigt att trafiksäkerheten förbättras genom att säkerhetsåtgärder vidtas för att säkra upp passager vid korsningarna, samt att man fullföljer sin vision att bygga ut GC-vägarna utmed Södra Långgatan för de boende i norra delen av Smålandsstenar som ska ta sig förbli Västra industriområdet till förskolor och skolor.

I detaljplanen under rubriken Gång- och cykelvägar framgår det att det finns en gc-väg utmed en del av Kärrvägen, men i övrigt inget utbyggt gång- och cykelvägnät inom planområdet.

Kommentar:

Detaljplanen syftar i att, efter utbyggnaden av Haghultsleden, helt ta bort tung trafik som ska till och från Västra industriområdet från bostadsområdena. Tung trafik ska kraftigt minska på gatorna Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan och Unionsgatan efter utbyggnaden av Haghultsleden. Korsningar som nämns i yttrandet är utanför planområdet och hänvisas till berörd förvaltning, Tekniska. Vad gäller visionen enligt "Plan- och handlingsprogram för utbyggnad av gång- och cykelvägar 2014-2016" om att bygga ut GC-väg längs med S. Långgatan berörs inte av denna detaljplan då GC-vägen ligger utanför planområdet. Tekniska förvaltningen som tagit fram denna handlingsplan ansvarar för utbyggnaden av kommunens GC-vägar.

7. Tekniska nämnden, Gislaveds kommun.

I planbeskrivningen behöver förtydligas vad som avses med de olika etapperna. Det framgår t.ex. att "Ett genomförande av detaljplanen förutsätter markregleringar mellan Gislaveds kommun och Weland. Detta kan ske i två etapper, varav den sista etappen kräver att den planerade Haghultsledens första etapp, med anslutning in till Västra industriområdet, har genomförts." Här vore ett förtydligande om vad som avses med de olika etapperna önskvärt.

Den del, inom planområdet som är gata på Björkgatan bör följa kurvan på gatan. Det är i plankartan en onaturlig sträckning av gatan där.

GI (gemensamhetsanläggning) utmed Oxelgatan bör gå hela vägen från förlängningen av Kärrvägen fram till Björkgatan. Detta bl.a. för att möjliggöra en gång- och cykelvägsförbindelse utmed kvartersgatan. Även ytan med kvartersmark bör följa området med gemensamhetsanläggning. Här bör även bestämmelsen gata anpassas så att den följer Kärrvägens sträckning, med en naturlig sträckning i kurvan.

Bestämmelsen mI (plank/ bullerskärm) behöver förtydligas. Det är oklart hur långt den bestämmelsen sträcker sig.

Sid 22 - Planbeskrivningen

Följande text bör strykas ur planbeskrivningen: "*Detaljplanens utgångspunkt är att någon form av skyddsåtgärder vidtas i denna korsning.*" Hastighetssäkring av passager och utbyggnad av gång- och cykelvägar är omhändertagna i tekniska förvaltningens handlingsplaner för utbyggnad av dessa.

Sid 26 - Planbeskrivningen

Följande text bör strykas ur planbeskrivningen: "*Särskilt avtal kring detaljutformning och skötselunderhåll tecknas mellan exploitören Weland och Gislaveds kommun inför ett antagande av detaljplanen.*"

Kommentar:

Etapperna

Under kapitlet "Gator och trafik" har ett förtydligande gjorts. Etapp 1 redogör de ändringar som kommer ske efter detaljplanen får laga kraft medan etapp 2 redogör de ändringar då Haghultsleden byggs.

Gata till kvartersmark

Del av allmän platsmark Gata på Björkgatan har övergått till kvartersmark industri.

Gemensamhetsanläggning

Gemensamhetsanläggningen har tagits bort. Kommunen kommer fortsättningsvis att äga del av kvartersmark (Oxelgatan). Ett avtal kommer att tecknas mellan berörda företag och kommunen.

Plank/bullerskärm

Plankartan har kompletterats med ett egenskapsområde med bestämmelse om störningsskydd.

Sida 22

Ändring gjord.

Sida 26

Ändring gjord.

8. Fägerhult 2:78 och 2:77.

Fastighetsägarna anser att Oxelgatan förblir allmän platsmark med kommunalt huvudmanskap. Man menar på att en ändring till kvartersmark av gatan inte skulle gynna en utveckling av Västra industriområdet utan enbart gynna beställaren av detaljplanen.

Att det inte anläggs gång- och cykelväg (GC-väg) på Oxelgatan anser man vara förödande för utvecklingen av företagen som angränsar till Oxelgatan.

Dagvattenutredningen som gjorts i samband med framtagandet av detaljplanen bedöms inte vara tillräcklig. Man ifrågasätter om befintliga dagvattenledningar och magasin räcker till om fastighetsägaren väljer att hårdgöra all mark.

Fastighetsägarna är missnöjda över företaget Weland's in och utlastning utmed Västergatan /Björkgatan/Malmgatan. Man menar på att situationen ökar risken för tillbud och olyckor. Man ser även att det görs en bättre utredning gällande lastbilar till företaget per dygn. Förslaget på detaljplan flyttar istället problematiken framför Fägerhult 2:78 och 2:77. Man anser att den bästa lösningen är om Weland flyttar sin in- och utlastning till baksidan mot Bläster och Lack vilket även möjliggör att all godstrafik styrs via Haghultsleden.

Kommentar:

Oxelgatan

Syftet med ändring av Oxelgatan från allmän platsmark till kvartersmark är just för att delar av vägen inte ska vara tillgängliga för allmänheten. Ändring görs delvis av säkerhetsskäl då man inte kan garantera säkerhet för allmänheten inom industriområdet. Ändringen skapar även en tydlig industrizon. Kommunen kommer kvarstå som ägare av marken men ett avtal ska tecknas mellan berörda företag (fastigheter) där man tillsammans beslutar hur vägen ska användas. Detta kommer gynna samtliga berörda företag.

Om delar av Oxelgatan förblir allmän platsmark måste det tillkomma en vändplan på en radie mellan 14-16 meter vilket inte är möjligt med platsens förutsättningar. Om hela Oxelgatan förblir allmän platsmark gata förlorar planen sitt syfte med att skapa en sammanhållen skyddszon mellan industri och bostäder. Buller, tung trafik eller andra störningar kommer att kvarstå utmed Oxelgatan och mot omkringliggande bostäder.

Gång- och cykelväg

En gång- och cykelväg för allmänheten kommer inte planläggas på Oxelgatan. Kommunen bedömer det vara svårt att upprätthålla säkerheten om tillträde för allmänheten möjliggörs. De tre företag som berörs av att Oxelgatan blir kvartersmark kan genom ett servitut/avtal komma överens om hur vägen ska användas. Det är fullt möjligt att de berörda företagen skapar en gemensam passage och gång- och cykelväg för deras anställda.

Dagvatten

Vid framtagnandet av detaljplanen har fastighetsägaren beställt en dagvattenutredning från en certifierad konsult som är experter inom området. Utredningen visar på hur mycket dagvatten som ska omhändertas inom planområdet. Tekniska förvaltningen har sett över utredningen och man bedömer den vara tillräcklig. I granskningshandlingarna har det pekats ut lämpliga platser för fördröjning av dagvatten. Det har även tillkommit en bestämmelse om att endast 80 % av markytan får hårdgöras inom användningsområdet. Denna bestämmelse backas upp med en administrativ bestämmelse om kräver marklov för markåtgärder som försämrar markens genomsläpplighet. För att kunna ge startbesked för byggnation ska dagvattenhanteringen vara utförd (lösts) enligt planbestämmelse a2 och a3.

Trafiksituation

Kommunen kan inte stänga befintliga vägar till Västra industriområdet om inte andra alternativ erbjuds. Alternativet är Haghultsleden. Kommunen jobbar aktivt med två detaljplaner som ska möjliggöra Haghultsleden. Efter utbyggnaden av vägen ska ingen tung trafik, som ska till eller från Västra industriområdet, köra på Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan eller Unionsgatan. De delar av Västergatan och Björkgatan som föreslås övergå till kvartersmark möjliggör en mer organiserad trafikföring.

Vad gäller antalet lastbilar till företaget Weland har dessa siffror levererats av företaget och redovisas i planhandlingarna.

Det är svårt för kommunen att reglera var fastighetsägaren på sin egen fastighet har sin in- och utlastning. En placering närmare Haghultsleden är önskvärt men inget kommunen kan reglera.

9. Uvekull 2:117 och 2:70.

Den tunga trafiken som ska till Västra industriområdet genom Malmgatan är problematisk. Ägaren av fastigheterna har vid flera tillfällen kontaktat kommunen gällande den ohållbara situat-

ionen utan gensvar. Fastighetsägaren bedömer att ny detaljplan inte kommer lösa eller lindra problemet utan att problemen istället kommer att öka.

Västergatan kommer att stängas för tung trafik vilket kommer leda till att fler lastbilar kommer att köra på den redan mycket belastade Malmgatan. Företaget Weland planerar en expansion av företaget vilket även kommer leda till mer trafik i form av; bilar, cyklar och gående.

I bullerutredning som tagits fram i samband med detaljplanen visar man att all tung trafik, även framtida sådan, kommer att gå på Malmgatan/Björkgatan vilket kommer att höja olycksfallsrisk och störningsmoment för de boende. I bullerutredningen har företaget angivit att den dagliga transporten är 30 st lastbilar med släp. I utredningen har man räknat med "marginal" på 40 st lastbilar.

När detaljplanen vinner laga kraft kommer industrin expandera vilket kommer leda till ökad tung trafik och försämrade förhållanden för de boenden längst med Malmgatan.

Haghultsleden har det länge pratats om men tyvärr endast en långt bort framtids vision.

Bullerutredningen redovisar inga beräkningar av buller som uppstår vid lastning och lossning av metaller.

Fastighetsägarens önskar följande kompletteringar:

1. Att Gislaveds kommun presenterar en hållbar konkret lösning/åtgärd som väsentligt minskar den tunga fordonstrafiken på Malmgatan/Björkgatan.
2. Att Gislaveds kommun redovisar trafikflödet för att trafik till, inom och från planområdet vid genomförandetidens slut.
3. Att Gislaveds kommun presenterar en tidplan för Haghultsleden.
4. Att Gislaveds kommun bekräftar att en riskanalys utförs avseende den tunga fordonstrafiken längst Malmgatan. Riskanalysen skall naturligtvis omfatta en realistisk framtid utbyggnad av Uvekull 5:1.

I det stora hela, bortsett från trafiksituationen längs Malmgatan, är detaljplanen ett bra förslag, med stor nytta för alla ned angränsning till området och även samhället i stort. Förslaget lämnar dock utrymme för öppen tolkning/användning av marken i södra delen av plankartan som inte överensstämmer med den uttalade ambitionen med planen gällande trafik in/ut i planområdet via Malmgatan. På förekommen anledning måste det säkerställas att det "trafikhål" tätas på sikt.

Kommentar:

Inga vägar kommer att kunna stängas av för tung trafik innan det finns ett annat alternativ för transporter till och från Västra industriområdet. Haghultsleden är alternativet och då det är utbyggt kommer kommunen att kunna stänga av Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan och Unionsgatan för tung trafik som ska till Västra industriområdet. Vad gäller eventuell ökning av antalet bilar, cyklar och gående på Malmgatan i samband med en expansion av företaget Weland är något kommunen inte kan hindra på en allmän gata.

När Haghultsleden är byggd ska ingen tung trafik till Västra industriområdet köra på Malmgatan/Björkgatan. Bullerutredningen nämner att Västergatan kommer bli en återvändsgata i förslaget till detaljplan vilket är korrekt. Västergatan blir ingen återvändsgata tills det att Haghultsleden är utbyggt. I samband med detta kommer Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan och Unionsgatan stängs av för tung trafik som ska till Västra industriområdet. Bullerutredningen visar bullerberäkning från Malmgatan med kommunen har inga intensjoner att efter Haghultsledens utbyggnad tillåta tung trafik som ska till Västra industriområdet på gatan. Det är vanligt vid fram-

tagandet av en bullerutredning att man räknar på fler fordon än vad det är i dagsläget. Man räknar in möjliga framtida trafikökningar. Utredningen visar att även med 40 lastbilar klarar man bullerkraven.

Ett av skälen till varför kommunen väljer att göra en detaljplan för området är att förbättra tillvaron för de boende som påverkas av den tunga trafiken. Att stänga av gatorna utan att erbjuda ett annat alternativ är inte möjligt. Med detaljplanen samt utbyggnaden av Haghultsleden kommer kommunen att stänga Malmgatan, Västergatan, Dalsgatan och Unionsgatan för tung trafik som ska till och från Västra industriområdet. Skulle Haghultsleden byggas utan denna detaljplan förblir situationen dålig för de boende i närheten av industrin. Samtidigt som detaljplanen ger företagen möjligheter skapas även skyldigheter och på så sätt kommer "skyddszonen" mellan industri och bostäder tillkomma. Viktigt att påpeka att marken som Weland äger idag är planlagd som industri med kvarvarande byggrätter. Gällande detaljplan medger en byggrätt på 1/3 (ca. 33.3 %) av fastigheten. Förslaget till detaljplan medger en byggrätt på 40 % av fastigheten som ligger närmast bostäder vilket innebär en ökning med knappt 7 %. Fastigheten nordväst inom planområdet ges en byggrätt på 50 % då denna fastighet ligger längre bort från bostadsområden och tål en större exploateringsgrad.

Kommunfullmäktige antog fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult den 29 november 2018. FÖP:en visar ett utredningsområde för väg, Haghultsleden. Bygg- och miljöförvaltningen, efter beställning från tekniska förvaltningen, jobbar idag aktivt med två detaljplaner för Haghultsdelen, norra- och södra delen. Sedan antagandet av FÖP:en samt detaljplaneringen av vägen är Haghultsleden en verklighet. Tekniska förvaltningen har även tagit med vägen i deras prioritering med en preliminär tidplan och budget som redovisas i planhandlingarna.

1. En beskrivning av etapp 1 (förändringar som sker efter att detaljplanen får laga kraft) och etapp 2 (förändringar som sker efter Haghultsleden) samt dess konsekvenser finns med i planhandlingarna. Här presenteras bl.a. möjlig trafikföring.
2. Se kommentar under punkt 1.
3. Finns med i planhandlingarna.
4. Då aktuell detaljplan inte omfattar Malmgatan anser vi att en riskanalys inte är nödvändig att ta fram. Malmgatans konsekvenser av detaljplanen redovisas i planhandlingarna.

Även kommunen bedömer att detaljplanen kommer förbättra situationen för de närboende. Plankartan har förtydligats med införandet av fler planbestämmelser som reglerar hur marken får och inte får användas.

10. Uvekull 2:124.

Detaljplanen får inte ens påbörjas förrän den nya vägen är färdigställd. Planbeskrivningen visar på att trafiken kommer öka på Dalsgatan och Unionsgatan vilket kommer leda till en minskad trafiksäkerhet framförallt för cykelvägen som går igenom och används mycket av barn som ska till och från skolan. Om kommunen skjuter på vägbygget "då allt ändå fungerar" finns det en stor risk att situationen försämras ytterligare.

Finns ingen anledning att sälja grönytan som avgränsas av Dalsgatan, Unionsgatan och S. Långgatan till företaget Weland. Det är ett av Smålandsstenar få grönområden och är väldigt viktigt för de som bor i området. Grönytan används frekvent av barn och hundägare. Känns som att kommunen vill slippa skötsel.

Svårt att se syftet med att tillåta Weland växa österut mot bostäder. Det råder en bostadsbrist i Smålandsstenar och när man låter företaget köpa upp gator vill inte folk bo kvar och väljer att sälja till företaget. Varför utvecklas inte företaget mot Dalstorp?

Kommentar:

Samhällsplanering är i regel tidskrävande framförallt vid komplexa situationer som i Västra industriområdet. Att bygga Haghultsleden först utan att påbörjat denna detaljplan kommer ha en marginell påverkan på situationen. Genom ny detaljplan har kommunen verktyg för att kunna reglera och framförallt åstadkomma skyddszonen mellan industri och bostäder som inte är möjligt med gällande detaljplaner. Gislaveds kommun har inställningen att Haghultsleden behövs och att den ska byggas. Kommunfullmäktige antog en fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult den 29 november 2018. FÖP:en visar ett utredningsområde för väg, Haghultsleden. Kommunen jobbar idag aktivt med två detaljplaner för Haghultsleden, norra- och södra delen. Vägen är prioriterad för tekniska förvaltningen som även redovisat en preliminär tidplan och budget. Av dessa anledningar har bygg- och miljöförvaltningen fått direktiv att påbörja planarbetet för Uvekull 5:1 m.fl. Rådande situation inom området är inte önskvärd för någon. Vi bedömer att efter denna detaljplan och Haghultsledens utbyggnad kommer trafiksituationen gällande tung trafik vara betydligt bättre än rådande förhållanden. Det leder till att även befintliga cykelvägarna kommer bli säkrare. Kommunen ansvarar för att upprätthålla säkerheten på allmänna gator.

Grönytan som avgränsas av Dalsgatan, Unionsgatan och S. Långgatan kommer att förbli allmän platsmark park och tillgänglig för allmänheten. Ytan presenteras som allmän platsmark park i granskningsförslaget.

Området är idag planlagt för industriverksamhet. Oberoende av denna detaljplan finns det gällande byggrätter för industriändamål. Kommunens förslag till detaljplan ger kommunen verktyg att reglera en skyddszon mellan industri och bostäder vilket inte är möjligt med gällande detaljplaner. Syftet till planändring för del av gata till kvartersmark är för att uppnå och förtydliga skyddszonen vilket i sig bidrar till förtydligande mellan industri och bostäder. Med rådande situation går industri och bostäder i varandra. Vi bedömer att detaljplanen kommer göra platsen säkrare, skapa ett förtydligande mellan industri och bostäder vilket kan leda till mer attraktiva miljöer. FÖP:en pekar ut delar av Dalstorp (kommunalägd mark) som ett utredningsområde för industri. Viktigt att påpeka att detaljplanen är initierad av företaget Weland AB och avser i huvudsak mark de äger. För att möjliggöra en god helhetslösning har viss kommunal mark tagits med i denna detaljplan.

11. Samlingslista från grannar (33 signaturer)

1. Haghultsleden ska byggas först innan man överhuvudtaget gör några ändringar i detaljplan. Leden är inte ens med i detaljplanen.
2. Det mest logiska är att industri byggs utmed Haghultsleden och inte gör industri av grönområdet utmed Björkgatan och trekanten vid Dalsgatan. Enligt planförslaget kommer 6 hus att rivs.
3. Detaljplanen löser inte trafiksituationen för vare sig företag eller boende. Snarare skapar mer problem då all trafik matas via Unionsgatan. Till följd av att industrin växer både österut och norrut vilket förvärrar för fler boende än idag.
4. Att utöka byggrätterna med så mycket är inte försvarbart varken ur miljöhänseende eller människors hälsa och säkerhet.
5. En barriär av endast bullerplank är inte tillräckligt skydd mellan boende och industri. Skyddsområdet bör vara minst 50 meter från industri till väg och inte 10 meter. ÖP och Trafikverket anger längre avståndsskydd. Skog får inte huggas ner och ska finnas kvar som en naturlig barriär och som skydd mot eventuella översvämningar och stormar.
6. Detaljplanen har i tillräcklig utsträckning inte någon helhetslösning samt att flera gamla detaljplaner kommer fortfarande att gälla. Företag som inte är med i nya detaljplanen får

väldigt ogynnsamma villkor (försvårande framkomlighet, lastning/ lossning, personal får svårt att ta sig till och från jobbet). Befintlig GC-väg kan inte användas och lokalgator säljs till enskilt företag. Detta förbättras ej något.

7. Otillräckliga undersökningar i miljöutredningen. Tungmetaller har handskats inom området. Saknas även markundersökningar och vilka värden som utförts. Kommunen är tillsynsmyndighet ska se till att rätt underlag med de avvikelser som funnits vid undersökningar anges i rapporten.
8. Dagvattenutredningen är otillräcklig/ofullständig. Kemiska statusen anges till och med överstiga gränsvärden, varvid det är olämpligt att släppa vatten från området direkt ut i dagvattenledningar. Laghänvisningen på plankartan är fel vad gäller fördröjning av dagvatten på kvarterersmark. Då stora ytor som bebyggs och hårdgörs kommer vatten från ett område/ tomt flyttas till ett annat. Detta kommer ha stora konsekvenser på vattenförsörjningen och inte minst Nissan. Infiltration är dessutom inte lämpligt då marken är förorenad. Ett stort problem vid kraftiga regn är uppdamning i ledningssystemet för dagvatten. Följden kan bli att källare svämmas över av mer eller mindre förorenat vatten. I många fall är det huvudmannen för avlopps nätet som ansvarar för skador som uppstått (med andra ord blir det vi boende i kommunen, inte företagen, som får betala kostnaden för problem vid översvämningar).

Slutligen: Hur tänker Ni (bygg- och miljöförvaltningen, även tekniska förvaltningen) ny väg ska byggas från samtidigt som Ni föreslår att industriområdet flyttas in ännu längre i bostadskvarteret? Har Ni ingen empati för oss boende i området så anser vi att Ni ska lämna era befattningar.

Kommentar:

1. Politiken i Gislaveds kommun är överens om att Haghultsleden behövs och att den ska byggas. Kommunfullmäktige antog en fördjupning av översiktsplanen (FÖP) för Smålandsstenar och Skeppshult den 29 november 2018. FÖP:en visar ett utredningsområde för väg, Haghultsleden. Kommunen jobbar idag aktivt med två detaljplaner för Haghultsleden, norra- och södra delen. Haghultsleden är en prioritet för tekniska förvaltningen som redovisats en preliminär tidplan och budget. Av den anledningen har bygg- och miljöförvaltningen fått direktiv att göra detaljplan för Uvekull 5:1 m.fl. Den enkla anledningen varför Haghultsleden inte är med i detta förslag är att det, som nämnts ovan, är en egen detaljplan som kommunen aktivt arbetar med.
2. För att möjliggöra en hållbar utveckling av området behöver i viss mån göras förändringar där bland annat allmän platsmark och de sex husen som idag är planlagda som bostadsändamål planläggas till kvartsmark för industri och kontor. "Trekanten" vid Dalsgatan har planlagts till allmän platsmark park.
3. Kommunen anser att detaljplanen samt utbyggnaden av Haghultsleden avsevärt kommer förbättra trafiksituationen för tung trafik. Detaljplanen syftar inte att flytta trafikproblemet från en gata till en annan utan att helt och hållet ta bort tung trafik som ska till och från Västra industriområdet genom villagatorna. Tillkommande trafik på Unionsgatan kommer inte att utgöras av tung trafik utan endast av personbilar som ska till och från industriområdet. En etappredovisning redovisar konsekvenserna när detaljplanen får laga kraft samt när Haghultsleden byggts färdigt. Mer delen av marken inom industriområdet (enligt plankartan) är idag planlagd som industrimark med kvarvarande byggrätter. Det innebär att med eller utan denna detaljplan kan industrin expandera inom området.

4. Gällande detaljplan medger att en tredjedel (33,3 %) av fastigheten får bebyggas. Samrådsförslaget är att 40 % av fastigheten närmast bostäderna, en ökning på knappt 7 %, får bebyggas. Industrifastigheten i nordväst i plankartan har kommunen valt att höja byggrätten till 50 % inför granskningen. Då denna fastighet är djupare in i ett industriområde och med ett längre avstånd till bostäder bedöms inte ökningen påverka miljö, hälsa eller säkerhet. Ökningen av byggrätten från gällande detaljplan har en marginell påverkan på miljön. Genom planförslaget höjer kommunen säkerheten genom olika regleringar som presenteras i planhandlingarna. Planförslaget bedöms inte påverka människors hälsa negativt. Istället kan det ha en positiv påverkan med införandet av en skyddszon, störningsskydd och borttagandet av tungtrafik.
5. Störningsskydd som detaljplanen reglerar kommer att uppfylla syftet att reducera eventuella industristörningar. Störningsskyddet kommer att skärma av mot insyn, reducera damm som kan uppstå, ta bort bländning från trafik mot bostäder och tydligt avgränsa industriområdet. Skydds-zonen, det vill säga marken som inte får bebyggas eller användas för upplag, parkering, lastning och lossning på kvartersmarkindustri, är mellan 35 – 60 meter mot Björkgatan/S. Långgatan. Skyddsavståndet bedöms vara tillräckligt då det inte bedrivs någon farlig eller störande verksamhet. I granskningsförslaget har Störningsskyddet förlängts utmed Björkgatan/S. Långgatan. Om skog menas grönytan på fastigheten Fägerhult 2:72 (villatomt) som har en bredd på ca. 25 meter längst med Björkgatan/ S. Långgatan är syftet att delar av fastigheten ska hållas planterad. Finns ingen bygggrätt på fastigheten i planförslaget. De övriga delarna på fastigheten Uvekull 5:1 längst med Björkgatan/S. Långgatan som är planterade har utfört av företaget Weland. Vegetation är bra på att ta upp dagvatten som tillkommer. Däremot är det för lite vegetation för att skydda mot en eventuell översvämning eller storm. Dagvatten är en fråga som hanteras i detaljplanen. Det finns en dagvattenutredning som tar höjd för hur mycket dagvatten som ska omhändertas för att inte det ska bli en översvämning i kommunens VA-ledningar.
6. Kommunen menar att detaljplanen ihop med utbyggnad av Haghultsleden kommer att leda till klara förbättringar för både industrins möjlighet att utvecklas samt förbättra för boende i närheten av industriområdet. Oxelgatan kommer fortsättningsvis att ägas av kommunen men som kvartersmark. På delar av kvartersmarken (Oxelgatan) kommer ett servitut tecknas mellan företagen och kommunen för att säkerställa att företagen fortsättningsvis ska använda Oxelgatan (kvartersmarken) för att köra sina transporter. Servitutet kommer ägas av berörda fastigheter och inte företag. Servitutet ska vara en överenskommelse mellan samtliga iblandade fastigheter; Fägerhult 2:52 (kommunen), Villstads-Haghult 1:16 (kommunen), Villstads-Haghult 1:160 (Weland AB), Fägerhult 2:78 (Fastighetsbolaget Fägerhult 2:78 AB), Fägerhult 2:77 (Lilltuna Fastigheter AB). I detaljplanen kommer Oxelgatan (inom planområdet) bli en tydlig industrizon där tung trafik till Västra industriområdet ska köra. Kommunen bedömer det inte lämpligt att en allmän gång- och cykelväg förläggs inom detta område då det är svårt att upprätthålla säkerheten för allmänheten. Ett separat avtal kommer kunna möjliggöra gång- och cykelpassade för de anställda inom denna yta.
7. Som nämnts i både planhandlingarna och under samrådsmötet kommer förslaget till detaljplan inte sättas ut på granskning innan en fullständig rapport med en handlingsplan redogjorts. Det är kommunen som ställer krav på utförliga utredningar och en rapport med en kompletterande handlingsplan ska redovisas. Underlaget i sin helhet blir en offentlig handling (bilaga) i samband med att detaljplanen går ut på granskning. Resultatet av

utredningen presenteras i sin helhet i planhandlingarna.

Dagvattenutredningen är framtaget av konsult som är sakkunnig i dessa frågor. Utredningen redovisar den mängd vatten som ska fördröjas inom planområdet och inte belasta kommunens ledningar mer än vad det gör idag. Tekniska förvaltningen som ansvarar för kommunens vatten och avlopp har godkänt utredningen. Lagstiftningen ger inte kommunen möjlighet att ställa krav på fastighetsägaren att rena sitt vatten innan det släpps ut i de kommunala ledningarna. Utredningen visar de volymer av vatten som ska fördröjas på den egna fastigheten då stora ytor byggs eller hårdgörs för att inte avrinning ska göras från ett område/tomt till ett annat. I samband med planarbetet kan kommunen ställa krav på att fastighetsägaren ska åtgärda eventuella miljöbelastningar. Dagvattenutredningen tar hänsyn till kraftigt regn och detta ligger till grund för hur mycket dagvatten som ska fördröjas inom planområdet. Detta leder även till att det inte blir någon uppdamning i ledningssystemen för dagvatten. Gällande detaljplan ställer inga krav på fastighetsägaren att ta hand om dagvatten på egen fastighet samt att det saknas lagstöd för detta om inte något angivits i detaljplan. För Uvekull 5:1 i gällande detaljplan och vid en fullt nyttjad byggrätt och utan krav på att omhänderta dagvatten finns ökad risk för översvämning som även kan drabba närliggande fastigheter. Planförslaget med dagvattenutredningen i grunden har tagit höjd för ett "kraftigt regn". Utredningen visar på att inom planområdet ska 1. 340 kubikmeter dagvatten kunna omhändertas. I detaljplan har lämpliga platser utpekats för fördröjningen av dagvatten. Detaljplanen har även kompletterats med två bestämmelser; endast 80 % av markytan får hårdgöras och att marklov krävs för markåtgärden som försämrar markens genomsläpplighet. För att säkerställa uppförandet av dagvattenhantering finns administrativa planbestämmelser (a2 och a3) som reglerar att startbesked inte får ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelsen E2 och E3 är genomförd. Inom planområdet finns det förorenad mark som avgränsats i plankartan. För ytan som är avgränsad gäller planbestämmelsen a4 - Startbesked för byggnation får inte ges förrän markförorening avhjälppts. Grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten.

Slutligen:

Det är ledsamt att det uppfattas som att bygg- och miljöförvaltningen och tekniska förvaltningen inte har empati för de boende i området. En viktig grund till att vi valt att arbeta med denna mycket komplexa detaljplan är för att lösa tillvaron för de boende inom området. Med de verktyg och lagstöd som finns oss tillhanda bedömer vi att detaljplanen ger en markant förbättring jämfört med dagsläget. Detaljplanen är initierad av en privat aktör. Kommunen har tillsammans med beställaren och konsulter försökt arbeta fram en detaljplan som vi anser vara det bästa för samtliga inblandade/påverkade (invånare, företag och kommun). Kommunen är öppen för och välkomnar konstruktiva och genomförbara förslag som visar hur situationen kan förbättras.

Sammanfattning av förändringar efter samrådstiden:

- Ändringen från samråd är att gemensamhetsanläggningen tas bort. Del av Oxelgatan som nyttjas av de tre berörda företagen ska fortsättningsvis ägas av kommunen och användningen kommer regleras i avtal mellan kommunen och berörda företag.
- Ledningsrätterna är säkerställda genom u-områden i plankartan.
- Genom ändringar och tillägg av egenskapsbestämmelser förtydligas hur marken (längst Björk-gatan/Södra Långgatan) närmast bostadsområdet ska användas. Inom detta område får inget upplag, parkering, lastning eller lossning ske. Syftet med denna reglering är att ta bort eventuella störningar som kan uppstå. Inom området ska det även finnas ett störningsskydd till en höjd av minst 2,2 meter.
- ”3.5.6 GATOR OCH TRAFIK” har kompletterats med ett förtydligande samt beskrivning av konsekvenserna för etapp 1 och 2. Här redovisas även trafikföringen till och från Västra industriområdet (både innan och efter Haghultsleden).
- En utredning kring förorenad mark för fastigheterna inom planområdet har gjorts. Utredningen visar på en zinkförorening kring före detta Varmförzinkningen. För att säkerställa markens lämplighet har planbestämmelser och avgränsning för sanering införts i detaljplanen. De administrativa bestämmelserna (a4 och a5) reglerar villkoren för startbesked.
- För att säkerställa de biotopskyddade alléträden samt önskemål från flera grannar ändras markbestämmelsen mellan Dalsgatan, Södra Långgatan och Unionsgatan från kvartersmark kontor till allmän platsmark park.
- Avsnittet ”YTVATTEN OCH GRUNDVATTEN” har kompletterats med en skrivelse kring grundvattenförekomsten Hulugård-Risamossen och planens påverkan på förekomsten.
- Planhandlingarna har kompletterats med en behovsbedömning.
- Befintliga transformatorstationer och elledningar har säkerställts inom planområdet enligt ledningsägarens begäran på standard. Ändringarna innebär att kvartersmark för teknisk anläggning (transformatorstation) har tillkommit på den sydvästra delen på den västra industrifastigheten. Ledningarna skyddas med ett u-område.
- ”3.5.6 GATOR OCH TRAFIK” har kompletterats med ett förtydligande kring de detaljplaner som ska möjliggöra Haghultsledens utbyggnad samt en preliminär tidplan och budget.
- I detaljplan har lämpliga platser pekats ut för omhändertagande av dagvatten. Detta har säkerställts genom kvartersmark (teknisk anläggning E2 och E3– dagvatten) samt minsta vattenvolym som ska omhändertas. Då kapaciteten har räknats på att 80 % av fastigheten kan hårdgöras säkerställs detta med en planbestämmelse gällande utförande (b1 – endast 80 % av markytan får hårdgöras inom användningsområdet). För att kommunen ska kunna följa upp hur stora delar av användningsområdet som hårdgörs har bestämmelse om marklov införts. Den administrativa bestämmelsen, a1, kräver marklov för markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet. För att säker-

ställa uppförandet av dagvattenhantering finns administrativa planbestämmelser (a2 och a3) som reglerar att startbesked inte får ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelsen E2 och E3 är genomförd.

- Den del av Björkgatan som i samråd pekats som gata har tagits bort och ersatts med kvartersmark för industri. Enligt plan ska det på denna plats uppföras ett störningsskydd till en minsta höjd av 2,2 meter. Ett separat avtal kommer kunna möjliggöra gång- och cykelpassade för de anställda inom denna yta.
- Exploateringsavtalet kompletteras med att Fastigheterna Fägerhult 2:77, 2:78, samt Villstads-Haghult 1:160 skall få servitut för gång- och cykeltrafik inom område. Gång- och cykelvägen är inte allmän och endast tänk för personal. Separat avtal tecknas när detaljplanen får laga kraft.

Övriga och förtydligande ändringar av plankartan efter samrådstiden:

- Gemensamhetsanläggning på Oxelgatan har tagits bort.
- Västra industrifastighetens byggrätt har utökats från 40 % till 50 %. Kommunen bedömer att fastigheten klarar denna exploateringsgrad utan att påverka miljö, hälsa eller säkerhet negativt. Den östra fastigheten är närmare bostäder och får ingen förhöjd byggrätt.
- Sedan samråd har ett exploateringsavtal mellan fastighetsägaren av Uvekull 5:1 och Gislaveds kommun tillkommit som reglerar rättigheter och skyldigheter för genomförandet av detaljplanen.
- Planområdet har utökats med allmän platsmark gata i norra hörnet av detaljplanen. Detta är en mindre administrativ ändring för att säkerställa gata.
- Bestämmelsen högsta nockhöjd för industri och kontor har ändrats till byggnadshöjd. Meterhöjden kvarstår från samråd. Tidigare bestämmelse begränsade kontorsbyggnader till två våningar med ett platt tak. Ändringen möjliggör kontorsbyggnader i två våningar med sadeltak. Att direkt styra byggtekniken för fastighetsägaren bedöms i detta fall inte vara befogad.
- Utfartsförbudet har förlängts och innefattar även fastigheten Fägerhult 2:37.
- Planbestämmelsen n1 – mark ska hållas planterad, har delvis utökats och gäller även för fastigheterna Fägerhult 2:73, 2:74, 2:75 och 2:76.
- Planbestämmelsen n2 – mark får inte användas för upplag har ändrats till n3 med samma reglering. Bestämmelsen innefattar nu även delar av Oxelgatan och Björkgatan. Bestämmelsen säkerställer att det inte uppstår hinder i form av upplag för intern trafikföreläggning inom industriområdet.
- Planbestämmelsen n2 – marken får inte användas för upplag, parkering, lastning och lossning, har tillkommit som en skyddsåtgärd mot närliggande bostäder.
- Planbestämmelsen m1 – plank/bullerskärm ska finnas i gräns mot bostadstomter och gata har ändrats. Bestämmelsen reglerar nu en minsta höjd samt att den nu ska byggas längst

med hela sydöstra delen av industriområdet mot närliggande bostäder. Störningsskyddets egenskaper (d.v.s vad den ska skydda mot) redovisas i planbeskrivningen.

Planbestämmelsen a6 – störningsskydd enligt planbestämmelsen mI skall ha uppförts innan exploatör erhåller startbesked för övrig byggnation inom fastigheten, har tillkommit. Plankartan samt exploateringsavtalet reglerar fram ett störningsskydd mot bostäder innan startbesked får ges för övrig byggnation inom fastigheten/exploateringsområdet.

- Egenskapsbestämmelsen bI som i samråd reglerade att dagvatten ska fördröjas inom kvartersmark har tagits bort. Bestämmelsen reglerar istället att endast 80 % av markytan får hårdgöras inom användningsområdet. Bestämmelsen grundar sig i dagvattenutredningen som gjordes för detaljplanen där fördröjningskapaciteten grundar sig i att 80 % av markytan är hårdgjord (byggnader och asfalt).

En kompletterande bestämmelse aI – marklov krävs även för markåtgärden som kan försämra markens genomsläpplighet har tillkommit. Bestämmelsen möjliggör för kommunen att följa upp hur mycket av marken som är hårdgjord och på så sätt säkerställa beräkningsgrunderna för dagvattenhanteringen.

I plankartan har kommunen planlagt för lämplig plats för dagvattenhantering. Detta görs genom kvartersmark för tekniska anläggningar E2 och E3 – vattenvolym på minst 920 respektive 420 kubikmeter ska fördröjas inom användningsområdet. Kommunen kan inte reglera vilket sätt eller system man använder för hanteringen utan endast peka ut en lämplig plats som möjliggör den mängd volym som nämnts ovan.

Säkerställande av dagvattenhantering görs genom administrativa bestämmelser a2 och a3 – startbesked för inte ges för byggnation förrän angiven åtgärd enligt planbestämmelse E2 respektive E3 är genomförd. Det innebär att dagvattenhanteringen ska genomföras först innan startbesked ges för byggnation inom användningsområdet industri.

- För detaljplanen har även gjorts en miljöteknisk markundersökning som visar på förorenad mark inom planområdet. Utredningen redovisar vad en sanering skulle kosta. För detaljplanen kan marken antingen saneras innan detaljplanen antas eller som i detta fall att föroreningen avgränsas i plankartan. Inom avgränsningsområdet gäller bestämmelsen a4 - startbesked för byggnation får inte ges förrän markförorening avhjälpes. Grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten. Söder om avgränsningsområdet har en mindre avgränsning gjorts på mark (prickmark – mark får inte förses med byggnad) med bestämmelsen a5 – grävning/schaktning inom området ska föregås av samråd med miljömyndigheten.

Gislaved 2020-10-15

Vigan Oruci
Planarkitekt

Sven Hedlund
Stadsarkitekt

Ks §177

Dnr: KS.2021.22

4.2.1

Upphävande av beslut om tematiskt tillägg för vindkraft till översiktsplanen, öp-16**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att upphäva beslutet om uppdrag gällande tematiskt tillägg för vindkraft till översiktsplan ÖP16, som togs av kommunfullmäktige den 24 september 2020 (§114).

Reservation

Mikael Kindbladh (WeP), Marie Johansson (S), Fredrik Johansson (S), Marie-Louise Dinäss (S), Evangelos Varsamis (S), Tommy Stensson (S) och Mattias Johansson (SD) reserverar sig till förmån för egna yrkanden.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 27 februari 2020, §19 att:

- förklara *Kommunomfattande översiktsplan ÖP16, Gislaveds kommun*, antagen av kommunfullmäktige den 15 december 2016 (Kf § 208), inaktuell i vissa delar.
- ställa sig bakom förslaget till nytt upplägg av det framtida översiktsplanearbetet (enligt *Remissredogörelse - Aktualitetsprövning av översiktsplan ÖP16*, daterad den 10 december 2019) och ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan. Arbetet med den nya översiktsplanen påbörjas när fördjupningen av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp är antagen av kommunfullmäktige. I den kommunomfattande översiktsplanen ska Broaryd, Burseryd, Hestra, Isabergsområdet och Reftele ingå.

Det nya upplägget av framtida översiktsplanearbete, med syftet att förenkla och effektiviseras ÖP-arbetet i Gislaveds kommun, innebär att:

- Antalet fördjupningar av översiktsplanen (FÖP) minskar från åtta till två - en FÖP för Smålandsstenar och Skeppshult och en FÖP för Gislaved och Anderstorp.
- De orter som idag har en FÖP, men som föreslås att bli utan i framtiden, kommer att arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen. På så sätt blir tidsåtgången för ÖP-arbetet kortare och mer effektivt än om FÖP:arna skulle uppdateras var och en för sig. Med färre FÖP:ar blir det också lättare att hålla dem aktuella framöver. Fördelarna för ortsinvånarna blir att orternas utvecklingsplaner uppdateras tidigare än om varje ords FÖP skulle uppdateras var och en för sig samt att alla mindre orter uppdateras samtidigt, vilket medför att en prioritering bland orterna inte behöver göras.

Kommunfullmäktige beslutade den 24 september 2020, §114 att upphäva vindkraftspolicy för Gislaveds kommun, daterad 19 mars 2008, samt att det tas fram ett tematiskt tillägg (TÖP) för vindkraft som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP16.

Ovanstående beslut går emot beslutet som togs av kommunfullmäktige den 27 februari 2020, §19, om att kommunen endast ska ha en kommunomfattande

Ks §177 (forts.)

översiktsplan samt två FÖP:ar utifrån syftet att effektivisera och förenkla översiktsplanarbetet.

Vindkraftsfrågorna fick stor genomslagskraft i översiktsplaneringen runt 2007. Det berodde dels på att nationella planeringsmål kom för vindkraften och dels

på att Energimyndigheten identifierade områden som ansågs vara av riksintresse för vindbruk. Många kommuner arbetade då med att inkludera områden av riksintresse för vindbruk i sina översiktsplaner (ofta som tematiska tillägg) för att bidra till att de nationella målen skulle uppfyllas. För att kommunerna skulle kunna genomföra sina planeringsinsatser kring vindkraft kunde de ansöka om statligt stöd via Boverket åren 2007 och 2008.

En TÖP är ett bra verktyg att använda när ett sakområde/tema saknas i den kommunomfattande översiktsplanen (exempelvis områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och grönområden). Vindkraftfrågan är ingen ny fråga inom planeringen, vilket innebär att när den kommunomfattande översiktsplanen numera tas fram är det en självklarhet att ställningstagande kring energiproduktion (inklusive vindkraft) behandlas och redovisas i den kommunomfattande ÖP:n.

Det är viktigt att ändringarna av översiktsplanen (TÖP:ar och FÖP:ar) arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen när denna uppdateras, för att kommunen ska kunna ha en samlad bild över den framtida bebyggelseutvecklingen. En jämförelse kan göras med kommunens arbete med det tematiska tillägget för LIS som antogs av kommunfullmäktige den 27 februari 2014 och som senare arbetades in i ÖP16.

Att först ta fram en TÖP för vindkraft, med en processtid på cirka två och ett halvt år, och därefter arbeta in resultatet i den nya ÖP, skulle innebära dubbelarbete som är förenat med stora kostnader och förlorad tid jämfört med att endast ta fram en ny ÖP. Processen att ta fram en TÖP regleras i plan- och bygglagen (PBL) och kräver samma förfarande (med tidiga dialoger, samråd och granskningsförfarande) som att ta fram en ÖP.

Avdelningen för hållbar utveckling, med ansvar för översiktsplaneringen, processleder idag ett flertal stora projekt (exempelvis FÖP för Gislaved och Anderstorp, *Bro till bro* i Anderstorp, riktlinjer för bostadsförsörjning samt trafikstrategi) och ingår i flera andra projekt (bland annat översyn av förvaltningsorganisationen, realisering av visionerna samt strategisk markförsörjningsplan). Detta innebär att avdelningen inte har någon möjlighet att processleda arbetet med en TÖP för vindkraft, vilket medför att konsult måste anlitas. Även om konsult anlitas, behöver däremot flera tjänstepersoner involveras i arbetets styrgrupp, arbetsgrupper och projektgrupp. Detta kommer att medföra att pågående projekts tidplaner förskjuts. Även arbetet med att ta fram en ny översiktsplan kommer att försenas. Enligt plan- och bygglagen kommer FÖP:ar som antagits före 1 januari 2004 upphöra att gälla vid utgången av år 2025. Detta medför att några av våra mindre orters FÖP:ar slutar att gälla, om det inte finns en ny kommunomfattande översiktsplan antagen då.

Information om vindkraftsläget i kommunen samt omvärldsbevakning framgår i *Bilaga 1 - Vindkraft på lokal, regional och nationell nivå*, daterad 19 april 2021.

Ks §177 (forts.)

Då det händer mycket på vindkraftsfronten just nu och då ny kunskap väntas komma inom de närmsta åren, föreslår kommunstyrelseförvaltningen att beslutet om uppdrag gällande tematiskt tillägg för vindkraft till översiktsplan ÖPI6, som togs av kommunfullmäktige den 24 september 2020 (§114), upphävs. Områden lämpliga eller olämpliga för vindkraft kommer istället att

utredas inom arbetet med att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan, som planeras att påbörjas under 2023.

Att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för vindkraft med hjälp av konsult beräknas kosta cirka 335 000 kronor fram till antagandet av planen. Kostnaden avser en smidig planprocess, där alla parter kommer överens under arbetets gång. Om planprocessen drar ut på tiden, blir kostnaden desto högre.

Det finns idag inga budgeterade medel för uppdraget inom kommunstyrelsens budget.

Ärendet har beretts i samråd med sakkunnig jurist, med mångårig erfarenhet kring frågor som rör plan- och bygglagen och miljöbalken. Enligt henne vore det direkt olämpligt att ta fram en TÖP för vindkraft till en översiktsplan som förklarats inaktuell och då beslut tagits om att en ny översiktsplan ska tas fram, där energifrågorna (inklusive vindkraft) ändå måste ingå.

Ärendet har också beretts i styrgruppen för projektet *Fördjupning av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp* som ställer sig bakom tjänsteskrivelsen.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges protokoll daterat den 27 februari 2020 (§19)

Kommunfullmäktiges protokoll daterat den 24 september 2020 (§114)

Bilaga 1 - Vindkraft på lokal, regional och nationell nivå daterad den 19 april 2021

Presentation En rättssäker vindkraftsprövning daterad den 10 mars 2021

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 29 april 2021

Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §164

Yrkanden

Mikael Kindbladh (WeP) med instämmande av Marie Johansson (S) och Mattias Johansson (SD): Avslag på liggande förslag.

Fredrik Sveningson (L): Bifall till liggande förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på liggande förslag och Mikael Kindbladhs (WeP) avslagsyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt liggande förslag.

Omröstning begärs. Kommunstyrelsen godkänner följande beslutsgång:

JA-röst för liggande förslag.

NEJ-röst för Mikael Kindbladhs (WeP) avslagsyrkande.

Ks §177 (forts.)

OmröstningsresultatJA-röst

Carina Johansson (C)
Kenneth Magnusson (C)
Håkan Josefsson (C)
Anton Sjödell (M)
Jonas Ericson (M)
Emanuel Larsson (KD)
Fredrik Sveningson (L)

NEJ-röst

Mikael Kindbladh (WeP)
Marie Johansson (S)
Fredrik Johansson (S)
Marie-Louise Dinäss (S)
Evangelos Varsamis (S)
Tommy Stensson (S)
Mattias Johansson (SD)

Frånvarande

Stefan Nylén (SD)

Omröstningen utfaller med 7 JA-röster och 7 NEJ-röster. En ledamot är frånvarande. Eftersom resultatet är lika blir ordförandens JA-röst utslagsröst. Därmed har kommunstyrelsen beslutat enligt liggande förslag.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Kf §114

Dnr: KS.2020.112

1.3.1

Upphävande av äldre vindkraftspolicy för Gislaveds kommun**Beslut**

Kommunfullmäktige beslutar att upphäva vindkraftspolicy för Gislaveds kommun, daterad 19 mars 2008, samt att det tas fram ett tematiskt tillägg som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP-16.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige i Gislaveds kommun beslutade den 19 mars 2008 att anta en vindkraftspolicy för kommunen. Syftet med policyn var att klargöra kommunens inställning till vindkraft och på vilket sätt kommunen ansåg att den skulle etableras. Policyn baserades på den då gällande lagstiftningen för vindkraftsetableringar. En omfattande lagstiftningsförändring skedde redan 2009 då bland annat regelverket för vem som prövar olika storlekar på vindkraftsparker ändrades, bygglovplikt för tillståndspliktiga vindkraftparker togs bort och kravet på detaljplanläggning reducerades kraftigt. Då infördes också kravet på kommunens tillstyrkan för att en tillståndspliktig vindkraftspark skulle kunna tillåtas.

2016 antogs den gällande kommunomfattande översiktsplanen, ÖP16, för Gislaveds kommun. I denna fastlades riktlinjer för etablering av vindkraft. Dessa riktlinjer bygger till stor del på vindkraftpolicyns innehåll men utifrån förändrad lagstiftning, bredare kunskapsunderlag samt med erfarenheter från ett flertal prövningsprocesser av vindkraftsparker. Detta fick till följd att några riktlinjer skärptes, andra utelämnades då de inte längre var aktuella eller ingår i allmänna råd och riktlinjer. I ÖP 16 utökades också de områden som anses olämpliga för vindbruk. Syftet var att ge tydligare förutsättningar för kommunens egna ställningstaganden när det gäller vindkraftsetableringar men också genom att inarbetas i översiktsplanen skulle riktlinjerna vara vägledande för andra myndigheters beslut.

Kommunstyrelseförvaltningen konstaterar att med två gällande olika strategiska dokument skapas osäkerhet, framförallt i kommunikation med allmänhet och exploatörer, om kommunens riktlinjer för vindkraftsetableringar.

En del av informationen i den äldre vindkraftpolicyn är också inaktuell. De riktlinjer som finns i översiktsplanen med tillhörande underlag, samt allmänna riktlinjer för prövning, tillgodoser behovet av övergripande ställningstaganden. Kommunstyrelseförvaltningen anser därför att den äldre vindkraftpolicyn bör upphävas. Samråd har skett med bygg- och miljöförvaltningen i denna fråga.

Kommunstyrelsen har den 9 september 2020 beslutat att föreslå kommunfullmäktige att upphäva vindkraftspolicy för Gislaveds kommun, daterad 19 mars 2008.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges beslut daterat den 19 mars 2008, §30
Vindkraftspolicy för Gislaveds kommun daterad den 19 mars 2008
Utdrag ur gällande kommunomfattande översiktsplan för Gislaveds kommun, ÖP16, antagen av kommunfullmäktige den 15 december 2016, reviderad den 27 februari 2020
Kommunstyrelsen den 9 september 2020, §181

Kf § 114 (forts.)

Yrkanden

Mikael Kindbladh (WeP): Att det tas fram ett tematiskt tillägg som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP-16.

Marie Johansson (S) med instämmande av Håkan Josefsson (C), Kenneth Magnusson (C), Peter Bruhn (MP) och Anton Sjödel (M): Bifall till kommunstyrelsens förslag och till Mikael Kindbladhs (WeP) tilläggsyrkande gällande att det tas fram ett tematiskt tillägg som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP-16.

Stefan Nilsson (SD): Bifall till Mikael Kindbladhs (WeP) tilläggsyrkande att det tas fram ett tematiskt tillägg som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP-16.

Mötet ajourneras mellan kl. 19.00-19.05

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Mikael Kindbladhs (WeP) tilläggsyrkande att det tas fram ett tematiskt tillägg som kompletterar gällande översiktsplan, ÖP-16 och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla detta.

Ordföranden ställer därefter proposition på kommunstyrelsens förslag i övrigt och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt detta.

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen
Bygg- och miljönämnden
Avd. hållbar utveckling

Kf §19

Dnr: KS.2019.117

4.2.1

Aktualitetsförklaring av ÖPI6 med tillhörande fördjupningar**Beslut**

Kommunfullmäktige beslutar att

Notera att: Översiktsplan ÖPI6 och samtliga fördjupningar av översiktsplanen gäller fram till dess att ny översiktsplan eller nya fördjupningar blivit antagna av kommunfullmäktige och beslutet vunnit laga kraft.

- förklara *Kommunomfattande översiktsplan ÖPI6, Gislaveds kommun*, antagen av kommunfullmäktige den 15 december 2016 (Kf § 208), inaktuell i vissa delar.
- ta bort formuleringen "Behovsstyrd hinderbelysning för vitt ljus ska användas." i *Kommunomfattande översiktsplan ÖPI6, Gislaveds kommun*, antagen av kommunfullmäktige den 15 december 2016 (Kf § 208).
- förklara *Fördjupad översiktsplan för Smålandsstenar och Skeppshult*, antagen av kommunfullmäktige den 29 november 2018 (Kf § 162), aktuell.
- förklara *Fördjupning av översiktsplanen för Gislaveds tätort*, antagen av kommunfullmäktige den 20 juni 2011 (Kf § 76), reviderad den 21 september 2015 (Kf § 122), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupning av översiktsplanen för Isabergsområdet i Gislaveds och Gnosjö kommuner*, antagen av kommunfullmäktige den 13 december 2012 (Kf § 183), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupning av översiktsplanen för Broaryd*, antagen av kommunfullmäktige den 22 maj 2008 (Kf § 59), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupning av översiktsplanen för Anderstorps tätort*, antagen av kommunfullmäktige den 22 juni 2005 (Kf § 62), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupning av översiktsplanen i Hestra*, antagen av kommunfullmäktige den 26 februari 1998 (Kf § 15), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupning av kommunomfattande Översiktsplan för tätorten Reftele*, antagen av kommunfullmäktige den 17 juni 1998 (Kf § 62), inaktuell i vissa delar.
- förklara *Fördjupad översiktsplan för Burseryd*, antagen av kommunfullmäktige den 25 februari 1993 (Kf § 21), inaktuell i vissa delar.
- ställa sig bakom förslaget till nytt upplägg av det framtida översiktsplanearbetet (enligt *Remissredogörelse - Aktualitetsprövning av översiktsplan ÖPI6*, daterad den 10 december 2019) och ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan. Arbetet med den nya översiktsplanen påbörjas när fördjupningen av översiktsplanen för Gislaved och Anderstorp är antagen av kommunfullmäktige. I den kommunomfattande översiktsplanen ska Broaryd, Burseryd, Hestra, Isabergsområdet och Reftele ingå.

Kf §19 (forts.)

Protokollsanteckning

Erik Anderson (K) hänvisar till de säryrkanden som undertecknad lagt i samband med antagandet av ÖPI6.

Ärendebeskrivning

Enligt plan- och bygglagen (SFS 2010:900) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som anger kommunfullmäktiges syn på kommunens långsiktiga strategiska utveckling. Minst en gång varje mandatperiod ska översiktsplanen tillsammans med tillhörande ändringar tas upp till diskussion för att pröva dess aktualitet. Slutligen tar kommunfullmäktige ställning till om översiktsplanen är aktuell eller inte.

Kommunstyrelsen beslutade den 28 maj 2019 (KS § 189) att en aktualitetsprövning skulle göras av kommunens översiktsplan ÖPI6 med tillhörande fördjupningar. På sammanträdet beslutades också att en remiss med förfrågan om översiktsplanens aktualitet skulle skickas till berörda myndigheter, regioner och grannkommuner. Syftet med remissen var att få in synpunkter på översiktsplanen med tillhörande fördjupningars aktualitet.

Mellan den 13 juni och den 30 september 2019 har berörda myndigheter, regioner och grannkommuner kunnat lämna synpunkter på översiktsplanen med tillhörande fördjupningars aktualitet. Sammanlagt har 22 remissvar inkommit.

Målet med översiktsplanarbetet i Gislaveds kommun är att det bedrivs i ett brett samarbete mellan berörda aktörer. På så sätt kan varje aktör bli väl insatt i översiktsplanens intentioner för att kunna använda den som informationskälla, vägledning och kunskapsunderlag för beslut och åtgärder i olika frågor. Vid aktualitetsprövningen av översiktsplanen var det därför viktigt att involvera berörda förvaltningar och bolag för att ta del av deras erfarenheter av översiktsplanen som beslutsunderlag. Även kommunstyrelsen har varit delaktig under aktualitetsprövningen.

Den samlade bedömningen är att översiktsplan ÖPI6, med tillhörande fördjupningar, inte längre är aktuell i alla delar. Ett flertal av de fördjupningar av översiktsplanen (FÖP:ar) som finns, är föråldrade och behöver uppdateras (undantaget FÖP:en för Smålandsstenar och Skeppshult som fortfarande anses vara aktuell).

ÖPI6 antogs av kommunfullmäktige 2016 och kan därför anses vara relativt ny, men trots detta upplever flertalet tjänstepersoner att den är svår att tillämpa i det vardagliga arbetet, exempelvis då nya detaljplaner eller bygglov arbetas fram. Den kommunomfattande översiktsplanen saknar idag redovisning av relevanta frågor, exempelvis Agenda 2030, vilket behöver arbetas in när en ny översiktsplan tas fram. Det är av stor betydelse att översiktsplanen med tillhörande fördjupningar är aktuell och uppdaterad, så att den har tyngd och kan ge tydlig vägledning vid efterföljande beslut.

Med anledning av Energimyndighetens yttrande, gällande myndighetens reservation mot kravet på radarstyrd hinderbelysning för vindkraftverk, föreslås att denna formulering tas bort i översiktsplan ÖPI6.

Kf §19 (forts.)

Idag har Gislaveds kommun en kommunomfattande översiktsplan ÖP16, antagen av kommunfullmäktige 2016, samt åtta fördjupningar av översiktsplanen (FÖP:ar), antagna åren 1994-2018. För att hålla dessa översiktsplaner aktuella, krävs omfattande arbete och resurser, både vad gäller personal och budget. Med anledning av detta samt för att kunna följa Boverkets modell gällande "kontinuerlig översiktsplanering", behöver översiktsplaneprocessen förenklas och effektiviseras i Gislaveds kommun. Därför föreslås ett nytt upplägg på det framtida översiktsplanarbetet.

För att förenkla och effektivisera kommande översiktsplanarbete föreslås att:

- Antalet FÖP:ar minskar från dagens åtta till två i framtiden - en FÖP för Smålandsstenar och Skeppshult och en FÖP för Gislaved och Anderstorp. Anledningen till detta är att FÖP:en för Smålandsstenar och Skeppshult fortfarande anses vara aktuell samt att det finns ett befintligt uppdrag på att ta fram en FÖP för att möjliggöra samplanering av Gislaved och Anderstorp (enligt *Planeringsdirektiv 2020 med plan för 2021-2023*, fastställd av kommunfullmäktige den 21 november 2019). Dessutom finns det största utvecklingstrycket i dessa orter.
- De orter som idag har en FÖP, men som föreslås att bli utan i framtiden, kommer att arbetas in i den kommunomfattande översiktsplanen. På så sätt blir tidsåtgången för ÖP-arbetet kortare och mer effektivt än om FÖP:arna skulle uppdateras var och en för sig. Med färre FÖP:ar blir det också lättare att hålla dem aktuella framöver. Fördelarna för ortsinvånarna blir att orternas utvecklingsplaner uppdateras tidigare än om varje Orts FÖP skulle uppdateras var och en för sig samt att alla mindre orter uppdateras samtidigt, vilket medför att en prioritering bland orterna inte behöver göras.
- Arbete med att ta fram en ny kommunomfattande översiktsplan startar när FÖP:en för Gislaved och Anderstorp är antagen av kommunfullmäktige (beräknat startår 2023, alltså nästa mandatperiod). Nya planeringsunderlag tillhörande den kommunomfattande översiktsplanen arbetas fram med start våren 2020. På så sätt kan ÖP-arbetet effektiviseras ytterligare när den nya kommunomfattande ÖP:en arbetas fram.

Översiktsplan ÖP16 och samtliga FÖP:ar är giltiga fram till dess att ny översiktsplan eller nya FÖP:ar är antagna av kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktiges beslut om översiktsplanens aktualitet ska skickas till länsstyrelsen, Boverket, berörda kommuner, regionplaneorgan, regioner och regionala samverkansorgan enligt Plan- och byggförordning (2011:338) 2 kapitlet 7§.

Samtliga förvaltningar och bolag i Gislaveds kommun har varit representerade och delaktiga under aktualitetsprövningen av ÖP16. Inför beslutet gällande aktualitetsförklaringen av ÖP16 har förvaltningarna och bolagen fått ta ställning till förslaget till nytt upplägg på framtida översiktsplanarbete. Samtliga har valt att ställa sig bakom förslaget.

Kommunstyrelsen har den 5 februari 2020 beslutat föreslå kommunfullmäktige att besluta enligt förvaltningens förslag.

Utvecklingsledarna Susanne Härenstam och Claudia Bartelsson redogör för ärendet.

Kf §19 (forts.)

Beslutsunderlag

Remissredogörelse - Aktualitetsprövning av översiktsplan ÖP16, daterad den 10 december 2019

Kommunstyrelsen den 5 februari 2020, §20

Yrkanden

Anton Sjødell (M) med instämmande av Fredrik Sveningsson (L): Bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på kommunstyrelsens förslag och finner att kommunfullmäktige antar det.

Beslutet skickas till:

Avd. hållbar utveckling
Samtliga nämnder och bolag
Boverket
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Region Jönköpings län
Falkenbergs kommun
Gnosjö kommun
Hylte kommun
Jönköpings kommun
Ljungby kommun
Svenljunga kommun
Tranemo kommun
Vaggeryds kommun
Värnamo kommun

Vårt diarienummer: KS.2021.22
Handläggare: Susanne Härenstam

Bilaga I - Vindkraft på lokal, regional och nationell nivå

Vindkraftläget i kommunen

Idag finns följande vindkraftparker uppförda eller är under uppbyggnad i Gislaved kommun:

- Klämman Vind utanför Reftele är operativ med två vindkraftverk.
- Grimsås vindkraftpark vid Hestra är operativ sedan 2018. Två verk av 13 står i Gislaveds kommun, resterande i Tranemo. Kritik har framförts angående buller från vindkraftverken. Bullermätningar har gjorts, vilka visar att vindkraftverken håller sig inom riktvärdet i tillståndet.
- Grönhults vindkraftpark börjar byggas i maj 2021. Verken levereras sommaren 2022 och planeras att tas i drift i slutet av 2022. 12 verk, varav fem i Gislaveds kommun, resten i Tranemo kommun. Samverkan mellan Vattenfall, Energicentrum och Enter samt näringslivsfunktionen i Tranemo kommun för att ge möjligheter till lokala företag att delta i arbetet.
- I Frostnäs utanför Burseryd har Ramström Vind fått tillstånd att bygga tre verk. Inga signaler om projektet har påbörjats efter tillståndsgivningen.
- Vimmelstorp – ingen ny info från bolaget har inkommit till oss sedan de drog tillbaka sin ansökan.

Utöver ovanstående finns inga nya vindkraftsprojekt på gång som förvaltningen känner till.

Omvärldsbevakning

I januari 2021 gav Energimyndigheten och Naturvårdsverket ut rapporten *Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad*. Rapporten redovisar en regional fördelning av ett nationellt utbyggnadsbehov gällande landbaserad vindkraft och fungerar som ett nationellt planeringsunderlag.

Målet är att Sverige till år 2040 ska byggas ut med ytterligare 100 TWh vindkraft, varav 80 TWh är landbaserad vindkraft. Utifrån målet har varje län fått ett utbyggnadsbehov som uttrycker en miniminivå för den vindkraftsutbyggnad som behöver planeras i respektive län. Faktorer som beaktats vid fördelningen är länets landyta, elanvändning och befolkning samt tillgång till ytor med bra vindförhållanden i kombination med låg eller viss konfliktgrad med andra intressen. För Jönköpings län är utbyggnadsbehovet satt till 3 TWh, vilket motsvarar 143 verk (räknat med 6MW-turbiner). En jämförelse kan göras med år 2019, då 145 antal verk var uppförda, vilket motsvarar cirka 0,9 TWh.

2021-04-29

2(2)

I Energimyndighetens och Naturvårdsverkets rapport föreslås länsstyrelserna att få i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft, som i sin tur ska ge stöd till kommunernas översiktsplanering. Länsstyrelsen i Jönköpings län har ännu inte påbörjat uppdraget, då medel saknas för 2021. Förhoppningen är att kunna påbörja analyserna under 2022. Att påbörja ett TÖP-arbete innan dessa analyser är klara, innebär att kommunen själv får stå för utredningskostnaderna. När länsstyrelsens analyser är klara, kan detta medföra att kommunens egna utredningar anses vara inaktuella och behöver då göras om eller uppdateras.

Eventuellt kan det komma nytt statligt stöd för framtida planeringsinsatser för vindkraft i framtiden och riksintresseområdena för vindbruk kan komma att ändras. Därför är det viktigt att vänta in denna nya kunskap innan arbete påbörjas med att peka ut lämpliga eller olämpliga områden för vindkraft.

I oktober 2020 kom regeringsuppdraget *En ökad förutsägbarhet vid miljöprövningen av vindkraft*. Uppdraget innebär att:

- undersöka förutsättningarna för att upphäva bestämmelsen i 16 kapitlet 4 § miljöbalken (tillstånd till en anläggning för vindkraft får endast ges om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det),
- lämna förslag på hur denna bestämmelse kan tas bort och hur det kommunala inflytandet kan tillgodoses på annat sätt samt
- bedöma alternativa förslag, för det fall bestämmelsen inte kan tas bort, i syfte att göra miljöprövningen av vindkraftsanläggningar mer rättssäker och förutsägbar.

Uppdraget ska slutredovisas den 30 juni 2021 och förväntas träda i kraft i början av nästa mandatperiod. Utredarna, som valt att kalla utredningen *En rättssäker vindkraftsprövning*, hade en hearing den 10 mars, där preliminära förslag redovisades. Utredningen föreslår bland annat att kommunerna behåller sin rätt att säga nej till vindkraft. Mer information om vad förslagen innebär, framgår i bilagan *Presentation En rättssäker vindkraftsprövning*, daterad 10 mars 2021.

En rättssäker vindkraftsprövning – preliminära förslag

Lokaliseringsbesked

- Kommunerna behåller sin rätt att säga nej till vindkraft
- Kommunen ska alltid fatta beslut om lokaliseringsbesked (tillstyrkan/avstyrkan)
- Lokaliseringsbesked är ett krav för att kunna lämna in ansökan

Beslutens grund och omfattning

- En kommun får som huvudregel inte avstyrka ett projekt som är förenligt med översiktsplan (ventil för särskilda fall)
- Kommunen ska alltid höras igen om projektören ändrar maximal höjd eller största antal verk eller om en ändring påverkar markanvändningen i kommunen

Beslutens utformning och giltighet

- Beslut om lokaliseringsbesked ska vara motiverade
- Beslut ska fattas inom fyra månader från det att projektören begärt besked
- Positiva besked gäller i fem år (om inte ansökan kungörs) och kan bara ändras till negativt besked om projektet ändrats

Beslutet och tillståndsmyndigheten

- Att kommunen tillstyrkt och att det är väsentligen samma projekt som tillståndsansökan avser är en förutsättning för tillstånd
- Tillståndsmyndigheten är inte bunden av översiktsplanen (men av kommunens avstyrkan)

Överklagan

- Beslut om lokaliseringsbesked kan överklagas enligt liknande modell som detaljplan
- Negativa besked kan överklagas genast. Positiva besked enbart tillsammans med tillståndsbeslut
- Projektör, enskilda och organisationer

Ks §174

Dnr: KS.2019.121

Rådsöversyn, utredning om medborgarråd**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att godkänna utredningen angående medborgarrådet, samt föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till demokratiberedningen att inrätta ett medborgarråd i enlighet med utredningens förslag.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 27 augusti 2020 att anta en inriktning om att ett Hållbarhetsråd inrättas under kommunstyrelsen från och med den 1 januari 2021. Samtidigt beslutades att en utredning om ett eventuellt medborgarråd under demokratiberedningen presenteras senast 30 juni 2021.

Behovet av ett medborgarråd grundas på flera olika samverkande faktorer: dels syns en samhällsutveckling där samhällsfrågorna utvecklas och blir mer komplexa över tid, dels minskar deltagandet i de formaliserade demokratiska systemen och dels förändras sättet som enskilda vill engagera sig i samhället. Det finns därmed behov av att fortsätta utveckla arbetet runt medborgardialoger, både i syfte att stärka den representativa demokratin genom att skapa bättre beslutsunderlag och att öka tilliten till demokratin genom ett större medskapande och medbestämmande. Det finns med andra ord behov av att både fördjupa och förenkla deltagandet för invånarna i den lokala demokratin.

Utredningen föreslår därmed att ett medborgarråd inrättas. Rådet utgörs av en digital panel som invånare i kommunen kan registrera sig på och genom den bland annat svara på enkäter och bjudas in till fokusgruppssamtal. Genom den panelen kan demokratiberedningen också skapa underlag för att föra dialog i komplexa frågor, enligt den modellen som SKR beskrivit och som finns inkluderad i utredningen.

Den initiala bedömningen är att kompetensen för att skapa den digitala panelen finns i organisationen och driften av den ryms inom avdelningen för hållbar utveckling.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktige den 10 december 2020, §150

Utredning om Medborgarråd daterad den 2 maj 2021

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 3 maj 2021

Yrkanden

Marie Johansson (S): att kommunfullmäktige uppdrar till demokratiberedningen att inrätta ett medborgarråd i enlighet med utredningens förslag.

Anton Sjödell (M) med instämmande av Håkan Josefsson (C), Mikael Kindbladh (WeP), Fredrik Sveningsson (L) och Emanuel Larsson (KD): Bifall till Marie Johanssons (S) yrkande.

Anton Sjödell (M): Att ärendet ska avgöras idag.

Ks §174 (forts.)

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Anton Sjäddells (M) yrkande att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt detta.

Ordföranden ställer därefter proposition på det liggande förslaget och Marie Johanssons (S) yrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt Marie Johanssons (S) yrkande.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

MEDBORGARRÅD

UTREDNING 2021

SAMMANFATTNING

Kommunfullmäktige beslutade den 10 december 2020 § 150 att tillsätta ett nytt råd i kommunen, hållbarhetsrådet. Samtidigt beslutades också att en utredning skulle göras om ett eventuellt medborgarråd. Den här utredningen tar avstamp i till del nationell och internationell forskning om demokrati och medborgardialog i komplexa frågor, till del i data från valmyndigheten i form av valdeltagande och Statistiska Centralbyråns medborgarundersökning. Utredningen visar att det demokratiska deltagandet i form av formaliserade demokratiska instanser minskar, men det betyder inte per automatik att intresset för politik och samhällsfrågor minskar. Tvärt om verkar det snarare öka, det som är olikt från förr är vilket uttryck detta intresse tar sig. Utredningen pekar också på den ökande komplexiteten i samhällsfrågorna som en utmaning för Gislaveds kommun i allmänhet och dialogarbetet i synnerhet.

Med anledning av detta föreslår utredningen därför att ett medborgarråd ska inrättas.

Medborgarrådet består i första hand av en digital panel dit invånare kan anmäla sitt intresse. Via panelen bjuds de sedan in att exempelvis svara på enkäter och delta i fördjupade dialoger i fokusgrupper. Den här typen av medborgarråd fyller därmed dels en funktion att förenkla och öppna upp det demokratiska deltagandet för personer som annars inte har tid eller av annan anledning möjlighet att delta i andra typer av dialoger eller liknande, dels en funktion som avstamp för dialog i mer komplexa samhällsfrågor.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	2
BAKGRUND	4
DEMOKRATINS UTVECKLING I SVERIGE OCH GLOBALT.....	4
DEMOKRATINS UTVECKLING LOKALT I GISLAVEDS KOMMUN	5
DEN ÖKANDE KOMPLEXITETEN I FRÅGORNA.....	6
DET DEMOKRATISKA DELTAGANDET	7
DEMOKRATIBEREDNINGEN.....	7
MEDBORGARDIALOG I KOMPLEXA FRÅGOR	8
BEHOVET AV ETT UTVECKLAT DIALOGARBETE I GISLAVEDS KOMMUN	10
FÖRSLAG: BILDANDE AV ETT MEDBORGARRÅD	10
MEDBORGARRÅDETS SYFTE.....	10
MEDBORGARRÅDETS SAMMANSÄTTNING.....	11
AVSLUTNING	11
KÄLLOR	12

BAKGRUND

I förslaget om den nya rådsstrukturen KS.2019.121 ingick två nya råd: det nya hållbarhetsrådet som ersätter det gamla rådet för social hållbarhet och ett medborgarråd. Förslaget röstades delvis genom, och det nya hållbarhetsrådet startades 1 januari 2021.

DEMOKRATINS UTVECKLING I SVERIGE OCH GLOBALT

Demokratin globalt mäts på flera olika sätt av flera olika organisationer och institutioner. Bland dem kan nämnas The Economists demokratiindex som första gången publicerades 2006 och sedan 2010 utkommit med en årlig rapport. Rapporten bygger på olika metoder som sträcker sig från expertutlåtanden till opinionsundersökningar, och mäter och poängsätter fem olika områden: valprocess och pluralism, medborgerliga rättigheter, regeringens funktionalitet, politiskt deltagande, samt politisk kultur. Detta sammanvägs sedan till en totalpoäng från 0 till 10, där allt över 8,01 anses vara fullvärdiga demokratier. Sverige har under tiden mätningarna gjorts placerat sig högt på listan, 2020 var Sverige på plats tre i världen med en slutgiltig poäng på 9,26. Den högsta poängen Sverige haft i mätningen är 9,88 vilket uppnåddes 2006 och 2010. Sedan 2014 har inte Sverige förbättrat sin poäng utan som bäst legat kvar på tidigare års nivå.

The Economists demokratiindex noterar liknande förändringar såväl i Europa som globalt. Sedan 2015 har den sammanvägda poängen för hela världen gått nedåt eller legat kvar på tidigare års nivåer. Flera länder i Europa har en liknande utveckling som Sverige, och länder som Schweiz, Island, Danmark, Belgien, Spanien och Österrike tappar poäng i indexet i liknande takt som Sverige om man ser till en tioårsperiod, och ett par länder såsom Ukraina och Bosnien-Hercegovina tappar mer. Några länder, exempelvis Tyskland, Norge och Irland har sedan 2010 ökat sin poäng och ligger högre nu än då. Sammantaget har den totala poängen för Europa gått nedåt sedan 2015.

Ett annat institut som mäter demokratisk frihet i världen är det amerikanska Freedom House som årligen följer upp och publicerar sin rapport *Freedom in the World*. I deras metod bedöms länder utifrån två huvudsakliga kriterier: politiska rättigheter inklusive vilka som har rösträtt, hur fria och säkra och återkommande valen är, hur stark tryckfriheten är, politisk pluralism, och tillgång till politiken för olika grupper i samhället, samt medborgerliga rättigheter inklusive grundläggande demokratiska rättigheter som yttrandefrihet, mötesfrihet, föreningsfrihet, rättssäkerhet och liknande. I Freedom Houses mätningar står sig Sverige bra och har sedan den första rapporten publicerades 2015 årligen fått ett perfekt resultat på 100/100 poäng, Freedom House noterar också varje år faktorer som riskerar att utmana friheten och demokratin i Sverige, de senaste åren har svårigheterna runt regeringsbildandet efter valet 2018, terrordådet på Drottninggatan 2017, och Skånepolisens register över romer nämns till exempel.

Freedom in the World jämför också i sin kartläggning förändringen av antalet fria länder i världen. 2005 var det senaste året då det syntes en nettoökning i frihet, sedan dess antalet länder där de demokratiska friheterna backar överstigit antalet länder där de går framåt i samtliga av Freedom Houses årliga rapporter.

Båda instituten noterar också ett stort fall bland de demokratiska rättigheterna till följd av coronapandemin.

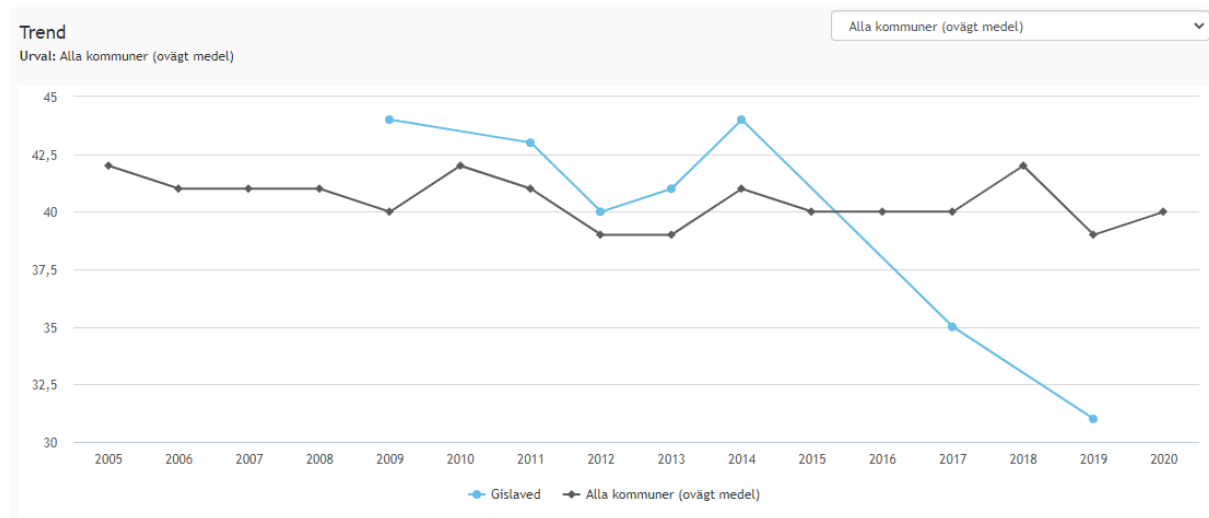
DEMOKRATINS UTVECKLING LOKALT I GISLAVEDS KOMMUN

I valet till kommunfullmäktige 2018 deltog 81,1% av Gislaveds kommuns röstberättigade, vilket är något lägre än rikssnittet på 84,1%. Det är också något lägre än andelen som deltog i valet till kommunfullmäktige 2014, vilket var 82,2%. I valet till riksdagen 2018 deltog 85,2% av Gislaveds kommuns röstberättigade, även det något lägre än rikssnittet på 87,2%, dock en mindre skillnad och i valet till riksdagen 2018 syntes en liten ökning av antalet deltagare jämfört med 2014. Dock syns stora skillnader om man jämför de olika valdistrikten. I distriktet med störst andel deltagare, Stengårdshult-Valdshult-Öreryd, deltog 93,33% av de röstberättigade i valet till kommunfullmäktige medan motsvarande siffra för distriktet med minst deltagande, Gullivan, var 69,43%.

Ett annat sätt att mäta demokratins utveckling i Gislaveds kommun är genom Statistiska Centralbyråns (SCB) medborgarundersökning. Den har genomförts minst en gång årligen sedan 2005, och sedan 2010 med samma metod. Undersökningen genomförs via enkäter och invånare i kommunen får betygsätta hur de uppfattar exempelvis kommunens service, deras syn på hur det är att leva i kommunen, samt hur de upplever möjligheterna till inflytande. Det sistnämnda redovisas i ett så kallat Nöjd inflytande-index.

	2011	2012	2013	2014	2017	2019
NII, HELHETEN	43,0	40,0	41,0	44,0	35,0	31,0
Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?	4,9	4,9	4,8	5,1	4,4	4,2
Hur väl uppfyller din kommun dina förväntningar på invånarnas möjligheter till insyn och inflytande?	4,9	4,9	4,8	5,1	4,3	4,1
Hur nära idealet tycker du att invånarnas insyn och inflytande kommer i din kommun?	4,8	4,8	4,8	5,1	4,3	4,0
KONTAKT INDEX	50,0	47,0	49,0	52,0	42,0	40,0
Hur nöjd är du med möjligheter att komma i kontakt med kommunens politiker?	5,6	5,3	5,6	5,7	4,8	4,7
INFORMATION INDEX	55,0	55,0	57,0	59,0	54,0	49,0
...tillgången till information om kommunen och dess verksamheter?	6,1	6,3	6,3	6,6	6,2	5,8
...tydligheten i kommunens information?	5,9	6,1	6,3	6,5	6,0	5,6
...i hur god tid kommunen informerar om viktiga frågor?	5,8	5,9	6,0	6,1	5,7	5,3
...kommunens webbplats?	6,2	6,7	6,5	6,8	6,2	5,8
PÅVERKAN INDEX	42,0	39,0	40,0	44,0	33,0	29,0
...hur kommunens politiker lyssnar till invånarnas synpunkter?	4,9	4,7	4,7	5,0	4,0	3,6
...invånarnas möjligheter att påverka politiska beslut?	4,5	4,4	4,3	4,6	3,7	3,5
...invånarnas möjligheter att påverka inom de kommunala verksamheterna?	4,5	4,4	4,2	4,7	3,8	3,5
...i vilken utsträckning dina åsikter i stort finns representerade bland kommunens partier?	5,2	5,0	4,9	5,5	4,6	4,1
FÖRTROENDE INDEX	49,0	44,0	48,0	50,0	39,0	33,0
...hur kommunens politiker arbetar för kommunens bästa?	5,6	5,3	5,6	5,8	4,6	4,3
...hur ansvarstagande kommunens politiker är?	5,5	5,1	5,3	5,6	4,4	3,8
...hur kommunens högre tjänstemän arbetar för kommunens bästa?	5,5	5,2	5,4	5,7	4,6	3,9
...hur väl politiska beslut genomförs?	5,3	5,0	5,4	5,5	4,5	3,9

Siffrorna som redovisas som helhet eller index är de sammanvägda resultaten med en poängskala mellan 0-100. Övriga siffror är medelbetyg på respektive område där invånarna fick redovisa sina uppfattningar på en skala 0-10. Gislaveds kommun har inga data att redovisa för åren 2010, 2015, 2016, 2018 eller 2020.

Figur 1: Utvecklingstrend för resultatet på Nöjd-Inflytande-Index. Källa: Kolada.

Sett över tid har Gislaveds kommun placerat sig något över medelvärdet i SCB:s Nöjd-Inflytande-Index, fram till 2017 då Gislaveds kommun hamnade fem indexpoäng under medelvärdet, en trend som ökade till 2019 då Gislaveds kommun hamnade åtta indexpoäng under medelvärdet. De största förändringarna i indexet syns i områdena Påverkan och Förtroende om man ser till hela perioden 2011-2019.

DEN ÖKANDE KOMPLEXITETEN I FRÅGORNAN

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) skiljer på enkla, komplicerade och komplexa frågor. ”En enkel fråga definieras av att det går att resonera logiskt och linjärt, det är därför möjligt att planera, följa en handbok eller recept för att nå det resultat som önskas. En komplicerad fråga är många enkla frågor som påverkar varandra i en linjär följd. Det kan vara svårt att räkna ut, men det går, vanligtvis av en expert eller med hjälp av expertis. En komplex fråga däremot har många dimensioner som hänger ihop på synliga såväl som mindre tydliga sätt. En enskild aktör kan inte lösa en komplex fråga utan de som berörs måste både vara delaktiga i problemformuleringen och i hanteringen av frågan. Om en organisation försöker behandla en komplex fråga som en enkel är risken stor att resultatet uteblir och förtroendet minskar eller så blir problemet värre. Alltså behövs fungerande relationer och förtroende mellan de olika parterna vilket kan skapas med en väl utförd medborgardialog.”¹

Andra, bland andra Hans Abrahamsson som är docent i freds- och utvecklingsforskning vid Göteborgs Universitet pekar också på den ökande komplexiteten i samhället och samhällsfrågorna till följd av en rad olika drivkrafter såsom globalisering, migration och urbanisering, Abrahamsson understryker vikten av medskapande för att lösa frågor i det han kallar ”vår tids stora samhällsomdaning”.²

¹ SKR (2019)

² Abrahamsson (2015)

DET DEMOKRATISKA DELTAGANDET

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) har i olika former kartlagt ungas deltagande i demokratin. Bland annat handlade deras rapport *Fokus 19 – Det vore ju kul om de frågade någon gång* om just ungas möjligheter till inflytande på lokal nivå. Rapporten redogör bland annat för ungas attityder till politik och inflytande och klarlägger att unga i regel är intresserade och engagerade i vad som händer i samhället. Tre av fyra unga uppger att de vet vad de tycker i viktiga samhällsfrågor och två av tre uppger att de anser att det är viktigt att stödja det som är rätt och protestera mot det som är fel. MUCF kommer också fram till att det existerar en diskrepans mellan andelen unga som uppger att de har ett intresse för samhällsfrågor jämfört med andelen unga som uppger att de har ett intresse för politik. 60% av de tillfrågade uppger att de är mycket eller ganska intresserade av samhällsfrågor, medan motsvarande siffra för politik är 43%. Myndigheten menar att skillnaden kan bero på att unga associerar politik med partipolitik och det mer formaliserade politiska systemet.³

På lokal nivå säger en minoritet, 37%, att de vill påverka kommunen, och en fjärdedel säger att de inte vet var de ska vända sig för att påverka något i sin kommun. De flesta som säger sig veta var de ska vända sig uppger sociala medier, personliga kontakter, politiska partier eller ungdomsförbund om de vill påverka något i kommunen, medan en liten andel, 5%, säger att de skulle vända sig till någon form av lokalt ungdomsråd.⁴

I andra grupper i samhället minskar det demokratiska deltagandet i de formaliserade politiska systemen. En majoritet av partierna i Sveriges riksdag har idag färre medlemmar jämfört med 2010, och totalt sett är långt färre medlemmar i något politiskt parti nu jämfört med på 1970-talet – 2020 var knappt 3% av Sveriges befolkning medlem i något riksdagsparti, medan motsvarande siffra för 1970 var 16%. Utvecklingen har gått snabbt i modern tid, i början av 90-talet var dubbelt så många medlemmar i något av riksdagspartierna jämfört med nu.⁵

Intresset för politik och samhällsfrågor är alltså högt, däremot. Medan människor i Sverige verkar mindre intresserade att långsiktigt engagera sig genom att gå med i och engagera sig i ett politiskt parti vill man ändå diskutera politik och samhällsfrågor. Engagemanget finns, men formerna för hur det tar sig uttryck har förändrats. Detta ställer andra typer av krav på kommuner och andra myndigheter att lyssna in och bemöta röster i samhällsdebatten.

DEMOKRATIBEREDNINGEN

Demokratiberedningen har funnits i Gislaveds kommun sedan 1 januari 2019 och har som huvudsakliga syfte att strategiskt och långsiktigt arbeta för en starkare lokal demokrati. Beredningen har sedan starten bland annat tagit steg för att verka för en större inkludering av unga i politiken genom medborgardialoger med elever på Gislaveds gymnasium, samt arbetat med att utveckla dialogen med boende på landsbygden och i kommunens mindre orter genom Lokalsamtalen. Beredningen har vid flera tillfällen identifierat vikten av ett utvecklat arbete med medborgardialogen som en viktig del i att stärka kommuninvånarnas tillit till Gislaveds kommun.

---

³ Fokus 19

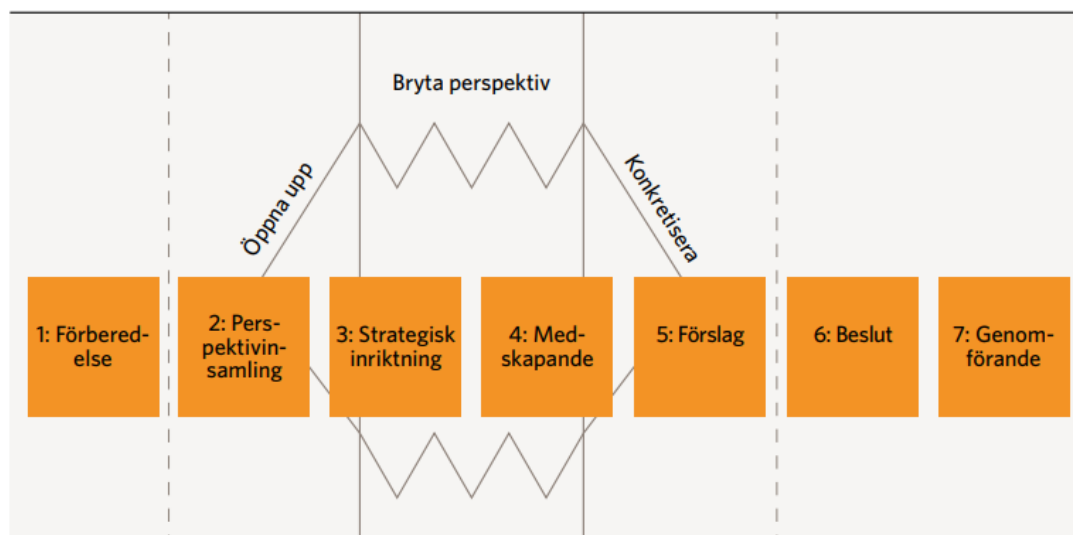
⁴ Ibid.

MEDBORGARDIALOG I KOMPLEXA FRÅGOR

Medborgardialog i den mer klassiska formen brukar gå ut på att en kommun har en fråga de vill ha svar eller synpunkter på, de bereder ett förslag, tar fram en metod för själva dialogen och bjuder in brett till stormöten, ibland med fokus på information, ibland på dialog. Det finns inte några intrinsikala fel med den typen av dialogförfaranden så länge frågan kommunen vill ha svar eller synpunkter på lämpar sig för den typen av dialog; det är en vanlig process när det kommer till exempelvis samråd om översiktsplaner. Det finns förvisso fallgropar även i den typen av dialog, ett par vanliga fel kommuner begår i sammanhanget är att man kallar till dialog när en process är så pass långt gången att frågan inte längre är påverkansbar, eller att de som deltar från kommunen inte är påverkansbara, men överlag är klassiska medborgardialoger i stormötesformer utmärkta framförallt om ett av målen med själva dialogen är att nå ut till många och få många svar eller synpunkter på relativt kort tid.

När det kommer till komplexa frågor är det inte lika lätt att från kommunens sida planera en hel dialogprocess och ta fram ett förslag, eftersom två av kriterierna som definierar en fråga som komplex är för det första att frågan är föränderlig över tid och för det andra att kommunen som en part i frågan inte har förmåga att se hela bilden. För att kunna föra medborgardialog om komplexa samhällsfrågor krävs med andra ord andra typer av arbetsätt än vad som redogjorts för ovan.

Det finns alltså anledning, när det kommer till just komplexa frågor, att arbeta för att öppna upp processerna för medborgarna⁶ och inkludera dem i tidigare skeden, inte bara i syfte att stärka den representativa demokratin och ge politiker bra underlag för att fatta bra beslut utan också framförallt för att stärka tilliten till kommunen som organisation och till demokratin som helhet. SKR redogör i sin skrift *Medborgardialog i komplexa frågor – erfarenheter från utvecklingsarbete 2015-2018* för hur processen för en medborgardialog i en komplex fråga kan se ut, och visualiserar den på olika sätt. Nedan är en av varianterna.

Figur 2 - Processbild. Källa: SKR och Dialogues

I figurens första steg, förberedelse, handlar det om att internt förankra processen hos både den politiska ledningen och förvaltningen. SKR menar att då komplexa frågor kan vara konfliktfyllda kan det ofta finnas en historia som är viktig att ta hänsyn till, och detta måste kanske belysas med en

⁶ I sammanhanget betyder medborgare en person som bor i, verkar i, eller har en relation till kommunen. Det här är samma definition av begreppet som SKR använder.

kontextanalys där problemet eller situationen som lett till den komplexa frågan beskrivs, berörda parter redogörs för och allt som i nuläget är känt i situationen tas i beaktning. Detta ger en första bild av vilka som behöver involveras i dialogens senare skeden och vad dessa kan tänkas vilja prata om. I det här steget utses också en arbetsgrupp att designa processen och leda samtalen.

Det andra steget, perspektivinsamlingen, handlar om att föra inledande dialoger, utifrån en frågeställning som tas fram av kommunen, med samtliga berörda parter, såväl interna som externa. Detta ger en bild av vilka olika perspektiv och associationer som finns i frågan. Perspektiven sammanfattas sedan i en rapport där dessa inte är kopplade till enskilda personer utan indelade utifrån olika teman. Syftena med perspektivinsamlingen är många, dels kompletterar den problemformuleringen, dels legitimerar den olika perspektiv, dels är den relationsbyggande vilket förenklar för deltagande i fortsatta dialoger.

I det tredje steget behandlar arbetsgruppen perspektivinsamlingen och designar den fortsatta processen. Exakt hur själva dialogförandet går till i fortsättningen avgörs av vad som kommit fram i perspektivinsamlingen, och SKR påpekar att det inte nödvändigtvis är så att möten är bättre ju öppnare de är. Vilka som behöver prata med vilka och i vilka former avgörs av perspektivinsamlingen.

Det fjärde steget, som handlar om medskapande, är där det mesta av själva dialogarbetet genomförs. I komplexa frågor är det vanligt att det krävs flera möten. Poängen med dialogerna i det här skedet är att öppna upp de olika parterna, inklusive kommunen, för andras perspektiv. SKR brukar prata om att "sätta frågan i centrum". I princip innebär det att kommunen, oavsett om den representeras av politiker eller tjänstepersoner, deltar som en likvärdig part i dialogen snarare än som en part som sitter inne med svar på andra parter frågor.

Steg fem, förslag, handlar om att formulera gemensamma förslag till åtgärder för att hantera det problem eller den situation som medborgardialogen handlar om. I en komplex fråga är det vanligt att det är svårt att förutse konsekvenser av en genomförd åtgärd, varför det är viktigt att deltagarna även inkluderas senare när det kommer till uppföljning, i syfte att kunna justera och ändra. Det har förekommit att andra aktörer eller parter än kommunen tagit på sig att genomföra förändringar i det här steget.

Det sjätte steget handlar om att bereda och besluta ett formellt förslag i en lämplig politisk instans, om utfallet av det femte steget är att kommunen ska vidta en åtgärd. Det har enligt SKR inte förekommit i någon av processerna som ledde fram till deras rapport att beslutsmandat delegerats till arbetsgruppen i fråga, men eftersom både politiker och tjänstepersoner var involverade i arbetsgrupperna var förslagen i regel väl förankrade redan innan de fått en mer formell beredning.

Det sjunde och avslutande steget i processbeskrivningen handlar om att kommunen genomför de åtgärder man beslutat om i steget före, men det är viktigt att notera att i komplexa frågor finns det ofta inte något tydligt slut på dialogverksamheten. Eftersom frågan är föränderlig behövs dialogarbetet följas upp och åtgärderna som beslutats om behöver eventuellt justeras över tid. Att involvera och samverka med de som är berörda behöver således bli en kultur.

Det är också viktigt att poängtera, vilket SKR menar, att processbilden är en enkel förklaring och inte en steg-för-steg-guide. Det kan vara nödvändigt att upprepa eller komplettera processen.

Kortfattat kan sägas att en medborgardialog i en komplex fråga handlar om att arbeta inkluderande för att öppna upp frågor och göra dem större snarare än mindre, och att arbeta för att medborgarna eller andra parter ska bli medskapande tillsammans med kommunen som en naturlig och jämlik part.

BEHOVET AV ETT UTVECKLAT DIALOGARBETE I GISLAVEDS KOMMUN

Hans Abrahamsson diskuterar inom ramen ”vår tids stora samhällsomdaning” tre globala megatrender, processer, som i samverkan flätar ihop det globala med det lokala och skapar *lokala* utmaningar. Dessa processer kallar han globalisering, transnationell migration och urbanisering. Dessa tre processer påverkar hela samhället och skapar komplexa samhällsfrågor vilka ställer stora krav på kommunens olika uppdrag, som bland annat serviceinstans och demokratiaktör. Abrahamsson menar vidare att den nya tidens komplexa samhällsfrågor tenderar att inte kunna förutses eller föreställas – vilket leder till att beprövade erfarenheter saknas, de har många inblandade – ofta med ojämlika maktförhållanden vilket medför olika perspektiv på problems orsaker och lösningar, och de har låg generaliserbarhet eftersom varje situation är unik och i konstant förändring. Problemen kan bara formuleras och åtgärder kan bara identifieras tillsammans med de som är berörda, menar Abrahamsson, i en tillitsbaserad samhällsstyrning med medborgarna. Det handlar alltså om att bygga ett samhälle *med* människor och inte bara *för* människor.

Gislaveds kommun är inte isolerad från de här processerna, och med samhällsutvecklingen beaktad kan man konstatera att de komplexa frågorna i framtiden kommer att bli fler snarare än färre. De senaste årens höga aktivitet från allmänheten i samhällsdebatten visar på stort intresse och engagemang, och i takt med att komplexiteten i frågorna ökar ställer det nya och andra typer av krav på Gislaveds kommun att möjliggöra för dialog, medskapande och medbestämmande.

Demokratiberedningen har vid flera tillfällen, både i uppföljning av genomförda medborgardialoger och i interna analyser, identifierat behov av att fortsätta utveckla dialogverksamheten i syfte att stärka den lokala representativa demokratin och öka tilliten till kommunen.

FÖRSLAG: BILDANDE AV ETT MEDBORGARRÅD

För att möta de utmaningar som kommer med samhällsfrågornas ökande komplexitet kopplat till att många är mindre intresserade av att engagera sig i formaliserade politiska strukturer kräver nya arbetssätt för att öka transparensen, öka medbestämmande och medskapandet, och stärka tilliten till det demokratiska systemet och Gislaveds kommun. Ett steg på vägen är att bilda ett medborgarråd.

MEDBORGARRÅDETS SYFTE

På samma sätt som att en funktion med demokratiberedningen är att fungera som politisk resurs till kommunfullmäktige kan ett medborgarråd fungera som politisk resurs till demokratiberedningen. Demokratiberedningen har inte som uppgift att hållas med alla svar, och har heller inte förmåga att göra det, utan den måste på olika sätt ta hjälp av medborgarna. Gislaveds kommun behöver samtidigt utveckla arbetssätt för att införliva invånarna i ett tidigare skede i beslutsprocesserna och arbeta för att medborgarna ska vara medskapare och inte bara mottagare för information eller bollplank, och samtidigt behöver medborgarna själva beredas plats för att vara med och skapa själva processerna som möjliggör detta. Detta kan punktas upp så här:

- Att verka som kunskapsbank för demokratiberedningen när det kommer till kommuninvånarnas synsätt och åsikter.
- Att bredda och utveckla medborgarnas plats i de demokratiska processerna.
- Att möjliggöra och verka för att medborgarna inkluderas tidigt i kommunens beslutsprocesser, i syfte att låta medborgarna vara medskapare.

På det här viset tangerar medborgarrådet mycket demokratiberedningens syfte, eftersom det essentiellt handlar om att verka för en positiv utveckling i den lokala demokratin, men medborgarrådet har av naturliga skäl ett annat perspektiv och andra målgrupper.

MEDBORGARRÅDETS SAMMANSÄTTNING

Från politiken bemannas rådet av ledamöter i demokratiberedningen. Från medborgarna finns inga fasta platser och medborgarna representerar inte några andra än sig själva när de deltar. Själva rådet utgörs inte av en lista med deltagare som kallas till samråd på en fysisk plats utan i stort utgörs själva rådet av en digital panel till vilken invånare i Gislaveds kommun kan anmäla sitt intresse. Genom den här panelen kan invånarna få information och svara på enkäter. Via panelen kan också invånare bjudas in till dialoger i form av till exempel fördjupade fokusgrupper, som sätts samman på ett representativt sätt. På sikt kan också panelens funktioner breddas till att låta deltagare lämna in e-petitioner eller skicka in medborgarförslag om detta är önskvärt.

Med hjälp av medborgarrådet som direkt kontaktyta för demokratiberedningen kan den med kortare varsel och på effektivare sätt bilda sig en uppfattning om opinionen i sakfrågor, samt skaffa återkoppling från genomförda dialoger. Panelen kan också användas av demokratiberedningen för att återkoppla från genomförda dialoger, eller vara en möjlig väg att hänvisa engagerade invånare i kommunen som önskar delta i den lokala demokratin på ett mer utvecklat sätt än de gör. Förutom att fungera som första urvalsgrupp när det kommer till att kalla till medborgardialog i komplexa frågor kan medborgarrådet också fungera som testbädd för nya metoder för medborgardialog.

Det här är en metod för medborgarråd som är beprövad både nationellt och internationellt. I Storbritannien har myndigheter arbetat med en modell de kallar *Citizens' Jury* i ett antal år, och syftet med arbetet och metoderna liknar essentiellt dialogarbetet runt komplexa frågor som SKR beskriver⁷.

AVSLUTNING

Ett medborgarråd skulle inte innebära en universallösning på alla frågor som rör demokratiutvecklingen i Gislaveds kommun, men det skulle vara en viktig kontaktyta mellan demokratiberedningen och medborgarna samtidigt som det fyller flera andra syften. Framförallt är det angeläget att fortsätta arbeta för att öppna upp den lokala demokratin och sänka trösklarna för deltagande så gott det går. Medborgarrådet kan till del fylla funktioner som låter invånare delta på sina villkor, utifrån deras intresse och när de har tid och möjlighet, och även om den typen av deltagande som är helt digital och går att utföra när som helst också blir yttlig öppnar medborgarrådet också upp för ett djupare och mer aktivt deltagande i medbestämmandet och medskapandet.

---

⁷ *Citizens' Jury, Participedia*

KÄLLOR

Abrahamsson, H. (2015) *Dialog och medskapande i vår tids stora samhällsomdaning*. <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1256859/FULLTEXT01.pdf> Online: 2021-04-30

Kolada Jämföraren

https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16595&tab_id=74560 Online: 2021-04-30

MUCF (2019) *Fokus 19 Det vore ju kul om de frågade någon gång – Ungas möjligheter till inflytande på lokal nivå*. https://www.mucl.se/sites/default/files/publikationer_uploads/fokus-19-det-vore-ju-roligt-om-de-fragade-nan-gang.pdf Online: 2021-04-30

Participedia (2020) *Citizens' Jury* <https://participedia.net/method/155> Online: 2021-04-30

SCB Medborgarundersökningen: inflytande Betygsindex/Medelbetyg efter region, nöjd-Inflytande-Index (NII) och år.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_ME_ME0003/MedborgarenC/table/tab/eViewLayout1/ Online: 2021-04-30

SKR (2019) *Medborgardialog i komplexa frågor – erfarenheter från utvecklingsarbete*.

<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-778-7.pdf> Online: 2021-04-30

Kf §150

Dnr: KS.2019.121

Rådsöversyn**Beslut**

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna utredningen angående rådsöversynen, samt att en utredning om ett eventuellt medborgarråd under demokratiberedningen presenteras senast den 30 juni 2021.

ÄrendebeskrivningRådsöversyn

Kommunfullmäktige beslutade den 27 augusti 2020 att anta en inriktning om att ett Hållbarhetsråd inrättas under kommunstyrelsen från och med den 1 januari 2021. Antagande av reglemente för Hållbarhetsrådet delegerades till kommunstyrelsen. Samtidigt beslutades att upphäva kommunfullmäktiges beslut om inrättande av rådet för ekologisk hållbarhet under kommunstyrelsen samt att rådet för social hållbarhet under kommunstyrelsen ska upphöra 31 december 2020.

Kommunstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att ta fram förslag till struktur och arbetssätt kring ett hållbarhetsråd och i det sammanhanget utreda formerna för ett eventuellt råd för medborgarsamtal under demokratiberedningen.

Under 2020 pågår även ett arbete med att ta fram en strategi för hållbar utveckling som ska gälla för hela kommunen som geografisk plats. Det är angeläget att rådsstrukturen fungerar med denna strategi.

Råd för hållbar utveckling

Syftet med ett råd för hållbar utveckling är att få ett helhetsperspektiv på hållbarhetsfrågorna, att utveckla och förtydliga samverkan runt arbetet med hållbar utveckling och Agenda 2030 samt en möjlighet att arbeta med hållbarhetsfrågor utifrån vad som är aktuellt i samhället.

Rådet för hållbar utveckling är en arena där vi tillsammans i bred samverkan kan enas om vilka frågor, prioriteringar och riktningar som är avgörande för en hållbar utveckling i Gislaveds kommun som geografisk plats. Till rådet kopplas fokusgrupper som bland annat arbetar med att ta fram underlag inför rådets prioriteringar. Rådet arbetar även utifrån kommunens strategiska inriktningar för hållbar utveckling.

Rådet för hållbar utveckling placeras organisatoriskt under kommunstyrelsen och träffas minst två gånger om året. Medlemmar i rådet utgörs av personer från både kommunens organisation och företrädare för externa myndigheter. Till rådet kopplas fokusgrupper och en beredningsgrupp. Rådet arbetar utefter strategiska utvecklingsområden som beslutas av kommunfullmäktige samt de prioriterade områdena som återfinns i strategin för hållbar utveckling.

Struktur och arbetssätt för rådet för hållbar utveckling beskrivs och illustreras ytterligare i PM – rådsstruktur för rådet för hållbar utveckling daterad den 19 oktober 2020.

Kf §150 (forts.)

Medborgarråd

Gällande utredning om ett eventuellt medborgarråd föreslås att denna presenteras till fullmäktige senast den 30 juni 2021. Önskemål om förlängd utredningstid kommer från demokratiberedningen, då de anser att dess eget arbetssätt behöver tid att stadfästas innan vi bygger på ytterligare strukturer.

Kommunstyrelsen har den 25 november 2020 beslutat att föreslå kommunfullmäktige att godkänna utredningen angående rådsöversynen, samt att en utredning om ett eventuellt medborgarråd under demokratiberedningen presenteras senast den 30 juni 2021.

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges protokoll den 27 augusti 2020, §103

PM - rådsstruktur för rådet för hållbar utveckling daterad den 19 oktober 2020
Kommunstyrelsen den 25 november 2020, §261

Yrkanden

Mattias Johansson (SD): Avslag på liggande förslag till hållbarhetsråd. Det finns inget behov av att inrätta ett råd för hållbarhet i syfte att sträva mot hållbarhetsmålen i agenda 2030, detta eftersom målen för Gislaveds kommuns del redan är uppnådda. Agenda 2030 riktar sig främst till att uppnå hållbarhet i u-länder, därför är målen lågt ställda för oss i Gislaveds kommun.

Detta hållbarhetsråd behövs inte, dessutom är reglementet som är kopplat till det odemokratiskt uppbyggt. Möjligen med undantag av mål nio som heter:

Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, som har ett delmål 9.2. Att till 2030 avsevärt öka industrins andel av sysselsättning och BNP.

Att genomföra målet 9.2 skulle kräva mycket drastisk minskning av den kommunala organisationen, därför anser jag det vara lämpligt att börja med att lägga ned avdelningen för hållbar utveckling samt det föreslagna rådet för hållbar utveckling.

Sammantaget är vi Sverigedemokrater positivt inställda till de flesta delar som finns med i Agenda 2030 och ser fram emot det välstånd som kommer alla världens människor till del i och med genomförandet av denna plan. Dock är det så att det inte kan anses att vara en kommunal angelägenhet att arbeta med det som redan är genomfört inom vårt ansvarsområde Gislaveds kommun.

Carina Johansson (C): Bifall till kommunstyrelsens förslag och avslag på Mattias Johanssons (SD) yrkande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på kommunstyrelsens förslag och Mattias Johanssons (SD) avslagsyrkande och finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag..

Omröstning begärs. Kommunfullmäktige godkänner följande beslutsgång:
JA-röst för kommunstyrelsens förslag.
NEJ-röst för till Mattias Johanssons (SD) avslagsyrkande.

Kf §150 (forts.)

Omröstningsresultat (voteringslista 66)

Omröstningen utfaller med 40 JA-röster, 7 NEJ-röster, en ledamot avstår och en ledamot är frånvarande. Därmed har kommunfullmäktige beslutat enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutet skickas till:

Avd. för hållbar utveckling

Ks §179

Dnr: KS.2020.155

2.6.5

Antagande av Kommunal Digital Agenda 2021-2023**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta den Kommunala Digitala Agendan för åren 2021 – 2023 med Bilaga - Säker och pålitlig infrastruktur.

Ärendebeskrivning

Syftet med digitalisering inom Gislaveds kommunkoncern är en effektiv verksamhet med hög kvalitet samt bästa möjliga service. Digitaliseringen inom Gislaveds kommunkoncern ska ge kommunens invånare, näringsliv, föreningar och besökare en effektiv verksamhet med hög kvalitet och bästa möjliga service. Genom digitala lösningar ska tillgänglighet och service öka, handläggningstider kortas samt ge anställda en högre grad av värdeskapande arbetsuppgifter. Digitaliseringen ska också främja hållbarhetsarbetet i kommunen.

Den kommunala digitala agendan visar kommunens viljeinriktning och pekar ut områden som vi ska fokusera på under tidsperioden 2021-2023.

Grunden för kommunens digitaliseringen vilar på tre hörnstenar:

1. Stabila tekniska förutsättningar för digitalisering.
2. Nyttorealiseringsområden som frigör resurser för mer värdeskapande arbete.
3. Digital delaktighet och kompetensförsörjning.

Prioriterade strategiska utvecklingsområden för åren 2021- 2023 föreslås vara:

Infrastruktur
Säkerhet
Digital förmåga
Innovation & samarbete
Digitala tjänster
Standardisering

Kommunfullmäktige gav i planeringsdirektivet för 2021 med plan för 2022-2024 kommunstyrelsen och fastighet- och servicenämnden i uppdrag att skapa en bättre IT- infrastruktur som möjliggör en gemensam ITplattform för välfärdsteknologi och digitala e-tjänster. Uppdraget förstärktes med ett uppdrag från kommunstyrelsen om att ta fram tidsplan och kostnadskalkyler för att säkerställa IT-drift för framtida IT-plattform som inkluderar välfärdsteknolog. Så långt det i dagsläget är möjligt att planera det och koppla det till investeringsmedel redovisas det i Bilaga - Säkert och pålitlig infrastruktur

Beredningen har sin start i den svenska regeringens mål för digitaliseringen: "Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att stärka demokrati och medborgarinflytande".

Genom denna formulering markerar den svenska regeringen hur viktig digitaliseringen ska vara för offentlig sektor i hela landet. Gislaveds kommunala digitala agendan är vårt bidrag till det svenska digitaliseringsmålet.

Förslag till Kommunal Digital Agenda har varit utsänd på remiss till nämnder och bolag.

Ks §179 (forts.)

Beslutsunderlag

Kommunal digital agenda 2021-2023
Bilaga - Säkert och pålitlig infrastruktur
Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §159

Yrkanden

Marie Johansson (S): Bifall till förslaget.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Säker och pålitlig infrastruktur

Omfattning

Detta dokument omfattar Gislaveds kommun och Gisleorp Industrifastigheter och handlar om säker och pålitlig IT-infrastruktur. Övriga kommunägda bolag i Gislaved har, var för sig, sin egen infrastruktur och IT-drift.

Bakgrund

Begreppet pålitlig infrastruktur kan innefatta mycket. Hos oss betyder det, att våra medarbetare ska ha moderna digitala verktyg med modern programvara. Medarbetarna ska också ha tillgång till de digitala tjänster de behöver i sitt arbete. Dessa digitala tjänster skall vara säkra:

- Endast de som ska ha tillgång till dem, får tillgång till dem.
- Data som sparas på dessa tjänster skall vara skyddad och säkrad.

Det är också viktigt att personen som är inloggad på sin enhet och har tillgång till data, är personen i fråga och inte någon annan obehörig.

Enheter

Vi har i huvudsak tre olika typer av enheter:

- Datorer med Windows som Operativsystem
- iPads
- Telefoner med iOS som operativsystem.

Personalens datorer och iPads har oftast en livslängd på 4 år och telefoner en livslängd på 3 år. Bytesintervallen är satta för att hålla enheterna säkerhetsmässigt uppdaterade. Ipads och datorer till elever, har 3 års-intervall för år 4-6, år 7-9 och gymnasiet, för att anpassa oss till årskurserna. Detta innebär i praktiken att vi byter alla enheter inom kommunen under en 4-års period.

I Gislaveds kommun har vi ungefär 2700 st datorer varav 1200 st av dessa är för elever. Vi behöver byta 300 st elevdatorer och 600 st administrationsdatorer varje år. Vi har ungefär 5800 st iPads varav 3600 st av dessa är elev-iPad. Vi behöver byta 1000 st elev-iPad per år och ungefär 420 st administrations-iPads.

De senaste åren har vi inte haft de investeringsresurser som behövs, vilket gör att det inom administrationen, finns enheter som är äldre än den rekommenderade åldern.

Äldre enheter kräver mer användarstöd. Missnöjet hos de anställda med äldre enheter är större än de med yngre enheter. Vi har därmed en viss "enhetsskuld", vilket gör att vi under några år behöver köpa in mer enheter än normalt för att komma ikapp.

Licens

Operativsystemen på dessa enheter är till stor del den senaste versionen både på datorer (Windows) och läsplattor och telefoner (iOS). Vi har enheter som inte är uppdaterade till senaste versionen, men det är ett fåtal.

Vi har en utmaning när det gäller Windows Server licenser. Baserat på dagens licenser får vi endast använda oss av Windows 2016 Servrar. För att få nyttja Windows 2019, behöver vi köpa in en licens.

Windows Server 2016 har ett slutdatum för support som inträffar i slutet av 2022, vilket gör att risken för hackerattacker ökar.

När det gäller generella kontorsprogram har vi:

- 1200 st Office 2016 Standard licenser
- 500 st Office 2019 Standard licenser

Efter 2022 kommer Office 2016 bli ett säkerhetsproblem, då dessa licenser inte längre kommer att kunna uppgraderas. Det finns sårbarheter i detta program, som hackare kan använda för att skapa problem för oss.

AV-utrustning

Vi har 750 st enheter, som framför allt är projektorer och konferensrumsskärmar. Ungefär 600 st av dessa är kopplade till utbildningsförvaltningen.

Utbytestakten på en projektor är mellan 5-7 år och en konferensrumsskärm 3-5 år men livslängden hänger mycket på placering och nyttjandegrad. Vilken typ av uppkopplingsmöjligheter man har behov av påverkar också livslängden. Detta är även knutet till vilka enheter man vill koppa upp sig mot.

Vi räknar med att behöva byta ut 120 st enheter/år för att hålla en bra standard på utrustningen ute i verksamheten. AV-utrustning har inte bytts ut efter ett planerat schema och har till stor del köpts in samtidigt som man renoverat skolorna. Det innebär att vi har en väldigt stor "enhetsskuld". Under 2020 bytte vi bara ut 20 enheter. Större delen, 640 st enheter, av de nuvarande 750 st enheterna är äldre än 6 år och därmed hade vi behövt byta ut de flesta av dem.

Skrivare

Gislaveds kommun äger runt 370 st skrivare allt ifrån större Multifunktionsskrivare till mindre personliga skrivare. Utbytestakten på en skrivare är mellan 5-7 år för en större skrivare och 3-5 år för en mindre skrivare, beroende på hur de nyttjas. Vi behöver byta ca 50 skrivare per år, för att hålla en god kvalitet.

Nätverk

Nätverket är den grundstruktur om hela tjänsteleveransen vilar på. Fungerar nätverket dåligt påverkar det samtliga andra tjänster, vilket gör det till den viktigaste grundpelaren i IT leveransen.

Gislaveds kommun har

- 10 st centrala switchar,
- 300 st klientswitchar och
- 1100 st accesspunkter som är kopplingen mot alla trådlösa enheter.

Utbytestakten på en switch är mellan 5-7 år och en accesspunkt 4-5 år. Anledningen till den lägre tiden för accesspunkter, är att det fortfarande pågår en snabb utveckling av den trådlösa tekniken, framförallt inom bandbredd och störningskänslighet.

Förutom själva switchar och accesspunkter är nätverket beroende av uppkopplingar mellan hus samt kabeldragningar i själva huset, något som kan vara kostnadsdrivande. IT-avdelningen har sedan 2019 drivit ett prioriterat projekt som har haft stort fokus på det senare, för att kunna ha accesspunkterna placerade på rätt ställe.

IT Målmiljö

Målmiljö

Under 2019 utfördes en målmiljö analys av IT-verksamheten. Syftet var att ta fram en IT-strategi på kort och lång sikt som mynnar ut i en målbild, målmiljöbeskrivning en nulägesanalys.

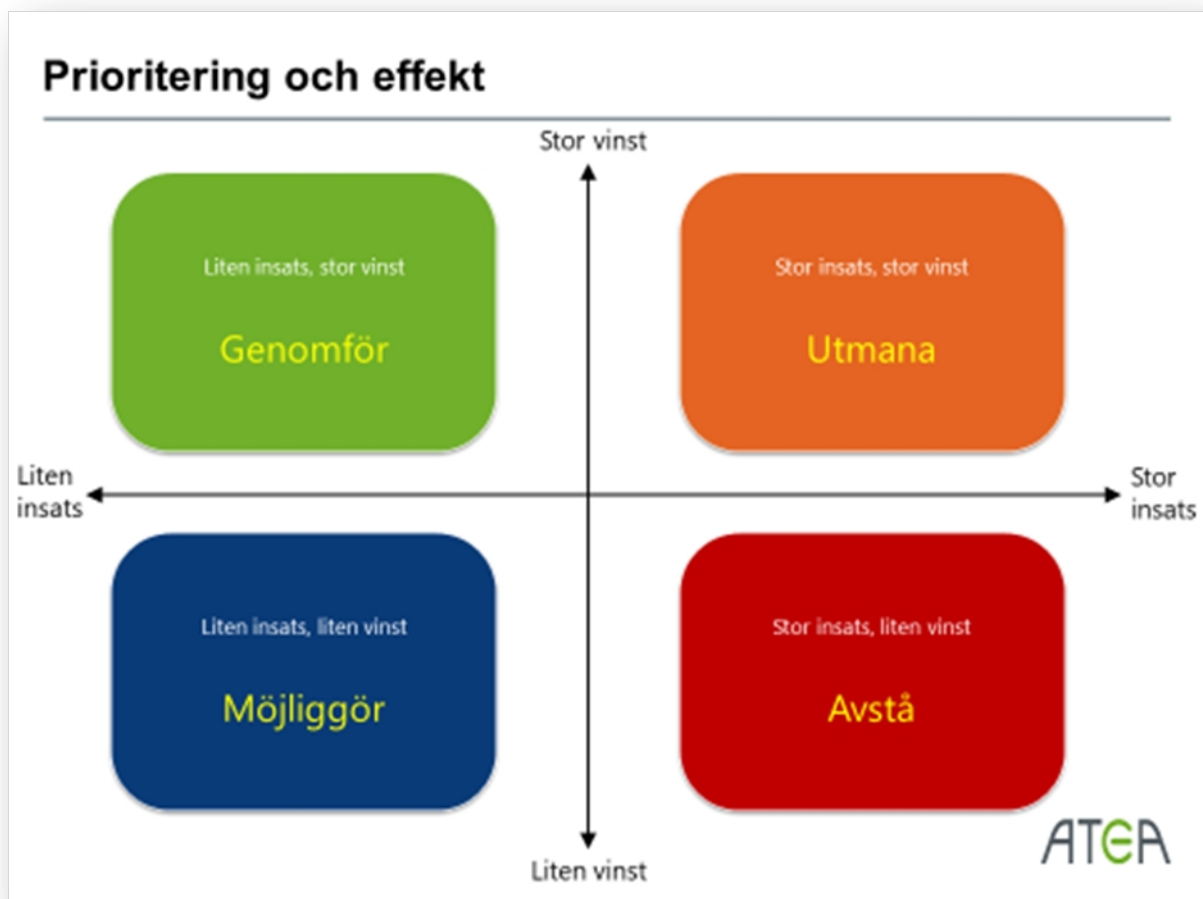
Visionen är att kunna erbjuda kvalitativa IT-tjänster med hög servicegrad på det mest kostnadseffektiva sättet

Prioritering

Digitalisering handlar om sådant som underlättar i vardagen, effektivare processer, ökad tillgänglighet och som skapar möjlighet för utveckling med förmågan att nå ut och kommunicera på ett bättre sätt.

Sextio förbättringsprojekt identifierades och prioriterades inom 6 huvudområden:

- Strategier
- IT-Support
- Slutanvändarstöd
- Processer och rutiner
- Infrastruktur och säkerhet.

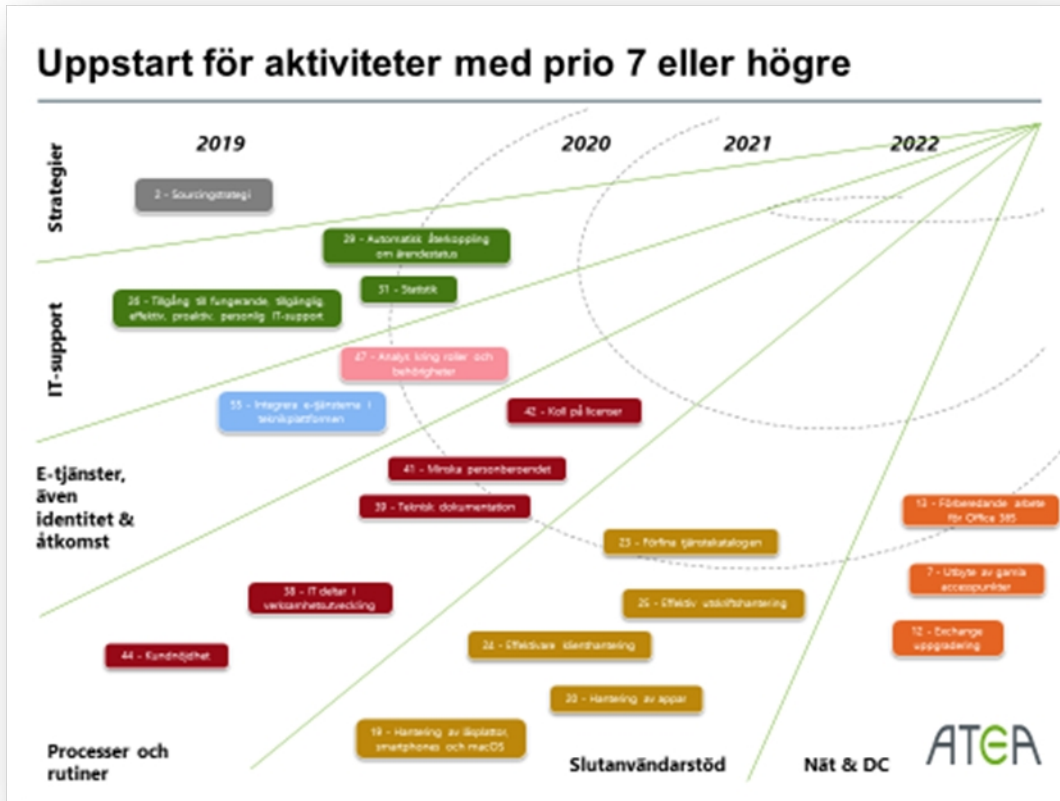

Efter att projekten prioriterats kunde vi enkelt identifiera vilka projekt vi skulle börja med, d v s de projekt som gav mest nytta för minst insats. Vi kunde även identifiera vilka projekt som kräver större resurser, för att få bäst förbättringspotential.

Prioritering - resultat

IT Mognadstrappa

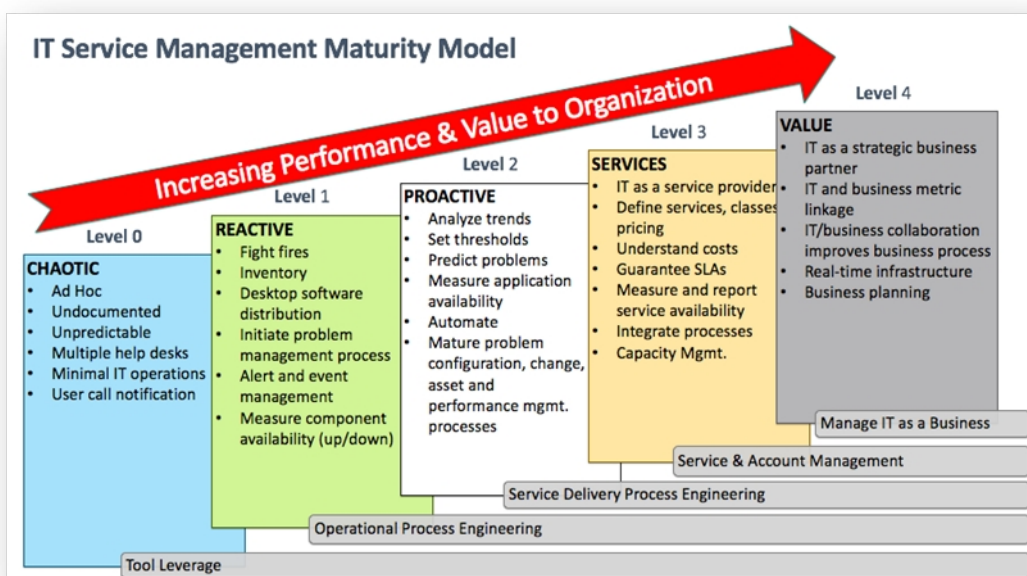
Bilden nedan beskriver viken typ av IT-organisation man är.

OLIKA TYPER AV IT-ORGANISATIONER

De olika typerna av IT-organisation kan enkelt ses som en trappa. Ju längre ner på trappan man befinner sig, desto större är chansen att man ser IT-organisationen som en kostnad. Ju högre upp på trappan man befinner sig ser man IT-organisationen som en konkurrensfördel och möjliggörare.

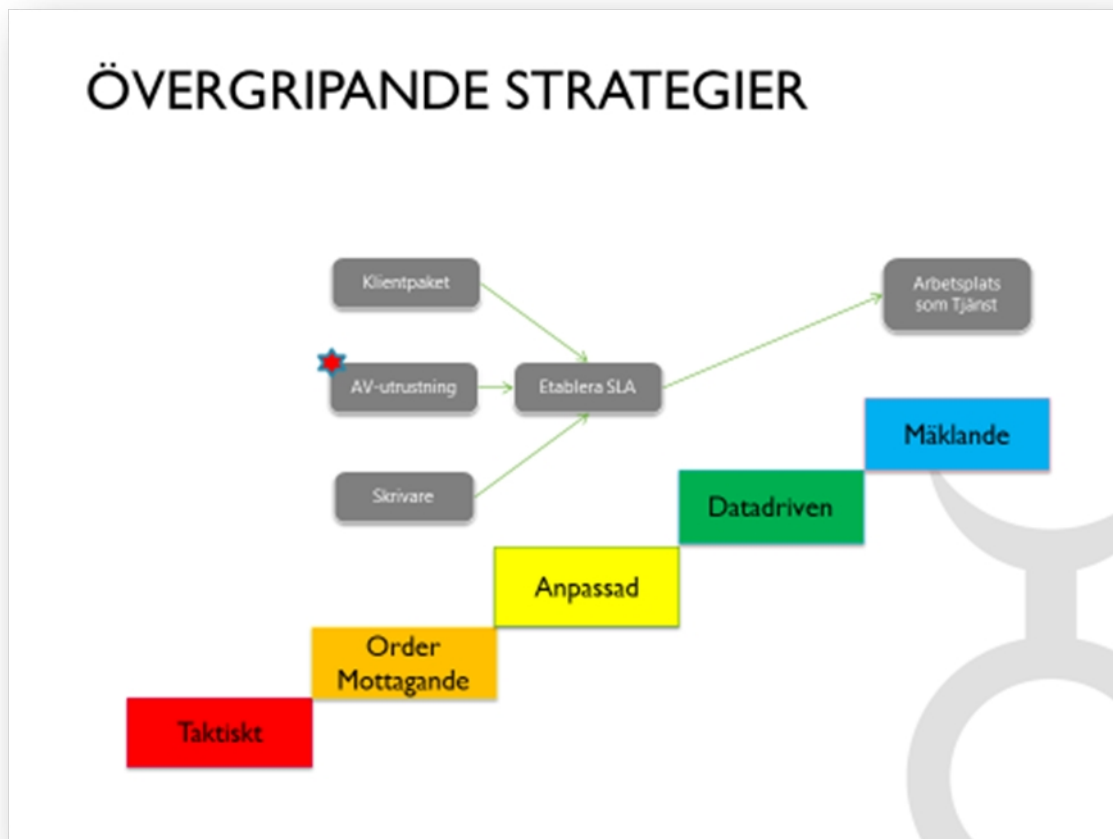
Den här trappan motsvara även väldigt väl hur analysbolaget Gartner ser på att man skall mäta IT-mognaden, se nedan.

Självklar är målet att komma så högt upp på trappan som möjligt, kopplat till de resurser som satsas på digital verksamhet. Det är dock viktigt att man tar ett steg i taget.

Digital mognad

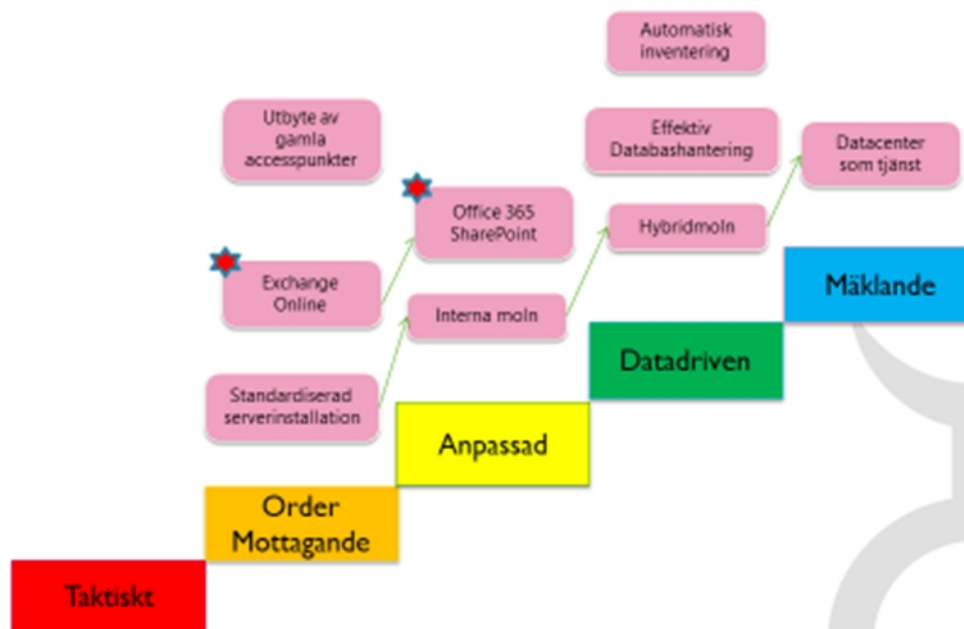
De 60 förbättringsprojekten kunde vi placera in under kategorier och rätt trappsteg, för att även beskriva deras inbördes relation till varandra.

I de övergripande strategierna är det viktigt att kunna paketera de olika datorpaketen, AV-utrustningarna och skrivarpaketen på ett bra sätt, så att det blir både tydligt för beställaren vad de beställer samt både vad som ingår men även vad som inte ingår i leveransen.

Om man skall gå mot SLA avtal måste dessa avgränsningar vara väldigt tydliga för båda parter, annars kommer det uppstå konflikter kring detta. Skulle vi börja prata "arbetsplats" som en tjänst, så får dessa saker inte vara otydligt.

NÄTVERK OCH DATACENTER

Nätverk och datacenter handlar mycket om att standardisera arbetssätt och leverans för att kunna leverera en flexibel servermiljö. Vårt fokus här kommer att vara runt Microsoft molnmiljö (Office 365) då vi ser att det är en viktig mjukvaru-leverantör. Här finns en hel del osäkerhet kring lagar och regler vad man får använda molntjänster till men vi ser att säkerheten och stabiliteten i Microsofts miljö långt överskrider vår egen leveransfråga och det är dit troligtvis vi kommer flytta våra resurser så fort vi har fått en klarhet i de legala aspekterna.

Slutanvändarstöd är tätt knutet till IT-support, men ligger även nära att kunna nyttja de digitala hjälpmedlen på ett enkelt sätt. Detta har även skyndats på av den globala pandemin som gjort att de medarbetare som kan, i allt högre grad arbetar hemifrån och mobilt.

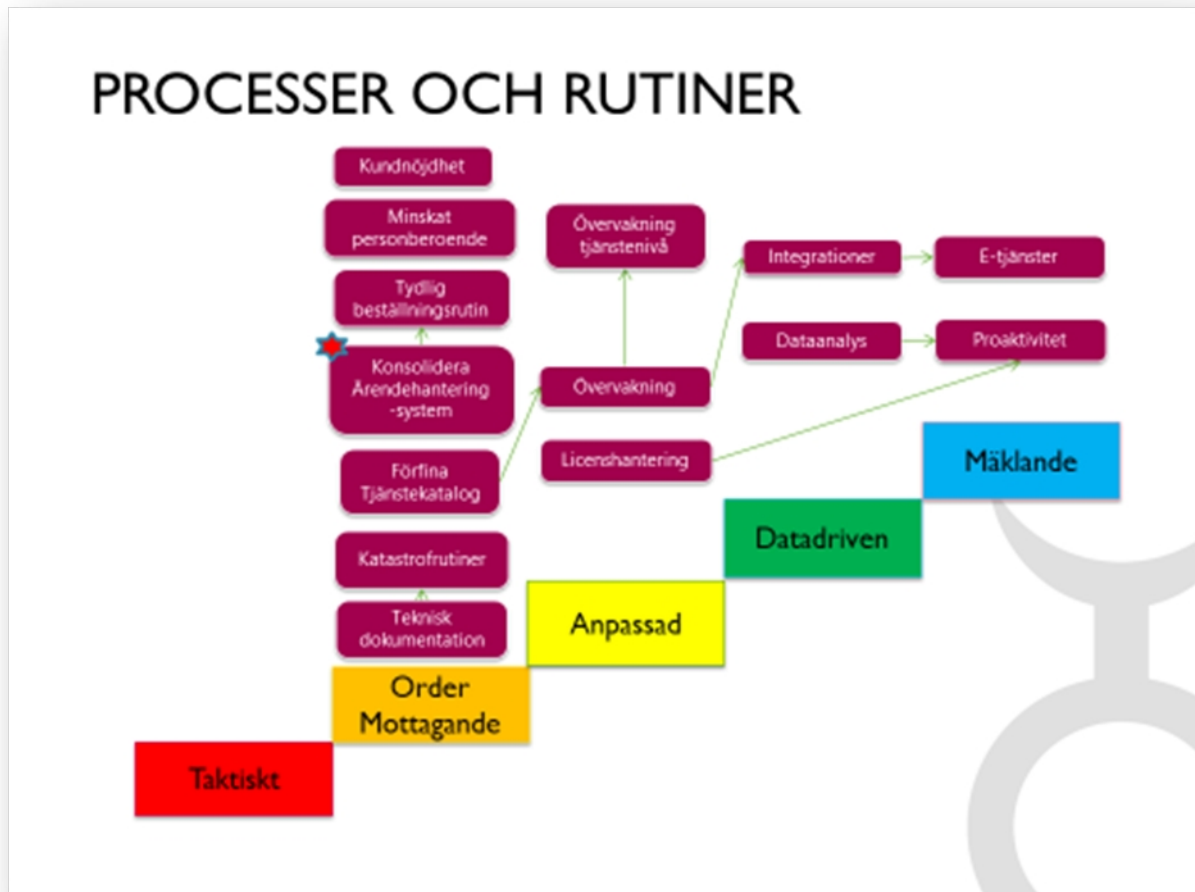
SLUTANVÄNDARSTÖD

IT-SUPPORT

I IT-support-kategorin hänger allt på en fungerande supportprocess. Det är grunden i alla andra förbättringar. Fungerar inte den, faller tyvärr de andra projekten platt. Här ser man även behovet kring att ha ett ärendehantering system som understödjer processen och att IT-supporten är införstådd i sin del av processen.

Processer och rutiner sträcker sig över många andra områden:

- Ärendehantering länkas till IT-supporten och slutanvändarstöd.
- Katastrofrutiner och övervakning länkas till servermiljön.

I bilden ovan ser vi hur högt integrationer, E-tjänster och dataanalys ligger. Dessa projekt är särskilt eftertraktade, eftersom det finns stor vinning i dessa.

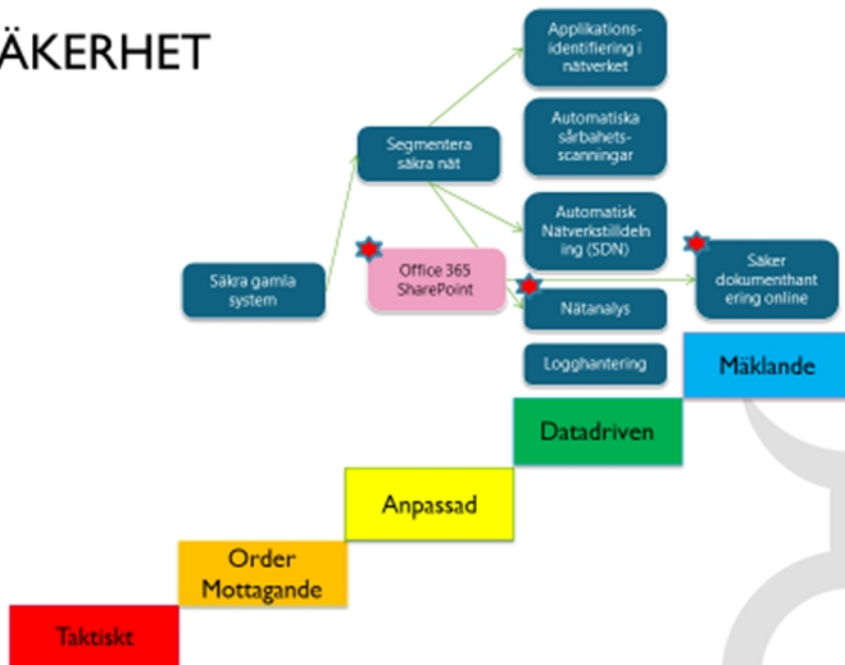
Man behöver ha förståelse för att det sällan går att hoppa allt för högt i trappan, innan man har säkrat grunden. Ett misstag man ofta gör (och tyvärr då får betala dyrt för) är instabila tjänster med lågt förtroende.

Identitet och åtkomst (se bild på nästa sida) är ett litet område med stor inverkan på säkerheten i systemen. Inom projektet "På och av-anställning" jobbar vi mycket med rollstyrd behörig för att säkra att medarbetare får tillgång till rätt system, men även tas bort när man inte längre behöver tillgången.

IDENTITET OCH ÅTKOMST

SÄKERHET

Säkerhet har framför fokus på nätverk och server-säkerhet, men även till viss det grundsäkerhet för säker dokumenthantering online. För att få en bra säkerhet behöver man segmentera nätverket i

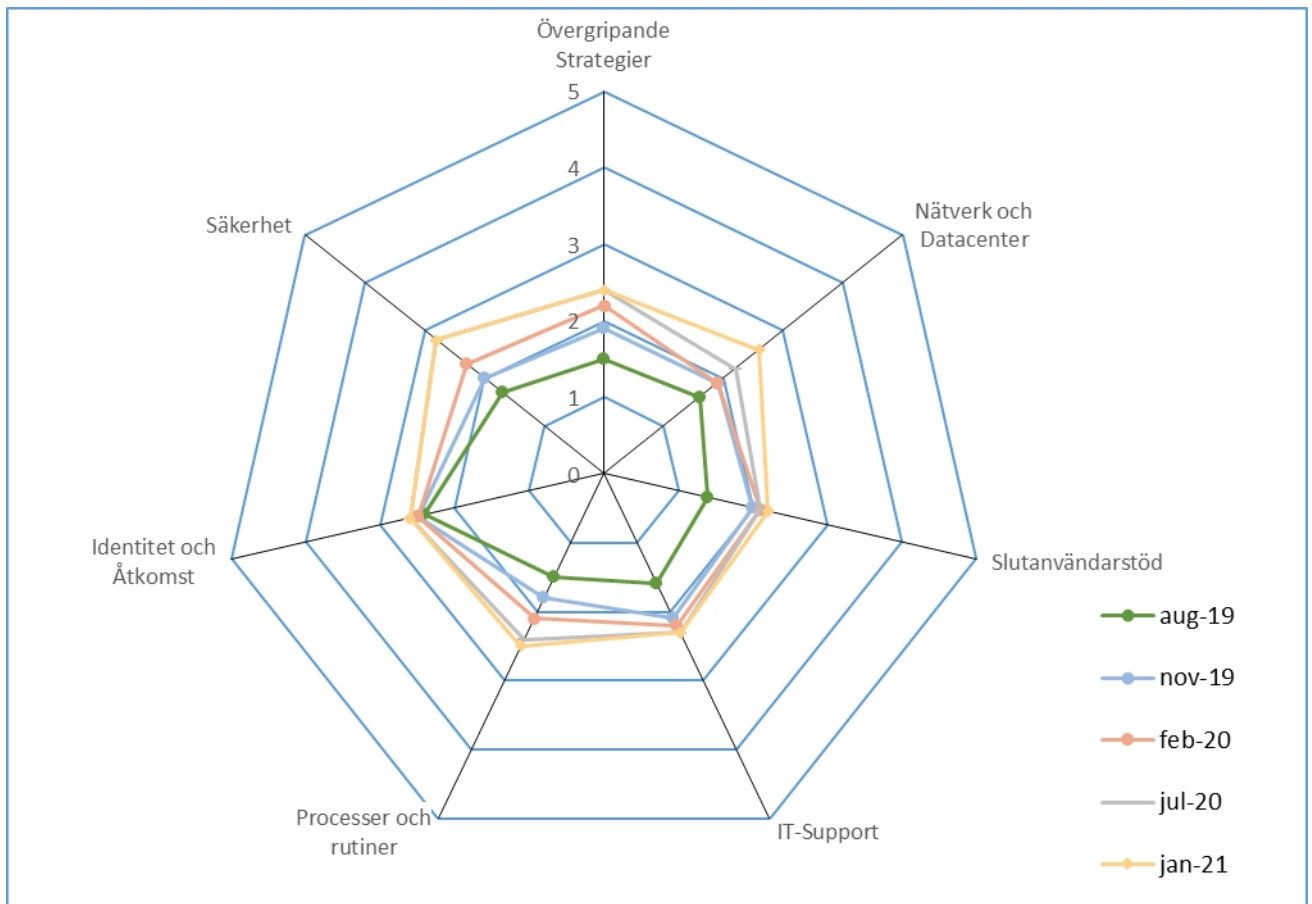

olika funktionsnät t.ex. servrar, datorer, iPads och skrivare. Man kan då använda sig av nätverksanalys och lagganalys för att detektera ovanliga beteenden och på det sättet identifiera vad som pågår. Här kan man även knyta på automatiska sårbarhetsscanningar, som kan larma om det dyker upp en sårbarhet som behöver täppas till.

Bedömning

Efter att ha rankat samtliga projekt så kan man även göra en bedömning av hur lång på trappan vi som kommun har kommit. Under 2 års tid har vi följt upp detta en gång i halvåret för att kunna se vilken rörelse vi gör

Spindeldiagrammet nedan visar denna rörelse över tid.

Det man kan se är att vi gjort en ganska stor rörelse där vi hanterat de projekten med liten insats till stor vinst, men har även börjat hantera de projekt som kräver större insats för att få stor vinst. Här finns det behov av investeringar samt driftbudget för att kunna gå i mål med dessa.

Investeringar

Större delen av våra investeringar går fortfarande i enheter och AV-utrustning. Vi har satsningar på nätverk och datacenter, där hälften är utbyte av befintlig utrustning och hälften nyinvesteringar för att ökar vår stabilitet och säkerhet.

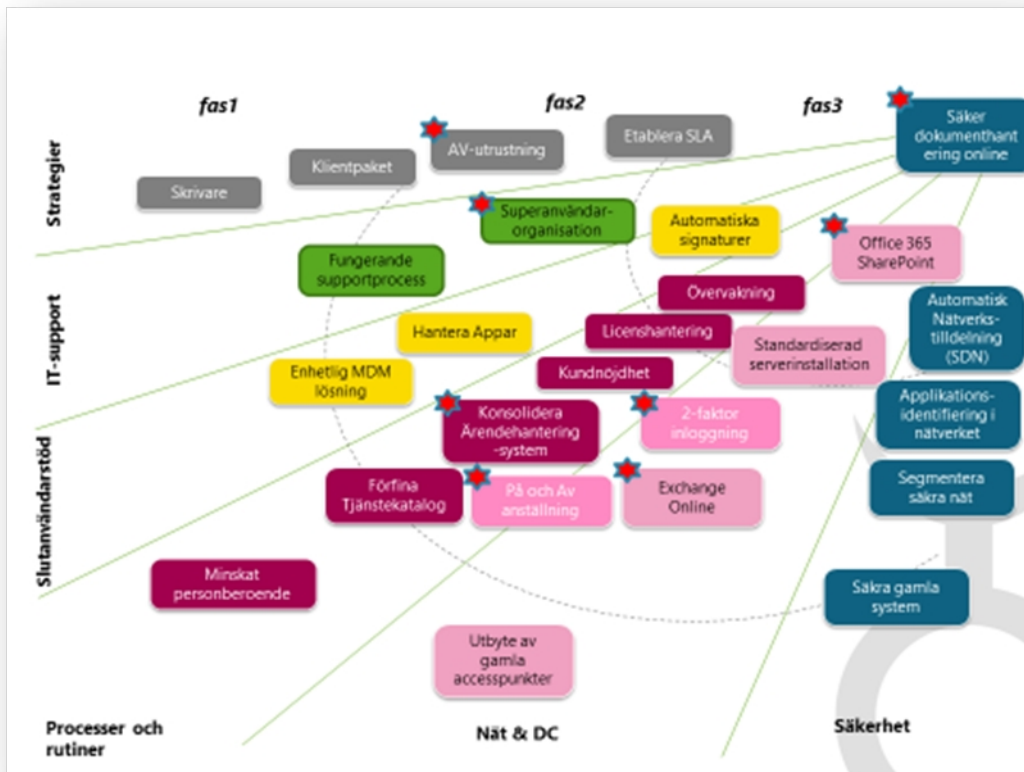
Investeringar	2021	2022	2023	2024	2025
Datorer	6	6	6	6	6
iPad	6	6	6	6	6
AV-utrustning	4	4	4	4	4
Skrivare	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Nätverk	7	5,8	5,2	5,2	7,3
Datacenter	3,5	3,3	0,3	3	0,3
Total	27	25,6	22	24,7	24,1

De investering vi ser att vi behöver göra på en 5 års sikt.

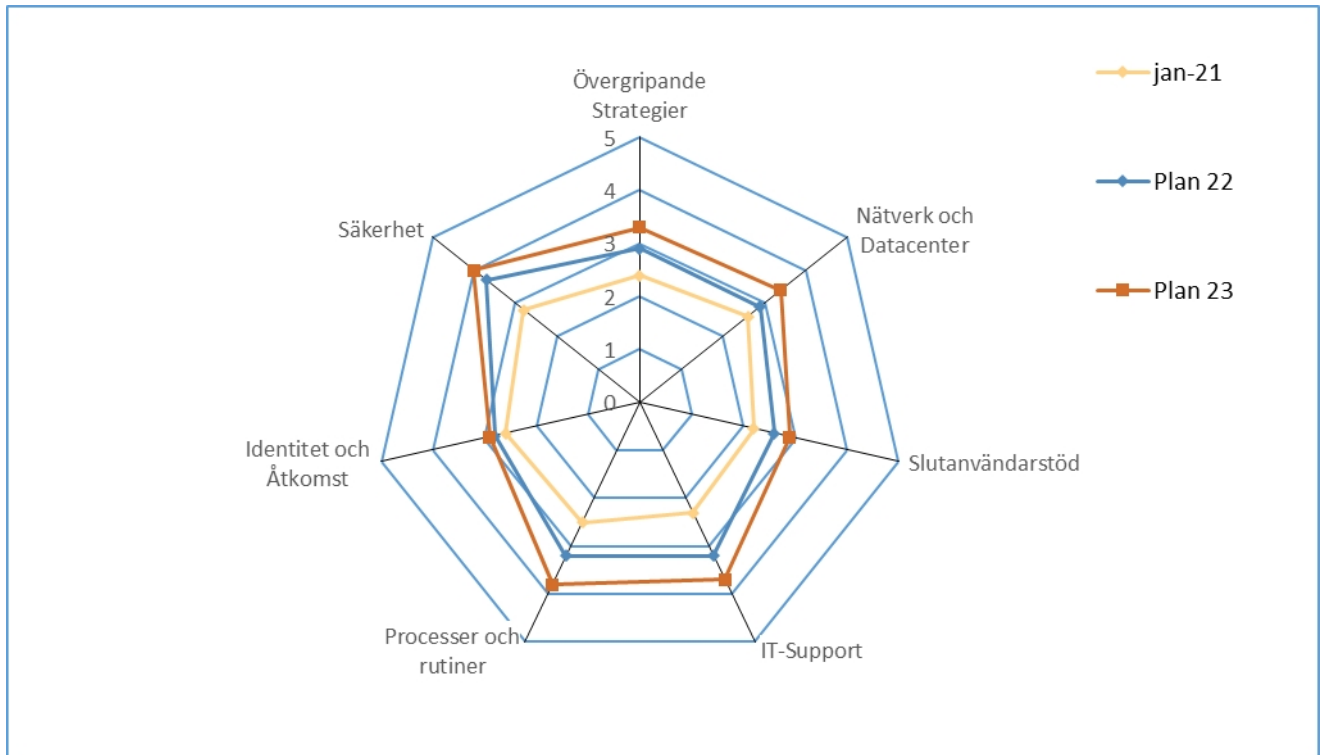
En tydlig trend på marknaden är att fler och fler program blir "tjänstifierade", där man inte längre gör en större investering i licenser utan köper detta som en månads- eller årshyra.

Tidsplan

Samtliga projekt plus de prioriteringarna vi gjort innebär att vi har en tidsplan uppbyggd i 3 faser för att ta oss framåt.

Vi befinner oss i fas 2 nu och kommer troligtvis, tack vare de utpekade finansieringarna, befinna oss i fas tre i slutet av 2023. I det läget kan det vara bra att göra en förnyad målmiljöanalys.

Ordlista

Accesspunkt – Trådlös antenn ansluten till nätverket för att koppla ihop trådlösa enheter.

AV-utrustning - AV står för audiovisuell, är medietekniska hjälpmedel för att med hjälp av ljud och bild hjälpa den som undervisar, informerar eller presenterar något. I detta fall referera vi till projektorer och presentationsskärmar

Bandbredd – överföringskapacitet i nätverket, alltså den mängd data som kan överföras per tidsenhet.

Dataanalys – beslutsstödsystem för att kunna analysera de stora mängder data som finns i olika system på ett översiktligt sätt

Datacenter – synonym med datahall. Ett ställe man samlar många servrar och därmed mycket data i.

Enhet – en dator, Ipad eller smartphone.

"Enhetsskuld" – När man inte byter enheter i tid och använder enheter längre än den rekommenderade tiden. Skapar problem med långsamma och sega datorer som orsakar mycket it-support

E-tjänster – En tjänst som produceras och konsumeras i ett elektroniskt medium.

Hacker - En person som excellerar i programmering och som vetgirigt tar till sig program- och hårdvara. En hackare använder sina kunskaper till att skaffa ny, icke tillgänglig information om ett

system. Genom att analysera eller manipulera systemet försöker hackaren förstå och få kunskap om hur det beter sig

Hackerattack – När flera hackare lyckas ta sig in i ett system för att antingen få tillgång till ett system för komma åt eller ändra på information

Integrationer - Systemintegration är ett begrepp som innebär att flera olika fristående system kopplas ihop för att fungera tillsammans

Logganalys – System för att använda sig av systemloggar för att ta reda på oväntade beteenden från användare och system

Legala aspekter – Osäkerhet i lagtext där det inte tydligt framgår vad som är korrekt enligt lagen då dessa inte är prövade än i domstol.

Licens – Programvarulicens anger de villkor som gäller för att använda och eventuellt sprida vidare och ändra i ett dataprogram.

Multifunktionsskrivare – Även kallad allt-i-ett-skrivare, är en maskin där skrivaren är kombinerad med en eller flera andra apparater, vanligtvis scanner, kopiator och eventuellt fax.

Målmiljö - Målmiljömetoden är ett sätt att visualisera en IT-miljö utifrån en bestämd strategi. Både nutid och framtid kan kombineras och kartan skapar överblick och beroenden tydliggörs.

Nyttjandegrad – Hur mycket en enhet licens eller maskin används procentuellt

Nätverks-analys – Ett sätt att analysera hur nätverket används och identifiera udda beteenden

Online – Uppkopplad mot ett nätverk eller internet

Operativsystem – Grundprogramvara som installeras på en dator eller iPad. Den är länken mellan program/Appar och hårdvaran.

SLA – Service Level Agreement är ett vanligt begrepp inom IT-värden för att definiera Avtalet på den levererade tjänstenivån.

Störningskänslighet – I detta fall hur trådlöst nätverk påverkas av andra antenner eller annan utrustning som kan försämra hastigheten i nätverket

Switch – En fysisk nätverksväxel som kopplar ihop datorer och annan utrustning. Finns oftast med 24 eller 48 nätverksportar.

Sårbarhetsscanning – Ett sätt att externt söka genom nätverket efter potentiella sårbarheter där man kan bli hackad.

Trådlös enhet – en dator, läsplatta eller annan teknisk utrustning som man kan ansluta mot det trådlösa nätverket.

Uppgradera – Installera nya versioner av programvara där kända säkerhetshål täpps till.

Kommunal Digital Agenda 2021 - 2023
Dokumenttyp: Strategi
Beslutat av:
Fastställsedatum:
Ansvarig: Chef avdelningen för verksamhetsstöd
Revideras: Minst var 3:e år
Följas upp: En gång per mandatperiod eller oftare vid behov

Kommunal Digital Agenda

2021 – 2023

Dnr: 2020.155
2021-

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Syfte & mål.....	3
3. Nuläge	4
4. Utvecklingsområden.....	5
4.1 Tre hörnstenar	5
4.2 Prioriterade utvecklingsområden	5
4.3 Digital förmåga	5
4.3.1 Internt fokus.....	5
4.3.2 Externt fokus	6
4.3.3 Indikatorer	7
4.4 Standardisering.....	7
4.4.1 Standardlösningar	7
4.4.2 Finansieringsmodell för förvaltningarna	7
4.4.3 Indikatorer	8
4.5 Infrastruktur & säkerhet.....	8
4.5.1 Internt fokus.....	8
4.5.2 Externt fokus	9
4.6 Innovation & samarbete.....	10
4.6.1 Innovationsfokus	10
4.6.4 Omvärldsbevakning.....	11
4.6 Digitala tjänster	12
4.7.1 Portallösning (Mina sidor).....	12
4.7.3 Indikatorer	13
5. Förklaringar – ordlista	14
6. Referenser/ Källor	17
6.1 Styrande dokument.....	17
6.2 Undersökningar, rapporter och vägledningar	17
6.2.1 Undersökningar.....	17
6.2.2 Rapporter	17
6.2.3 Vägledningar.....	17
6.3 Bilagor.....	17

I. Inledning

Kommunerna i Sverige styrs övergripande av FN:s och EU:s mål gällande digitalisering och hållbarhetsfrågor. FN har antagit Agenda 2030 där man satt upp 17 globala mål, som Sveriges regering skrivit under. EU har i sin tur bl a antagit mål kring utbyggnad av bredband till hushåll och företag (d v s ett grundfundament för den framtida samhällsnyttan). Svenska regeringen har utifrån EU:s ramverk formulerat nationella strategier och mål för hur Sverige ska styras kring hållbarhets- och digitaliseringsfrågor.

Bilden ovan visar hur EU:s ramverk hänger samman med kommunernas digitaliseringsstrategier.

Regeringens mål är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter för att stärka demokrati och medborgarinflytande. På detta sätt markerar regeringen vad som ska vara prioriterade områden för Sveriges kommuner och regioner. Region Jönköping har efter det formulerat en digitaliseringsstrategi som bas för länets kommuner.

För att Gislaveds kommunkoncern ska kunna leva upp till regeringens och regionens förväntan, måste det lokala arbetet utgå från en gemensam grund. Denna kommunala digitala agenda är den strategi och plattform som arbetet ska utgå från under åren 2021 – 2023. Den vänder sig till alla som arbetar i och för Gislaveds kommunkoncern.

2. Syfte & mål

Den digitala tekniken förväntas lösa välfärdsutmaningar som t ex effektiviseringskrav, kommande brist på arbetskraft, men också för att tillgängliggöra offentlig information så att flera och nya aktörer kan använda den. Det är därför viktigt att "ställa om" kommunkoncernens verksamheter

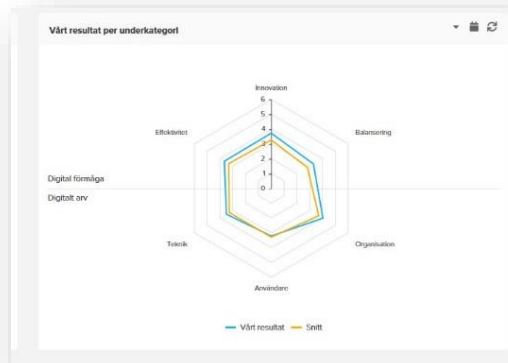
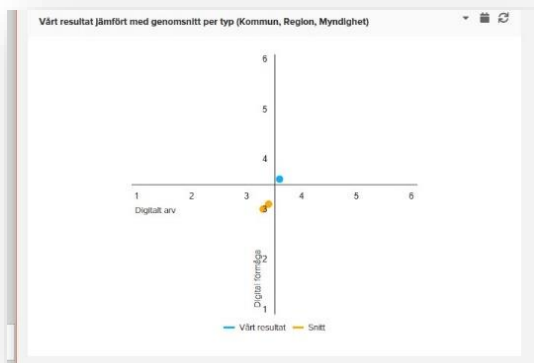
efter dessa nya förutsättningar samtidigt som hållbarheten sätts i centrum.

Digitaliseringen inom Gislaveds kommunkoncern ska ge kommunens invånare, näringsliv, föreningar och besökare en effektiv verksamhet med hög kvalitet och bästa möjliga service. Genom digitala lösningar ska tillgänglighet och service öka, handläggningstider kortas samt ge anställda en högre grad av värdeskapande arbetsuppgifter. Digitaliseringen ska också främja hållbarhetsarbetet i kommunen.

Strategin följs årligen upp med hjälp av övergripande indikatorer för varje prioriterat utvecklingsområde. Indikatorerna utgör en del av strategins prioriteringar, men är också föremål för utveckling och förändring över tid. Resultatet av uppföljningen sammanfattas årligen i en statusrapport som omfattar såväl förvaltningar som bolag.

3. Nuläge

En organisations förmåga att tillgodogöra sig nyttorna av digitaliseringen brukar beskrivas som digital mognad. I Gislaveds kommun görs kontinuerliga uppföljningar av den digitala mognaden i samarbete med regionens digitaliseringsråd. Undersökningens namn är DiMiOS och har utvecklats av forskare vid Göteborgs universitet.

Blå prick och blå linje i bilderna ovan är Gislaveds kommuns resultat. Orange prick och linje är rikssnittet.

Enligt DiMiOS-undersökningen ska vi som kommunkoncern undvika externa beroenden till mindre mogna organisationer. Vi rekommenderas också att institutionalisera utrymme för innovation i tjänsten samt att säkerställa överföring från innovation till förvaltning.

Se bilaga 5 för mer detaljer.

4. Utvecklingsområden

4.1 Tre hörnstenar

Grunden för digitaliseringen inom Gislaveds kommunkoncern består av tre hörnstenar:

1. Stabila tekniska förutsättningar för digitalisering
2. Nyttorealiserings som frigör resurser för mer värdeskapande arbete.
3. Digital delaktighet och kompetensförsörjning

4.2 Prioriterade utvecklingsområden

Prioriterade strategiska utvecklingsområden för åren 2021- 2023 är:

- Infrastruktur
- Säkerhet
- Digital förmåga
- Innovation & samarbete
- Digitala tjänster
- Standardisering

Bilden visar hur relationen mellan strategins hörnstenar och prioriterade utvecklingsområden ser ut.

4.3 Digital förmåga

Bolagens IT ligger helt separerad från förvaltningarnas och har en lite annorlunda situation. Där har man lyckats bättre vid t ex implementering av nya system och grundkunskapen bedöms vara högre.

4.3.1 Internt fokus

Under den kommande 3-årsperioden ska kommunkoncernen rusta medarbetarna inför de förändringar som en ökad digitalisering innebär. Förvaltningarna står också inför en ny organisation och nya arbets sätt. Detta kräver även en stor kompetensflyttning hos delar av förvaltningarna.

Genom analys av det användarstöd, som IT-avdelningen ger förvaltningarnas anställda, ser vi att många av "Hur gör jag?"-frågorna skulle kunna avhjälpas med högre grundkunskaper i de system och program som används.

Kraven på EU:s satsning "Öppen data", ställer stora krav på förmågan att kunna väga öppenhet mot informations säkerhet och detta gäller både förvaltningar och bolag.

Oavsett den nuvarande nivån av digitala förmåga, är kunskap något som alltid måste sättas i fokus för att den inte ska sjunka. Utvecklingen går så fort idag att nyförvärvad kompetens, snabbt kan gå förlorad. Det vi behöver koncentrera oss på under treårsperioden är:

1. **Kompetensförstärkning – "Öppen data"**

Förvaltningar och bolag äger sin egen information. Genom de nya kraven på "Öppen data" måste kommunkoncernen säkra att kunskapen hos tjänsteägare, tjänsteförvaltare och informations säkerhetssamordnare samt motsvarande roller i kommunens bolag, har tillräcklig kunskap för att göra kvalificerade bedömningar om vilken data vi kan tillhandahålla öppet och lättillgängligt eller tvärt om, d v s skydda den.

2. **Höjning av grundkunskaper**

Vi behöver också säkerställa att alla anställda har en grundläggande digital förmåga. Detta kan ske på flera sätt. Utbildningar är en åtgärd. För att få mesta möjliga effekt av utbildningsinsatser ska vi rikta insatserna dit, där dessa gör mest nytta. För att kunna göra det, måste vi ta hänsyn till både befintlig kompetensnivå och de verksamhetssystem som är förvaltnings- eller bolagsspecifika.

3. **Rekrytering**

Ett helt annat sätt att höja kompetensnivån är genom rekrytering. Här kan det både handla om att vara tydlig i sina kravspecifikationer och att nya medarbetare får en kvalificerad och genomtänkt introduktion. Det kan också handla om att rekrytera personal med särskild digital kompetens.

4. **Färre system**

Inom kommunförvaltningen har en stor mängd system. Ibland har vi flera system, vars uppgift är densamma. Vi måste därför fortsätta den påbörjade konsolidering och harmonisering av system som påbörjats, d v s minska antalet system och övergå till standardprodukter.

5. **Implementering av nya system**

I samband med implementering av nya system är kompetensspridningen av allra största vikt. Detta säkerställs genom att vi använder kommunens projektmetodik eller annan etablerad projektmetodik.

4.3.2 Externt fokus

Digital förmåga förutsätter att kommunens invånare och näringsliv har möjligheten att vara delaktig i det digitaliserade samhället. Det handlar dels om digital infrastruktur, men en större utmaning är målgrupper som t ex saknar utrustning, kunskaper, brister i svenska språket, står under förmyndarskap eller har god man.

Digitalt utanförskap är numera ett hot mot den hållbara och lokala utvecklingen. Fokus ska därför ligga på att identifiera:

- hur det digitala utanförskapet inom kommunen ser ut,

- hur omfattande det kan antas vara,
- vad som är rotorsaker till det digitala utanförskapet i kommunen,
- och, om det är möjligt och ekonomiskt försvarbart: överbrygga det.

För att kunna mäta effekterna av insatser som görs för att minska det digitala utanförskapet behöver vi verktyg. Idag görs mätningar på riksnivå, men det saknas uppföljningsinstrument för regional och lokal nivå. Målet är att inledningsvis hitta sätt att mäta effekterna och därefter starta upp systematisk uppföljning.

4.3.3 Indikatorer

- Gemensamt för förvaltningar och bolag:
  - DiMiOS-undersökningen som sker inom ramen för Region Jönköpings Digitaliseringsråd, varje eller vartannat år (frekvensen bestäms av Digitaliseringsrådet).
  - Omfattningen av det digitala utanförskapet hos invånarna i kommunen.
- Förvaltningarna:
  - Förändringar i ”Hur gör jag?”-frågor hos IT-avdelningens användarstöd.
  - Antal genomförda utbildningar inom digitaliseringsområdet i kunskapsportalen.
  - Minskat antal system som utför samma sak.
- Bolagen
  - Uppföljning av digital förmåga i samband med utvecklingssamtal eller på annat sätt som bolagen finner lämpligt.

4.4 Standardisering

Standardisering är en förutsättning för en säker digital infrastruktur och en högre nyttorealisering.

4.4.1 Standardlösningar

Bästa sättet att vidmakthålla en säker infrastruktur är att använda standardlösningar. Driftsäkerheten ökar. Det blir enklare att identifiera vad som skall övervakas. Övervakningen kan också effektiviseras med hjälp av AI.

Kommunens förvaltningar ska fortsätta arbetet med att konvertera unika lösningar till standardlösningar. Det gäller både hårdvara och mjukvara.

Processen för förvaltningarnas användarstöd ska också standardiseras och i så hög grad som möjligt automatiseras.

4.4.2 Finansieringsmodell för förvaltningarna

Den förvaltningsledda delen av kommunkoncernen måste säkerställa att den har en finansieringsmodell som är tydlig, långsiktig och som optimerar användningen av tillgänglig utrustning, systemstöd och användarstöd.

Finansieringsmodellen ska harmoniera med kommunens ekonomiska styrningsprinciper. Modellen ska också skilja på den infrastruktur, säkerhet, system och programvara som inte är valbar och det som är valbart.

4.4.3 Indikatorer

- Förvaltningarna:
  - Nöjdheten med internt användarstöd.
  - Ekonomisk uppföljning enligt den nya finansieringsmodellen. Antalet utbytta och uppgraderade system per år.
  - Andelen standardsystem av samtliga system.

4.5 Infrastruktur & säkerhet

Under perioden 2018 – 2020 har kommunens förvaltningar och bolag haft i uppdrag att öka den digitala verksamhetsutvecklingen. Alla verksamheter har i olika hög grad gjort förändringar i ett antal processer. Det finns processer som skulle kunna effektiviseras, men med rådande infrastruktur (digitalt arv) är detta inte görligt. Det ökade hotet från omvärlden, gör samtidigt att säkerhetsfrågorna har blivit allt viktigare. Även detta påverkar den snabbhet och förändringsvilja som finns i våra förvaltningar och bolag.

Säkerhet kan delas in i:

- teknisk säkerhet, där vi ombesörjer att obehöriga inte kan ta sig in på våra nätverk.
- kontosäkerhet, där vi säkerställer att det är rätt användare som ansluter
- intrångsdetektering där vi övervakar kommunikationen och får indikationer om det sker aktivitet utöver det normala.
- övrig informations säkerhet, d v s konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.

Andra viktiga delar för att ha en väl fungerande infrastruktur är processer för användarstöd och licenshantering.

4.5.1 Internt fokus

- **Informationssäkerhet**

Kommunerna i Region Jönköping har gemensamt beslutat att alla kommuner ska ha infört ett informationsledningssystem (LIS) baserat på ISO 27001 senast år 2022 som omfattar kommunförvaltningarna (ej bolagen). Arbetet är påbörjat med stor kraft i Gislaved, men måste slutföras enligt liggande plan och därefter underhållas.

- **En modern IT-miljö**

Moderna IT-miljöer är enklare och billigare att underhålla än omoderna. Därför är det viktigt att vi uppgraderar både hårdvara och mjukvara kontinuerligt. Om vi inte gör det, kommer vi successivt bygga upp en IT-skuld som i ett senare skede blir dyrare och mer omfattande att åtgärda. Omoderna IT-miljöer har dessutom ofta bristande användarstöd.

- **Säkrare nätverksinloggning**

Dagens inloggning till förvaltningarnas nätverk ska ersättas med en två-faktorlösning. Det samma gäller bolag som hanterar säkerhetsklassad information i sina system.

- **Singel sign on**
Förvaltningsorganisationen ska också införa singel sign on, d v s att inloggning på nätverk automatiskt sköter inloggning till system som individen ska ha tillgång till. Detta kräver korrekt information om individen där det är tekniskt möjligt. När omodernt systemstöd byts ut, ska nya system ha dessa förutsättningar.
- **Effektiv övervakning.**
Med effektiv systemövervakning ska inte kommunkoncernens verksamheter påverkas om IT-miljöerna är på väg att få driftsstörningar eller om säkerheten hotas.
- **Användarstöd**
Genom ett standardiserat sätt att erbjuda förvaltningarnas personal användarstöd kan vi både effektivisera stödet och höja kvalitén. Processen behöver därför revideras och göras tydlig. Genom att standardisera processen får förvaltningarna också bättre beslutsunderlag till sitt förbättringsarbete.
- **Licenshantering**
Oavsett om man har för många eller för få licenser kan detta vara kostnadsdrivande. Kontroll över licenshantering ska säkerställa att vi optimerar nyttan av den kostnad som vi har för licenser.
- **Säker Digital Kommunikation (SDK)**
Vid årsskiftet 20/21 stängdes det 3 år långa rikspanprojektet med att ta fram en plattform för säker digital kommunikation offentliga aktörer emellan. Kommunens ansvar i detta arbete är att etablera kontakten mellan kommunens infrastruktur och den rikstäckande plattformen. Detta måste prioriteras i budgetarbetet och genomföras senast under 2023.

4.5.2 Externt fokus

Både regeringens och EU:s mål om utbyggnad av bredband till hushåll och företag innebär att vi måste fortsätta att bygga ut och säkra bredband med hög kapacitet till kommunens invånare och företag. Det är också en viktig del i arbetet att motverka digitalt utanförskap. Regeringens mål är att "hela Sverige ska vara uppkopplat 2025".

Internet of Things (IoT), kräver lokal infrastruktur i form av LoRa-nätverk eller t ex 5G. För att kunna testa olika IoT-lösningar behöver vi ha denna infrastruktur på plats. Gislaveds Energikoncern kommer att utveckla ett affärskoncept för detta. Med infrastruktur på plats kan energi bolaget sälja IoT-kapacitet till både kommunkoncernen och näringslivet i kommunen.

4.5.3 Indikatorer

- Gemensamt för förvaltningar och bolag
  - Antal digitala driftstörningar per kvartal, d v s då internt arbete inte kan utföras, publika e-tjänster inte kan användas eller då leveranser inte kan genomföras.
  - Varje förvaltning och bolag definierar vilka intrångsförsök som anses vara allvarliga ur ett informationssäkerhetsperspektiv. Definitionerna ska uppfylla kraven i GDPR- och NIS-direktiven samt svensk säkerhetslagstiftning. Därefter mäts dessa intrångstyper per kvartal.

- Införande av två faktor-inloggning inom förvaltningsorganisationen samt bolag som hanterar skyddsvärd information.
- Klassning av systeminformation i KLASSA eller motsvarande verktyg, därefter årlig revidering. Klassning av systeminformation ska underlätta beslut om vilken information som kan tillgängliggöras som "öppen data" eller lämnas ut på begäran.
- Revidering av antal licenser per system och år.
- Förvaltningsorganisationen
  - Enligt en överenskommelse mellan kommunerna i Region Jönköping ska kommunerna ha implementerat ett ledningssystem för informations säkerhet (LIS) senast 2022. Därefter sker årliga revisioner. Detta gäller även Gislaved.
  - Införande av "singel sign on" sak vara genomfört senast 2023.
  - Kontinuerlig uppdatering av system (sista versionen). Detta följs upp i taktiska möten.
  - Senast 2023 ska kommunens förvaltningar kunna kommunicera säkert med andra myndigheter via den plattform som tagits fram på riksnivå.
- Bolag
  - System/rutiner för att ha kontroll över efterlevnaden av de regelverk som styr informationssäkerhetsarbetet ska utarbetas alternativt aktivt underhållas.
  - Kommuninvånarnas tillgång till bredbandskapacitet enligt regeringens fastställda mål (kan förändras över tid). Post-och telestyrelsen levererar årliga mätningar.

4.6 Innovation & samarbete

4.6.1 Innovationsfokus

För att öka hastigheten i innovationsarbetet har kommunen inrättat en labbverksamhet. Verksamheten ska under 3 års-perioden 2021 – 2023 inrikta sitt arbete mot automatisering med hjälp av:

1. RPA (Robotic Process Automation) d v s robotisering,
2. Internet of Things (Sakernas internet)
3. Artificiell Intelligens (AI).

De olika teknikerna har, var och en, en stor potential att öka förvaltningarnas servicegrad mot externa målgrupper. Den verkligt stora potential de erbjuder är framför allt att spara mycket tid på arbetsuppgifter som idag är manuella, repetitiva, tidskrävande och ofta tråkiga. Därmed ökar automatiseringen möjligheterna att lägga medarbetarnas tid på sådana arbetsuppgifter som är mer värdeskapande för våra målgrupper samtidigt som de erbjuder en bättre arbetsmiljö.

Signifikant för innovationsarbetet är dess motto: "Tänk stort, gör det smått, göra det nu." Initiativen bygger alltid på verkliga utmaningar som våra verksamheter har.

4.6.2 Processfokus

För att öka nyttorealiseringsen är kartläggning av våra viktigaste verksamhetsprocesser och arbetsätt nödvändig. Det är i verksamhetsprocesserna vi kan identifiera det som kan höja tillgänglighet och upplevd service.

Det är också i verksamhetsprocesser och arbetsätt vi kan identifiera var vi kan vinna tid till värdeskapande arbete. Processkartläggningar är lika viktig vid byte av gammalt systemstöd, som vid införande helt nya lösningar. Det är helt enkelt ett grundfundament för modernisering av arbetsätt och nya sätt att organisera arbetet.

4.6.3 Samarbete

För att vi ska hitta de innovativa lösningarna men också utvecklings- och driftssamarbeten krävs det tätt samarbete, både internt mellan förvaltningar och bolag, men också externt med andra kommuner, regioner, myndigheter, via nätverk, forum, leverantörer, branschföreningar etc.

Sist, men viktigast: samverkan med kommunens invånare och näringsliv.

4.6.4 Omvärldsbevakning

Innovation kräver en aktiv omvärldsbevakning. För att täcka kommunkoncernens alla verksamheter måste vi samarbeta. Varje förvaltning och bolag ansvarar för omvärldsbevakning inom sina respektive ansvarsområden. Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för den övergripande omvärldsbevakningen.

4.6.5 Indikatorer

- Gemensamt för förvaltningar och bolag
  - Upplevd tillgänglighet och kvalitet följs upp i externa nöjdhetsmätningar som görs genom branschföreningar, Region Jönköping, SKR eller i egen regi.
  - Effekter av automatisering, t ex tidsvinster och kvalitetsförbättringar, mäts inom ramen för aktuellt innovationsprojekt.
  - Frekvensen genomförd samverkan med kommuninvånare och kommunens näringsliv/år.
- Förvaltningar
  - Antalet nya GIS-applikationer.
  - Antal besök per GIS-applikation.
  - En ny mötesform för internt samarbete och nätverkande adderas till förvaltningsmodellen för digitala tjänster.

Exempel på samarbeten

Hemtjänstens användning av GIS-kartor för att planera och optimera sina rutter.

Region Jönköpings pilotprojekt där bl a IoT-teknik testas.

Traditionella samarbeten med grannkommunerna:

- Turism
- Säkerhet och beredskap
- Räddningstjänst
- Telefoni

4.6 Digitala tjänster

Det ska vara både enkelt och säkert för invånare, företag och föreningar i kommunen att sköta sina kontakter med förvaltningar och bolag. Ambitionen är att komma så nära en tillgänglighet på 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan som möjligt. Detta kan vi bara lösa genom olika digitala tjänster.

4.7.1 Portallösning (Mina sidor)

Varje myndig kommuninvånare samt företag och föreningar som är verksamma i kommunen, ska i framtiden få sin egen portal till kommunkoncernen. I denna portal ska så mycket som möjligt som är relaterat till personnummer eller organisationsnummer finnas samlat. Omyndiga barns personnummer ska kunna länkas till vårdnadshavare. Genom fullmakt ska även kommuninvånare kunna knytas till annan person, t ex äldre som behöver stöd av annan person för sina kontakter med kommunen.

Det finns stora tidsvinster för såväl kommunkoncernen, som för invånare och näringsliv att hämta i en portallösning. Det är ett långsiktigt mål som sträcker sig bortom 2023. Därför ska det prioriteras, planeras och om möjligt påbörjas under treårsperioden. Vi ska utgå från behoven som förvaltningarnas och bolagens olika målgruppers har. I detta sammanhang är det också viktigt att vi väljer lösningar som minimerar det digitala utanförskap som finns i kommunen.

Fakta är att kommunbolagens IT ligger helt separerat från förvaltningarnas. I uppgiften ingår det därför att identifiera om och i så fall hur man skulle kunna binda samman förvaltningarnas lösning med bolagens. Även här är det målgruppernas intresse som ska sättas i centrum.

4.7.2 Öppen data

Digitala tjänster inkluderar också "Öppen data", d v s data som redan idag är offentlig.

Internationellt har "Öppen data" blivit ett begrepp som fått stor genomslagskraft i många av världens demokratier. Sveriges regering har pekat ut riktningen genom att inrätta "Myndigheten för digital förvaltning" (DIGG).

Genom att öppet redovisa data bidrar vi till en ökad insyn i det kommunala arbetet som ytterst stärker demokratin, både lokalt och nationellt. Sådan information kan t ex vara kommunens leverantörsfakturer eller uppgifter om löneskillnader mellan män och kvinnor. Det kan också vara vattenkvalitet i kommunens sjöar, luftkvalitet eller invägd mängd sopor.

Det finns även ett parallellt syfte: externa aktörer ska kunna använda tillgänglig data på nya sätt. Tillgänglig data kan t ex användas av IT-utvecklare som utvecklar nya appar och andra digitala tjänster. Därmed förväntas de också bidra till samhällsnytta på alla möjliga olika sätt.

En bonus med digital teknik är att kommunen inte behöver behandla varje enskild begäran om att begära ut offentliga handlingar individuellt och manuellt från kommunens eller bolagens arkiv. Där ligger tidsvinsten för kommunernas alla verksamheter

The screenshot displays the Stockholm Open Data Portal interface. On the left, there is a sidebar with search filters including 'GEOGRAFISK SÖKNING' (Geographic Search) with a map, 'AMNESOMRÅDEN' (Neighborhoods) with a list of categories, and 'TYP AV DISTRIBUTION' (Type of Distribution) with checkboxes. The main content area shows a search result for '3D-Byggnader (LOD2)'. Below this, there are several data layers listed, each with a title, a brief description, and a 'VISA METADATA' button. The layers include:

- 3D-Byggnader (LOD2)**: 3D-Byggnader av byggnader med detaljerad detaljstruktur. 3D-Byggnader (LOD2) används för planering och visualisering av städer för användare och för utvärdering i planeringsprocesser.
- 3D-Byggnader generaliserad (LOD1)**: 3D-Byggnader är modeller i tre dimensioner av byggnader upp till sju meters höjd. Samtliga 3D-Byggnader har generaliserad 3D-Byggnader som visar byggnadens utformning och höjd. 3D-Byggnader lämnar inte detaljerade detaljer som 3D-Byggnader.
- Andel miljöbilar av totalt antal bilar i hela den geografiska kommunen, (%) (Kolada)**: Andel miljöbilar i hela kommunen av totalt antal bilar i hela kommunen. Andelen miljöbilar i hela kommunen är 10%. Andelen miljöbilar i hela kommunen är 10%.
- Anmälda våldsbrott i kommunen, antal/100 000 inv (Kolada)**: Anmälda våldsbrott i kommunen. Andelen våldsbrott i kommunen är 10%. Andelen våldsbrott i kommunen är 10%.
- Avrinningsområden (Naturliga) - Öppna data**: Naturliga Avrinningsområden i kommunen. Detta är en lista över de naturliga avrinningsområdena i kommunen. Detta är en lista över de naturliga avrinningsområdena i kommunen.
- Avrinningsområden dagvatten (Tekniska, Recipient) - Öppna data**: Avrinningsområden för dagvatten i kommunen. Detta är en lista över de tekniska avrinningsområdena i kommunen. Detta är en lista över de tekniska avrinningsområdena i kommunen.

Exemplen ovan visar på hur allmänheten kan ta del av en stor mängd information som är tillgänglig dygnet runt.

4.7.3 Indikatorer

- Gemensamt för förvaltningar och bolag
  - Antalet besök på kommunens och bolagens hemsidor och sociala medier.
  - Antalet inloggningar till kommunens portal (när portalen är på plats).
- Förvaltningar
  - Antalet manuellt utlämnade handlingar per år.

5. Förklaringar – ordlista

- **Agenda 2030**
Förenta Nationernas 17 globala mål för år 2030.
- **Automatisera**
I samband med digitalisering använder man sig av automatisering som ett verktyg för att underlätta repetitiva och regelstyrda arbetsuppgifter.
- **DIGG**
Myndigheten för digital förvaltning
- **Digitalisering**
Övergången från analog till digital informationsbehandling och omställning till ett digitalt informationssamhälle i stort. Digitalisering är ett strategiskt förhållningssätt som syftar till att skapa större nytta genom nya eller förändrade arbetssätt med hjälp av digital teknik.
- **Digital infrastruktur**
De fysiska förutsättningar som krävs för att åstadkomma digital informationsöverföring (t ex fiberkablar), tillsammans med standarder och grundläggande tjänster som behövs för att bära den överföringen (t ex BankID).
- **Digitalt utanförskap**
Digitalt utanförskap innebär att man saknar kunskap, förmåga och tekniken för att ta del av den digitala världen. Den dryga miljon svenskar som beräknas befinna sig i digitalt utanförskap behöver mer kontakt med samhällets funktioner än genomsnittet. En stor andel av de som befinner sig i digitalt utanförskap är äldre, födda utanför Europa eller har låg inkomst.
- **EU**
Europeiska Unionen
- **FB Digitalisering, förkortas FBGD**
Fasta beredningsgruppen för digitalisering är kopplad till kommundirektörens ledningsgrupp (KDLG) och syftar till att avlasta kommunledningen i löpande frågor och specifika uppdrag samt skapa bredare delaktighet i frågorna. Ordföranden i FB Digitalisering ingår i kommundirektörens ledningsgrupp.
- **FN**
Förenta Nationerna
- **GIS**
GIS är ett informationssystem för att samla in, lagra, analysera och presentera lägesbunden information. Enkelt beskrivet är systemet en kombination av kartor och tabellinformation (databaser) som lagras och hanteras i digitalt. I GIS-systemet görs analyser, beräkningar och simuleringar som kan användas som beslutsstöd för privatpersoner eller på en mer avancerad nivå i företag, offentlig sektor och inom forskning
- **Gislaveds kommun**
När vi använder något av begreppen Gislaved eller Gislaveds kommun menar vi hela det geografiska området Gislaveds kommun.

- **Gislaveds kommunkoncern**
När vi använder begreppet kommunal organisation menar vi samtliga förvaltningar och bolag som ingår i Gislaveds kommun.
- **Informationssäkerhet**
Informationssäkerhet är de åtgärder som vidtas för att förhindra att information: görs tillgänglig för eller i övrigt kommer obehöriga till del (konfidentialitet), förändras, vare sig obehörigen, av misstag eller på grund av funktionsstörning (riktighet), och information ska kunna utnyttjas i förväntad utsträckning och inom önskad tid (tillgänglighet)".
- **Infrastruktur**
Digital infrastruktur omfattar inte enbart fysisk infrastruktur som t ex bredband, nätverk och utrustning, utan även s k mjuk infrastruktur i form av standarder och grundläggande tjänster som e-legitimation, betallösningar, digital signering etc.
- **Innovationslabbet**
Innovationslabbet är en del av kommunens avdelning för verksamhetsstöd. Innovationslabbet har till uppgift att testa (framförallt nya) digitala lösningar samt driva mindre projekt för att implementera digitala lösningar. Innovationslabbet ansvarar också i samarbete med förvaltningar och avdelningar för automatiseringen via RPA (robotar)
- **Integrering**
Att koppla ihop IT-system så att de fungerar tillsammans och kan utbyta information sinsemellan.
- **Internet of Things (IoT)**
IoT (Sakernas internet) handlar om att förse maskiner, fordon, hushållsapparater, kläder, fraktgods, men även djur och människor med sensorer och ställverk. Sensorerna kan känna av och ge oss information om status för saker, människor och djur och deras omgivning. Vi kan genom IoT också styra saker på distans – ställverk (actuators).
- **Invånare/Medborgare**
Kommunens invånare. Här inkluderas alla som bor i kommunen. I kontakt med kommunen kan medborgare benämnas olika t.ex. kund, invånare, brukare, anhörig, elev eller förälder.
- **KDLG**
Kommundirektörens ledningsgrupp
- **KF**
Kommunfullmäktige
- **KLASSA**
SKR:s IT-system för klassning av system och information.
- **Kommunkoncern**
En kommuns samtliga förvaltningar och kommunala bolag och stiftelser.
- **KS**
Kommunstyrelsen
- **KFS**
Kommunstyrelseförvaltningen

- **Myndigheten för digital förvaltning (DIGG)**
Myndighetens uppdrag är att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. De ska också stötta regeringen med underlag och analyser.
- **Nyttorealiserings**
Nyttorealiserings handlar om att investeringar ska få avsedd effekt både för den egna verksamheten och för invånarna.
- **Personuppgifter**
Personuppgifter är all slags information som kan knytas till en levande person. Det kan röra sig om namn, adress och personnummer. Även ljudinspelningar som lagras digitalt kan vara personuppgifter.
- **RPA**
Förkortningen står för Robotic Process Automation och kallas även Digital medarbetare. Det handlar om att automatisera vissa arbetsflöden, typiskt sådant som är repetitivt, utförs på grund av att något digitalt system är klart med sitt arbetsmoment, är regelstyrt utan en massa avvägningar eller undantag, matar andra digitala system.
- **SKR**
Sveriges kommuner och regioner
- **Skugg-IT**
När anställda äventyrar organisationens säkerhet genom att använda verktyg och applikationer som inte är godkända av IT-avdelningen eller genom svaga lösenord och osäkra molntjänster.
- **Verksamhetsutveckling**
Verksamhetsutveckling tar stöd i digitalisering och handlar om att kunna bli bättre på det man gör. Att veta vägen för att nå målen och se till att alla vet hur de ska göra för att följa den. Det berör både organisationen, systemen och det sätt man arbetar på.
- **Värdeskapande arbete**
Resultatet av värdeskapande arbete blir ett ökat upplevt värde för kund/invånare och anställda, ökad effektivitet alt. Lönsamhet och en hållbar utveckling.
- **Öppen data**
Data som är tillgängliga för alla att använda, modifiera och sprida utan inskränkningar i form av licenser, avgifter, patent eller upphovsrätt. All slags information kan vara Öppna data. Uttrycket används främst om data som har offentligt ursprung, men är inte begränsat till sådan information.

6. Referenser/ Källor

Nedan finns listat viktiga principer, regelverk och handlingsplaner som ligger till grund för denna kommunala digitala agenda.

6.1 Styrande dokument

- [FN:s Globala mål – Agenda 2030](#)
- [European Interoperability Framework \(EIF\)](#)
- [Riksdagen beslutade mål att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter \(SKR 2017/12:87\)](#)
- [Regeringen och SKR:s strategi för digital utveckling: ”Utveckling i en digital tid”](#)
  - [Hållbara mätmetoder av strategin för digital utveckling Ledning, styrning och organisation inom digitalisering](#)
  - [Vision för e-hälsa 2025](#)
  - [Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet](#)
  - [Nationell handlingsplan för digitalisering av skolväsendet](#)
  - [Svenskt ramverk för digital samverkan](#)
- [Regeringen: Bredbandsstrategin - Sverige helt uppkopplat 2025](#)
- [Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd](#)
- [Digitaliseringsstrategi – För ett hållbart digitaliserat Jönköpings län](#)
- [.Kommunplan 2019-2022 – Gislaveds kommun](#)

6.2 Undersökningar, rapporter och vägledningar

6.2.1 Undersökningar

- [Digitalisering i välfärden, SKR 2019](#)
- [Svenskarna och internet, Internetstiftelsen 2019](#)
- [Svenskarna och internet, delrapport om digitalt utanförskap, 2020, Internetstiftelsen 2020](#)
- [DiMiOS 2020 – kommunkoncernens resultat](#)

6.2.2 Rapporter

- [DIGG: Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata \(Slutrapport för regeringsuppdragen Fi2018/02149/DF, Fi2018/03036/DF och I2019/01060/DF\)](#)
- [DiMiOS Statusrapport 2020 \(film\)](#)

6.2.3 Vägledningar

- [Introduktion till säkerhetsskydd, SÄPO](#)
- [Vägledning: Säkerhetsskyddsanalys, SÄPO](#)
- [Vägledning: Informationssäkerhet, SÄPO](#)
- [NIS-direktivet, SKR](#)
- [Molntjänster, SKR](#)

6.3 Bilagor

[Bilaga 1 – Nulägesmanställning](#)

[Bilaga 2 – Skattning av IT-mognad](#)

[Bilaga 3 – Tidstjuven Rapport](#)

[Bilaga 4 - Öppna data-samverkan ÖD - Erbjudande om stöd](#)

[Bilaga 5 – DiMiOS-resultat 2020, Gislaveds kommunkoncern](#)

Ks §178

Dnr: KS.2019.197

1.3.1

Antagande av Strategi för hållbar utveckling**Beslut**

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta Strategi för hållbar utveckling daterad den 22 april 2021 och ger i uppdrag till nämnder, styrelser och bolag att beakta strategin i planerings- och uppföljningsprocessen, i alla inriktningsbeslut och i åtgärdsplanering.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att Klimatstrategi för Gislaveds kommun daterad den 18 september 2008 och Strategi för integration i Gislaveds kommun daterad den 23 oktober 2014, upphävs och ersätts av Strategi för hållbar utveckling.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att Strategi för folkhälsa och handlingsplan för folkhälsoarbete 2013-2016, Tillgänglighetstrategi 2010-2014 och Energistrategi för Gislaveds kommun 2011-2020 upphävs och ersätts med Strategi för hållbar utveckling.

Ärendebeskrivning

Ett förslag till strategi för hållbar utveckling har utarbetats för att fastlägga övergripande inriktningar för en hållbar utveckling inom Gislaveds kommun. Syftet är att kommunen ska bidra till att uppnå de globala målen för hållbar utveckling såväl som att kommunens långsiktiga vision ska nås. Strategin har utarbetats för den geografiska omfattningen av Gislaveds kommun och innehåller sju prioriterade områden:

- Hållbar användning av mark och vatten
- Gröna och inkluderande samhällen
- Välmående människor som kan nå sin fulla potential
- En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad
- Kommunikationer och relationer för hela kommunen
- En klimatneutral kommun driven av förnybar energi
- Medvetna konsumtions- och produktionsmönster

Strategiförslaget beskriver vad alla aktörer inom kommunen gemensamt behöver åstadkomma och utgör en grund för dialoger med olika aktörer om vilken roll de vill spela i utvecklingen av kommunen. Avsikten är att strategin ska kunna utgöra plattform för samverkan.

Strategin ska utgöra vägledning för inriktningsbeslut och för åtgärdsplanering i alla nivåer i den kommunala koncernen. Den ska vara underlag för prioriteringar i kommunplan och planeringsdirektiv. Strategins inriktningar ska också utgöra vägledning för den fysiska planeringen och vara grund för riktlinjer i den kommunomfattande översiktsplanen.

Strategin följas upp årligen med hjälp av kommunövergripande indikatorer som redovisas varje år i en statusrapport. En djupare utvärdering av strategin görs en gång per mandatperiod inför framtagande av en kommunplan.

Ks §178 (forts.)

Strategiförslaget innehåller övergripande inriktningar på en rad områden och avser därför att ersätta fem andra strategier varav två upphävs och tre som inte kommer att uppdateras.

Det två strategier som upphävs är:

- Klimatstrategi 2008
- Integrationsstrategi 2014

Det tre strategier som inte kommer att uppdateras är:

- Strategi för folkhälsa och handlingsplan för folkhälsoarbete 2013-2016,
- Tillgänglighetsstrategi 2010-2014
- Energistrategi 2011-2020

Strategiförslaget har tagits fram under ledning av en styrgrupp som består av kommundirektörens ledningsgrupp kompletterad med de kommunala bolagens vd:ar. Personal från kommunstyrelseförvaltningens avdelning för hållbar utveckling har utgjort arbetsgrupp. Som ett led i strategiarbetet har en nulägesbeskrivning tagits fram som beskriver läget på hållbarhetsområdet i kommunen. Under hösten 2020 genomfördes ett i huvudsak digitalt dialogarbete med nulägesanalysen som grund. Målgrupper för dialogen var föreningar, barn- och unga och företag men även allmänheten hade möjlighet att ge synpunkter på vad de ansåg vara viktigt för hållbarhetsarbetet i Gislaveds kommun. Under processen har också flera workshops med politiker och tjänstepersoner genomförts. Kommunstyrelsens arbetsutskott och demokratiberedningen har också hållits informerade om arbetet.

Efter att kommunstyrelsen har berett ärendet har strategin reviderats och daterats om till den 25 maj 2021.

Beslutsunderlag

Förslag till Strategi för hållbar utveckling daterad den 22 april 2021
Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 3 maj 2021
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning, daterad den 18 september 2020
Klimatstrategi för Gislaveds kommun 2008
Strategi för integration i Gislaveds kommun 2014
Strategi för folkhälsa Gislaveds kommun och handlingsplan för folkhälsoarbetet 2013-2016
Tillgänglighetsstrategi 2010-2014
Energistrategi 2011-2020
Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 3 maj 2021
Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §163
Förslag till Strategi för hållbar utveckling daterad den 25 maj 2021
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning, daterad den 18 september 2020, rev 28 maj 2021

Yrkanden

Jonas Ericson (M) med instämmande av Marie Johansson (S): Bifall till liggande förslag.

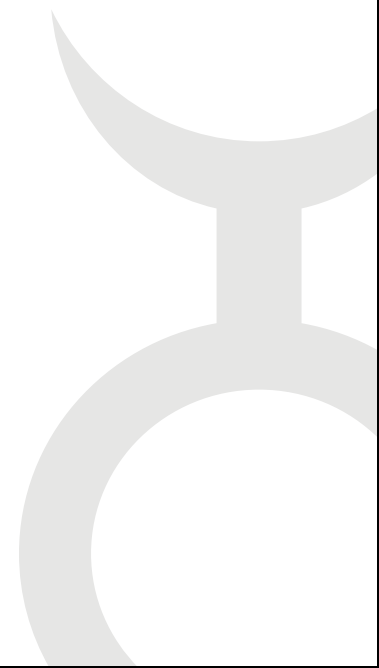
Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

STRATEGI FÖR FOLKHÄLSA GISLAVEDS KOMMUN

ÅR 2013 - 2016

FÖRORD

Mat, kultur, sjukvård, bebyggelse, socialt sammanhang, kunskaper, motion...
– Ja, listan på begrepp, som påverkar vår hälsa, kan göras mycket lång!

Begreppet "folkhälsa" blir en allt viktigare del i människors vardag. Förr kopplade man oftast hälsa till att inte vara fysiskt sjuk eller ha ett handikapp.

Idag står ordet hälsa eller – som vi hellre säger – folkhälsa för ett mycket bredare perspektiv. Det innebär att vi skall må bra; inte bara fysiskt, utan också psykiskt och socialt. För att nå detta krävs en hälsovänlig samhällsmiljö med förutsättningar för individen att få det stöd den behöver. En god hälsa på lika villkor är ett visionsmål kommunen har att leva upp till.

Samhället blir allt bättre på att ta till sig och förmedla vad som kan ge förutsättningar för en god folkhälsa. Det är då viktigt att vi i Gislaveds kommun fortsätter vårt aktiva arbete med folkhälsofrågor. Vår folkhälso-plan är nu reviderad för andra gången och har som syfte att utifrån ett målmedvetet synsätt vara det redskap, som kan främja en bättre folkhälsa.

Det vi gör idag, ser vi resultat av i framtiden. Att satsa samhällsresurser på folkhälsa är därför en investering som på sikt gynnar oss alla.

Niclas Palmgren
Ordförande folkhälsorådet Gislaveds kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Bakgrund	5
Nationellt	5
Regionalt	6
Lokalt	6
Andra utgångspunkter som ska vägleda folkhälsoarbetet	6
Beskrivning av de nationella folkhälsomålen	7
Delaktighet och inflytande i samhället	7
Ekonomiska och sociala förutsättningar	7
Barns och ungas uppväxtvillkor	7
Hälsa i arbetslivet	8
Miljöer och produkter	8
Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård	9
Skydd mot smittspridning	9
Sexualitet och reproduktiv hälsa	9
Fysisk aktivitet	10
Matvanor och livsmedel	10
Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel	10

Gislaveds kommuns folkhälsoarbete för 2013–2016	11
Barns och ungas uppväxtvillkor	12
Miljöer och produkter	12
Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel	12
Uppföljning	13
Bilaga	
Statistik över indikatorer och pågående insatser inom folkhälsa i Gislaveds kommun	14

INLEDNING

Folkhälsorådet i Gislaveds kommun har till uppgift att bevaka folkhälsotillståndet och stödja utvecklingen av folkhälsoarbetet i kommunen. Folkhälsorådet står bakom denna strategi för folkhälsa och anger vilka områden som är i fokus i folkhälsoarbetet. Strategin är tvärssektoriell och omfattar såväl kommunens verksamheter som länets lokala hälso- och sjukvård. För att nå en god folkhälsa bedrivs folkhälsoarbetet med ett brett spektrum av folkhälsoaktörer: näringsliv, föreningsliv, kyrka/samfund samt andra myndigheter och organisationer som är verksamma inom kommunen.

Allt folkhälsoarbete i Gislaveds kommun ska genomföras av ett helhets- och jämlikhetstänkande där vi strävar efter att öka människors delaktighet i samhället och inflytande över sina liv.

Strategi för folkhälsa är grundad på kunskaper om befolkningens hälsa i kommunen och utgår från den svenska folkhälsopolitiken med elva nationella folkhälsomål och det övergripande målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. En samlad statistik över indikatorer samt pågående insatser inom folkhälsa i Gislaveds kommun har tagits fram och visas i bilaga 1. Med detta som bakgrund har Folkhälsorådet valt tre folkhälsomål som ska vara i fokus för folkhälsoarbetet i Gislaveds kommun under 2013–2016. Dessa folkhälsomål är; barns och ungas uppväxtvillkor, miljöer och produkter samt tobak, alkohol, narkotika doping och spel.

BAKGRUND

En god hälsa är betydelsefullt både för individen och för samhället som vi lever i. En god hälsa innebär att uppleva ett fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, men likväl att känna sig behövd, uppleva tillvaron som meningsfull och att ha kontroll över sitt eget liv. Forskning visar att hälsa är komplext och att flertalet av dagens sjukdomar och hälsoproblem beror på flera samverkande faktorer. Det är därför mer effektivt att inrikta folkhälsoarbetet på så kallade bestämningsfaktorer än på enskilda sjukdomar.

Hälsans bestämningsfaktorer finns på olika nivåer. Vårt arv, kön eller ålder kan vi inte förändra. Däremot kan vi själva välja vilken livsstil vi vill ha. Levnadsvanorna påverkas dock av livsvillkoren, de psykosociala resurserna och samhällets utformning.

Att arbeta med folkhälsa handlar inte bara om att skapa förutsättningar för en så god hälsa som möjligt i befolkningen, det handlar även om att den ska vara jämlikt fördelad. Genom systematiskt hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser på det lokala planet ges befolkningen goda förutsättningar att göra hälsosamma val i sina liv.

Nationellt

Folkhälsan har alltid spelat en stor roll för en nations utveckling och överlevnad. I början av 2000-talet antog Sveriges regering en nationell folkhälsopolitik med elva mål. Målen omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för den svenska folkhälsan och det övergripande målet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa för hela befolkningen.

De nationella folkhälsomålen är:

- 1: Delaktighet och inflytande i samhället
- 2: Ekonomiska och sociala förutsättningar
- 3: Barns och ungas uppväxtvillkor
- 4: Hälsa i arbetslivet
- 5: Miljöer och produkter
- 6: Hälsofrämjande hälso- och sjukvård
- 7: Skydd mot smittspridning
- 8: Sexualitet och reproduktiv hälsa
- 9: Fysisk aktivitet
- 10: Matvanor och livsmedel
- 11: Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Regionalt

Landstinget och kommunerna i Jönköpings län antog våren 1998 ett Hälsopolitiskt program för Jönköpings län. Programmet visar på vikten av jämlikhet i hälsa samt olika vägar för att bevara och förbättra hälsan bland länsborna.

Lokalt

Fokus för folkhälsoarbetet i Gislaved ligger i första hand på de frisk- och skyddsfaktorer som kan utvecklas i den närmaste omgivningen. Att ta fasta på de faktorer som bidrar till hälsa är således centrala, även när syftet är att förhindra olika beteenden som är riskfyllda. Mot bakgrund av att kommun och landsting har ett gemensamt ansvar för befolkningens hälsa togs en första gemensam strategi för folkhälsoarbetet i Gislaveds kommun fram år 2004 av Folkhälsorådet. Strategin har därefter reviderats vid ett tillfälle och nuvarande strategi för folkhälsa löper under åren 2013–2016. Folkhälsorådet har under dessa år valt att fokuserar på tre av de nationella folkhälsomålen:

- Folkhälsomål 3 – Barns och ungas uppväxtvillkor
- Folkhälsomål 5 – Miljöer och produkter
- Folkhälsomål 11 – Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Andra utgångspunkter som ska vägleda folkhälsoarbetet

Folkhälsoarbetet fokuserar på de faktorer som påverkar folkhälsan, det vill säga livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor. Ansvaret för dessa är fördelade mellan olika sektorer och nivåer i samhället. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete kräver därför aktiva insatser av flera samhällsaktörer inom flera politiska områden. Många av dessa områden har egna planer och direktiv som är av betydelse för arbetet.

Exempel på andra utgångspunkter som vägleder folkhälsoarbetet i Gislaveds kommun är: översiktsplanering, handlingsprogram för olycksförebyggande arbete, nationell ANDT (alkohol, narkotika, doping, tobak) strategi, gång- och cykelvägsplan, lokal överenskommelse mellan polis och kommun, nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder, vårdprogram och kliniska kunskapsstöd för att förebygga och behandla vällevnadssjukdomar, länsövergripande handlingsplan för alkohol- och drogförebyggande arbete.

BESKRIVNING AV DE NATIONELLA FOLKHÄLSOMÅLEN

1. Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Brist på inflytande och möjligheter att påverka den egna livssituationen har ett starkt samband med hälsa. Om individer eller grupper upplever att de inte kan påverka de egna livsvillkoren och utvecklingen av samhället uppstår maktlöshet. I ett demokratiskt samhälle tillerkänns alla människor lika värde med jämlika möjligheter att vara delaktiga och ha inflytande. Rätten till delaktighet och inflytande gäller oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

2. Ekonomiska och sociala förutsättningar

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det finns ett samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglat av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk ohälsa, och leder till ökad ojämlikhet i hälsa.

3. Barns och ungas uppväxtvillkor

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Barn och unga är en av de viktigaste målgrupperna inom folkhälsoarbetet. Insatser för att främja barns långsiktiga hälsa kan ske på flera arenor. Metoder för föräldrastöd syftar till att förbättra samspillet och relationen mellan barn och föräldrar i hemmet. Andra viktiga arenor är förskola och skola. Där utvecklar och tränar barnen på olika kompetenser, t.ex. problemlösningsförmåga samt social och emotionell förmåga, som fungerar som skyddsfaktorer mot ohälsa. Dessutom kan specifika program som främjar hälsa och goda levnadsvanor, t.ex. goda kost- och motionsvanor, genomföras i dessa miljöer.

Psykiska besvär är en av de största orsakerna till ohälsa i befolkningen som helhet. Det finns goda möjligheter att förebygga psykisk ohälsa genom tidiga insatser under uppväxten.

4. Hälsa i arbetslivet

Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor minskar inte bara den arbetsrelaterade ohälsan, de sociala skillnaderna i ohälsa och bidrar till en allmänt förbättrad folkhälsa utan är även en nödvändig förutsättning för en hållbar tillväxt.

Utgångspunkten är att kraven i arbetslivet måste balanseras mot människors möjligheter att kunna fungera och må bra under ett helt arbetsliv. Individens verksamhet i arbetslivet ska gå att förena med familjeliv och fritid på hälsofrämjande sätt. Arbetsmiljön måste vara god och arbetsgivaren har enligt Arbetsmiljölagen ett stort ansvar i det avseendet. Arbete som präglas av en säker och trygg miljö, fysiskt såväl som psykiskt och socialt, bör eftersträvas.

Till grundvillkoren hör att ha kontroll, att känna delaktighet och inflytande över sitt eget arbete och hur det ska utföras och att kunna påverka arbetstakt/arbetsmängd till aktuell arbetsförmåga. Att bli sedd, vara någon som räknas med samt ha vissa utvecklingsmöjligheter i arbetet är andra viktiga faktorer.

Det räcker dock inte att endast förebygga ohälsa. Det behövs även insatser som främjar hälsa i arbetslivet. Begreppet Hälsofrämjande arbetsplatser står för arbetsplatser som dels inte producerar ohälsa, dels är arena för hälsofrämjande synsätt och aktiviteter i vid mening. I ett folkhälsoperspektiv borde vi inte bara sträva efter hälsofrämjande arbetsplatser utan även efter ett hälsofrämjande arbetsliv.

5. Miljöer och produkter

Målområdet Miljöer och produkter är relativt brett och omfattar vitt skilda typer av miljöer och exponeringssituationer. Det handlar om hela vår fysiska omgivning – luft, mark, vatten samt den bebyggda miljön. Boende, transporter, produktion och konsumtion av varor ger också upphov till många faktorer som på olika sätt påverkar hälsan. Även skadeperspektivet innefattas i målområdet och syftar till att skapa säkerhet i olika typer av miljöer som t.ex. trafikmiljö, arbetsmiljö, bostad, skola och fritid. En långsiktigt god folkhälsa är beroende av en hälsofrämjande och säker yttre miljö

6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård

Utöver det generella ansvaret för en god hälsa i befolkningen samt arbetet för att förebygga ohälsan (Hälso- och sjukvårdslagen, HSL 1982:763), har hälso- och sjukvården även ett ansvar att upplysa om metoder för att förebygga sjukdom och skada.

En hälsofrämjande hälso- och sjukvård är hälsoorienterad. Det betyder att all verksamhet inom hälso- och sjukvården riktar in sig på att förbättra hela befolkningens hälsotillstånd. En hälsoorienterad hälso- och sjukvård prioriterar aktiviteter som ger de största hälsovinster inte bara för patienter och individer, utan också för hälso- och sjukvårdens egen personal. Det senare för att vara en förebild för andra arbetsgivare i samhället. Fördelningen av resurser fokuseras dessutom på de befolkningsgrupper som har det största hälsobehovet. Detta bidrar till en jämlik hälsa för hela befolkningen samt ökade hälsovinster på befolkningsnivå. Ett hälsoorienterat fokus går längre än synsättet som ser utvecklingen av hälso- och sjukvården som är begränsad till utökad produktion, det vill säga utökade antal behandlingar, patientbesök, eller ingrepp.

7. Skydd mot smittspridning

Samhällets skydd mot smittsamma sjukdomar måste bibehålla en hög nivå för att inte de framsteg som gjorts i fråga om att minska förekomsten av smittsamma sjukdomar ska gå förlorade.

8. Sexualitet och reproduktiv hälsa

Möjligheten till trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande. En trygg sexualitet är fri från fördomar, diskriminering, tvång och våld. Sex är en viktig faktor i människors liv och har betydelse för lust och livsglädje.

Mäns och kvinnors livsvillkor påverkas av samhällets formella och informella strukturer och jämställdhetsfrågor måste vara en integrerad del av folkhälsoarbetet för trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa. Människor med funktionshinder är i högre grad än andra utsatta för faktorer som kan leda till en sämre sexuell och reproduktiv hälsa. Detsamma gäller även för människor med annan etnisk bakgrund.

Att förebygga hälsorisker förknippade med sexuellt beteende handlar förutom att stärka individens egen identitet och självkänsla också om saklig sexualkunskap och ökad förmåga att hantera relationer till andra människor.

9. Fysisk aktivitet

Regelbunden fysisk aktivitet främjar hälsa och välbefinnande samt har en sjukdomsförebyggande effekt. Med fysisk aktivitet menas all typ av rörelse som ger ökad energiomsättning. Alla individer bör vara måttligt aktiva minst 150 minuter varje vecka.

10. Matvanor och livsmedel

Maten har stor betydelse för folkhälsan, både i positiv och negativ bemärkelse. Maten är en källa till glädje samtidigt som vad vi äter har stor betydelse för vår hälsa. Våra matvanor har en central roll för flertalet av dagens folksjukdomar och i kombination med framförallt fysisk aktivitet kan en rad hälsoproblem såsom hjärt- och kärlsjukdomar, typ 2-diabetes, stroke, sjukdomar i rörelseorganen, vissa cancerformer och även psykisk ohälsa förebyggas.

För att i längden må bra är det viktigt att vi äter så omväxlande som möjligt. I en varierad kost bör fokus ligga på att öka intaget av fibrer, frukt och grönt samtidigt som intaget av mättat fett, salt och socker bör minska. Till hälsosamma matvanor hör också regelbundna måltider, portionsstorlekar som motsvarar energibehovet och en trivsamt måltidsmiljö.

11. Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Bruket av beroendeframkallande medel liksom spelberoende påverkar hälsan. Målet är att minska all form av droganvändning, ett samhälle fritt från narkotika och doping samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Att begränsa alkoholens negativa effekter, minska tobaksbruket och arbeta för ett narkotikafritt samhälle har länge varit viktiga folkhälsofrågor. Inte sällan är det samma personer som utgör riskgrupp för t.ex. alkohol, narkotika och spel. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet måste därför, för att bli effektivt, behandlas i ett sammanhang.

Tobak är den enskilt största hälsorisken i Sverige och tobak är i många fall en inkörsport till alkohol och andra droger. En överkonsumtion av alkohol medför allvarliga medicinska skador och sociala problem i stor omfattning.

GISLAVEDS KOMMUNS FOLKHÄLSOARBETE FÖR 2013 - 2016

De nationella folkhälsomålen är utgångspunkt för kommunens folkhälsoarbete. Det övergripande målet syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor. Alla som bor och verkar i Gislaved ska kunna påverka sina liv och levnadsvillkor.

Generella åtgärder som vänder sig till hela befolkningen ger individen större möjlighet att ta ansvar för sin hälsa. Därtill måste också särskilda insatser riktas till grupper som är utsatta för de största hälsoriskerna.

Folkhälsoarbetet i Gislaveds kommun ska under åren 2013–2016 fokusera på tre folkhälsomål. Nedan presenteras kommunens vision för varje målområde och inriktningar i arbetet. Parallellt har en handlingsplan för folkhälsoarbetet utformats. Arbetet med handlingsplanerna har skett i medborgardialog och i arbetsgrupper med nyckelpersoner från flera folkhälsoaktörer. Handlingsplanerna presenterar konkret det arbete som ska bedrivas för att nå kommunens visioner.

Barns och ungas uppväxtvillkor

Vision: Barn och ungdomar i Gislaveds kommun ska få trygga och goda uppväxtförhållanden.

Några av de viktigaste bestämningsfaktorerna för barns och ungas hälsa är familjeförhållanden, skolförhållanden och fritidsförhållanden. Dessa ska beaktas i kommunens folkhälsoarbete. I linje med FN:s barnkonvention är det dessutom viktigt att värna om alla barns lika rättigheter och värde.

Miljöer och produkter

Vision: Gislaveds kommun ska vara ett samhälle med hållbar utveckling ur både ekologiskt och socialt perspektiv. Invånarna ska få bo och verka i sunda inne- och utemiljöer samt ha tillgång till skadesäkra produkter.

Målområdet omfattar flera verksamheter och aktörer. Det är av avgörande betydelse för folkhälsan att samhällets skydds- och kontrollfunktioner upprätthålls och förbättras när kunskaper om sambanden mellan miljö, skador och folkhälsa ökar. En viktig del är att minska risken för och konsekvenserna av olyckor och minska lidande och skadeverkningar av olyckor.

Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

Vision: Invånarna i Gislaveds kommun ska ha en god livskvalitet och vara tobaks- och alkoholskadefria samt fria från övriga droger, doping och överdrivet spelande. Alla unga som växer upp i vår kommun ska ha rätt till att växa upp under trygga förhållanden med frihet från tobak, alkohol och övriga droger, doping och överdrivet spelande.

När det gäller tillgänglighet, konsekvenser och kostnader inom målområdet är det av värde att lyfta fram ett antal arbetsområden såsom tillgänglighetsbegränsning, prevention för barn och ungdomar, riskbruksprevention och trafiknykterhet.

UPPFÖLJNING

Handlingsplan med tidssatta insatser har parallellt tagits fram i samband med Strategi för folkhälsa. Insatserna i handlingsplanen syftar till att skapa samhälliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor och att nå kommunens visioner under målområdena barns och ungas uppväxtvillkor, miljöer och produkter samt tobak, alkohol, narkotika, doping och spel. Handlingsplanen pekar ut ansvariga för genomförandet. Det är också viktigt att arbetet med insatserna redovisas och följs upp. Uppföljning kommer att ske med hjälp av ett frågebatteri under 2015.

Det är viktigt att Strategi för folkhälsa blir ett levande dokument. Därför bör viss uppföljning årligen ske tillsammans med kommunens bokslut.

BILAGA

Statistik över indikatorer och pågående insatser inom folkhälsa i Gislaveds kommun (2012-09-01). Observera att detta är ett axplock av statistik och pågående insatser.

Målområde 1

Delaktighet och inflytande i samhället

- Andelen röstande i kommunen i valen 2010 var 80,3%, vilket var lägre än riket, 81,5%. (Kommunala basfakta 2011)
- o Ett JämlIndex (sammanvägning av flera variabler såsom arbetssökande, medelinkomst, föräldrapenning, förvärvsarbete) visar att Gislaveds kommun hamnar på plats 147 bland Sveriges kommuner avseende jämställdhet. (Kommunala basfakta 2011)
- 30% av eleverna i kommunen menar att det stämmer helt och hållet att lärarna i skolan tar hänsyn till elevernas åsikter. Andelen som tycker så minskar med stigande årskurs. (Elevernas skola 2011)
- 5% av eleverna i kommunen menar att det inte alls stämmer att lärarna i skolan tar hänsyn till elevernas åsikter. Andelen som tycker så ökar med stigande årskurs. (Elevernas skola 2011)
- 45% av eleverna i kommunen anser att elevrådet fungerar bra. (Elevernas skola 2011)

Ex. på pågående insatser inom området: Medborgardialog-projekt

Målområde 2

Ekonomiska och sociala förutsättningar

- Utbildningsnivån är låg i kommunen i förhållande till riket. (Kommunala basfakta 2011)
- I kommunen är det många som förvärvsarbetar. Generellt är det fler män än kvinnor i arbete. Ojämligheten är tydligast i åldern 20–24 år. (Kommunala basfakta 2011)
- Arbetslösheten är 8,9% 16–64 år i kommunen (feb 2012). Siffran lägger Gislaveds kommun på tredje plats vad gäller högsta arbetslöshet bland länets kommuner. (Kommunens utredare)
- Siffror från 2011 visar att unga vuxna (16–24 år) i kommunen är extra hårt drabbade av arbetslösheten. (Kommunens utredare)
- I kommunen är det en låg andel med höga inkomster liksom låga inkomster. Det är färre kvinnor än män som har hög inkomst och fler kvinnor än män som har låg inkomst. (Kommunala basfakta 2011)
- Under 2010 anmäldes 2 452 brott i Gislaveds kommun. Av dessa är 1 275 brott mot förmögenhet och 546 brott mot person. Det är en ökning jämfört med året innan. (BRÅ 2011)
- Det finns en generell känsla om att medborgare i kommunen känner sig otrygga.

Ex. på pågående insatser inom området: KUL-projekt, Samverkan Polis och kommun

Målområde 3

Barn och ungas uppväxtvillkor

- Under perioden 2007–2009 föddes det fler barn i kommunen med låg födelsevikt (mindre än 2500g) jämfört med riket. (Kommunala basfakta 2011)
- o Andelen rökande blivande mödrar i kommunen är påtagligt högre i förhållande till länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- o Andelen rökande spädbarnsföräldrar är högre i kommunen i förhållande till länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- Det är färre elever i åk 9 i kommunen som är behöriga till gymnasieskolan jämfört med länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- 2009 levde 573 antal barn (0–17 år) enl. barnomsfattigdomsindex (låg inkomststandard och försörjningsstöd) i Gislaveds kommun. (Rädda barnens årsrapport 2012)
- 89% av pojkarna och 80% av flickorna i åk 9 svarar att de mår bra. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- 95% av pojkarna och 87% av flickorna i åk 9 svarar att de trivs med livet just nu. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- 85% av kommunens elever uppger 2011 att de trivs helt eller till stor del i skolan. (Elevernas skola 2011)
- 54% av kommunens elever uppger att det finns mobbning på skolan. (Elevernas skola 2011)
- Övervägande del av kommunens elever säger 2011 att de känner sig trygga i skolan. (Elevernas skola 2011)

- Andelen kariesfria 6-åringar i Gislaveds kommun var under 2010 79,6%. Motsvarande siffra i länet var 83,2%. (Kommunala basfakta 2011)
- o 88% av eleverna som gick ut åk 2 i Gislaveds kommun våren 2011 var simkunniga (25 m bröstsim och 10 m ryggsim). (Områdeschef, fritidsförvaltningen)

Ex. på pågående insatser inom området: MVC, BVC – förstagångsföräldrar erbjuds hälsosamtal vid 1-år kontrollen, hälsosamtal med skolsköterska, planer kring Familjecentral, Ungdomens kulturhus, studie kring föreningsvanor, skuggning av modellområde barn och ungas psykiska hälsa

Målområde 4

Hälsa i arbetslivet

- Det anmäls fler arbetsskador i kommunen jämfört med riket. (Kommunala basfakta 2011)
- I kommunen har män ett lågt ohälsotal (antal utbetalda dagar med ex. sjukpenning, sjukersättning) i förhållande till riket. Kvinnorna ligger däremot något över riket. (Kommunala basfakta 2011)
- Antalet utryckningar till brand i industrilokaler i kommunen har minskat de senaste tre åren. (Brandingenjör, Räddningstjänsten)
- Sjukfrånvaron för samtliga anställda i organisationen Gislaveds kommun uppgick 2011 till 3,9%. (Kommunhälsan)
- 55,4% av organisationen kommunens anställda har ingen registrerad sjukfrånvaro 2011. (Kommunhälsan)

Ex. på pågående insatser inom området: Kommunalt hälsoarbete inom organisationen, företagshälsovård

Målområde 5

Miljöer och produkter

- I kommunen är det fler som begår självmord i förhållande till riket. (Kommunala basfakta 2011)
- o Om radonproblem finns i bostadsområden i kommunen är de i huvudsak härledda till byggnadsmaterialen. Vid nyexploatering för bostadsbebyggelse ska dock radonundersökning göras. (Bygg- och miljöförvaltningen)
- Inom kommunen ökar den totala mängden avfall samtidigt som mängden sorterat avfall minskar. I en sammanvägd bedömning ligger Gislaveds kommun under rikssnitt vad gäller att sortera avfall. (Kommunens ekolog)
- Bältesanvändningen i kommunen är för förare och män 93% och för kvinnor 99%. Siffrorna motsvarar länet i helhet. (NTF 2007)
- Bältesanvändning i kommunen för passagerare är totalt 91%, dock 88% för barn 4–15 år. (NTF 2007)
- 82% av kommunens skolelever vet med säkerhet vart de ska ta vägen om det börjar brinna i skolan. Andelen minskar med stigande årskurs. (Elevernas skola 2011)
- Räddningstjänsten i Gislaveds kommun hade under 2011 bl.a. 53 utryckningar för larm om brand i byggnader, 81 utryckningar för trafikolyckor. (Brandingenjör, Räddningstjänsten)

- Räddningstjänstens utryckningar för IVPA-alarm var 33 stycken under 2011. (Brandingenjör, Räddningstjänsten)
- Räddningstjänstens utryckningar för bränder i så kallade ej byggnader ex. container har minskat under de senaste tre åren. (Brandingenjör, Räddningstjänsten)

Ex. på pågående insatser inom området: avfallsplan, Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete, revidering av gång- och cykelvägsplan, luftkvalitetsdiskussion och mätning av tätortsluft, Klimatstrategi

Målområde 6

Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård

- Andel vuxna med övervikt eller fetma har ökat bland både män och kvinnor (54 respektive 47%, siffrorna överensstämmer med länet). (Hälsa på lika villkor 2009)
- Det är fler kvinnor (11,2%) än män (4,5%) som känner sig stressade i kommunen. Stressen har minskat bland männen under senare år och ligger på en låg nivå i förhållande till länet. (Hälsa på lika villkor 2009)
- Andel vuxna med oro, ångest och ängslan är högre bland kvinnorna (30%) än männen (21%) i kommunen. Siffrorna ligger i linje med länet. (Hälsa på lika villkor 2009)

Ex. på pågående insatser inom området: Hälsolyftet ; 40-, 50- och 60-åringar erbjuds hälsosamtal, utbildningar i levnadsvanor för personal inom vården, projekt kring hälsosamt åldrande

Målområde 7

Skydd mot smittspridning

- o Vad gäller barnvaccinationer kring stelkramp och kikhosta är det 100% (länet 99%) samt mässling, påssjuka och röda hund 99% (länet 97%) som vaccineras. (Kommunala basfakta 2011)

Ex. på pågående insatser inom området: Vaccinationsprogram på BVC och skolhälsovård, Ungdomsmottagningen, skydd av vattentäcker, framtagande av HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) -/kontrollprogram kring rent dricksvatten

Målområde 8

Sexualitet och reproduktiv hälsa

- I kommunen finns en ungdomsmottagning. (Kommunala basfakta 2011)
- Under 2011 hade ungdomsmottagningen i kommunen 1303 enskilda besök av ungdomar i åldrarna 13–20 år. Dessa var fördelade på 649 besök till barnmorska och 654 till kurator. Tendensen är att barnmorskans besöksstatistik minskar medan kuratorns ökar. (Kurator, Ungdomsmottagningen)
- Mellan 2005 och 2009 genomfördes i snitt ca 15 aborter per 1 000 kvinnor 15–19 år i kommunen, vilket är lägre än riket (ca 23 aborter per 1 000). (Kommunala basfakta 2011)
- Under 2011 anmäldes 13 våldtäkter i kommunen. (BRÅ 2011)

Ex. på pågående insatser inom området: Ungdomsmottagningens utåtriktade verksamhet, skolhälsovård

Målområde 9

Fysisk aktivitet

- 88% av eleverna som gick ut åk 2 i Gislaveds kommun våren 2011 var simkunniga (25 m bröstsim och 10 m ryggsim). (Områdeschef, fritidsförvaltningen)
- Andelen ungdomar som går eller cyklar en timme eller mer per dag, 4–7 dagar per vecka är nästan 50% bland både flickor och pojkar. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- De som tränar minst 30 minuter, 2–7 dagar per vecka är 71% bland pojkar och 65% bland flickor. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Ca 2/3 av både män och kvinnor är fysiskt aktiva minst 30 min/dag, vilket överensstämmer med länet. (Hälsa på lika villkor 2009)
- Drygt 10% av kommunens kvinnor och män uppger att de har en stillasittande fritid. (Hälsa på lika villkor 2009)

Ex. på pågående insatser inom området: Revidering av gång- och cykelvägsplan, anläggning av en spontanidrottsplats/år, utveckling av tätortsnära vandringsstigar, projekt kring hälsosamt åldrande, förskrivning av fysisk aktivitet på recept (FaR), utbildningar i levnadsvanor för personal inom vården

Målområde 10

Matvanor och livsmedel

- Dödlighet i hjärtinfarkt är lägre för kvinnor, men högre för män i Gislaveds kommun jämfört med länet. (Kommunala basfakta 2011)
- Amningsfrekvensen (barn ammas helt eller delvis vid 6 månaders ålder) är låg i kommunen jämfört med länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- 68 och 62% bland pojkar respektive flickor äter frukost varje vardag. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Andelen som äter lunch i skolmatsalen varje dag är 59 och 64% bland pojkar respektive flickor. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Bland pojkar och flickor är det 68 respektive 61% som vanligtvis äter kvällsmat/middag varje dag. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Av ca 200 livsmedelsobjekt i kommunen har 85 haft inspektion under 2011. Flertalet fick anmärkning. (Kommunens livsmedelsinspektör)
- 63% av kommunens skolelever menar att de blir mätta när de ätit lunch i skolan. (Elevernas skola 2011)
- 51% av kommunens skolelever anser att skolmaten är bra. (Elevernas skola 2011)

Ex. på pågående insatser inom området: nutritionsarbete inom äldreomsorgen, kostpolicy för skolrestaurangerna inom förskola och skola, utbildningar i levnadsvanor för personal inom vården, projekt kring hälsosamt åldrande, förebyggande arbete med att skapa goda matvanor på tidigt stadium i livet-fritidspedagoger tillsammans med elever fsk-årskurs 3

Målområde 11

Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel

- Andelen rökande blivande mödrar i kommunen är påtagligt högre i förhållande till länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- Andelen rökande spädbarnsföräldrar är betydligt högre i kommunen i förhållande till länet och riket. (Kommunala basfakta 2011)
- Andel kvinnor med riskbruk för alkohol har minskat mellan 2005 och 2009. (Hälsa på lika villkor 2009)
- Andel män med riskbruk för alkohol har ökat och är högre än snittet i länet (Hälsa på lika villkor 2009)
- Andel kvinnor i kommunen som röker är 15% (länet 12), män i kommunen som röker är 10% (länet 11). (Hälsa på lika villkor 2009)
- Andelen elever i åk 9 som konsumerar alkohol regelbundet är för flickor 15% (länet 21) och för pojkar 21% (länet 19). (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Andel elever i åk 9 som röker är 14 (länet 15) respektive 7% (länet 11%) för flickor respektive pojkar. (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Av 37 objekt för tobak i kommunen har 16 haft inspektion under 2011. (Kommunens livsmedelsinspektör)
- Andel elever i åk 9 som någon gång rökt vattenpipa är för flickor 15% (länet 20) och för pojkar 20% (länet 25). (Folkhälsoenkät Ung 2011)
- Nästan 1/5 av kommunens flickor använder receptfria läkemedel några gånger i veckan, för pojkar är det ca 5%. Siffrorna överensstämmer med länet. (Folkhälsoenkät Ung 2011)

- Av 20 objekt för receptfria läkemedel i kommunen har 2 haft inspektion under 2011. (Kommunens livsmedelsinspektör)
- Gislaveds kommun har 24 stadigvarande serveringstillstånd år 2011 (23 för allmänheten och 1 för slutna sällskap). Siffran har under de senaste åren varit uppe i 31 som högst. Att antalet är lägre nu beror på flera ägarbyten samt att några restauranger har valt att vara utan alkoholservice. (Kommunens alkoholhandläggare)

Ex. på pågående insatser inom området: drog- och mobbingpolicy inom föreningslivet, länsöverskridande ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak) -plan, Nationell samlad strategi kring ANDT-politiken 2011–2015, MVC, utbildningar i levnadsvanor för personal inom vården

Tillgänglighetsstrategi en strategi om rättigheter för funktionsnedsatta i Gislaveds kommun 2010-2014

Strategin är baserad på FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess artiklar, kallad Agenda 50. Funktionsnedsatta definieras som personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar. Kommunikation innefattar språk, teckenspråk, punktskrift, taktil kommunikation, storstil, tillgängliga multimedier, kompletterande och alternativa former, medel och format för kommunikation

Konventionens principer är följande:

- respekt för allas inneboende värde,
- självbestämmande och frihet att göra egna val,
- icke-diskriminering,
- fullständigt deltagande i samhället,
- respekt och acceptering av olikheter,
- lika möjligheter,
- tillgänglighet,
- jämställdhet samt
- respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning

Gislaveds kommun skall förbinda sig att i sin verksamhet vidta lämpliga åtgärder för att uppfylla kraven så långt det är möjligt.

I strategin anges i punktform Gislaveds kommuns och dess verksamheters ställningstaganden utifrån konventionens skrivningar och under punkterna förklaras vad detta innebär för Gislaveds kommun och dess verksamheter.

Konventionens syfte, definitioner, allmänna principer och allmänna åtaganden, enligt artikel 1 – 4

Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter skall:

- motverka all form av diskriminering av funktionsnedsatta.
- ta hänsyn och vid behov ge information på ett sådant sätt att alla kan förstå och ta till sig den.
- verka för att dess verksamheter genomsyras av respekt för: allas inneboende värde, självbestämmande och frihet att göra egna val, icke-diskriminering, fullständigt deltagande i samhället, respekt och acceptering av olikheter, lika möjligheter, tillgänglighet och frångänglighet/utrymningssäkerhet jämställdhet samt respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning.

Detta innebär att de kommunala verksamheterna arbetar för att motverka diskriminering av funktionsnedsatta, att skyltning och hemsida anpassas efter funktionsnedsattas behov. Det åligger kommunen ett informationsansvar om funktionsnedsattas behov till de anställda i alla dess verksamheter samt att handlingsplaner upprättas i all kommunal verksamhet så långt det är praktiskt möjligt där hänsyn tas till funktionsnedsattas behov, rättigheter och friheter.

Konventionens artiklar om jämlikhet och icke-diskriminering av kvinnor respektive barn med funktionsnedsättning, enligt artikel 5-7

Övergripande mål,

Gislaveds kommun skall i all verksamhet,

- aktivt arbeta med ett jämställt perspektiv.
- genomföra de åtgärder som behövs för att alla skall behandlas jämställt.
- prioritera barnens behov och rättigheter.

Detta innebär att jämställdhetsarbetet aktivt skall följas upp och att den anpassning som behövs skall genomföras samt att jämställdhetsperspektivet genomsyrar all kommunal verksamhet.

Konventionens artiklar om medvetandegörande och tillgänglighet, enligt artikel 8-9

Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter,

- åtar sig att vid behov medvetandegöra kommuninvånarna om funktionsnedsatta och deras rättigheter.
- skall i sin roll som fastighetsägare och väghållare åtgärda alla enkelt avhjälpbara hinder senast 2010, samt i förekommande fall lägga in övriga hinder i investeringsplan enligt inventeringen som genomfördes 2007.

Detta innebär att informationer skall genomföras i alla kommunens verksamheter om behov för funktionsnedsatta samt att identifiering och undanröjande av hinder skall göras i all kommunal verksamhet kontinuerligt och i samarbete med handikapporganisationerna. Fastighetsägare och affärsidkare skall informeras av kommunen, i sin roll som myndighetsutövare, om funktionsnedsattas behov och rättigheter.

Konventionens artiklar om rätten till liv, frihet och personlig säkerhet, enligt artikel 10-14

Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter skall,

- särskilt beakta det skydd och ge den säkerhet som personer med funktionsnedsättning behöver före, under och efter en oönskad händelse.
- ha ett förhållningssätt som anpassas till det stöd en funktionsnedsatt behöver i olika kommunala myndighetssituationer.

Detta innebär att den kommunala verksamheten skall vara utformad för invånarnas skilda behov samt att all kommunal verksamhet med myndighetsutövning skall ske utifrån perspektivet av vad en funktionsnedsatt behöver.

Konventionens artiklar om rätt att inte utsättas för tortyr, våld eller övergrepp samt skydd för den personliga integriteten, enligt artikel 15-17

Övergripande mål,

Gislaveds kommun skall inom sina olika verksamheter,

- genom Brottsförebyggande rådet arbeta för att vid behov göra kommuninvånarna medvetna om risker så att funktionsnedsatta inte bli utsatta för kränkning, förnedring eller hedersrelaterat våld.

Detta innebär att Brottsförebyggande rådet i förebyggande syfte skall informera kommuninvånarna om risker samt att sekretess och annat integritetsskydd skall beaktas vid behov.

Konventionens artiklar om rätt till fri rörlighet och att leva ett självständigt liv

Artikel 18 - 20

Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess olika verksamheter skall,

- tillhandahålla olika former av samhällsservice, samt
- erbjuda hjälpmedel, säkerhetshöjande utrustning och andra former av assistans och personlig service, till en skälig levnadsnivå och med goda levnadsvillkor, för personer med funktionsnedsättning.

Detta innebär att vid planering av detaljplaner för byggnationer, parker och gator skall säkerhetsaspekten för invånarna oavsett funktionsnedsättning i möjligaste mån beaktas. Kommunen och dess verksamheter skall informera om och erbjuda samhällsservice utifrån de funktionsnedsattas behov.

Konventionens artiklar om yttrandefrihet och respekt för privatlivet, enligt artikel 21-24

Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter skall,

- underlätta för funktionsnedsatta att kunna utöva sin medborgerliga rätt till yttrandefrihet och åsiktsfrihet.
- arbeta för att underlätta för funktionsnedsattas behov av ett privat liv.
- möjliggöra att funktionsnedsatta liksom alla andra kan beredas utbildning.

Detta innebär att det skall vara enkelt att kunna ta till sig information och att kunna meddela sig med omvärlden samt att funktionsnedsatta inte utestängs från utbildning.

Konventionens artiklar om hälsa, habilitering och rehabilitering, enligt artikel 25-26Övergripande mål,

Gislaveds kommun skall i alla dess verksamheter medverka,

- till att en samverkan sker med berörda samhällsaktörer för att få en överbryggande verksamhet gällande hälsa, habilitering och rehabilitering.
- i samverkan med andra samhällsaktörer för att ge förutsättningar för funktionsnedsattas hälsa, habilitering och rehabilitering.

Detta innebär att regelbundna träffar möjliggörs från kommunen och dess verksamheters perspektiv mellan de olika samhällsaktörerna där de funktionshindrades behov och rättigheter diskuteras.

Konventionens artikel om arbete och sysselsättning, enligt artikel 27Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter skall,

- stödja funktionsnedsatta till ett aktivt liv för att främja en meningsfull aktivitet och sysselsättning.

Detta innebär att samverkan mellan olika samhällsaktörer ska ske för att underlätta funktionsnedsattas möjlighet till arbete samt att arbetsmarknadsorganisationen verkar utifrån de funktionshindrades behov.

Konventionens artiklar om levnadsstandard och deltagande i offentligt liv och kulturliv, enligt artikel 28-30Övergripande mål,

Gislaveds kommun och dess verksamheter skall,

- verka för att alla oavsett funktionsnedsättning har möjlighet till en tillfredställande levnadsnivå.
- erbjuda att allt som har med den medborgerliga rättigheten i valproceduren är tillrättalagt för funktionsnedsattas krav och behov.
- underlätta för funktionsnedsatta att vara delaktiga i det utbud av offentligt liv och kulturliv som erbjuds.

Detta innebär att stöd ska utgå efter de funktionsnedsattas behov för att kunna ha en skälig levnadsnivå, att kommunen främjar en miljö där ingen diskrimineras i samband med de olika valprocedurer som förekommer samt att det vid arrangemang skall tänkas utifrån en funktionsnedsattas perspektiv och att det även erbjuds särskilda arrangemang för att underlätta deltagandet.

Avslutningsvis handlar artiklarna 31 – 50 bland annat om att hålla möten regelbundet mellan konventionsstaterna samt behandling av ikraftträdande, reservationer, ändringar av konventionen, uppsägning mm, samt om övergripande åtgärder på nationell och internationell nivå. Inga löpande mål har angetts eftersom de inte berör den kommunala nivån och dess ställningstaganden.

Energi strategi 2011 - 2020

**GISLAVEDS
KOMMUN**

Sammanfattning

En energistrategi har tagits fram för Gislaveds kommun. Strategin avser åren 2011-2020 och redovisar nuvarande energiflöden i kommunen och den framtida utvecklingen på energiområdet de kommande åren. Energistrategin avser hela kommunen och samtliga aktörer inom både privat och offentlig sektor blir därmed berörda. För att klara av att minska energianvändningen samt sänka utsläppen av koldioxid har Gislaved inriktat sig på fem områden som är särskilt viktiga, nämligen energieffektivisering, förnyelsebar energi, transporter, samhällsplanering, driftsäkerhet/energiförsörjning.

År 2008 låg energitillförseln i Gislaveds kommun på 1250 GWh och målet till år 2020 är att minska med ytterligare 138 GWh till 1 110 GWh. Av detta ska cirka 250 GWh vara lokalt producerad förnyelsebar energi. I dag har kommunen en förnyelsebar energiproduktion på omkring 65 GWh.

Industrin i Gislaved kan minska sin energianvändning med cirka 20 procent utan några direkta investeringskostnader. I Gislaveds kommun skulle detta innebära en energiminskning med omkring 100 GWh. Procentsatsen för de övriga sektorerna, hushåll, kommunal förvaltning, och kommunala företag, är satt på 15 procent, alltså lite lägre än industrin, detta på grund av att en energieffektivisering inom många av dessa områden är kostsam. Totalt ska energieffektiviseringen bidra med en energiminskning på cirka 140 GWh.

Samhällsplaneringen spelar stor roll för hur energiförsörjningen i en kommun ser ut och utvecklas. Markåtgången för produktion av förnyelsebar energi är betydligt större än markåtgången för produktion av icke förnyelsebar energi. Detta gör att konkurrensen om marken och dess användningsområden har ökat. Möjligheten till lokal produktion av förnyelsebar energi beror på kommunens förutsättningar samt hur mycket mark som kan tas i anspråk.

Kommunen arbetar med att ersätta de fossila bränslena som uppvärmningskälla med olika typer av förnyelsebar energi, bland annat vindkraft, vattenkraft, biobränslen, solenergi och fjärrvärme. Utvecklingen av de förnyelsebara energikällorna är av yttersta vikt om vi ska klara av att minska miljöpåverkan samtidigt som vi bibehåller den komfort och levnadsstandard som vi är vana vid. Gislaved har redan produktion av bioenergi från skogen, biogas, lite fjärrvärme, vattenkraft och solenergi. Någon vindkraft finns ännu inte i kommunen men flera olika projekt med sammanlagt ett 30-tal vindkraftverk är på gång att startas upp.

Transporterna och transportbehoven i dagens samhälle ökar hela tiden. Transportsektorn är i dagsläget den enda sektor som ökar sitt energianvändande. Dessutom är det den sektor som använder absolut mest fossila bränslen vilket gör det extra viktigt att satsa på att få ner energianvändningen i sektorn samt att byta energikälla. Eftersom transportsektorn är en av de största källorna till utsläppen av koldioxid är det mycket viktigt för kommunen att satsa på miljöbilar och se till att det finns bra förutsättningar för miljöbilen i kommunen. Kommunens mål är att antalet miljöbilar ska uppgå till 75 procent av de fordon som ny registrerats inom kommunen till år 2020. År 2009 låg andelen nyregistrerade miljöbilar i kommunen på 23,38 procent.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	
Innehållsförteckning	1
1. Inledning	2
Mål med arbetet	2
Avgränsningar	2
Genomförande	2
Strategi	3
2. Vision och mål	5
Nationella energimål	5
Regionala energi- och klimatmål	5
Gislaveds vision	5
Gislaveds övergripande mål	5
Mål till år 2020	6
3. Gislaveds energisystem	8
Energianvändning	8
Energiproduktion	9
Biobränsle	9
Vattenkraft	10
Fjärrvärme	10
Solenergi	11
Biogas	11
4. Viktiga åtgärdsområden	12
Energieffektivisering	12
Förnyelsebar energiproduktion	13
Transportsektorn	15
Samhällsplanering	16
Driftsäkerhet/energiförsörjning	16
5. Analys scenario	18
6. Miljöbedömning	20
7. Uppföljning	22
Terminologi	23
Omräkningstabeller	23
Prefix	23
Biobränsle – energi	23
Källförteckning	24
Skriftliga källor	24
Muntliga källor	25
Hemsidor	25

1. Inledning

Utsläppen av växthusgaser beror till stor del på vår energianvändning. Det är främst användningen av de fossila bränslena som ger påverkan på klimatet och miljön. Riksdagen har beslutat att Sveriges energisystem ska ställas om så att vi får ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart samhälle. Detta innebär att vi måste byta ut de fossila bränslena mot förnyelsebara bränslen eller energislag som har en mindre miljöpåverkan.

Enligt lagen om kommunal energiplanering ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Kommunen ska även genom planering främja hushållningen med energi och verka för en säker och tillräcklig energitillförsel¹. Gislaveds kommuns förra energiplan arbetades fram under 1990-talet. Sedan dess har viktiga förändringar inträffat inom energiområdet inte minst genom avregleringen av elmarknaden. Arbetet med framtagande av en ny energistrategi för Gislaveds kommun initierades primärt genom en åtgärd i kommunens klimatstrategis åtgärdsprogram för 2008-2011, men ett behov av en uppdatering av energiplanen omnämns också i kommunens översiktsplan från 2006.

Mål med arbetet

Syftet med energistrategin är att få en överblick över energianvändningen, tillförsel och produktionen i kommunen. Strategin ska visa på utvecklingsområden både vad gäller energieffektivisering samt möjligheten till ökad produktion av förnyelsebar energi. Energistrategin ska vara ett levande dokument där mål, delmål och åtgärder byts ut och förnyas efter behov.

Avgränsningar

Energistrategin har sin utgångspunkt i kommunen som geografiskt område men berör även den kommunala organisationen. Strategin behandlar energifrågor som rör produktion, distribution, användning samt möjlighet till omställning till en långsiktig hållbar energianvändning i kommunen. Strategin tar däremot inte upp energianvändningen i sjöfart, luftfart samt den konsumtion av produkter som importeras.

Inom flera områden har dock den kommunala verksamheten endast begränsat inflytande eller rådighet när det gäller energianvändningen. I dessa fall ska energiplanen ses som kommunens viljeinriktning inom energiområdet.

Genomförande

En arbetsgrupp med deltagare från Kommunstyrelsekontoret, Fastighetskontoret, Gislavedshus, Gislaved Energi och Tekniskakontoret tillsattes för att ta fram en energistrategi. Arbetsgruppen har träffats vid flera tillfällen för att ta fram fakta till energistrategin samt för att resonera kring framtagandet av målen. Materialet har sedan presenterats för en referensgrupp.

Statistiken som beskriver energianvändningens utveckling är hämtad från SCB. Värdena för naturgas, fjärrvärme och el är dock korrigerade enligt uppgifter från Gislaved Energi och Eon.

Energistrategin består av en nulägesbeskrivning, själva energistrategin samt en åtgärdsplan. I nulägesbeskrivningen beskrivs energiproduktionen och distributionen i kommunen, miljöpåverkan från de olika energislagen samt möjligheten att utveckla dem. Nulägesbeskrivningen är ett faktaunderlag till energistrategin som syftar till att ge en fördjupad kunskap om energisituationen i kommunen och hur utvecklingen av densamma har sett ut. Energistrategin och åtgärdsplanen tar upp mål och åtgärder som krävs för att nå ett mer hållbart energisystem. För att energistrategin ska hållas aktuell bör den aktualitetsprövas under varje mandatperiod.

Strategi

Energistrategin grundar sig på Gislaveds kommuns klimatstrategi som antogs år 2008. De miljömål och åtgärder som finns i klimatstrategin och som berör energianvändningen och energiproduktionen tas även upp här i energistrategin. Till energistrategin har vi valt år 2008 som basår, detta för att få en så tydlig och exakt bild utav nuläget som möjligt.

Att ta hänsyn till miljöeffekterna och ha en helhetssyn är viktigt. Därför måste en miljöbedömning göras på energistrategin. Genom den ser man hur miljön, hälsan och hus hållningen kommer att påverkas av olika åtgärder eller olika energisystem. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i strategin och programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Gislaveds energi- och klimatmål handlar först och främst om att få bort användandet av de fossila bränslena, få ner koldioxidutsläppen och öka produktionen av förnyelsebar energi. Nästan ingen olja används längre som uppvärmningskälla och många oljepannor har bytts ut mot olika typer av värmepumpar, pellets pannor med mera. Dock försörjs delar av kommunen utav ett naturgasnät. Naturgas är ett fossilt bränsle som på sikt ska fasa ut, men det kommer att ta längre tid att fasa ut naturgasen än vad det tar att fasa ut oljan.

Kommunen inriktar sig särskilt på fem olika målområden, energieffektivisering, förnyelsebar energiproduktion, transporter, samhällsplanering och driftsäkerhet/energiförsörjning. När det gäller energieffektiviseringen bedrivs arbetet på olika

plan i kommunen. Bland annat har mål och åtgärder satts upp för att effektivisera energianvändningen, personal utbildas i effektivare energianvändning, rådgivning bedrivs mot allmänheten och företagen samt översyn av de kommunala fastigheterna görs.

När det gäller förnyelsebar energiproduktion har Gislaved förutom biogasproduktion även en del vattenkraft, en hel del bioenergi från skogen, solceller/fångare samt fjärrvärme. Kommunen satsar på att utveckla dessa energislag samt välkomnar även vindkraftsetableringar. Fjärrvärmeanläggningarna i kommunen ska i största möjliga mån drivas av lokalt producerad biobränsle från skogen samt i samklang med de biobränslepannor som finns i kommunen och tillvaratagande av överskottsvärme från industrin. När det gäller solenergi är framställningen av el via solceller i dagsläget något som är mycket dyrt och inte fullt utvecklat, så satsningar inom solenergin kommer att koncentrera sig till solfångare där energin används till uppvärmning av bostäder samt varmvatten. Utvecklingen av solcellerna är självfallet något som kommunen kommer att följa.

Den största utmaningen för kommunen ligger inom transportsektorn och att få bort de fossila bränslena därifrån. Eftersom transportsektorn är den sektor som mest ökar sina utsläpp är det viktigt att satsa på förnyelsebara bränslen inom transportsektorn. Biogas är en av de förnyelsebara energikällor som kommunen arbetar med att framställa. Då biogasen går att uppgradera till fordonsgas kommer biogasen i huvudsak att användas till fordonsgas. Nu när elbilarna blir allt vanligare kommer även de att bidra till minskat beroende av de fossila bränslena och därmed minskade utsläpp av koldioxid och andra föroreningar.

Inom samhällsplaneringen finns mycket som kan göras för att få ett bättre samhälle ur energisynpunkt. Nya bostadsområden planeras med tanke på hur de på bästa och miljövänligaste sätt ska försörjas med energi, parkeringsplatser anläggs på ett sätt att onödigt bilåkande minimeras och hänsyn tas till framkomligheten för kollektivtrafiken och tillgängligheten till busshållplatser.

Arbetet med driftsäkerheten/energiförsörjningen i kommunen är ett kontinuerligt arbete som det är viktigt att inte glömma bort. Förändringar i energisystemen är på gång i och med att de fossila bränslena håller på att fasa ut och därmed måste ersättas med andra energislag. Därför är det viktigt att undersöka hur el-, fjärrvärme- och gasnäten klarar av en ökad/förändrad distribution.

Nissastigen i Smålandsstenar

2. Vision och mål

Nationella energimål

Riksdagen har antagit flera mål som kommuner och landsting ska förhålla sig till. Det finns svenska miljömål för energieffektivisering i bebyggelsen som säger att den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler bör minska med 20 procent till år 2020 och 50 procent till år 2050, i förhållande till användningen 1995.

Enligt EG-direktivet om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster ska medlemsstaterna anta ett mål för att uppnå energibesparingar som motsvarar minst nio procent av energianvändningen till år 2016. För Sverige innebär detta en energiminskning på cirka 32 TWh energi totalt för sektorerna transporter, industri samt bostäder och service. De nationella målen om förnyelsebar energi innebär att år 2020 ska 50 procent av energin i Sverige vara förnybar. Inom transportsektorn är det antagna målet dock enbart 10 procent.²

Regionala energi- och klimatmål

Jönköpings läns klimat och energistrategi utgår ifrån de nationella energi- och klimatmål som är antagna av riksdagen. Men även andra miljömål berörs utav strategin, särskilt gäller det miljömålen begränsad klimatpåverkan, god bebyggd miljö och frisk luft. För att nå de satta målen inriktar sig länet på sju olika delmålsområden, nämligen effektivare energianvändning, förnybar energi, transporter, planering, jordbruk och skogsbruk, konsumtion och livsstil samt anpassning till klimatförändringar. De nya klimatmålen ska vara vägledande, stödjande och stimulerande för det fortsatta klimatarbetet i Jönköpings län.³

Gislaveds vision

Gislaveds kommun ska i alla kommunala beslut och verksamheter arbeta för att nå ett långsiktigt ekologiskt och ekonomiskt hållbart samhälle med en god livsmiljö. Visionen för år 2050 är att all energi för uppvärmning och transporter ska utgöras av 100 procent fossilbränslefri energi.

Gislaveds övergripande mål

2020: Energieffektiviseringsåtgärder ska ha bidragit till en energiminskning på 138 GWh från 2008 års nivå

2020: Utsläppen av koldioxid ska vara högst 2,5 ton per capita.

Mål Klimatstrategin:

2050: Energin för uppvärmning och transporter inom Gislaveds kommun ska utgöras av 100 % fossilbränslefri energi.

2020: Utsläppen av koldioxid ska vara högst 2,5 ton per capita i Gislaveds kommun

²Energimyndigheten. Riktlinjer för statligt stöd till energieffektivisering för kommuner och landsting. (2010)

³Länsstyrelsen i Jönköpings län. Klimat- och energistrategi. Med nya klimatmål för Jönköpings län. (2010)

Mål till år 2020

1. Energieffektivisering: Olja ska inte användas för uppvärmningsändamål

Kommunal förvaltning:

- Kommunal verksamhets energianvändning ska minska med 15 procent per kvadratmeter
- Klimat och energirådgivningen ska utvecklas

Kommunala företag:⁴

- Kommunala företags energianvändning ska minska med 15 procent per kvadratmeter

Näringsliv:

- Industrins energianvändning ska minska med 20% vad gäller energi från icke förnyelsebara energikällor⁵

Hushåll:

- Hushållens energianvändning ska i snitt minska med 15 procent

2. Förnyelsebar energiproduktion: Lokalt producerad förnyelsebar energi ska utgöra minst 20 procent av den totalt omsatta energin samt användningen av förnyelsebar energiproduktion ska stimuleras

Kommunal förvaltning:

- Enbart förnyelsebar energi ska användas inom offentlig/kommunal verksamhet
- Produktion av biogas ska främjas så den utgör 1/3 av den totala gasanvändningen
- Minst 10 anläggningar ska utrustas med solfångare

Kommunala företag:

- Fjärrvärmenät ska etableras i Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar
- Möjligheten att leverera spillvärme till fjärrvärmenäten ska ses över och möjliggöras
- Den lokala vattenkraften ska byggas ut på platser där den ger begränsad påverkan på naturmiljön
- Biogas ska utgöra 1/3 av den totala gasanvändningen och främst användas till fordonsgas
- Minst fem anläggningar bör utrustas med solfångare

Näringsliv:

- Biogas ska utgöra 1/3 av den totala gasanvändningen och främst användas till fordonsgas
- Ett 30-tal vindkraftverk ska ha etablerats i kommunen

⁴Kommunala företag innefattar både stiftelser och bolag.

⁵De 20 procentens energiminskning inom industrin ska ses i förhållande till hur situationen för industrin såg ut i kommunen år 2007.

Mål Klimatstrategin:

Olja ska inte användas för uppvärmningsändamål

Biogas ska utgöra 1/3 av den totala gasanvändningen i kommunen

Lokalt producerad förnyelsebar energi ska utgöra minst 20 % av den totalt omsatta energin

Energianvändningen i kommunen ska effektiviseras

Koldioxidutsläppen från transportsektorn ska minska med 30 % jämfört med år 2004

Antalet miljöbilar ska uppgå till 75 % av de fordon som nyregistreras i Gislaveds kommun

Antalet resande med Jönköpings länstrafiks kollektivtrafik i kommunen ska öka med 60 % jämfört med år 2006

- Uttaget av bioenergin från lokalt skogsbruk ska främst användas till fjärrvärme inom kommunen
- Den lokala vattenkraften ska byggas ut på platser där den ger begränsad påverkan på naturmiljön

3. Transporter: Koldioxidutsläppen från transportsektorn ska minska med 30 procent jämfört med år 2004

Kommunal förvaltning:

- Gemensamt med Trafikverket utöka gång och cykelvägarna med 50 kilometer
- Antalet miljöbilar ska uppgå till 100 procent av de fordon som nyregistrerats inom kommunen

Kommunala företag:

- Antalet miljöbilar ska uppgå till 75 procent av de fordon som nyregistrerats inom kommunen

Näringsliv:

- Antalet miljöbilar ska uppgå till 75 procent av de fordon som nyregistrerats inom kommunen

Hushåll:

- Antalet miljöbilar ska uppgå till 75 procent av de fordon som nyregistrerats inom kommunen
- Antalet resande med Jönköpings länstrafiks kollektivtrafik ska öka med 60 procent jämfört med år 2006

4. Samhällsplanering: Översiktsplaneringen ska bidra till att energianvändningen minskar samt främja försörjning och produktion av förnyelsebar energi

Kommunal förvaltning:

- Planera busslinjerna så att nya hållplatser kan läggas i närheten av bostadsområdena
- Planera parkeringar så att onödigt bilåkande minimeras
- Eftersträva att mer gods går på järnväg
- Bevaka energifrågorna i detaljplaneringen
- I detaljplaneringen ska klimathänsyn tas vid lokalisering av byggnader

5. Driftsäkerhet/energiförsörjning: Energisystemet ska med hög drift- och leveranssäkerhet förse näringsliv, hushåll och övriga verksamheter i Gislaveds kommun med hållbart producerad energi

Kommunala företag/näringsliv inom energisektorn:

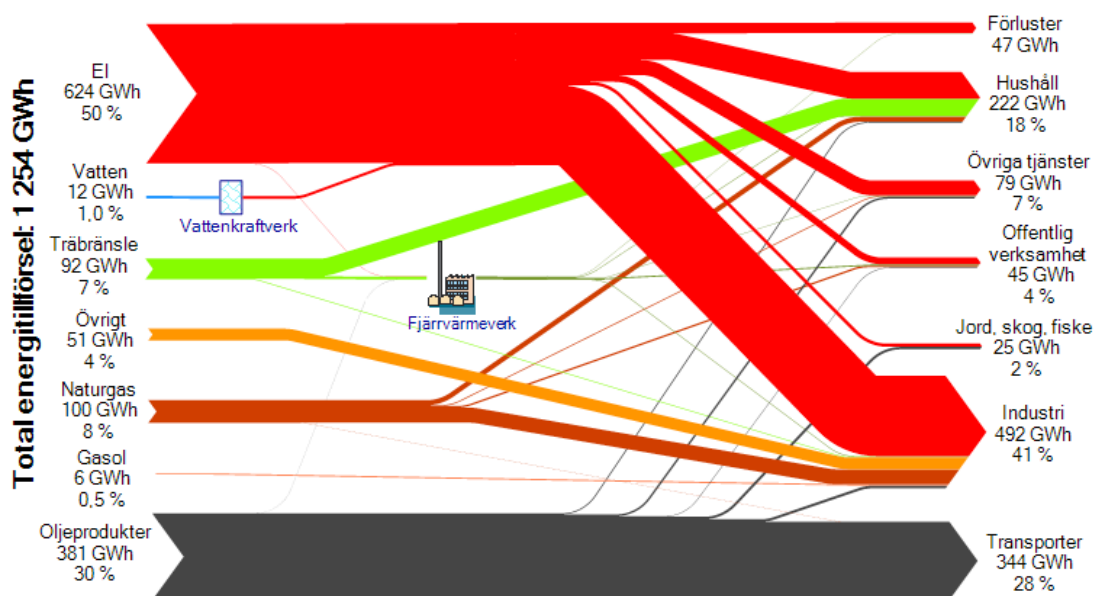
- Näten och ledningarnas kapacitet, och säkerhet ska ses över så de klarar en ökad el-, gas-, värmeproduktion och distribution
- Arbetet med att se över och höja försörjningstryggheten inom energidistributionen ska fortgå.

3. Gislaveds energisystem

Energianvändning

År 2008 uppgick kommunens totala energiomsättning till cirka 1,2 TWh, vilket motsvarar omkring 42 MWh per invånare. Detta är en relativt hög energiomsättning och beror delvis på att det finns flera energikrävande industrier i kommunen.

I ett så kallade Sankeydiagram, figur ett nedan, kan man följa var energin från de olika energislagen används. Som synes i diagrammet går en stor del av elenergin i kommunen in i industrisektorn. Den största delen fossila bränslen går till transportsektorn och träbränslet används primärt till uppvärmning i hushållssektorn.

Figur 1: Hur tillförd energi i kommunen år 2008 fördelas på de olika samhällssektorerna. Länsstyrelsen Jönköpings län.

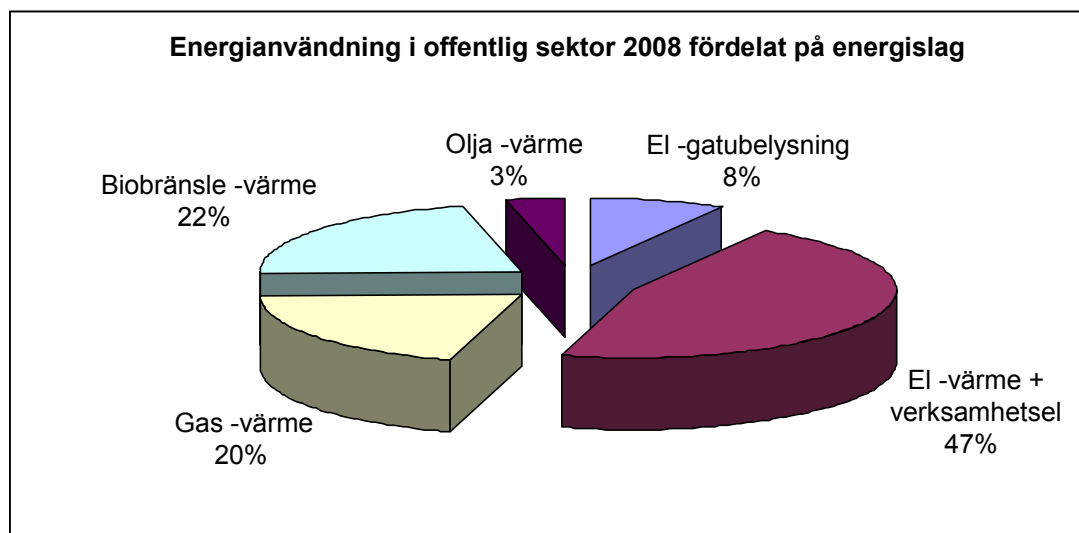
Industrisektorn är den sektor i kommunen som använder mest energi. Användandet har dock minskat något från år 2000 och framåt. Delvis beror detta på förändringar i näringslivet, bland annat genom den stora däckfabriken Continentals nedläggning i början av 2000-talet. Tillverkningsindustrin är stor i kommunen och använder mest elenergi. Även naturgas är en viktig energikälla för industrisektorn i kommunen.

Den sektor som använder mest fossil energi är transportsektorn där så gott som 100 procent av energin är av fossilt ursprung. Transportsektorn ökar även sin energianvändning, något som inte bara är en trend i Gislaveds kommun utan som även syns nationellt. De energieffektiviseringar som görs i de enskilda nyproducerade fordonen är inte tillräckligt stora för att inte ätas upp av det ökande transportarbetet. I Sverige har vi gentemot andra länder i Europa en mycket bränsleslukande fordonspark och i Gislaveds kommun har vi dessutom en mer bränsleslukande fordonspark än i Sverige generellt.

Hushållssektorn har sakta minskat sin energianvändning, detta beror bland annat på förändringar i uppvärmningssystem, till exempel har konverteringar till olika former av värmepumpar gjorts i många hushåll. Att installera en värmepump innebär ingen egentlig effektivisering av energianvändningen i ett hus, eftersom det fortfarande går åt samma mängd energi för att värma huset. Men eftersom värmeenergin genom värmepumpar hämtas ur jorden, berget, vattnet eller luften syns inte det energitillskottet i de traditionella energibalanserna. Även energieffektiviseringar genom bland annat tilläggsisolering och liknande har genomförts i hushållssektorn vilket också bidrar till en utveckling mot mindre energianvändning i sektorn.

Energianvändningen i offentlig verksamhet går primärt till uppvärmning och verksamhetsel i offentliga lokaler med även el till gatubelysningen ingår i sektorns energianvändning. I Gislaveds kommuns offentliga sektor uppgick den slutliga energianvändningen 2008 till cirka 37 GWh 2008⁶. Diagrammet nedan visar hur energifördelningen inom den offentliga sektorn såg ut år 2008.

Figur 2: Slutlig energianvändning i offentlig sektor, Gislaveds kommun 2008, fördelat på energislag.

Energiproduktion

Biobränsle

Enligt SCB:s kommunala energibalanser är energiproduktionen i Gislaveds kommun inte stor. Den energi som produceras kommer främst i form av biobränsle från skogen. I kommunen finns omkring 73 700 hektar produktiv skogsmark och avverkningen ligger under ett normalår på omkring 700 hektar. Skogsstyrelsen gör bedömningen att det görs ett GROT-uttag på cirka 40 procent av den avverkade arealen i kommunen. Det finns tyvärr inga uppgifter på hur mycket av det biobränsle som produceras i kommunen som faktiskt används här. Mycket av den bioenergi som vi idag använder kan till exempel komma från andra länder, vilket gör att det miljövänliga energislaget plötsligt inte är så miljövänligt längre.

⁶Enligt uppgifter från Gislaved Energi och Fastighetsförvaltningen, Gislaveds kommun. (Enligt SCB använde sektorn 2007 32 GWh. Men här ingår troligtvis inte t.ex. gatubelysningen 2,8 GWh eftersom Gislaveds kommun köper tjänsten från Bolaget Gislaved Energiring.)

Vattenkraft

Den lokala produktionen av vattenkraft i kommunen sker dels vid Gislaved Energis regi, via verket Gyllenfors och dels via två privata verk som är anslutna till Gislaved Energis nät, Vikafors och Våthultström. I kommunen finns även en hel del privata mindre verk som är kopplade till Eon. I Tabellen nedan ser du hur mycket vattenkraft som produceras i kommunen.

Tabell 1: Produktion av vattenkraft i kommunen. Annelie Knutsson, Eon och Dan Seger Gislaved Energi

Anläggning	Totalt producerat 2009 kWh
Gyllenfors	4 979 892
Våthultström	341 415
Vikafors	728 687
Skogsfors, Hestra	72 094
Möllefors Vattenkraft	117 299
Bölaryd	1 683 360
Ågårdsfors	1 851 409
Långarekulls kraftstation	111 000
Forsvik	279 561
Nennesholm	380 179
Mörkebo	112 964
Hults kraftstation	176 064
Götsbo	361 944
Alab, Ågatan Burseryd	107 886
Arnåsholms Kraftstation	117 616
Totalt	11 421 370

Fjärrvärme

I fjärrvärmeanläggningar⁷ inom Gislaveds kommun producerades 2008 sammanlagt 14 002 MWh värme inklusive förluster. Det primära bränslet i anläggningarna är bio-bränsle genom briketter, pellets och andra skogsråvaror, sammanlagt ger dessa 12 254 MWh, men det förekommer även olja, 604 MWh, och el, 1 144 MWh. Fjärrvärmeanläggningar finns i Hestra, Burseryd och Reftele och i Henja- och Gisleområdet i Gislaveds tätort.

Under 2008 togs anläggningen i Reftele och Bureskolan i Burseryd i drift och i januari 2009 har ytterligare en anläggning i Burseryd, Ekbacken, tagits i drift och under hösten har tre nya kunder kopplats på i Reftele samt två i Hestra. Kommunen köper även en del fjärrvärme, 2040 MWh år 2009, från Eon till fastigheter i Anderstorp.

Tabell 2: Totalproduktion i fjärrvärmeanläggningar inom kommunen. Dan Seger. Gislaved Energi

Värden i MWh avseende total produktion i fjärrvärmeanläggningar under 2009								
Reftele	Hestra	Gisle	Henja	Bure- sko- lan	Ek- back- en	Summa produktion	Summa kundför- brukning	Nät- och produktions- förluster
1910	5016	4819	4422	302	656	17125MWh	15862MWh	1263MWh

Solenergi

Sedan år 2000 har 45 ansökningar från Gislaveds kommun om solvärmebidrag beviljats av Länsstyrelsen i Jönköping. Av dessa gäller 41 solfångare på småhus och resterande fyra är solfångare på flerfamiljshus och offentliga lokaler. Den sammanlagda arean på de bidragsberättigade solvärmeanläggningarna är 483 kvadratmeter och de bedöms gemensamt bidra med cirka 330 MWh per år.

Solenergi vid Gislaved Energi

Gislaved Energi har sedan 2007 ett solkraftverk. Detta beräknas kunna ge ett årligt tillskott på uppemot 10 000 kWh. De 45 solcellerna har en topp effekt på 7,3 kW. Det första helåret i drift var år 2008 och då producerades 6 369 kWh el vid kraftverket.

Biogas

Vid Gislaveds reningsverk produceras biogas genom rötning av slam. Biogasproduktionen sker i tekniska kontorets regi och gasen används till uppvärmning av lokalerna, elproduktion och till röttningsprocessen. Det finns även två sterlingmotorer som används till el-kraftsutvinning, dock är dessa gamla och skulle behöva bytas ut. Som vi ser i tabellen nedan låg den årliga gasproduktionen år 2009 på 212 508 Nm³. Normalkubikmeter är det mått som används när gas volym mäts. En normalkubikmeter motsvarar den mängd gas som upptar en kubikmeters volym vid ett tryck på 1 bar vilket är normaltrycket vid havsytans nivå. Energiinnehållet i den producerade gasen är 6,86 kWh/m³.

Tabell 3: Producerad gas och el-mängd vid Gislaveds avloppsreningsverk år 2008 och 2009.

Eva Johansson. Tekniska kontoret, Gislaveds kommun

	Producerad gasmängd (m ³)	Producerad elmängd (kWh)
2008	121 271	1 636
2009	212 508	82 306

Att mängden producerad gas skiljer sig så mycket mellan år 2008 och 2009 beror förmodligen på att processen har utvecklats samt att den rötade slammängden har ökat, bland annat genom Refteles påkoppling till Gislaveds avloppsreningsverk. Att det skiljer så mycket i den mängd producerad el är svårare att förklara, men kan bero på att det år 2008 var stora problem med gasgeneratoren som ledde till bland annat driftsstopp. Gasmotorn som driver generatoren fungerar fortfarande ej helt som den ska så den ska bytas ut. Mängden producerad el kommer då att stiga betydligt.

4. Viktiga åtgärdsområden

Energieffektivisering

Energieffektiviseringsmålet står ibland i konflikt med klimatmålen. Det som är mest energieffektivt är inte alltid bäst ur klimathänsyn. Till exempel är det mer energieffektivt att använda bensin som drivmedel i bilar istället för etanol, men det är mycket sämre ur klimathänsyn. Denna problematik gör det viktigt att ta ställning till energikvaliteten i de olika energislagen samt vad den ska användas till⁸. De fyra vanligaste energikällorna är el som har högst energikvalitet följt av fossila bränslen, därefter bio-bränslen och slutligen solvärme/geotermisk värme. På grund av att de olika energislagen har olika energikvalitet är de även bäst lämpade för olika saker. Elen passar bäst till belysning och elektronik eftersom de områdena kräver högst energikvalitet. Därefter kommer transporter sedan processvärme alltså värme med hög temperatur som ofta används inom industrin och sist kommer uppvärmning av lokaler vilket kräver den lägsta energikvaliteten⁹. Om det nationella miljömålet att minska energianvändningen med 20 procent till år 2020 ska nås är det viktigt att rätt energislag används till rätt område. Men om klimatmålet, ”den globala ökningen av medeltemperaturen ska begränsas till högst två grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån”, ska nås är det viktigt att väga in klimathänsyn i samband med valet av energislag.

Enligt en undersökning av Länsstyrelsen i Jönköping angående energieffektivisering inom industrin, kan industrin i Gislaved minska sin energianvändning med cirka 20 procent utan några direkta investeringskostnader¹⁰. I Gislaveds kommun skulle detta innebära en energiminskning med omkring 100 GWh. Att sätta ett energieffektiviseringsmål inom industrisektorn är problematiskt då målet skulle bli omöjligt att nå om till exempel ny energikrävande industri startade upp inom kommunen. Målet för industrins energiminskning utgår därför från hur situationen inom industrin såg ut år 2007 i kommunen. Vi tittar alltså på den typ av industri som fanns år 2007, antalet industrier samt om det är hög- eller lågkonjunktur vilket har betydelse då industrin går för fullt vid högkonjunktur. Utifrån den nivån mäter vi sedan energiminskningen samt tar hänsyn till om det skett förändringar inom industrisektorn. Procentsatsen för de övriga sektorerna, hushåll, kommunal förvaltning, och kommunala företag, är satt på 15 procent, alltså lite lägre än industrin, detta på grund av att en energieffektivisering inom många av dessa områden är kostsam. Totalt ska energieffektiviseringen bidra med en energiminskning på cirka 138 GWh.

Förutom att använda rätt energislag till rätt område går det även att energieffektivisera genom olika åtgärder som minskar energianvändningen. Det kan handla om att minimera onödig energiåtgång genom att exempelvis höja kraven på nybyggnationer och renoveringar så att hus och byggnader inte förbrukar så mycket energi. Men det kan även handla om att ändra på sitt beteende, till exempel att tänka på att stänga av varmvattenkranen så den inte står och rinner i onödan, tänka igenom matinköpen så det inte köps onödigt mycket mat som senare måste slängas och så vidare.

⁸SOU 2008:25. Ett energieffektivare Sverige

⁹Klimat- och energistrategi med nya klimatmål för Jönköpings län

¹⁰Henrik Dinkel Länsstyrelsen Jönköpings län

Arbetet med att få en effektivare energianvändning bedrivs på flera fronter och på olika sätt runt om i kommunen. Kommunen arbetar bland annat med att minska energianvändandet genom att bedriva rådgivning mot hushållen och näringslivet, dessutom kan ett eventuellt regionalt energikontor bidra med både kunskap och hjälp i form av bidrag till länet. Energieffektivisering sker även genom att fastigheternas energiförbrukning ses över. Man tilläggsisolerar, ser över ventilationer och byter fönster om det behövs, detta får ner energianvändningen genom att minska uppvärmningsbehovet. En annan åtgärd är att se över elanvändningen, här går det att göra flera olika insatser allt från att byta till energisnåla produkter inom bland annat kontorsutrustning och belysning till att utbilda anställda i energieffektivt arbete. Arbetet med energieffektiviseringen kommer att pågå kontinuerligt inom både den kommunala verksamheten samt utåt mot allmänheten och den privata sektorn.

Förnyelsebar energiproduktion

Målet att ”lokalt producerad förnyelsebar energi ska utgöra minst 20 procent av den totalt omsatta energin”, innebär att kommunen år 2020 måste producera cirka 250 GWh förnyelsebar energi. I dag har kommunen en förnyelsebar energiproduktion på omkring 65 GWh. För att nå målet måste alltså den förnyelsebara energiproduktionen öka med cirka 190 GWh.

Biomull vid Reningsverket i Gislaved

Kommunen arbetar med att ersätta de fossila bränslena som uppvärmningskälla med olika typer av förnyelsebar energi, bland annat vindkraft, vattenkraft, biobränslen, solenergi och fjärrvärme. Utvecklingen av de förnyelsebara energikällorna är av yttersta vikt om vi ska klara av att minska miljöpåverkan samtidigt som vi bibehåller den komfort och levnadsstandard som vi är vana vid.

Gislaved har redan produktion av bioenergi från skogen, biogas, lite fjärrvärme, vattenkraft och solenergi. Någon vindkraft finns ännu inte i kommunen men flera olika projekt med sammanlagt ett 30-tal vindkraftverk är på gång att startas upp. Vindkraften är ett bra, miljövänligt energislag som det satsas mycket på runt om i världen just nu. Vindkraften har även en välkänd och enkel teknik som kan utnyttjas till att producera el. Kommunen är positivt inställd till en utveckling av vindkraften.

När det gäller bioenergin ser framtiden ljus ut för kommunen. I Gislaveds finns mycket skog och Skogsstyrelsen bedömer att det finns goda möjligheter till ett ökat uttag av skogsbränslen. Uttaget av GROT kan fortskrida så länge näringen återförs till markerna i form av bland annat askåterföring och skogsbruket sker på ett hållbart sett så att produktionsförmågan bibehålls. Produktionen av skogsbränsle hänger ihop med kommunens planer på att utveckla fjärrvärmerna i tätorterna Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar. En grundförutsättning och den stora klimatmässiga fördelen med fjärrvärmerna är att den ska drivas av lokalt producerade biobränslen. Även möjligheterna att återvinna värme från vissa industriella processer undersöks.

Vid Gislaveds reningsverk produceras biogas genom rötning av slam. Biogasproduktionen planeras att öka och omvandlas till fordonsgas. Det finns planer på att både använda gödsel från kreatur samt skilja ut matrester från storkök, näringsidkare och hushåll. Detta är positivt ur flera synvinklar. Biogasproduktionen ökar samtidigt som restprodukten, som blir vid rötningen, blir mer lätthanterligt. Den restprodukt som blir efter rötningen av gödsel kan dessutom köras ut som gödningsmedel på åkrarna.

När det gäller småskalig vattenkraften finns det idag redan en hel del i kommunen, men det finns möjligheter att utveckla vattenkraften ytterligare. En möjlig utbyggnad av vattenkraften är något som kommunen undersöker, men det är av yttersta vikt att en utbyggnad inte stör känsliga naturområden.

Solenergin är en förnybar, ren och gratis energikälla. Solen ger oss dagligen en stor energimängd. Att utnyttja solenergin, i form av solfångare, till att värma upp bostäder och varmvatten med, är en bra och beprövad teknik som används på flera olika håll i kommunen. Däremot är solceller som omvandlar solenergin till el en teknik som än inte är lika utvecklad. Det finns en anläggning i Gislaved hos det kommunala bolaget Gislaved Energi, men tekniken är i dagsläget mycket dyr och ingenting som kommunen kommer att satsa stort på. Självklart kommer Gislaved att följa utvecklingen av solcellstekniken med stort intresse.

Den beräknade ökningen från de förnyelsebara energislagen inom kommunen hamnar på cirka 250 GWh. Det planerade fjärrvärmenätet i Gislaveds tätort beräknas ge cirka 100 GWh¹¹, vindkraftverken cirka 150 GWh¹², biogasprojektet i Reftele beräknas få en normalkapacitet på 3-4 GWh¹³. Den beräknade ökningen av solenergi från solfångare beror på hur många kvadratmeter som byggs. En ökning av vattenkraften samt ett ökat uttag av bioenergi från skogen kommer också att ske men hur stor den blir är osäkert.

¹¹Tekniska verken. Fördjupad förstudie Fjärrvärme Gislaved. (2010)

¹²Räknar på vindkraftverk med en effekt på 2 MW.

¹³Länsstyrelsen i Jönköpings län. Tillstånd till miljöfarlig verksamhet. (2010)

Transportsektorn

Transporterna och transportbehoven i dagens samhälle ökar hela tiden. Transportsektorn är i dagsläget den enda sektor som ökar sitt energianvändande. Dessutom är det den sektor som använder absolut mest fossila bränslen vilket gör det extra viktigt att satsa på att få ner energianvändningen i sektorn samt att byta energikälla. Eftersom transportsektorn är en av de största källorna till utsläppen av koldioxid är det mycket viktigt för kommunen att satsa på miljöbilar och se till att det finns bra förutsättningar för miljöbilen i kommunen.

Kommunens mål är att antalet miljöbilar ska uppgå till 75 procent av de fordon som nyregistrerats inom kommunen till år 2020. År 2009 låg andelen miljöbilar i kommunen på 23,38 procent av de nyregistrerade bilarna i kommunen.¹⁴

De åtgärder som kommunen jobbar med är att successivt omvandla den egna fordonsparken så den består av miljöbilar. Det är främst gas och etanolbilar som det har handlat om, men nu när elbilen blivit ett konkurrenskraftigt alternativ planeras det för laddstationer och inköp av elbilar. Utvecklingen och inplanerandet av platser att tanka/ladda miljöbränslen är en viktig del för att främja miljöbilsanvändandet inom kommunen, något som är nödvändigt för en kommun där så många invånare är beroende av bilen. Kommunen arbetar även med att försöka få in en gastankstation för stora fordon och bussar vilket skulle bidra till möjligheten att få in kollektivtrafikbussar som körs på gas.

Gislaved är som sagt en kommun med områden som är glest bebyggda. Att minska transporterna både person- och godstransporterna är ett av de största och besvärligaste områdena som kommunen jobbar med. För att klar av att möta de klimat och miljömål som vi ställt måste en förändring ske inom bilanvändandet. Det räcker inte med att enbart satsa på miljöbilar och bra bränslen. Eftersom bilåkandet hela tiden ökar försvinner de miljövinster som görs med miljöbilar och utsläppen ökar. Vi måste helt enkelt börja åka mindre bil och för att det ska fungera i kommunen behöver kollektivtrafiken bitvis bli bättre och mer effektiv, vilket är något som kommunen kontinuerligt arbetar med.

Danska vägen

Uppfyllandet av målet att antalet resande med Jönköpings länstrafiks kollektivtrafik ska öka med 60 procent jämfört med år 2006, ser i dagsläget inte så lovande ut. Antalet resor inom kommunen minskade 2009 jämfört med år 2008. Antalet resor utan skolkort har enbart ökat med 17 procent från år 2006.

Cykelvägnätet i kommunen består av cirka 90 kilometer gång- och cykelbana. Cykelvägar till och från arbetsplatser, skola och service är prioriterade. Det finns bra möjligheter för kommunen att utveckla cykelvägnätet och påverka så att cykeln blir ett prioriterat transportmedel. Kommunen strävar efter att få ett sammanhängande cykelvägnät som är i hopkopplat med kollektivtrafikens hållplatser samt möjligheten att lämna cykeln på en bra och säker cykelparkering.

¹⁴Bil Sweden. (2009)

Samhällsplanering

Samhällsplaneringen spelar stor roll för hur energiförsörjningen i en kommun ser ut och utvecklas. Markåtgången för produktion av förnyelsebar energi är betydligt större än markåtgången för produktion av icke förnyelsebar energi. Detta gör att konkurrensen om marken och dess användningsområden har ökat. Till exempel är en ofta förbisedd del av energisystemet produktionen i jordbruket. Vid all planering bör stor hänsyn tas till odlingsmark så att dess produktion inte äventyras. Möjligheten till lokal produktion av förnyelsebar energi beror på kommunens förutsättningar samt hur mycket mark som kan tas i anspråk.

Utbyggnadsområden med låg befolkningstäthet är mindre energieffektiva genom att de delar upp människors bostäder från de platser där de arbetar, handlar, har fritidsaktiviteter och utbildningar. Detta gör att invånarna måste använda bilen för att ta sig till de olika platserna. En högre befolkningstäthet i olika områden innebär även bättre möjligheter för till exempel fjärrvärmeförsörjning och därigenom möjligheten att utnyttja spillvärme från olika verksamheter. Stora fjärrvärmeledningar bör planeras in i områden med hög värmestäthet. Att ta hänsyn till energifrågorna i översikts- och detaljplaneringen är därför av stor vikt för att få en hållbar energiförsörjning.

Att ha möjlighet att ställa villkor om förnyelsebara energikällor, passivhus och låga el och uppvärmningsbehov vid nyproduktion, i exploateringsavtal eller markanvändningsavtal är en absolut fördel. Problemet i Gislaved har varit att kommunen inte haft det trycket på nyproduktion av bostäder att vi kunnat ställa dessa krav hos byggherrarna. Genom plan och bygglagen kan man till viss del få in energifrågorna genom att till exempel ställa krav på utformningen av bebyggelsen och på så vis bestämma om byggnaden ska vara ett en- eller flerbostadshus. Det går att styra var inom en tomt byggnaden ska placeras och på det viset påverka behovet av uppvärmning. Beslut om att träd/buskar måste planteras som vindskydd eller förbjuda plantering av skuggande vegetation kan också finnas. Dessa med flera åtgärder underlättar för kommunen att få in energiplaneringen, och kunna reglera energisystemen så de blir mer flexibla, i områden som ska exploateras¹⁵. Enligt nya plan och bygglagen så får kommunerna möjligheten att ställa mer tekniska krav på byggnationer så att hänsyn kan tas till energistrategier och miljö kvalitetsmål. Riktlinjer inom detta område saknas dock när denna strategi togs fram.

Driftsäkerhet/energiförsörjning

I och med att de fossila bränslena håller på att fasas ut måste den mängd energi som kommer från dessa bränslen ersättas. Genom flera av de förnyelsebara energikällorna, så som vind- och vattenkraften, produceras el. På grund av skiftet i energiproduktionen kommer elen att ersätta en del av den energi som de fossila bränslena tidigare stod för. Inom till exempel transportsektorn finns flera olika bränslelösningar. En av lösningarna på bränsleproblemet är framtagandet av elbilar. Resultatet som blir om elbilen slår igenom är att elanvändningen kommer att öka. Det är därför viktigt att undersöka om elnäten klarar en ökad eldistribution så att det inte blir många och kostsamma avbrott. I Gislaved finns en hel del känslig industri och andra verksamheter där det är viktigt att elkvaliteten hålls på en jämn och stabil nivå.

Gastankning i Mossarp

En av lösningarna på bränsleproblemet är framtagandet av elbilar. Resultatet som blir om elbilen slår igenom är att elanvändningen kommer att öka. Det är därför viktigt att undersöka om elnäten klarar en ökad eldistribution så att det inte blir många och kostsamma avbrott. I Gislaved finns en hel del känslig industri och andra verksamheter där det är viktigt att elkvaliteten hålls på en jämn och stabil nivå.

Gislaved Energi

Om en störning i elproduktionen inträffar och elbehovet inte kan tillgodoses uppstår en elbristsituation. Inträffar detta kan Svenska Kraftnät som en sista krishanteringsåtgärd koppla bort delar av elnätet och på detta sätt minska förbrukningen. Detta skyddar elnätet från att kollapsa men gör samtidigt att flera stora områden blir utan el, vilket kan få stora konsekvenser för verksamheter som är känsliga för elavbrott.

Energimyndigheten har fått i uppdrag att utveckla och införa ett system kallat Styrel. Systemet innebär att det går att styra elen på lokal nivå till de verksamheter som är prioriterade. De stora stamnäten ägs av Svenska Kraftnät, så i dagsläget kan kommunen inte styra vilken verksamhet som blir bortkopplad och därmed bli utan el vid en elbristsituation. Detta kommer att ändras i och med att Styrel införs. Styrel bygger på att länsstyrelser, kommuner, elnätsföretag samt flera myndigheter identifierar och planerar för hur samhällsviktiga aktörer och funktioner ska kunna prioriteras vid en kortvarig elbristsituation genom att som en sista åtgärd koppla bort elabbonnenter som inte är prioriterade. Länsstyrelsen beslutar slutligen om vilka kunder som ska prioriteras. Regeringen har beslutat att Styrel ska genomföras i hela landet och införas från första januari 2012.

Det är också viktigt att undersöka och se till att produktion och distribution av gas och fjärrvärme kan säkerställas med en hög leverans kvalitet och säkerhet. För gasnätet finns vissa processindustrier som är beroende av kontinuerlig tillförsel av gas, fordon kräver gas för sin drift och fastigheter kräver gas för uppvärmning och tappvarmvatten. Vid längre elavbrott kan man inte räkna med att detta system fungerar.

För fjärrvärmens är det viktigt att utreda reservkapacitet av el för värmeproduktion och distribution. Kan man sörja för att produktionsanläggningar med dess distributionspumpar kan försörjas via reservkraftverk kan fjärrvärmens förse många fastigheter med värme även vid långa elavbrott trots att förbrukarna inte har någon el. Detta samband har påvisats i samhället Lagan som i samband med stormen Gudrun var utan el några dagar men där fjärrvärmesystemet ändå försåg kunderna med värme. Tillgång och åtkomlighet av bränsle måste också säkerställas.

5. Analys scenario

Riksdagen har fastställt 16 nationella miljömål som beskriver det tillstånd för miljön som är hållbar på lång sikt. Man talar om generationsperspektiv eftersom ambitionen är att de stora miljöproblemen ska vara lösta inom en generation, alltså fram till år 2020.

Arbetet med miljömålen på kommunal nivå flyter ihop med kommunens klimatarbete och är samtidigt ihopkopplade med energianvändningen. Eftersom en av de största källorna till luftföroreningarna är trafiksituationen arbetas det mycket med att effektivisera gods samt persontransporter och förändra människors resebeteende. Den andra stora källan är energianvändningen. Här arbetas det med utbyggnad av förnyelsebar energi, energieffektivisering och rådgivning.

Kommunen minskade sina koldioxidutsläpp med 17 procent från år 1990 till år 2004. Den största anledningen till minskningen beror på omställningen från olja till biobränsle och gas inom både industri, hushållssektorn samt den offentliga förvaltningen. Gislaveds kommun klarar av att minska energiberoendet utifrån genom att både effektivisera samt minska energianvändningen och genom att öka produktionen av lokalt framställd energi. Målet till år 2020 är att minska energianvändningen med 138 GWh. Av den använda energin ska cirka 250 GWh vara lokalt producerad förnyelsebar energi.

Mat resor och övrig konsumtion är den absolut största bidragande faktorn till den ökande energianvändningen i världen. Desto mer mänskligheten konsumerar desto mer resurser och energi går åt till både framställning av produkterna och sedan till återvinning och omhändertagande av restprodukterna. Därför är det extra viktigt att välja produkter där hänsyn för miljön har tagits under hela produktens livscykel. Det finns flera olika miljömärkningar på produkter som ställer krav på den energimängd som får gå åt vid framställningen av produkten, som ställer krav på att produkten ska vara energisnål under sin livsperiod samt att återvinningen av produkten görs på ett resurssnålt och miljövänligt sätt. De utsläpp som blir utav produktionen av varor och produkter som importerats syns inte här utan visas i stället i det land eller på den plats där varorna tillverkats. Detta gör att vi får en skev bild av hur våra utsläpp samt energianvändning egentligen ser ut. Inom båda områdena är dessa siffror i själva verket betydligt högre än vad som syns här.

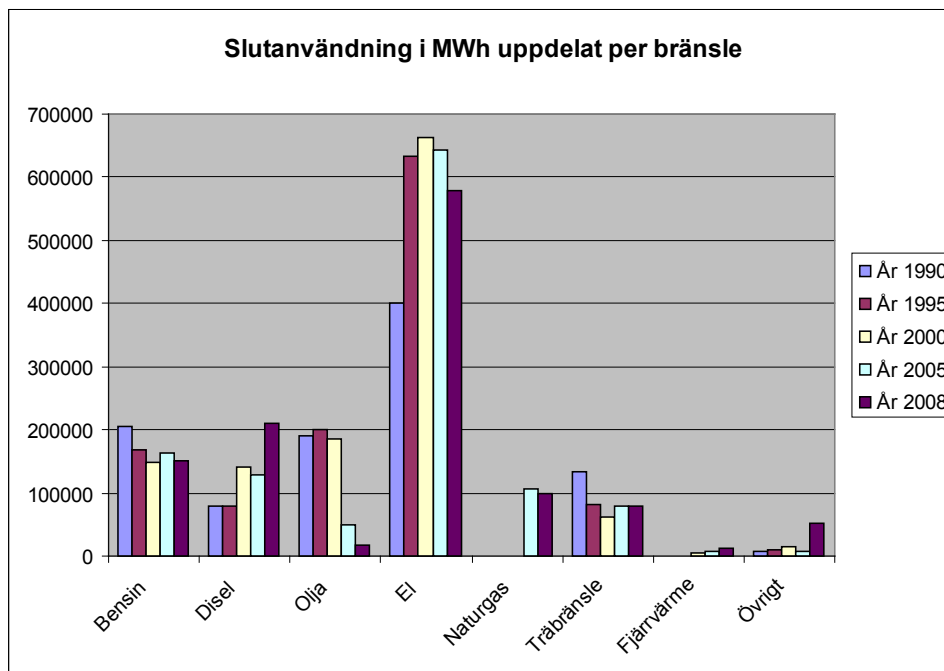
I figur tre syns tydligt hur de olika energislagens användning har förändrats över tiden. Elanvändningen ökade kraftigt från 1990 och har sedan legat ganska högt, även om en viss nedgång har börjat synas. Dessa förändringar beror naturligtvis till stor del på förändringar som sker inom näringslivet i kommunen.

Fjärrvärmeanvändningen kom igång under 2000 och har sedan dess sakta ökat. Nu kommer fjärrvärmerna att öka kraftigt i och med att satsningar görs inom detta område.

Bensin användningen har sakta minskat från 90-talet medan dieselanvändningen ökat. Att diesel användningen gått upp beror mycket på att många fler bilar idag går på diesel. Att ökningen av dieselanvändningen är så stor just under de senaste åren beror förmodligen på att vi ser effekterna av stormarna Per och Gudrun. Detta är något som även avspeglar sig i koldioxidutsläppen, som visas i figur fem nedan, där de viker från den

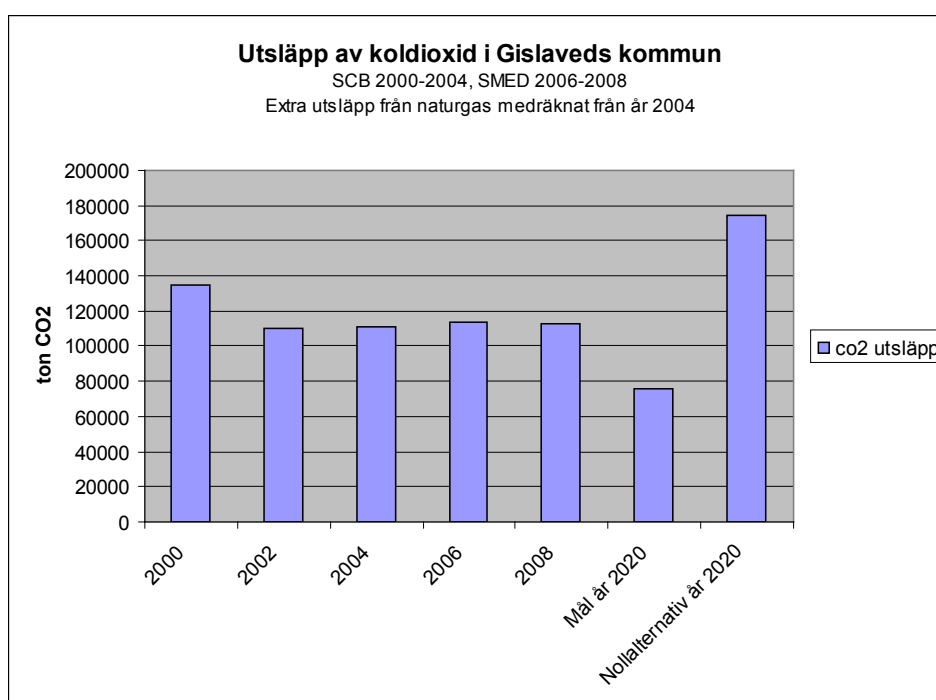

neråtgående trenden och istället demonstrerar en markant ökning. Även oljan visar en tydligt neråtgående trend. Inom den kommunala organisationen finns det inte mycket olja kvar enbart cirka två procent som används till uppvärmning, och målet är att även de som är kvar ska vara borta år 2020.

Figur 3: Slutanvändning i MWh uppdelat per bränsle. SCB kommunala energibalanser. Gislaved Energi & Eon.

I figur fyra nedan ser vi hur energianvändningen påverkar koldioxidutsläppen. Kommunen har arbetat mycket med att minska sina koldioxidutsläpp vilket syns på siffrorna från år 2000. Ett nollalternativ är framtaget där vi ser på vilka nivåer koldioxidutsläppen hade varit år 2020 om vi inte hade gjort några försök att minska utsläppen sedan år 2007. Diagrammet visar även hur långt vi har kvar att jobba innan vi når målet som är satt för koldioxidutsläppen år 2020.

Figur 4: CO2 utsläpp i ton i kommunen.

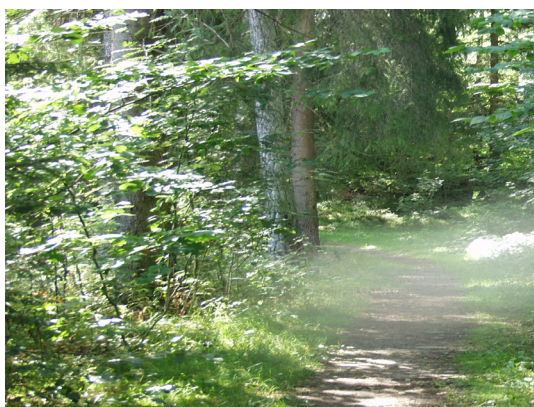
6. Miljöbedömning

Enligt miljöbalken krävs en miljöbedömning för planer och program som kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Anledningen till att en miljöbedömning görs är för att främja en hållbar utveckling genom att integrera miljöaspekterna i planen eller programmet.

Nästan all energianvändning/produktion ger utsläpp som påverkar miljön. Ökande utsläpp av växthusgaser så som metan, koldioxid och dikväveoxid från förbränningen av fossila bränslen, transporter och jordbruk gör att växthuseffekten på jorden ökar.

Ett av de allvarligaste hälsoproblemen i svenska tätorter är luftföroreningen. De skapar hälsoproblem som allergier och lungsjukdomar men även skador på hus, byggnader och minnesmärken.

Mark och vatten försuras genom utsläpp av främst svaveldioxid från förbränning av kol och olja. Svavelsyran tränger bort näring ur marken och sänker pH värdet vilket gör att känsligare växter slås ut och tillväxten hos skog och växter minskar. Även sjöar och vattendrag drabbas av försurningen. Vattnen tillförs aluminiumjoner som frigjorts från de omgivande markerna. Detta skadar fiskebeståndet.

Nedfallet av kväve orsakar övergödning, vilket så småningom leder till att ekosystemet utarmas. Övergödningen kan även leda till att grundvattnet blir förorenat. När kväve läcker ut och hamnar i grundvattnet leder det till att halterna med kväve i form av nitrat ökar i många brunnar. Förhöjda halter av nitrat i vattnet blir en hälsorisk för människor som har egen brunn, då ämnet medför att blodets syreupptagning minskar och dessutom kan nitrat omvandlas till cancerframkallande substanser i kroppen. I haven har övergödning successivt orsakat problem med igenvuxna vikar. Produktionen av plankton kan bli alltför riklig och leda till algblomning. Vattnet får då en besvärande lukt eller smak och kan bli giftigt. Övergödning leder ofta till syrebrist i vattnet, vilket slår ut bottendjuren och i en del fall även fisken. Kraftig övergödning av vatten leder till att antalet växt- och djurarter i vattnet minskar.

De åtgärder som Gislaveds kommun arbetar med för att ställa om sin energianvändning ger både positiva och negativa miljöeffekter. De positiva effekterna kommer utav att Gislaveds kommun arbetar med att ställa om energiproduktionen från fossila bränslen till en mer hållbar energiproduktion som grundar sig i förnyelsebara energikällor. Denna omställning kommer naturligtvis att bidra till att utsläppen av koldioxid svaveldioxid, kväveoxider, partiklar och ozon och andra miljöförstörande ämnen minskar.

Men även de förnyelsebara energislagen ställer till problem. Vattenkraften ger inga utsläpp som påverkar växthuseffekten eller luftkvaliteten, men en lokal miljöpåverkan uppstår där vattenkraften byggs då de dammar som upprättas utgör en förändring i florran och faunan i området samtidigt som dammen utgör ett vandringshinder för fiskarter och andra organismer. Att upprätta nya dammar är inte längre aktuellt, det handlar istället om att ta tillvara och förbättra de dammar som redan finns.

Även vindkraften utgör vissa miljöproblem i form av buller och det faktum att den avviker mot den naturliga miljön.

En ökad användning av biobränslen ger miljökonsekvenser i två led. Först genom det ökade uttaget av skogsmaterial från skogen som kan leda till problem med utarmad mark och förluster för den biologiska mångfalden. Förr lämnades grenar, ris och stubbar, så kallat GROT, kvar när skog avverkats och genom dessa återfördes näring till skogen. Men genom ökningen av biobränsleanvändningen tas även detta bort och med det näringen. För att minska denna påverkan lämnas ris och dylikt kvar till dess att de barrat av, på så vis blir grenarna mer lätthanterliga samtidigt som en del av näringen lämnas kvar i skogen i form av barren.

Användningen av biobränslen i form av småskalig vedeldning har i sin tur blivit ett problem efterhand som det blivit allt vanligare med kakelugn, vedpanna eller braskamin. Görs inte eldningen på rätt sätt kan det bli ett problem för hälsan då hälsofarliga ämnen som ger negativa effekter på andningsvägarna och ökar risken för bland annat lungcancer bildas. Eldas biobränslen i en anläggning med kontrollerad förbränning och effektiv rökgasrening är det en mycket bra energikälla ur miljösynpunkt. Även om vedeldningen görs på rätt sätt kan det

vara ett problem i tätbebyggda områden då röken stör grannar, dessutom bildas alltid kväveoxider, flyktiga kolväten och partiklar när biobränslen förbränns.

Förutom arbetet med att få fram bra och förnyelsebar energi för uppvärmning och transporter arbetar kommunen även med att minska energianvändandet genom att energieffektivisera. Genom en minskning och effektivare energianvändningen minskar även miljöproblemen.

Människors hälsa kommer att förbättras i och med att förbränningen av de fossila bränslena minskar och med dem utsläppen av luftföroreningarna som är kopplade till denna förbränning. Kommunens satsningar på att utveckla gång och cykelvägarna kommer även de att leda till förbättrad hälsa hos invånarna. Kommuninvånarnas möjlighet att ta sig fram med cykel eller till fots att ökar och i och med det minskar bilberoendet och därmed utsläppen och bullret från trafiken. Den ökade möjligheten till rörlighet leder även till ökad motion och därmed till förbättrad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Det sociala umgänget förbättras också då gång och cykelvägar får bra framkomlighet till mötesplatser och grönområden.

I samband med de nya projekten för en mer hållbar energiproduktion startas upp ska mer detaljerade miljökonsekvensbedömningar utföras. Dessa bedömningar kommer att innehålla mer exakta uppgifter om miljövinster i form av till exempel minskade utsläppsmängder, energihushållningsvinster med mera. Även eventuella negativa effekter kommer då att redovisas mer ingående.

Som miljöbedömningen visar orsakar även förnyelsebara energikällor miljöproblem. Men dessa problem är betydligt mindre än de problem som vi idag har och i framtiden kommer att få om vi fortsätter att använda fossila bränslen i lika stor utsträckning som vi idag gör. Om miljöhänsyn tas i användandet av de förnyelsebara energikällorna kan dessa utnyttjas på ett hållbart sätt utan allt för stora ingrepp i naturen.

7. Uppföljning

En plan med tidssatta åtgärder som löper över tre år har tagits fram i samband med energistrategin. Åtgärder syftar till att minska och effektivisera energianvändningen samt att främja produktionen av förnyelsebar energi. Till varje åtgärd har minst en nämnd pekats ut som ansvarig eller ett bolag tagit på sig ansvaret för åtgärden. Det är varje nämnd/bolags ansvar att genomföra och redovisa arbetet med åtgärder. Redovisningen ska årligen genomföras och inlämnas till kommunstyrelsen för det årliga bokslutet. Den årliga redovisningen ska kunna ge underlag till att formulera nya mål och åtgärder. Uppföljningen av åtgärder och vilket resultat de fått i kommunen som geografiskt område kommer bland annat att ske med hjälp av den energistatistik som SCB tillhandahåller.

Det är viktigt att energistrategin blir ett levande och inarbetat dokument. Därför bör energistrategin årligen följas upp tillsammans med kommunens övriga miljömål i miljöbokslutet. Dessutom bör åtgärdsplanen revideras vart tredje år i samband med mål och budgetprocessen. På så sätt skapas ett kontinuerligt klimatarbete som ger utrymme för utveckling och förbättring. Vissa åtgärder i handlingsplanen genomförs och nya åtgärder arbetas fram.

Gislaved tog 2008 fram en klimatstrategi och en åtgärdsplan vars syfte var att minska utsläppen. Klimatstrategins handlingsplan går ut år 2011 men istället för att upprätta en ny åtgärdsplan för klimatstrategin kommer den att slås ihop med energistrategins åtgärdsplan. I fortsättningen ska det alltså inte vara två separata åtgärdsplaner utan en sammanvävd energi och klimatåtgärdsplan.

Solenergi vid Gislaved Energi

Terminologi

- Fastkubikmeter (m^3f): Det är ett mått på den verkliga vedvolymen hos ett fällt träd. Man räknar bort toppen av trädet, kvistarna och annat spill. Man räknar även bort luft på staplat virke. Måttet används för massaved.
- Skogskubikmeter (m^3sk): Är ett mått på stående skog med vilket avses all stamved ovanför stubben.
- m^3fpb : kubikmeter fast mått på bark
- m^3fub : kubikmeter fast mått under bark
- GROT: Grenar och toppar

Omräkningstabeller

Prefix

1 kWh	1 000 W	under en timme	
1 MWh	1 000 000 Wh	eller	1 000 kWh
1 GWh	1 000 000 000 Wh	eller	1 000 000 kWh
1 TWh	1 000 000 000 000 Wh	eller	1 000 000 000 kWh

Biobränsle – energi

Avsedd för överslagsberäkningar:

Från	Till MWh	Från	m^3sk	m^3fpb	m^3fub
Gcal	1,66	m^3sk	-	0,95	0,84
toe	11,63	m^3fpb	1,05	-	0,88
m^3f	2,1	m^3fub	1,20	1,14	-
m^3s	0,94				
Ton torv	2,46				
Ton pellets	5,15				

- 1 m^3sk i slutavverkning ger GROT med 0,95–1,2 MWh¹⁸
- Biogasens energivärde varierar mellan 4,5 och 8,5 kWh/Nm³.¹⁹

¹⁶Skogsstyrelsen. Skogsstatistisk årsbok. (2002)

¹⁷<http://www.skogssverige.se>

¹⁸Lagringshandbok för trädbränslen. Päivi Lehtikangas

¹⁹Svenska Biogasföreningen. Biogas - Förnybar energi från organiskt avfall. (2004)

Källförteckning

Skriftliga källor

Bil Sweden (2009)

Boverket. Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan. (2010)

Energimyndigheten. Riktlinjer för statligt stöd till energieffektivisering för kommuner och landsting. (2010)

Gislaveds kommun. Vision för tio år framåt.(2003)

Gislaveds kommun. Klimatstrategi. (2008)

Gislaveds kommun. Nulägesanalys energiplan (2010)

Länsstyrelsen i Jönköpings län. Klimat- och energistrategi med nya klimatmål för Jönköpings län. (2010)

Länsstyrelsen i Jönköpings län. Tillstånd till miljöfarlig verksamhet. (2010)

Lehtikangas Päivi. Lagringshandbok för trädbränslen. Sveriges lantbruksuniversitet, Inst. för virkeslära. (1999)

SCB. Kommunala energibalanser. (2010)

Skogsstyrelsen. Skogsstatistisk årsbok. (2002)

SOU 2008:25. Ett energieffektivare Sverige (2008)

Svenska Biogasföreningen. Biogas - Förnybar energi från organiskt avfall. (2004)

Svensk författningssamling SFS 1977:439, ändrad 2004:602

Tekniska verken. Fördjupad förstudie Fjärrvärme Gislaved. (2010)

Muntliga källor

Dinkel Henrik, Länsstyrelsen Jönköpings län (2020)

Fastighetsförvaltningen. Gislaveds kommun (2010)

Knutsson Annelie, Eon (2010)

Philipsson Anders, Skogsstyrelsen (2010)

Sejer Dan. Gislaved Energi (2010)

Tekniska kontoret Gislaveds kommun (2010)

Hemsidor

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8756> 2010-08-18

<http://www.sapagroup.com/sv/Company-sites/Sapa-Profiler-AB/Aluminium/Kretslopp-och-atervinning/> 2010-08-24

<http://www.skogssverige.se> 2010-09-30

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

FÖRORD

Integration kan ses utifrån många områden och alla har sin egen uppfattning om vad integration är. Historiskt har Gislaveds kommun haft en stor invandring som bidragit till kommunens starka utveckling och att vi idag är en av Sveriges industritätaste regioner. En lyckad integration är en viktig del i denna utveckling.

Kommunen har beslutat att förtydliga var vi står och hur vi ska arbeta med integration genom att ta fram en strategi. En strategi för integration är viktig för att tydligt belysa vilka områden som kommunen behöver arbeta mer med för att även i framtiden stärka kommunens utveckling. Vi vill ge alla invånare i Gislaveds kommun en hög livskvalité samt att alla ska känna sig välkomna och delaktiga. Vilka attityder och normer kommunen har kring integration och hur vi möter andra kulturer är viktigt att arbeta med. I alla kulturer har vi fördomar, vilket är helt naturligt, men det är viktigt att vi vågar öppna oss och möta olikheter.

Gislaveds kommun ska lyssna till invånarnas önskingar och behov för att effektivare kunna utveckla integrationsarbetet. Genom att ta tillvara allas kompetens kan vi stärka kommunens utveckling och skapa en än mer positiv bild av vår region.

Niclas Palmgren

Kommunstyrelsens ordförande,
Gislaveds kommun

Styrgruppen har bestått av följande politiker och tjänstemän:

Niclas Palmgren (M), ordförande kommunstyrelsen, (sammankallande)

Marie Johansson (S), 2:e vice ordförande kommunstyrelsen

Bengt Petersson (C), ordförande socialnämnden

Ylva Samuelsson (S), 2:e vice ordförande socialnämnden

Inga-Maj Eleholt (C), ordförande barn och utbildningsnämnden

Bo Kärreskog (S), 2:e vice ordförande barn och utbildningsnämnden

Karin Gustafsson, kommundirektör

Monica Svensson, socialchef, socialförvaltningen

Mats Spånberg, skolchef, barn- och utbildningsförvaltningen

Henrik Hellström, utredare, kommunstyrelseförvaltningen

Styrdokument
Dokumenttyp: Strategi
Beslutat av: Kommunfullmäktige
Fastställelsedatum: 2014-10-23, § 16
Ansvarig: Utredare, utvecklingsenheten
Revideras: Minst vart 4:e år
Följas upp av: Utredare, utvecklingsenheten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
SAMMANFATTNING	4
VISION	5
ÖVERGRIPANDE MÅL	5
INTEGRATIONSOMRÅDEN	5
ATTITYD	5
ARBETE	5
UTBILDNING OCH SPRÅK.....	6
BOENDE.....	6
SOCIALT DELTAGANDE/INFLYTANDE.....	6
MÖTESPLATSER.....	6
BAKGRUND	7
GLOBALT TILL LOKALT INTEGRATIONSARBETE.....	7
AVGRÄNSNING I STRATEGIN	9
DEFINITIONER.....	9
GENOMFÖRANDE AV STRATEGIN	10
UNDERLAG TILL STRATEGIN	10
ANDRA STYRDOKUMENT I GISLAVEDS KOMMUN.....	11
NULÄGESBESKRIVNING	11
KARTLÄGGNING	11
VERKSAMHETER OCH PROJEKT	12
INSATSER FÖR ATT NÅ MÅLEN	12
ANSVAR OCH FORTSATT ARBETE.....	12
BILAGA I – EU:S ELVA GRUNDPRINCIPER FÖR INTEGRATION	13

SAMMANFATTNING

Kommunfullmäktige i Gislaveds kommun tog 2011 beslut om att arbeta fram en strategi för integration, som ska ersätta det nu gällande "Invandrapolitiska programmet" från 1997. Strategin kompletteras med en handlingsplan som tydligt pekar ut det fortsatta integrationsarbetet och ansvarsfördelningen inom kommunen. Som underlag till strategin och handlingsplanen har kunskap inhämtats från bland annat medborgardialoger, workshops och en kartläggning. Integrationsstrategin riktar sig till alla invånare i Gislaveds kommun med fokus utifrån etnisk och kulturell bakgrund.

I kommunen finns en stor mångfald och invånarna är födda i över 100 olika länder. Kartläggningen visar att alla invånare inte har samma förutsättningar att förverkliga och utveckla sitt vardagsliv. Dagligen sker integrationsarbete i den ordinarie kommunala verksamheten och kommunen är verksam i ett antal projekt för att stärka integrationen.

Visionen för integrationsarbetet är att alla invånare i Gislaveds kommun oavsett etnisk och kulturell bakgrund ska ges samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter att förverkliga och utveckla sitt vardagsliv samt att känna sig delaktiga i kommunen. Utifrån bakgrundsarbetet har fyra övergripande mål tagits fram som ska omfatta allt integrationsarbete. Därtill har sex områden prioriterats i strategin för att stärka integrationen: attityd, arbete, utbildning och språk, boende, socialt deltagande/inflytande och mötesplatser. För att nå målen ska alla verksamheter arbeta aktivt med integration i den omfattning kommunen har rådighet över.

Uppdatering av strategin kan göras efter behov men en revidering ska ske vart fjärde år. Handlingsplanen ska följas upp varje år och vara en del i det årliga mål- och budgetplaneringsarbetet. En representant från varje förvaltning ska utses som ansvarig för integrationsarbetet och en arbetsgrupp bildas för att träffas minst en gång per år. Ansvar för revidering och uppföljning ligger hos kommunstyrelsen i samråd med nämnderna.

VISION

Alla invånare i Gislaveds kommun oavsett etnisk och kulturell bakgrund ska ges samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter att förverkliga och utveckla sitt vardagsliv samt att känna sig delaktiga i kommunen.

ÖVERGRIPANDE MÅL

- Kulturella och etniska skillnader ska utgöra möjligheter till delaktighet.
- Attityder kring mångfald och integration ska synliggöras som en viktig del av kommunens utveckling.
- Varje individ ska betraktas som en resurs och vara en del av kommunen.
- Integrationsperspektivet ska genomsyra den fysiska och sociala planeringen.

INTEGRATIONSOMRÅDEN

Arbetet med kartläggning, resultat från workshops och medborgardialoger visar att attityd, arbete, utbildning, boende, socialt deltagande/inflytande samt mötesplatser är de områden som är viktigast att prioritera i Gislaveds kommun för att förbättra integrationen.

ATTITYD

Attityd handlar om att respektera och ge möjlighet för andra individer att utvecklas. Ett samhälle med positiv attityd till mångfald har mycket större möjligheter att lyckas med integrationen och öka trivseln för alla.

Gislaveds kommun prioriterar följande mål:

MÅL

- Verka för att förbättra attityden kring integration och mångfald.
- Möjliggöra för en öppen dialog gällande olikheter och fördomar, samt motverka diskriminering.

ARBETE

Med arbete menas ett jobb som tillgodoser individens behov och ger en långsiktig trygghet. Arbete är väsentligt för människors möjlighet till ett tillfredställande vardagsliv och utveckling, vilket är en förutsättning för ett fungerande samhälle.

Gislaveds kommun prioriterar följande mål:

MÅL

- Ta tillvara på varje invånares kompetens och bakgrund.
- Medverka till att underlätta förutsättningar för inträde på arbetsmarknaden, så att alla får likvärdiga möjligheter till arbete.

UTBILDNING OCH SPRÅK

Utbildning, vare sig det gäller grundskola, gymnasium, vuxenutbildning eller språkutbildning, är nödvändigt för att kunna förverkliga sina personliga mål. Utvecklingen i samhället innebär att högre utbildning och språkkunskaper blir allt viktigare för inträdet på arbetsmarkanden. *Gislaveds kommun prioriterar följande mål:*

MÅL

- Medverka till förbättrad kunskap i svenska språket och om värdet av språkkunskaper.
- Bidra till ökad förutsättning för att främja och underlätta för utbildning.

BOENDE

Tillgång till egen bostad är viktig för att kunna etablera sig i ett samhälle. Boendeformer som främjar kontakten mellan olika grupper underlättar integrationsprocessen. Frågan är central för att skapa trygghet och livskvalité.

Gislaveds kommun prioriterar följande mål:

MÅL

- Alla ska ha tillgång till ett skäligt boende på lika villkor.
- Bidra till ökad mångfald i orternas boendemiljöer.

SOCIALT DELTAGANDE/INFLYTANDE

Med socialt deltagande menas möjligheten att påverka sin sociala utveckling, medan inflytande handlar om påverkan på samhällets utveckling. Deltagande kan vara aktiviteter på det individuella planet vilket också inrymmer vilka normer, värderingar och bemötanderegler som finns i en kultur. Inflytande handlar om att tillvarata politiska och demokratiska rättigheter och skyldigheter. Båda nivåer är viktiga för en lyckad samhällsutveckling.

Gislaveds kommun prioriterar följande mål:

MÅL

- Bidra till ökad möjlighet för socialt deltagande och inflytande.
- Sprida information och kunskaper om demokratiska rättigheter och skyldigheter samt myndigheters verksamhet.

MÖTESPLATSER

För att alla ska kunna känna sig delaktiga är öppna och naturliga mötesplatser viktiga och där personer med skilda kulturella, religiösa och sociala bakgrunder kan mötas på lika villkor.

Mötesplatser skapar broar mellan kulturer vilket ger alla invånare ett rikare vardagsliv och

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

bidrar till en positiv tillväxt i samhället.

Gislaveds kommun prioriterar följande mål:

MÅL

- Medverka till att det finns öppna mötesplatser som uppmuntrar till initiativ och möjliggör aktiviteter.
- Bidra till ökade möjligheter för ett innehållsrikt vardagsliv även utanför skola och arbete.

BAKGRUND

I Gislaveds kommun bor det personer som är födda i över 100 olika länder, från världens alla kontinenter. Detta är något som kommunen vill ta tillvara på bästa sätt i framtiden.

Forskning inom integrationsområdet visar tydligt på att mångfald bidrar till en positiv utveckling för länder och regioner.¹ Kulturell mångfald i befolkningen är central när det gäller utvecklandet av regioners strategiska roll för innovation och ekonomisk tillväxt. Forskare argumenterar för att mångfald leder till ökad tillväxt tack vare en effektiv interaktion mellan enheter som är olika.²

GLOBALT TILL LOKALT INTEGRATIONSARBETE

Internationellt

FN:s konvention om mänskliga rättigheter och barnkonvention ligger till grund för kommunens arbete i alla verksamheter samt genomsyrar integrationsstrategin och den tillhörande handlingsplanen.

EU

EU antog 2004 elva grundprinciper för integration (se bilaga 1) som ska vara vägledande för medlemsstaterna vid utformning av policys och program inom integrationsområdet. Det finns sedan 2009 en antagen rättslig grund för åtgärder som stödjer ländernas arbete med att främja integration. På europeisk nivå deltar Sverige även i Europarådet för integrationsfrågor.

---

¹ Hatzigeorgiou, A. (2010b). "Migration as Trade Facilitation: Assessing the Links between International Trade and Migration."

² Nutek (2007). "Ökad integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet."

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

Nationellt

I skrivelsen "Egenmakt mot utanförskap - regeringens strategi för integration"³ presenteras inriktning och konkreta insatser inom regeringens sju strategiska områden för integration. Regeringens strategi är att politiken i huvudsak inriktas på generella aktiviteter som minskar utanförskap i samhället. Åtgärder som riktar sig till invandrare som grupp ska bara förekomma under den första tiden i Sverige. De sju strategiska områdena är:

- snabbare etablering för nyanlända invandrare
- fler i arbete, fler företagare
- bättre resultat och större likvärdighet i skolan
- bättre språkkunskaper och större möjligheter till utbildning för vuxna
- effektiv bekämpning av diskriminering
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av ökande mångfald

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Länsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att, i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), utveckla och förbättra samverkan och samordning i etableringsprocessen för nyanlända. En lokal överenskommelse ska tydliggöra uppdrag, ansvarsfördelning, roller och rutiner mellan myndigheter samt vara ett strategiskt dokument för hur samverkan kan utvecklas.

Regionalt

Länsstyrelsen i Jönköpings län har i uppdrag från regeringen att verka för att det finns beredskap och kapacitet för mottagande i länet och att skapa överenskommelser med kommunerna. Länsstyrelsen ska även främja och vidareutveckla samverkan mellan kommuner, myndigheter, företag och organisationer som arbetar med nyanlända, samt följa upp organisering och genomförande av insatser för nyanlända i länet.

I februari 2013 bildades ett integrationsråd i Jönköpings län. Rådet leds av landshövdingen och rådet ska bidra till att integrationsarbetet i Jönköpings län förbättras. Länsstyrelsen tar i och med detta fram en strategi för integration med operativa mål för integrationsarbetet i Jönköpings län.

Lokalt

Det lokala integrationsarbetet sker idag mer eller mindre i alla kommunala verksamheter. Strategiskt äger mycket av arbetet rum inom den lokala överenskommelsen (LÖK) som funnits sedan 2007. Parter är Gislaveds kommun, Arbetsförmedlingen, primärvården,

---

³ Regeringen. Skr. 2008/09:24 "Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration"
<http://www.regeringen.se/sb/d/9761/a/111280>

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

Migrationsverket, AB Gislavedshus och Gislaved Näringsliv AB. Gislaveds arbete har lyfts upp av SKL som ett gott föredöme och representanter från kommunen har ingått i en referensgrupp med uppdraget att ta fram nationellt stödmaterial kring LÖK.

AVGRÄNSNING I STRATEGIN

Integration inkluderar alla grupper i samhället och integration kan handla om många områden. Detta dokument ska ersätta det Invandarpolitiska programmet från 1997 och i linje med uppdraget valdes därför att göra en precisering redan från start. Detta för att kunna skapa en så tydlig och hanterbar strategi som möjligt. Avgränsningen beslutades till att: ”strategin för integration omfattar frågor utifrån etnisk och kulturell bakgrund”. Strategin behandlar därmed till exempel inte fysisk och psykisk funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Handlingsplanen ska ha en bred utgångspunkt där insatserna ska komma till nytta för alla invånare och organisationer samt vara generellt inriktade för att stärka livskvalitén och deltagandet i samhället.

DEFINITIONER

Nedan angivna definitioner beskrivs utifrån etnisk och kulturell bakgrund och ska tolkas inom denna avgränsning.

Utrikes född: Person som är folkbokförd i Sverige men som är född i något annat land.

Utländsk bakgrund: Person som är utrikes född eller född i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Svensk bakgrund: Person som är född i Sverige med en eller två inrikes födda föräldrar.

Invandrare: Person som flyttar från ett land till Sverige för att bosätta sig där en längre tid, enligt folkbokföringen i minst ett år.

Integration: Definitionen av integration är en individuell uppfattning och skiljer sig mellan individer. En övergripande uppfattning är dock att integration avser den sociala process som gör det möjligt att bilda en sammanhållen helhet utifrån skilda gruppers intressen, erfarenheter och särart. Integration betyder att olika grupper i samhället inte behöver ge upp sin särart för att uppnå likvärdiga ekonomiska, sociala och politiska villkor. Vidare är integration en ömsesidig process även om uppmärksamheten ofta riktas på de grupper som ska komma in i samhället. Förändringen involverar både de(n) grupp(er) som ska integreras och samhället i stort, det vill säga att både majoriteten och minoriteten ska anpassa sig till varandra.

Mångfald: Det finns ingen officiell definition. Varje individ bär med sig en uppsättning likheter och olikheter som gör oss till de unika personer vi är. Mångfald kan ses som ett tillstånd där olikheter samspekar på ett bra sätt och leder till produktivitet och kreativitet inom en organisation/ett samhälle. Mångfald handlar om att erkänna alla kulturers jämlikhet och

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

värdighet, liksom varje folks rätt att slå fast och bevara sin kulturella identitet och få den respekterad av andra.

GENOMFÖRANDE AV STRATEGIN

Kommunfullmäktige tog i samband med målarbetet 2011 ett beslut om att arbeta fram en strategi för integration. Uppdraget riktades till kommunstyrelsen som fick ansvaret att ta fram en projektplan och leda processarbetet. Arbetet påbörjades under 2012 och ska färdigställas under 2014. Kommunstyrelsen utsåg i sin tur en styrgrupp med politiker från kommunstyrelsen, socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden samt förvaltningscheferna i respektive nämnd. Styrgruppens ansvar blev att ta fram ett förslag på hur integrationsarbetet skulle organiseras. Utvecklingsenhetens utredare utsågs till projektledare och ansvarig för att driva arbetet under hela processen. En arbetsgrupp med tre personer utsågs och har fungerat som stöd till projektledaren. En rådgivande referensgrupp av tjänstemän från den kommunala verksamheten, landstinget samt statlig myndighet har fungerat som bollplank. Styr-, referens- och arbetsgruppen har träffats kontinuerligt under projekttiden.

Till strategin utformas en handlingsplan som tydligt ska peka ut vad som ska göras framöver inom kommunen. Varje nämnd får i uppdrag att ta fram ett förslag till hur respektive verksamhet ska bidra till handlingsplanen. Inkomna förslag sammanställs av projektledaren och antas av kommunstyrelsen.

UNDERLAG TILL STRATEGIN

Som underlag till strategin har kunskap inhämtats från andra kommuners integrationsarbete, forskningsrapporter, undersökningar och myndighetstexter. En del i underlaget till strategin är den kartläggning som genomförts (se "Kartläggning av Gislaveds kommun utifrån ett integrationsperspektiv"). Kartläggningen är uppdelad i två delar, en som syftar till att visa nuläget med statistik och en som visar vad som görs i kommunen idag inom integrationsområdet genom projekt och ordinarie verksamhet.

För att stärka förankringen och få mer kunskap kring integration har ett antal dialoger med både invånare och verksamma i kommunen genomförts. Dels en tvådagars workshop med tjänstemän inom kommun, landsting och statliga myndigheter, vilket sammanställdes i en rapport (se "Rapport LFA-workshop, integration i Gislaveds kommun"). För att få en så bred förankring som möjligt genomfördes även medborgardialogsmöten med ungdomar, föreningar, utrikes födda och näringslivet. Frågan "vad är viktigast för att förbättra integrationen?" ställdes till grupperna vilket resulterade i ett antal prioriterade områden (se "Medborgardialog - Strategi för integration"). Genom dessa dialogmöten samt kartläggningen inhämtades den information som ligger till grund för strategin, med de prioriterade integrationsområdena och målen.

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

ANDRA STYRDOKUMENT I GISLAVEDS KOMMUN

Kommunens styrdokument har granskats för att i möjligaste mån koppla samman integrationsstrategin med nuvarande visioner och mål. Alla dokument är viktiga och några av de mer relevanta styrdokumenterna presenteras nedan.

Strategin för folkhälsa är tydligt kopplad till integrationsprocessen och samverkan med folkhälsoarbetet ska därför utvecklas. Det *Kulturpolitiska programmet* syftar till att ge upplevelser, ökad bildningsnivå och hög livskvalité vilket går hand i hand med integrationsstrategins mål. Det finns *Riktlinjer för bostadsförsörjningen* och det arbetet påverkar möjligheterna för att nå målen i integrationsstrategin. Jämställdhet är en självklar utgångspunkt för att uppfylla målen i integrationsstrategin och därför är *Jämställdhetsplanen* central. För att uppfylla målen i integrationsstrategin måste även aktiviteterna förhålla sig till målen för *Tillgänglighetsstrategin*. Kommunen har antagit en *Bemötandepolicy* och integrationen underlättas av ett bra bemötande från kommunen. Den *Internationella strategin* säger att ”kommunens internationella arbete syftar till att främja utbyte, förståelse och samverkan mellan människor, kulturer och nationer...” vilket överensstämmer med integrationsmålen. *Näringslivsstrategin* som är under utveckling har skett i samverkan med integrationsstrategin. Respektive styrgrupper har tillsammans genomfört dialoger med syfte att tillsammans hantera integrationsfrågan ur ett näringslivs- och arbetsmarknadsperspektiv.

NULÄGESBESKRIVNING

Utrikes födda och personer med utländsk bakgrund ska inte ses som en homogen grupp. Det är viktigt att inse att det skiljer sig på individnivå men för att belysa de olika möjligheter som finns i samhället är en generalisering nödvändig.

KARTLÄGGNING

Gislaveds kommun har en minskande folkmängd och stigande medelålder. Andelen utrikes födda invånare är 17,2 % (2012) och andelen med utländsk bakgrund är 23,5 % (2012). Av alla barn (0-17 år) är andelen barn med minst en utrikes född förälder 31,6 % (2012). Tätorterna har en högre andel invånare med utländsk bakgrund än landsbygden.

Kartläggningen visar att alla i Gislaveds kommun inte har samma möjligheter sett utifrån ett antal olika indikatorer. Arbetslösheten för utrikes födda är generellt högre och speciellt gäller detta ungdomsarbetslösheten. Jämfört med riket ligger Gislaved på samma arbetslöshetsnivå bland de utrikes födda men andelen i program med aktivitetsstöd är högre än riksgenomsnittet. Arbetslösheten skiljer sig mellan könen, där kvinnorna överlag har högre arbetslöshet. Sett till utbildningsnivån för utrikes födda finns det en relativt hög andel med eftergymnasial utbildning samtidigt som det är en relativt hög andel som endast har förgymnasial utbildning. Barnfattigdomen är betydligt högre för barn med utländsk bakgrund. Det sociala inflytandet sett utifrån valdeltagande och förtroendevalda är lägre för utrikes

STRATEGI FÖR INTEGRATION I GISLAVEDS KOMMUN

födda. Sett till födelseregion har invånare födda utanför EU högst arbetslöshet, lägst inkomstnivå och högst andel som inte äger sin bostad.

VERKSAMHETER OCH PROJEKT

Det finns en väl etablerad verksamhet kring invandring och integration generellt som sker på individ- och verksamhetsnivå med både barn- och vuxenperspektiv. Arbete med integrationsfrågor finns i de flesta förvaltningar på ett eller annat plan. En stor del av det nuvarande arbetet sker under socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden. Den lokala överenskommelsen är ett samverkansavtal som berör ett flertal punkter som jämlikhet, arbete, samverkan, svenska för invandrare, samhällsorientering och hälsa. Genom LÖK har kommunens samtliga nämnder och förvaltningar åtagit sig att ställa praktikplatser till förfogande, samverka i centrala frågor och samverka med andra kommuner i regionen för att underlätta integrationen.

Kommunen genomför många insatser för att främja integrationen (se kartläggningen). Sedan 2008 har kommunen drivit eller varit delägare i 14 projekt och två samverkansorgan. Fyra av de avslutade projekten har blivit permanent verksamhet. Flera av projekten har riktats mot invandrare och ungdomar för att minska arbetslösheten. Utvärderingar av projekten visar att de till stora delar varit lyckade och i stora drag uppnått målen.

Trots redan pågående arbete och goda insatser är inte integrationsarbetet tillräckligt. Denna strategi och kommande handlingsplan är av värde för att utveckla integrationsarbetet i rätt riktning.

INSATSER FÖR ATT NÅ MÅLEN

Kommunen ska verka för att skapa en positiv bild och lyfta goda exempel som sker inom integration. Genom att ha tydliga mål, följa upp arbetet regelbundet och införliva normer och arbetssätt som främjar integrationen ska en långsiktig förbättring säkerställas. För att förankra det lokala arbetet i ett globalt perspektiv bör strategin och handlingsplanen återkopplas mot bland annat EU:s I I-punktsprogram.

ANSVAR OCH FORTSATT ARBETE

För att nå målen ska alla förvaltningar arbeta aktivt utifrån integrationsstrategin både ur ett attitydperspektiv och med reella insatser. En representant från varje förvaltning ska utses som ansvarig för integrationsarbetet och en arbetsgrupp bildas för att träffas minst en gång per år. Uppdatering av strategin kan göras efter behov men en revidering ska ske vart fjärde år. Handlingsplanen ska följas upp varje år och vara en del i det årliga mål- och budgetplaneringsarbetet. Ansvar för revidering och uppföljning ligger hos kommunstyrelsen i samråd med nämnderna.

BILAGA I – EU:S ELVA GRUNDPRINCIPER FÖR INTEGRATION

1. Integration är en dynamisk dubbelriktad process med ömsesidigt tillmötesgående mellan alla invandrare och invånare i medlemsstaterna
2. Integration innebär respekt för Europeiska unionens grundläggande värderingar
3. Sysselsättningen är en väsentlig del av integrationsprocessen och är avgörande för invandrarnas delaktighet, för invandrarnas bidrag till värdsamhället och för att synliggöra dessa bidrag
4. Grundläggande kunskap om värdsamhällets språk, historia och institutioner är absolut nödvändig för integrationen. Att ge invandrarna möjlighet att förvärva denna grundläggande kunskap är viktigt för en framgångsrik integration
5. Utbildningsinsatser har avgörande betydelse för att göra invandrarna, och i synnerhet deras efterkommande, beredda att bli mer framgångsrika och aktiva deltagare i samhällslivet
6. Invandrares tillträde till institutionerna samt till offentliga och privata varor och tjänster på samma grund som inhemska medborgare och utan diskriminering har grundläggande betydelse för en bättre integration
7. Ofta förekommande samspel mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare är en grundläggande mekanism för integration. Gemensamma forum, en interkulturell dialog, utbildning om invandrare och invandrarkulturer och stimulerande levnadsförhållanden i stadsmiljön ökar samspelet mellan invandrare och medlemsstaternas medborgare
8. Utövandet av olika kulturer och religioner garanteras i stadgan om de grundläggande rättigheterna och måste tryggas, om utövandet inte strider mot andra okränkbara europeiska rättigheter eller den nationella lagstiftningen
9. Invandrarnas medverkan i den demokratiska processen och i utformningen av integrationspolitik och integrationsåtgärder, särskilt på lokal nivå, som stöder deras integration
10. Att integrera integrationspolitiken och integrationsåtgärderna i alla relevanta politikområden och myndighetsnivåer och offentliga tjänster är en viktig faktor vid utformningen och genomförandet av den allmänna politiken
11. Att utarbeta tydliga mål, indikatorer och utvärderingsmekanismer är nödvändigt för att anpassa politiken, utvärdera framstegen när det gäller integrationen och göra informationsutbytet effektivare

Strategi för hållbar utveckling

Innehåll

Inledning	3
Hur strategin används	4
Utgångspunkter	6
Hållbar utveckling som begrepp	6
Agenda 2030	7
Mänskliga rättigheter och barnkonventionen	7
De nationella miljömålen	8
Gislaved kommuns vision 2040	9
Nulägesanalys	9
Prioriterade områden	9
Prioriterade områden	11
Hållbar användning av mark och vatten	12
Gröna inkluderande samhällen	14
Välstånd människor som kan nå sin fulla potential	16
En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad	18
Kommunikationer och relationer för hela kommunen	20
En klimatneutral kommun driven av förnybar energi	22
Medvetna konsumtions- och produktionsmönster	24
Definitioner	26

Inledning

I vår kommun finns ett stort engagemang för hållbarhetsfrågor och ambitionen att utveckla en attraktiv och hållbar kommun är stark. Denna strategi för hållbar utveckling har arbetats fram för att bättre ta till vara på denna gemensamma vilja, för att kunna ta ett samlat grepp i hållbarhetsarbetet och för att tydligare gå från tanke till handling. Strategin utgör den övergripande inriktningen för att skapa en hållbar kommun och innehåller ställningstaganden och prioriteringar som är vägledande för alla aktörer som är delaktiga i att utveckla Gislaveds kommun som plats att besöka, leva och verka i.

Hur strategin används

Strategin för hållbar utveckling utgör övergripande inriktningar och strategiska ställningstaganden för hur Gislaveds kommun ska bidra till att Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling nås. Strategins inriktningar och prioriteringar utgör en grund för vad olika aktörer gemensamt måste åstadkomma inom det geografiska området Gislaveds kommun. Alla som verkar inom kommunens gränser såsom invånare, företag, föreningar, areella näringar, den kommunala organisationen, andra myndigheter och regionala aktörer är medskapare i hållbarhetsarbetet.

Strategin utgör en bas för dialoger med olika aktörer om vilken roll de kan och vill spela för en hållbar utveckling av kommunen. Strategin är också en plattform för samverkan mellan kommunen, näringslivet, civilsamhället samt andra aktörer utanför Gislaveds kommun. Innehållet i strategin vänder sig också till kommuninvånarna och ska därför kunna användas för kommunikation kring olika hållbarhetsfrågor.

För den kommunala organisationen ska strategin omsättas inom ramen för kommunens styrmodell. Det betyder att den utgör underlag för prioriteringar i kommunplan och planeringsdirektiv. Hållbarhetsstrategin är också vägledning för den fysiska planeringen där strategins inriktningar i tillämpliga delar utgör grund för riktlinjer i den kommunomfattande översiktsplanen. Strategin utgör även vägledning för inriktningsbeslut såväl som för åtgärdsplanering på alla nivåer i den kommunala organisationen.

Strategin följs årligen upp med hjälp av kommunövergripande indikatorer för varje prioriterat område, för att kunna följa utvecklingen. Indikatorerna utgör en del av strategins prioriteringar men är också föremål för utveckling och förändring över tid. Resultatet av uppföljningen sammanfattas årligen i en statusrapport. En djupare utvärdering genomförs var fjärde år inför framtagande av kommunplan, med möjlighet till revidering av inriktningar och indikatorer.

Utgångspunkter

Kommunens strategi för hållbar utveckling tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling i; de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen, de nationella miljömålen, Parisavtalet, Gislaved kommuns vision 2040, en nulägesanalys av Gislaveds kommun och en omvärldsbevakning.

Hållbar utveckling som begrepp

Hållbar utveckling som begrepp kan definieras på olika sätt beroende på sammanhang. Den vanligaste övergripande definitionen av begreppet hållbar utveckling kommer ifrån FN-rapporten Vår gemensamma framtid från 1987 och lyder:

En hållbar utveckling tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Hållbar utveckling utgår ofta ifrån de tre dimensionerna av hållbarhet; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska, som alla måste uppfyllas för att en hållbar utveckling ska åstadkommas. Den ekologiska dimensionen säkerställer välmående ekosystem som bistår oss med mat och rent vatten, förhindrar översvämningar och renar luften. I den sociala dimensionen hanteras rättvise- och jämlikhetsfrågor och bekämpningen av krig och fattigdom. Den ekonomiska dimensionen handlar om att hålla resurser så att de kan komma även framtida generationer till godo och att vår användning av resurser idag inte äventyrar framtida välstånd.

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s alla medlemsländer Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling poängterar att ingen ska lämnas utanför. Agendan syftar till att förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, främja fred och rättvisa, utrota svält och fattigdom, öka jämställdhet och jämlikhet samt lösa klimatkrisen.

De tre hållbarhetsdimensionerna såväl som de globala målen för hållbar utveckling är odelbara och påverkar varandra. Åtgärder för att främja en hållbar utveckling inom en dimension eller uppnå ett av de globala målen för hållbar utveckling bör aldrig göras på bekostnad av något annat mål.

Bild: globalamalen.se

Mänskliga rättigheter och barnkonventionen

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

De nationella miljömålen

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

Illustration: Tobias Flygar

Gislaveds kommuns vision 2040

Strategin ska verka för att uppfylla kommunens vision 2040:

Gislaveds kommun är platsen man gärna identifierar sig med och har en god relation till.

Nulägesanalys

Inför framtagandet av strategin gjordes en nulägesanalys av Gislaveds kommun med fokus på kommunens utmaningar. Nulägesanalysen baseras på en kartläggning av statistik på nationell, regional och lokal nivå samt data från den kommunala organisationen. För att sätta statistiken i ett sammanhang så kompletterades kartläggningen med intervjuer. Tillsammans med omvärldsanalysen och kommunens lokala förutsättningar kunde sedan ett antal viktiga utmaningar som Gislaved kommun står inför definieras.

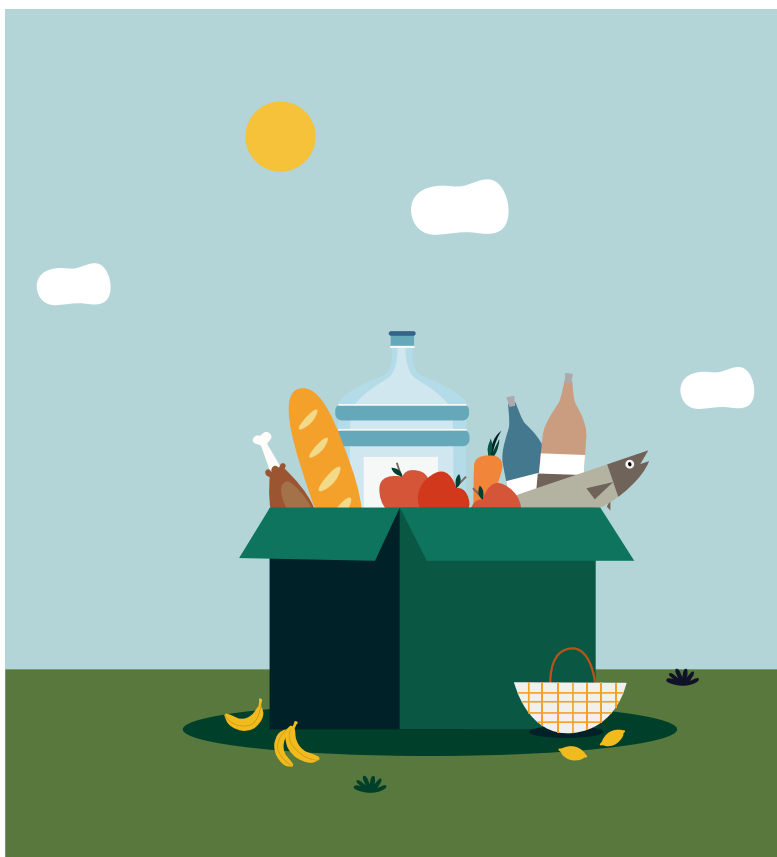
Prioriterade områden

Strategin innehåller sju prioriterade områden som även ska fungera som övergripande målformuleringar. Dessa områden utformades med kommunens förutsättningar och utmaningar i åtanke, samt med fokus på att kunna genomföra relevanta och nödvändiga insatser. Precis som hållbarhetsdimensionerna och de globala målen för hållbar utveckling är de prioriterade områdena i strategin odelbara och därför också av lika stor vikt. På grund av detta är strategins prioriterade områden utformade för att införliva samtliga dimensioner av hållbar utveckling och tillsammans beröra samtliga globala mål för hållbar utveckling. Åtgärder som tas för att främja ett område kan således även förändra situationen inom ett annat område.

Prioriterade områden

Hållbar användning av mark och vatten	12
Gröna inkluderande samhällen	14
Välmående människor som kan nå sin fulla potential	16
En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad	18
Kommunikationer och relationer för hela kommunen	20
En klimatneutral kommun driven av förnybar energi	22
Medvetna konsumtions- och produktionsmönster	24

Hållbar användning av mark och vatten

De naturresurser och ekosystemtjänster som natur- och kulturlandskapet bidrar med är grunden för vårt samhälle och måste därför skyddas och nyttjas hållbart. Att utveckla grönstruktur, bevara biologisk mångfald och säkerställa ekosystemtjänster har en självklar plats i utvecklingen av Gislaveds kommun. Höga naturvärden finns knutna till både mark- och vattenområden i kommunen. Dessa områden utgör värdekärnor för biologisk mångfald och ska tillsammans med sina spridningskorridorer värnas och utvecklas.

Mark för natur- och friluftsliv ska tryggas och hänsyn måste tas till naturvärden, vid såväl jord- och skogsbruk som vid exploatering. Skötsel- och brukningsmetoder behöver utvecklas för att trygga biologisk mångfald och ekosystemtjänster och olika former av kompensationsåtgärder vid exploatering behöver tas fram.

Klimatförändringar ökar behovet av att stärka landskapets vattenhållande förmåga då vi kan förvänta oss ett både torrare och blötare klimat i framtiden. Våtmarker har en vattenlagrande funktion samtidigt som de har nyckelfunktioner för biologisk mångfald, för vattenrening samt upptag och lagring av koldioxid. Våtmarker behöver därför både skyddas och återskapas i landskapet.

Vatten är grundläggande för allt liv och sjöar och vattendrag är livsmiljö för djur och växter. Vattenresurserna och vattenmiljöerna nyttjas för en rad olika nyttigheter såsom fiske, rekreation, friluftsliv, energiproduktion, uttag av process- och dricksvatten samt avloppshantering. Dessa nyttigheter är viktiga för samhället men påverkar de naturliga funktionerna hos vatten-ekosystemen. Därför är det viktigt att stimulera både teknikutveckling och beteenden som gynnar naturbaserade lösningar och bidrar till hållbart nyttjande av både sjöar, vattendrag och grundvattenresurser.

Sjöar och vattendrag i Gislaveds kommun ska ha en god ekologisk och kemisk vattenstatus. Det kräver insatser inom områden där sjöar och vattendrag är särskilt påverkade. Fysisk påverkan i form av dämningar, rätningar och rensningar i sjöar och vattendrag måste kraftigt minskas. Insatser krävs för att både motverka försurningseffekterna i sjöar och åar och för att minska miljögiftsbelastning och övergödningseffekter i särskilt utsatta vattenmiljöer.

Dricksvattenförsörjning och tillgång till andra samhällsviktiga verksamheter och strukturer måste säkerställas även för framtida generationer. Det är också angeläget att öka medvetenheten om behovet av anpassningsåtgärder och de risker utsatta grupper och områden står inför.

Tillgången på dricksvatten i kommunen är god, men klimatförändringar i form av perioder med extrem torka kan ändå orsaka vattenbrist. Därför måste vattenområden som används för uttag av dricksvatten till både kommunal och enskild vattenförsörjning skyddas och säkerställas för framtiden. Skydd av vattentäkter, sanering av förorenad mark, minskning av riskerna för påverkan av utsläpp från transporter och andra verksamheter är avgörande för en långsiktigt hållbar och robust vattenförsörjning. I samhällsplaneringen är därför dricksvattenintressets anspråk prioriterat. Åtgärder som säkrar både vattenkvalitet och långsiktig tillgång till vatten ska främjas.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Ekologisk och kemisk status i sjöar och vattendrag
- Kemisk och kvantitativ status i grundvatten
- Andel sjöar och vattendrag som uppfyllt kemiska kalkningsmål
- Andel vattentäkter med skyddsområden
- Andel skyddad natur, land och inlandsvatten
- Andel ekologiskt odlad jordbruksmark
- Andel allemansrättslig mark vid tätorter i kommunen
- Colibibakterier och intestinala enterococker vid badplatser i sjöar
- Svenskt vattens hållbarhetsindex
- Antal vandringsleder för fiskarter
- Förekomst av invasiva arter
- Förekomst av rödlistade arter
- Vattenförbrukning

Gröna inkluderande samhällen

Gislaveds kommun ska utgöras av hälsosamma, välmående människor som lever i samhällen vi formar tillsammans och i samklang med den mark vi tagit i anspråk. För att främja människors och miljöns hälsa minimerar vi användningen av kemikalier. Vi säkerställer en giftfri vardag för alla kommunens invånare genom att minska vår användning av kemikalier i vardagen samt genom att ta kraftfulla tag för att kartlägga och sanera förorenade områden i kommunen.

Inom våra tätorter prioriteras cykel- och gångtrafik för att ge plats för människor istället för bilar och lastbilar. Tätortsnära skog och andra naturliga grönytor i våra stadsbilder ska behållas och utvecklas. På landsbygden skyddas odlingsmark för att bevara och främja lokal livsmedelsproduktion och skapa bästa möjliga förutsättningar för ett hållbart jordbruk. Att bevara och utveckla närheten och tillgången till naturen, samtidigt som vi nyttjar den på ett ansvarstagande sätt är centralt. Ett friluftsliv som är tillgängligt både för besökare och invånare samt att fler ser naturen som en affärsmöjlighet främjar liv och hälsa i hela kommunen och bidrar till vår attraktionskraft.

Hela kommunen ska leva och utvecklas på ett sätt som ökar invånarnas möjligheter till att delta och ha inflytande. Inkludering och delaktighet bidrar till att stärka vår folkhälsa och samhällsutvecklingen. Våra invånare ska ha en känsla av sammanhang i samhället oavsett var de bor och kunna känna en stolthet och gemenskap. Naturliga mötesplatser ger möjligheter till samhällsdeltagande och stärker på så vis demokratin. Kulturen, civilsamhället och ideella initiativ skapar attraktionskraft och utgör en grogrund för lokal utveckling. Förutsättningar för att stimulera och ta tillvara ideella initiativ och eldsjälaras engagemang främjas. Digitala lösningar används vid behov för att ge närhet mellan platser, verksamheter och människor, oberoende av geografiska avstånd.

Offentliga utrymmen har en viktig funktion för att främja trygghet, liv, rörelse och delaktighet i lokalsamhället. Levande lokalsamhällen bidrar till att stärka inkludering, medskapande och delaktighet för kommunens invånare. All utformning av offentliga utrymmen ska syfta till att åstadkomma detta och planeras med hänsyn till både barn- och tillgänglighetsperspektiv. Utformningen av den fysiska miljön i samhället används för att motverka segregation och bryta osynliga barriärer mellan människor som annars inte möts.

För att säkerställa tillgång till bostäder för alla behöver mångfald på bostadsmarknaden åstadkommas genom byggande av olika typer av bostadsalternativ och i olika upplåtelseformer. En lokal variation av olika boendeanternativ ökar också förutsättningarna för utbyte av kunskap och resurser mellan olika samhällsgrupper. Kommunens tätorter växer i första hand genom förtätning så att nybyggnation sker i redan bebyggda områden. Om ny mark tas i anspråk görs detta med hänsyn till miljön och naturens funktioner. Utveckling av bostadsområden i strandnära lägen sker i områden där noga hänsyn tas till det rörliga friluftslivets behov av tillgång till stränder och till stränders betydelse för biologisk mångfald.

Vi som kommun bör ha en god beredskap för att hantera olika typer av kriser, såsom pandemier, väderrelaterade kriser, cyberattacker och ytterst krig. För att motverka de konsekvenser klimatförändringar medför krävs anpassning av byggnader och samhällen. Offentliga verksamheter, privatpersoner och näringslivet behöver vidta åtgärder för att anpassa sig till dessa förändringar och därigenom säkerställa ett robust och säkert samhälle som kan hantera extrema väderhändelser. All planering och lovgivning ska därför ta hänsyn till förväntade klimatförändringar och klimat-anpassning ska göras av både befintlig bebyggelse och vid nybyggnation. Nyproduktion och ombyggnation ska även genomföras med så miljövänliga material och metoder som möjligt samt med energineutralitet och material-återvinning i åtanke.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel av olika bostadsalternativ, även objektiv bostadsbristnivå
- Andel trångboddhet i flerbostadshus enligt norm 2
- Segregationsnivå utifrån strukturbilder
- Valdeltagande
- Förekomst av förorenade områden, riskklass 1 och 2
- Fordonstäthet i tätorter
- Användning av gång- och cykelbanor
- Nöjdhetsindex gällande underhåll av den offentliga miljön

Välmående människor som kan nå sin fulla potential

Befolkningens hälsa är av stor betydelse för samhällets möjligheter till utveckling. Ett samhälle med jämlika förutsättningar mellan olika grupper möjliggör likvärdiga livsvillkor där kunskap och resurser kan utbytas. Ett livslångt lärande och en arbetsmarknad präglad av jämställdhet och mångfald är avgörande för en god samhällsutveckling. Insatser som stärker alla människors rätt till utveckling och jämlika livsvillkor är därför inte bara en samhällsekonomisk investering utan också en skyldighet. I Gislaveds kommun arbetar vi i bred samverkan för att den ekonomiska utsattheten förhindras – med särskilt fokus på det tidiga livets villkor.

Att stärka vårdnadshavares livsvillkor och sociala position innebär att vi även stärker barnens, då dessa förutsättningar ofta präglar barn och ungas framtidsutsikter. Vi arbetar därför med att skapa jämlika livsvillkor och att stärka föräldraskapet utifrån vårdnadshavarens egna förutsättningar och behov.

Skola och utbildning ger oss en mängd färdigheter för att vi ska utvecklas och må väl. En jämlik, inkluderande skola är förutsättningen för att alla människor ska ha goda möjligheter på arbetsmarknaden och till en egen försörjning genom hela livet. Alla barn och unga ska därför få möjlighet att kunna slutföra sin utbildning utifrån deras egna förutsättningar. Vi ska verka för trygga uppväxtvillkor och att skolmiljön är både fysisk och psykisk trygg. För att motverka skadliga samhällsnormer arbetar vi för att stärka ungas självkänsla och självbild och arbetar aktivt med att minska den skadliga stressen.

Ett rikt, välkomnande kultur- och fritidsliv gör att vi uppnår ett mer inkluderande och tillgängligt samhälle. Genom att arbeta tillsammans för att skapa aktiva och inkluderande mötesplatser samt öka förutsättningarna för aktiviteter av både fysisk och social karaktär kan den ofrivilliga ensamheten minskas och invånarnas hälsa förbättras. En meningsfull fritid samt en kommun i rörelse bidrar till en känsla av gemenskap, individers personliga utveckling och ökar möjligheter till att göra sundare val.

Alla invånare, unga, vuxna och äldre, ska uppleva såväl ekonomisk som social trygghet genom hela livet. Den upplevda tryggheten korrelerar med att känna tillit till samhället och andra människor. Därför är det prioriterat att arbeta med trygghetsperspektivet i såväl den fysiska miljön som i relationen mellan människor. Vi ska verka för en jämlik tillgång på god vård och service samt att alla ska känna sig som en del av både samhällsgemenskapen och den digitala samhällsutvecklingen.

För att stärka de demokratiska processerna och samhällsgemenskapen arbetar vi tillsammans för att boende i kommunen känner sig sedda och hörda. Det civila samhället tillvaratas som en viktig arena för delaktighet och medskapande. Hög social tillit mellan invånarna möjliggör överbryggande mellan olika grupper, vilket stärker demokratin och underlättar samarbeten.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel invånare med gymnasiebehörighet
- Andel invånare med gymnasieexamen
- Andel invånare med eftergymnasial utbildning
- Ogiltig skolfrånvaro i procent, genomsnitt högstadielärover
- Andel av befolkningen i ekonomiskt utsatta hushåll
- Andel långtidssjukskrivna
- Andel som upplever trygghet i skolan
- Andel som upplever skadlig stress
- Andel som upplever trygghet i samhället
- Invånare som varken arbetar eller studerar
- Andel invånare med försörjningsstöd
- Andel invånare 7–25 år som är medlem i en förening
- Andel socialt deltagande, efter kön, region och år
- Andel brukare inom daglig verksamhet enligt LSS som upplever att de får bestämma om saker som är viktiga
- Andel elever som tränar på fritiden, minst 30 minuter, 2–3 gånger per vecka
- Valdeltagande
- Andel av befolkningen med missbruk eller beroende
- Andel invånare med bra självskattat hälsotillstånd

En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad

En motståndskraftig arbetsmarknad präglas av hög sysselsättning, låg arbetslöshet och likvärdiga förutsättningar och möjligheter till försörjning för alla i kommunen. En inkluderande arbetsmarknad påverkar invånarnas, företagens och samhällets utveckling. Goda arbetsförhållanden och möjligheter till egen försörjning kan stärka individens ekonomi, personliga utveckling och sociala relationer. Arbetslivet är en viktig arena för den sociala sammanhållningen där viktiga kontakter kan knytas och delaktigheten i samhället stärkas.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring och påverkas av faktorer som teknisk utveckling, globalisering, migration och demografiska förändringar. Förändringar på arbetsmarknaden har skapat nya krav på utbildad arbetskraft, med rätt kompetens. En hög grad av näringslivets arbetstillfällen i kommunen återfinns idag inom tillverkningsindustrin. Som en följd av teknikutvecklingen ökar automatiseringen av produktionen. Det är därför viktigt att tillverkningsindustrin utvecklas med tiden och att sysselsättningsgraden ökar inom fler branscher samt att samverkan mellan näringsliv, forskning och utbildningsinstitut utvecklas.

I takt med att vi får en åldrande befolkning, att fler barn föds och stora pensionsavgångar väntar, är efterfrågan av olika kompetenser betydligt högre de kommande åren än antalet personer i arbetsför ålder. Det kommer att vara en hård konkurrens om arbetskraften. Att behålla och utveckla vår kompetens samt hitta nya arbetssätt kommer ha en avgörande roll för att klara välfärdsuppdraget.

Skiftningar i konjunkturen sker över tid och påverkar ofta arbetsmarknaden. Förutsättningarna kan även snabbt ändras till följd av kriser eller större lokala, regionala, nationella eller globala händelser. Det är därför viktigt att skapa beredskap men också att snabbt kunna ställa om kompetens när behoven förändras.

För att skapa en mer motståndskraftig arbetsmarknad behöver vi arbeta utifrån flera perspektiv. Dels behöver vi dra nytta av redan befintliga resurser i kommunen, men även få fler att flytta hit, eller återvända, med ny kunskap och nya företagsinvesteringar, som i sin tur kan bidra till fler arbetstillfällen. Vi behöver även arbeta med långsiktiga och kreativa lösningar för kompetensförsörjning, att hitta och behålla kompetens, att skapa förutsättningar för nätverksskapande och att stärka det livslånga lärandet.

Vi behöver skapa jämlika förutsättningar för möjlighet till sysselsättning och egen försörjning i kommunen, oavsett om det är genom anställning, studier eller som egenföretagare. Möjligheterna till försörjning skiljer sig mycket åt mellan olika grupper i kommunen. Att tidigt arbeta med att skapa välmående och trygga individer, som ges möjlighet att nå sin fulla potential, är centralt. Att som individ stå utanför arbetsmarknaden kan påverka den psykiska hälsan negativt och påverkar samtidigt samhällets ekonomiska utveckling negativt. Särskilda insatser för att öka möjligheten till egen försörjning behöver göras för unga samt utrikes födda, särskilt kvinnor.

En hållbar arbetsmarknad genomsyras av jämställdhet och mångfald och är beroende av välmående företag. Därför behöver segregation på arbetsmarknaden motverkas och andelen kvinnor i ledande befattningar öka, särskilt inom det privata näringslivet. Även nyföretagande behöver främjas, med särskilt fokus på att öka andelen kvinnliga företagare.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Sysselsättningsgrad per näringsgren, fördelat på kön
- Invånare som varken arbetar eller studerar
- Andel sjukfrånvaro
- Andel invånare med gymnasieexamen
- Andel invånare med eftergymnasial utbildning
- Medianinkomst, fördelat på kön
- Könsfördelning per inkomstdecil
- Andel uttagen föräldraledighet, fördelat på kön
- Andel kvinnor i ledande befattningar
- Demografisk försörjningskvot
- Arbetsplatskvot
- Uttagen föräldraledighet per kön
- Nyföretagande, fördelat på kön
- Arbetstid, del av heltid
- Nyföretagande
- Forskning och utveckling-intensitet i kommunen

Kommunikationer och relationer för hela kommunen

Kommunikationer och infrastruktur utgör grundförutsättningarna för att knyta ihop och bygga relationer i hela kommunen. I kommunen ska alla kunna ta sig dit de vill så enkelt, säkert, miljövänligt och effektivt som möjligt. God tillgång till service och infrastruktur ger möjligheter att kunna leva och arbeta där man själv vill. Att utveckla och underhålla fysiska och digitala kontaktnät utgör grunden för vår kommunikation och infrastruktur. Hur vi sedan använder kontaktnäten är avgörande för att stärka relationer såväl inom kommunen som med omvärlden. Vilka yttre relationer vi stärker avgör också kommunens plats i världen.

Det ska vara enkelt att som kommuninvånare välja ett miljövänligt sätt att transportera sig, att till exempel cykla eller att promenera, samåka eller att nyttja kollektivtrafiken. Vanan att cykla eller att promenera stärker även folkhälsan och bidrar till mer levande tätorter. Resor och transporter inom och genom kommunen ska medföra minsta möjliga miljöpåverkan. Vid kortare resor prioriteras därför gång- och cykeltrafik. Biltrafiken i tätorternas centrum ska minskas, vilket även bidrar till minskade luftföroreningar och bullernivåer.

Längre resor och pendling ska i så stor utsträckning som möjligt genomföras med kollektivtrafik. Alla kollektiva resor och hållplatser ska därför vara trygga och tillgängliga. Turutbud, turtäthet och matchande byten måste utvecklas, dels för att stärka arbets- och studiependling men även för att tillgodose besöksnäringarnas behov. Resande och pendling över administrativa gränser ska förenklas. Prioriteringar och satsningar på järnväg och tågtrafik görs för att skapa förutsättningar för smidiga och mer miljövänliga, långväga transporter av människor och gods.

Förutsättningar för hållbara resor och transporter ska stärkas genom att öka tillgången till fossilfria bränslen och laddpunkter för elfordon. Samtidigt behövs nya förhållningssätt som minskar våra transportbehov. Användning av digitala hjälpmedel ger oss möjlighet att hålla möten och arbeta på distans. Genom bättre samordning och planering av resor och transporter kan vi undvika onödiga och ineffektiva körningar. Nya sätt att förflytta varor och personer, enskilt och tillsammans behöver därför utvecklas och förutsättningar för att organisera samåkning stärkas.

Digitalisering och utbyggnad av digital infrastruktur är en förutsättning för att klara framtidens välfärdsutmaningar samt för att kunna leva, arbeta eller driva företag, både på landsbygden och i tätorter. Att skapa en robust och geografiskt täckande digital infrastruktur är därför prioriterat. Gislaveds kommunorganisation tar en samordnande roll för att säkerställa att den digitala infrastrukturen tillgängliggörs för kommunens alla invånare och näringsidkare.

Kommunikation och möten mellan invånare, offentliga aktörer och näringsliv utgör en viktig grund för förmågan att möta framtidens utmaningar. Kommun ska vara öppen för att leda eller ingå i relevanta samarbeten, partnerskap och utbyten. Gemensamma grepp ska tas kring gemensamma utmaningar för att ge de bästa idéerna och mest effektiva åtgärderna så stort genomslag som möjligt. Den kommunala organisationen ska uppmana och stötta även de samarbeten inom näringsliv och civilsamhälle som den inte aktivt deltar i.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Tillgång till höghastighetsuppkoppling om minst 100 Mbit/s
- Andel invånare i kollektivtrafiknära läge
- Genomförda kollektivtrafikresor, fördelat på sträcka
- Andel fossiloberoende fordon i kollektivtrafikflottan
- Andel fossiloberoende bilar i fordonsflottan
- Fordonstäthet i tätorter
- Utsläpp till luft av kväve, växthusgaser och partiklar från transporter
- Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil per invånare
- Laddpunkter för elbil, täthet elfordon
- Användning av förnyelsebara bränslen för transporter
- Andel arbetsplatser i kollektivtrafiknära lägen

En klimatneutral kommun driven av förnybar energi

För att nå ett hållbart samhälle måste människans påverkan på klimatet minska kraftigt, då konsekvenserna av förhöjda globala temperaturer är oöverskådliga. Alla har ett ansvar att göra sin del i att uppfylla Parisavtalets målsättning om att en begränsa jordens uppvärmning till 1,5 grader Celsius. Därför ska utsläppen av växthusgaser inom Gislaveds kommun minska till netto nollutsläpp senast 2035, vilket motsvarar en minskning med 85% från 1990 års utsläppsnivå. Långsiktigt behöver inte bara utsläppen inom kommunens gränser minska utan även de utsläpp vår konsumtion orsakar i andra delar av världen. Senast 2045 behöver de totala utsläppen av växthusgaser orsakade av kommunen vara lägre än 1 ton per invånare och år.

För att nå stora utsläppsminskningar av växthusgaser måste omfattande investeringar i ny teknik göras, förändrade och resurseffektiva produktionsmetoder införas och beteendeförändringar utvecklas inom alla sektorer. De största utsläppen inom Gislaveds kommun kommer från resor och transporter följt av utsläpp från jordbruket. Även energi- och industri-sektorerna har betydande växthusgasutsläpp.

Våra resors och transporters bidrag till växthusgasutsläppen inom kommunen är omfattande och ska redan till 2030 minska med 80% jämfört med utsläppen 2010. Att skapa en fossiloberoende fordonsflotta är den viktigaste åtgärden, men den behöver kombineras med att utveckla alternativa lösningar för människor och gods att förflytta sig. Kollektivtrafik, spårbundna transporter och möjligheter till gång- och cykeltrafik behöver utvecklas. Det är också angeläget att minska det fysiska transportbehovet genom smarta logistiklösningar, god samhällsplanering och genom nyttjandet av digital teknik.

Jord- och skogsbrukets klimatpåverkan ska minska genom minskad fossilbränsleanvändning och ökad energieffektivisering. Möjligheter till självförsörjning av förnybar energi inom sektorn behöver utvecklas. Bruknings- och odlingsmetoder som minskar klimatpåverkan ska stimuleras.

För att nå en hållbar energiförsörjning behöver vår produktion av förnybar energi öka, samtidigt som vår energianvändning effektiviseras. Genom en långsiktig och målmedveten satsning ska Gislaveds kommun år 2040 vara en plusenergikommun, det vill säga att den lokala förnybara energiproduktionen är större än den lokala konsumtionen av energi. Därför krävs fortsatta och accelererade utbyggnader av förnybar energiproduktion i form av till exempel vindkraft, solkraft och bioenergi. Lokal biogasproduktion och vätgaslösningar är exempel på aktuella utvecklingsområden. Genom att medverka till lokal och regional utveckling av förnybara drivmedel och laddinfrastruktur är transportsektorns omställning också en utvecklingskraft för näringslivet.

För att bli en plusenergikommun måste också energianvändningen minska, dels genom energibesparingsåtgärder och dels genom ökad energieffektivitet. Genom att fortsätta förbättra byggnaders och transporters energieffektivitet och utveckla energisnålare produktionsprocesser finns tekniska möjligheter att minska energianvändningen avsevärt. Informationsinsatser och förändringar i attityder och beteenden kan ytterligare växla upp dessa satsningar.

En säker och trygg försörjning av el till hushåll, verksamheter och transporter är grunden för ett stabilt och robust samhälle. Behoven av, och kraven på, ett elnät som kan möta ett förändrat produktions- och konsumtionsmönster är stora. En övergång till ett transportsystem som till stor del är elektrifierat, kräver högre kapacitet och flexiblere överföringssystem. Samtidigt diversifieras elproduktionen och blir småskaligare vilket sätter ytterligare krav på smarta elnät. Offentliga aktörer och näringslivet behöver tillsammans verka för att utveckla långsiktiga lösningar för elförsörjningen.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Totalt utsläpp av växthusgaser per år i Gislaveds kommun, totalt samt per sektor
- Mängd tillförd och använd energi
- Mängd lokalproducerad förnybar energi totalt och fördelat på respektive energislag
- Andel förnybar energi
- Energianvändning per krona (bruttoregionprodukt)
- Genomförda kollektivtrafikresor
- Andel fossilberoende bilar i fordonsflottan
- Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter per kund

Medvetna konsumtions- och produktionsmönster

En växande befolkning och en stark ekonomisk utveckling har bidragit till ökad förbrukning av jordens resurser. Utvecklingen har inte nått samma nivå i hela världen och vi måste se till att vår konsumtion inte bidrar till eller befäster orättvisa villkor i andra delar av världen. För att dessutom hålla vår konsumtion inom planetens gränser krävs inte bara tekniska innovationer som leder till effektivare resursanvändning, utan även nya förhållningssätt till våra produktions- och konsumtionsmönster och att vi ställer om från traditionella modeller till cirkulära kretslopp.

För att få mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster prioriterar vi i första hand att konsumera mindre för att minimera mängden avfall. I andra hand ska vi återanvända saker och i tredje hand återvinna.

I en cirkulär ekonomi behålls material i ett kretslopp istället för att bli avfall. Efter första användningen betraktas hela produkter, deras komponenter eller beståndsmaterial fortfarande som resurser och nyttjas därmed så långt som möjligt. Genom att återanvända och återvinna produkter eller material behålls, eller ökas, det ekonomiska värdet samtidigt som uttaget av ny råvara minskar och naturen ges möjlighet att återhämta sig.

Cirkulära materialkretslopp kräver att miljö- eller hälsofarliga ämnen undviks eller fasas ut från alla produkter. Då sådana ämnen måste användas hålls de i slutna produktionssystem, för att de produkter som skapas ska kunna vara hållbara och riskerna för spridning av farliga ämnen minimeras. Att sträva mot en giftfri vardag för alla i kommunen är därför en viktig del i omställningen mot en cirkulär ekonomi.

En cirkulär ekonomi kräver en bred överblick av hela samhällets resursanvändning. Restprodukter, material, överskottsenergi eller överskottsvärme från en process kan, under rätt omständigheter, brukas i en annan process och få en ny användning. Därför krävs informationsspridning och samordning mellan producenter och konsumenter, näringsliv, privatpersoner och offentliga aktörer. I Gislaveds kommun är tillverkningsindustrin av stor vikt, därför har vi goda förutsättningar att vara ledande i en hållbar omställning. Vikten av innovation, hållbar produktdesign och kunskap om ny teknik är här central, vilket skapar behov av rätt kompetens.

Vår konsumtion kan påverka miljön och människan i flera olika led, exempelvis vid produktion, transport och användning av varor och tjänster eller som avfall. Produktionen av de varor vi använder sker många gånger utanför Sveriges gränser. För att åstadkomma en hållbar produktionskedja är det viktigt att vi alla tar ansvar för att inköp och upphandling präglas av sociala, etiska och miljömässiga krav. Tillsammans säkerställer vi att vi har den information och medvetenhet som krävs så att våra val vägleds av kunskap om hur de produkter vi använder påverkar både människor och miljö såväl som vårt eget mående.

För att bidra till minskad konsumtion ska delningsekonomi främjas, med en förskjutning från enskilt ägande av produkter till fokus på användning och funktion. Därför bör alla se över och verka för delning av olika tjänster och resurser. Återanvändning och återbruk ska ses som en självklarhet.

Kommunens självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att skapa bättre möjligheter för bred konsumtion av lokalproducerad mat med minskade transportbehov. Tillsammans med att aktivt arbeta med att minska matsvinn är den lokala produktionen av livsmedel en nyckelfaktor för att åstadkomma ökad självförsörjningsgrad. Ökad livsmedelsproduktion i närområdet stärker även vår beredskap mot torka och andra risker vilket därmed skapar ett mer robust samhälle.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel upphandlade varor med etiskt, socialt och/eller miljömässigt satta krav i den kommunala organisationen
- Insamlat hushållsavfall totalt, kilogram per person
- Använd total energi per person
- Insamlat matavfall, kilogram per person
- Utsläpp av växthusgaser, ton koldioxidekvivalenter per krona (bruttoregionprodukt)
- Andel företag som redovisar hållbarhetsbokslut eller -rapporter

Definitioner

Administrativa gränser

För kollektivtrafiken avses resor som genomförs över läns- eller andra zongränser, mellan olika researrangörer eller biljettsystem.

Barnperspektivet

Barnperspektivet anger hur vuxna ser på barns situation och tolkar barnets behov och intentioner.

Biologisk mångfald

Den genetiska variationen hos individerna inom en art, variationen mellan olika arter och mellan olika naturtyper och landskap.

Cirkulär ekonomi

Ett uttryck för ekonomiska modeller där resurserna behålls i samhället kretslopp istället för att bli avfall. Genom att återanvända och återvinna produkter, material och resurser behålls deras ekonomiska värde.

Civilsamhället

En arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Delningsekonomi

Innebär olika sätt för att hyra, dela eller låna saker istället för att själv äga dem. Även olika möjligheter att ta del av tjänster, byta och ge bort saker räknas in i begreppet.

Digital infrastruktur

De fysiska förutsättningar som krävs för att åstadkomma digital informationsöverföring (t.ex. fiberkablar), tillsammans med de standarder och grundläggande tjänster som behövs för att bära den överföringen (t.ex. bank-id).

Digitalisering

Övergången från analog till digital informationsbehandling och omställningen till ett digitalt informationssamhälle i stort.

Ekologisk status

En sammanvägd bedömning av olika kvalitetsfaktorer bestående av både vattenkvalitet och djur- och växtfaunans beskaffenhet samt de fysiska förhållandena i vattnet och dess närmiljö.

Ekosystemtjänster

Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och upplevelser i naturen är några exempel.

Fordonsflotta

De vägfordon som ägs, och befinner sig, inom kommunens gränser.

Gislaveds kommun

När vi använder något av begreppen Gislaved eller Gislaveds kommun menar vi hela det geografiska området Gislaveds kommun.

Gislaveds kommunorganisation

När vi använder begreppet kommunal organisation menar vi samtliga förvaltningar och bolag som ingår i Gislaveds kommun.

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Jämlikhet

Ett mått över alla individers lika värde och rätt till inflytande.

Jämställdhet

Ett mått över skillnader i makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet mellan könen.

Kemisk status

Den kemiska statusen fastställs genom en bedömning av halter av kemiska ämnen i yt- eller grundvatten.

Klimatanpassningsåtgärder

Skyddsåtgärder som minskar risken för att skador på samhället beroende på ett förändrat klimat.

Kollektivtrafik

All organiserad passagerartrafik för allmänheten som genomförs regelbundet, typiskt med buss, tåg eller färja.

Kommunikationer

Olika medel för att förflytta personer, djur, varor eller information från en plats till en annan.

Laddpunkter

Infrastruktur för laddning av elfordon.

LIS-områden

Landsbygdsutveckling I Strandnära läge. Områden vid stränder där undantag kan göras i strandskyddet för landsbygdsutvecklingskäl.

Mångfald

Variation avseende kön, läggning, ålder, etnisk kulturell bakgrund, socioekonomisk bakgrund.

Naturbaserade lösningar

Naturbaserade lösningar är åtgärder som syftar till att lösa samhälls- och sociala problem genom att bevara, återställa och hållbart använda naturliga eller förändrade ekosystem.

Offentliga utrymmen

Utrymmen i bebyggelse inomhus eller utomhus dit allmänheten har enkelt tillträde.

Spridningskorridor

Likartad korridor i naturen som binder samman olika områden och fungerar som spridningsväg för växter och djur.

Tillgänglighetsanpassning

Åtgärder för att säkerställa åtkomst för de som använder olika typer av hjälpmedel för att ta sig fram.

Trångboddhet

Ett mått över hur mycket utrymme en människa har i sin bostad. Klassas i Sverige ifrån tre olika normer.

Turtäthet

Ett mått på tidsåtgång mellan olika avgångar på samma tur i kollektivtrafiken.

Upplåtelseformer

Olika typer av ägande-/nyttjanderätt för bostäder.

Värdekärnor

Sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd.

Växthusgaser

Både naturliga och konstgjorda gaser som utgör grunden till växthuseffekten. De främsta växthusgaserna i jordens atmosfär är vattenånga, koldioxid, lustgas, metan, och ozon.

Hur är läget, Gislaveds kommun?

Kartläggning

2020

Innehållsförteckning

Inledning	5
Metod	5
Sammanfattande slutsatser	6
Gislaveds kommun	8
Befolkning och demografi	9
Befolkningsstatistik och befolkningsutveckling	9
Demografi	12
Utrikes födda och flyktingmottagande	14
Tätort och landsbygd	17
Boende och service	17
Boende	17
Allmännyttan	18
Äldres boende	19
Service	20
Offentlig service	20
Mötesplatser	21
Kommersiell service	21
Kommunikationer	24
Uppkoppling av bredband	24
Transporter	26
Kollektivtrafik	26
Pendlingsmönster	28
Gång- och cykelvägar	30
Företagande och näringsliv	32
Sammansättning av näringslivet	32
Nyföretagande	34
Trygghet	35
Sociala relationer och trygghet bland unga	38
Folkhälsa	41

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning	
Hälsa och levnadsvanor bland vuxna och äldre.....	41
Hälsa och levnadsvanor bland unga.....	45
Tillgång till fritidsaktiviteter	46
Livsvillkor.....	47
Uppväxtvillkor och skolresultat	47
Ekonomiska förutsättningar under uppväxten.....	48
Utbildning	50
Sysstämning.....	53
Ekonomiskt bistånd och ekonomisk utsatthet	59
Delaktighet.....	62
Valdeltagande.....	62
Kommunfullmäktiges sammansättning.....	63
Social inkludering	64
Föreningar.....	64
Klimat.....	65
Klimatförändringar	65
Utsläpp av växthusgaser	71
Utsläpp av växthusgaser per sektor	72
Konsumtionsbaserade utsläpp	74
Energi	74
Energitillförsel.....	75
Energianvändning	76
Luftkvalitet	77
Nedfall av luftföroreningar	77
Luftkvalitet i tätorter	77
Sjöar och vattendrag.....	78
Försurning	79
Fysisk påverkan	80
Övergödning	81
Miljögifter	81
Grundvatten.....	83

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning	
Förorenade områden	84
Avfallshantering.....	85
Naturbeskrivning.....	87
Jord- och skogsbruk.....	87
Biologisk mångfald	88
Naturvärden i skogen.....	89
Våtmarker	89
Naturvärden i vatten	90
Naturvärden i odlingslandskapet.....	92
Hotade arter.....	92
Skyddad natur.....	93
Ekosystemtjänster	94
Referenser.....	95

Inledning

Sedan år 2015 utgör de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 inriktningar för ett hållbart samhälle och därmed också förutsättningar för utveckling av hållbarhetsarbetet i kommunen. Syftet med denna kartläggning är att få en helhetsbild av hur hållbart Gislaveds kommun är samt belysa inom vilka områden störst brister finns, för att därifrån göra prioriteringar i ett fortsatt arbete.

Hållbar utveckling som begrepp kan definieras på olika sätt beroende på sammanhang och utgår från tre dimensioner av hållbarhet; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska, som alla måste uppfyllas för att en hållbar utveckling ska åstadkommas. Den vanligaste definitionen av begreppet hållbar utveckling kommer ifrån FN-rapporten Vår gemensamma framtid från 1987 och lyder:

”En hållbar utveckling tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”

År 2016 gjordes kartläggningen ”Hur är läget, Gislaveds kommun?” utifrån social hållbarhet i kommunen. Områden såsom mänskliga rättigheter, främjandet av ett jämställt och tryggt samhälle, integrationsarbete, folkhälsoarbete samt arbete med nationella minoriteter var kartläggningens utgångspunkter. Sedan många år gör kommunen ett miljöbokslut för att utvärdera arbetet mot de nationella miljömålen. Denna revidering och sammanslagning av dessa två tidigare kartläggningar utgör en grund för framtagandet av en strategi för hållbar utveckling i Gislaveds kommun.

Metod

Statistik som har hämtats till kartläggningen består framförallt av data från Kolada och Statistiska centralbyrån, SCB. Statistik har också hämtats från Gislaveds kommuns styrdokument, årsredovisning och rapporter inom respektive nämnd och förvaltning samt regionala strategier. För att visa förändringar och trender i kommunen presenteras statistik som är möjlig att följa över tid. För Gislaveds kommun är tillgången till områdesspecifik statistik begränsad men så långt det är möjligt har statistiken brutits ner för att bli mer konkret och specifik. Det är viktigt att vara medveten om att statistiken ger en översiktlig bild för hur det ser ut i Gislaveds kommun och att trender och tendenser som går att urskilja inte behöver stämma på områdesnivå och individnivå.

Statistiken har kompletterats med material från intervjuer med verksamhetsnära aktörer. Intervjuerna har genomförts ifrån intervjupersonens perspektiv samt från perspektivet för verksamheten denne representerar.

Sammanfattande slutsatser

- Under kommande femårsperiod antas kommunens befolkning minska något samtidigt som andelen äldre ökar. Detta tros bero på att inflyttningen till kommunen ser en minskande trend samtidigt som ett bättre hälsotillstånd i befolkningen gör att vi lever längre.
- Trots kommunens stora yta och långa avstånd mellan orter och samhällen har vi generellt en god tillgång till både offentlig och privat service. Kommuninvånarna är dock väldigt bilberoende och vi kör många mil fler per invånare än rikssnittet. Satsningar som gör kollektiva lösningar mer tillgängliga och attraktiva behövs. I Jönköpings län har Gislaveds kommun sämst tillgång till kollektivtrafik utifrån turtäthet och befolkningens närhet till hållplats/tågstation.
- Bostadsbrist i Gislaved är konstaterat, speciellt vad gäller trygghetsbostäder och olika boendeformer för äldre. Det finns hög efterfrågan på större bostäder som trerumslägenheter eller större, framförallt i de större orterna. Det finns även ett behov av gröna ytor med hög kvalitet och mötesplatser som gör det möjligt för invånare från olika bakgrunder och socioekonomisk status att mötas för att främja integration.
- Det finns en tydlig socioekonomisk segregation av bostadsområden i kommunens större tätorter som måste bemötas. Ungdomar i både socioekonomiskt utsatta områden i tätorterna såväl som i landsbygdsorter upplever sig inte som en del av kommunen i samma utsträckning som de i socioekonomiskt starka områden i, eller i närhet av, tätorterna.
- Kommunen har en jämförelsevis hög längd cykelväg per invånare men cykelvägarna nyttjas inte i tillräcklig utsträckning. Förutsättningar för att välja cykel eller promenad för resor inom och mellan tätorter bör premieras. Insatser för att ändra attityder och locka fler invånare att välja cykeln bör göras i framtiden.
- Tjejer och kvinnor verkar må sämre än killar och män i Gislaveds kommun. Tjejer rapporterar i markant högre grad psykisk ohälsa och stress relaterat till skolsituationen än killar både bland elever på högstadiet och på gymnasiet. Hos både kvinnor och män har sjukskrivningar som beror på psykisk ohälsa ökat men det är i huvudsak kvinnor som sjukskriver sig. En sjukskrivning i psykisk ohälsa är ofta långvarig och kan kosta samhället mycket resurser. Det är därför viktigt att tidigt arbeta med förebyggande åtgärder och redan i ung ålder.
- Att uppleva trygghet är centralt för människors välbefinnande. Forskning visar en koppling mellan goda levnadsvanor och mindre rädsla, samt att känslan av trygghet hör samman med högre grad av självskattad psykisk och fysisk hälsa. Självskattad trygghet bland kommuninvånarna har sjunkit vid varje mätning sedan 2014 och en markant lägre andel av kommuninvånarna upplever sig trygga än rikssnittet.
- Utbildningsnivån i kommunen är låg, i synnerhet bland män. Traditionellt har industrierna i området kunnat erbjuda jobb utan höga utbildningskrav men teknikutveckling och global konkurrens har ökat kraven på kvalificerad arbetskraft. Ett livslångt lärande och höjd kompetens av befintlig personal och arbetskraft blir allt viktigare. Kommunen har också en utmaning i att bli mer attraktiv för att locka hit högskoleutbildad arbetskraft eller locka tillbaka de som en gång lämnat kommunen för högre studier på annan ort.
- Arbetslösheten i kommunen är något högre än i riket och länet och bland de arbetssökande finns en tydlig koncentration av utrikesfödda och kvinnor. Även företagsamhet och nyföretagande är

lägre i dessa grupper. Vi kan också se en ojämn fördelning vad gäller vilka branscher män och kvinnor driver företag eller tar anställning inom.

- Näringslivet i Gislaveds kommun koncentreras i stor utsträckning inom tillverkningsindustrin. Det är av stor vikt att andra näringsgrenar lyfts för att uppnå ett mångsidigt, motståndskraftigt näringsliv som är mindre känsligt för förändringar i omvärlden eller konjunkturläge. Nyföretagande, som kan vara ett sätt att nå en balans i näringslivet, ligger i Gislaveds kommun lågt till i jämförelse med riket.
- Vi behöver kraftigt minska våra utsläpp av växthusgaser för att undvika allvarliga klimatförändringar. Utsläppen av växthusgaser i kommunen orsakas i första hand av transporter och jordbrukssektorn, varför insatser för att minska utsläpp behöver riktas mot dessa verksamheter.
- Framtida klimatförändringar kan ske även om vi lyckas minska utsläppen. Samhället behöver göra mer för att anpassa sig för pågående klimatförändringar som exempelvis, ökade regnmängder och fler torrperioder. Skyddet av vår vattenförsörjning är av stor vikt. Vi måste se till så att våra dricksvattentäkter inte förorenas samtidigt som de även skyddas mot torka, som sannolikt kommer att bli ett större problem i framtiden.
- Kemikalier och rester av gammal industriverksamhet är i generella drag ett stort problem i kommunen, i synnerhet när det gäller förorenade områden. Dessa kan skapa stora hälsofaror, stor miljöpåverkan och hindrar samhällsutveckling.
- En stor andel (79 %) av kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god ekologisk status. Orsakerna till detta är försurning, fysisk påverkan, miljögifter och övergödning. Försurningen är fortfarande det miljöproblem som är mest omfattande i Gislaveds kommun. Orsaken är mångårigt nedfall av försurande ämnen kombinerat med att berggrunden har lågt innehåll av ämnen som kan neutralisera nedfallet. Under årens lopp har mycket stora skador orsakats av låga pH-värden i sjöar och vattendrag. Känsliga fiskarter, kräftor, musslor och snäckor har i en del sjöar och vattendrag helt dött ut eller fört en tynande tillvaro.
- De våtmarker som finns i kommunen är viktiga områden för biologisk mångfald och som tillhandahållare av ekosystemtjänster. Det är av stor vikt att vi ansvarar för, och tar hand om dessa marker då de är nödvändiga livsmiljöer för ett stort antal växt- och djurarter och både fungerar som reningsverk för kväve och som flödesutjämnare som kan hjälpa till att dämpa både översvämningar och torka.

Gislaveds kommun

Gislaveds kommun är en landsortskommun med åtta tätorter där Gislaved är den största tätorten följt av Anderstorp och Smålandsstenar. Här finns ett utvecklat företagande, främst inom tillverkningsindustrin. Gislaveds kommun ligger i sydvästra delen av Jönköpings län och gränsar till nio kommuner och tre län.

Figur 1 Karta över kommunen med markerade tätorter.

Befolkning och demografi

För att kunna rikta insatser bland befolkningen är det viktigt att utgå från en demografisk översikt av invånarna i kommunen.

Befolkningsstatistik och befolkningsutveckling

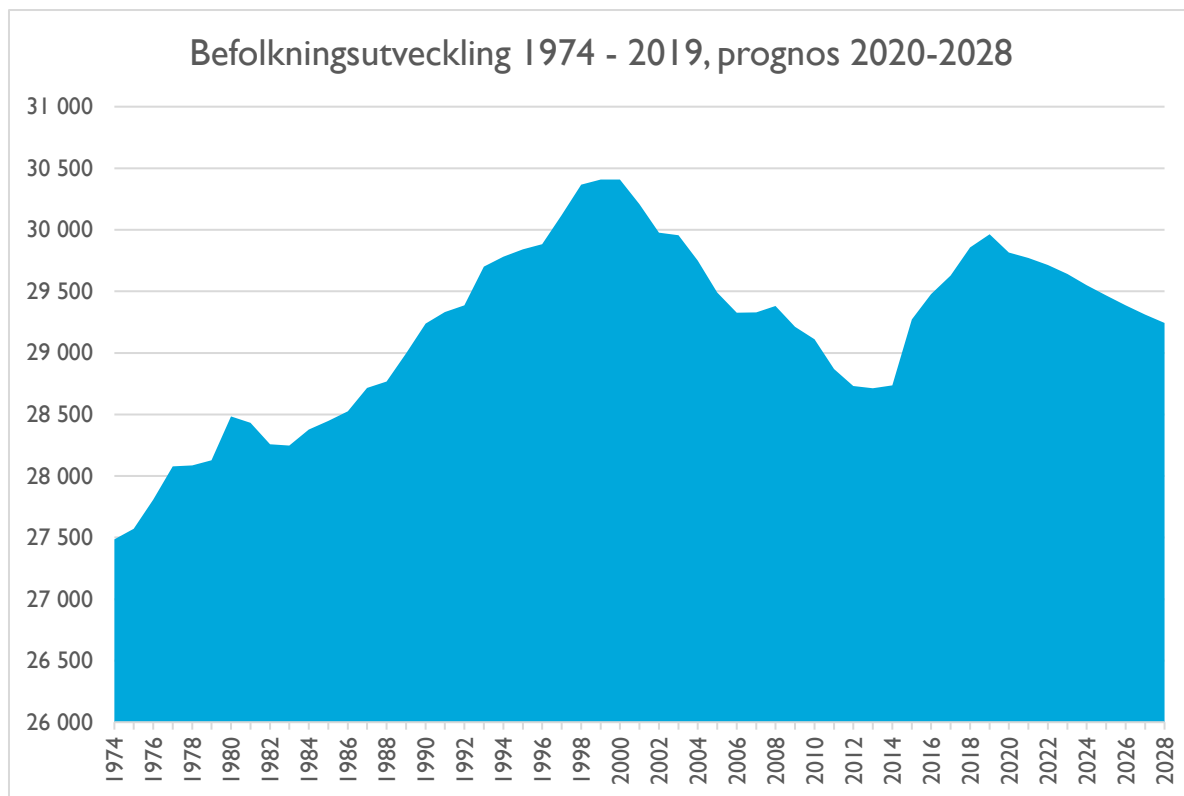
I Gislaveds kommun bor det 29 963 invånare (31 december 2019) och invånarantalet varierar under året.

Under åren 2000-2014 minskade antalet invånare i Gislaveds kommun i stort sett varje år och invånarantalet i Sverige ökade. När allt fler människor från andra länder började flytta till kommunen under 2014-2017, ökade antalet invånare.

Prognosen nedan (baserad på födda-döda, inflyttade-utflyttade) visar att antalet kommuninvånare förväntas minska på längre sikt eftersom att antalet människor från andra länder som flyttar till kommunen minskar. Men större händelser i omvärlden och andra s.k. osäkerhetsfaktorer har påverkan på utfallet och därför är prognosen relativt osäker (Gislaveds kommun, planeringsdirektiv 2020).

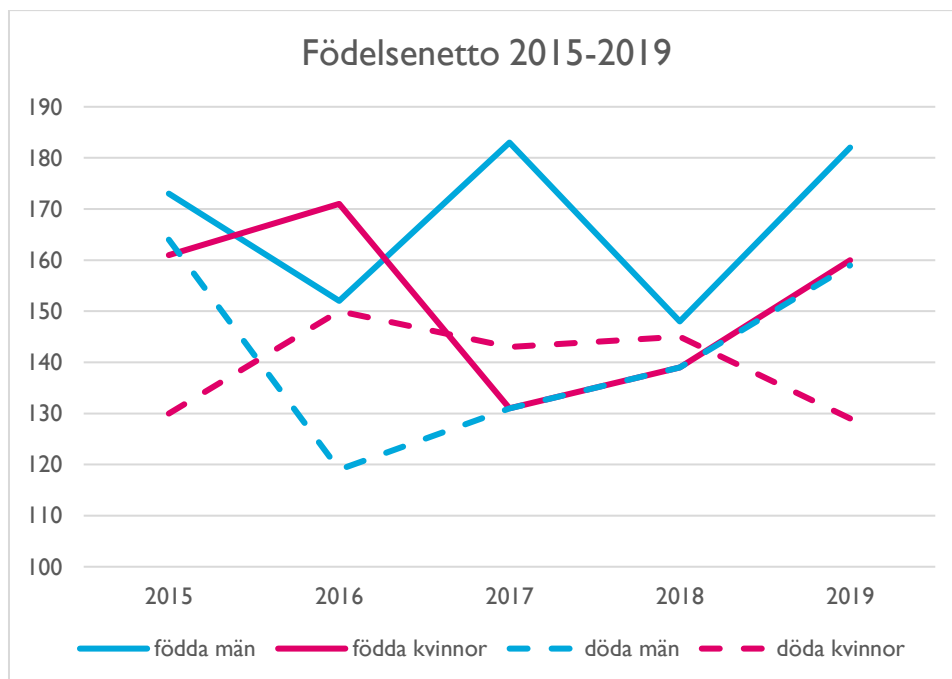
År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antal invånare	28737	29 272	29 478	29 629	29 857	29 963	29 923	29 879	29 822	29 749	29 660	29 575

Figur 2 Befolkningsutveckling 2014-2018 med prognos 2019-2025. Källa: Kommunfakta 2019

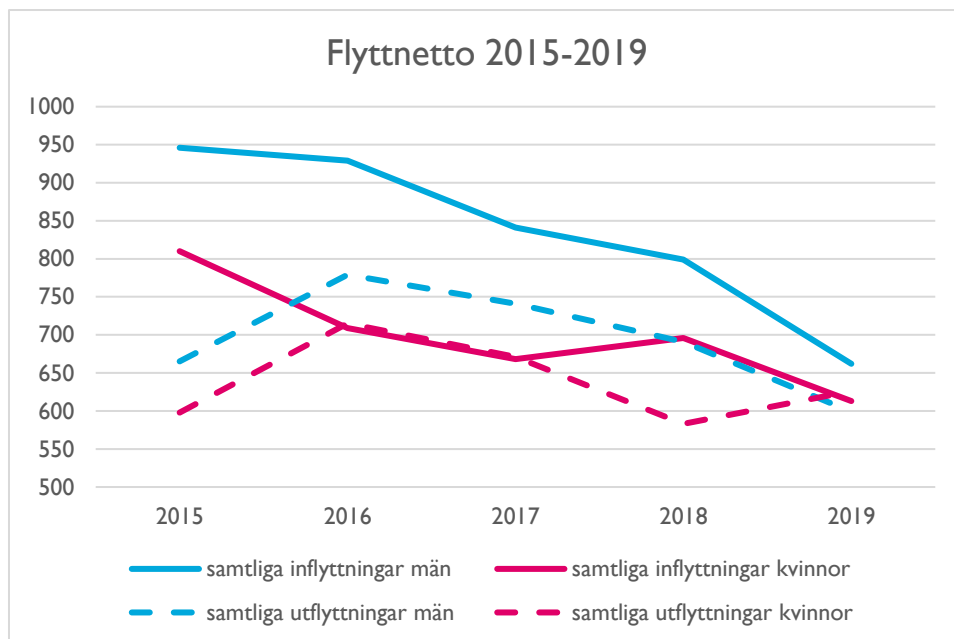

Figur 3 Befolkningsutveckling 1974-2019, samt prognos för år 2020-2028, källor: SCB och Statisticon

Statistiken nedan över födelse- och flyttnetto visar att antalet födda och döda i kommunen är relativt konstant mellan åren. Inflyttningen har varit högre än utflyttningen, framförallt vad gäller inflyttning från utomeuropeiska länder. Inflyttningen av män har varit högre än inflyttningen av kvinnor men skillnaderna har minskat sedan 2016.

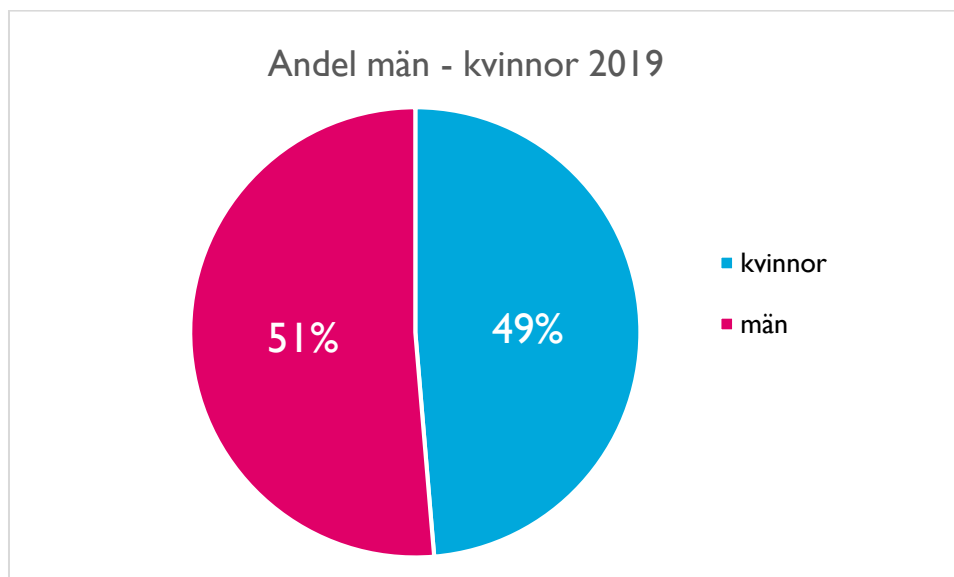

Figur 4 Födelsor och dödsfall 2015-2019. Källa: SCB, 2020a.

Figur 5 In- och utflyttningar 2015-2019. Källa: SCB, 2020a.

Det bor något fler män i kommunen än kvinnor, 14 561 kvinnor (48,8 %) och 15 296 män (51,2 %). Medelåldern för kvinnor i Gislaveds kommun är 42,5 år och för män 41 år, vilket är ungefär samma som i riket. Kvinnor har generellt en högre medellivslängd, 84,13 år jämfört med 80,81 år för män varför även medelåldern är högre (SCB 2020b; SCB 2018a).

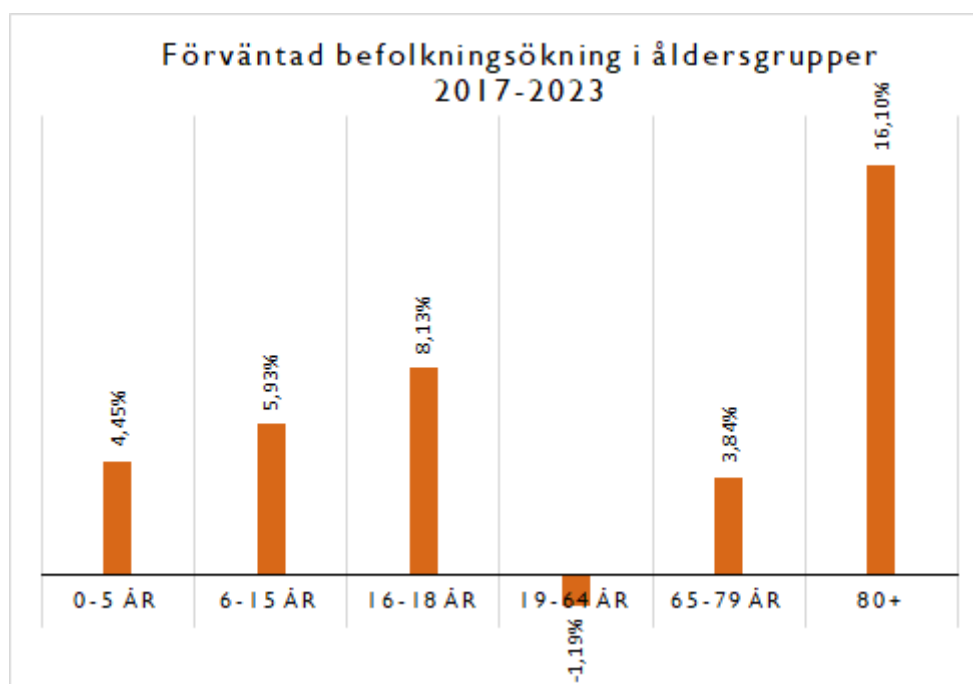

Figur 6 Andelen kvinnor och män 2019 i Gislaveds kommun. Källa: SCB.

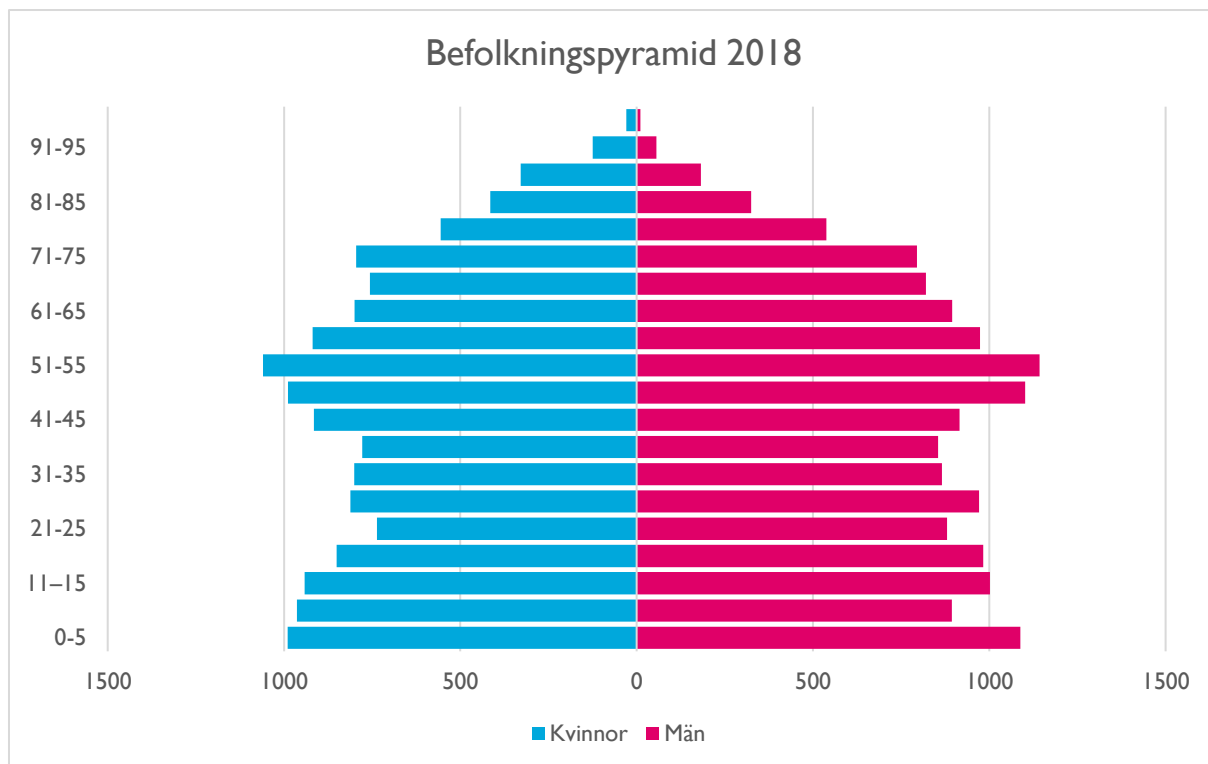

Demografi

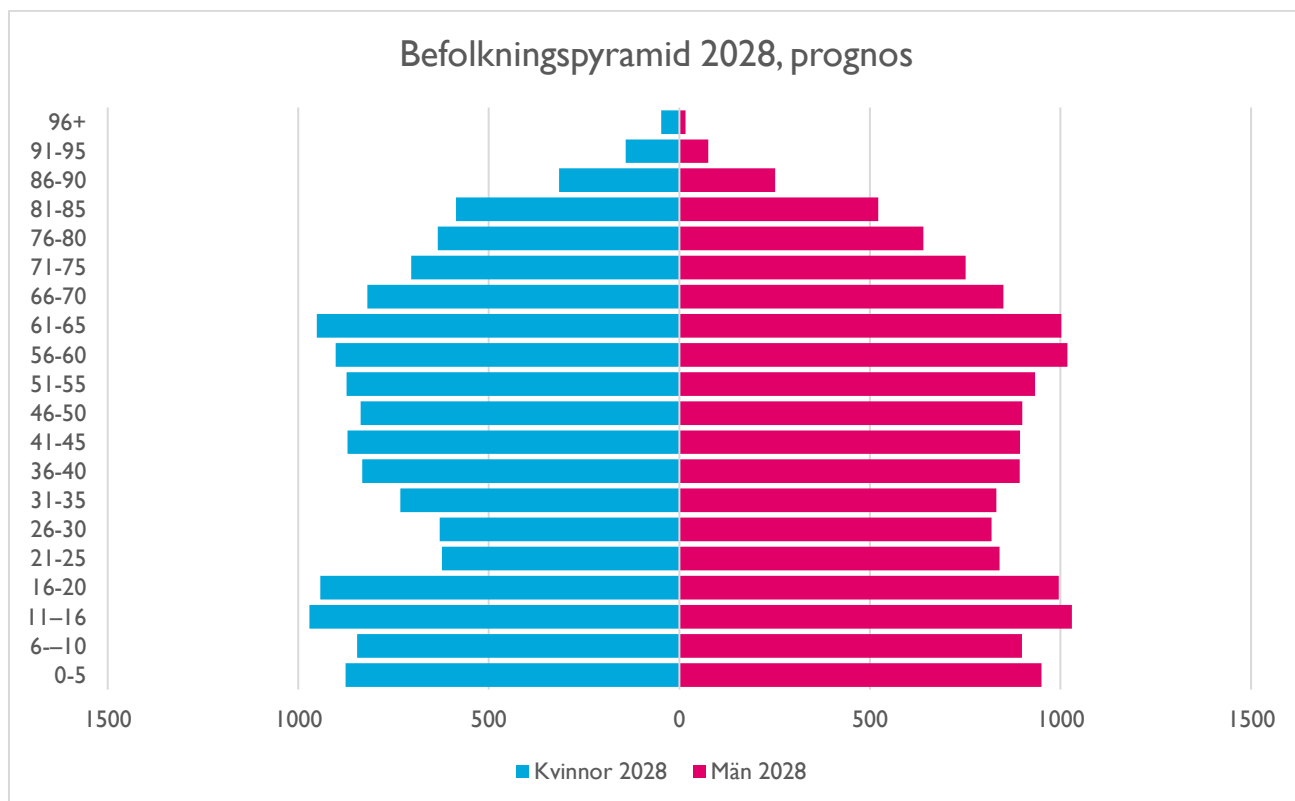
Åldersstrukturen kommer att förändras i Gislaveds kommun, liksom i hela Sverige. Andelen äldre och barn kommer att öka, medan andelen personer i arbetsför ålder minskar. Detta då den stora 40-talist generationen uppnår en ålder över 80 år samtidigt som den stora barnkull som föddes kring 1990 är förvärvsaktiv och i barnafödande ålder. När det gäller befolkningsförändringar i olika åldersgrupper i Gislaveds kommun förväntas åldrarna 0-5, 6-15, 16-18, 65-79 samt 80 år och äldre, att öka mellan jämförelseåren 2017-2023. Undantaget är åldrarna 19-64 år då den gruppen förväntas minska med ca 1,2 %. Störst procentuell ökning finns i gruppen 80 år och äldre som förväntas öka med ca 16 % (Gislaveds kommun, 2019; Statisticon 2018a).

Figur 7 Prognosticerad förändring av åldersgrupper 2017-2023 Källa: Gislaveds kommun, 2019

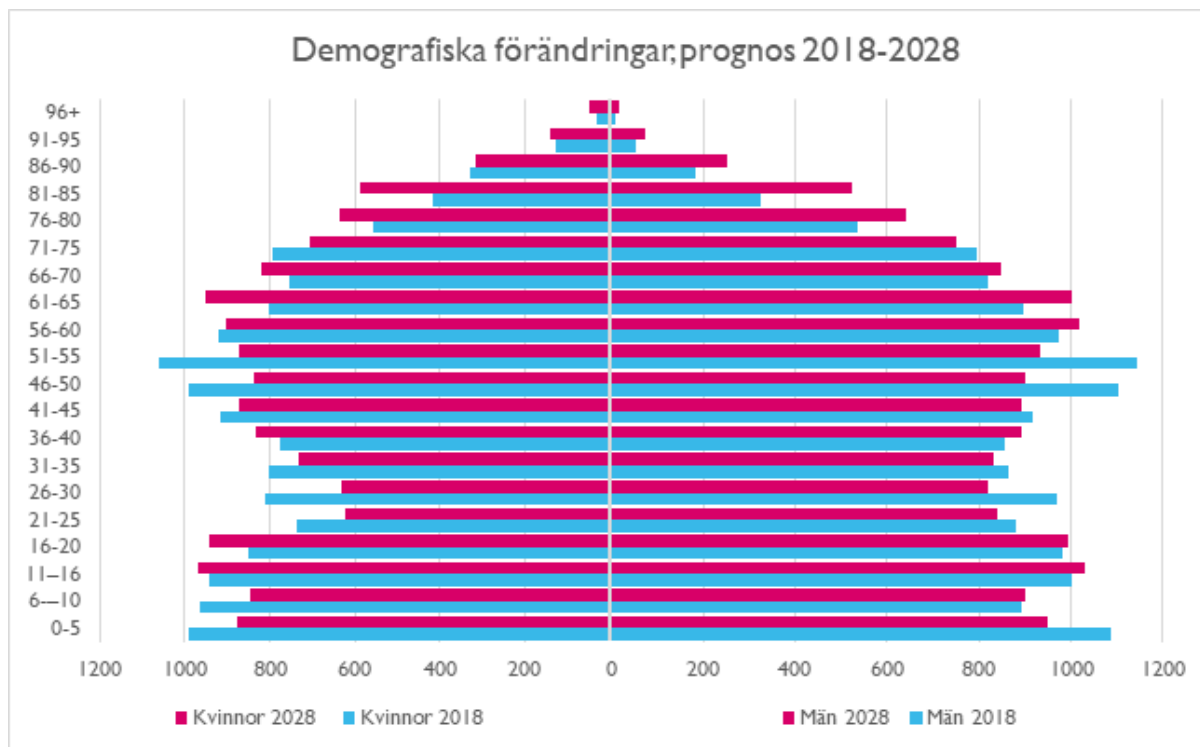

Figur 8 Befolkningspyramid fördelad på kön och ålder Gislaveds kommun 2018. Källa: SCB

Figur 9 Befolkningspyramid fördelad på kön och ålder Gislaveds kommun 2028, prognos. Källa: Kommunprognos 2019-2028

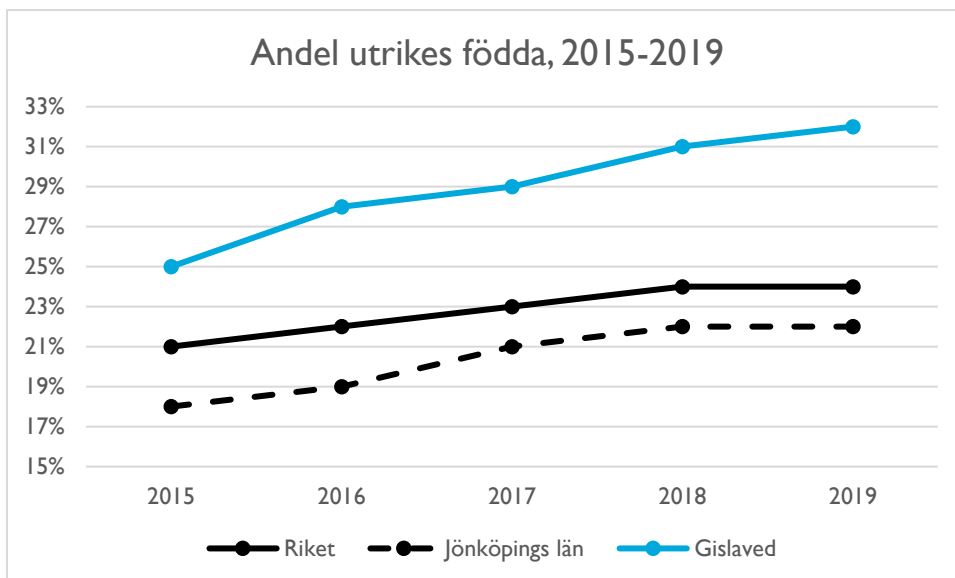
Figur 10 visar att Gislaveds kommun har en större andel människor som är 0-19 år än riksgenomsnittet (alla kommuner), men ett mindre antal som är i åldrarna 65-79 år än riksgenomsnittet. Antalet män i åldrarna 20-64 år är högre än riksgenomsnittet.

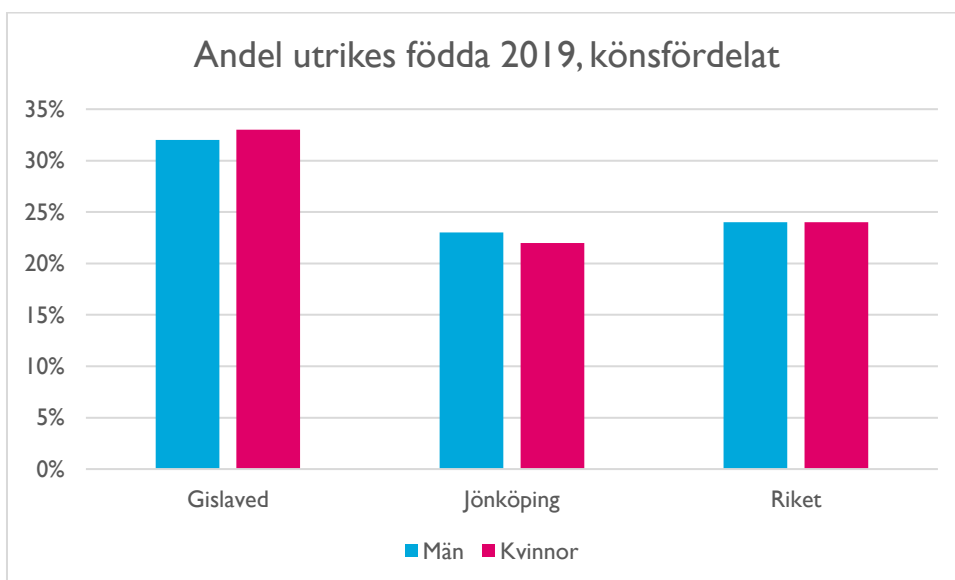
Figur 10 Demografiska förändringar, prognos 2018-2028 Källa: Kommunprognos 2019-2028

Utrikes födda och flyktingmottagande

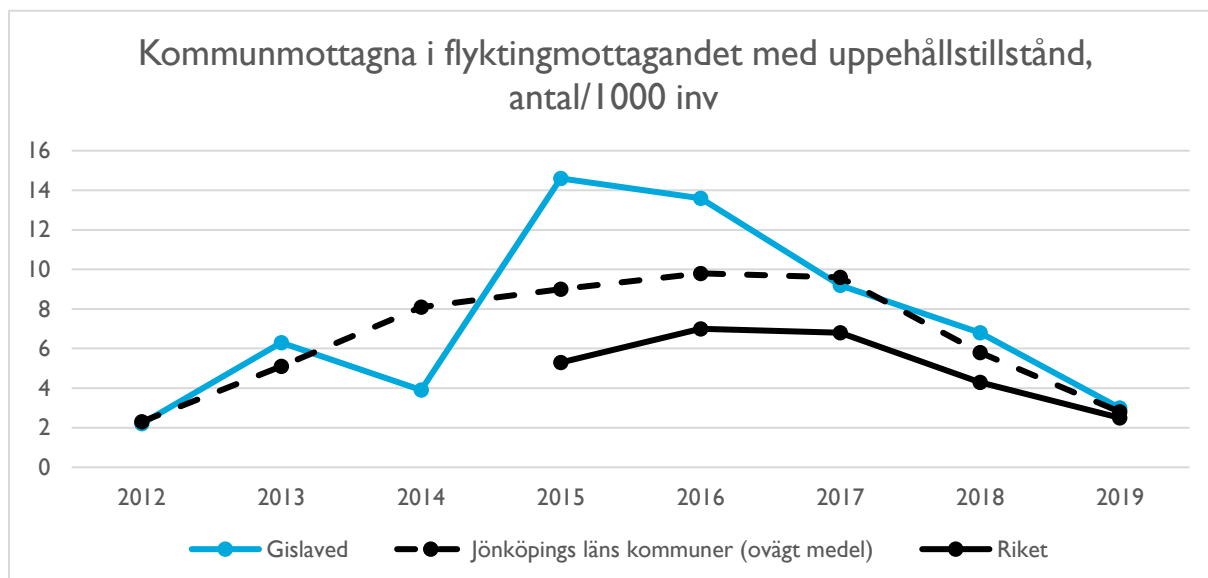
Andelen utrikes födda det vill säga de som är födda utanför Sverige, är totalt högre i Gislaveds kommun jämfört med både Jönköpings län och riket som helhet. Över en treårsperiod, 2015-2017, har andelen utrikesfödda också ökat. Ökningen är aningen högre i Gislaveds kommun jämfört med länet och riket. Andelen av befolkningen som utgörs av utrikesfödda är generellt högre bland kvinnor än män, men denna skillnad är mer markant i Gislaveds kommun än både länet och riket.

Figur 11 Andel utrikes födda under perioden 2015-2019. Källa SCB 2019a

Figur 12 Utrikesfödda år 2019, andel inom respektive kön. Källa: SCB.

Figur 13 Antalet kommunmottagna i flyktingmottagande med uppehållstillstånd/1000 invånare. Källa: Kolada.

År 2015 ökade kommunens flyktingmottagande till mer än dubbelt så höga nivåer som riksnittet och avsevärt högre än länets snitt. Efter en fortsatt hög nivå 2016 har volymerna minskat drastiskt och samtidigt närmat sig både läns- och riksnivåerna. 2019 var antalet kommunmottagna flyktingar i Gislaveds kommun med uppehållstillstånd 3 personer per 1000 invånare, 2018 6,8 per 1000 invånare och 2017 9,2 per 1000 invånare. Siffror för riket saknas innan 2015 (Kolada 2020).

Område	Befolkningsmängd	Inrikes född	Utrikes född	Andel utrikes födda	0 - 6 år	Andel 0 - 6 år	7 - 15 år	Andel 7 - 15 år	Över 65 år	Andel Över 65 år
Anderstorp	5110	3819	1291	34 %	406	8 %	675	13 %	979	19 %
Reftele	1347	1063	284	27 %	101	7 %	139	10 %	322	24 %
Hestra	1369	1136	233	21 %	111	8 %	166	12 %	343	25 %
Gislaved	10384	6937	3447	50 %	873	8 %	1191	11 %	1936	19 %
Burseryd	967	696	271	39 %	109	11 %	119	12 %	208	22 %
Broaryd	314	254	60	24 %	13	4 %	47	15 %	96	31 %
Smålandsstenar	4591	3331	1260	38 %	374	8 %	540	12 %	924	20 %
Skeppshult	350	297	53	18 %	26	7 %	35	10 %	94	27 %

Figur 14 totala antalet folkbokförda invånare i kommunens åtta tätorter.

Figur 14 visar antalet samt andelen utrikes födda i kommunens tätorter. Störst andel utrikes födda finns i Gislaved och lägst i Skeppshult. Tabellen visar även antalet samt andelen barn mellan 0-6 år, 7 - 15 år och äldre över 65 år i de olika tätorterna. Stöst andel barn under 6 år finns i Burseryd medan

Reftele har lägst andel barn under 6. Andelen av befolkningen över 65 år är högst i Broaryd, följt av Skeppshult medan Gislaved och Anderstorp har lägst andel äldre.

Tätort och landsbygd

I Gislaveds kommun bor det 26,4 invånare per kvadratkilometer, en invånare fler än snittet för riket på 25,4 invånare per km². (SCB 2019b).

I Gislaveds kommun finns det åtta tätorter med omgivande landsbygd. Definitionen av tätort som används utgår från SCBs definition vilken är en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Flest invånare bor det i Gislaved med ca 10 000 invånare, följt av Anderstorp, ca 5000 invånare och Smålandsstenar ca 4500 invånare. I tabellen nedan sammanfattas den prognostiserade utvecklingen över tid av folkmängden i kommunen och dess delområden. Antal invånare och fördelningen mellan kommunens tätorter och landsbygder är relativt konstant, med ca 5 500 invånare på landsbygden och 24 300 invånare i tätort.

Folkmängd i kommunens delområden

Delområde	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Anderstorps tätort	5 093	5 079	5 063	5 046	5 026	5 004	4 977	4 951	4 925	4 899	4 873
Anderstorps landsbygd	283	274	266	258	251	245	238	233	227	221	216
Reftele tätort	1 340	1 344	1 345	1 346	1 346	1 345	1 344	1 343	1 343	1 342	1 343
Reftele landsbygd	1 619	1 615	1 610	1 606	1 602	1 596	1 591	1 586	1 581	1 577	1 574
Hestra tätort	1 350	1 346	1 341	1 336	1 330	1 323	1 315	1 308	1 302	1 296	1 291
Hestra landsbygd	613	610	607	605	603	600	598	597	595	594	592
Gislaved tätort	10 374	10 378	10 373	10 364	10 351	10 333	10 310	10 290	10 270	10 253	10 237
Gislaved landsbygd	971	978	984	990	995	1 000	1 003	1 005	1 007	1 009	1 011
Burseryd tätort	940	951	959	965	969	971	972	973	975	976	978
Broaryd tätort	306	309	311	312	313	313	312	312	311	310	310
Burseryd landsbygd	688	677	666	657	647	639	630	622	615	609	603
Broaryds landsbygd	599	606	613	620	626	632	638	643	648	652	657
Smålandsstenar tätort	4 604	4 604	4 601	4 597	4 591	4 583	4 573	4 563	4 552	4 543	4 534
Skeppshult tätort	357	360	363	364	364	363	361	360	358	356	355
Villstad landsbygd	720	716	712	706	700	694	688	682	678	674	671
TOTALT	29 857	29 846	29 815	29 771	29 714	29 641	29 551	29 467	29 387	29 312	29 243

Figur 15 Folkmängd i kommunens delområden. Källa Statisticon 2018b

Boende och service

Boende

I kommunen finns det ca 13 500 bostäder och nästan 60 % av invånarna bor i ett småhus de äger, näst vanligaste boendeformen är en hyresrätt i flerbostadshus, ca 23 % (SCB 2018b). I Gislaveds kommun finns det 12 932 hushåll, antal ensamhushåll är ca 4500 stycken. Hushåll med en eller två personer utgör ca 67 % av hushållen (SCB 2018b). Bostadspriserna i Gislaved kommun jämfört med riket i övrigt är förhållandevis låga (SCB, 2019c).

	Småhus			Flerbostadshus		Special bostad	Övrigt	Uppgift saknas
	Ägande	Bostadsrätt	Hyresrätt	Bostadsrätt	Hyresrätt			
Gislaved	58,1 %	2,9 %	4,5 %	6,1 %	22,6 %	1,9 %	2,0 %	1,9 %
Sverige	40,5 %	1,9 %	1,6 %	20,2 %	28,3 %	3,3 %	1,4 %	2,8 %

Figur 16 Boendeformer i Gislaveds kommun. Källa SCB

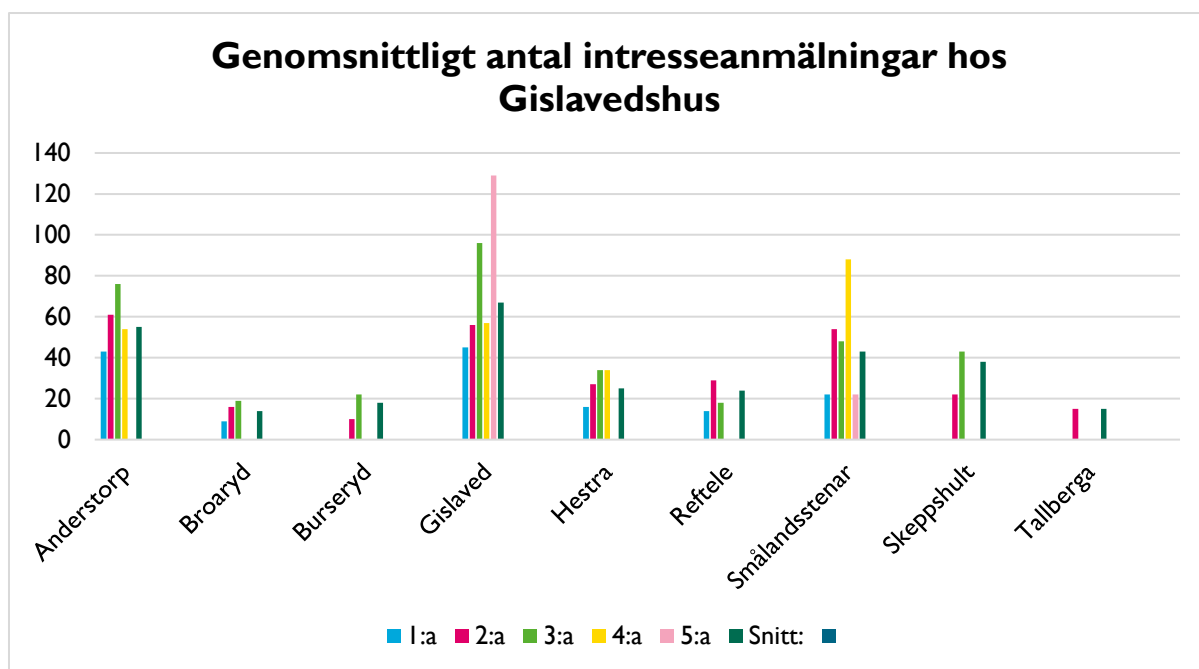
Medianpriset för en såld villa i Gislaveds kommun under mars 2019 – februari 2020 var 1 432 000 kronor. I länet hade under samma period Jönköping högst medianpris (3 400 000 kronor) och Vetlanda lägst (910 000 kronor). Bland närliggande kommuner var medianpriset på en villa i Gnosjö 1 260 000 kronor och Värnamo 1 925 000 kronor (SVT, 2020).

Allmännyttan

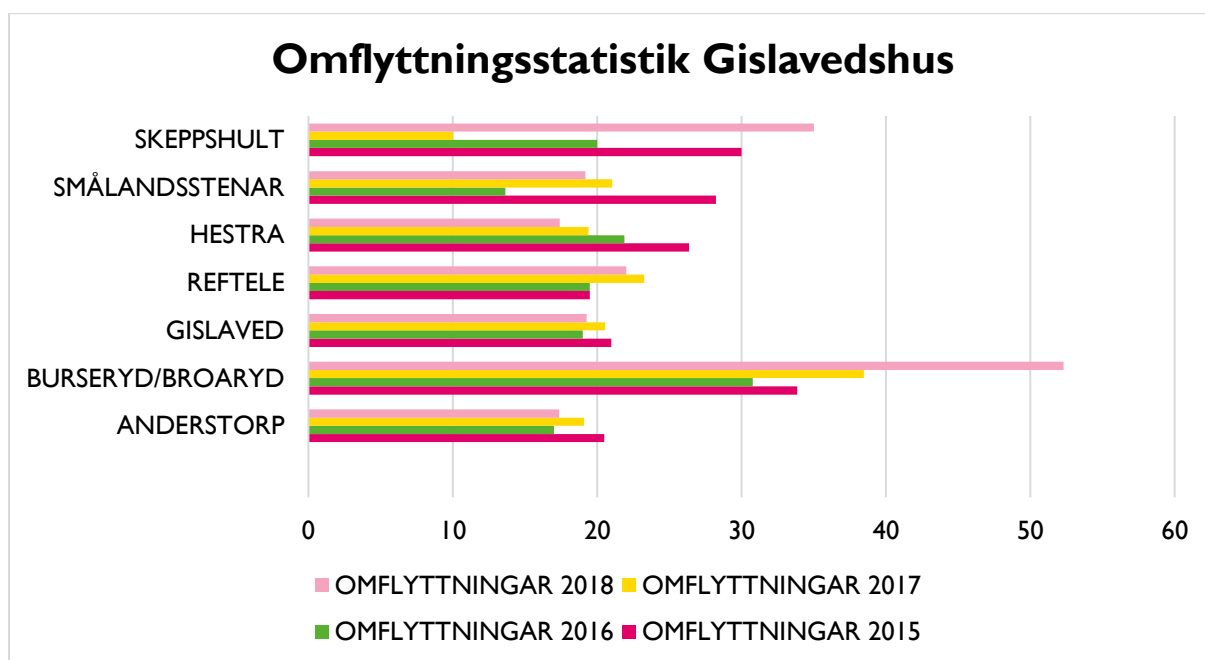
Det kommunala bostadsbolaget Gislavedshus har totalt 2318 lägenheter på nio orter i kommunen, med 4434 hyresgäster vilket motsvarar ca 15 % av kommunens invånare. Tabellen nedan visar bolagets fördelning av lägenheter per ort (Gislavedshus, 2019)

Ort	Antal lägenheter
Anderstorp	312
Burseryd	25
Broaryd	40
Gislaved	1149
Reftele och Tallberga	159
Hestra	201
Smålandsstenar	412
Skeppshult	20

Figur 17 Antal lägenheter Gislavedshus har per ort. Källa: Gislavedshus, 2019.

Figur 18 Genomsnittligt antal intresseanmälningar till Gislaveds hus, per storlek och ort för perioden 180601-181231. Källa: Gislavedshus.

Figur 19 Omflyttningsstatistiken för Gislavedshus, per år från 2015-2018. Källa: Gislavedshus.

Efterfrågan för Gislavedshus lägenheter är högst för de med tre rum och kök eller större i Gislaved. Nivån på efterfrågan på lägenheter skiljer sig mellan orter i kommunen. Mest omflyttning sker i Burseryd och Broaryd.

Äldres boende

Med en åldrande befolkning och därmed ett ökat behov av stöd från socialtjänsten så finns på sikt ett behov av olika typer av boende för den äldre befolkningen.

Idag finns i Gislaveds kommun seniorboende/trygghetsboende för personer över 70 år oavsett om man har behov av insatser från socialtjänsten eller ej. Dessa lägenheter finns på de flesta orter i kommunen och de är belägna i direkt anslutning till vård- och omsorgsboende eller i nära anslutning till träffpunkter och restauranger. Det finns även befintliga lägenheter som bör kunna omvandlas till trygghetsbostäder. Dock kommer inte antalet lägenheter som finns tillgängliga att räcka om det blir en förskjutning från att bo i särskilt boende till att istället bo i trygghetsbostäder.

2018 bodde 13,8 % av personer 80 år och äldre på särskilt boende i Gislaveds kommun, motsvarande siffra för riket är 12,5 %. I den utvidgade åldersgruppen, personer 65 år och äldre, är motsvarande siffror för Gislaved 4,7 % och 4 % för riket. Trenden går mot att vilja bo i eget hem så länge som möjligt, men med närhet till socialt umgänge och stöd.

2018 fanns det 359 lägenheter i vård- och omsorgsboenden för äldre och utav dessa har 138 lägenheter definierats som trygghetsboenden och 56 gruppboendestäder.

Särskilda boenden finns i sju orter som uppställningen i figur 20 visar. Det finns sju gruppboenden och daglig verksamhet i kommunal regi för funktionsnedsatta i kommunen, sex stycken i Gislaved, ett i Reftele. I Burseryd och Smålandsstenar finns Solbacken omsorg (Gislaveds kommun 2018, socialförvaltningen, personlig kommunikation).

Anderstorp	Klockaregården (24 lägenheter)
Broaryd	Lugnet (21 lägenheter)
Burseryd	Ekbacken (24 lägenheter)
Gislaved	Vitsippan (69 lägenheter), Blomstervägens demenscentrum (65 lägenheter)
Hestra	Hestragården (20 lägenheter)
Reftele	Solbacka (32 lägenheter)
Smålandsstenar	Mariagården (40 lägenheter), Hagagården (25 lägenheter)

Figur 20 Antal boendeplatser, särskilda boenden i Gislaveds kommun 2018. Källa: Socialförvaltningen Gislaveds Kommun.

Service

Kommersiell och offentlig service handlar bland annat om god tillgång till livs- och drivmedel, men även tillgång till betaltjänster, bredband, mobiltäckning och post- och paketutlämning. Även tillgången till kollektivtrafik, IT/bredband och transport/logistik utgör ramen för en fungerande service. Utöver dagligvaruhandel är tillgången till drivmedel av särskild vikt i landsbygdsområden för att ge människor möjlighet att ta del av service som inte finns tillgänglig lokalt (Region Jönköpings län, 2019 Regionalt serviceprogram).

Offentlig service

Det finns 17 grundskolor på nio orter i Gislaveds kommun. Grundsärskolan är integrerad i grundskolan. Det finns tre gymnasier i kommunen; Gislaveds Gymnasium, Motorsportgymnasiet och Segerstad naturbruksgymnasium.

Kommunens huvudbibliotek ligger i anslutning till Gislaveds gymnasium. Förutom detta finns sammanlagt sex bibliotek runtom i kommunen, dessa är belägna i Anderstorp, Broaryd, Burseryd, Hestra, Reftele och Smålandsstenar och samtliga fungerar också som skolbibliotek. Bokbussen ger möjlighet för dem som inte har nära till bibliotek att få tillgång till bibliotekets utlåningsverksamhet.

Mötesplatser

Det finns ett gott utbud av möteslokaler för olika ändamål i kommunen. En mycket stor andel av dessa är ägda av föreningar, församlingar eller är privata. I dagsläget finns 57 kyrkobyggnader och församlingshem i kommunen. En strukturuomvandling sker dock och vad en del av byggnaderna kommer att användas till i framtiden är därmed oklart. Det finns även företagsägda samlingslokaler som drivs i kommersiella syften som t ex hotell, kaféer och konferensanläggningar. Många företag har också egna lokaler för konferenser, representation mm.

I kommunal regi finns en större mötesplats - Glashuset i Gislaved. Kommunen står också för träffpunkter som riktar sig i första hand äldre människor och driver fyra stycken fritidsgårdar i kommunen, belägna i Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar och Reftele, vars verksamhet riktar sig till ungdomar 13-18 år. Flera anläggningar för spontanidrott finns runtom i kommunen.

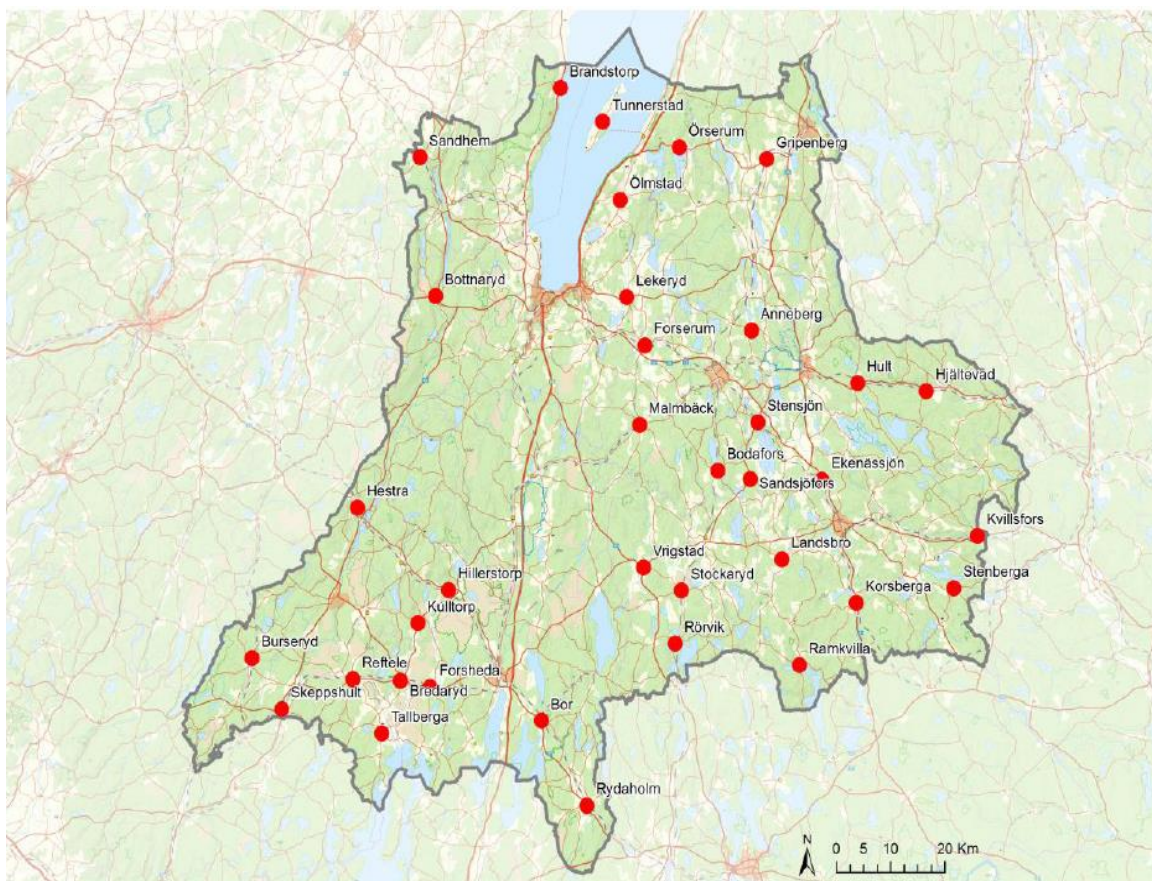
Genom olika dialoger har framkommit att ungas aktivitets- och nöjesbehov inte är tillgodosedda. Kvinnor, främst nysvenska kvinnor behöver möten med mer etablerade delar av det svenska samhället. Mötesplatser behövs för att minska den rådande segregationen och tidigt bemöta kommande utmaningar. För kommunen är det viktigt att identifiera huruvida vissa typer av möten behöver främjas och prioriteras och i så fall planera för hur det ska genomföras (Gislaveds kommun, 2016, ÖPI6).

Kommersiell service

Inom kommunens tre större tätorter finns ett relativt komplett detaljhandelsutbud och övrig kommersiell service. I Hestra, Burseryd, Reftele, Skeppshult och Tallberga finns en dagligvarubutik, vilken enligt Tillväxtverkets definition ska ha ett mångsidigt utbud, där varugrupperna mejeri, charkvaror, ägg, färskt bröd och frukt och grönt bör finnas representerade (Tillväxtverket 2018).

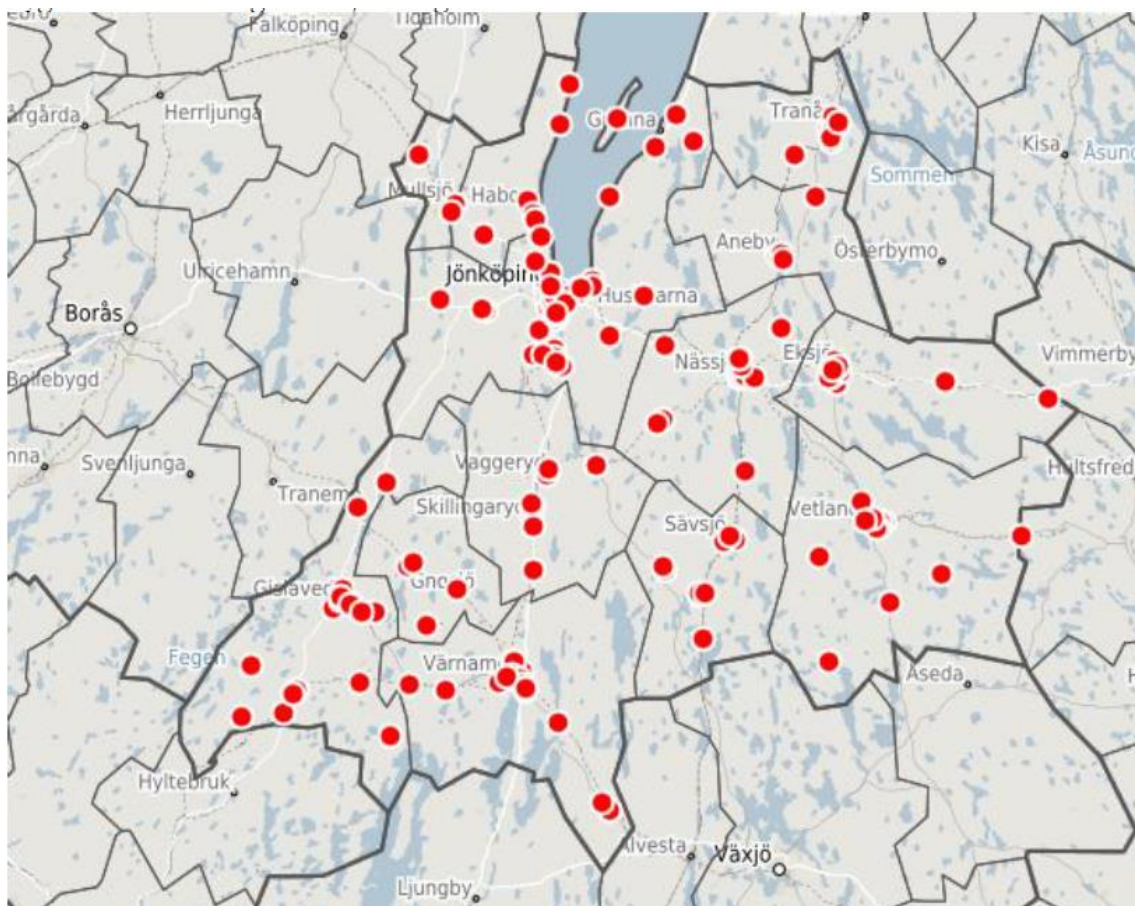
Tillväxtverkets (2020) modell mäter tillgänglighet till service baserat på avståndet mätt i restid med bil. Enligt det måttet finns mycket få personer i vårt län mer än 20 minuters resa till en dagligvarubutik. För konventionella drivmedel har ingen mer än 20 minuter vilket anses vara medelgod till god tillgänglighet. Länsstyrelsens måttstock är att ett rimligt avstånd är ca 2 mil för drivmedelsanläggningar, och ca 1 mil för dagligvaruhandel för att dessa ska ses som tillgängliga.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 21 Fördelning per kommun med antal butiker som är de sista/enda på ort en i Jönköpings län 2018.
Källa: Region Jönköpings län, 2014

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 22 Fördelning av konventionella drivmedelsanläggningar i Jönköpings län 2018. Källa: Region Jönköpings län, 2014

Kommunikationer

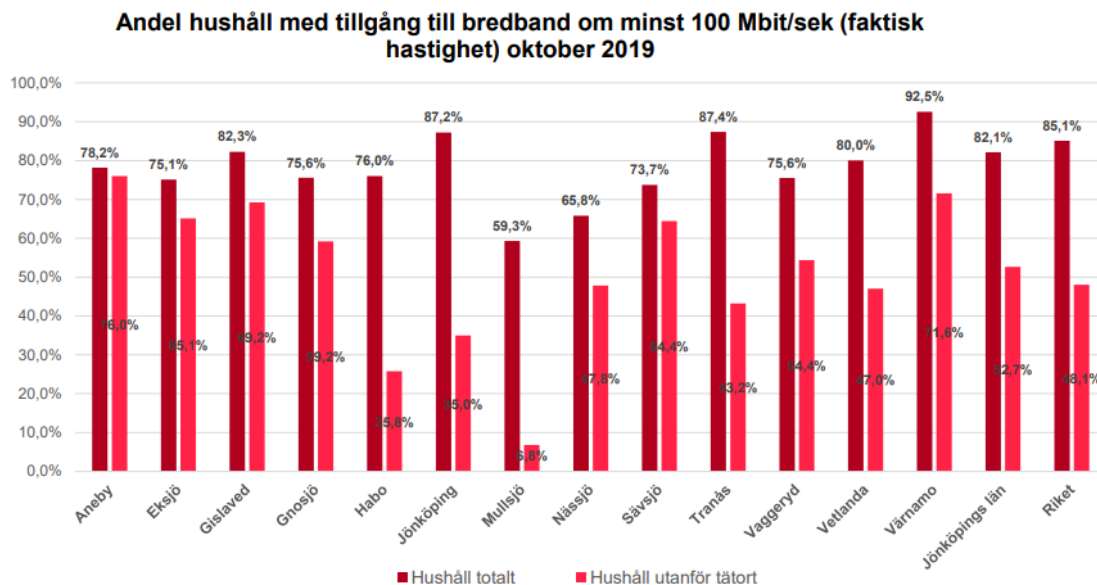
Infrastruktur, som bredband, kollektivtrafik och cykelvägar, utgör viktiga kopplingar mellan funktioner och invånare i samhället. Dessa funktioner ska vara tillgängliga och användarvänliga för alla kommunens invånare och tillgodose våra behov utan att påverka miljön negativt.

Uppkoppling av bredband

Den digitala tekniken i samhället utvecklas i snabb takt och fler och fler funktioner kräver stabil och snabb uppkoppling mot internet. Många samhällsliga funktioner använder internet som plattform för utbytet av information och tjänster. En stabil uppkoppling är även viktigt för användandet av välfärdstjänster. Därför är utbyggnaden av bredband till bostäder och arbetsställen oerhört viktigt.

Gislaveds kommun har arbetat mot ett mål att minst 90 % av alla hushåll och företag ska ha möjlighet att ansluta sig till bredband med en hastighet om minst 100 Mbit/sekund år 2020 (Gislaveds kommun, 2014). Det nationella bredbandsmålet är att 95 % av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020 och 98 % bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet år 2025. Alla bör ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där de normalt befinner sig senast år 2023 (Näringsdepartementet, 2016).

I Gislaveds kommun är bredbandsnätet är väl utbyggt i kommunens alla tätortsområden. Andelen hushåll med tillgång till bredband via fibernät om minst 100 Mbit/sekund år 2019 var totalt 82 % i kommunen och för hushåll utanför tätort var siffran 72 %. Cirka 94 % av hushållen i kommunen hade absolut närhet till fiber, där fördelningen är 97 % inom tätort eller småort och 83 % utanför tätort och småort. Uppkoppling via fiber har stadigt ökat fiberutbyggnaden i kommunen, 2017 års siffror var 71,86 % totalt och 34,48 % för hushåll utanför tätort (Post och telestyrelsen, 2020; Region Jönköpings län 2020).

Källa: PTS

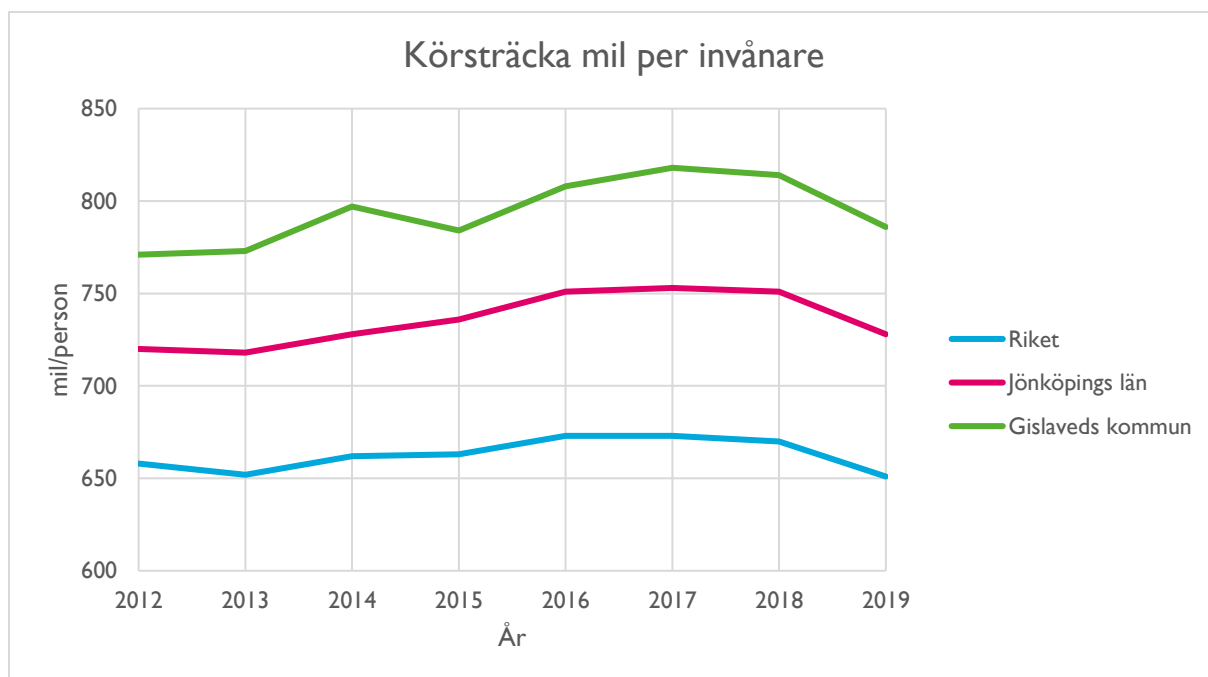
2020-04-21

Figur 23 Andel hushåll med tillgång till bredband om minst 100 MB/s 2018 fördelat på kommuner i Jönköpings län. Källa PTS, RJL 2019.

Gislaveds kommun har som avsikt att följa det nationella bredbandsmålet och tanken att är att målet ska uppnås genom en kombination av marknadsdriven utbyggnad och föreningsutbyggnad med hjälp av stöd från Gislaved Energi eller Landsbygdsprogrammet.

Transporter

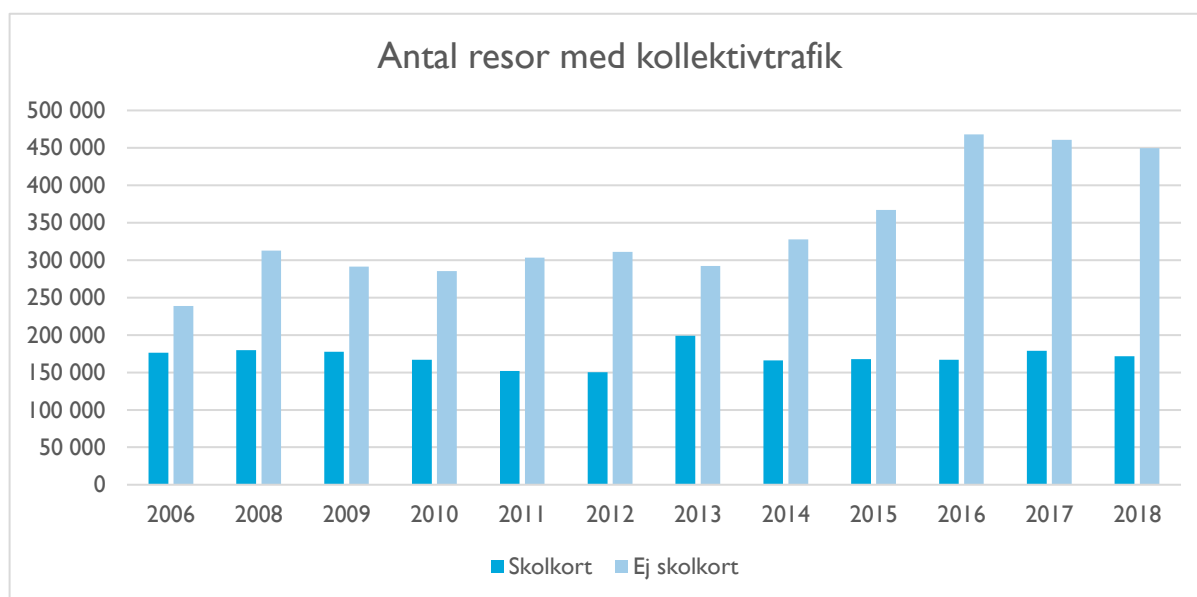
Figur 24 Körsträcka mil per invånare. Källa: Länsstyrelserna, 2019.

Nästan hälften av koldioxidutsläppen i Gislaveds kommun kommer från transportsektorn. Vi har en bit kvar innan vi når vårt mål om 30 % mindre utsläpp 2020 jämfört med 2004. Kommunens invånare fortsätter att köra mycket bil, även om vi ser en nedåtgång 2019 i relation till de tre föregående åren. Antal mil per invånare 2019 var 786 mil jämfört med 814 mil år 2018. Dock är det högre än såväl snittet i Jönköpings län (728 mil/invånare) och riket (651 mil/invånare). Tittar vi på körsträckan i grannkommuner ligger den på liknande nivåer, exempelvis Gnosjö kommun 810 mil/invånare 2019, Värnamo kommun 788 mil/invånare 2019 eller Svenljunga och Tranemo kommuner 848 mil/invånare 2019 (Länsstyrelserna, 2019).

Den låga tillgången till kollektivtrafik kan vara en av anledningarna till att vi kör mycket. Det är många som upplever att de har mycket dålig tillgång till kollektivtrafik, även på de sträckor där det finns gott om bussar. Det innebär att vi behöver jobba mer med attityder och normer för att få fler att ha en positiv inställning till kollektivresande och överväga det framför bilen. Det är väldigt lätt att köra bil i Gislaveds kommun. Det finns gott om parkeringsplatser som alla är gratis, inga vägtullar eller köer. Om vi ska få fler att åka kollektivt eller cykla behöver vi både bygga ut kollektivtrafiken och samtidigt göra det mer attraktivt att ta cykel och åka kollektivt.

Kollektivtrafik

I Gislaveds kommun erbjuds kollektivtrafik i form av buss, tåg och även vägfärja under sommarhalvåret mellan Sunnaryd och Bolmsö. Tågstationer finns i Hestra, där kust till kustbanan går och i Smålandsstenar och Reftele, där Halmstad Nässjö järnväg, HNJ-banan, går. Buss är det vanligaste kollektiva transportmedlet i Gislaveds kommun och i kommunen sköts den allmänna kollektivtrafiken av Jönköpings Länstrafik, som ingår i Region Jönköpings läns verksamhet. I Gislaveds kommun erbjuds alla som bor på landsbygden med byadressplats en form av anropsstyrd trafik, även kallat närtrafik.

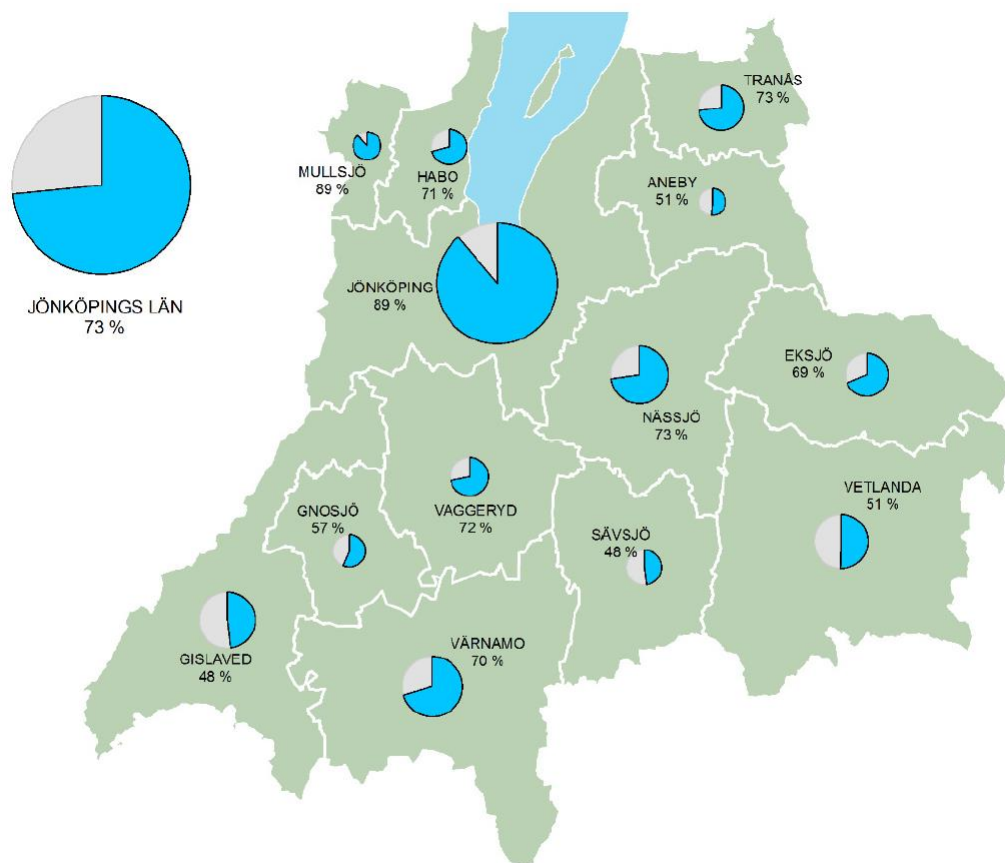

Figur 25 Resor med och utan skolkort. Källa: Gislaveds kommun, 2018

För att resor med kollektivtrafik ska kunna konkurrera med att välja den egna bilen krävs att turtätheten och avståndet till närmaste busshållplats är tillräcklig fördelaktigt. På vissa platser i kommunen saknas fasta busslinjer. Här ersätts linjetrafiken av närtrafik, som beställs minst två timmar i förväg.

Ungefär 48 % av Gislaveds kommuns invånare tillgång till en buss- eller tågstation med minst 15 dubbelturer per dygn, belägen på ett rimligt avstånd från sin bostad (400 meter från busshållplats eller 2000 meter från tågstation). I dagsläget har Gislaveds kommun, tillsammans med Sävsjö kommun, lägst tillgång till lättåtkomlig kollektivtrafik i jämförelse med resten av länet.

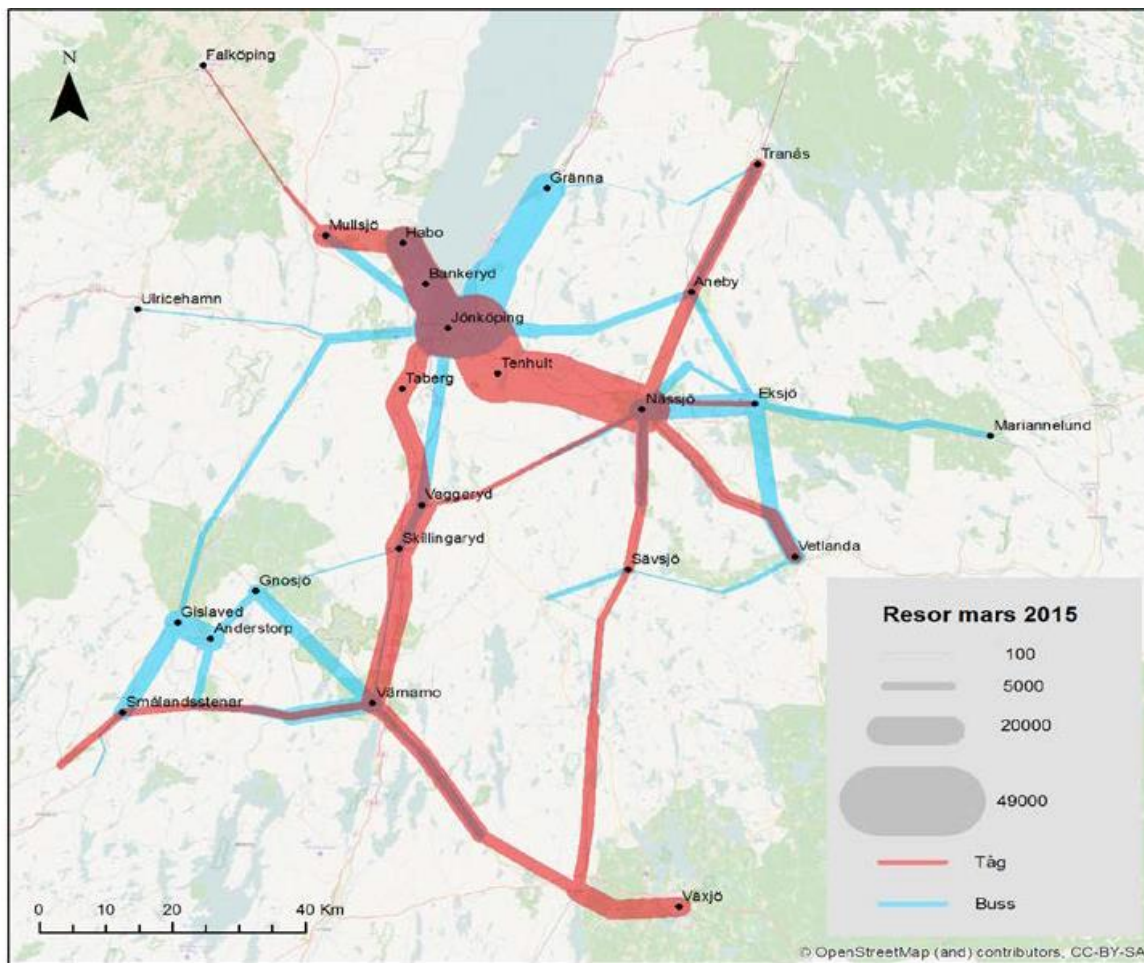

Figur 26 Andelen invånare i länet samt i respektive kommun som har tillgång till kollektivtrafik (busshållplats inom minst 400 m, alternativt en tågstation inom 2000 m) med minst 15 dubbelturer per dygn. Cirklarnas storlek representerar kommunens totala invånarantal. Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2019.

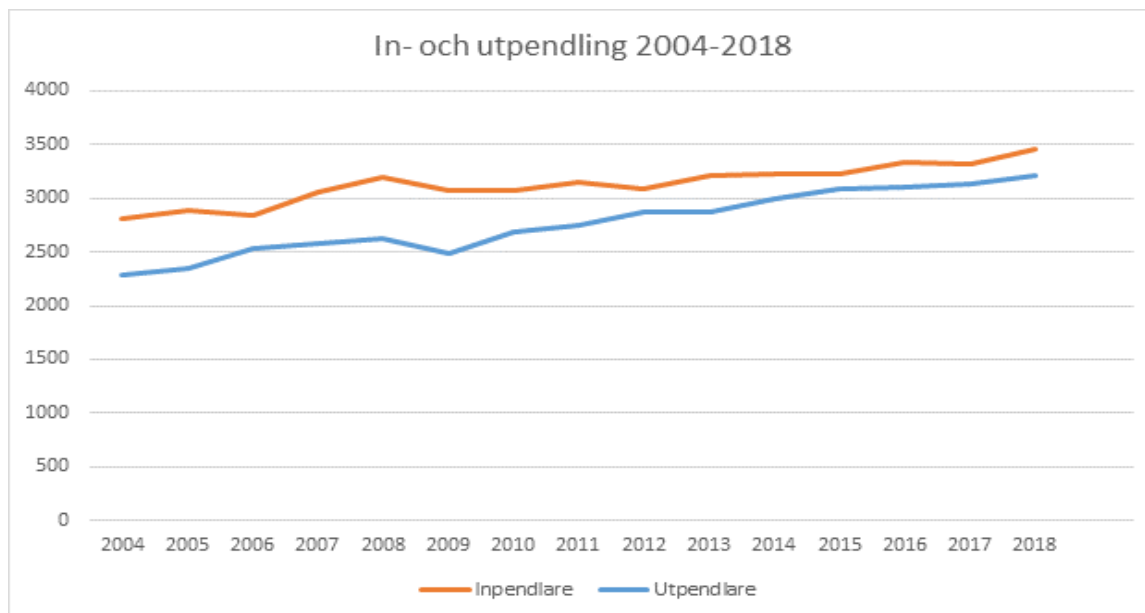
Pendlingsmönster

I nedan uppställning, med statistik från 2015, ges en överblick av vilket slags kollektivt transportmedel som använts mellan orterna. En tjockare linje motsvarar ett större antal resor. Viktiga knutpunkter för kollektivtrafik är Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

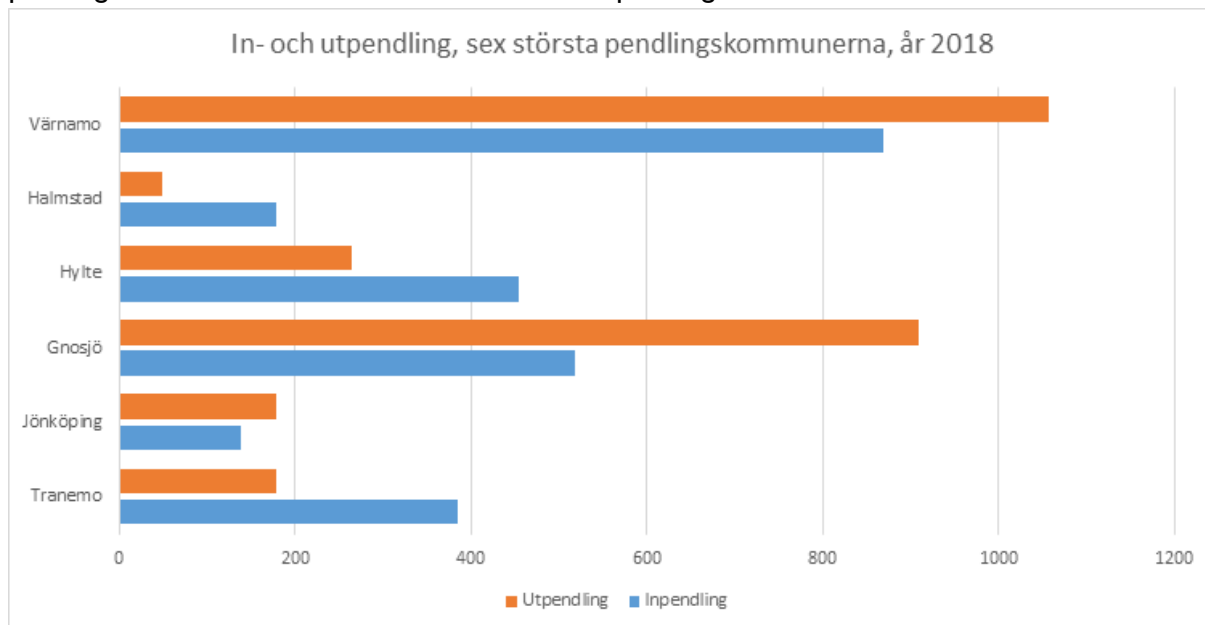

Figur 27 Resor under mars månad 2015 med buss och tåg. Källa: Jönköpings länstrafik 2015.

Figur 28 Antal in- och utpendlare till och från Gislaveds kommun per dag (vardag), år 2004 - 2018.

Den största inpendlingen görs från Värnamo, följt av Gnosjö, Hylte och Tranemo kommun. Störst utpendling från Gislaveds kommun sker till Värnamo kommun, följt av Gnosjö kommun. Till Värnamo och Gnosjö är turtätheten god med flertalet turer på för- och eftermiddagen. Till Hylte och Tranemo är turtätheten sämre med två turer på förmiddagen och tre respektive fyra turer på eftermiddagen. Totalt är antalet inpendlare till Gislaveds kommun något högre än antalet utpendlare. För att främja pendling med kollektivtrafik bör turtätheten ökas i pendlingsstråken.

Figur 29 Antalet in- och utpendlingar till och från Gislaveds kommun från de fem största pendlingskommunerna 2018.

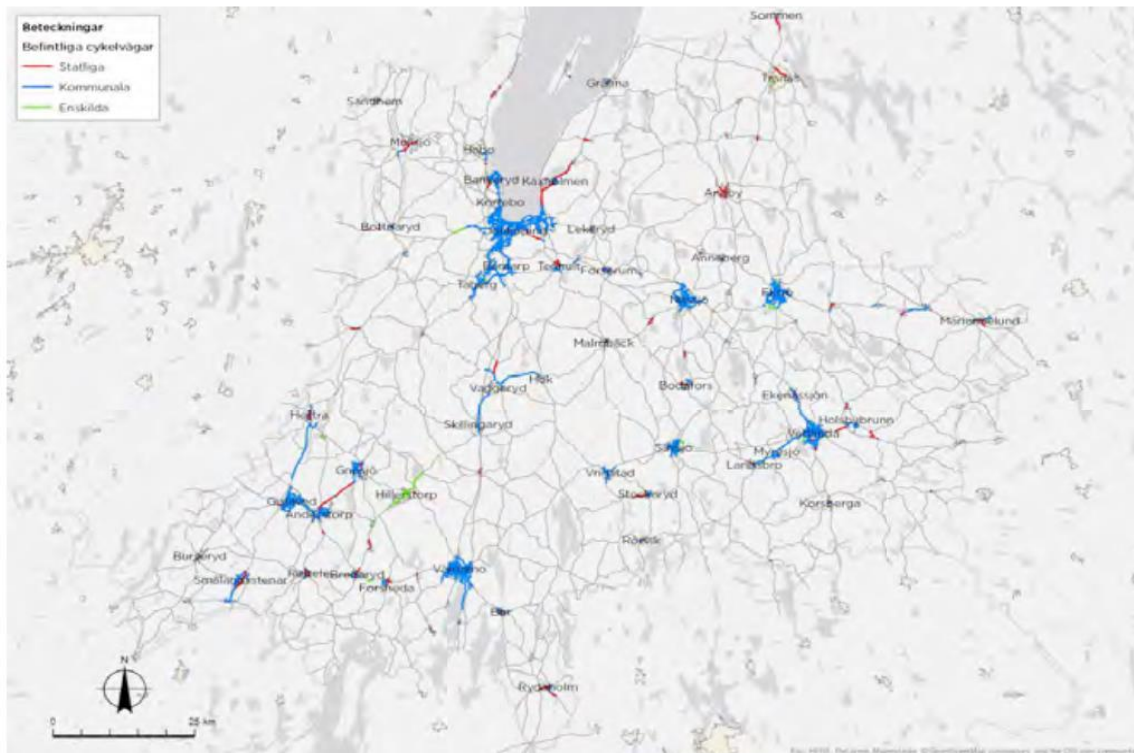
Gång- och cykelvägar

Att transportera sig med cykel eller till fots är bra för såväl miljön som folkhälsan. Minskad biltrafik leder även till förbättrad luftkvalitet och minskade bullernivåer i tätorter. För kortare resor finns en stor miljövinning att göra om cykel används istället för en bil.

Enligt den regionala transportplanen för Jönköpings län har antalet cykelresor minskat utanför de större tätbebyggda orterna i länet, även cyklingen bland barn och unga minskar. Den genomsnittliga cykelresans längd har dock förlängts med en tredjedel och är nu tre kilometer lång. Utbyggnad av cykelinfrastrukturen är en viktig åtgärd för att få fler att välja cykeln istället för bilen för vardagsresor som exempelvis arbets- och skolpendling. Utbyggnad av gång- och cykelvägar ger både en överflyttning från bil till cykel och genererar fler resor med både traditionell cykel och elcykel. Att

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

elcyklar ökar i popularitet väntas öka potentialen för större och längre stråk (Region Jönköpings län, 2018 s.41-45).

Figur 30 Cykelvägar i Jönköpings län 2016, markerade med blå färg. Källa: Region Jönköpings län (2018).

Företagande och näringsliv

I Gislaveds kommun fanns totalt 4 078 registrerade företag år 2018. 3 116 av dessa företag utgörs av egenföretagare som driver enskild firma eller aktieföretag utan andra anställda medan resterande 962 företag har en eller flera anställda. Ur tabellen nedan kan utläsas att en övervägande del av de enskilda företagen är aktiva inom jordbruk, skogsbruk och fiske med betydande aktivitet även inom handel, byggverksamhet, annan serviceverksamhet samt verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.

	AB	HKB	Enskild	Total
Jordbruk, skogsbruk och fiske	31	4	846	881
Handel	250	31	119	400
Tillverkning	293	6	74	373
Byggverksamhet	128	2	118	248
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	130	14	85	229
Fastighetsverksamhet	134	12	50	196
Branschtillhörighet okänd	133	1	21	155
Annan serviceverksamhet	26	2	93	121
Finans- och försäkringsverksamhet	91	0	1	92
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster	43	4	38	85
Hotell- och restaurangverksamhet	25	7	29	61
Transport och magasinering	42	1	13	56
Kultur, nöje och fritid	13	3	38	54
Informations- och kommunikationsverksamhet	25	1	19	45
Vård och omsorg	10	0	25	35
Utbildning	10	0	16	26
Försörjning av el, gas, värme och kyla	10	1	3	14
Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	3	0	0	3
Utvinning av mineral	2	0	0	2
Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	0	0	0	0
Förvärvsarbete i hushåll	0	0	0	0
Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d.	0	0	0	0

Senast uppdaterad 2018-10-05

Figur 31 Antal företag inom respektive bransch. Källa: Enter Gislaved, 2018

Den enskilt största arbetsgivaren är Gislaveds kommun vars andel av totalt antal anställda utgör 21,4 %. De tre största privata arbetsgivarna är Trioplast AB (2,04 %), Weland aktieföretag (2,04 %) och EAB aktieföretag (1,67 %). Kommunens 141,45 privata arbetstillfällen per 1000 invånare överstiger riksnittet på 125,5 och placerar även Gislaveds kommun i toppen av GGVV-regionen (Svenskt Näringsliv 2020).

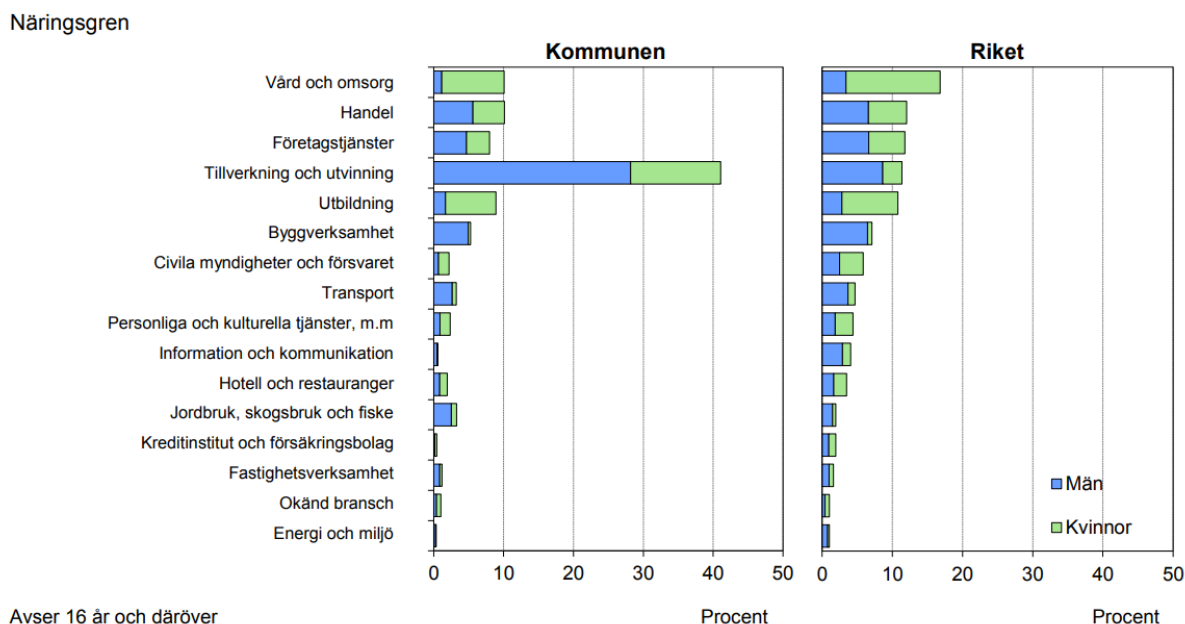
Sammansättning av näringslivet

Tillverkning och utvinning är den näringsgren med högst andel arbetstillfällen i Gislaveds kommun med 41 % vilket är betydligt högre än riket i övrigt. Kommunens näringsliv har därmed en tydlig spets med en hög koncentration av arbetstillfällen i samma näringsgren. Detta innebär en sårbarhet då

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

förändringar för denna bransch i ett svep kan påverka en stor del av kommunens arbetskraft och alternativ att hitta ny sysselsättning i andra grenar inte är lika utbyggda. Information och kommunikation samt personliga och kulturella tjänster m.m. är exempel på näringsgrenar med lägre antal arbetstillfällen i kommunen jämfört med riket i helhet.

I flera branscher finns en ojämlig könsfördelning av anställda. Tillverkning och utvinning, byggverksamhet, transporter samt jordbruk, skogsbruk och fiske sysselsätter många fler män än kvinnor medan kvinnor är överrepresenterade inom vård och omsorg samt utbildning. Övergripande kan denna trend även observeras nationellt men skillnaderna framstår som mer markanta i Gislaveds kommun än rikssnittet.

Figur 32 Antal arbetstillfällen efter näringsgren uppdelat på kön i Gislaveds kommun. Källa: Kommunfakta, Gislaveds kommun 2017

Antal sysselsatta	Män <i>Företagare i Eget AB</i>	Män <i>Egenföretagare</i>	Kvinnor <i>Företagare i Eget AB</i>	Kvinnor <i>Egenföretagare</i>
1	102	511	23	251
2-4	198	54	44	25
5-9	103	9	16	5
10-	111	0	31	0
Totalt	514	574	114	281

Figur 33 Antal företagare uppdelat på kön 2017. Källa: Kommunfakta, Gislaveds kommun 2018

Även vad gäller egenföretagande och företagsledning finns i Gislaveds kommun en tydlig koncentration av män. Endast ca 25 % av företagen i kommunen drivs av kvinnor, att jämföra med ett rikssnitt på drygt 30 % (SCB, 2017).

Nationellt skiljer de vanligaste branscherna att starta företag mellan män och kvinnor. Konsultverksamhet avseende företags organisation (plats två för kvinnor och tre bland män) och restaurangverksamhet (plats tre för kvinnor och två bland män) återfinns på listan av fem vanligaste branscher att driva företag inom för bägge kön. Byggnad av bostadshus och andra byggnader är den

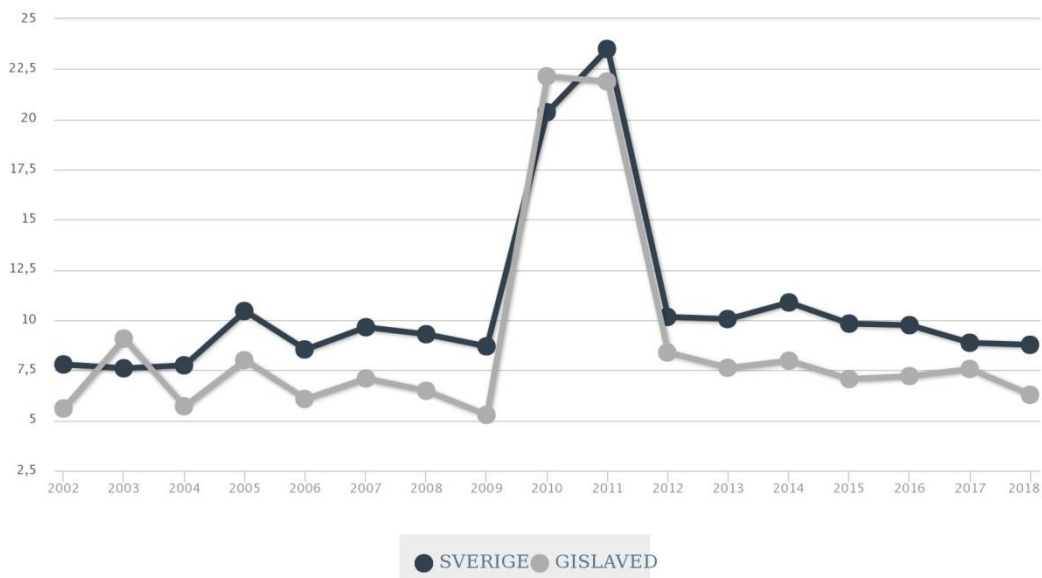
vanligaste branschen för mäns företagande medan hårvård är kvinnors vanligaste bransch. Byggnadssnickeriarbeten och vägtransport, godstrafik är andra vanliga branscher för manliga företagare medan kvinnornas topp fem rundas av med kroppsvård och redovisning och bokföring.

Nyföretagande

Tillväxt av företag är av stor betydelse för näringslivets utveckling. Nyföretagande minskar arbetslösheten och kan spela en viktig roll för att öka sysselsättningsgraden i andra branscher än tillverkningsindustrin och därmed skapa ett mer balanserat näringsliv i kommunen. Nyföretagandet i Gislaveds kommun är konsekvent ca två nya företag per 1000 individer lägre än riksnittet men följer tydligt samma utvecklingstrend. Den skarpa uppgången i nyföretagande mellan 2009 och 2012 tros vara en följd effekt av den ekonomiska kris som då svepte över världen med avskedningar och därmed större nöd att hitta ny försörjning som följd, vilket därefter stabiliserats. 2010 skedde en stor ökning i nyföretagandet jämfört med tidigare år. Anledningen till det är främst ändrade regler för att sätta aktivitetsstatus för företag. (Svenskt näringsliv, 2020)

Nyföretagande

antal nya företag per 1000 invånare

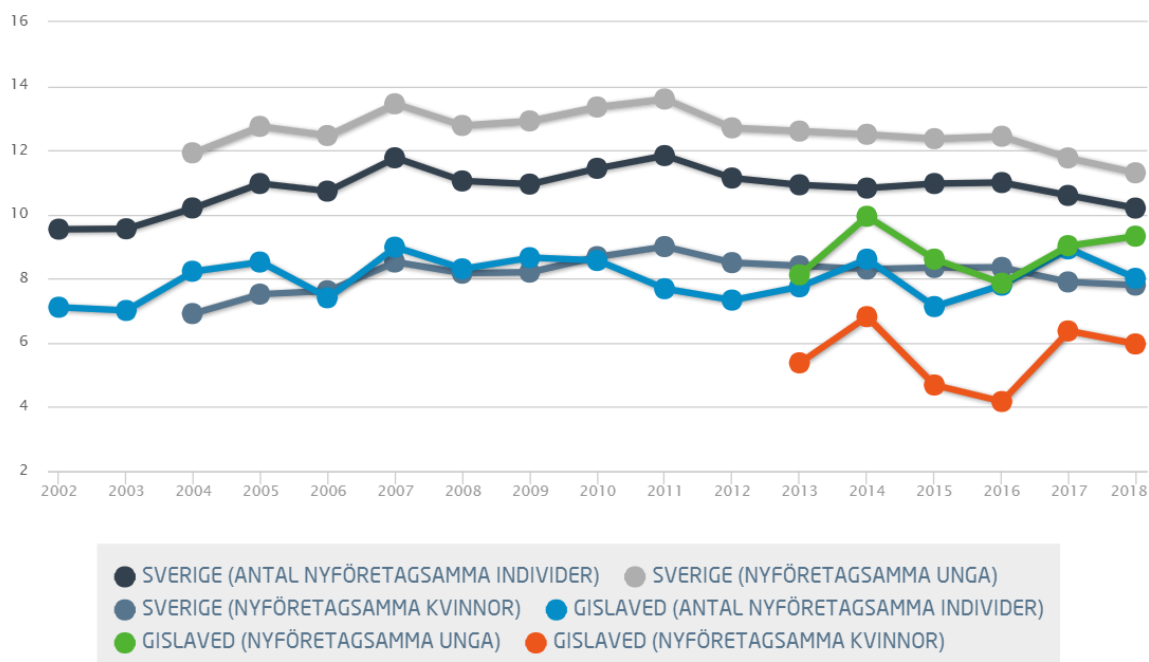

Figur 34 Nyregistrerade företag i Gislaveds kommun. Källa: Svenskt näringsliv.

Svenskt näringslivs definition av företagsamma individer är de som innehar F-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag eller är vd eller styrelseordförande i ett aktivt aktiebolag. Nyföretagsamhet avser de som under det senaste året uppnått definitionen av företagsamhet (Svenskt näringsliv 2020a).

Nyföretagsamhet

nyföretagsamma per 1000 inv

Figur 35 Andel nyföretagsamma individer per 1000 invånare. Källa: Svenskt Näringsliv

Nyföretagsamheten har fluktuerat i kommunen mellan 7-9 individer per 1000 invånare mellan 2002 och 2018. Jämfört med ett rikssnitt mellan 10 och 12 individer för samma period är Gislaveds kommun konsekvent ca tre nyföretagsamma individer per 1000 invånare under snittet. I stort kan samma differens urskiljas oavsett grupp. Kvinnor sticker dock tydligt ut som den grupp som i minst utsträckning startar nya företag, medan nyföretagsamheten är högst bland gruppen unga. Andelen delaktiga i Ung Företagsamhet i kommunens gymnasieskolor är också hög. Drygt 42 % av eleverna drev UF-företag i Gislaveds kommun under läsåret 2018/2019. I förhållande till ett rikssnitt på cirka 30 % jämför sig Gislaveds kommun fördelaktigt och är även den kommun i Jönköpings län med högst andel elever som driver UF-företag (Svenskt näringsliv).

Trygghet

Känslan av tillhörighet, förtroende och tillit till varandra är grundläggande faktorer för att människor ska känna sig trygga i ett samhälle. Sociala relationer, inkomst, kontroll över sin livssituation samt den omgivande miljön är exempel på faktorer som påverkar tryggheten (Abrahamsson, 2016). När människor känner sig trygga ökar det förutsättningarna för att man vidare uppfyller behov såsom att kunna förverkliga mål och drömmar, känna sig uppskattad, samt att kunna vara med och påverka i det gemensamma.

Trygghet kan förstås utifrån olika parametrar, en upplevd otrygghet speglar exempelvis individens oro och rädsla för att bli utsatt för våld, rån, hot eller inbrott. Sambandet mellan den faktiska brottsutsattheten och den upplevda otryggheten kan därför verka otydligt. Yngre män är till exempel de mest utsatta för våld och hot men relativt få av dem känner sig otrygga utomhus. Likaså kan insatser av olika slag i ett område öka tryggheten även när kriminaliteten inte minskar (BRÅ, 2008; 2019).

Varje år erbjuder Statistiska centralbyrån (SCB) Sveriges kommuner att delta i SCB:s medborgarundersökning. Ett slumpmässigt urval på 1 200 personer i åldrarna 18–84 år tillfrågas med en svarsfrekvens runt 40 %. Frågorna besvaras på 10-gradiga skalor, där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg. Frågeområdenas resultat redovisas som betygsindex, vilka kan variera mellan 0 och 100. Betygsindex under 40 klassas som ”inte godkänt”. Gränsen för ”nöjd” går vid 55 och 75 eller högre tolkas som ”mycket nöjd”.

		2011	2013	2014	2015	2016	2017	2019
Nöjd-Region index - Trygghet	Gislaved	49	55	54	-	-	52	47
	Riket	61	61	61	59	56	57	57

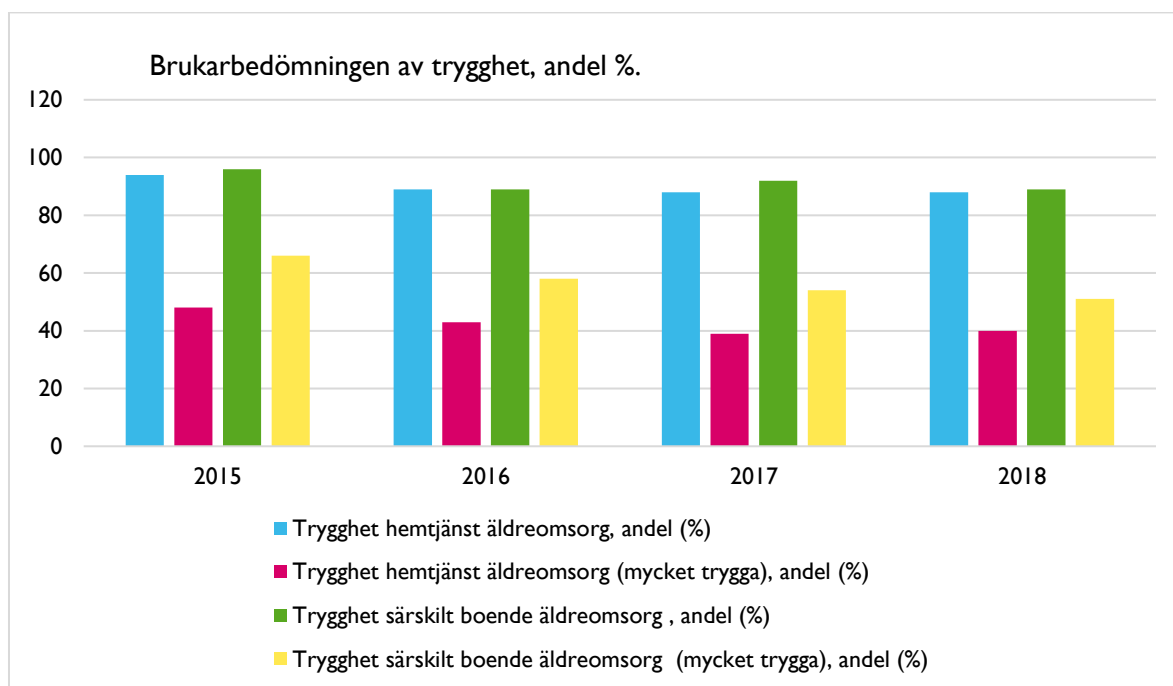
Figur 36 Nöjd-region-index, trygghet Gislaveds kommun. Källa: SCB Medborgarundersökning 2019

Tabellen nedan visar medborgarnas bedömning av hur trygg de upplever att kommunen är på en skala från ett till hundra. Jämfört med riket upplever invånarna i kommunen sig mindre trygga i lite större utsträckning. En trend av minskande upplevd trygghet syns dock i hela Sverige. I Gislaveds kommun upplever kvinnorna sig otrygga i större utsträckning än männen och frågan ”hur tryggt och säkert kan du vistas utomhus på kvällar och nätter” är den som visar störst skillnad.

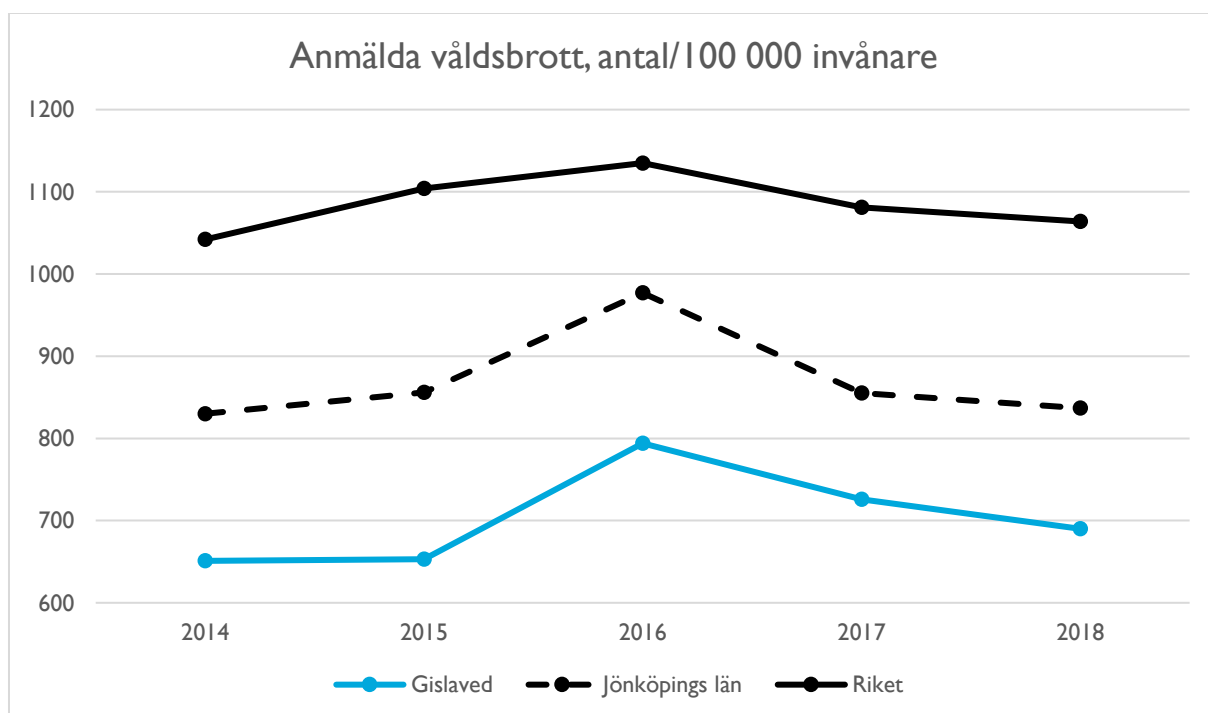
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0662 Gislaved									
Totalt									
TRYGGHET INDEX	..	49,0	51,0	55,0	54,0	..	..	52,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	5,3	5,7	6,0	6,0	..	..	5,6	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	5,3	5,6	5,9	5,8	..	..	5,5	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,5	5,4	5,9	5,8	..	..	5,7	..
Män									
TRYGGHET INDEX	..	52,0	51,0	58,0	56,0	..	..	56,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	5,7	5,9	6,3	6,2	..	..	6,0	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	5,7	5,7	6,1	6,1	..	..	5,8	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,8	5,4	6,0	5,9	..	..	5,8	..
Kvinnor									
TRYGGHET INDEX	..	45,0	50,0	53,0	53,0	..	..	48,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	4,9	5,5	5,7	5,7	..	..	5,2	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	4,8	5,5	5,7	5,6	..	..	5,2	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,3	5,4	5,7	5,8	..	..	5,5	..

Figur 37 Uppställning av trygghetsupplevelsen i Gislaveds kommun. Källa: SCB Medborgarundersökning 2019

I Koladas öppna jämförelse kan information om kvalitet, resultat och kostnader inom kommuner och regioners olika verksamhetsområden jämföras. För att få en bild av hur de äldre uppfattar sin situation genomförs brukarbedömning för de personer som är knutna till äldreomsorgen eller särskilt boende. I diagrammet nedan presenteras svar från brukarbedömningen gällande de äldres upplevelse av trygghet. Bedömningen visar att det är ett lägre antal inom både hemtjänsten och särskilt boende som upplever sig vara mycket trygga, medan andelen som upplever sig "bara" trygga är lika för hela äldreomsorgen.

Figur 38 Brugarbedömning av trygghet inom äldreomsorg, andel %. Källa: Kolada.

Figur 39 Anmälda våldsbrott, antal/100 000 invånare, 2014-2018. Källa: Kolada

Figuren visar antal anmälda våldsbrott i kommunen. I Gislaveds kommun minskar antalet anmälda våldsbrott samtidigt som det anmäls färre våldsbrott här än i både Jönköping och Sverige (Kolada.se). Sedan en kraftig uppgång mellan 2015 och 2016 har antalet anmälda våldsbrott i Gislaveds kommun minskat. Antalet anmälningar är även i snitt färre i kommunen än i både Jönköping och Sverige (Kolada, anmälda våldsbrott (2018)).

Våldsbrotten bidrar till stor otrygghet i samhället. Kriminologer brukar framhålla att fler och fler brott anmäls samtidigt som det fortfarande finns ett stort mörkertal, varför statistik inte kan vara helt tillförlitlig (Brå, 2020).

De flesta våldsbrotten sker på allmän plats och därefter på arbete/skola. Minst vanligt är att ett våldsbrott äger rum i den utsattas, gärningsmannens, eller någon annans bostad enligt BRÅ (2016). Enligt Polisens underrättelsebild av Gislaveds kommun anmäldes det 49 brott av typen våld i nära relationer vilket motsvarar 15 % av de totala våldsbrotten. Vid intervju beskrivs våld i nära relationer som ett omfattande samhällsproblem som orsakar stort lidande för de som drabbas och stora ekonomiska konsekvenser för samhället. Ett av tio barn utsätts för/bevittnar våld i nära relation. Det sociala arvet påverkar ofta de barn som utsätts för/bevittnar våld i nära relationer negativt, då de ofta utövar våld mot andra eller själv hamnar i en utsatt situation senare i livet.

Vid våld i nära relation skapas en dubbel problematik för personer där hedersproblematik ingår, människor med utländsk bakgrund som inte kan språket, äldre, funktionshindrade, HBTQ-personer samt män som utsätts för våld i nära relation eftersom de har svårare att söka hjälp.

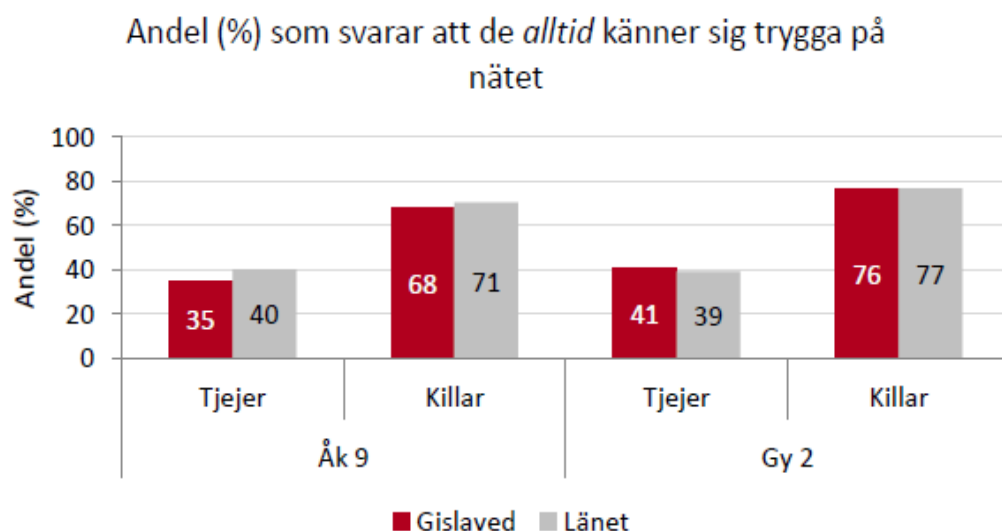
Genom socialtjänsten har kommunerna ett särskilt ansvar för våldsutsatta vuxna och barn. Stöd erbjuds genom familjefridsverksamheten Medverkan som är ett samarbete med Gislaveds, Gnosjö, Värnamo och Vaggeryds kommun. Till Medverkan kan alla vända sig till som upplever att de blivit utsatta för psykisk eller fysiskt våld av någon närstående för att få stöd och hjälp. Även våldsutövare kan vända sig till Medverkan för att få hjälp. I Gislaveds kommun finns även kvinnojouren Maria och tjejjouren Mila som kommunen samarbetar med i frågor kring våld i nära relationer.

Vid intervju med personal från Medverkan diskuterades förebyggande arbete för att förhindra våld i nära relationer. Det är viktigt att arbeta med barn i skolan för att öka kunskap om vad en vanlig familj är. Detta bidrar till att barn som utsätts för/bevittnar våld i nära relationer förstår att deras situation inte är normal samtidigt som det skapar sunda värderingar för alla barn. Det är även viktigt att arbeta med fördomar då det idag inte är lika accepterat för killar att prata om känslor. Utbildning kring våld i nära relationer för arbetsgivare är viktigt så att de kan se tecken på utsatthet bland de anställda. Kulturskillnader om kvinnoyn samt informationsbrist om samhällshjälp är viktigt att arbeta med för de nyanlända.

Sociala relationer och trygghet bland unga

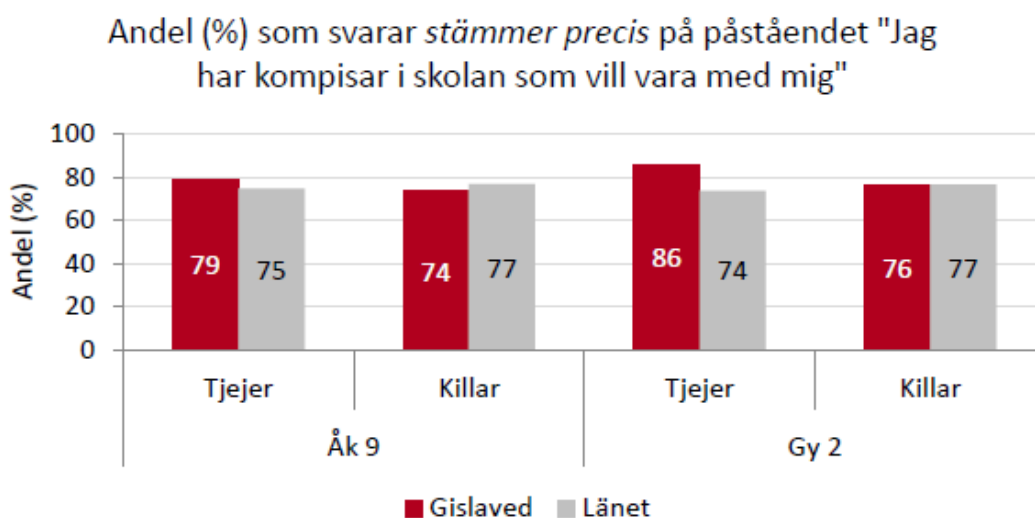
Gislaveds kommun deltar vartannat år i Region Jönköpings läns enkätundersökning *Folkhälsoenkät ung*. Enkäten genomfördes senast under 2017 och elever från årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet bjöds in att delta. Svarefrekvensen i årskurs 9 var 65 % och i årskurs 2 på gymnasiet var motsvarande siffra 67 %. Enkäten visar att cirka 80 % av elever i Gislaveds kommun som har svarat upplever att de kan lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller. De upplever också till stor del att de har vuxna i sin närhet som de litar på. Killarna upplever allmänt att de känner sig tryggare på olika arenor jämfört med tjejerna. Genomgående upplever tjejerna i årskurs 9 en större otrygghet än tjejerna i årskurs 2. Av samtliga unga svarar ca 80 % att de inte har blivit utsatta för mobbing, trakasserier

eller kränkningar, killar på gymnasiet har blivit utsatta i något högre grad än övriga grupper.

Figur 40 Andel ungdomar som anger att de alltid känner sig trygga på nätet. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017)

Ett område som särskilt sticker ut i Folkhälsoenkät ung, vilket figuren ovan tydligt visar, är upplevelsen av trygghet på nätet. Tjejerna i bägge åldersgrupper i mycket större utsträckning känner sig otrygga än killarna, medan killar i år 9 känner sig trygga på nätet i lägre utsträckning än de i år 2.

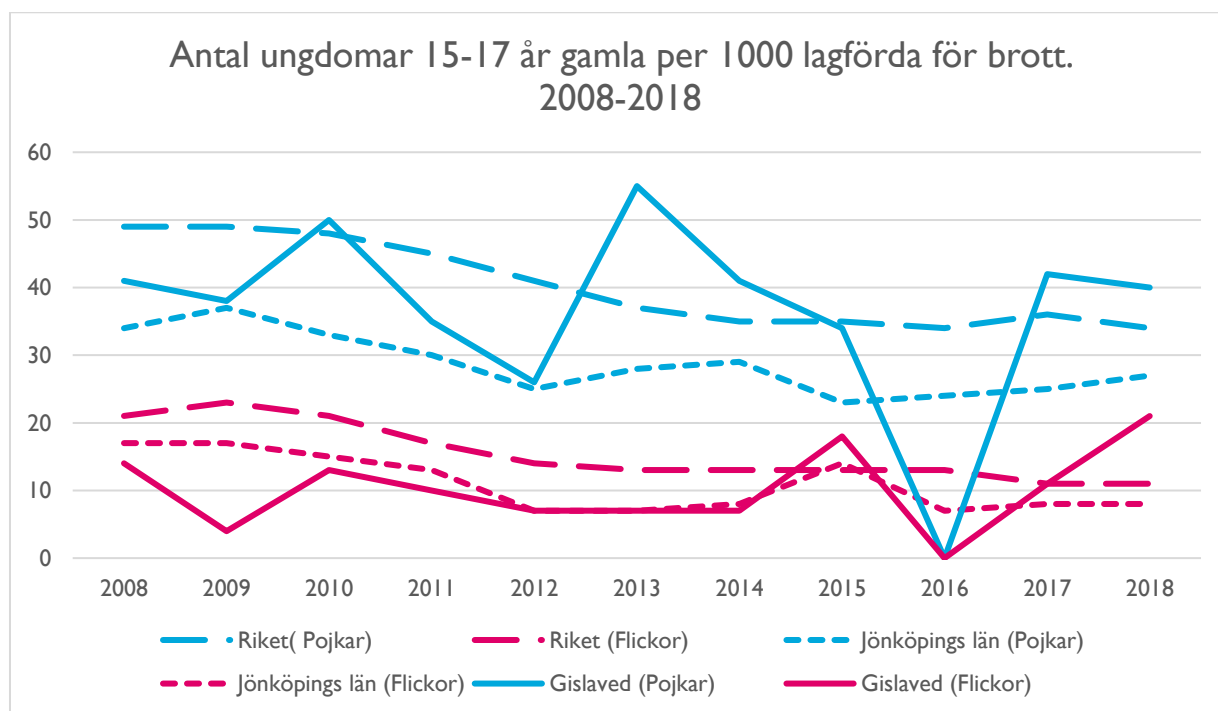

Figur 41 Andel ungdomar som anger att de har kompisar i skolan som vill vara med dem. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017)

Tjejerna svarar i något större utsträckning än killarna att de har kompisar i skolan som vill vara med dem. Trots detta uppger tjejerna i större utsträckning att de känner sig otrygga i skolmiljön. Den tryggaste platsen för tjejer i skolan är klassrummet där 67 % av högstadiel eleverna och 83 % av de svarande på gymnasiet anger att de alltid känner sig trygga. Mindre trygga känner de sig på rasterna samt till och från skolan. 65 % för högstadiet och 70 % för gymnasiet av tjejerna svarar att de alltid känner sig trygga på väg till skolan, motsvarande 83 % och 85 % av pojkarna. 62 % och 68 % av

tjejerna upplever att de alltid känner sig trygga på rasterna, motsvarande 76 och 78 % av killarna. Det är också på rasterna som de svarande i alla kategorier känner sig trygga i minst utsträckning.

Att uppleva trygghet är centralt för människors välbefinnande. Forskning visar en koppling mellan goda levnadsvanor och mindre rädsla, och att känslan av trygghet hör samman med självskattad psykisk och fysisk hälsa. Den faktiska säkerheten i ett område är inte nödvändigtvis sammankopplad med den upplevda tryggheten. Ändå påverkar den upplevda tryggheten människors agerande (Göteborgs stad, 2014).

Figur 42 Antal ungdomar 15-17 år gamla per 1000 lagförda för brott. 2008-2018 Källa: Barnombudsmannen

Figuren ovan visar antalet ungdomar mellan 15 och 17 år per 1000 som är lagförda för brott. I Gislaveds kommuns lagfördes 61 barn för brott år 2018, 40 killar och 21 tjejer. I Gislaveds kommun lagförs större andel pojkar för brott än i både Jönköpings län och riket. Flickorna i kommunen har innan 2015 lagförts för brott i lägre utsträckning än riket men sedan dess har detta ökat över riksnittet. Siffror för Gislaveds kommun 2016 saknas. Ökad orolighet bland killar anges ha märkts av även på biblioteket och på gymnasieskolan i Gislaved (Barnombudsmannen, 2018).

Gislaveds kommun erbjuder medling vid brott begångna av gärningspersoner som är mellan 12-21 år och de brottsutsatta. Målet med medling är att de som äger konflikten ska få chansen att lösa den, att kunna nå en viss förståelse för varandra och/eller en respekt sinsemellan.

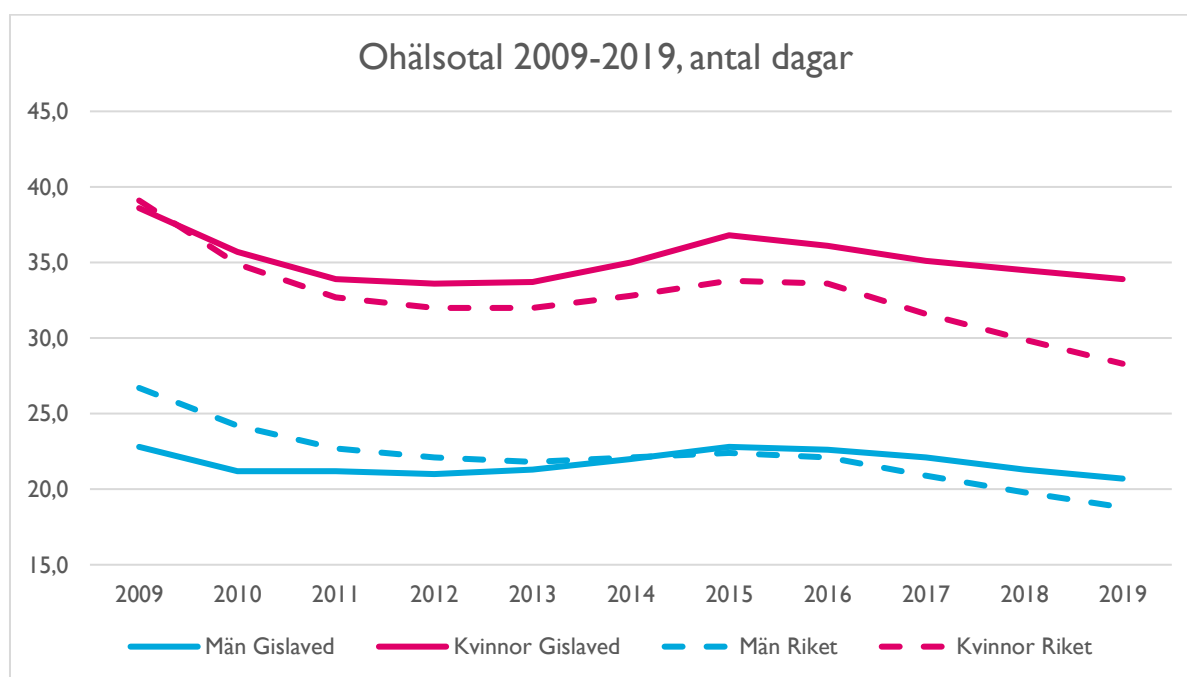
Enligt medlare begås flest brott av unga på sommaren vilket kan bero på att ungdomar inte har lika mycket att göra då. Medlaren menar att ungdomarna som begår brott ofta besväras av annan problematik. Det kan handla om att det går dåligt i skolan, är jobbigt hemma eller att alkohol och droger är inblandat.

Folkhälsa

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till såväl nivån som fördelningen av hälsan (Region Jönköpings län, 2015). Folkhälsa är en resurs för samhället, medan hälsa är en resurs för individen. Hälsa innefattar fysiska, psykiska och sociala dimensioner. Region Jönköping (2015) skriver att hälsa är att må bra samt att ha tillräckliga resurser för att klara vardagens krav och för att förverkliga sina personliga mål. Rätten till högsta uppnåeliga hälsa utgår från FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter och har införlivats i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som Sverige tillträtt. Flera studier visar på att hälsan är sämre hos utlandsfödda och deras barn, än hos svenskfödda - skillnader som även tydligt kan ses i Jönköpings län.

Hälsa och levnadsvanor bland vuxna och äldre

Ett effektivt sätt att påverka befolkningens hälsa är att öka den fysiska aktiviteten. Fysisk aktivitet är en *friskfaktor* medan stillasittande kan ses som en *riskfaktor* för ohälsa, båda behöver därför tas med i beräkningen för att kunna öka möjligheterna till en bättre folkhälsa. Den fysiska planeringen och utformningen är här av högsta vikt. Tillgång till attraktiva, säkra och trygga miljöer i närområdet, såsom inom- och utomhusmiljöer för att ägna sig åt fysisk aktivitet och lek, ett brett utbud av gång- och cykelbanor samt grönområden är centralt för att främja en god fysisk hälsa.

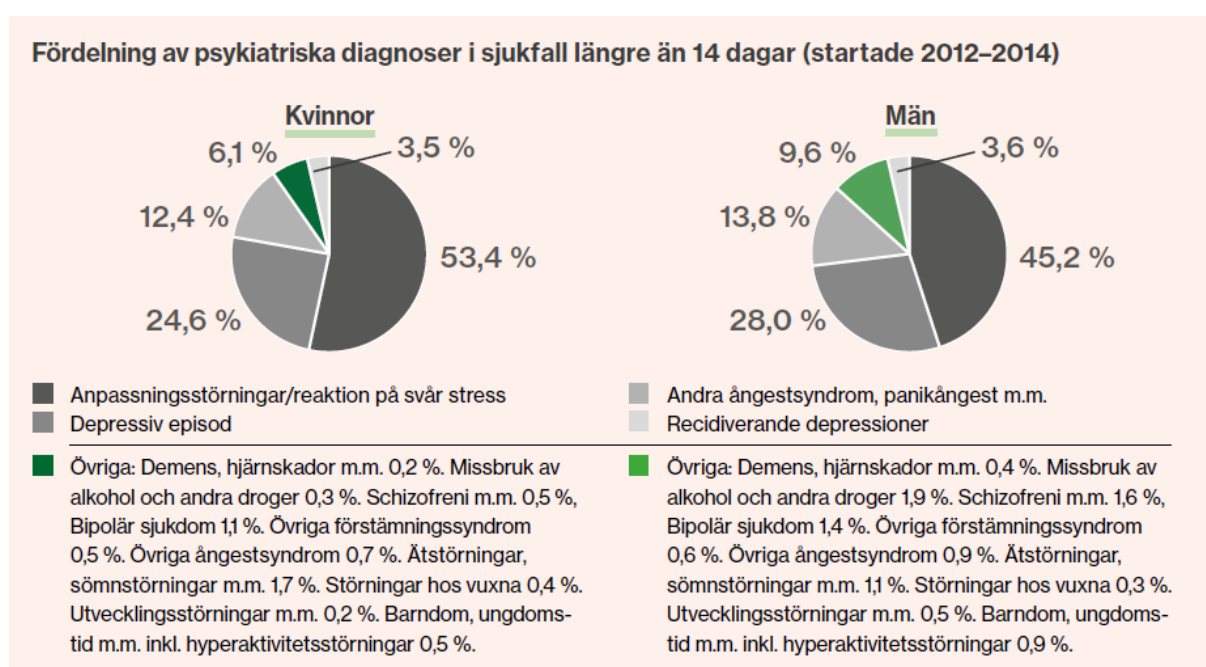
Figur 43 Ohälsotal 2009-2019, antal dagar. Källa: Försäkringskassan

Ohälsotal är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning från socialförsäkringen. Ohälsotalet har minskat sedan år 2009, för att öka till 2014-2015 och därefter startar en sjunkande trend. Gislaveds kommun ligger över riksnittet både var det gäller kvinnor och män. Kvinnor har större antal ohälsodagar än män i både i Sverige generellt och i Gislaveds kommun (Försäkringskassan 2019).

Vårdcentralen menar att många i arbetsför ålder söker vård på grund av arbetsskador och belastningsskador vilket speglar arbetsmarknaden i Gislaveds kommun som till stor del består av industri. Detta märks även i sjukfallsstatistiken då sjukskrivningar på grund av problem med muskler och skelett (21 %) är vanligast efter psykisk ohälsa (44 %).

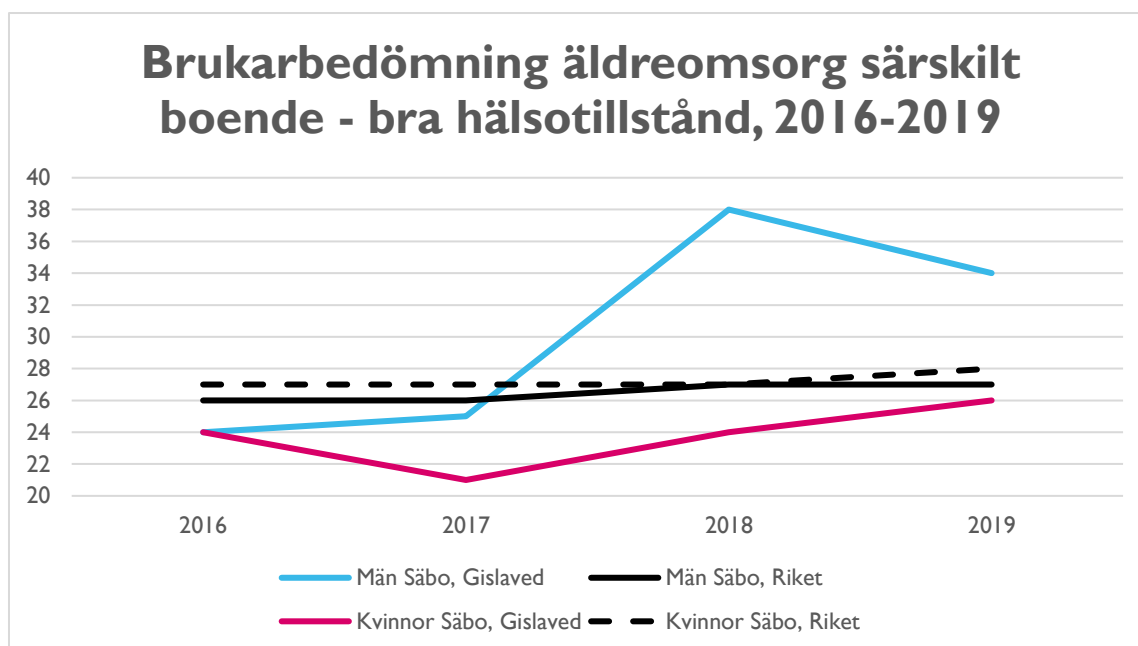
Försäkringskassan för nationell och regional statistik kring anledning till sjukskrivning. Här anges psykiska besvär som den vanligaste orsaken till sjukskrivning, något som också är mer vanligt förekommande bland kvinnor än män. I Jönköpings län var 46 % av alla sjukskrivningar kopplade till Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar. Av de kvinnor som var sjukskrivna var ca 50 % av sjukskrivningarna kopplade till psykiska sjukdomar. Motsvarande siffra för männen var ca 38 %.

Från en historiskt låg nivå 2010 har sjukskrivningarna i Sverige ökat. Störst ökning har skett inom psykiatriska diagnoser, som sedan 2014 är den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Inom de psykiatriska diagnoserna ser man att den största ökningen har varit kopplat till anpassningsstörningar och reaktion på stress.

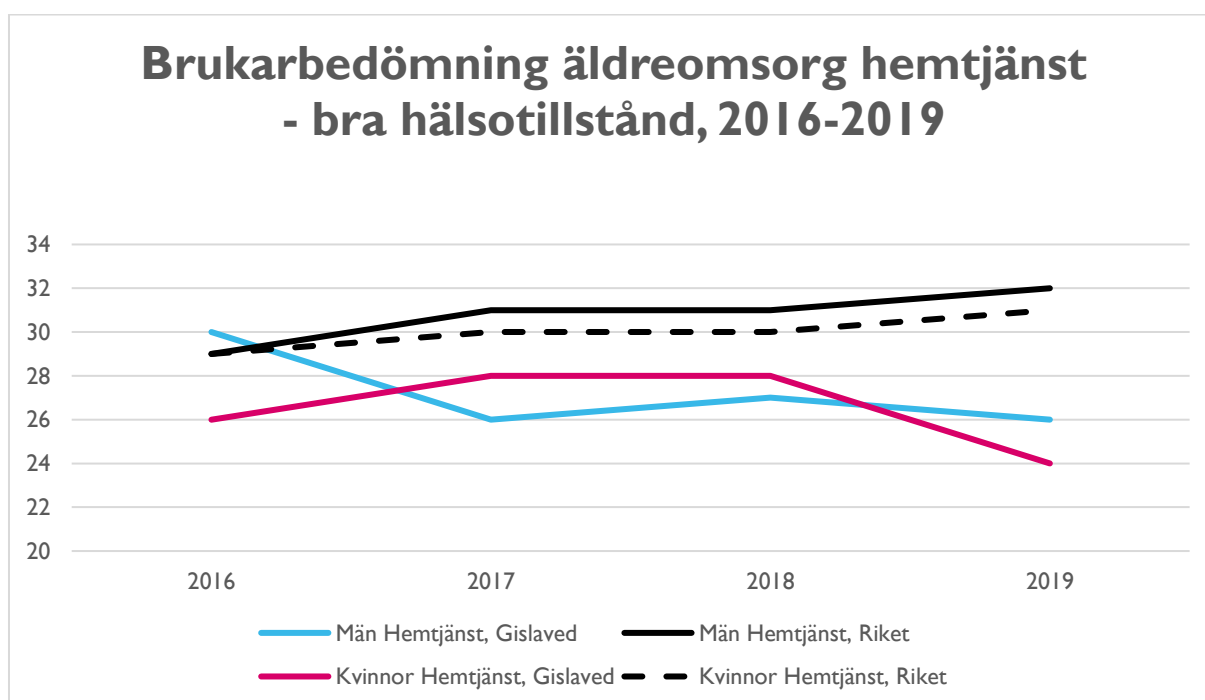
Figur 44: Fördelning av psykiatriska diagnoser i sjukfall längre än 14 dagar. Källa: Försäkringskassan (2017).

För personer sjukskrivna i psykiatriska diagnoser är längden på den genomsnittliga sjukskrivningen 75 dagar. Psykiatriska diagnoser har därmed de längsta sjukskrivningarna, längre än både hjärt-kärlsjukdomar och tumörsjukdomar. Få sjukskrivningar avslutas genom att individen går över till sjuk- eller aktivitetsersättning (tidigare förtidspension). Detta sker endast i en procent av samtliga sjukfall, lika för kvinnor och män. För personer med psykiatriska diagnoser är risken för övergång till sjuk- eller aktivitetsersättning 27 procent högre än genomsnittet för samtliga diagnoser. Bland männen är risken 49 procent högre och bland kvinnorna 24 procent högre. Skillnaden mellan könen beror delvis på att förekomsten av psykiatriska diagnoser som varaktigt sätter ned arbetsförmågan, till exempel schizofreni, bipolär sjukdom och hyperaktivitetsstörningar, är vanligare hos män. (Korta analyser 2017:1, Försäkringskassan)

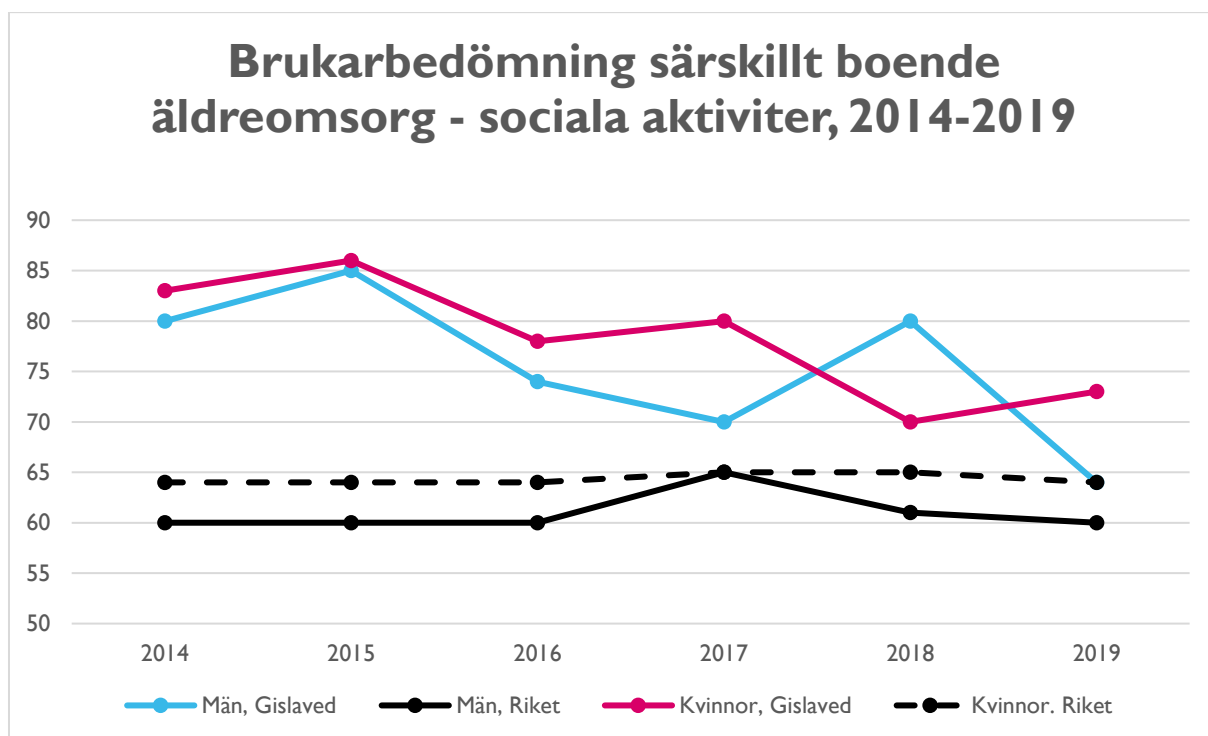
Figur 45 Brukarbedömning inom äldreomsorg, särskilt boende 2016-2019 - bra hälsotillstånd, andel %. Källa: Kolada.

Upplevelsen av att ha en god allmän hälsa minskar med stigande ålder. På vårdcentralerna bedömer personal att den största problematiken hos äldre är kroniska sjukdomar och smärta. Psykisk ohälsa är inte vanligt hos äldre. Figuren ovan visar att männen på särskilt boende i Gislaveds kommun bedömer sig i större utsträckning än genomsnittet i Sverige ha ett bra hälsotillstånd. En vändning ser ut att ha skett sedan en toppnotering 2018. Utöver dessa män rapporteras 2019 konsekvent sämre hälsotillstånd i samtliga grupper jämfört med riket med mest markanta skillnader inom hemtjänsten (se figur nedan).

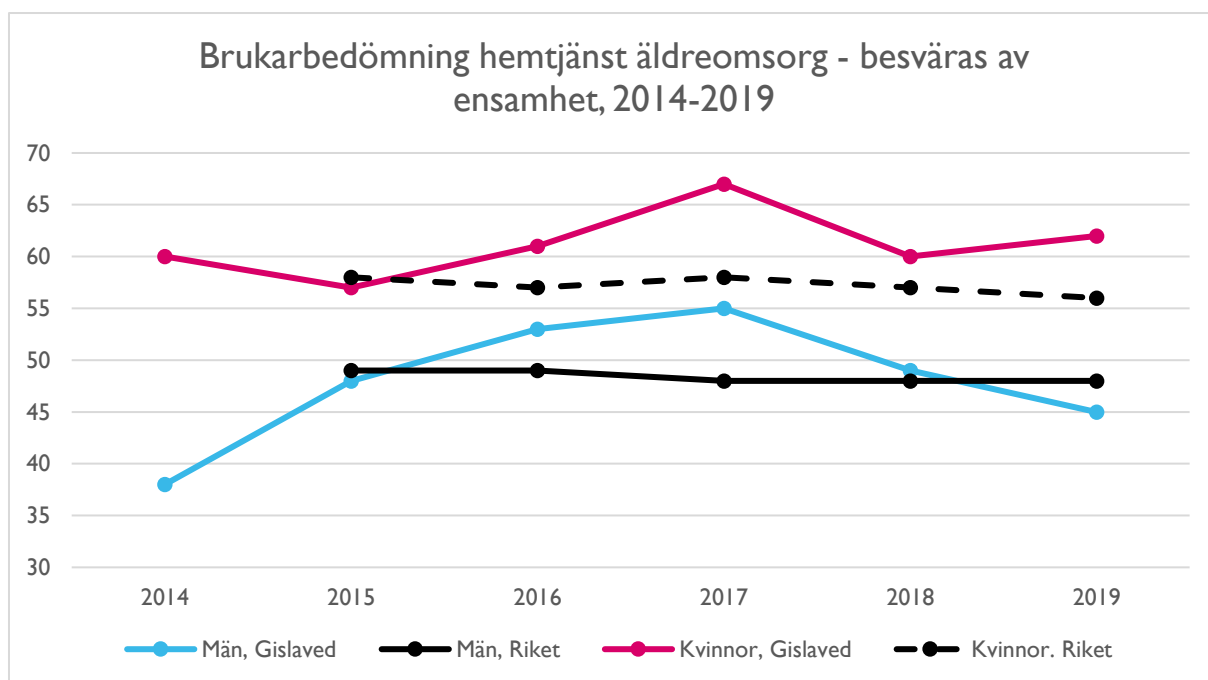
Figur 46 Brukarbedömning inom äldreomsorg, hemtjänst 2016-2019 - bra hälsotillstånd, andel %. Källa: Kolada.

Figur 47 Brukarbedömning inom äldreomsorg, särskilt boende 2014-2019, sociala aktiviteter, andel %. Källa: Kolada.

Figuren ovan visar hur stor andel av brukarna inom särskilt boende äldreomsorgen som är nöjda med utbudet av sociala aktiviteter som finns. I Gislaveds kommun är nästan nio av tio, både män och kvinnor, nöjda med utbudet som finns i verksamheten vilket inte har förändrats märkbart över tid. I Gislaveds kommun är brukarna mer nöjda med de sociala aktiviteterna än vad brukare generellt sett är i Sverige.

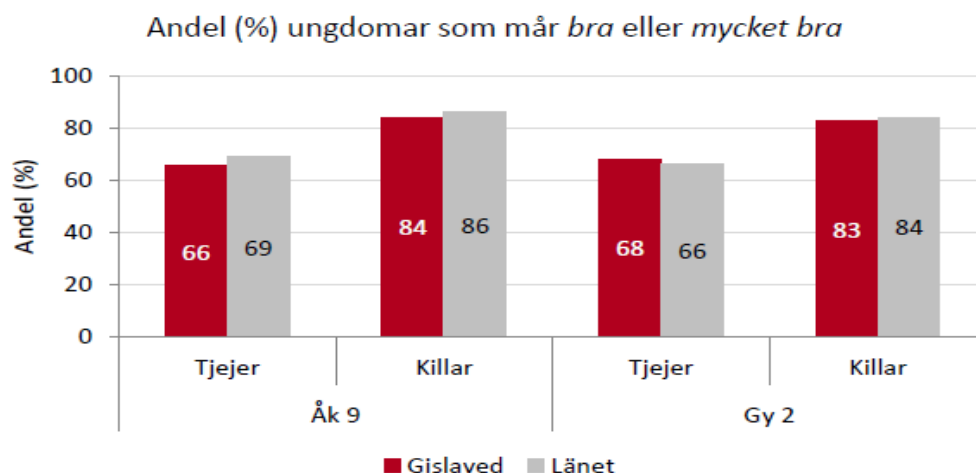

Figur 48 Brugarbedömning inom äldreomsorg, hemtjänst 2014-2019 – besvärar av ensamhet, andel %. Källa: Kolada.

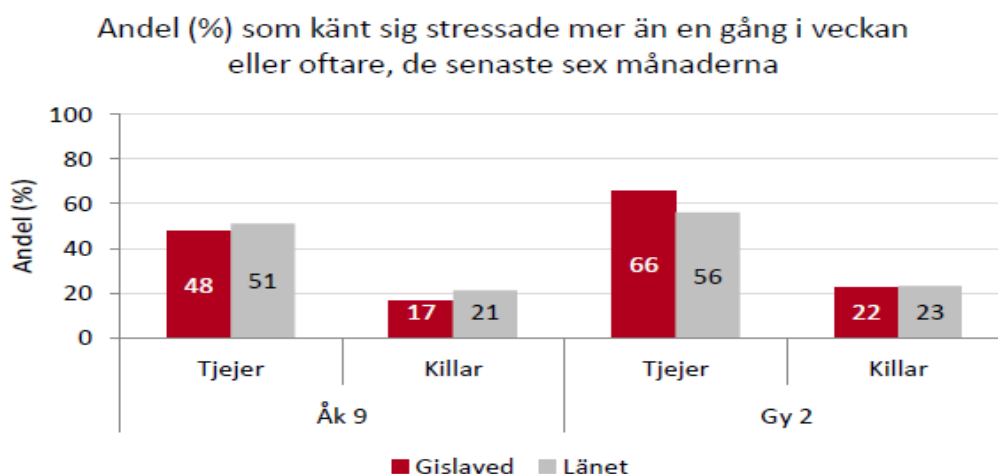
Figuren ovan visar resultat från frågan om hur brukarna inom hemtjänst och äldreomsorg besvärar av ensamhet. Fyra av tio män besvärar av ensamhet i Gislaveds kommun vilket är färre än riksnittet. Sex av tio kvinnor i kommunen känner sig ensamma vilket är något högre än riksnittet. Att äldre besvärar av ensamhet är något som personal på vårdcentralen samt biblioteket ser som ett problem. Det är viktigt att även se till de äldre som inte omfattas av hemtjänst och äldreomsorg. Den målgruppen kan vara svårare att nå ut till då det inte finns i kommunens verksamhet.

Hälsa och levnadsvanor bland unga

En majoritet av de unga i kommunen svarar i Folkhälsoenkät ung 2017 att de mår bra. Inga större skillnader mellan årsgrupper går att utläsa, medan killarna rapporterar i högre utsträckning att de mår bra än tjejerna gör. Över tid (från 2011) visar sig en negativ utveckling bland tjejerna på gymnasiet medan killarna ligger kvar på ungefär samma nivå. Under 2011 uppgav 87 % av tjejerna i årskurs 2 på gymnasiet att de mår bra eller mycket bra jämfört med 68 % år 2017, vilket är en markant och tydlig försämring.

Figur 49 Andel ungdomar som anger att de mår bra eller mycket bra. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017).

Figur 50 Andel ungdomar som anger att känt sig stressade mer än en gång i veckan eller oftare de senaste sex månaderna. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017).

Enkätsvaren presenterade i figuren ovan tydliggör att tjejerna känner sig mer stressade än killarna, något som statistiken även tidigare har visat. Över tid kan utläsas att bland tjejer som går i gymnasiet har känslan av att vara stressad ökat. Under 2011 angav 48 % av tjejerna att de känt sig stressade mer än en gång i veckan eller oftare, de senaste sex månaderna. Under 2017 var motsvarande siffra 66 %. Många uppger att de känner sig stressade över skolarbetet, och även här är det främst tjejer i årskurs 2 på gymnasiet som sticker ut.

Tillgång till fritidsaktiviteter

	2011	2012	2013		2015	2016	2017
Gislaved							
FRITIDSMÖJLIGHETER INDEX	56	56	58	59	..	..	57

..tillgången till parker, grönområden och natur?	7,1	7,3	7,6	7,4	..	..	7,5
..möjligheter till att kunna utöva fritidsintressen t.ex. sport, kultur, friluftsliv, föreningsliv?	7	7,1	7,1	7,2	..	..	7
..tillgången till idrottsevenemang	6,1	6,1	6,3	6,3	..	..	6
..tillgången till kulturevenemang	5,7	5,5	5,6	5,8	..	..	5,7
..nöjesutbudet	4,4	4,2	4,1	4,5	..	..	4,2

Figur 51 Uppställning av nöjdhet gällande fritidsaktiviteter. Källa: SCB Medborgarundersökning.

I Gislaveds kommun bedöms fritidsmöjligheterna som goda. Mest uppskattat är tillgången till parker, grönområden och natur, medan nöjesutbudet är det område som får lägst betyg. Kvinnor och män har svarat likvärdigt på hur de uppfattar fritidsmöjligheterna i kommunen.

76 % av eleverna i kommunen som besvarat *Folkhälsoenkät ung (2017)* uppger också att de tränar minst 30 minuter 2-3 gånger i veckan.

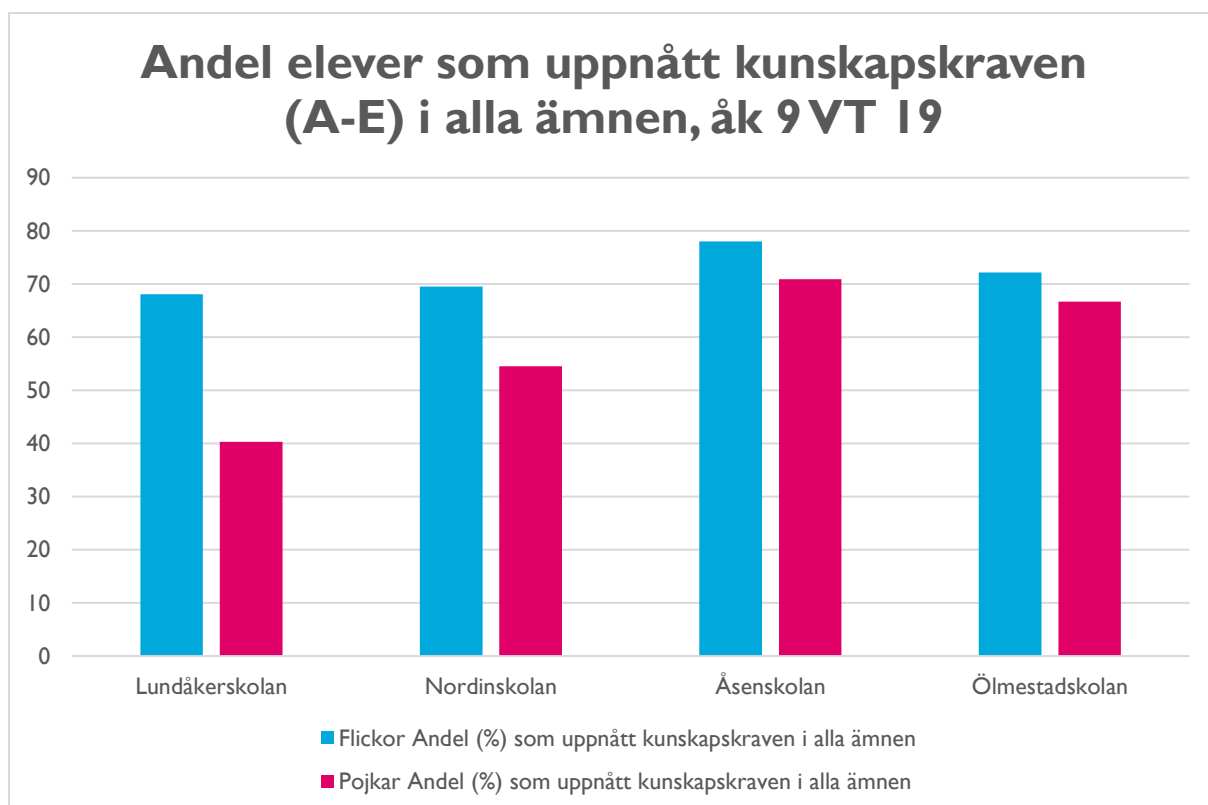
Livsvillkor

Uppväxtvillkor och skolresultat

Det finns en tydlig koppling mellan uppväxtvillkor och skolresultat. Barn går ofta i sina föräldrars fotspår och kan arva exempelvis låg utbildningsnivå, socialt utanförskap, missbruksproblematik och ekonomisk utsatthet. Dessa faktorer påverkar den framtida karriären, hälsan och livslängden. Det socioekonomiska utanförskapet har en negativ samhällsinverkan, inte bara för den enskilda individen. Tidiga insatser som stärker barns utveckling och framtida förutsättningar är därför inte bara en samhällsekonomisk investering utan också en skyldighet.

Skola och utbildning är viktigt för att människor ska ha goda förutsättningar på arbetsmarknaden och genom hela livet. En avslutad gymnasieutbildning ger goda förutsättningar att söka sig vidare till högre studier. Det här korrelerar i sin tur med ökade förutsättningar avseende livsvillkor och livslängd. En person med eftergymnasial utbildning lever i genomsnitt sex år längre än de som endast har en grundskoleutbildning (SCB 2019). Andelen behöriga elever till gymnasieskolan var 2019, 76,7 %, 2018, 73,2 % och 2017, 78,2 %. Riksnittet för behörighet till gymnasieskolan var 2019, 84,6 %. Kommunen ligger alltså under det nationella snittet (Skolverket 2019). Statistik från Skolverket visar också att det på nationell nivå finns stora skillnader mellan olika elevgrupper. Bland annat kan man se att föräldrars utbildningsnivå är en avgörande faktor på elevers studieresultat. 95,1 % av alla elever med föräldrar som har en eftergymnasial utbildning hade år 2017 gymnasiebehörighet, och bland flickor var behörigheten 7,2 % högre än hos pojkar.

Medarbetare från barn- och utbildningsförvaltningen berättar i en intervju att under 2018 var 30,9 % av de nyanlända eleverna (som anlänt de senaste 4 åren) i Gislaveds kommun behöriga till nationellt gymnasium. En stor andel av elevgruppen har inte haft samma förutsättningar att tillägna sig den kunskap som krävs för att nå gymnasiebehörighet.

Figur 52 Andel elever som uppnått kunskapskraven (A-E) i alla ämnen, åk 9 VT 19 Källa: Skolverket.

Figuren ovan visar att pojkar i kommunen generellt presterar sämre i skolan än flickorna gör. Skillnaderna är större på Nordinskolan och betydligt större på Lundåkerskolan. Det är även dessa skolor som visar lägst resultat överlag. Åsenskolan visar bäst resultat, följt av Ölmestadskolan, som också har lägst skillnader mellan könen.

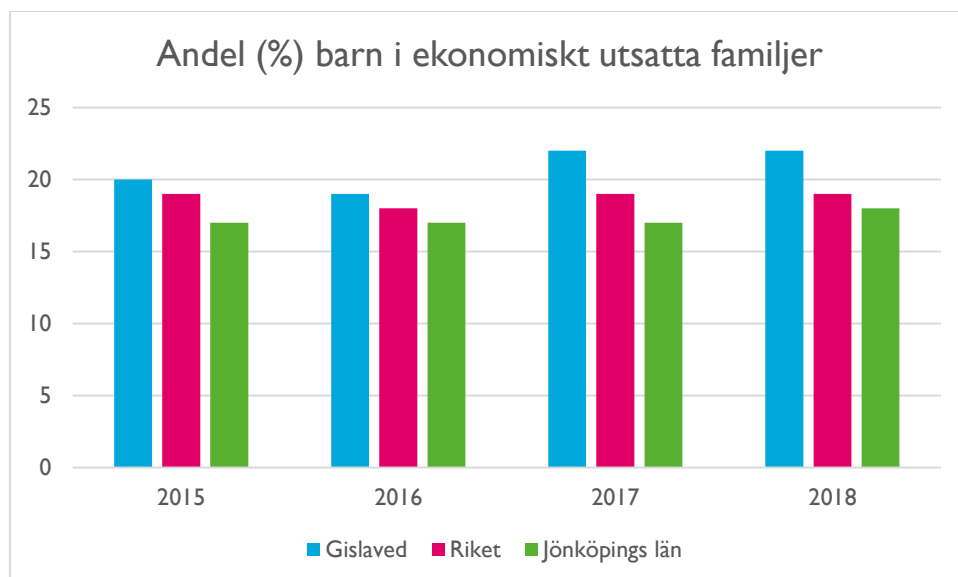
Ekonomiska förutsättningar under uppväxten

Barns ålder, familjeförhållanden samt födelseland är faktorer som väger in för om ett barn löper risk att tillhöra ett hushåll med låg inkomststandard. Med låg inkomststandard menas att inkomsterna inte räcker till hushållets nödvändigaste utgifter och där den ekonomiska standarden är lägre än 60 % av medianvärdet för samtliga personer i hushållet. Det innebär att för en familj som består av två vuxna och två barn skulle en disponibel inkomst under 20 700 kronor, räknat för år 2015, innebära en låg inkomststandard (SCB b, 2017). Den grupp som är i störst risk är familjer med utrikesfödda barn, och särskilt de som bott kort tid i Sverige. Hushåll med en låg inkomststandard återfinns inom olika grupper i befolkningen. Särskilt utsatta är yngre barn med en ensamstående mamma, flerbarnsföräldrar med högst gymnasieutbildning, samt utrikesfödda barn eller barn med två utrikesfödda föräldrar (SCB a, 2017).

Tabellen nedan beskriver barn i ekonomiskt utsatta familjer i Gislaveds kommun, med avseende på var barnet och dess föräldrar är födda. Statistiken visar att 10 % av barn med inrikes födda föräldrar lever i ekonomiskt utsatta familjer, jämfört med 53 % av de utrikesfödda barnen (Barnombudsmannen 2018).

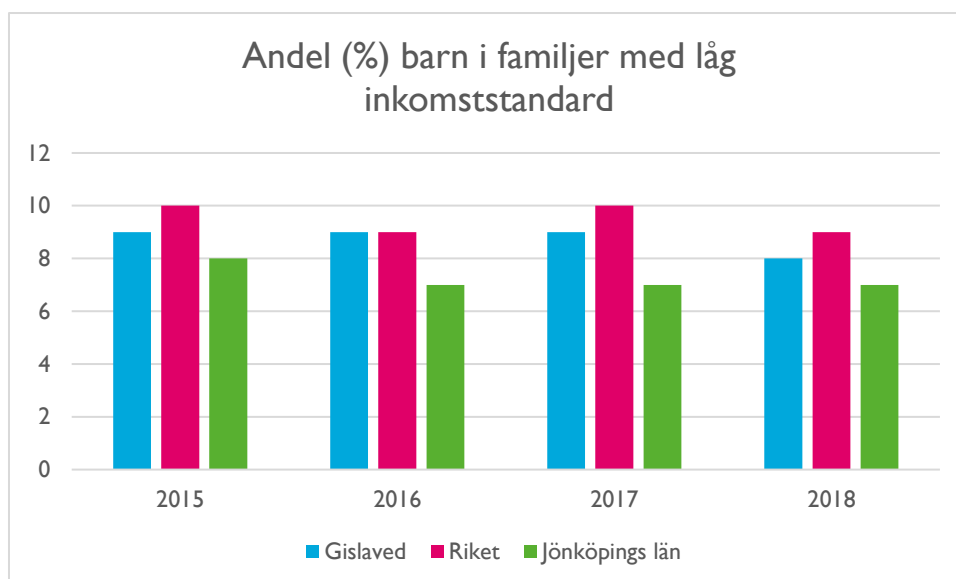
Barn i ekonomiskt utsatta familjer, Gislaveds kommun, år 2018		
Föräldrarnas härkomst, Källa: Barnombudsmannen		
	Andel barn	Antal barn
Gislaved (Barn i ekonomiskt utsatta familjer)	22 %	1429
Född i Sverige med två inrikes födda föräldrar	10 %	352
Född i Sverige med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	18 %	131
Utrikesfödd	53 %	546
Född i Sverige med två utrikesfödda föräldrar	32 %	400

Figur 53 Barn i ekonomiskt utsatta familjer 2018, andel och antal fördelat på föräldrarnas härkomst. Källa: Barnombudsmannen.

Figur 54 Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer 2015-2018. Källa: Barnombudsmannen.

Figuren ovan visar andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Indikatorn mäter relativ ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna i samhället. De som har en disponibel inkomst som är lägre än 60 % av medianinkomsten i landet räknas in denna statistik. Dessa personer kan ofta inte tillgodoräknas ekonomiskt bistånd. Denna indikator skiljer sig från absoluta mått på ekonomisk utsatthet som visar hur många barn som lever i familjer som har det svårt att klara av de nödvändigaste utgifterna och ofta får ekonomiskt stöd för att klara av vardagen. Gislaveds kommun har större andel barn i ekonomiskt utsatta familjer än Jönköpings län men ligger på samma nivå som riket. Värt att notera är att andelen ökar över tid (Barnombudsmannen 2018).

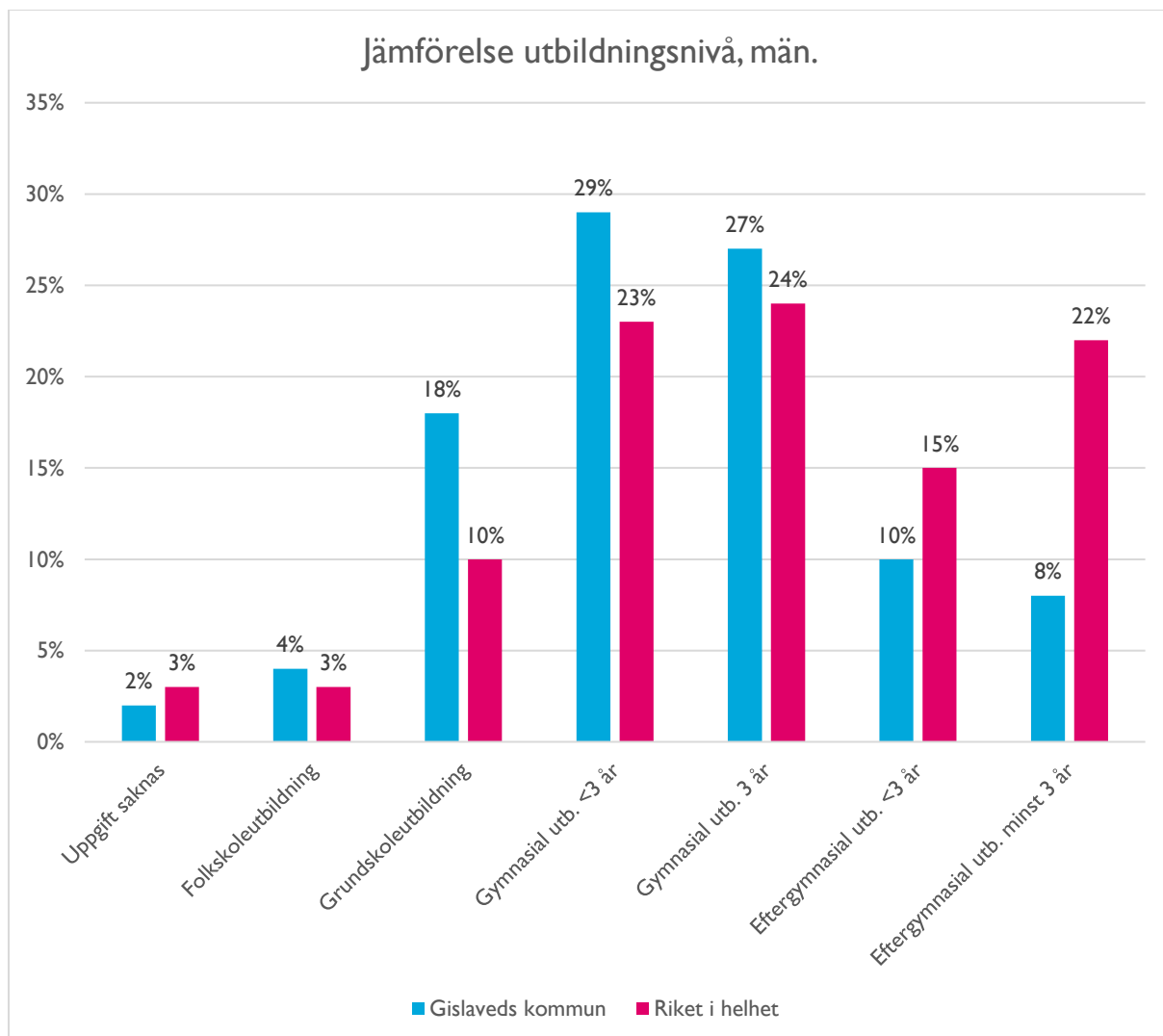
Figur 55 Andel barn i familjer med låg inkomststandard 2015-2018. Källa: Barnombudsmannen.

Figuren ovan visar andelen barn som lever i familjer med låg inkomststandard. Indikatorn mäter absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadsomkostnaderna. I Gislaveds kommun lever ungefär lika stor andel barn i familjer med låg inkomststandard som i Jönköpings län samtidigt som vi ligger lägre än rikets nivå. År 2009 skedde en liten ökning, förmodligen i samband med finanskrisen, sedan dess har Gislaveds kommun legat på en relativ jämn nivå (Barnombudsmannen 2018).

Utbildning

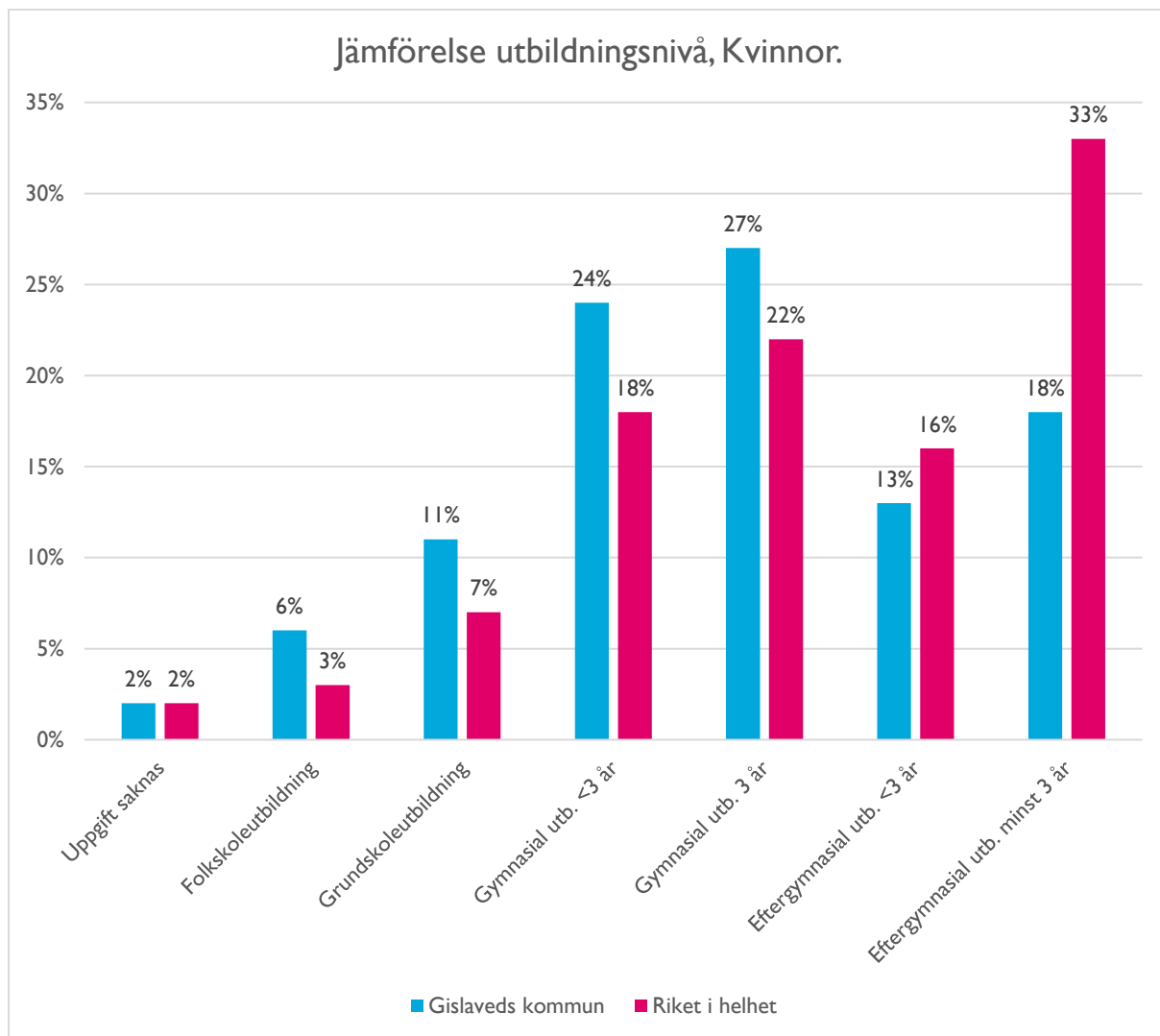
En genomförd högre utbildning har visat sig sammanfalla med färre hälsorisker i arbetslivet, ökade möjligheter till arbete, högre inkomster och mindre ekonomisk utsatthet och stress. Högre utbildningsnivå medför även minskade risker för fysisk och psykisk ohälsa längre fram i livet. Lågutbildade drabbas i högre utsträckning av ohälsa till exempel i form av värk från rygg, nacke och leder, röker mer, är mindre fysiskt aktiva och har oftare sämre kostvanor. De lider även oftare av oro och ångest (Folkhälsomyndigheten 2015).

Diagrammen nedan visar att utbildningsnivån i Gislaveds kommun är låg jämfört med den för riket. Totalt har ca 19 % av kommuninvånarna eftergymnasial utbildning, jämfört med ca 35 % för riket. Statistiken visar att utbildningsnivån är låg bland kommunens invånare i jämförelse med rikssnittet och att nivåerna är lägre bland män än kvinnor både nationellt såväl som i Gislaveds kommun.

Figur 56 jämförelse utbildningsnivå riket och Gislaveds kommun, män. Källa: SCB

Figur 57 Jämförelse utbildningsnivå riket och Gislaveds kommun, kvinnor. Källa: SCB

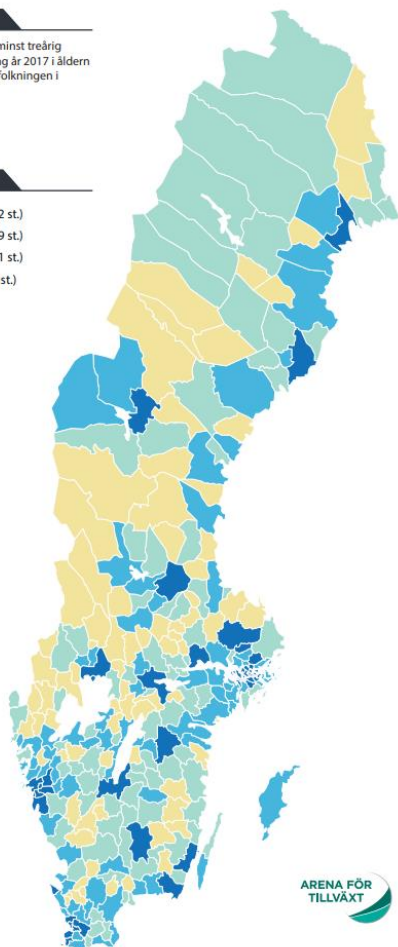
Lite som en motbild till ovan diagram visar figuren nedan att Gislaveds kommun är en kommun med en hög omställningsförmåga. Mellan 38-44 % väljer att studera efter gymnasiet. Denna skillnad mellan hur många från kommunen som genomför högre studier och kommuninvånarnas utbildningsnivå kan tydas som att många som lämnar kommunen för högre utbildning inte kommer tillbaka efter avslarade studier.

Var bor de höutbildade?

KARTAN VISAR
Andelen personer med minst treårig eftergymnasial utbildning år 2017 i åldern 25-64 år, i procent av befolkningen i samma åldersgrupp.
Datakälla: SCB.

VÄRDEN

- 27,1 till 57,0 % (42 st.)
- 18,1 till 27,0 % (79 st.)
- 14,1 till 18,0 % (91 st.)
- 9,8 till 14,0 % (78 st.)

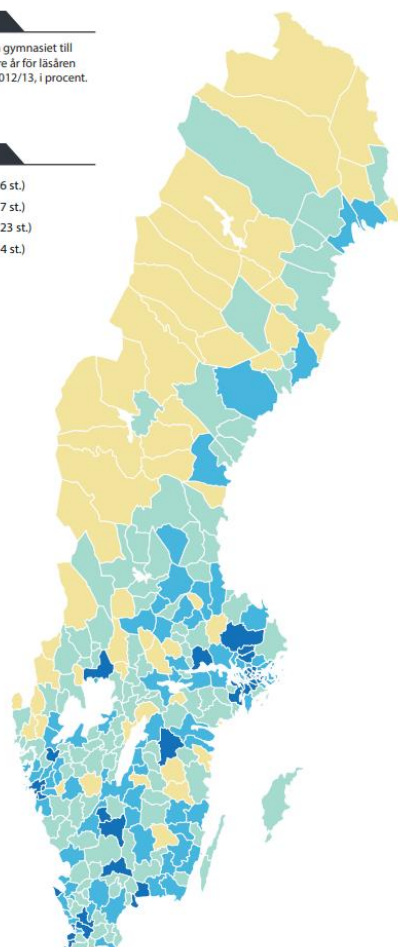

Vem studerar vidare efter gymnasiet?

KARTAN VISAR
Övergångsfrekvens från gymnasiet till högskolestudier inom tre år för läsåren 2010/11, 2011/12 och 2012/13, i procent.
Datakälla: SCB.

VÄRDEN

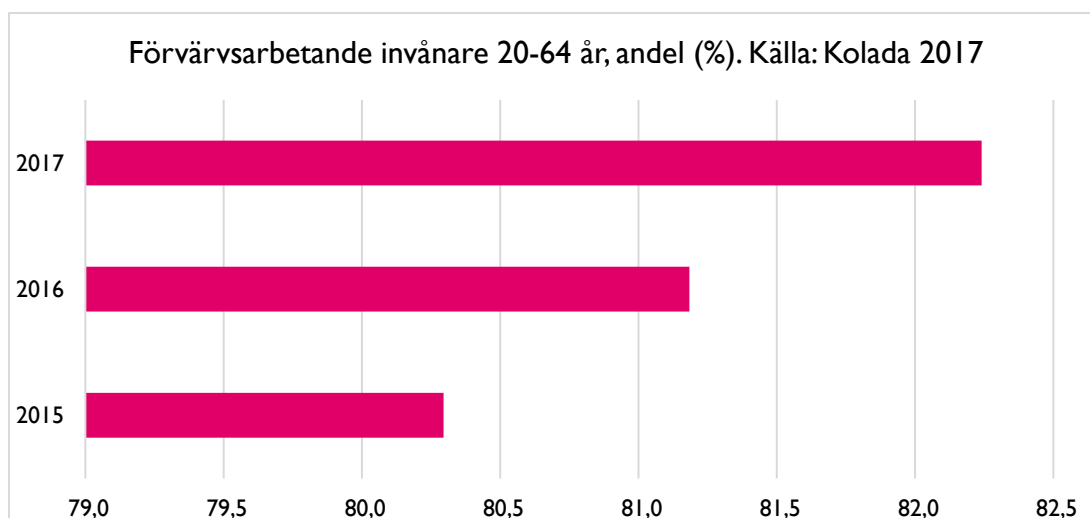
- 44,1 till 71,4 % (36 st.)
- 38,1 till 44,0 % (77 st.)
- 30,1 till 38,0 % (123 st.)
- 14,9 till 30,0 % (54 st.)

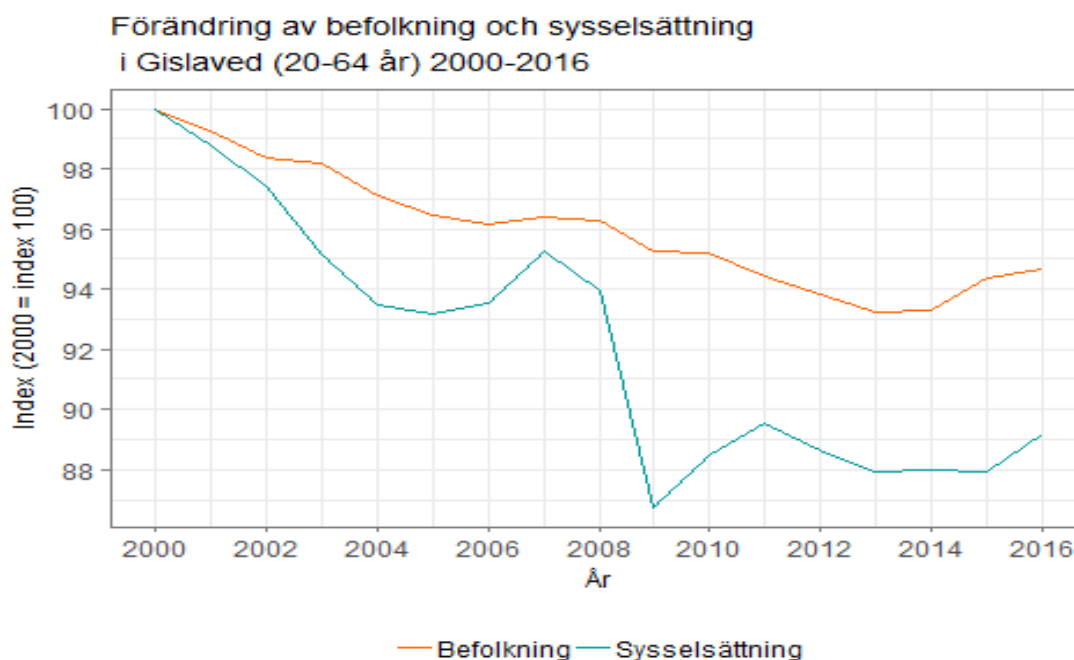
Figur 58 Jämförelse andel höutbildade per kommun med övergångsfrekvens till högre studier. Källa: SWECO, 2018.

Sysselsättning

Likväl som utbildning är arbete och inkomst grundläggande faktorer för individers sociala position i samhället. Figuren nedan visar att sysselsättningen ökade från 2015 till 2017. Av figur 60 kan utläsas en minskning från indexår 2000 för sysselsättning i relation till befolkningens mängd. Från 2015 har både sysselsättning och befolkning ökat, men befolkningen ökar i snabbare takt än vad sysselsättningen gör.

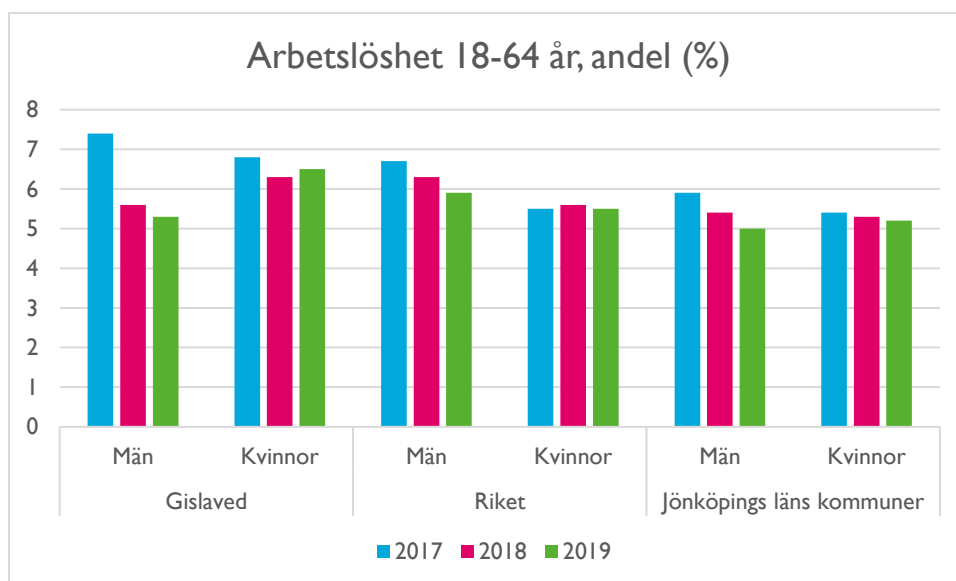

Figur 59 Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%). Källa: Kolada.

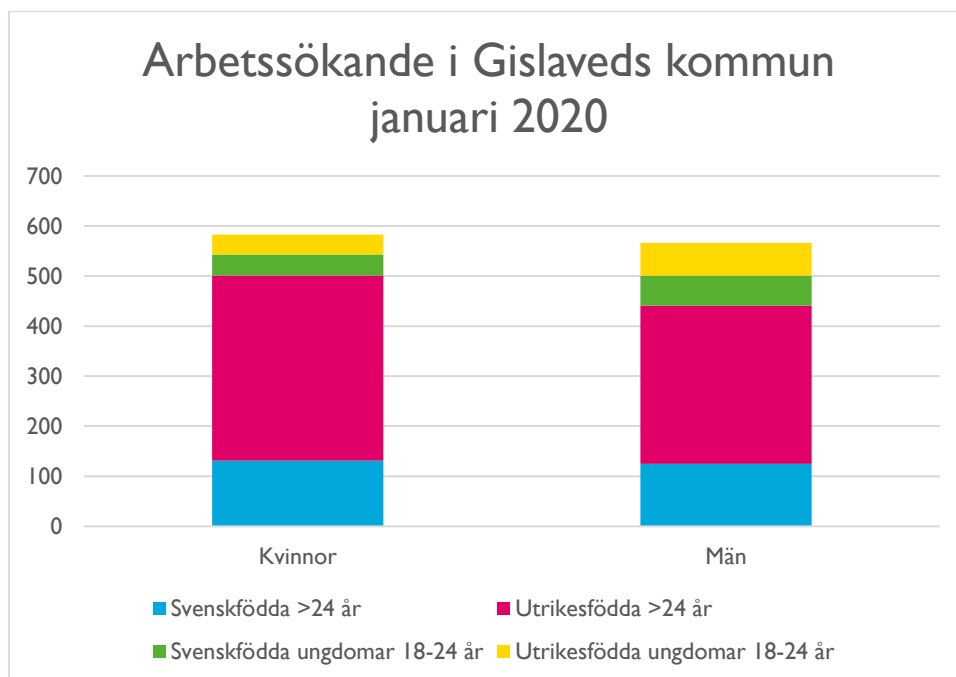

Figur 60: Förändring av befolkning och sysselsättning i Gislaved. Källa: Enter Gislaved (2016).

I diagrammet nedan ser vi en stadig minskning av arbetslöshet bland män från 2017 till 2019 i Gislaveds kommun medan den bland kvinnor sjönk från 2017 till 2018 för att därefter åter öka till 2019. Arbetslösheten bland män låg 2019 på en lägre nivå i Gislaveds kommun i relation till rikssnittet och jämförbart med snittet för region Jönköpings läns kommuner. Vad gäller arbetslöshet bland kvinnor är nivåerna högre i Gislaveds kommun än både läns- och rikssnitten vilket också resulterar i att den totala arbetslösheten är högre i Gislaveds kommun.

Figur 61 Arbetslösheten 18-64 år, andel 2017-2019. Källa: Kolada

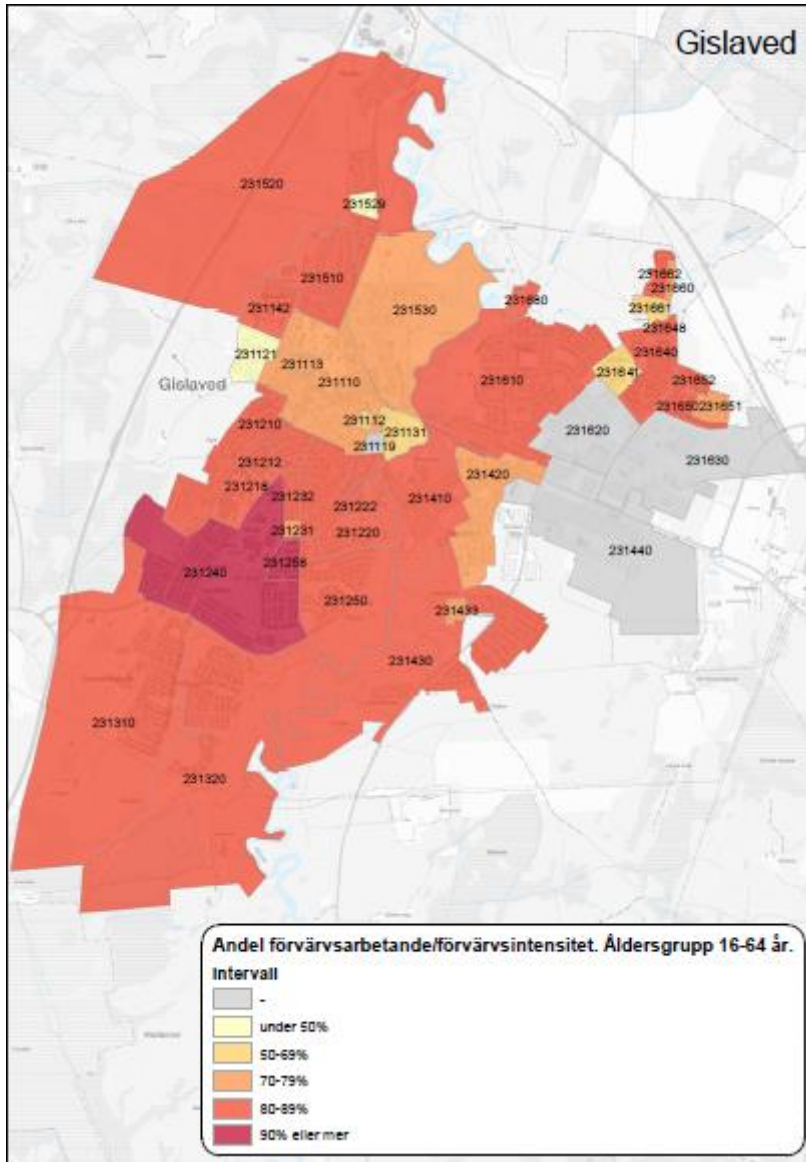

Figur 62 Arbets sökande i Gislaveds kommun, januari 2020. Källa: Arbetsförmedlingen.

I Gislaveds kommun utgör tydligt utrikesfödda den största gruppen bland arbets sökande. I vissa områden i Gislaveds kommun är sysselsättningsgraden lägre än i andra, vilket visar på att det finns en segregation i kommunen, vilken också måste bemötas.

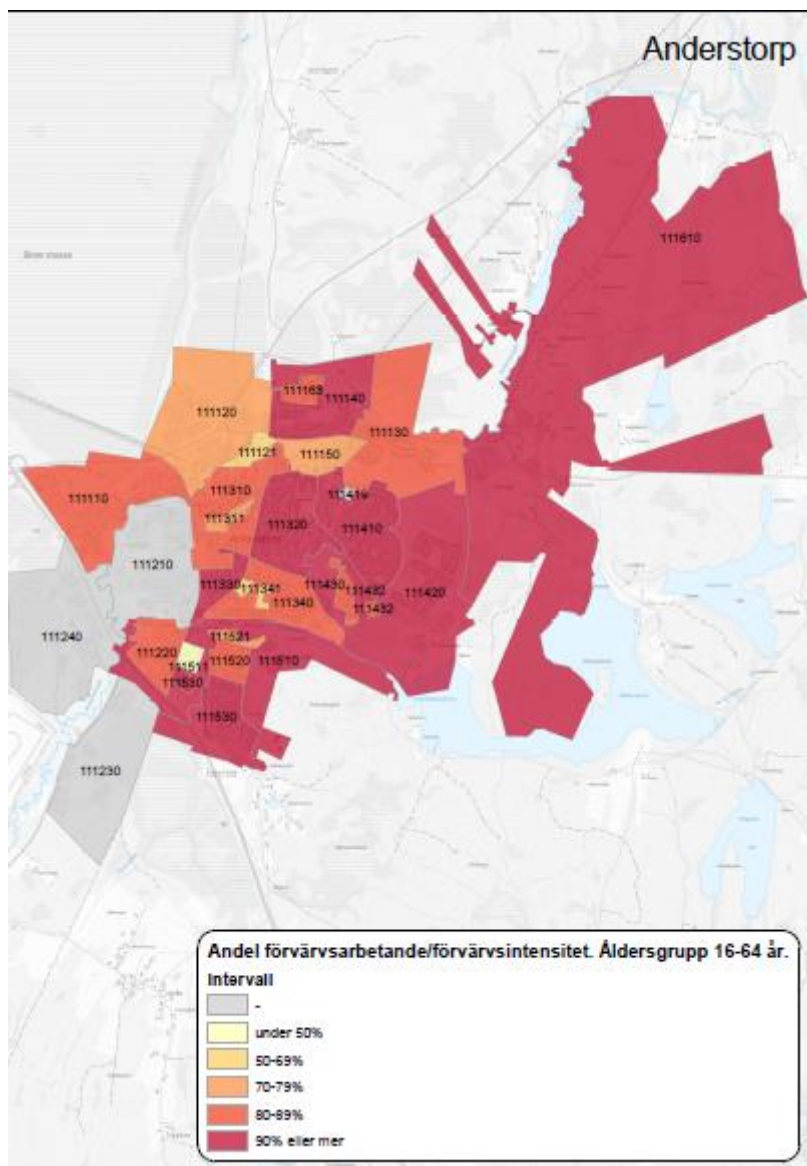
Det finns tydliga skillnader i sysselsättning mellan olika områden. Kartorna nedan visar andel förvärvsarbetande i olika statistiska delområden, så kallade nyckelkodsområden eller NYKO-områden i kommunens tre största orter. Generellt korrelerar sysselsättningsgrad med utbildningsnivå såväl som härkomst. Områden med högre andel utlandsfödda och lägre utbildningsnivå tenderar att även ha lägre andel förvärvsarbetande.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

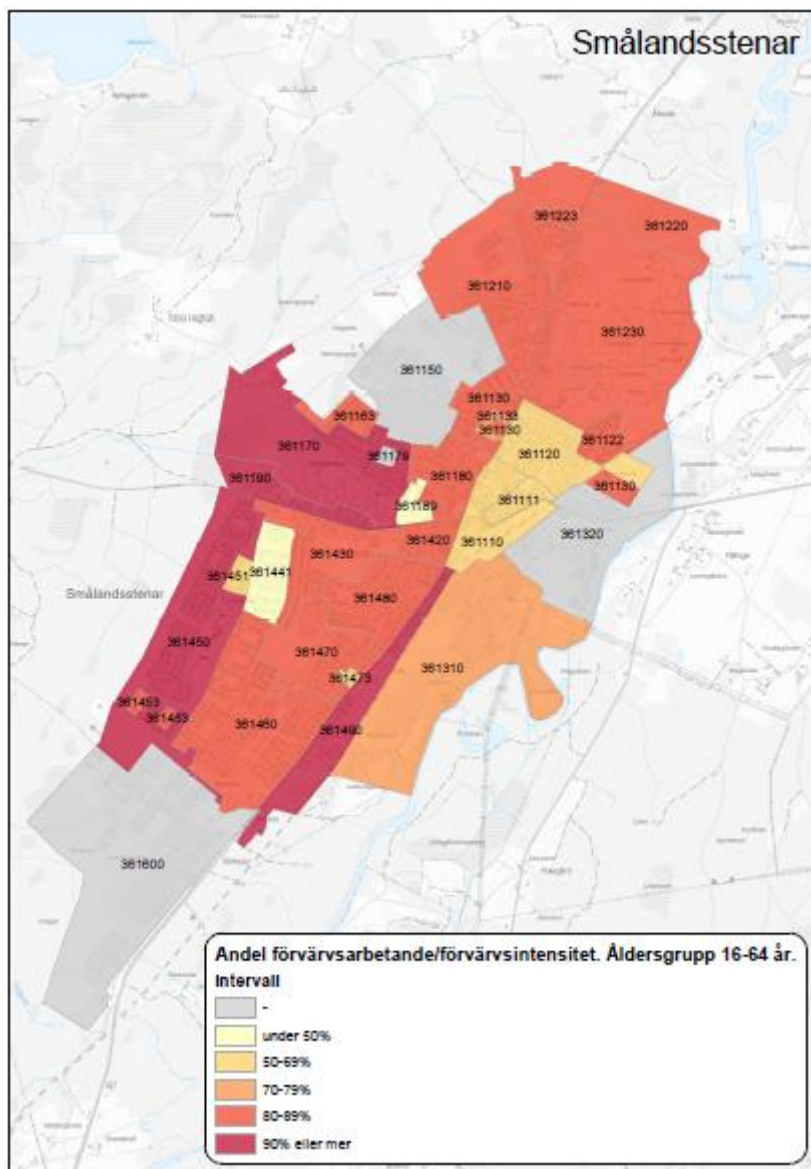

Figur 63 Andel förvärsarbetande per nyckelkodsområde i Gislaved. Källa: SCB

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 64 Andel förvärvsarbetande per nykoområde i Anderstorp. Källa: SCB.

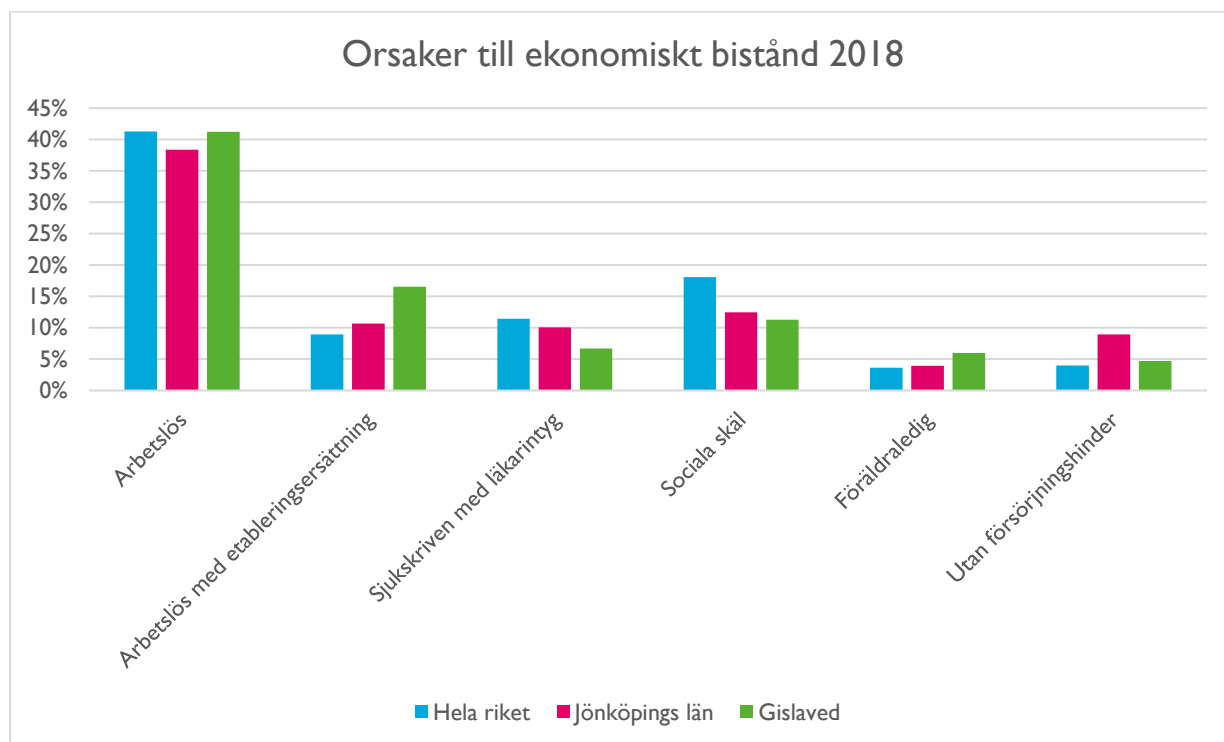

Figur 65 Andel förvärsarbetande per nykoområde i Smålandsstenar. Källa: SCB.

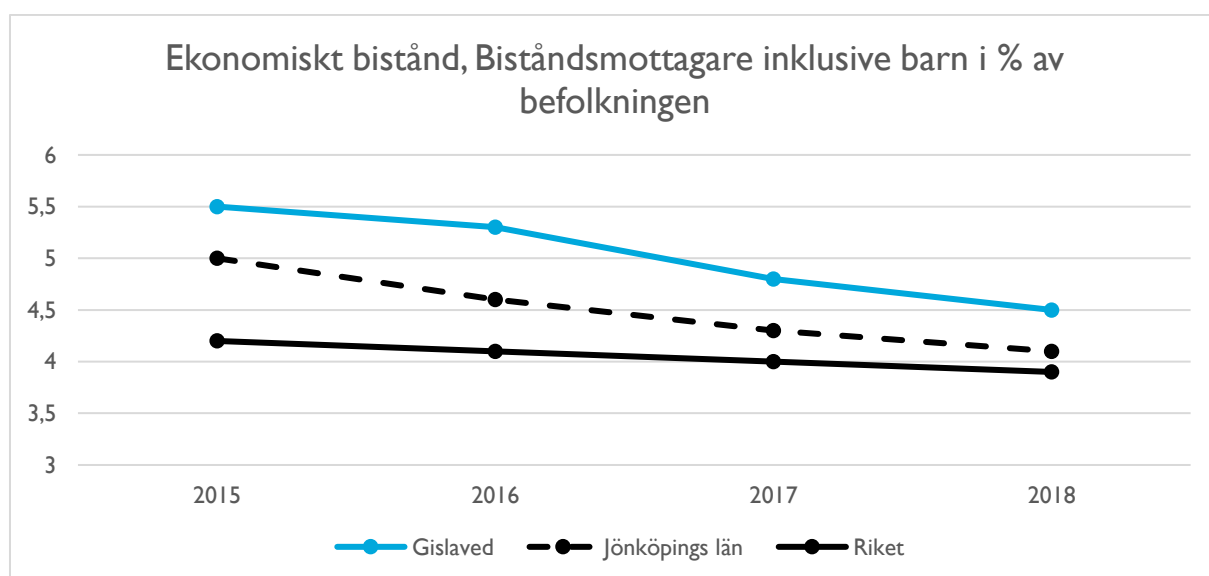
Det finns tydliga skillnader i sysselsättning mellan olika områden. Sysselsättningsgrad tenderar ofta att korrelera med utbildningsnivå såväl som härkomst. Utifrån detta kan slutsatsen dras att det finns vissa områden som behöver prioriteras då de tydligt visar låg utbildningsnivå, hög andel utrikesfödda samt en låg sysselsättning.

Ekonomiskt bistånd och ekonomisk utsatthet

Ekonomiskt bistånd ska enligt Socialstyrelsen (2020a) ge enskilda personer och familjer en skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är inte fastställd till ett visst belopp och kan även innebära andra värden än pengar. Behovsprövningen ska vara individuell och ta hänsyn till omständigheterna i det specifika fallet. I Gislaveds kommun får fler bidrag för arbetslöshet, färre för sjukdom och ohälsa samt sociala skäl jämfört med Jönköpings län och riksnittet.

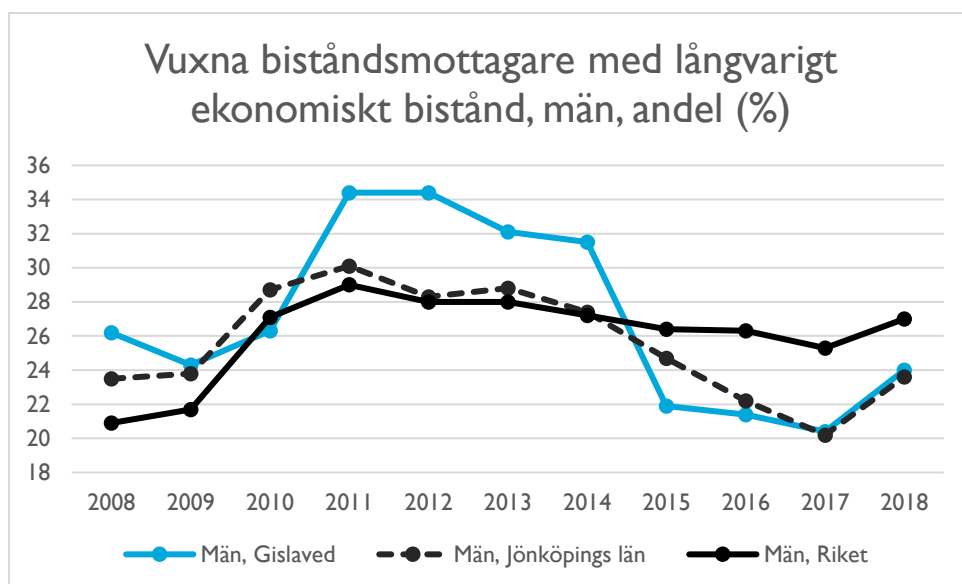

Figur 66 Jämförelse mellan kommun, län och rike, orsaker till ekonomiskt bistånd 2018. Källa: Socialstyrelsen, 2020b.

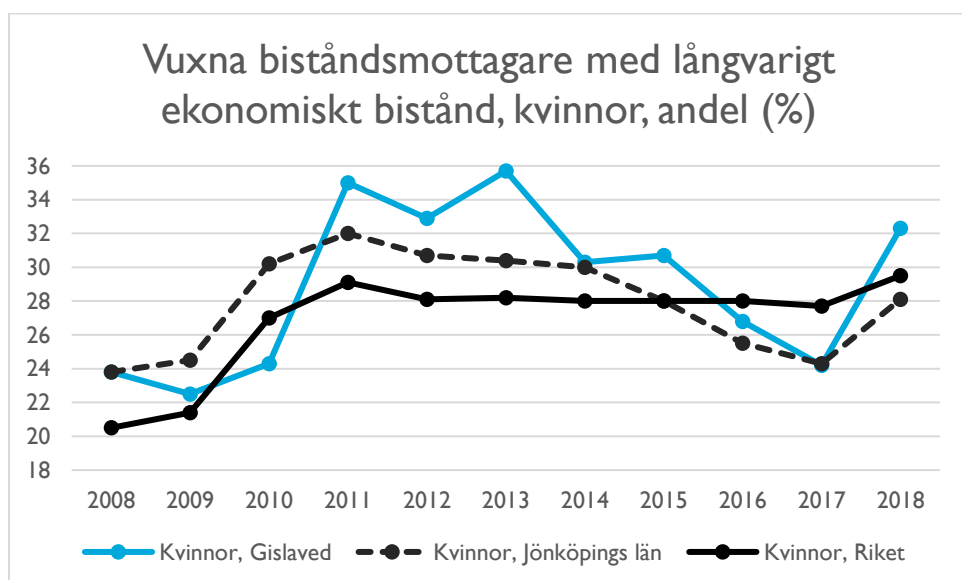

Figur 67 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel biståndsmottagare, inklusive barn 2015-2018. Källa: Socialstyrelsen

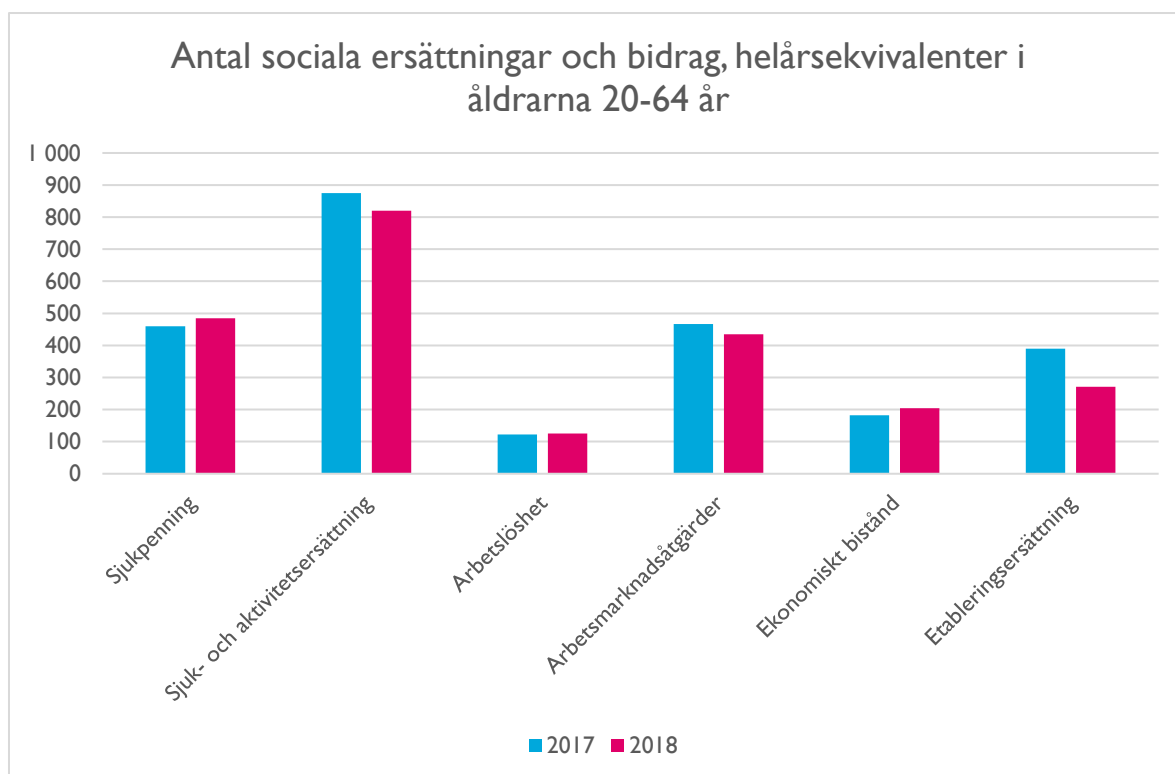

Figur 68 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd 2008-2018, män. Källa: Socialstyrelsen

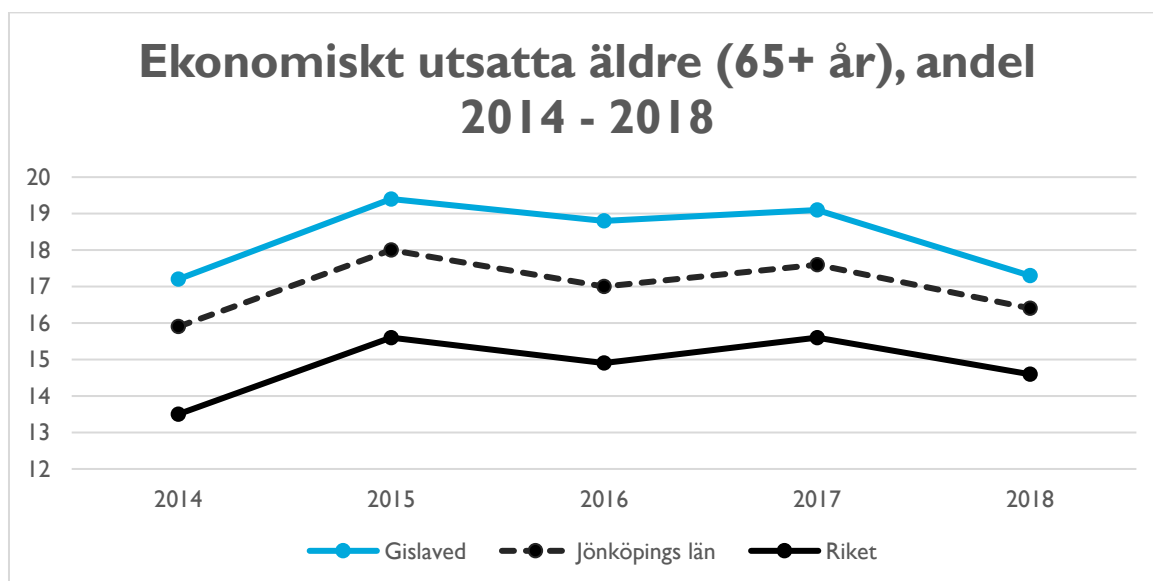
Figur 69 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd 2008-2018, kvinnor. Källa: Socialstyrelsen

Vad gäller vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd visar diagrammen ovan att nivåerna för både män och kvinnor mellan 2010 och 2014 i Gislaveds kommun var högre än snittet för både länet och riket. Därefter sjunker nivåerna för bägge kön i kommunen till en nivå under snittet för riket och jämförbar med länet. 2018 ser vi en ökning överlag i alla kategorier men framförallt bland kvinnor i Gislaveds kommun som under året ökar 8 procentenheter för att återigen överstiga läns- och rikssnittet. Överlag ligger nivåerna högre bland i kvinnor än män med växande skillnader sedan 2015.

Figur 70 Antal sociala ersättningar och bidrag, helårsekvivalenter i åldrarna 20-64 år, Gislaveds kommun 2017-2018. Källa: SCB

Totalt sett fick 2340 personer ersättning eller socialt bidrag under år 2018 vilket är 14,3 % av invånarna i åldern 20-64 år. Det går att se att flest personer får sjuk- och aktivitetsersättning följt av personer som får sjukpenning och därefter pengar för arbetsmarknadsåtgärder. Antalet som får sjukpenning, arbetslöshetsersättning (a-kassa) samt ekonomiskt bistånd har ökat från 2017 till 2018 medan antal personer som fått sjuk- och aktivitetsersättning, etableringsersättning samt ersättning från arbetsmarknadsåtgärder minskat.

Figur 71 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel ekonomiskt utsatta äldre (65+ år) 2014-2018 Källa: Kolada.

När det gäller ekonomiskt utsatta äldre har andelen ökat mycket sedan 2012. Gislaveds kommun följer samma trend som både Jönköpings län och riket men ligger konsekvent på en högre nivå.

Delaktighet

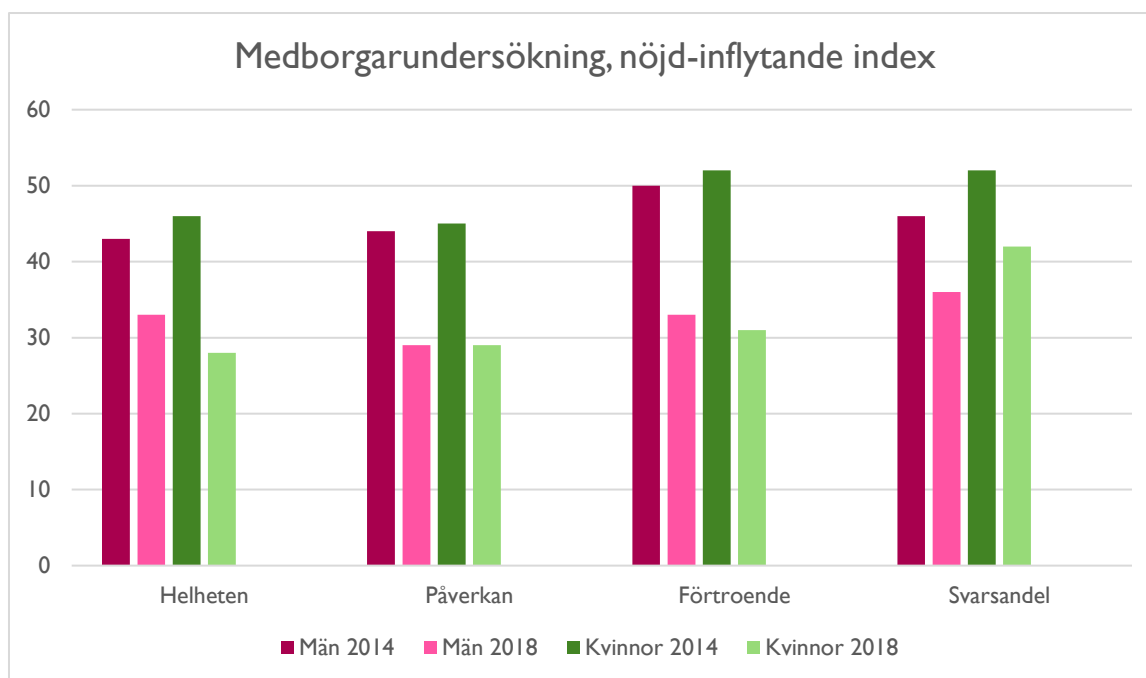
Delaktighet och social inkludering är av stor vikt för att stärka samhällsgemenskapen och de demokratiska processerna. Ett demokratiskt samhälle vilar på att alla människors rättigheter och lika värde kan tillgodoses. Det är därför viktigt att alla känner sig inkluderade, kan vara med och påverka samt ta del av det gemensamma i samhället på lika villkor. Människor som engagerar sig i föreningslivet eller arbetar ideellt känner ofta en högre social gemenskap och har mer inflytande i den demokratiska processen (SCB 2018). I Sverige består denna grupp till stor del av högre utbildade.

Valdeltagande

Riksdagsvalet 2018 såg det högsta valdeltagandet sedan 1985 med 87,2 %. Bland EU:s medlemsländer är det genomsnittliga valdeltagandet 67 % (SCB, 2020). Trots att det svenska valdeltagandet med internationella mått är högt finns stora skillnader mellan olika grupper och delar av landet. Unga och utlandsfödda deltar inte i lika hög grad och unga finns också mindre representerade i valda församlingar (SCB 2020).

Deltagandet i riksdagsvalet i Gislaved 2018 var 85,17 %, något lägre än riksnittet. I valet till kommunfullmäktige samma år deltog 81,08 % av de röstberättigade. Vid föregående riksdags- och kommunalval 2014 var deltagandet 85,14 respektive 82,18 %. Valdistriktet med högst andel röstande var Stengårdshult-Valdshult-Öreryd med 93,33 % och lägst var deltagandet i distriktet Gullvivan med 69,43 % (Valmyndigheten 2018). Sammantaget har alltså deltagandet i riksdagsvalet ökat något medan kommunalvalets deltagande sjunkit med en dryg procentenhet. Detta visar också att antalet som tar sig till en val- eller röstningslokal för att rösta i riksdagsvalet men avstår att delta i kommunalvalet ökat.

Statistiska centralbyråns medborgarundersökning mäter, bland annat, hur nöjda invånare är med sina möjligheter till inflytande i styret av deras kommun (SCB medborgarundersökning). En jämförelse mellan 2019 års undersökning och den från föregående valår, 2014 visar att medelbetygen inom delområdena helhet, påverkan och förtroende rasat från medelbetyg (1-100) på 44,0, 44,0 och 50,0 år 2014 till 31,0, 29,0 och 33,0 år 2019 med ännu större skillnader bland kvinnor. Detta missnöje anses kunna ligga till grund för det sjunkande valdeltagandet såväl som att deltagandet i själva medborgarundersökningen sjunkit med 10 procentenheter.

Figur 72 Förändringar mellan 2014 och 2018 års medborgarundersökning, nöjd-inflytande index, fördelat på kön och svarsområden. Källa: SCB.

Personer med högre utbildning samt socioekonomiskt resursstarka individer är överrepresenterade bland den grupp människor som engagerar sig politiskt och i civilsamhälleorganisationer. Skillnaderna i valdeltagande idag gör att det finns delar av den svenska befolkningen som tycker att tröskeln för att kunna påverka och komma till tals är för höga eller att de som bestämmer inte bryr sig om deras åsikter (MUCF 2018). Att det demokratiska deltagandet är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar kan skada tilltron till samhällets institutioner och missgynna den sociala inkluderingen där man annars hade kunnat vara med och förändra normer, attityder och politiska beslut (MUCF 2018). Att det demokratiska deltagandet är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar riskerar att skada tilltron till samhällets institutioner. Vidare kan detta även öka risken för att politiska beslut gynnar områden där det demokratiska deltagandet är högre samt att förtroende för rättsstaten sjunker bland övriga medborgare (Regeringen, 2018)

Regeringens bild understryks av FN (2016) som konstaterar att lägre deltagande är sammanvävt med ett flertal faktorer som missgynnar social inkludering, däribland bristande makt och möjlighet att påverka de institutioner, normer, attityder och politiska beslut som i stor utsträckning påverkar möjligheterna till inkludering (MUCF 2018).

Kommunfullmäktiges sammansättning

Kommunfullmäktige består av 49 ledamöter varav 34 har tidigare erfarenhet och 15 är nyinvalda. Församlingen är inte jämställd med den besättning som nu är invald. Totalt upptas 63 % av platserna av män medan 37 % innehas av kvinnor. Kristdemokraterna (2 mandat) och Moderaterna (8 mandat) utgörs av lika många män som kvinnor. Vänsterpartiet (1 mandat) och Socialdemokraterna (13 mandat) har fler kvinnor än män. Representationen för Kommunistiska partiet (1 mandat), Liberalerna (2 mandat), Miljöpartiet (1 mandat) samt Westbopartiet består enbart av män medan Sverigedemokraterna har 1 kvinna och 6 män. Kommunfullmäktige hade i början av 2019 en medelålder på 51 år. Den yngsta ledamoten var då 24 år och den äldsta 75 år. Högst medelålder hade

Kommunistiska partiet med 66 år och lägst Miljöpartiet med 32 år, bägge med endast en ledamot i fullmäktige. Kvinnornas medelålder var 49 år och männens 52 år.

Social inkludering

Det sociala nätverket är en resurs som stärker kunskap, kontakter och inkluderingen i ett samhälle. Den sociala tilliten mellan invånarna i ett samhälle överbryggar olika grupperingar, ökar demokratin och underlättar samarbeten. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) rapport *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering* visar att unga i landsbygd och i socioekonomiskt utsatta områden känner sig mindre inkluderade än andra ungdomar i landet. Endast 46 % av intervjuade känner sig inkluderade i Sverige. Som landsbygdskommun omfattas Gislaveds kommun av frågor som rör invånare både i landsbygden samt socioekonomiskt utsatta grupper. Den sociala exkluderingen bidrar till att invånare inte fullt ut nyttjar sina demokratiska rättigheter eller deltar i kultur- och fritidslivet. För unga som lever i ekonomiskt utsatta områden och unga på landsbygden kan andras attityd om den plats de bor på ha en inverkan på självbilden och om man känner sig välkommen till andra områden. Mediabilden om att utsatta områden är farliga platser samt ortens status och rykte bidrar till negativa konsekvenser i de ungas liv där man inte känner sig vara likvärdig andra (MUCF, 2018).

Föreningar

Det finns runt 250-300 föreningar i Gislaveds kommun, inklusive vilande föreningar. Ca 90 föreningar fick 2018 bidrag från fritid- och folkhälsonämnden. Dessa faller inom ramarna för föreningskategorierna: idrott, kultur, funktionshinder, musik, religiösa, och friluftsföreningar. Samtliga har barn och ungdomsverksamhet, vilket också är ett krav för att få kommunalt bidrag. För att ansöka om bidrag ska föreningsmedlemmarna vara mellan 7-25 år. Totalt har dessa föreningar 18 211 medlemmar varav 8042 av dessa är flickor/kvinnor och 10 169 är pojkar/män. Flera av kommunens olika föreningar och trossamfund har genom åren ingått i olika samverkansnätverk med kommunen. Dessa har bidragit till det viktiga arbetet med att bland annat stötta kommunens mottagande av nyanlända samt initierat aktiviteter såsom språkcaféer och att nå ut med information till språksvaga grupper.

Klimat

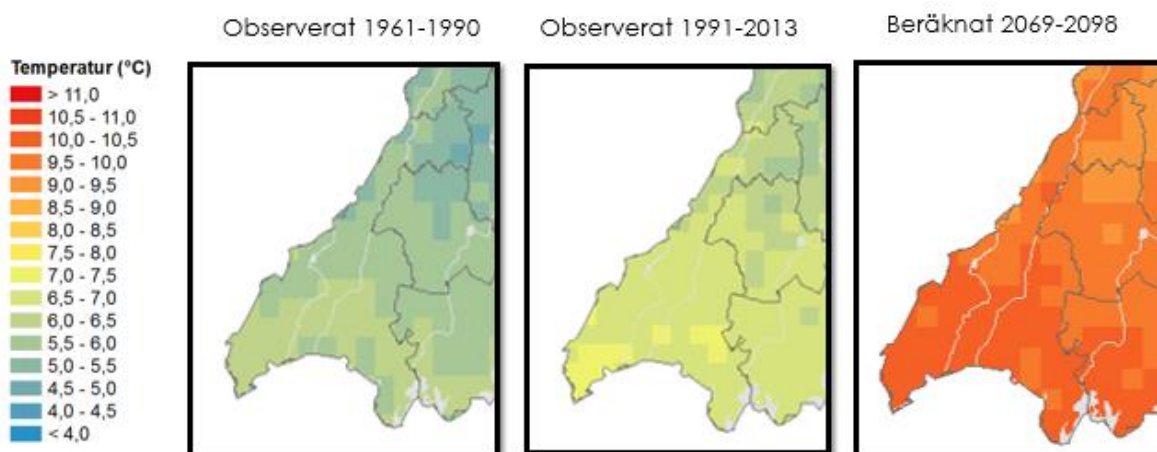
För att motverka kraftiga klimatförändringar behöver utsläppen av växthusgaser minska kraftigt inom en nära tidsperiod. Samtidigt har redan gjorda utsläpp påverkat i sådan omfattning att klimatförändringar kommer att ske oavsett kommande utsläppsreduceringar. Därför behövs både utsläppsreduceringar och en anpassning av samhället till klimatförändringar.

Klimatförändringar

Klimatet har under årmiljoner förändrats genom olika typer av naturlig påverkan, en del återkommande fenomen, andra tillfälliga. Under de senaste 150 åren har människans påverkan på klimatet ökat kraftigt, främst genom ökade utsläpp av växthusgaser. FN:s klimatpanel, IPCC, konstaterar att nuvarande halter av växthusgaser i atmosfären är utan motstycke de senaste 800 000 åren. Vidare konstaterar panelen att den globala medeltemperaturen sedan 1880 har ökat med närmare en grad °C. Följverkningar i form av ökade havstemperaturer, minskande is- och snötäcken, smältande glaciärer och stigande havsnivåer blir allt tydligare. IPCC konstaterar också att det är ”extremt troligt” (dvs högre än 95 % sannolikhet) att människan har orsakat temperaturhöjningen (Naturvårdsverket, 2020).

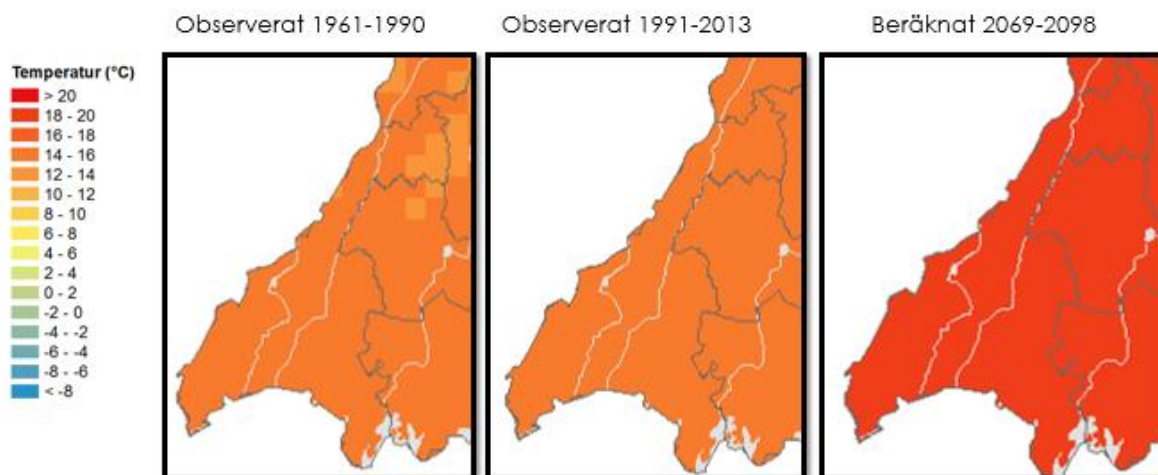
Genom olika modelleringar kan framtida klimatförändringar förutses. Modelleringar för vilka långsiktiga klimatförändringar som kan förväntas görs också på regional nivå och SMHI har tagit fram scenarier för alla län. Nedan beskrivna klimateffekter grundas på IPCC:s utsläppsscenario RCP 8,5 som innebär att utsläppen fortsätter i dagens takt.

I scenariot för Jönköpings län kan klimatförändringarna sammanfattas i orden varmare, blötare och torrare. Temperaturen för Jönköpings län beräknas öka med ca 5 grader till slutet av seklet jämfört med referensperioden 1961-1990. Redan nu kan en ökning på i storleksordningen 1 grad jämfört med samma referensperiod observeras (SMHI, 2020).

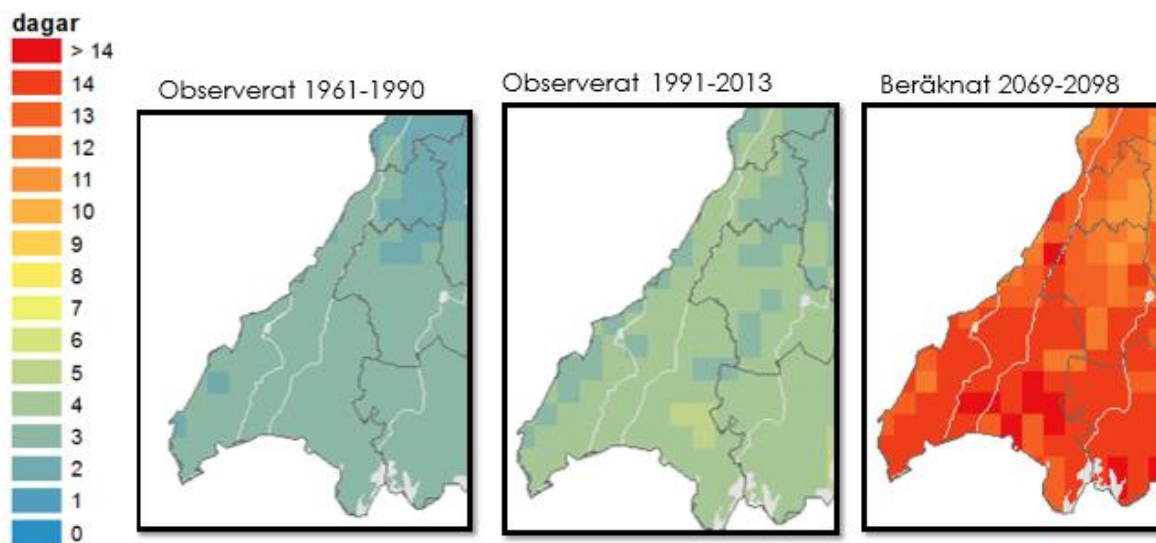
Figur 73 Årsmedeltemperatur i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Den största temperaturökningen sker under vintern och sommaren med ca 5 graders högre temperaturer. Vegetationsperioden förlängs från drygt 200 dagar till 270.

Figur 74 Somarmedeltemperatur i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

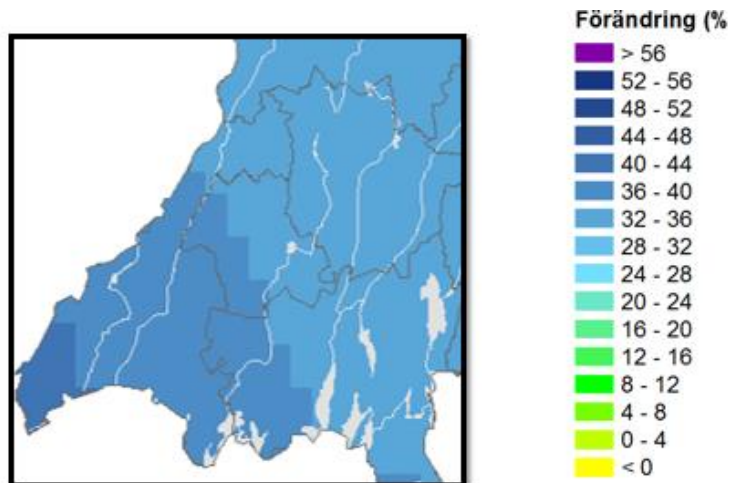
Klimatförändringarna förväntas också påverka vanligt förekommande längd på värmeböljor. Värmebölja definieras här som längsta sammanhängande period med dygnsmedeltemperatur över 20°C. Denna period kommer att öka från cirka 2-3 dygn till två veckor samtidigt som temperaturen under värmeböljan även förväntas öka.

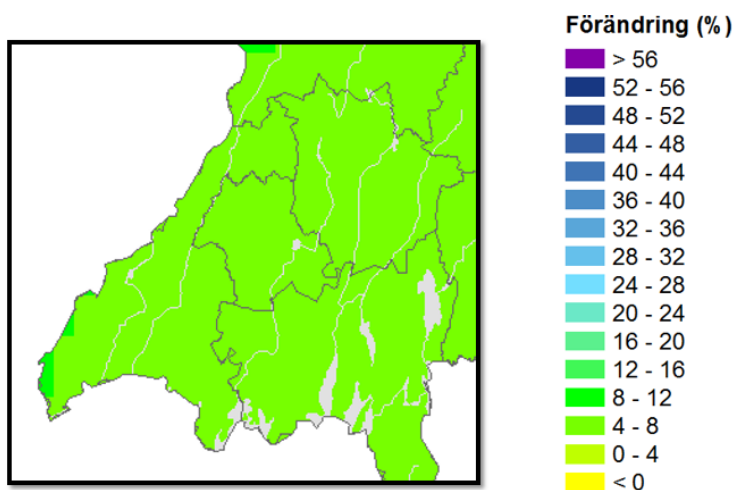
Figur 75 Värmeböljors längd i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenarion för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Klimatet blir också blötare genom att nederbörden ökar. Det är på vintern som den största ökningen sker, i storleksordningen 40 %, medan vår och höst ökar med 20-25 % och sommarnederbörden knappt 10 %. Den maximala dygnsnederbörden förväntas också öka, det vill säga risken för skyfall ökar.

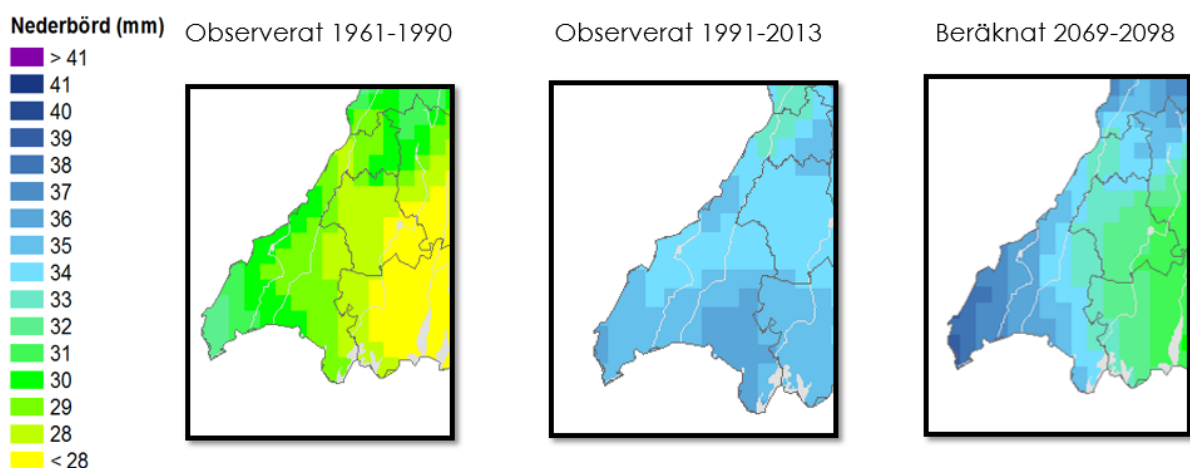
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 76 Medelnederbördsförändring i % under vintern vid seklets slut jämfört med referensperioden (SMHI).

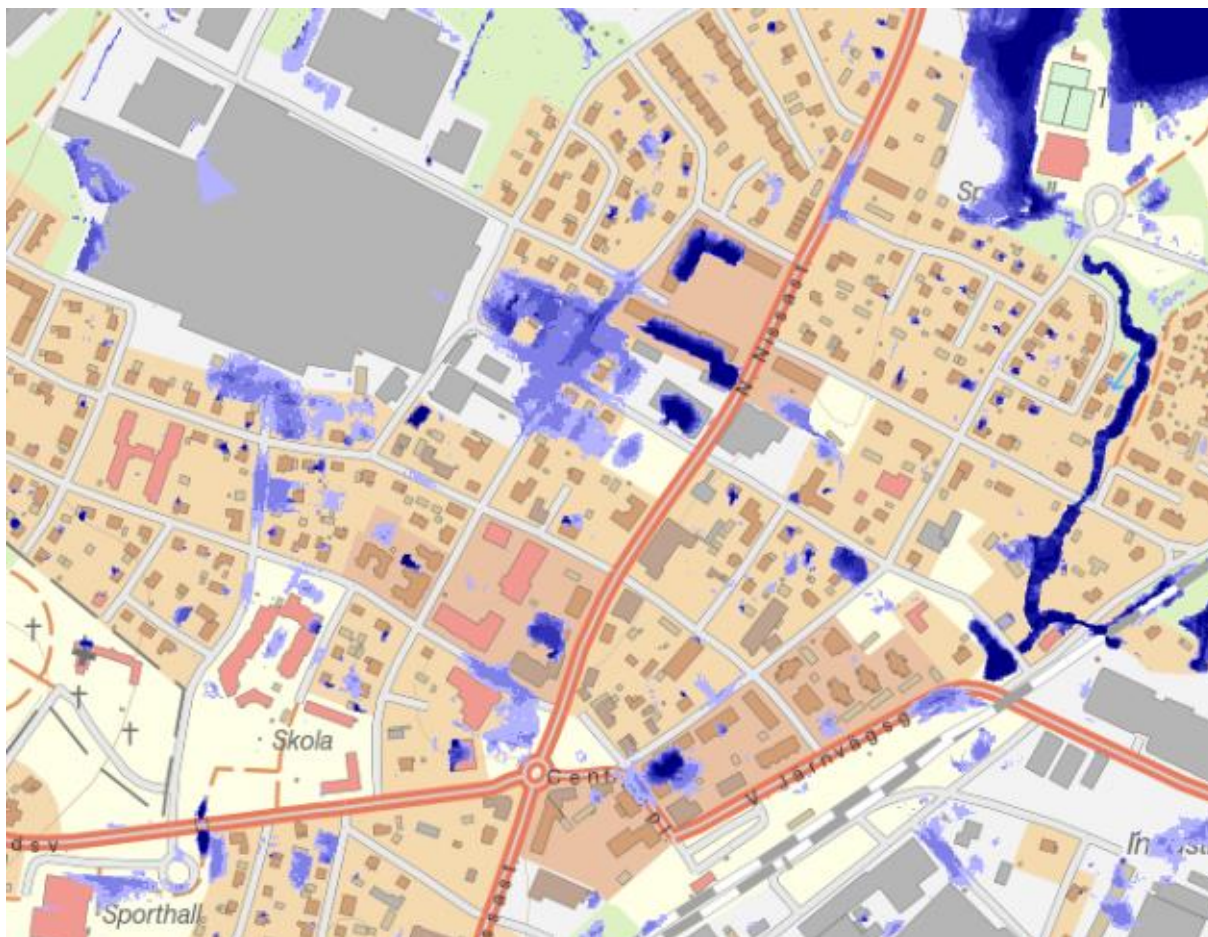
Figur 77 Medelnederbördsförändring i % under sommaren vid seklets slut jämfört med referensperioden (SMHI).

Figur 78 Maximal dygnsnederbörd i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

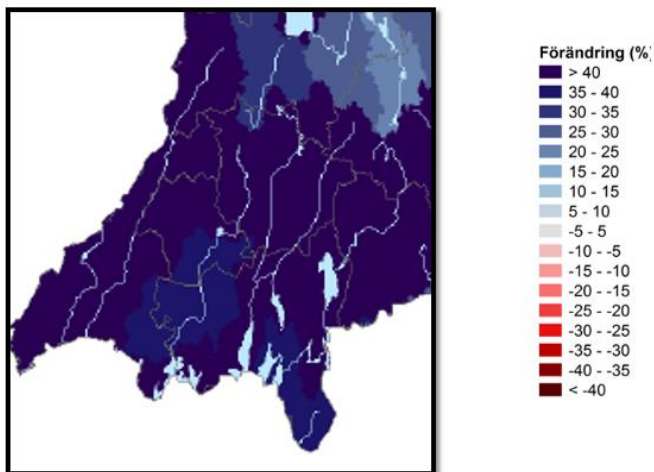
Skyfall kan orsaka mycket stora skador i den byggda miljön. Tätorternas dagvattensystem är inte dimensionerade för stora regnmängder på kort tid utan vatten rinner av längs hårdgjorda ytor. I områden där vattnet inte kan rinna undan på ytan, så kallade inestängda områden, kan stora skador orsakas på byggnader. Ett kraftigt skyfall i juli 2014 orsakade stora översvämningar i Smålandsstenar med åtföljande skador för mångmiljonbelopp. Numera finns planeringsunderlag i form av GIS-analyser över instängda områden som riskerar att översvämmas.

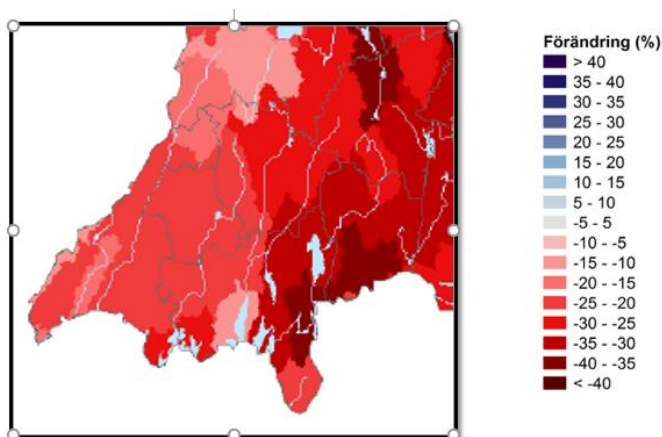
Figur 79 Riskområden för översvämning vid skyfall i centrala delarna av Smålandsstenar. Källa: Länsstyrelsens översvämningsskartering.

Flöden i vattendragen förändras också kraftigt mot slutet av seklet. Medeltillrinningen ökar kraftigt under vintern medan den beräknas att minska under sommaren trots att nederbörden beräknas att öka något. Med förhöjda temperaturer ökar även avdunstningen kraftigt, vilket gör att flödena minskar under sommartid. Den förhöjda temperaturen kommer också medföra att vårflooder på grund av snösmältning försvinner. Risken för större översvämningar längs sjöar och vattendrag ökar med mellan 10 till 30 % i kommunen, med undantag av de nordligaste delarna där riskerna antas minska med i 10-15 %.

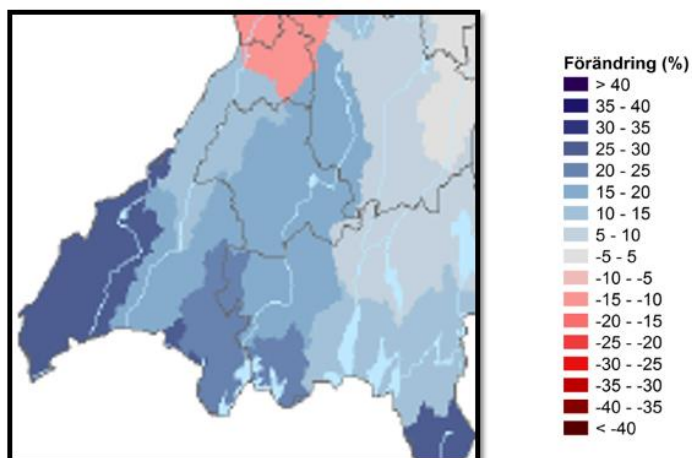
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 80 Förändrad medeltillrinning på vintern vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

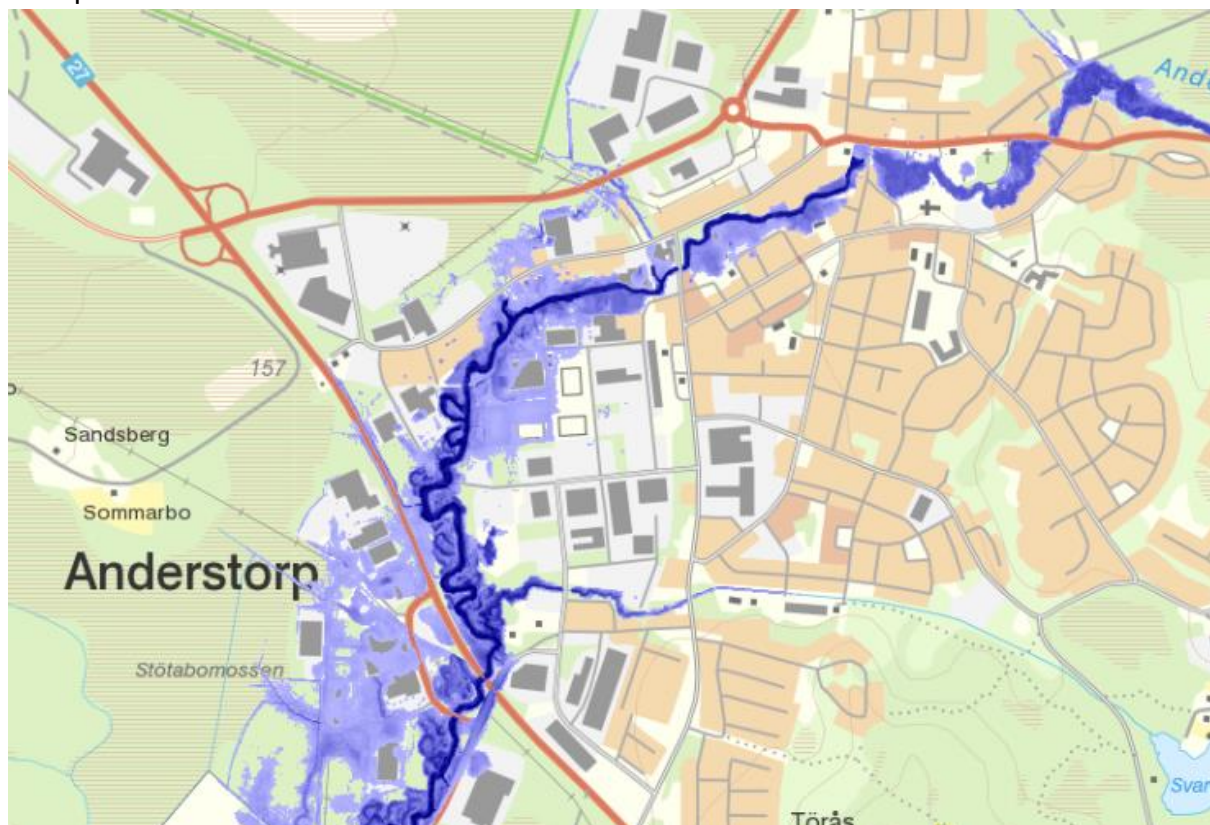

Figur 81 Förändrad medeltillrinning på sommaren vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

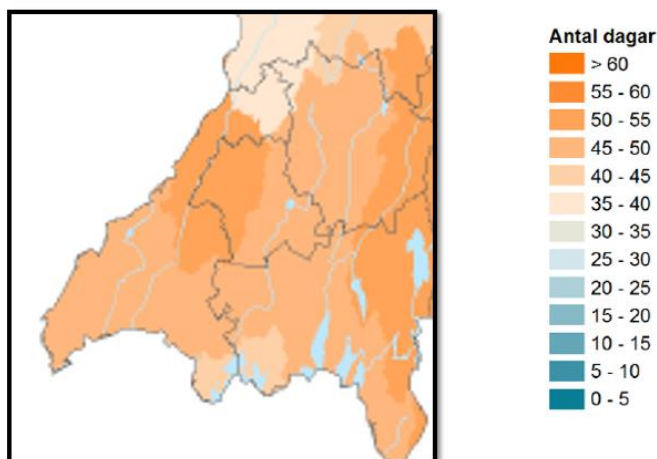
Figur 82 Förändrad 100-årstillrinning vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI

Ökade flöden innebär att risken för översvämningar i anslutning till större vattendrag ökar. Vattendragen har i alla tider översvämmats, vilket är en naturlig process men i takt med att människan tagit vattendragen i anspråk att nyttja för transporter eller vattenkraft, och därmed också börjat bygga upp samhällen längs vattendragen, har konsekvenserna av översvämningar blivit allt allvarligare. Även jord- och skogsbruk har bidragit till att öka översvämningseffekterna genom att utdikningar har påskyndat vattnets väg igenom landskapet. I Gislaveds kommun finns problem främst i anslutning till Nissan i Smålandsstenar och till Anderstorpsån i Anderstorp, men riktigt stora översvämningar skulle också få mycket stora konsekvenser även i andra tätorter. Längs Nissan och Anderstorpsån finns översvämningsskarteringar som visar vilka områden som översvämmas vid exempelvis 100-årsflöden.

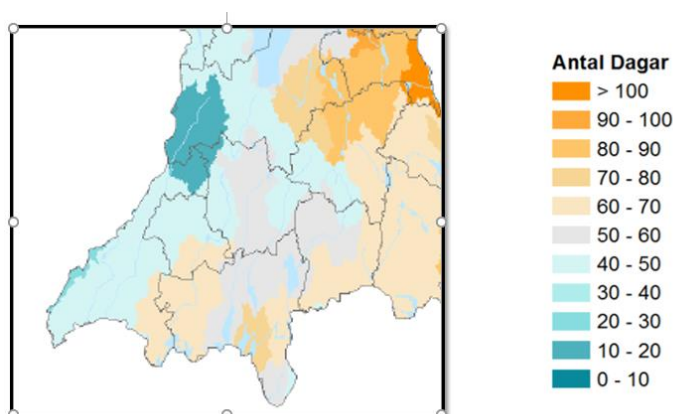

Figur 83 Riskområden för översvämning i Anderstorp vid ett 100-årsflöde. Utdrag ur översvämningsskartering över Anderstorpsån - Gislaveds kommun.

Trots att nederbörden ökar så kommer vi också få ett torrare klimat beroende på temperaturökningen som ger en högre avdunstning. Antal dagar med låg markfuktighet går från dagens 15-20 till 45-50 dagar per år vid seklets slut. Likaså ökar antalet dagar med lågflöden från referensperiodens 10-30 till 40-50 dagar vid seklets slut. I den sydöstra delen av kommunen beräknas lågflöden kunna öka till 60-70 dagar per år. Den förändrade vattentillgången kommer påverka dricksvattentillgång, grödoval, behov av bevattningsvatten, riskerna för skogbrand och skogsvårdsinsatser. 2016 och 2018 års torrperioder ger en föraning om hur framtida klimatförändringar kan utsätta dricksvattenförsörjning och jord och skogsbruk för stora påfrestningar.

Figur 84 Antal dagar med låg markfuktighet. SMHI:s regionala klimatanalys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Figur 85 Antal dagar med lågflöde vid seklets slut. SMHI:s regionala klimatanalys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

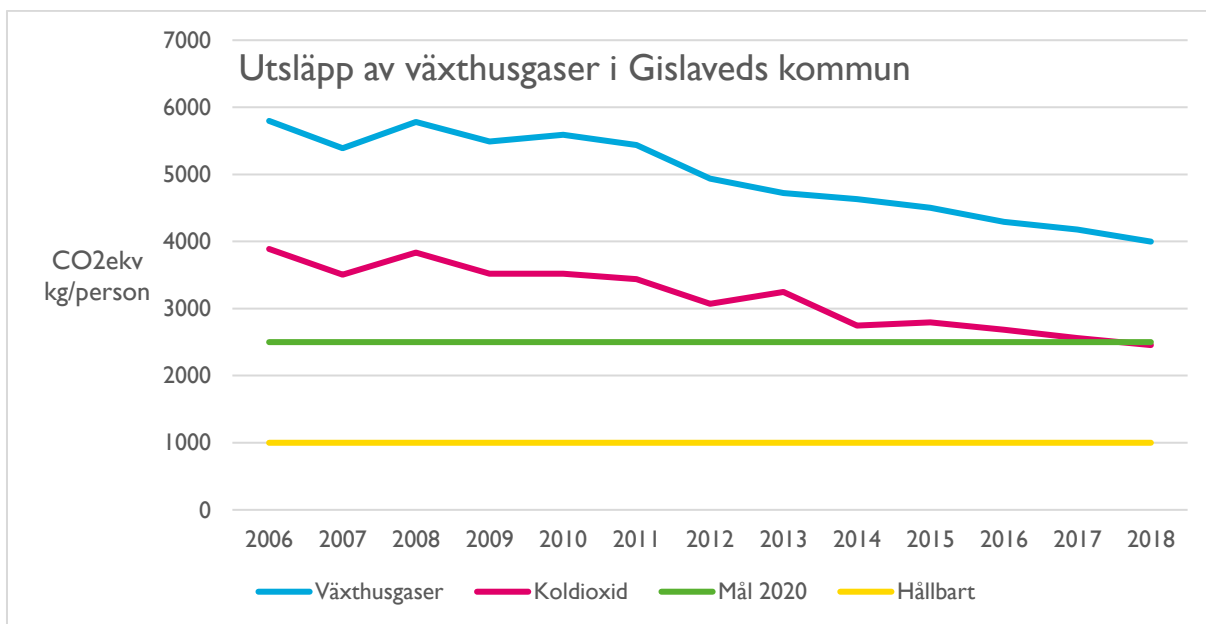
Hur omfattande de framtida förändringarna kommer att bli beror på hur vi gemensamt klarar av att minska de klimatpåverkande utsläppen. Vi har redan påverkat klimatet i en utsträckning som gör att vi kommer få förändringar oavsett hur vi fortsättningsvis minskar utsläppen. Samhället kommer att utsättas för påfrestningar som kommer att kräva att vi har beredskap för mer extrema väderhändelser, men också att anpassa både den byggda miljön och de areella näringarna efter förändrade förutsättningar.

Utsläpp av växthusgaser

Gislaveds kommun antog 2008 en klimatstrategi med ett långsiktigt mål om att i kommunen 2050 ska all energi för uppvärmning och transporter utgöras av 100 % fossilbränslefri energi. Mål sattes också till 2020 då utsläppen av koldioxid ska vara högst 2,5 ton per invånare.

Utsläppen av koldioxid, har sedan 2006 minskat från 3,9 ton per invånare till 2,52 ton per invånare 2017. Att nå det satta koldioxidmålet för 2020 ser ut att vara möjligt. Statistik över utsläpp på kommunnivå släpar efter med ungefär tre år, varför vi inte kommer att veta säkert på några år. Kommunens målsättning, såväl som statistiken beskriver dock bara en del av utsläppen. När målet sattes togs inte utsläppen av andra växthusgaser, som exempelvis metan och lustgas med eftersom underlaget på kommunal nivå bedömdes som för osäkert. Underlag för sådana bedömningar finns nu tillgängligt med retroaktiva utsläppsnivåer. Utsläppen av växthusgaser har gått från 5,8 ton per

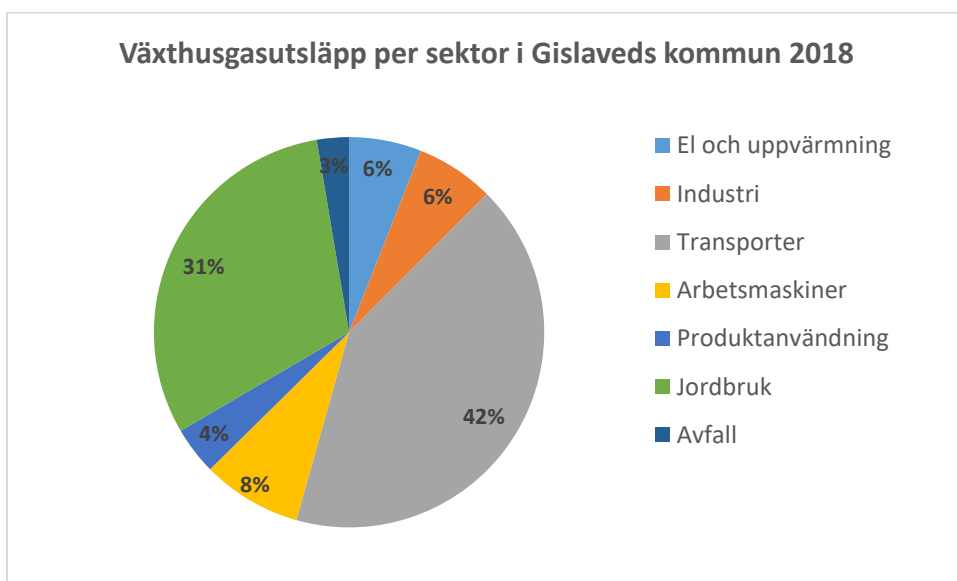
invånare 2006 till 4,1 ton per invånare 2017 (Gislaveds kommun Miljöbokslut 2018, RUS, Nationella emissionsdatabasen)

Figur 86 Utsläpp av växthusgaser i Gislaveds kommun. Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

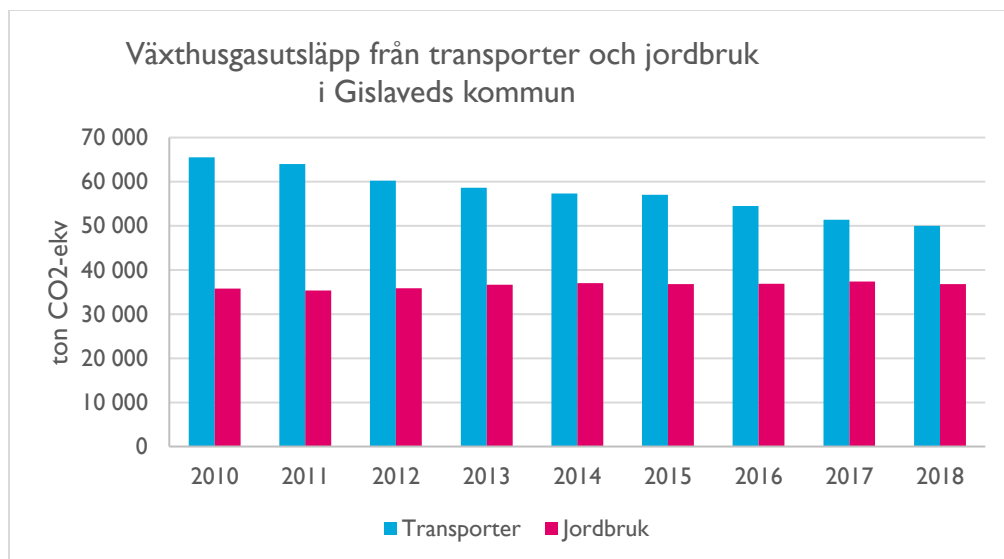
Utsläpp av växthusgaser per sektor

Det är två sektorer som dominerar när det gäller utsläpp av växthusgaser: transportsektorn och jordbrukssektorn, med andelar på 42 % respektive 31 %. När det gäller transportsektorn dominerar utsläppen från personbilstrafiken, med 62 % av utsläppen, medan den tunga lastbilstrafiken står för 26 %. För jordbrukssektorn står djurens matsmältning för 60 % och gödselhanteringen för 20 % av sektorns totala utsläpp.

Figur 87 Växthusgasutsläpp per sektor i Gislaveds kommun 2018 – Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

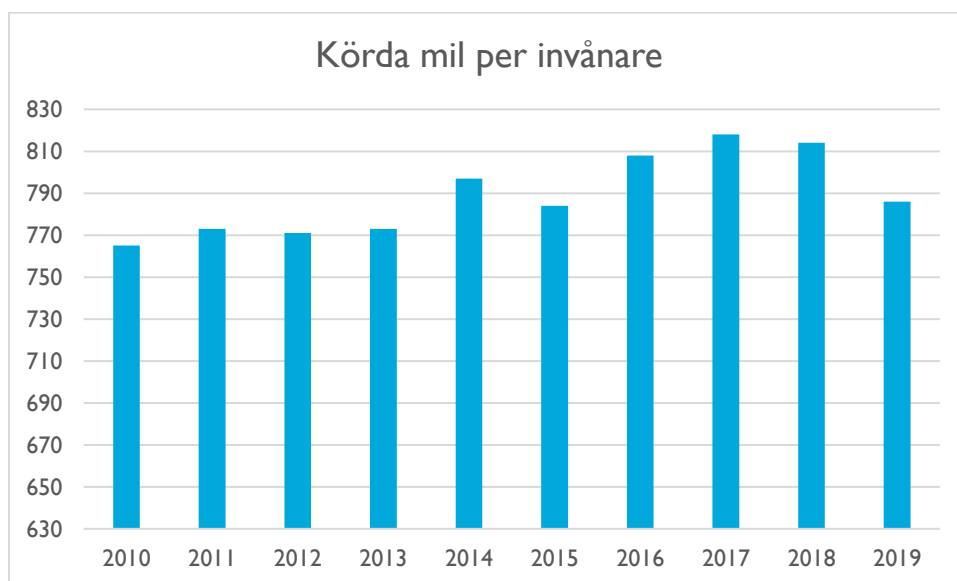
Över tid har utsläppen från transportsektorn minskat, se diagram för växthusgasutsläpp från transporter och jordbruk. Minskningen beror troligen i första hand på införandet av bränslesnålare fordon då det totala transportarbetet mätt i körda mil per invånare snarare har ökat än minskat, se diagram över körsträcka mil per invånare. Körsträckorna i kommunen ligger högt också i jämförelse med både länet och riket som helhet, se samma tabell för körsträckor per invånare.

Figur 88 Växthusgasutsläpp från transporter och jordbruk i Gislaveds kommun Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

Körsträcka mil per invånare	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Riket	658	652	662	663	673	673	670	651
Jönköpings län	720	718	728	736	751	753	751	728
Gislaveds kommun	771	773	797	784	808	818	814	786

Figur 89 Körsträcka per invånare – Källa: Trafikanalys www.trafa.se

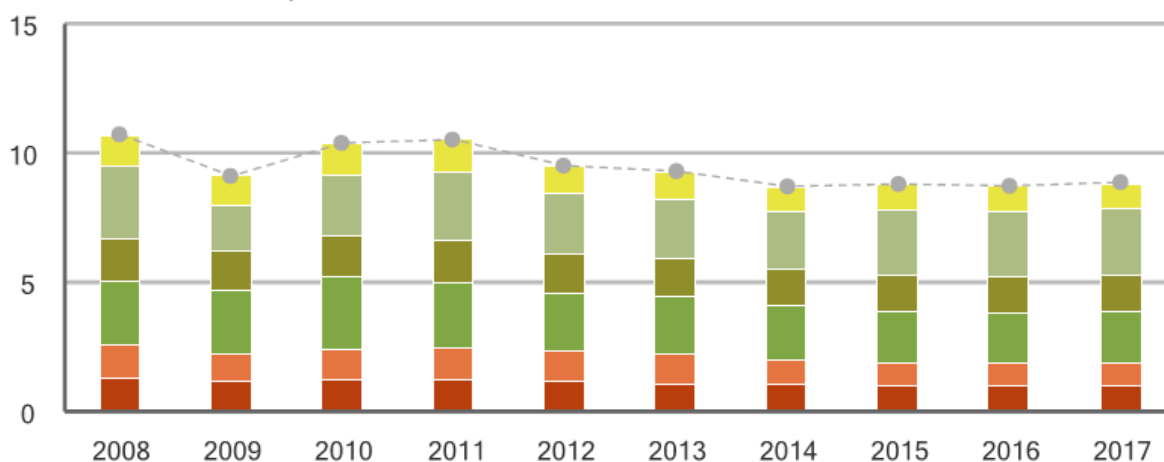

Figur 90 Körsträcka per invånare i Gislaveds kommun Källa: Trafikanalys www.trafa.se

Konsumtionsbaserade utsläpp

Utsläpp av växthusgaser redovisar utsläpp orsakade av produktion och verksamhet inom landets, länets eller kommunens gränser, och tar inte hänsyn till utsläpp orsakade av konsumtion av produkter tillverkade i ett annat land. Konsumtionsbaserade utsläppssiffror är osäkrare och finns inte tillgängliga på kommunal nivå utan endast för landet som helhet. 2017 ligger de konsumtionsbaserade utsläppen på i storleksordningen 9 ton per person. 58 % av utsläppen sker i andra länder, resterande vid inhemsk produktion.

Ton koldioxidekvivalenter per invånare

Växthusgasutsläpp från svensk konsumtion per person 2008-2017

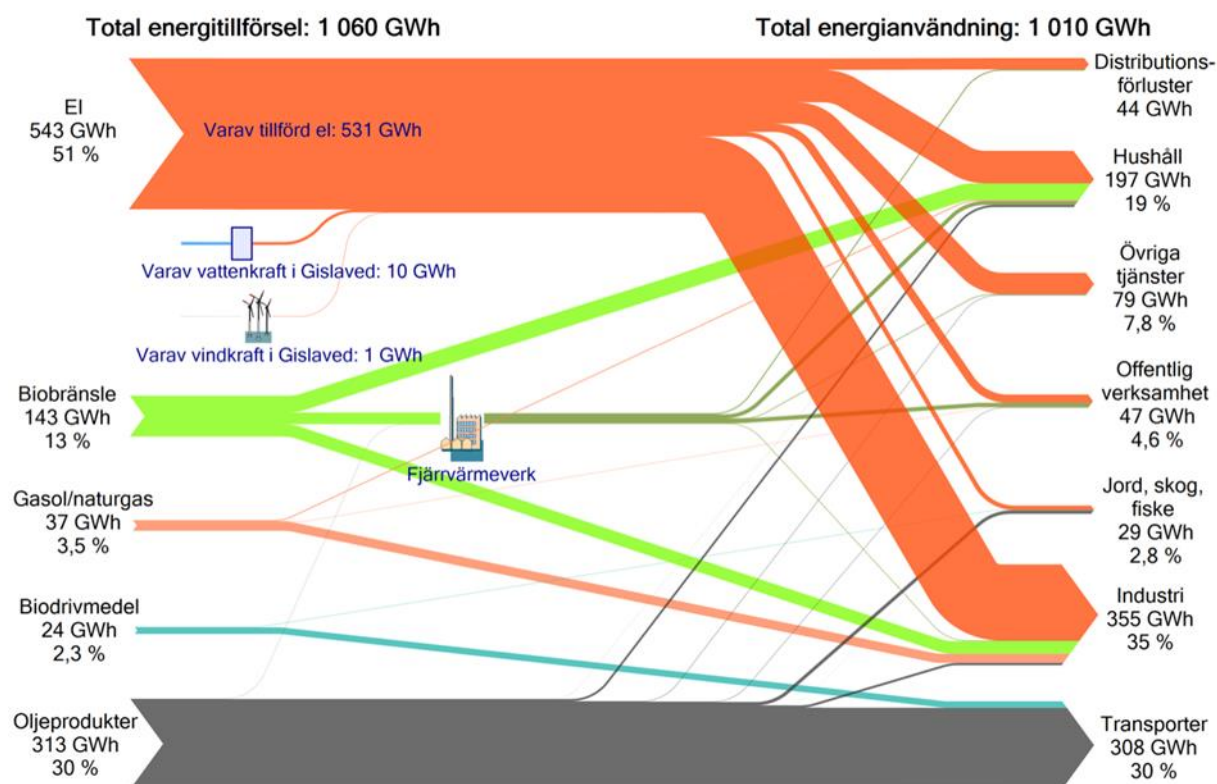

Källa: Naturvårdsverket

Figur 91 Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser. Källa: Naturvårdsverket 2019.

Energi

En trygg och säker försörjning av förnybar energi är en grundförutsättning för en hållbar utveckling i alla samhällsdelar. Nedan beskrivs vilka energislag som står för energiförsörjning i Gislaveds kommun, vilken lokal energiproduktion som finns och hur energislagen används av olika sektorer. En del förändringar har skett sedan 2015, till exempel levereras ingen olja till offentlig verksamhet sedan 2019.

Figur 92 Energitillförsel och energianvändning i Gislaveds kommun 2015. Källa: Klimatskyddsbyrån.

Energitillförsel

Energitillförseln till Gislaveds kommun var 2015 1060 GWh varav ca hälften utgörs av elkraft om 543 GWh. Nästan all el kommer utifrån, endast en liten andel elproduktion sker inom kommunens gränser, 2015 var siffran ca 10 GWh. Den lokala elproduktionen har fram till de senaste åren bestått uteslutande av vattenkraftverk i Nissan och i några av de större biflödena. Produktionen har också legat i storleksordningen 10 GWh. Någon större ytterligare potential att bygga ut vattenkraften finns inte tillgänglig i kommunen. Från 2015 och framåt har två andra förnyelsebara energikällor tillkommit: vindkraft och solceller. Dessa två energislag förväntas få allt större genomslag i den lokala produktionen av förnybar el.

Försök att etablera vindkraftsparker har varit många sedan 2010. En rad både små och stora projekt har prövats utan att kunnat genomföras. Det har i flera fall visat sig att störningen på människor, djur och natur skulle blivit för stor för att vindkraftsetableringar skulle kunna tillåtas. Processerna att etablera vindkraftsparker har varit långdragna och diskussioner kring för- och nackdelar kring vindkraftsetableringar varit många. I några fall har tillstånd beviljats utan att byggnadsprojekt kommit till stånd. Totalt fyra verk har byggts inom kommunens gränser, två i vindkraftsparken Klämman utanför Reftele och två verk ingående i den större parken Grimsås. Ytterligare 17-19 verk är aktuella att byggas i tre andra parker som är i olika stadier av tillståndsprövningen. Om dessa kommer till stånd skulle en lokal årlig produktion av i storleksordningen 250 GWh vindkraftsel vara möjlig.

Solceller utvecklas snabbt och det finns ett stort intresse att etablera solceller på både bostadshus och andra fastigheter. Avgörande för det stora intresset har dels varit att det blev möjligt att sälja sin egen solceller tillbaka till elnätet, dels möjligheten att få investeringsbidrag. Mellan 2018 och 2019 nästan fördubblades den installerade effekten i kommunen och ligger nu på 3 410 kW. De naturliga förutsättningarna för att nyttja solceller bedöms som goda med en solinstrålning på 900-925 kWh/m².

Biobränsle står för 13 % av energitillförseln och går till värmeproduktion, dels som småskalig uppvärmning i enskilda hus, dels som bränsle till fjärrvärmenäten i kommunen.

Fjärrvärmeutbyggnaden har accelererat i kommunen de senaste åren genom Gislaved Energis utbyggnad av fjärrvärmenäten i Gislaved och Anderstorp och installationen av en ny panna och rökgasrening under 2018. Fjärrvärmeproduktion uppgår till i storleksordningen 40 GWh 2018. Vidare finns också ett utbyggt, fossilfritt, biobränslebaserat fjärrvärmenät i Smålandsstenar.

Natur/biogas utgör en mindre del av energitillförseln. Distributionen sker via den högtrycksledning som transporterar dansk naturgas från Nordsjön till Sverige och som har en förgrening in i inlandet från kusten, via Hyltebruk och Reftele till Gislaved. Vidare distribution går genom ett lågtrycksnät till Smålandsstenar, Gislaved, Anderstorp, Gnosjö och Limmared. Förutom naturgas pumpas alltmer biogas in på gasnätet, både från biogasproduktion i Danmark och i Sverige. Genom ett ”gröngassystem” kan biogas köpas från gasledningen. Gasdistributionen till kommunen har på senare år minskat i takt med att fjärrvärmen byggs ut.

Biodrivmedel utgör än så länge en liten del av energitillförseln till kommunen. E85 och HVO är de biodrivmedel som är aktuella, men E85 minskar i takt med att etanolfordonen blir färre.

Oljeprodukter utgör en mycket stor del av energitillförseln till kommunen, cirka 30 %. Det är främst drivmedel i form av diesel och bensin, medan eldningsolja har minskat till en mycket liten andel.

Energianvändning

Precis som med utsläpp av växthusgaser är de sektorer som använder mest energi i Gislaveds kommun industrin och transporter, som tillsammans står för 65 % av energianvändningen. Industrins energibehov täcks till största delen av elenergi. Delar av industrin är mycket beroende av god tillgång till, och säker tillförsel, av el. Industrin använder också till viss del naturgas och biobränsle. Industrins energianvändning har minskat med 29 GWh mellan år 2011 och 2015. Ett omfattande energieffektiviseringsarbete bör ligga bakom minskningen.

Hushållens energianvändning domineras av el och biobränsle, både från småskalig uppvärmning och från fjärrvärme. Uppvärmningen är ofta kombinerad med jord- eller bergvärme. Oljeeldning blir allt sällsyntare.

Transportsektorn är helt beroende av fossila bränslen i form av bensin och diesel. En liten del, 24 GWh av energianvändningen på 308 GWh 2015, utgörs av biodrivmedel. Den totala energianvändningen i sektorn har minskat med 43 GWh mellan 2011 och 2015. Den troliga förklaringen är att bilparken under denna period har blivit bränslesnålare.

Övergången till fossiloberoende fordon har en lång väg kvar i kommunen. Av 18 815 registrerade person- och lastbilar i november 2018 var 976 stycken, det vill säga 5,2 %, fossiloberoende. Det största antalet av dessa, 688 stycken, utgjordes av etanolfordon, en biltyp och drivmedelstyp som håller på att försvinna.

Den totala energianvändningen i Gislaveds kommun har minskat från 1 082 GWh 2011 till 1 010 GWh 2015 och beror till största delen på energieffektiviseringsåtgärder i industri- och transportsektorerna.

Luftkvalitet

Nedfall av luftföroreningar

Nedfall av långväga transporterade luftföroreningar har under många år varit ett stort problem i sydvästra delarna av sydsvenska höglandet. Nedfall av svavel och kväve har varit huvudorsaken till försurningen av mark och vatten i Gislaveds kommun och övriga delar av länet.

Nedfallet av svavel- och kväveföreningar i Jönköpings län har under lång tid överskridit vad skogsmarken samt sjöar och vattendrag tål. I början på 1990-talet varierade svavelnedfallet i länet med mellan 7 och 22 kg per hektar och år. Sedan dess har svavelnedfallet minskat kraftigt. Numer ligger svavelnedfallet till skogen i länet på 0,8 kg per hektar och år (som medelvärde för de senaste tre åren). Vid de nu aktiva mätplatserna i länet har svavelnedfallet minskat med 78 % - 87 % sedan slutet av 1990-talet. Även svavelhalterna i luften har minskat signifikant, med nästan 50 % från början av 2000-talet till nu.

Samma positiva utveckling gäller inte kvävenedfallet. Det totala nedfallet av oorganiskt kväve till skogen i Gislaveds kommun har beräknats till 8-10 kg kväve per hektar och år under det senaste hydrologiska året (2016/17). Kvävenedfallet i länet minskar endast långsamt och har under lång tid överskridit de kritiska nivåer som antagits främst för att motverka förändringar av biodiversiteten för barrskog i Sverige, 5 kg kväve per hektar och år.

Luftkvalitet i tätorter

En stor del av de förhöjda halterna av luftföroreningar i tätorter kan härledas till biltrafik i avgränsade gaturum eller andra starkt trafikbelastade trafikmiljöer. I Gislaveds kommun görs både mätningar och modelleringar av luftkvaliteten i ett antal gatumiljöer inom ramen för Jönköpings läns samverkansområde för luftkvalitetsmätningar. Syftet är att övervaka om halterna av luftföroreningarna överträder miljö kvalitetsnormer, de gränsvärden där föroreningarna riskerar att utgöra en hälsofara.

De senaste modelleringarna av gatuavsnitt inom kommunen, genomförda 2019, indikerar att inga miljö kvalitetsnormer för kväveoxider, partiklar (PM10) eller bensen överskrids i kommunen. När det gäller partiklar uppträder förhöjda halter på Anderstorpsvägen i Gislaved men inte så höga att miljö kvalitetsnormen överskrids.

Vid sidan av miljö kvalitetsnormerna finns också miljö kvalitetsmål för miljö målet Frisk luft. Dessa målhalter är satta lägre än halterna för miljö kvalitetsnormerna, på Anderstorpsvägen överskrids dessa miljö mål för bensen.

Figur 93 Beräknad halter av partiklar (PM10) dygnsmedelvärden i olika gatuavschnitt i Gislaveds tätort 2019. Källa: Sweco. Luftkvalitetskontroll i Jönköpings län 2020.

Olika åtgärder kan leda till förbättrad luftkvalitet: bättre teknisk reningsutrustning, minskat bilåkande, val av andra trafikslag och åtgärder som minskar belastningen i särskilt drabbade miljöer. Under de senaste åren har en förnyelse av bilparken med en övergång till bilar med bättre miljöprestanda generellt bidragit till minskade utsläpp. I Gislaveds kommun har den för några år sedan utflyttade väg 27 bidragit till minskade luftföroreningsnivåer i Gislaveds tätort. Åtgärdsarbetet när det gäller att minska klimatpåverkande energiframställning bidrar också till att minska sektorns luftkvalitetspåverkan i övrigt.

Sjöar och vattendrag

EU: ramdirektiv för vatten innebär att allt vatten inom unionen ska senast 2027 ha god ekologisk och kemisk status. Ekologisk status är en sammanvägning av en rad biologiska, kemiska och fysiska parametrar där den biologiska statusen har högst prioritet. Den kemiska statusen bedöms efter gränsvärden för en rad olika kemiska ämnen.

Ekologisk status bedöms och indelas i fem olika statusklassningar: hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig status. De två första hög och god uppfyller direktivets krav om god status. Kemisk status bedöms som god eller icke god.

Vattenmyndigheterna har ansvaret för genomförande av direktivet i Sverige och åtgärdsarbetet som sker i sexårscykler med statusbedömningar, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Kommuner och myndigheter är skyldiga att följa miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram beslutade av vattenmyndigheterna.

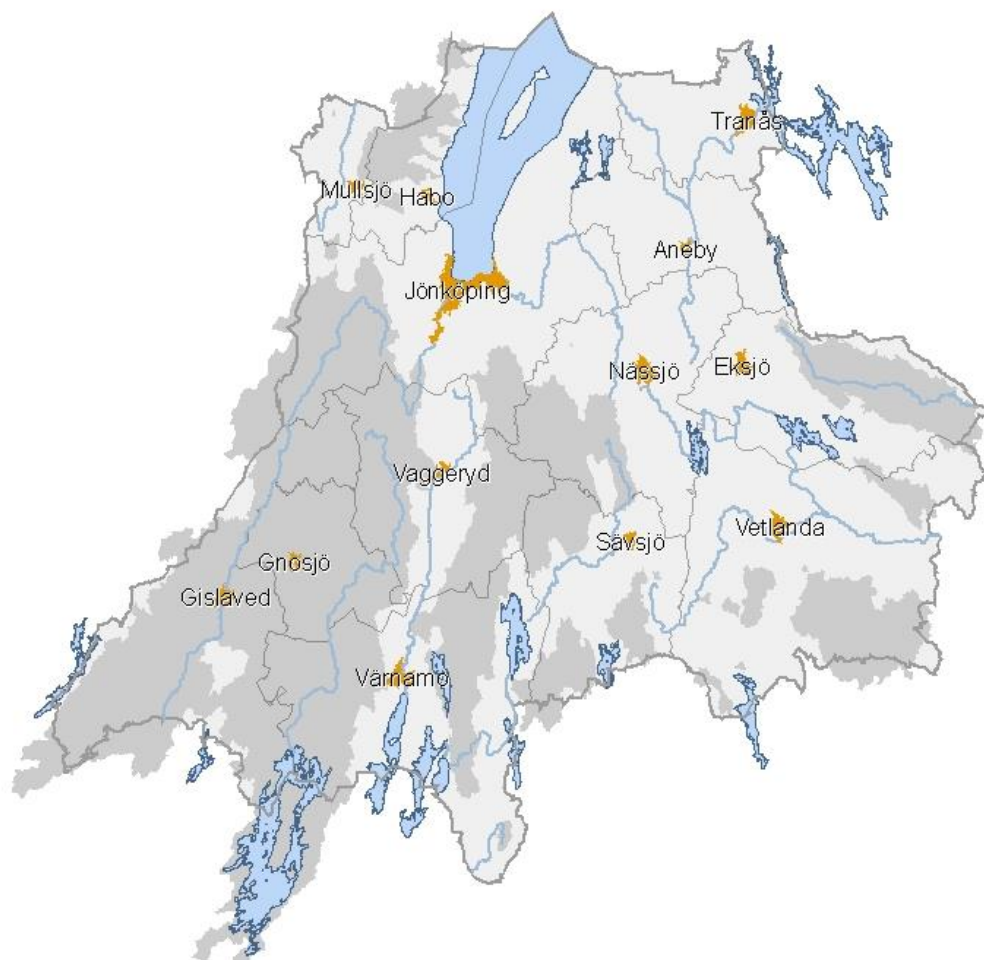
Figur 94 Ekologisk status i sjöar och vattendrag i Gislaveds kommun 2019. Källa: Vatteninformationssystem Sverige, VISS.

I underlaget till ekologisk status så ingår bara sjöar större än 100 hektar och vattendrag med ett tillrinningsområde större än 1 000 hektar vilket betyder att endast ett fåtal sjöar, 24 stycken, i kommunen ingår i statusbedömningen. Endast cirka en femtedel av sjöarna och vattendragen i kommunen uppfyller kravet om god ekologisk status.

Det är en rad miljöproblem som orsakar den sänkta ekologiska statusen: försurning, fysisk påverkan, övergödning och miljögifter.

Försurning

Försurningen är fortfarande det miljöproblem som är mest omfattande i Gislaveds kommun. Orsaken är mångårigt nedfall av försurande ämnen kombinerat med att berggrunden har lågt innehåll av ämnen som kan neutralisera nedfallet. Under årens lopp har mycket stora skador orsakats av låga pH-värden i sjöar och vattendrag. Känsliga fiskarter, kräftor, musslor och snäckor har i en del sjöar och vattendrag helt dött ut eller fört en tynande tillvaro. För att minska försurningens skadeverkningar har en omfattande kalkningsverksamhet införts sedan många år tillbaka och har lyckats hejda de akuta skadorna. Numer har det försurande nedfallet av luftföroreningar minskat avsevärt men effekterna i sjöar och vattendrag lever till stor del kvar då markernas buffringsförmåga är svag. Ett ökat helträdsutnyttjande i skogsbruket riskerar också att bidra till att markförsurningen bibehålls och till och med ökar vilket i sin tur avspeglas i fortsatt låga pH i sjöar och åar. Därför är behovet av kalkning fortsatt mycket stort. Gislaveds kommun sprider mellan 2 700 – 2 900 ton kalk årligen för att upprätthålla en vattenkvalitet som inte orsakar försurningsskador.

Figur 95 Områden som kalkas (mörkgrå) i Jönköpings län Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

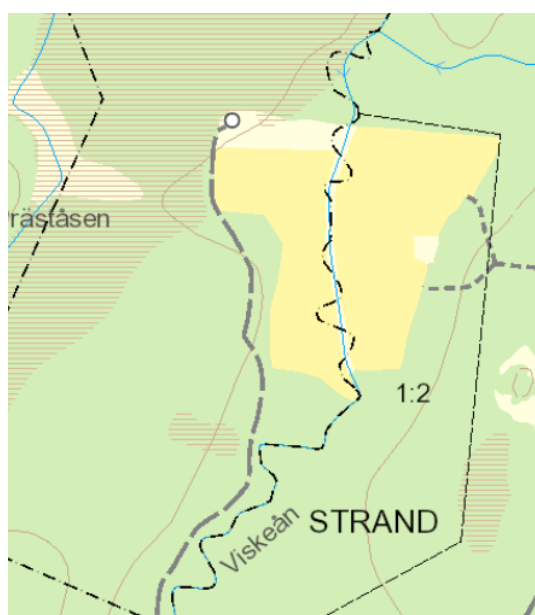
Fysisk påverkan

Fysisk påverkan på sjöar och vattendrag är tillsammans med försurning den största orsaken till att endast 21 % av kommunens större sjöar och vattendrag uppnår god ekologisk status.

Människan har i alla tider nyttjat vattendrag och sjöar för en rad olika ändamål som kvarnar, sågar, flottningsleder och kraftverk. Sjöar och vattendrag har dämts, sänkts, rätats, rensats, torrlagts och fyllts igen. Sådan påverkan har förändrat förutsättningar för de organismer som lever i vattnet och för den närmaste omgivningen. Det är exempelvis omöjligt för vandrande fiskarter som ål och öring att förflytta sig via åar och sjöar annat än i kortare sträckor på grund av de dammar och andra vandringshinder som byggts. Strömmande vatten med gott om lekogränder och uppväxtplatser för öring har dämts in eller rensats så att förutsättningar för den ursprungliga faunan inte längre finns kvar. Långsamrinnande meandrande vattendrag med naturliga översvämningsområden som gödslade och höll strandzoner öppna som bete för både vilda djur och människans husdjur har förändrats på många håll i kommunen. När behoven inte längre fanns att nyttja de naturliga variationerna har åar rätats eller fyllts ut och stränderna hårdgjorts för att bättre passa in i dagens jord- och skogsbruk eller för att lämna plats för infrastruktur eller tätortsutveckling.

Exempel på fysisk påverkan. Vägtrummor som lagts så att de utgör vandringshinder. Damm i Västerån – Gislaveds kommun

Figur 96 Rätat avsnitt av Viskeån, fastighetsgränsen illustrerar den gamla, naturliga åfåran.

Övergödning

Övergödningseffekter, det vill säga påverkan av höga förekomster av näringsämnen i sjöar och vattendrag, är ett problem främst i de sydöstra delarna av kommunen, i tillrinningsområdet till Bolmen. Höga halter av fosfor och kväve ger övergödningseffekter i bland annat Lillån och påverkar Bolmen. I detta område bedrivs det mest intensiva jordbruket i kommunen och det mesta näringsämnesläckaget bedöms komma från jordbruket och från enskilda avlopp. Utöver Bolmenområdet uppträder förhöjda halter av fosfor och kväve i Hestrasjön i Broaryd. Lokala övergödningseffekter kan också uppträda i samband med någon punktkälla vid ett vattendrag eller sjö. Åtgärder för att minska övergödningseffekten pågår genom utveckling av reningsverk, förbättring av enskilda avlopp samt åtgärder inom jordbruket.

Miljögifter

I EU:s ramdirektiv för vatten (2008/105/EG samt 2013/39/EU) finns ett gränsvärde för kvicksilver i fisk på 20 mikrogram per kg fisk. I Sverige ligger kvicksilverhalterna generellt mycket högre. I

Gislaveds kommun ligger halterna i en rad sjöar mellan 500-1 000 mikrogram per kg fisk och i några sjöar i kommunen påträffas ännu högre halter. Fisk som livsmedel har ett allmänt EU-gemensamt gränsvärde (förordning 1886/2006) på 500 mikrogram per kg fisk. Vissa fiskarter, såsom gädda, ål och hälleflundra, har ett högre gränsvärde på 1 000 mikrogram per kg fisk. Livsmedelsverket har också tagit fram kostrekommendationer för fisk.

Den största källan till kvicksilver i sjöar består av nedfall vars ursprung är långväga, globala atmosfäriska utsläpp från tung industri och förbränning av stenkol. I Sverige har en stor mängd av det nedfallande atmosfäriska kvicksilvret under lång tid samlats i skogsmarkens humuslager, varifrån det kontinuerligt sker ett läckage till ytvattnet med påföljande ackumulering i vattenlevande organismer och fisk. Problemet bedöms ha en sådan omfattning och karaktär att det i dagsläget saknas tekniska förutsättningar att åtgärda det.

Samma förutsättningar gäller för flamskyddsmedlen polyklorerade bifenyletrar, PBDE. Halterna generellt i sjöar och vattendrag bedöms vara så höga att gränsvärdet för fisk överskrids i alla sjöar och vattendrag i Sverige. PBDE är en industrikemikalie som främst används som flamskyddsmedel i bl.a. textil, möbler, plastprodukter, elektroniska produkter och byggnadsmaterial. PBDE sprids till miljön via läckage från varor och avfallsupplag, samt via atmosfäriskt nedfall från långväga lufttransporter.

Ramdirektivets krav på god kemisk status uppfylls därför inte i någon vattenförekomst i kommunen på grund av förekomst av kvicksilver och PBDE. Lokalt så kan också höga halter av andra kemikalier förekomma. Anderstorpsån har under årens lopp belastats med en rad olika metaller från ytbehandlingsindustrin. Direktutsläppen från pågående verksamhet är idag mycket begränsade, det är istället läckage från förorenade mark- och vattenområden som står för stora delar kemikaliebelastningen av Anderstorpsån. Nickel och zink är numera de metaller som gör att ån riskerar att få en försämrad status. Men föroreningsbilden är mer komplex då även andra miljögifter, som andra metaller, trikloretylen, polycykliska aromatiska kolväten med flera regelmässigt påträffas i förorenade områden i direkt anslutning till ån. I biflödet Töråsbäcken med Bråarpssjön är situationen allvarligare där förekomst av en rad olika kemikalier som zink, koppar, bly, kadmium, PFOS, och benso(a)pyren gör att god kemisk status inte uppfylls. Även i de större sjöarna Majsjön och Södra Gussjön utgör förhöjda halter av kadmium och bly respektive kadmium orsaken till dålig kemisk status.

Grundvatten

Inom Gislaveds kommun finns goda tillgångar på grundvatten. Grundvatten finns överallt men särskilt goda tillgångar finns knutna till områden med isälvsavlagringar, vilket det finns gott om i kommunen. De största samlade grundvattentillgångarna finns i isälvsavlagringar i Nissans dalgång. Kommunen ligger i en relativt nederbördsrik del av landet vilket får till följd att grundvattenbildningen är god. Framtida klimatförändringar kan dock förändra detta då även om totalnederbörden kommer att öka så medför den ökande temperaturen även en ökad avdunstning vilket sammantaget kan minska grundvattenbildningen.

Anspråken på grusåsar, som är goda grundvattenmagasin, har både historiskt och nutid varit många. Det är längs dessa åsar vi har dragit fram våra vägar och det är även i dessa områden det har varit gynnsamt att bygga. I dag är samhällets behov av ballastmaterial, d.v.s. grus och sand, stort. Ballastmaterial behövs till nästan all typ av byggnation, till vägar och till tillverkningsprocesser. Naturgrus har varit den bästa och mest tillgängliga råvaran vilket fått till följd att grusåsar med goda grundvattenförekomster har grävts ut. Numer används alltmer bergkross istället för naturgrus som ballastmaterial.

Figur 97 Större grundvattenförekomster i Gislaveds kommun. Källa: VISS Vatteninformationssystem Sverige.

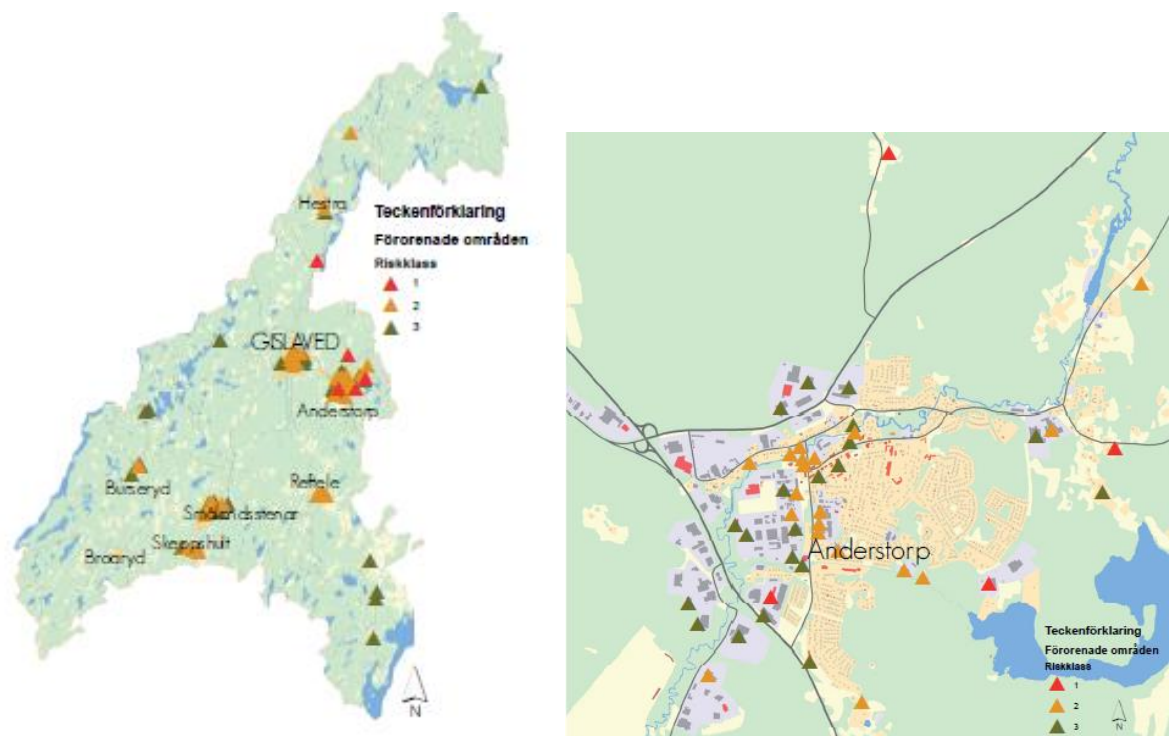
Grundvattnets kvalitet påverkas av en rad olika verksamheter. Grundvattnet har under många år påverkats kraftigt av försurningen med låga pH som följd. Låga pH kan få till följd att flera andra ämnen, exempelvis olika metaller, blir mer rörliga och kan förorena grundvattnet. Järn och mangan är

naturligt och vanligt förekommande i kommunen. Utsläpp av olika kemikalier från tidigare industriverksamhet och läckage från avfallsdeponier och förorenade områden påverkar grundvattnets kvalitet lokalt. Sådan lokal påverkan är mycket vanlig i anslutning till tätorterna i kommunen. Längs vägar kan exempelvis vägsalt bidra till alltmer ökande kloridhalter i grundvattnet. Förhöjda nitrathalter i grundvatten kan ha en rad olika ursprung: gödselhantering i jordbruk, läckage från jordbruksmark och enskilda avlopp. Bekämpningsmedel kan förekomma i grundvattnet, främst som växtskyddsmedel som använts i jordbruket. Många föroreningar ger lokal påverkan och en försämrad grundvattenkvalitet i en del av en grundvattentillgång utan att påverka hela grundvattenförekomsten. Men även en mindre utbredd förorening kan ha allvariga följder för framförallt vattenförsörjningen. Olyckor med drivmedel eller farligt gods kan även vid mindre utsläpp orsaka mycket stor skada på grundvattenkvaliteten. I Gislaveds kommun ligger de två största allmänna vattentäkterna i direkt anslutning till väg 26 som är prioriterad väg för farligt gods.

Förorenade områden

Förorenade områden utgör en omfattande påverkan på mark och vatten i kommunen. Den mycket intensiva industriverksamheten i kommunen har medfört att det idag finns drygt 500 misstänkta förorenade områden i kommunen. Ett drygt hundratal har riskklassats och av dessa är fem objekt i riskklass 1 (högsta riskklass) och 45 i riskklass 2. Trikloret, metaller och polycykliska aromatiska kolväten är vanligt förekommande föroreningar. Särskilt trikloret, "tri" har på senare upptäckts i stor omfattning, vilket inte är förvånande med tanke på hur omfattande användningen tidigare varit i metallindustrin. Föroreningarna uppträder inte bara i direkt anslutning till befintliga eller tidigare verksamheter utan mycket material har deponerats på gamla deponier eller använts som utfyllnad när mark har exploaterats. Geografiskt är områdena i första hand belägna inom, eller i nära anslutning till, tätorterna även om undantag finns. Mest omfattande är problemet i Anderstorp där flest områden finns och där fyra av för närvarande fem objekt i högsta riskklassen, klass 1, är belägna.

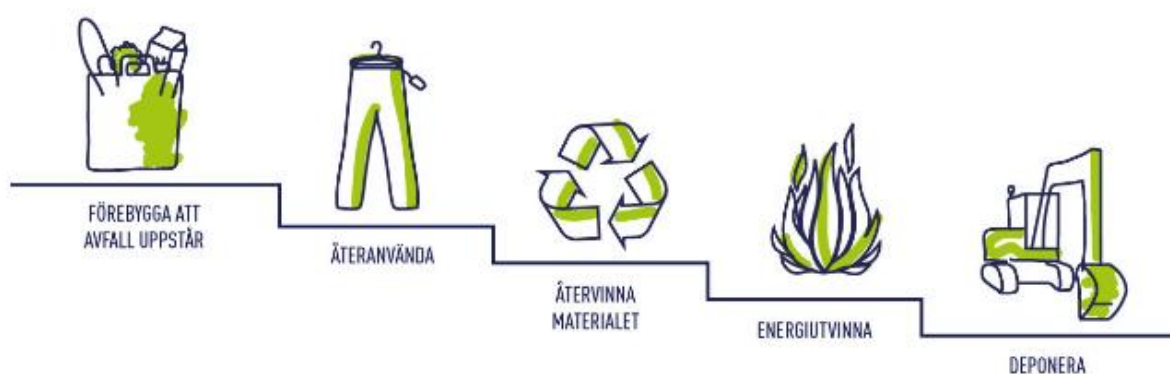

Figur 98 Förorenade områden riskklass 1-3. Utdrag ur Förorenade områden, underlag till ÖP16. Gislaveds kommun.

Förorenade områden utgör idag ett omfattande och komplext problem i Gislaveds kommun. Det finns objekt med uppenbara hälsorisker och objekt där miljöpåverkan är omfattande. Förorenade områden bedöms utgöra en huvudanledning till att Anderstorpsån inte har god kemisk status och en stark riskfaktor för grundvattenkvaliteten i anslutning till kommunens tätorter. Omfattningen av förorenade områden är också ett stort hinder för fortsatt utveckling av samhället. Föroreningsituationen hindrar i flera fall bostadsbyggnation eller annan omvandling av tidigare industriområden.

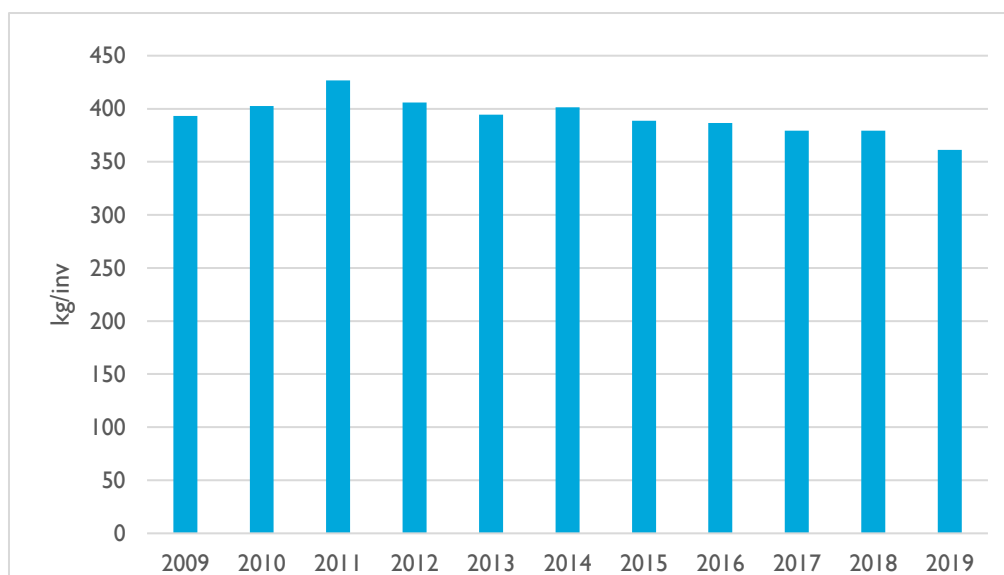
Avfallshantering

Avfallshanteringen styrs av EU-direktivet om avfallshierarki även kallat avfallstrappan. En hållbar hantering av avfall bygger på att kunna flytta hanteringen av resurser till de översta stegen i trappan. Det översta steget handlar om att förebygga och minimera uppkomsten av avfall. Längst ner i trappan finns alternativet deponering dvs "slänga på tippen".

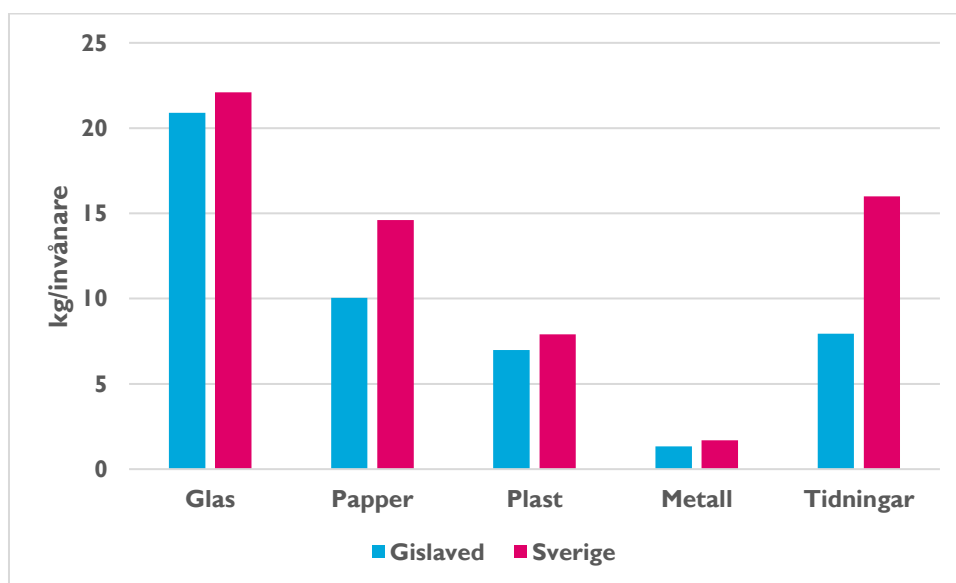
Figur 99 Illustration av avfallstrappan. Källa: Suez.

I Gislaveds kommun har avfallsmängderna räknat per person minskat sedan toppnoteringen 2011 med 427 kg till 361 kg 2019. Avfallssystemet i Gislaveds kommun har hittills byggt på att hushållsavfall i en fraktion samlats in hos hushållen och transporterats till förbränning. Utsortering av förpackningar i exempelvis i glas, plast och metall mm har kunnat göras via Förpacknings- och Tidningsinsamlingens, FTI:s, system med återvinningsstationer. Utsortering av fler fraktioner, exempelvis farligt avfall, har kunnat göras på kommunens återvinningscentraler i Gislaved och Smålandsstenar.

Figur 100 Total mängd avfall per person i Gislaveds kommun. Källa: Gislaveds kommun 2020.

De utsorterade mängderna förpackningar via FTI:s återvinningssystem har stadigt legat under riksgenomsnittet. Under 2019 har insamlingssystemet förändrats och ett system med fastighetsnära insamling införts där nio fraktioner sorteras ut.

Figur 101 Insamlade mängder förpackningar per person 2019. Källa: Förpacknings- och Tidningsinsamlingen

Avsikten var att uppfylla nationella mål om omhändertagande av matavfall samt att också ge bättre förutsättningar för utsortering av flera avfallsfraktioner. Utsortering och omhändertagande av matavfall för att tillverka biogas samt återföring av rötresten till livsmedelsproduktion är grundläggande faktorer för cirkulär hantering av naturresurserna.

Naturbeskrivning

Gislaveds kommun är en skogskommun och domineras av barrblandskog som förutom gran och tall har inslag av lövträd. Mera utpräglade tallskogar förekommer på de sandiga markerna i Nissadalen. Floran är relativt artfattig beroende på den näringsfattiga berggrunden med grå och röda gnejser. Större inslag av lövträd är begränsat och förekommer främst i de sydvästra delarna där inslag av näringsrikare berggrund förekommer. Här finns också bestånd av ädellövträd, främst av bok men även något ekbestånd förekommer. Gislaveds kommun ligger på gränsen av bokens utbredningsområde.

Skogsmarkerna kombineras med ett stort inslag av våtmarker av olika slag; kärr, mader, sumpskogar och mossar. Våtmarksarealen utgör cirka 19 % av kommunen. Här finns stora mossekomplex som Anderstorps Stormosse, Risamossen och Yxnö Mosse.

Insprängt som öar i skogsmarken finns jordbrukslandskapet som omfattar ungefär en tiondel av kommunens yta. Större sammanhängande jordbruksmarker finns endast i den sydöstra kommundelen, kring Reftele, på marker som en gång utgjorde Fornbolmens sjöbotten. I det mer småskaliga jordbruket finns rester av det äldre odlingslandskapets ångar och hagar kvar.

En del sköts fortfarande med äldre brukningsmetoder och kan då ha kvar den rikedom av olika växtarter som präglade denna naturtyp.

Fakta	
Kommunens yta	1 226 km ²
Skogsmark	62 %
Våtmark	19 %
Sjöar	7 %
Jordbruksmark	10 %
Tätorter	2 %

Figur 102 Naturbeskrivning i siffror. Underlag ÖPI6 - Natur, naturresurser och friluftsliv

Gislaveds kommun har gott om sjöar, allt från de stora sjöarna Bolmen och Fegen till en mängd små gölar. Sjöarna är ofta grunda och har snabb vattenomsättning på grund av hög nederbörd. Alla de tre västsvenska flodsystemen, Nissan, Åtran och Lagan berör kommunen. Nissan rinner i en bred dalgång från norr till söder och har satt präge på det omgivande landskapet. Nissandalgångens mäktiga isälvsavlagringar härstammar från inlandsisens avsmältning. Nissans meandrande lopp i långa avsnitt har skapat en formrik närmiljö med meanderbågar och korvsjöar. Översvämningar har skapat strandängar och mader som i sin tur gynnar ett varierat växt- och djurliv. Sjöar och vattendrag utgör ca 7 % av kommunens yta.

Jord- och skogsbruk

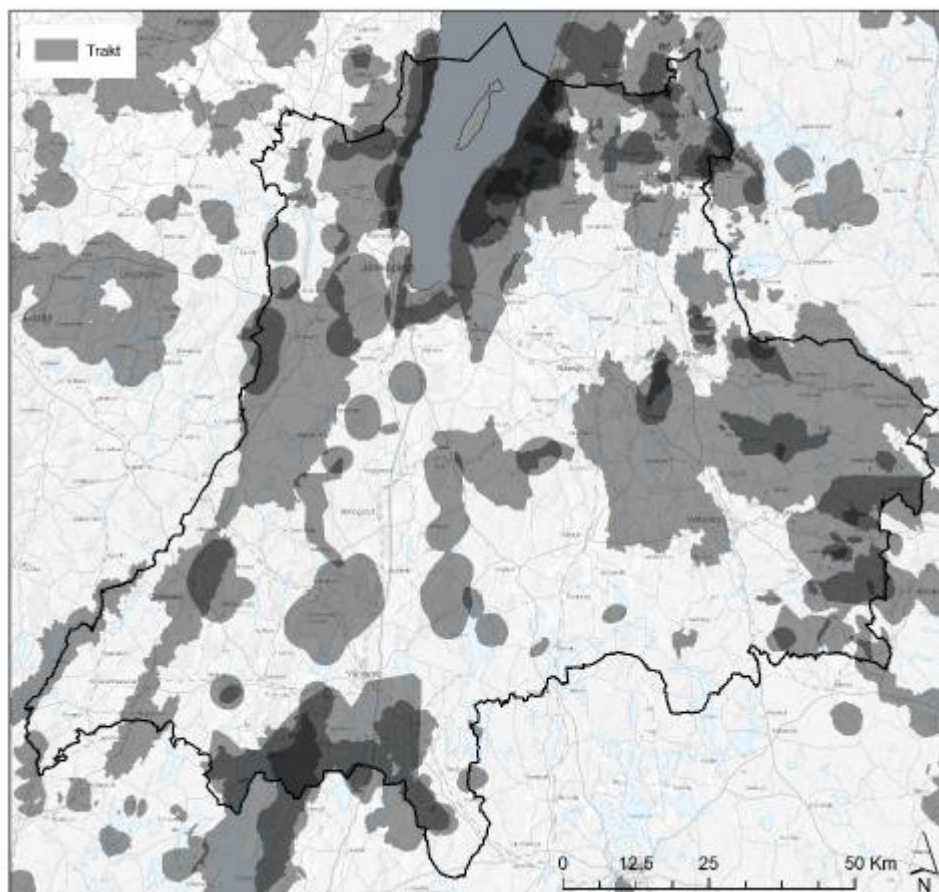
Jord- och skogsbruk är de näringar som allra mest har format naturlandskapet genom århundraden. Jordbruket är fortfarande basen för en levande landsbygd. Det är en sysselsättningskapande näring och producent av livsmedel och energiråvaror. En hållbar utveckling av jordbruket innebär en god ekonomisk utveckling i samklang med miljön och det sociala livet. Det förekommer naturligt både samverkan och konflikt mellan dessa tre dimensioner. Ett exempel är att jordbruket ger ett öppet odlingslandskap samtidigt som det medför en belastning på miljön.

I Gislaveds kommun finns 6 460 ha åkermark (2019) vilket är cirka 6 % av landarealen och 3 138 ha betesmark (2019) vilket är cirka 3 % av landarealen. Åkerarealen har sedan 1981 minskat med drygt 1 000 ha och betesmarken sedan 2003 med ca 80 ha. Huvuddelen av åkerarealen brukas som slätter- och betesvall, cirka 78 %. 16,1 % av åkerarealen brukas ekologiskt vilket är lägre än både länet, 23,1 % och riket 18,7 %.

Skogsbruket omfattar cirka 74 000 ha i kommunen d.v.s. cirka två tredjedelar av landarealen vilket är ungefär samma som i länet som helhet. Cirka 39 400 ha av den produktiva skogsmarken var 2017 certifierad enligt FSC (Forest Stewardship Council).

Biologisk mångfald

Vissa områden hyser hög biologisk mångfald och höga naturvärden, så kallade värdekärnor. Det kan vara värdefulla våtmarker, lövskogar eller ängs- och betesmarker med flera. De kan knytas ihop geografiskt genom närliggande områden av samma typ men som kanske inte har samma höga naturvärden i värdenätverk. De områden där många värdekärnor ansamlas, kallas värdestrakter och har stor betydelse för biologisk mångfald och grönstruktur. Sådana värdestrakter i Gislaveds kommun är de nordligaste delarna av kommunen, Nissans dalgång, Fegenområdet och Bolmenområdet.

Figur 103 Samtliga värdestrakter i Jönköpings län oavsett naturtyp Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Naturvärden i skogen

Nyckelbiotoper är ett skogsområde som på grund av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns, eller kan förväntas finnas, rödlistade arter. De vanligaste nyckelbiotoperna i Gislaveds kommun är ett självföryngrat barrskogsavsnitt där det finns gott om död ved eller en bergbrant med beskuggande träd vid brantens bas. Naturvärden i skogsmark är de områden i skogsmark som inte når upp till nyckelbiotopskvalitet men har så höga naturvärden att de i framtiden kan bli nyckelbiotoper.

Nyckelbiotoper och naturvärden i skogsmark	Antal	Areal, ha
Nyckelbiotoper	205	416
Naturvärden	155	662
Summa	360	1 078

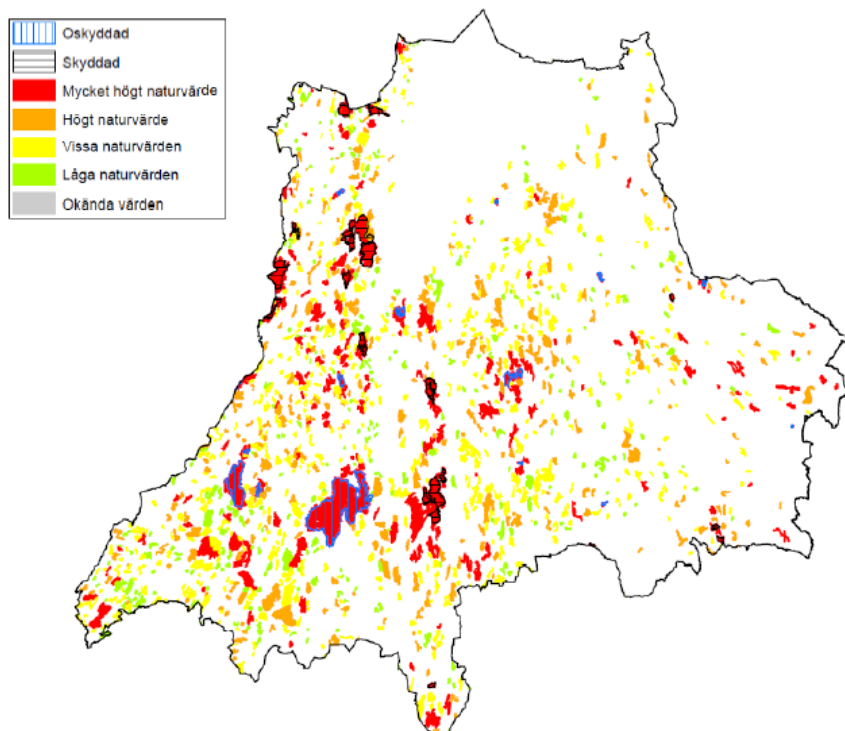
Figur 104 Antal nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden, antal och areal. Källa: SCB.

Våtmarker

Den naturgeografiska benämningen på Gislaveds kommun med omnejd är ”Sydsvenska höglandet och Smålandsterrängens myrrika västsida” vilket antyder våtmarkernas omfattning i regionen.

Våtmarkerna har en rad ekologiskt viktiga funktioner. De fungerar som reningsverk där stora kvävemängder i vattendrag omvandlas till luftkväve. Våtmarkerna är också flödesutjämnare som fylls under höga nederbördsperioder och töms sedan sakta när det slutat regna. Detta medför att vattennivåerna nedströms inte stiger och sjunker lika snabbt. Våtmarker är en mycket mångformig naturföreteelse med många olika biotoper och stor variation i öppenhet, fuktighet, näringsförhållanden och artsammansättning. De är nödvändiga livsmiljöer för ett stort antal växt- och djurarter och fungerar som uppväxt- och födoområden för bland annat grodor och fåglar. Dessutom utnyttjar många andra djur våtmarkerna för föda och skydd.

Trots att en stor del av kommunens areal, 19 %, utgörs av våtmarker så är det få våtmarker som är helt opåverkade. Strävan att bryta ny odlingsmark, att nyttja torven till bränsle eller jordförbättringsmedel, eller att omvandla våtmarken till skogsmark eller industrimark har betytt att många mossar bär spår av såväl äldre tiders ingrepp såväl som det moderna samhällets påverkan. I en äldre inventering av våtmarker större än 10 ha av Naturvårdsverket var endast 1,4 % av totalarealen 19 314 ha i Gislaveds kommun orörd. Det helt dominerande ingreppet i våtmarkerna var dikningsåtgärder för att öka skogsproduktion. Dikningarna har fått till följd att våtmarkernas vattenhållande förmåga har minskat, vilket i sin tur kan resultera i att översvämningseffekter vid kraftiga regn förvärras nerströms. Utdikning av våtmarker resulterar även i att den i torven en gång lagrade koldioxiden släpps ut igen.

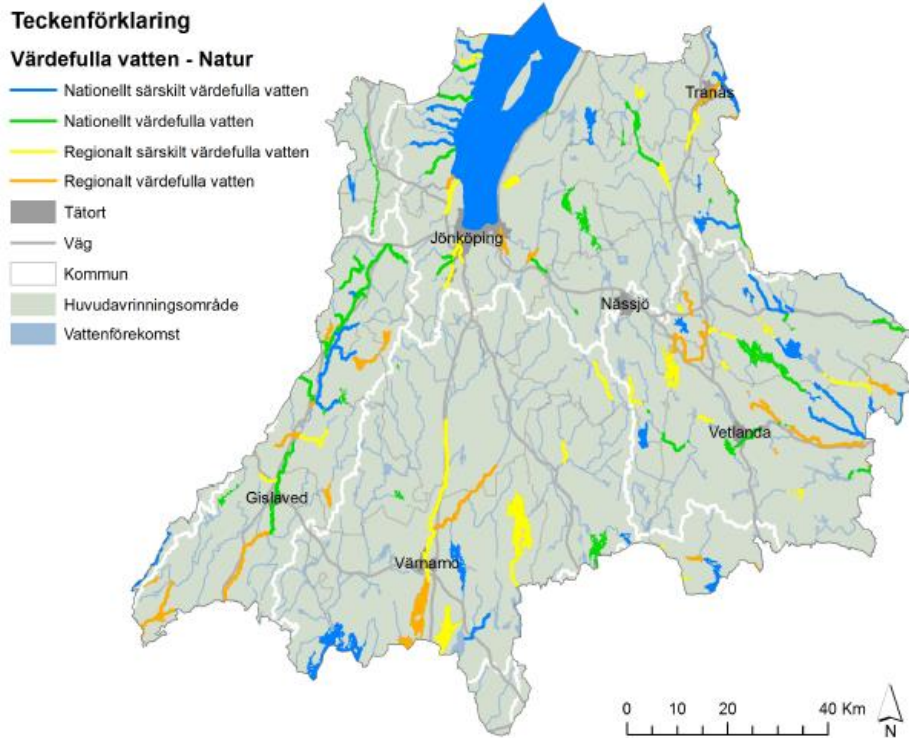

Figur 105 Våtmarker i Jönköpings län Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

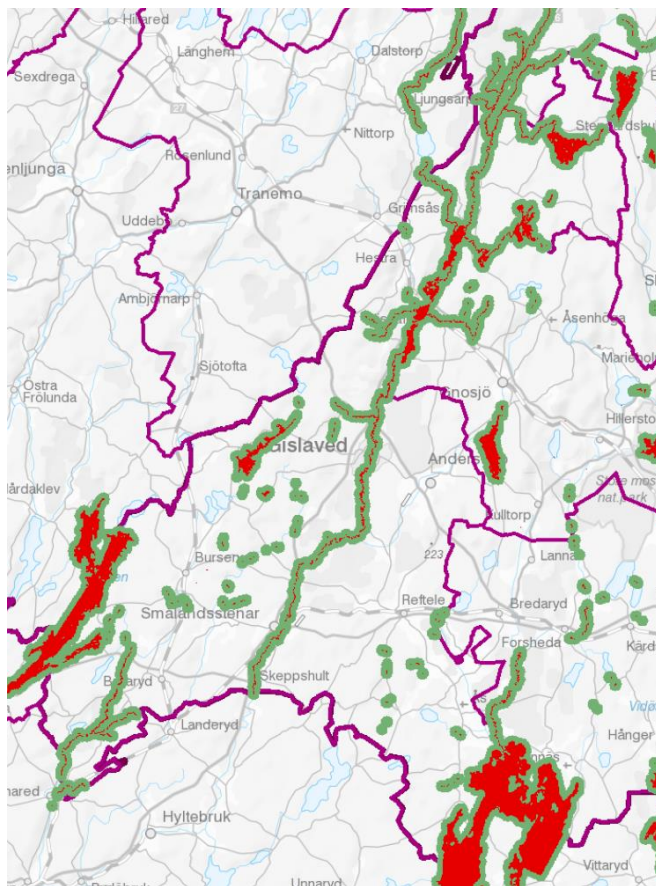
Naturvårdsverkets inventering visade en fortsatt förekomst av mycket stora naturvärden bland våtmarker i kommunen. Ett trettiotal våtmarker bedömdes fortfarande ha mycket höga naturvärden, klass I. Inventeringen genomfördes på 1980-talet med viss uppföljning under 1990-talet men har fortfarande viss relevans. Från cirka 1990 och framåt har möjligheterna till nydikning kraftigt beskurits och våtmarker i naturvärdesklass I och II har skyddats från exploaterande ingrepp.

Naturvärden i vatten

Trots att sjöar och vattendrag är kraftigt påverkade i Gislaveds kommun är samtidigt höga naturvärden knutna till kommunens vatten. Det gäller både några av de större sjöarna och vattendragen som Fegen, Bolmen och Nissan men också en rad mindre vattendrag som fortfarande hyser höga biologiska värden. Naturvärdena är så höga att de i flera fall bedöms vara nationellt värdefulla.

Figur 106 Sjöar och vattendrag med höga naturvärden bildar också strukturer med värdekärnor och värdenätverk viktiga för biologisk mångfald. I Gislaveds kommun bildar sjöar och särskilt vattendrag en omfattande blåstruktur där Nissan utgör "ryggraden" rakt igenom kommunen från norr till söder. Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

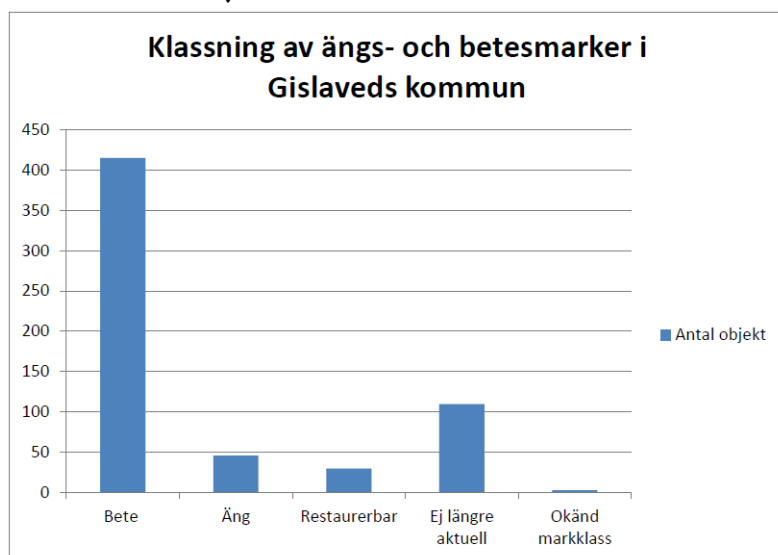

Figur 107 Värdekärnor och värdenätverk för vatten i Gislaveds kommun. Utdrag ur Webbgis för Grön infrastruktur i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Naturvärden i odlingslandskapet

Det kulturpåverkade äldre odlingslandskapet har under århundraden format och gynnat en hävdberoende flora och fauna som idag för en alltmer tynande tillvaro. Ängs- och betesmarker av denna typ kan hysa mycket stora natur- och kulturvärden. Det finns en rad hotade arter som är helt knutna till denna typ av skötsel.

I Gislaveds kommun är denna typ av områden inte så vanligt förekommande som i andra delar av Småland. I Jordbruksverkets ängs- och betesinventering från början av 2000-talet registrerades 604 områden om totalt 920 ha i Gislaveds kommun. De flesta områdena, 415 stycken, eller 75 % av ytan är betesmark medan 46 områden på sammanlagt 15,5 ha utgörs av ängsmark. Nästan en fjärdedel av områdena har sedan en tidigare inventering förlorat så mycket av sina värden att de klassas som restaureringsobjekt eller som ej längre aktuella objekt. Bland ängsmarken finns en stor mängd rödlistade arter av främst kärlväxter och insekter som fjärilar och steklar.

Figur 108 Ängs- och betesmarksinventering, sammanställning av resultat i Gislaveds kommun Källa: Jordbruksverket.

Hotade arter

Många växt- och djurarter är idag hotade, bland annat som en effekt av markanvändningen inom jord- och skogsbruket, men också genom försurning, övergödning, och miljögifter. I stor utsträckning hotas arterna av att naturtyper förändras eller försvinner. Hotade arter registrerade i ArtDatabankens hotartsregister i så kallade "rödlistor". I Gislaveds kommun har fler än 175 rödlistade arter observerats. Bland dessa ingår ett trettioåtal kärlväxter, en handfull mossor, ett tjugotal lavar, ett tiotal svampar, en ödleart, ett sjuttioåtal fåglar och drygt trettio evertebrater (småkryp). Bland de akut hotade arterna återfinns ål, flodkräfta och västlig gyttelav. Exempel på starkt hotade arter som noterats i kommunen är mosippa, fältgentiana, vityxne, flodpärlmussla, råglosta, krypfloka och svarthalsad dopping.

För att skydda och bevara arter som är särskilt hotade tas speciella åtgärdsprogram fram. Bland de arter som är särskilt hotade och aktuella för åtgärdsprogram i Gislaveds kommun återfinns bland annat kornknarr och dubbelbeckasin bland fåglarna, sandödlan bland kräldjuren, flodpärlmussla bland blötdjuren och fältgentiana, klockgentiana, mosippa, skaftslamkrypa och vityxne bland kärlväxterna. Sandödlan har en särskild ställning genom att den har utsetts som Gislaveds kommuns särskilda ansvarsart.

Skyddad natur

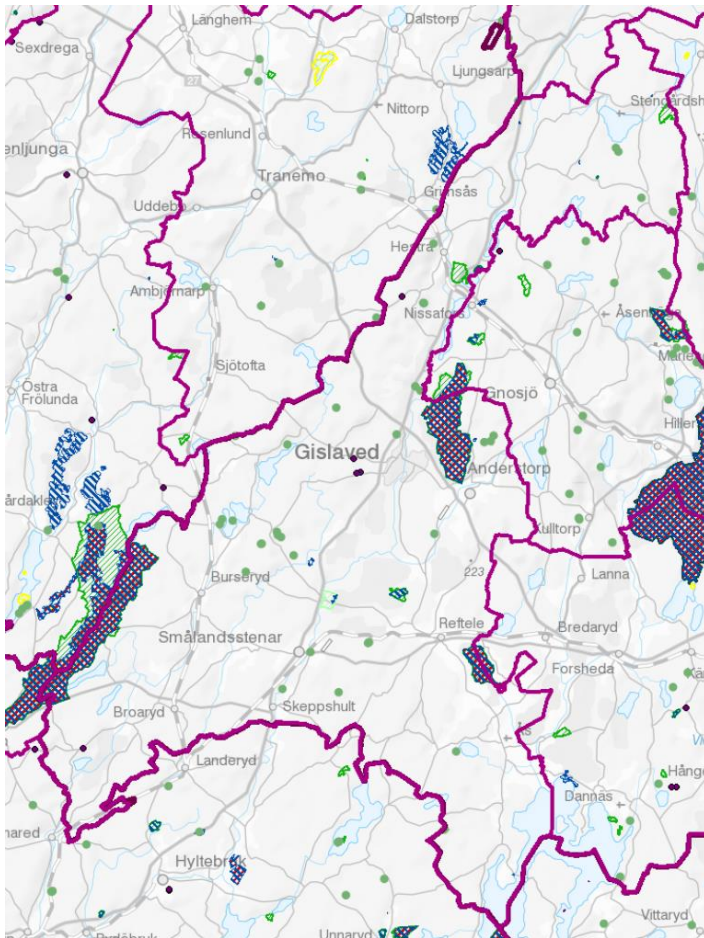
Värdefulla naturområden kan skyddas med stöd av tvingande lagstiftning och genom frivilliga åtaganden. Genom miljöbalkens områdesskydd i form av naturreservat eller biotopskydd fastläggs ett mycket starkt skydd för ett naturområde. Frivilligt skydd kan ta form av att markägare träffar avtal med myndigheter att mot ersättning sköta markområden på ett visst sätt. Det kan också ske genom olika stödformer som jordbrukets miljöstöd eller genom frivilliga avsättningar vid certifiering av skogsbruket. Markområden kan också skyddas med hjälp av riktlinjer och planbestämmelser och inom den fysiska planeringen.

I Gislaveds kommun finns skyddade områden i form av Natura 2000- områden, EU:s nätverk av värdefull natur, riksintressen för naturvård, naturreservat och biotopskydd. Flera av dessa överlappar varandra. Natura-2000-områden har ett eget skydd som särskilt bevarandeområde eller särskilt skyddsområde enligt miljöbalken samtidigt som flera av områdena också är naturreservat eller biotopskyddsområde eller ingår i ett riksintresse. Riksintressen för naturvården är värdefulla ur ett nationellt perspektiv och väger tyngre än andra intressen vid avvägningar i den fysiska planeringen. Naturreservat och biotopskydd är områdesskydd enligt miljöbalken och används för att bevara biologisk mångfald, värdefull naturmiljöer eller skyddsvärda arter.

Skyddad natur i Gislaveds kommun		
Skyddsform	Antal	Areal, ha
Riksintresse naturvård	15	2 735
Natura 2000	16	4 367
Naturreservat	10	4 417
Biotopskydd	33	72

Figur 109 Skyddad natur per kommun 2019-12-31 Källa: SCB 2020.

Skyddad natur i form av naturreservat och biotopskydd omfattar 3,6 % av kommunens yta.

Figur 110 Skyddade naturområden i Gislaveds kommun. Utdrag ur Webbgis för Grön infrastruktur i Jönköpings län.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kallas naturens gratistjänster, alla de produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Några är självklara: vi får dricksvatten och spannmål och trävirke från skogen. Naturen bidrar också med luftrening, pollinering och klimatreglering likväl som med friluftsliv, hälsa och turism. De mest grundläggande ekosystemtjänsterna är de som behövs för att andra ekosystemtjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och vattnets kretslopp. Ekosystemtjänster är grunden i människans livskvalitet och välfärd. Därför är det angeläget göra dem synliga i samhällsbeslut i syfte att säkerställa deras funktion.

Referenser

Abrahamsson, Hans. (2016). *Vår tids stora samhällsömdaning*. Stockholm: Sveriges kommuner och Landsting.

Barnombudsmannen, *barn som blivit lagförda för brott*. Hämtad den 2020-05-06 från

https://max18.barnombudsmannen.se/statistiklabbet/?iid=4_8#1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0/?tab=0

Barnombudsmannen. (2018). *Statistik om barn och unga*. Hämtad 2020-08-04 från

<https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/>

Barnombudsmannen (2018) *Barn i ekonomisk utsatthet* Hämtad den 2019-11-10 från

https://max18.barnombudsmannen.se/statistiklabbet/?iid=2_1#2014-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/2/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/3/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/4/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/6/gender/both/sub-indicator/0/?tab=table

Brundtland, G (1987). *Our Common Future: Report of the 1987 World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press.

Brå (2008) *Så mäter man trygghet*. Hämtad den 2016-07-13 från <https://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2008-10-08-sa-mater-man-trygghet.html#>

BRÅ, 2019. *Nationella trygghetsundersökningen 2019*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

BRÅ, 2020. *Våld i nära relationer*. Hämtad 2020-08-04 från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

BRÅ, 2020. *Anmälda brott*. Hämtad 2020-08-04 från <https://bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html>

FN (2016) *Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. Report on the World Social Situation 2016*. New York: UN. <http://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf> (Hämtad 2020-02-12).

Folkhälsomyndigheten (2018). *Vad är social hållbarhet för oss?* Hämtad den 2019-09-12 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/> [2019-02-19]

Folkhälsomyndigheten 2015 *Utbildningsnivå och hälsa - hur de hänger ihop*
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf>

Folkhälsoenkät ung (2017) Region Jönköpings län

Förpacknings och tidningsinsamlingen, FTI, 2020. Insamlingsstatistik. <https://www.ftiab.se/179.html>

Försäkringskassan (2019). *Ohälsotal*. Hämtad den 2020-05-05 från <https://www.forsakringskassan.se/statistik/sjuk/ohalsomatt>

Försäkringskassan (2017) *Psykisk ohälsa, korta analyser 2017:1*. Försäkringskassan: Avdelningen för analys och prognos Hämtad den 2019-11-10 från <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/d57be02c-46dc-4079-b68d-760739441f11/korta-analyser-2017-1.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Gislavedshus, 2019. Årsredovisning. <https://www.gislavedshus.se/media/79944/gislavedshus-arsredovisning-2019-low.pdf>

Gislaveds kommun, 2014. *Bredbandsstrategi med mål för Gislaveds kommun 2014-2020*

Gislaveds kommun, 2016, ÖP16. Från ÖP-underlag mötesplatser, s.6-7
<https://www.gislaved.se/download/18.28eced9915313e04ef883f7/1457080836772/M%C3%B6tesplatser%2020160119.pdf>

Gislaveds kommun, 2016, ÖP16. Från ÖP-underlag Natur, naturresurser och friluftsliv.
<https://www.gislaved.se/download/18.28eced9915313e04ef883fa/1457080866070/Natur%20Naturresurser%20Friluftsliv%2020141216.pdf>

Gislaveds kommun. 2018. *Miljöbokslut*. <https://www.gislaved.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsutveckling-och-hallbarhet/klimat-miljo-och-hallbarhet/miljobokslut> (Hämtad 2020-02-05).

Gislaveds kommun, 2019 *Utblick 2020 och framåt - hela kommunen* <https://www.gislaved.se/kommun-och-politik/kommunfakta/planering-och-uppfoljning> Hämtad 2020-02-05

Gislaveds kommun, 2020. Avfallsstatistik 2019. Tekniska Förvaltningen.

Göteborgs stad. (2014). *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Göteborg: Göteborgs stad.

Kolada, (2018). *Anmälda våldsbrott* Hämtad 2020-05-06 från <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=60361&years=30195,30194,30193,30192,30191&municipals=16595,16597,82304&rows=municipal,kpi&visualization=line-chart>

Kolada, *Öppna jämförelser i äldreomsorgen (2018)*. Hämtad 2020-05-06 från https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16595&tab_id=84176

Kolada 2017, *förvärvsarbetande invånare* Hämtad den 2019-11-10 från <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=38932&years=30196,30195,30194&municipals=16595&rows=municipal,kpi&visualization=bar-chart>

Kolada, 2020. *Kommunmottagna i flyktingmottagandet med uppehållstillstånd, antal/1000 inv* <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=123333&years=30196,30195,30194&municipals=16595&rows=municipal,kpi&visualization=bar-chart> (Hämtad 2020-22-06)

Jordbruksverkets statistikdatabas, JO0104B2. Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Jordbruksverkets statistikdatabas, JO0104B7 Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Jordbruksverkets statistikdatabas;JO0104C3, Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2018. *Grön handlingsplan, del B Nulägesbeskrivning, Meddelande 2018:2.*

<https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/tjanster/publikationer/2018/201821-gron-handlingsplan.html>

Länsstyrelsen i Jönköpings län. (2019). *En aktuell översiktsplan, Vägledning för översiktsplanering med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen, Jönköpings län 2019 nr 2019:01*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d5691bea8/1569507843800/2019-01%20En%20aktuell%20C3%B6versiktsplan.pdf> Hämtad 2020-02-05

Länsstyrelserna, 2019. *Körsträckedata*. Hämtad: 2020-07-29 <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/korstrackor-och-bransleforbrukning/Pages/default.aspx>

MUCF, 2018. *Fokus 18 - Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige* - <https://www.mucl.se/publikationer/fokus-18-vilka-ska-med>

Naturvårdsverket 2019 Emissionsdatabas konsumtion . <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/>

Naturvårdsverket, 2020. *Fakta om klimat*. Hämtad 2020-08-04 <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/>

Näringsdepartementet. 2016. *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*. Diarienummer: NN2016/08008/D. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/12/sverige-helt-uppkopplat-2025--en-bredbandsstrategi/>

Post och telestyrelsen, 2020 <http://bredbandskartan.se/>

Post och Telestyrelsen. 2018. *Statistik*. <https://statistik.pts.se/mobiltaeckning-och-bredband/statistik/> (Hämtad 2020-02-05).

Ramböll, 2012. *Detaljerad översvämningskartering Anderstorpsån, Gislaveds kommun*.

Regeringen (2018a) Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation, Ku18:03. Stockholm: Elanders Sverige AB. Hämtad den 2020-02-12 från <https://www.regeringen.se/49feff/contentassets/a29a07890ec24acd900f5156fbf45f08/regeringens-langsiktiga-strategi-for-att-minska-och-motverka-segregation.pdf>

Regeringskansliet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/60a67ba0ec8a4f27b04cc4098fa6f9fa/handlingsplan-agenda-2030.pdf> [2019-02-19]

Röda korset. *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://www.redcross.se/skolsajten/teman-och-gymnasiearbete/hallbar-utveckling/> [2019-02-19]

Region Jönköpings län, 2018. *Regional Transportplan Jönköpings län 2018-2029*.

<https://utveckling.rjl.se/globalassets/utveckling-i-jonkopings-lan/strategier-och-handlingsplaner/regional-transportplan/regional-transportplan-jonkopings-lan-2018-20292.pdf>

Region Jönköpings län, 2019 *Regionalt serviceprogram*. <https://utveckling.rjl.se/strategier--handlingsplaner/regionalt-serviceprogram/>

Region Jönköpings län. 2020. *Digitalisering och bredband*. <https://utveckling.rjl.se/hur-gar-det/digitalisering-och-bredband/?accordionAnchor=1981> Hämtad 2020-02-05

RUS – Länsstyrelserna i samverkan, 2020. *Nationella emissionsdatabasen, utsläppstatistik tom 2018*.

<http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>

SCB a, 2017 *Låg ekonomisk standard bland utrikesfödda* Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Vanligare-med-lag-ekonomisk-standard-bland-utrikes-fodda/>

SCB b, 2017 *Att mäta fattigdom* Hämtad den 2020-02-06 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Att-mata-fattigdom/>

SCB 2018 *Utbildningsnivå* Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sok/Index?PageTypes=F%C3%A4rdiga+tabeller+och+diagram&Date=Anytime&Sort=relevance&Query=Utbildningsniv%C3%A5&Page=1&Tab=scb&Exact=False>

SCB 2018 *Valdeltagande i Sverige* Hämtad den 2019-10-21 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/>

SCB 2018a. *Återstående medellivslängd för 0-åringar efter region och kön. År 1998-2002 - 2015-2019*. Hämtad 2020-06-11

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101I/Medellivsl/table/tableViewLayoutI/

SCB 2018b. *Andel hushåll efter boendeform och kommun den 31 december 2018*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-boende/> (Hämtad 2020-06-11)

SCB 2018c. *Antal och andel hushåll samt personer efter region, hushållsstorlek, tabellinnehåll och år*.

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101S/HushallT03/table/tableViewLayoutI/?rxid=255aa018-8bc1-4417-9c53-2c1f0bc14bf3 (Hämtad 2020-06-11)

SCB, 2019a. *Inrikes och utrikes födda efter region, ålder och kön. År 2000 - 2019*

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101E/InrUtrFoddaRegAIK/on/ (Hämtad 2020-06-11).

SCB 2019b Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), folkmängd och landareal efter region och kön. År 1991 – 2019

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout/ (Hämtad 2020-06-11)

SCB 2019c *Medelpriser på småhus för permanentboende 2018 per kommun.* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/fastighetspriser-och-lagfarter/fastighetspriser-och-lagfarter/pong/tabell-och-diagram/kommunstatistik/medelpriser-pa-smahus-for-permanentboende-per-kommun/> (Hämtad 2020-06-11).

SCB 2019 medellivslängd Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/demografisk-analys/pong/tabell-och-diagram/livslangd/aterstaende-medellivslangd-vid-30-ars-alder-efter-utbildningsniva/>

SCB 2020a. Befolkningsstatistik. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/> (Hämtad 2020-06-11).

SCBb 2020b Kommuner i siffror. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/#?region1=0662&region2=> (Hämtad 2020-06-11).

SCB, 2020. *Medborgarundersökning* Hämtad den 2020-03-19 från http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_ME_ME0003/MedborgarenA

SCB, 2020. Skyddad natur per kommun, MI0603. <https://www.scb.se/mi0603>

Skolverket 2017 *Stora skillnader i gymnasiebehörighet mellan elevgrupper* Hämtad den 2019-09-19 från <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2017-09-28-stora-skillnader-i-gymnasiebehorighet-mellan-elevgrupper>

SMHI, 2020. *Länsvisa klimatanalyser.* Hämtad 2020-08-04 från <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/lansanalyser/jokoping/annual-avg-temp>

Socialstyrelsen (2020a) Hämtad 2020-06-30 <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/ekonomiskt-bistand/>

Socialstyrelsen (2020b) Hämtad 2020-06-15 <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>

Statisticon, 2018) BEFOLKNINGSPROGNOS 2019-2028 GISLAVEDS KOMMUN Demografisk framskrivning https://www.gislaved.se/download/18.19da7c3e16abea5e45d184e9/1558603487092/Gislaved_Kommunprognos_Demografisk_framskrivning_20190313.pdf Hämtad 2020-02-05

Statisticon, 2018. Delområdespronos 2019-2028 Gislaveds kommun. https://www.gislaved.se/download/18.19da7c3e16abea5e45d184e8/1558603474977/Delomr%C3%A5despronos_Gislaved_20190401.pdf

Svenskt Näringsliv a <https://www.foretagsklimat.se/badges/1> (hämtad 2020-01-28)

Svenskt Näringsliv <https://www.foretagsklimat.se/gislaved/statistik> (hämtad 2020-01-28)

Svensk Solenergi, 2020. Solcellstoppen 2019. <https://www.svensksolenergi.se/upload/nyheter/nyheter-2020/Solcellstoppen-kommuner-alfabetisk-april2020.pdf>

SVT. (2020). Så dyra är husen i din kommun. Hämtad 2020-05-19 <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/har-ar-husen-dyrast-i-jonkopings-lan>

SWECO. (2018). Sveriges nya geografi 2018. Hämtad 2020-08-04 <https://www.sweco.se/vart-erbjudande/projekt/sveriges-nya-geografi/>

SWECO. 2020, Luftkvalitetskontroll i Jönköpings län. <http://www.luftvardsforbundet.se/SiteCollectionDocuments/sv/Samverkansomr%c3%a5de/Ber%c3%a4kningar/2020/Rapportering%20av%20modellber%c3%a4kning%20-%20j%c3%b6nk%c3%b6pings%20L%c3%a4n%202019.pdf>

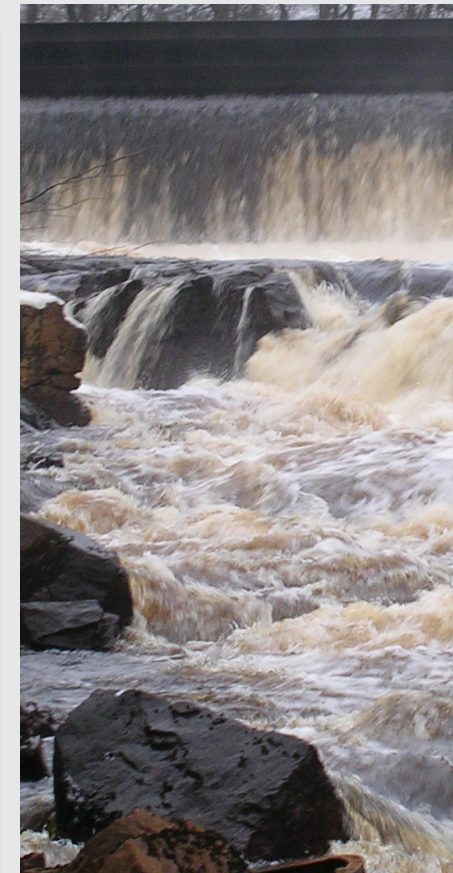
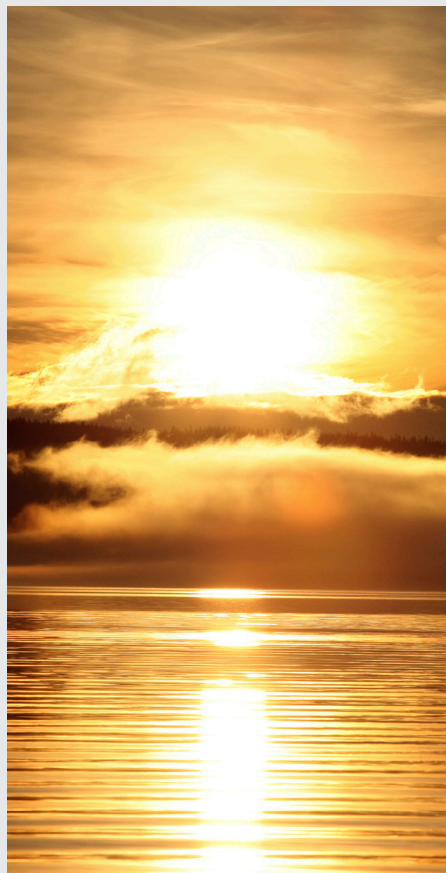
Region Jönköpings län. (2014). *Regionalt serviceprogram 2014-2020*.

Tillväxtverket 2018 – Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service - <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2018/2018-04-18-tillganglighet-till-kommersiell-och-offentlig-service-2018.html> (Hämtad 20200131).

Valmyndighetens valpresentation <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/kommun/06/62/index.html> och <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/K/kommun/06/62/index.html> hämtade 2020-02-05

Vatteninformationssystem Sverige VISS, 2020. Vattenkartan. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>

Vatteninformationssystem Sverige VISS, 2020 Områdesstatistik. <https://viss.lansstyrelsen.se/Search.aspx?searchType=Areas>

KLIMATSTRATEGI
GISLAVEDS KOMMUN

INNEHÅLL

INLEDNING.....	3
MÅL & RIKTLINJER INOM KLIMATOMRÅDET	4
Internationella mål	4
Nationella mål.....	5
Regionala mål.....	6
KOMMUNENS MÖJLIGHET ATT PÅVERKA UTVECKLINGEN INOM KLIMATOMRÅDET.....	7
KOMMUNENS FÖRUTSÄTTNINGAR.....	9
Koldioxidutsläpp.....	10
Energi.....	11
POTENTIAL ATT MINSKA UTSLÄPPEN.....	12
UTGÅNGSPUNKTER I KLIMATSTRATEGIARBETET 14	
Fem strategiska utgångspunkter	16
MÅL FÖR KLIMATARBETET PÅ LOKAL NIVÅ	17
Vision och klimatmål för Gislaveds kommun.....	17
ÅTGÄRDER & UPPFÖLJNING.....	19

*Denna strategi har tagits fram på uppdrag av kommunstyrelsen i Gislaveds kommun. **Klimatstrategin behandlar både kommunen som geografiskt område och den kommunala organisationen.** Strategin omfattar tre delar där denna del, strategidelen, kan läsas separat. Den andra delen är ett kunskapsunderlag som innehåller en mer ingående redogörelse för klimatförändringarnas orsaker och effekter, samt en mer komplett nulägesredovisning för Gislaveds kommuns energianvändning och klimatpåverkan. Den tredje delen är en åtgärdsplan över en treårsperiod. Klimatstrategin för Gislaveds kommun är antagen av kommunfullmäktige den 18 september 2008.*

Arbetet med klimatstrategin har bedrivits genom en arbetsgrupp bestående av; Bengt-Göran Ericsson, projektledare, Malin Johansson, projektsekreterare, Jan-Åke Hultkvist, representant från fastighetsförvaltningen, Maria Grauers, representant från tekniska förvaltningen, Anders Simfors, representant från bygg- och miljöförvaltningen, Anders Axelsson, representant från Gislaved Energi, Stanley Guldmyr, representant från Gislavedshus. Ett samarbete har även skett med Energikontor Sydost genom projektet REKLIM.

Ledningsgrupp för arbetet har varit kommunstyrelsens arbetsutskott; Niclas Palmgren (m), Marie Johansson (s), Carina Johansson (c), Bo Kärreskog (s), Börje Malmborg (kd), Margareta Lindgren (s), Ann-Cathrine André (fp).

INLEDNING

Världens klimat har under de senaste 150 åren förändrats. Media rapporterar dagligen om klimatförändringarnas orsaker och effekter. På sikt hotar en mer instabil vädersituation att ge ökade nederbördsmängder i Sverige, med översvämningar som följd. Ett mildare klimat innebär även en spridning av växt- och djurarter längre norrut och allt högre upp i fjälltrakterna. Denna process hotar i sin tur att tränga undan många av de sällsynta arter som lever där idag. På internationell nivå väntas landområden att ödeläggas av översvämningar och torka.

Idag är de flesta forskare överens om att den viktigaste orsaken bakom klimatförändringen är utsläpp av växthusgaser från mänskliga verksamheter. Med växthusgaser menas gaser i atmosfären som bidrar till en högre medeltemperatur vid jordytan genom att dämpa återutstrålning av värmen från solen. Utsläppen domineras av koldioxid från den storskaliga förbränningen av fossila bränslen så som olja, naturgas och kol. För att minska dessa utsläpp krävs omfattande förändringar i samhället, både när det gäller systemstrukturer och när det kommer till hur människor beter sig i sin vardag. Det bedrivs idag ett omfattande arbeten av FN, EU och den svenska regeringen för att ställa om energisystemen i stort. På lokal nivå har kommunen en viktig roll att nå ut till medborgarna och att planera den egna verksamheten på ett långsiktigt hållbart sätt.

Kommunstyrelsen i Gislaveds kommun tog i mars år 2007 beslutet att ta fram en klimatstrategi. Genom upprättandet av en handlingsplan med åtgärder inom klimatområdet ska ett helhetsgrepp kopplas kring utsläppen av klimatpåverkande gaser, orsakad av människan, från källor inom Gislaveds kommuns geografiska område. Strategin syftar till att utifrån en inventering av befintliga utsläpp sätta upp mål och formulera åtgärder utifrån de lokala förutsättningarna som på ett effektivt sätt minskar bidraget till växthuseffekten, både för kommunen som geografiskt område och för den kommunala verksamheten. Inventeringen av utsläppskällor baseras primärt på Statistiska centralbyråns (SCB) energibalans och nyckeltal som sammanställts för samtliga svenska kommuner, kompletterat med egna inventeringar. En översiktlig analys av möjligheterna att minska utsläppen och strategiska ställningstaganden ligger sedan till grund för mål och åtgärder i klimatstrategin.

Fakta om växthusgaserna

Koldioxid (CO₂) är den viktigaste växthusgasen då den står för 80 % av det totala svenska bidraget till växthuseffekten. Koldioxid bildas vid all typ av förbränning men det är vid förbränning av fossila bränslen som det skapas ett nettobidrag till atmosfären, detta eftersom fossila bränslen inte ombildas i den takt som uttag sker.

Metan (CH₄) uppstår naturligt i våtmarker och i idisslande djurs tarmkanaler. Människan bidrar till metanutsläpp framförallt genom jordbruket, deponering av organiskt avfall och småskalig vedeldning. Metan står för ca 9 % av det svenska bidraget till växthuseffekten.

Dikväveoxid (N₂O, lustgas) uppstår vid förbränningsprocesser, vid katalysatorisk rening av bilavgaser samt vid användning av gödsel i jordbruket och naturligt av bakterier i marken. Gasen står för sammanlagt 10 % av Sveriges bidrag till växthuseffekten.

Fluorföreningar (HFC, FC, SF₆). Tillsammans står fluorföreningarna för ca 1 % av det svenska bidraget till växthuseffekten. Fluorkolväten (HFC) liknar freoner men saknar klor och påverkar därmed inte ozonskiktet. HFC Används som köldmedium där de i hög utsträckning ersatt freoner. Fluorkarboner (FC) släpps ut vid aluminiumtillverkning och används även i elektronisk industri. Svavelhexafluorid (SF₆) används främst i elektronisk industri.

Omräkningsfaktorer

De sex gaserna är olika starka växthusgaser och bidrar därför olika mycket till klimatförändringarna per kg utsläppt gas. För att kunna jämföra utsläppens klimatpåverkan räknas de ofta om till koldioxidekvivalenter. Omräkningsfaktorn kallas GWP (Global Warming Potential) och anger påverkan i förhållande till koldioxid. Utsläpp av 1 kg metan, som har GWP-faktor 21, bidrar lika mycket till växthuseffekten som ett utsläpp av 21 kg koldioxid.

Växthusgas	GWP-faktor
Koldioxid (CO ₂)	1
Metan (CH ₄)	21
Dikväveoxid (N ₂ O)	310
HFC	1 300
FC	6 500
SF ₆	23 900

MÅL & RIKTLINJER INOM KLIMATOMRÅDET

Kommunens arbete med klimatfrågan påverkas i hög grad av beslut som fattas på högre nivå. Internationella överenskommelser och svenska miljömål sätter upp ramar för klimatarbetet även på lokal nivå. I detta kapitel följer därför en genomgång av de viktigaste avtalen och målformuleringarna inom klimatområdet.

Generellt kan sägas att Kyotoprotokollet är det avtal som övergripande styr de politiska ambitionerna inom klimatområdet. I Sveriges fall har sedan målsättningarna för utsläppsminskningar höjts när avtalet brutits ner på nationell- och regional nivå.

Internationella mål

Sverige har godkänt FN: s ramkonvention från 1992 om klimatförändring (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC). Målet i ramkonventionen är att stabilisera halten av växthusgaser i atmosfären på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir större än vad det naturliga systemet kan hantera. Till konventionen hör det så kallade Kyotoprotokollet.

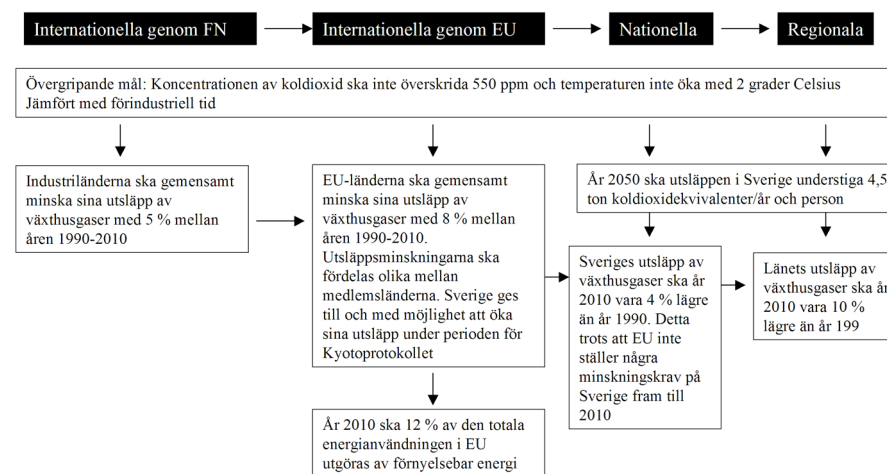
Enligt Kyotoprotokollet ska industriländerna gemensamt minska sina utsläpp av växthusgaser med ca 5 % fram till år 2010 jämfört med år 1990. Minskningen beräknas på ett medelvärde för åren 2008-2012. Perioden fram till 2013 då Kyotoprotokollet löper ut är den första av flera perioder där FN: s medlemsländer åtar sig att åstadkomma förbättringar inom klimatområdet. År 2007 träffades FN: s medlemsländer på Bali för att diskutera åtaganden inför perioden efter Kyoto. Resultatet av förhandlingarna var att de deltagande länderna enades om en inriktning för åtgärderna, men inte om några absoluta utsläppsminskningar inför kommande period.

EU-länderna är överens om att utsläppen i den Europeiska unionen ska minska med 8 % fram till perioden 2008 – 2012 och att utsläppsminskningarna ska fördelas olika mellan EU: s medlemsländer. Som ett lång-

siktigt klimatmål har även satts att temperaturen inte ska öka med mer än 2 grader Celsius jämfört med förindustriell nivå och att koldioxidkoncentrationen i atmosfären ska stabiliseras under 550 ppm (parts per million). Överenskommet är också att år 2010 ska 12 % av den totala energianvändningen i EU utgöras av förnyelsebar energi. Dessutom ska subventionerna till de fossila bränslena fasas ut.

Vid ett möte under våren 2007 fastslog Europeiska rådet EU: s utgångspunkter inför förhandlingarna på Bali om det nya internationella avtalet. EU: s ställningstagande är att industriländerna bör minska sina utsläpp av växthusgaser med 30 procent till år 2020 jämfört med 1990 års nivåer. Fram till 2050 bör minskningen vara 60-80 procent. Till skillnad från

Mål inom klimatområdet

Figur 1. Förenklad bild över huvudsakliga mål och överenskommelser inom klimatområdet på internationell, nationell och regional nivå.

Kyotoprotokollet bör även ekonomiskt mer avancerade utvecklingsländer i viss mån bidra till utsläppsminskningarna. Om inte andra länder sluter upp bakom 30-procentsmålet i ett nytt klimatavtal åtar sig EU ensidigt att minska sina utsläpp med minst 20 procent till år 2020. EU har också satt som mål att 20 % av energikonsumtionen ska komma från förnyelsebara energikällor, och att biodrivmedlets andel ska uppgå till 10 % av EU-ländernas totala drivmedelskonsumtion.

Nationella mål

Den svenska riksdagen har antagit 16 miljö kvalitetsmål, varav ett, ”Begränsad klimatpåverkan”, behandlar mänsklig påverkan på klimatet. Det övergripande målet är formulerat; ”Den sammanlagda halten i atmosfären av växthusgaserna koldioxid (CO₂), metan (CH₄), dikväveoxid (N₂O), svavelhexafluorid (SF₆), fluorkarboner (FC) och fluorkolväten (HFC), räknat som koldioxidekvivalenter, stabiliseras på en nivå lägre än 550 ppm (parts per million)”.

Som ett delmål till det övergripande klimatmålet ska de svenska utsläppen av växthusgaser vara minst 4 % lägre år 2010 än år 1990 (räknat som ett medelvärde för perioden 2008-2012). Utsläppen ska räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna. Vad gäller koldioxid är det endast fossil koldioxid som avses. Delmålet ska uppnås utan kompensation för upptag i kolsänkor eller genom flexibla mekanismer. En kolsänka är t.ex. hav och skog som upptar koldioxid från luften och flexibla mekanismer är åtgärder som kompletterar utsläppsminskande med insatser i andra länder och som sedan det land som genomför dem får sig tillgodoräknat. År 2050 är inställningen att utsläppen för Sverige sammantaget bör vara lägre än 4,5 ton koldioxidekvivalenter per år och invånare, för att därefter minska ytterligare.

Förutom detta miljömål berör även andra nationella miljömål växthusgasproblematiken, bland annat målet ”God bebyggd miljö”.

Vind är en förnyelsebar energikälla. Etablering av vindkraftverk är därför en möjlig åtgärd som underlättar för att uppnå de internationella kraven på ökad fossilbränslefri energiproduktion.

Foto: Smålandsbilder.se

Regionala mål

Länsstyrelsen i Jönköpings län har fastställt de regionala miljömålen. Det regionala miljömålet ”Begränsad klimatpåverkan” är formulerat precis som det nationella målet. För att nå målen på lång sikt har även ett mål på medellång sikt ställts upp. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser i länet ska vara minst 25 % lägre år 2020 än år 1990. Ett delmål på kortare sikt har också ställts upp. Delmålet innebär att en utsläppsminskning med 10 % ska nås under perioden 2008-2012 jämfört med 1990. Detta delmål ska precis som på nationell nivå nås utan kompensation för så kallade kolsänkor eller handel med utsläppsrätter.

De två åtgärder som är direkt knutna till delmålet har en transportinriktning och gäller miljökrav vid upphandling av transporter och transporttjänster, respektive samleveranser av varor till kommunala förvaltningar. Båda åtgärderna är tidssatta till år 2010 och målgruppen som pekas ut är upphandlare av transporttjänster. Ansvarig för åtgärderna är Länsstyrelsen, kommunerna, statliga verk och landstinget i det första fallet och kommunerna enbart i det andra.

Förutom delmålet som är direkt bundet till målet ”Begränsad klimatpåverkan” finns det även regionala mål inom övriga miljömål som knyter an till klimatfrågan. Bland annat finns det under miljömålet ”God bebyggd miljö” ett delmål som rör planeringsunderlag som formuleras; ”Senast år 2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur energianvändningen ska effektiviseras, för hur förnybara energiresurser ska tas tillvara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft ska främjas”. Åtgärderna för delmålet rör bland annat att länets alla kommuner ska ha aktuella och reviderade energiplaner. Länsstyrelsen ska även ta fram ett planeringsunderlag på regional nivå för vindkraft samt se över möjligheten att starta ett regionalt energikontor.

På transport- och bilanvändningsområdena har Länsstyrelsen satt upp ett delmål om att det år 2010 ska finnas strategier och program för hur samhällsbyggandet och den fysiska planeringen ska förbättra förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter.

Det finns även ett delmål som innebär en minskning av energianvändningen i byggnader. Delmålet ska huvudsakligen uppnås genom en energieffektivisering, men på sikt ska användningen även minskas. Åtgärderna för detta mål är bland annat att kommunerna ska genomföra lokala informationskampanjer riktade till hushåll och näringsliv kring omställnings- och investeringsbidrag på energi- och klimatområdet. Även inom tillståndsprovning och miljötillsyn ska krav ställas på exempelvis energikartläggning avseende energianvändning för processer, uppvärmning och drift av t.ex. ventilation, tryckluft och belysning.

KOMMUNENS MÖJLIGHET ATT PÅVERKA UTVECKLINGEN INOM KLIMATOMRÅDET

Kommunen har begränsade möjligheter att direkt påverka utvecklingen inom klimatområdet. De internationella överenskommelser, EU-direktiv, nationell lagstiftning och andra styrmedel som presenterats i föregående avsnitt påverkar utvecklingen i stort. Utsläppsrätter och gröna elcertifikat är exempel på några av de styrmedel som används på internationell och nationell nivå för att förändra utvecklingen. Men det är viktigt att globala och internationella överenskommelser kombineras med åtaganden som syftar till konkreta åtgärder på nationell, regional och lokal nivå för att få önskvärd effekt.

För att komma tillrätta med problem kring utsläpp av växthusgaser berörs en mängd lokala aktörer. I många fall är även utsläppen av växthusgaser direkt eller indirekt relaterade till individens beteende och konsumtion. För att åstadkomma de förändringar som krävs för att minska påverkan på klimatet behövs därför ett målinriktat och långsiktigt arbete inom samhällets alla områden. Kommunen har en viktig roll i arbetet med detta och stora möjligheter att påverka utvecklingen bland annat genom sitt ansvar för utbildning, planering, information och rådgivning. Den kommunala organisationen har också ett stort ansvar när det gäller att minska utsläppen från den egna verksamheten och när det gäller att underlätta för andra aktörer att minska sina utsläpp. Här följer en presentation av de styrmedel som kommunen kan använda sig av för att åstadkomma förändring i en positiv riktning inom klimatområdet.

Planering

Lokalisering av ny bebyggelse för att möjliggöra nyttjande av kollektivtrafik och centrala uppvärmningssystem är viktiga frågor att beakta i den kommunala fysiska planeringen. Det går inte att direkt styra utvecklingen genom översiktsplaner och detaljplaner men det finns möjlighet att ge en inriktning i framförallt den kommunövergripande översiktsplanen och i den kommunala energiplanen för vilken utveckling av energianvändningen och klimatpåverkan som ses som önskvärd i kommunen.

Lagstiftning och styrmedel

Kommunen har liten eller ingen direkt möjlighet att påverka lagstiftning, bränslepriser och skatter, några av de faktorer som styr vår bränsleanvändning och därmed också våra utsläpp av den viktigaste växthusgasen koldioxid.

Transporternas utsläpp utgör en stor andel av de klimatpåverkande utsläppen både nationellt sett och i Gislaveds kommun. Kostnaden har visat sig vara av avgörande betydelse för den enskilda medborgarens val av bränslen och transportslag. Det kommunen kan göra är att använda ekonomiska styrmedel och incitament som p-avgifter, miljöbilsförmåner och liknande för att påverka utvecklingen lokalt, dessutom kan kommunen underlätta för en utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel.

Att verka för att det finns väl fungerande kollektiva alternativ till bilen i kommunen samt att genom information verka för ett förändrat transportbeteende är andra sätt att påverka kommuninvånarnas resvanor.

Myndighetsutövning

Svensk miljölagstiftning har varit ett framgångsrikt verktyg för att minska industrins miljöpåverkan. På lokal nivå spelar tillståndsgivning och miljötillsyn en betydande roll. Bygg- och miljönämnden ska se till att miljöbalken efterlevs och arbetar därför med prövning och tillsyn av miljöfarlig verksamhet. Kommunen kan vid prövning ställa krav på låga utsläpp av växthusgaser och genom en aktiv tillsynsutövning verka för minskade utsläpp från miljöstörande verksamheter.

Upphandling

Den kommunala organisationen köper genom sina förvaltningar och bolag varje år in varor och tjänster för stora belopp. Som stor kund kan kommunen, inom ramarna för lagen om offentlig upphandling, ställa krav på produkterna ur klimatsynpunkt och därmed styra konsumtionen i en riktning som är klimatvänligare.

Information, utbildning, rådgivning

Information och folkbildning är viktiga delar i arbetet med en hållbar utveckling av samhället. För att uppnå förändrade beteenden är det viktigt att öka kunskapen hos allmänhet och företag om växthuseffektens orsak och verkan.

Skolan har en viktig roll att sprida information kring klimatfrågan. Den miljöundervisning som sker ger eleverna kunskap som även kan få stort genomslag i elevernas hem. Även biblioteken är viktiga informations-spridningskanaler.

Förutom kunskap om effekter på miljön behövs även kunskap om individens möjlighet att minska utsläppen av växthusgaser. Den kommunala organisationen kan även genom förmedling av kunskap kring statliga stöd och bidrag inom energieffektivisering- och uppvärmningsområdena, till kommunens invånare och näringsliv bidra till att åtgärder vidtas i kommunen som påverkar utvecklingen i rätt riktning inom klimatområdet. Exempel på denna typ av bidrag är bidrag för konvertering från direktverkande elvärme och olja till fjärrvärme, värmepump eller biobränsle.

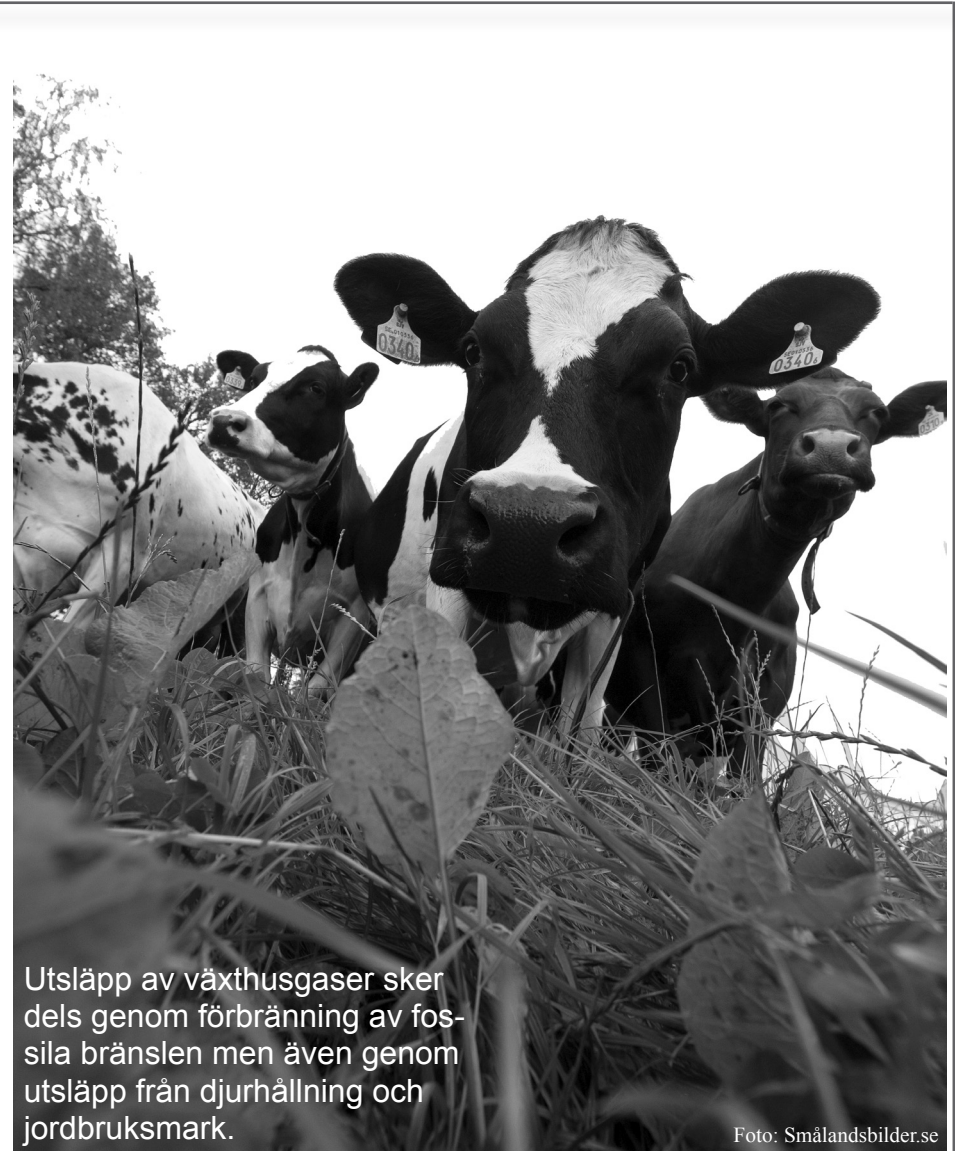

Planering, information & ekonomiska styrmedel skapar förutsättningar för kommunens invånare att göra klimatsmarta val

KOMMUNENS FÖRUTSÄTTNINGAR

Gislaveds kommun är en landsbygdskommun med knappt 30 000 invånare. I kommunen bedrivs tillverkningsindustri till stor del inom plast- och verkstadsindustri. Kommunen består av åtta tätorter av varierande storlek med kringliggande landsbygd. Orterna är spridda över kommunens yta, där Gislaved är den största med sina 10 000 invånare. Genom Gislaveds kommun passerar ett antal större vägar, bland annat väg 26 mellan Halmstad och Jönköping och sedan vidare upp mot Norrland, samt väg 27 mellan Göteborg/Borås och Kalmar/Karlskrona. Även två järnvägssträckningar passerar kommunen, dels Kust till kustbanan med station i Hestra, dels Halmstad-Nässjöbanan med stationer i Smålandsternar och Reftele. Jönköpings länstrafik står för den största delen av kollektivtrafik med buss, men även Västtrafik och Hallandstrafiken trafikerar kommunen.

I Gislaveds kommun sker utsläppen av växthusgaser till största del vid förbränning av fossila bränslen, då koldioxid släpps ut och ger en nettoökning av koldioxid till atmosfären. Utsläpp av växthusgaserna metan och lustgas sker också, om än inte i lika stor omfattning, vid bland annat avfallsupplag, djurhållning och från jordbruksmark och gödselhantering.

Utsläpp av växthusgaser sker dels genom förbränning av fossila bränslen men även genom utsläpp från djurhållning och jordbruksmark.

Foto: Smålandsbilder.se

Koldioxidutsläpp

Uppgifterna om utsläppen av koldioxid i detta avsnitt baseras huvudsakligen på statistik från Statistiska centralbyrån. Utsläppen gäller källor inom Gislaveds kommun som geografiskt område, vilket innebär att utsläpp som orsakas av kommunens invånare på annan geografisk plats genom exempelvis konsumtion, flyg och sjötransporter faller utanför ramarna för klimatstrategin. Om dessa hade ingått hade utsläppen per person varit betydligt högre. Antalet flygtransporter, både gods- och persontransporter, och konsumtion av varor är dessutom något som ökar kraftigt.

År 1990 släpptes det totalt ut ca 131 000 ton koldioxid i Gislaveds kommun. Per invånare innebär det 4,5 ton/år. År 2004 hade utsläppen minskat och siffran var ca 110 000 ton totalt och 3,7 ton/person och år. Fram till år 2006 har utsläppen minskat ytterligare till 102 000 ton totalt, och 3,4 ton/person.

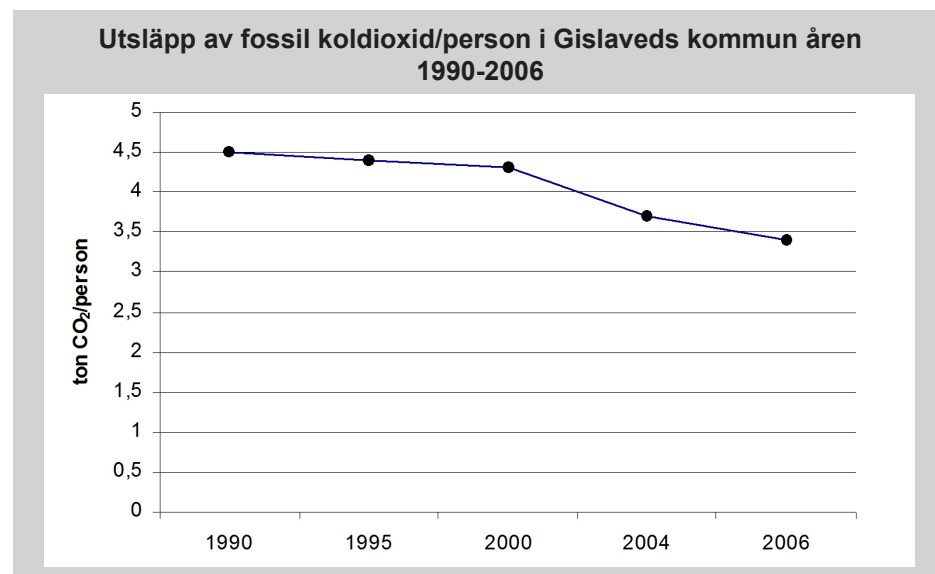

Diagram 1. Förändringen i utsläpp av fossil koldioxid under tiden 1990-2006 i Gislaveds kommun (Källa: SCB)

Minskningen mellan åren 1990 och 2006 motsvarar ca 24 %. Den generella minskningen av koldioxidutsläpp från år 1990 till år 2006 som skett i kommunen är framförallt ett resultat av en minskande oljeanvändning. Eldningsoljan har i viss mån ersatts av bibränsle men även konverteringar till naturgas, värmepumpar och andra åtgärder har bidragit till den positiva trenden. Den snabba minskningen av utsläppen efter år 2000 kan även till viss del förklaras av nedläggningar av industri i kommunen.

I Gislaveds kommun är transportsektorn den sektor som ger det största nettobidraget av koldioxid till atmosfären. Förutom att transporter är den största källan till koldioxidutsläpp är det även den sektor som inte minskat sina utsläpp i någon större omfattning sedan referensåret 1990, så som övriga samhällssektorer gjort.

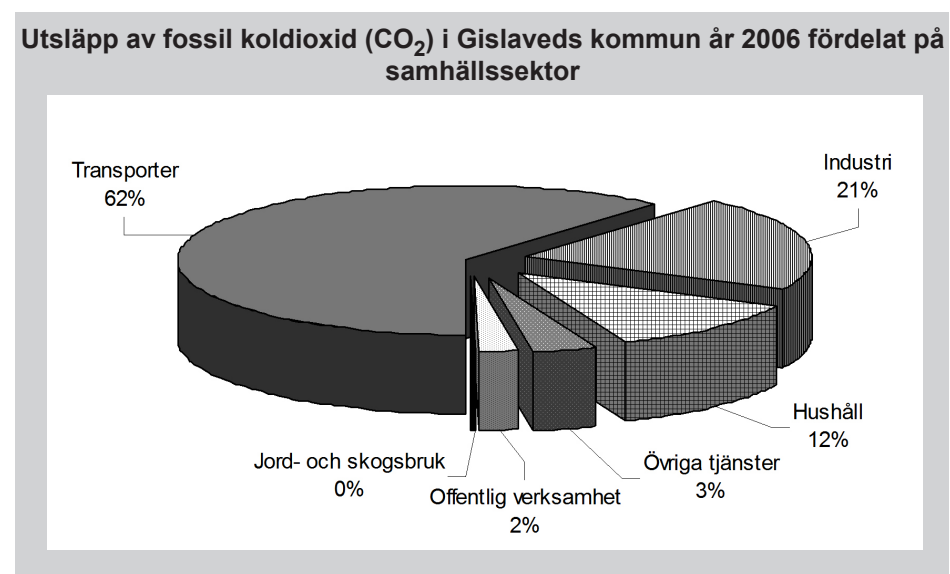

Diagram 2. Fördelning av utsläpp av fossil koldioxid från källor i Gislaveds kommun fördelat på samhällssektor år 2006 (Källa: SCB)

Energi

Energianvändningen i Gislaved härstammar främst från el, men även från olja, naturgas, bensin, diesel och bibränslen. Användning av bibränslen ger inget egentligt tillskott av koldioxid till atmosfären. Detta på grund av att träden under sin tillväxperiod upptar koldioxid och därmed bildas, så länge uttag och återplantering sker i samma takt, ett kretslopp. Olja, naturgas, bensin och diesel är däremot fossila bränslen som inte fortbildas i den takt som uttag från naturen sker och därför bidrar användningen av dessa till en ökning av koldioxidhalten i atmosfären som i sin tur leder till en ökad växthuseffekt.

Trots att den totala energianvändningen var större år 2006 än år 1990 i kommunen har utsläppen av koldioxid avtagit. Detta tyder på att en utfasning av fossila bränslen har skett, men även övergång till naturgas istället för olja har bidragit till förändringen eftersom gasen jämfört med oljan är mer energieffektiv.

I Gislaved är industrin den mest energislukande sektorn men då industrin i huvudsak får sin energi från el, som bara delvis baseras på fossila bränslen, ger energianvändningen i sektorn inte i lika hög grad som transportsektorn upphov till koldioxidutsläpp. Transportsektorn använder framförallt fossila bränslen. Detta innebär att transportsektorn står för de största utsläppen av koldioxid trots att sektorn inte använder mest energi.

Energiomsättning Gislaveds kommun 1990, 2004 och 2006 fördelat på samhällssektor

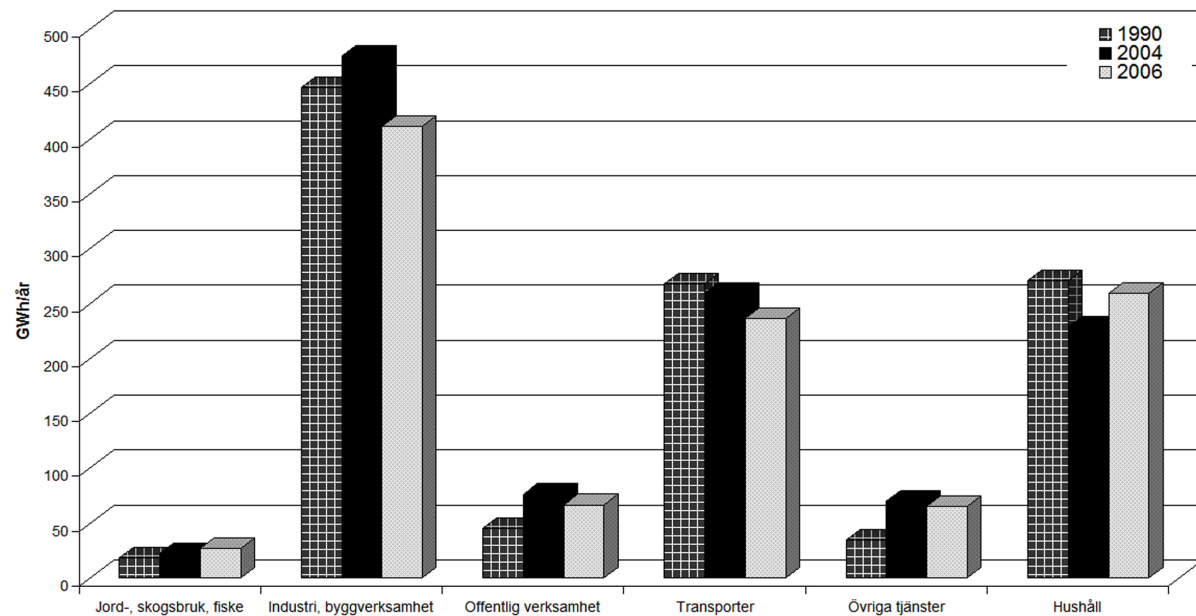

Diagram 3. Energiomsättning i Gislaveds kommun fördelat på samhällssektor år 1990 -2006 (Källa: SCB) GWh = Gigawattimme. 1 GWh motsvarar 1 000 000 kWh.

POTENTIAL ATT MINSKA UTSLÄPPEN

Det finns olika stor potential att uppnå utsläppsminskningar inom de olika sektorerna i kommunen. Generellt gäller att det krävs både tekniska lösningar och förändrade beteende för att nå bästa möjliga resultat.

Det borde finnas en stor potential att effektivisera industrisektorns energi-användning. Detta antagande görs på grund av att Sveriges industrier generellt har en betydligt högre energiförbrukning än motsvarande industri i övriga Europa. Den största bakomliggande orsaken till detta är Sveriges historiskt sett låga elpriser. En uppskattning är att energieffektiviseringar upp till 20 % är möjliga utan att några större investeringar görs. Därutöver är fler investeringskrävande åtgärder generellt lönsamma att göra, men de korta avbetalningstider som industrin ofta kräver gör att många av dessa

ändå aldrig genomförs. De verktyg som kan nyttjas för att energieffektiviseringsåtgärder ska genomföras är bland annat energikartläggningar och inventeringar ute på företag och energirådgivning riktad till näringslivet med information om lönsamma åtgärder.

Även inom transportområdet finns potential att minska energiåtgången. Genom mer genomtänkta transporter, av både gods och personer, kan energi sparas. Samtransporter av varor och personer, anpassning av typ av transportmedel efter resa och användning av mer bränslesnåla fordon är åtgärder som kan innebära att stora effektiviseringar görs. I Gislaved finns det även en stor potential att i högre utsträckning använda spårbundna transportalternativ som är energi- och koldioxid snåla. Nyttjandet av denna infrastruktur bör intensifieras.

I Gislaveds kommun har en satsning på kollektivtrafiken kommit igång under sommaren 2007. Satsningen går under benämningen Krösabus-sarna och innebär en kraftig förbättring i antalet bussavgångar och en förenkling av tidtabellerna med avgångar på fasta klockslag. Än så länge är det för tidigt att utvärdera resultatet av satsningen, men det finns indikatorer på att resandet ökat kraftigt. Att förbättra för kollektivt resande innebär en stor potential att minska utsläppen från transportsektorn då det kollektiva resandet, som innebär mindre koldioxidutsläpp per resa, blir ett intressantare alternativ.

Framöver är det strategiskt att inrikta planering och utveckling av bebyggelse och annan samhällsstruktur så att transportbehovet minskar, eller i alla fall inte ökar. Dessutom bör förutsättningarna för miljöanpassade transporter bli bättre. Planeringen bör även underlätta för större biobränslebaserade uppvärmningssystem som exempelvis fjärrvärme i kommunens tätorter.

Inom hushållssektorn, den offentliga förvaltningen samt den övriga tjänstesektorn är potentialen till effektiviseringar och besparingar störst vid

energiåtgärder på uppvärmningssidan samt minskning av hushålls- och verksamhetsel. Eftersom effektiviseringar inom dessa sektorer oftast är förmånliga även ur ett ekonomiskt perspektiv har redan många effektiviserings- och konverteringsåtgärder genomförts, men fortfarande finns mer att göra. Att konvertera fastigheters uppvärmningssystem från fossila bränslen eller direktverkande el till biobränsle eller värmepump ger betydande miljövinster och investeringarna kan oftast räknas hem på några år. Ny teknik ger möjlighet att minska energiåtgången bland annat genom att byta ut belysning, vitvaror och elektronik till energisnåla alternativ.

Ytterligare konverteringar från olja och direktverkande el till mindre klimatpåverkande uppvärmningssystem bör genomföras både i enskilt ägda fastigheter, i kommunens fastighetsbestånd samt i industrilokaler. Med hjälp av energirådgivning och kampanjer kan kommuninvånarna och företag rådaskas till att vidta energieffektiviserings- och klimatpåverkansminskande åtgärder på såväl uppvärmnings- som hushållsel- och verksamhetsel-sidan som på ett effektivt sätt minskar bidraget till växthuseffekten.

UTGÅNGSPUNKTER I KLIMATSTRATEGIARBETET

Som framkommit tidigare i detta dokument sker klimatpåverkan genom utsläpp av flera olika växthusgasar. I den nulägesanalys som utgör underlaget för klimatstrategin har ett försök gjorts att redovisa utsläpp i kommunen som geografiskt område av de tre gaserna fossil koldioxid, dikväveoxid (lustgas) och metan, som släpps ut på grund av människans aktiviteter. När det gäller de två senare är underlagsfakta och beräkningsgrunderna mycket osäkra. Verkningsfulla metoder för att åtgärda lustgas- och metanutsläpp från jordbrukssektorn saknas dessutom idag och skulle endast kunna åstadkommas genom minskningar av jordbruksproduktionen. Eftersom detta är något som kommunen inte ser som aktuellt, då det skulle gå emot både uppfyllelse av andra miljömål och strävan att utveckla landsbygden, har denna klimatstrategi enbart fokuserat på mål och åtgärder för begränsning av utsläpp av fossil koldioxid.

Eftersom transportsektorn i kommunen står för den största delen av koldioxidutsläppen borde kommunen följaktligen inrikta huvudarbetet av klimatarbetet på att minska transportsektorns påverkan. Den första generationens biodrivmedel har nu börjat få genomslag men hur snabbt storskaliga förändringar kommer att ske inom transportsektorn är svårt att förutse. Hela sektorns utveckling är också starkt beroende av vilka regelverk och ekonomiska styrmedel som sätts in från nationell och internationell nivå. Detta gör det svårt att styra sektorns utveckling lokalt.

Inom trafik- och transportsektorn behövs åtgärder som gynnar en övergång till mindre klimatpåverkande drivmedel och fordon samt en överföring av transporter till mindre klimatpåverkande trafikslag. Det behövs även åtgärder för att stimulera beteendemässiga förändringar kring hur och i vilken omfattning vi transporterar oss.

Samtidigt som transportsektorn är prioriterad finns det även fortfarande relativt många åtgärder kvar att göra inom uppvärmnings- och övriga energiområdet, en hel del med existerande och beprövad teknik. Effektiviserings- och besparingspotentialer har inte utnyttjats fullt ut inom dessa områden och utgör således fortfarande viktiga åtgärdsområden i klimatarbetet i Gislaveds kommun.

Mål och delmål för klimatarbetet har därför ställts upp inom både transportområdet och det övriga energiområdet.

När det gäller energiproduktion har Gislaveds kommun idag en liten lokal produktion av förnyelsebar energi, dels genom vattenkraft men sedan 2007 även en liten del solkraft genom det kommunala energibolaget Gislaveds Energis solkraftssatsning. Den dominerande, lokalt producerade, förnyelsebara energibäraren i kommunen är dock biomassa. Biomassa i form av ved och pellets används framförallt vid småskalig vedeldning i villapanor, men även i större pannanläggningar. Kommunen ser att det finns goda skäl att verka för att stimulera en vidareutveckling av lokal förnyelsebar energiproduktion. Dels för att minska behovet av fossil energi och dels för att det kan öka antalet sysselsättningstillfällen i kommunen.

Vattenkraftstationen Gyllenfors i Gislaved är ett exempel på lokal, förnyelsebar energiproduktion

Fem strategiska utgångspunkter

När mål och åtgärder i den här strategin tagits fram har fem strategiska utgångspunkter legat till grund för diskussionen. Dessa fem utgångspunkter är även vägledande för det framtida klimatarbetet i Gislaveds kommun.

- Det lokala näringslivet är viktigt. Kommunens omfattande tillverkningsindustri, besöksnäring och handelsverksamheter är viktiga aktörer att söka samarbete med, men också transportföretagen har en nyckelroll att spela för att nå de långsiktiga lokala klimatmålen. Utveckling av samarbetet med näringslivet utgör därför ett prioriterat arbetsområde.
- Utbildning och informationsåtgärder är angelägna. Informationskampanjer kring mer allmänna åtgärder inom klimatområdet bör kommunens energirådgivare driva gentemot såväl hushåll som näringsliv. Gislaveds kommun ser även skola, bibliotek, föreningsliv och studieförbund som viktiga aktörer i fråga om information och utbildningsaktiviteter inom klimatområdet.
- Klimatfrågan är global och många av orsakerna bakom växthusgasutsläpp är starkt kopplade till strukturer och aktiviteter som inte begränsas av administrativa gränser. Gislaveds kommun ser därför vikten av samarbeten med grannkommuner samt regionala och statliga aktörer i frågan, kanske framförallt inom trafik- och transportområdet. Även energiförsörjnings- och avfallsfrågorna kommer att ha en plats på den regionala arenan. Trots att klimatfrågan är en global angelägenhet är det viktigt att arbete med begränsningar av utsläppen sker på såväl lokal som global nivå.
- De infrastruktursystem som finns och som främjar en mer klimatvänlig transportstruktur måste bibehållas och utnyttjas. Att satsa på en ökning av spårbundna gods- och persontransporter är en självklarhet för Gislaveds kommun.

- Den kommunala organisationen inklusive kommunala bolag och stiftelser utgör kärnan i den kommunala klimatstrategin. Kommunens organisation omfattar ett stort antal människor och möter ett ännu större antal kommuninvånare varje dag i sina verksamheter. Den kommunala organisationen bör därför aktivt verka för att minska sin egen klimatpåverkan i det dagliga arbetet såväl som påverkan från det geografiska området. Varje nämnd ska ansvara för att arbete kontinuerligt bedrivs för att minska verksamhetens utsläpp av klimatpåverkande gaser. Det är också varje nämnds ansvar att följa upp utvecklingen och redovisa den i sitt bokslut och förvaltningsberättelse.

Utifrån dessa strategiska utgångspunkter, de internationella-, nationella- och regionala målen samt den uppskattade potentialen har de lokala klimatmålen tagits fram. Dessa presenteras i nästkommande avsnitt.

Foto: Smålandsbilder.se

MÅL FÖR KLIMATARBETET PÅ LOKAL NIVÅ

För att strategiskt kunna arbeta med att minska utsläppen av växthusgaser i Gislaveds kommun, har ett antal övergripande mål ställts upp. **Samtliga mål och delmål gäller för Gislaveds kommun som geografiskt område.** Målen har formulerats så att de i den mån det är möjligt är mätbara för att underlätta uppföljning. Till målen har en åtgärdsplan kopplats som innehåller konkreta åtgärder för att uppnå utsläppsminskningar. Åtgärdsplanen är ett fristående dokument som revideras vart tredje år.

Vision och klimatmål för Gislaveds kommun

Strategins övergripande mål knyter an till de mål som angivits i kommunens översiktsplan (2006). Dessutom anknyter klimatstrategin till kommunens miljöpolicy vision om att koldioxidutsläppen i kommunen ska minska så att de naturliga kretsloppen kan ta hand om dem. De specificerade målen för Gislaveds kommun som presenteras i denna strategi ska dessutom utgöra en lokal tillämpning av det nationella och regionala miljömålet "Begränsad klimatpåverkan".

Avsiktsförklaring

Gislaveds kommun strävar efter att endast använda energi från fossilfria energikällor och att ställa om till ett fossilbränslefritt och effektivt transportsystem.

Mål 2050

Energi för uppvärmning och transporter inom Gislaveds kommun ska utgöras av 100 % fossilbränslefri energi.

Mål 2020

Utsläppen av koldioxid ska vara högst 2,5 ton per capita i Gislaveds kommun.

Målet ska nås genom de delmål som ställts upp. Minskningen motsvarar ca en 1/3 av utsläppen jämfört med år 2004 då koldioxidutsläppen låg på ca 3,7 ton/capita

13.0 12.9 12.8

Delmål 2020

1.) Olja ska inte användas för uppvärmningsändamål i kommunen

Om den eldningsolja som 2004 användes för uppvärmning i kommunen (55,4 GWh) skulle tas bort innebär det en minskning av koldioxidutsläppen med ca 15 000 ton CO₂

2.) Biogas ska utgöra 1/3 av den totala gasanvändningen i kommunen

Idag står biogasen endast för en bråkdel av den totala gasen i naturgasnätet. Naturgas är en fossil energikälla och en ökning av biogasen till 1/3 kommer att innebära en minskning av CO₂-utsläppen med ca 14 500 ton om förbrukningen av gas stannar på samma nivå som år 2004

3.) Lokalt producerad förnyelsebar energi ska utgöra minst 20 % av den totalt omsatta energin.

Med lokalt producerad förnyelsebar energi avses energi producerad genom vind, vatten, sol eller biomassa i kommunens geografiska område. En ökning av den lokala energiproduktionen skulle innebära en högre andel förnyelsebar energi men även påverka den lokala arbetsmarknaden positivt. År 2004 utgjorde den lokalt producerade energin ca 5 % av kommunens totala energiomsättning.

4.) Energianvändningen i kommunen ska effektiviseras

För detta mål har ännu ingen procentsats angivits. Detta eftersom det idag inte finns några bra indikatorer för att mäta energieffektiviseringen på kommunnivå. Målet bör göras mätbart då bra indikatorer arbetats fram för att mäta energieffektiviseringen.

5.) Koldioxidutsläppen från transportsektorn ska minska med 30 % jämfört med år 2004

År 2004 stod utsläppen från transportsektorn för 64 % av kommunens totala utsläpp. Utsläppen uppgick till ca 69 000 ton CO₂. En besparing på 30 % skulle innebära minskade utsläpp med ca 23 000 ton CO₂.

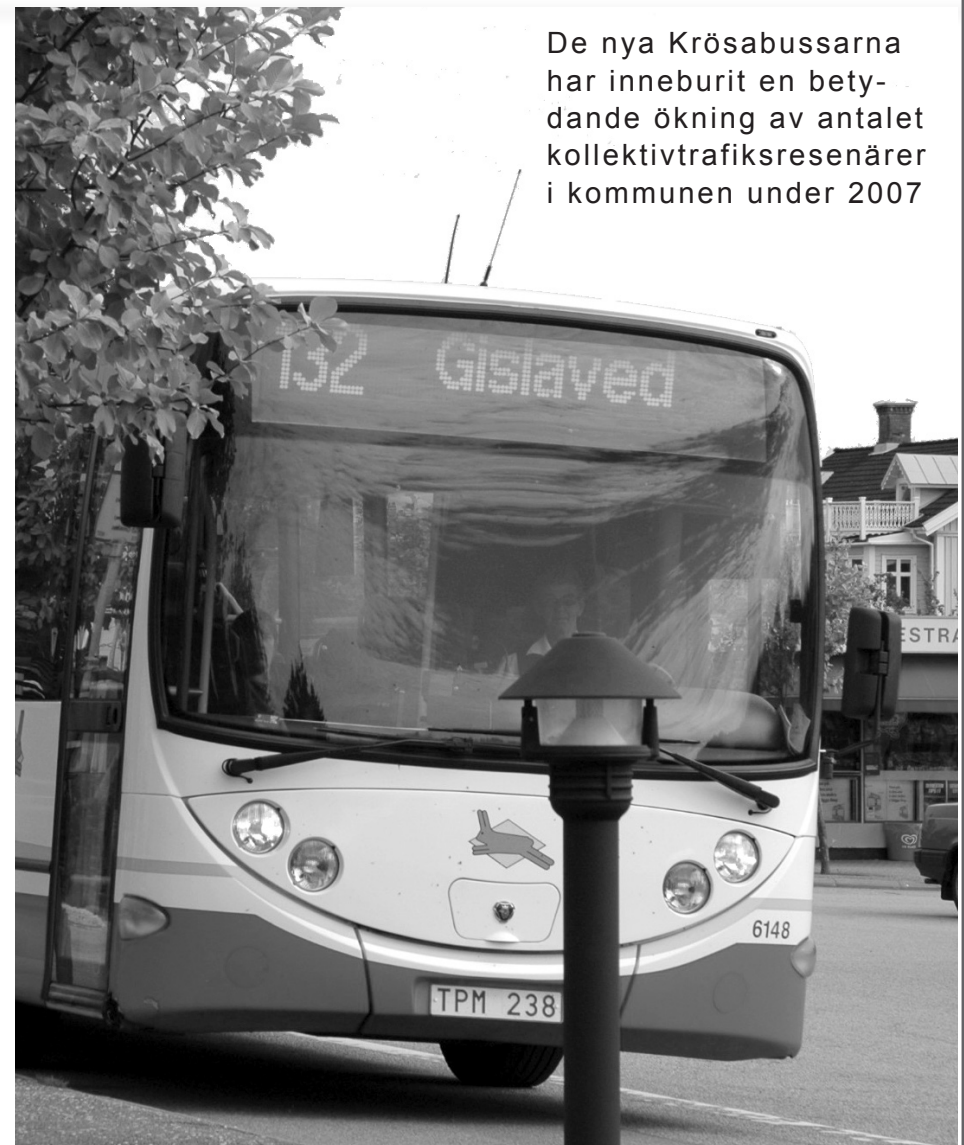
6.) Antalet miljöbilar ska uppgå till 75 % av de fordon som nyregistreras i Gislaveds kommun

Det finns ingen statistik på vad andelen miljöbilar ligger på i kommunen idag, men indikatorn kommer inom en snar framtid att tas fram för kommunal nivå genom miljöstyrningsrådet och Sveriges kommuner och landsting. I Jönköpings län var andelen miljöbilar ca 30 % av de nyregistrerade. Med miljöbil avses de bilar som uppfyller Vägverkets definition.

7.) Antalet resande med Jönköpings länstrafiks kollektivtrafik i kommunen ska öka med 60 % jämfört med år 2006

Delmålet avser resor exkl. de gjorda med skolkort. År 2006 gjordes 238 832 resor med länstrafiken bortsett från resor gjorda av skolungdomar med sk skolkort. Resorna avser påstigande på hållplats inom Gislaveds kommun.

Resor med kollektivtrafiken görs även med tåg och med andra länsbussar men för att göra målet mätbart omfattas endast Jönköpings länstrafik av målet.

De nya Krösabussarna har inneburit en betydande ökning av antalet kollektivtrafiksresenärer i kommunen under 2007

ÅTGÄRDER & UPPFÖLJNING

För att nå de uppsatta kommunala klimatmålen krävs en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska utsläppen. I samband med framtagandet av denna strategi har därför en separat åtgärdsplan upprättats med tidsatta åtgärder under nästkommande treårsperiod. För varje åtgärd har en eller flera åtgärdsansvariga nämnder eller bolag pekats ut. Åtgärderna avser, till skillnad från målen, utsläppsminskningar både i kommunen som geografiskt område och i den kommunala organisationen. Vilka åtgärder som berör vilket område framgår av åtgärdsplanen.

Kommunens interna miljöarbete följs idag årligen upp och redovisas i ett miljöbokslut som belyser kommunens insatser inom miljöområdet under året. Även resultatet av åtgärderna i klimatstrategins åtgärdsplan bör redovisas i detta miljöbokslut. Redovisningen av genomförda och pågående åtgärder bör vara utförlig och kunna ge underlag även för att ta ställning till om målen i denna klimatstrategi är på väg att uppnås. Redovisningen från den kommunala organisationen bör dessutom anpassas så att det blir lättare att göra en utvärdering utifrån målen. Varje nämnd är ytterst ansvarig för att inkomma med information kring de åtgärder som de ansvarar för i klimatstrategiarbetet. Det är varje nämnds ansvar att genomföra och redovisa att arbetet med åtgärderna påbörjas och genomförs. Redovisningen ska ske årligen till kommunstyrelsekontoret i samband med miljöbokslutet. Åtgärdsplanen bör revideras vart tredje år.

En årlig uppföljning av målen i denna strategi på samma sätt som åtgärderna bedöms inte meningsfull att göra, utan en granskning av måluppfyllelse bör ske med ca 3 års mellanrum. Då målen är långsiktiga krävs det längre perioder för att se förändringar och utvecklingsriktningar i förhållande till målen. Vid den återkommande granskningen av måluppföljningen ska det även vara möjligt att formulera nya mål och åtgärder. En bedömning av hur effektiva de genomförda åtgärderna har varit för att uppnå målen bör även det ingå i uppföljningen. De åtgärder som inte bedöms effektiva eller relevanta bör revideras.

Foto: Smålandsbilder.se

Gislaveds kommun • Stortorget 1 • 332 80 Gislaved
Telefon: 0371-810 00
www.gislaved.se

Strategi för hållbar utveckling

Innehåll

Inledning	3
Hur strategin används	4
Utgångspunkter	6
Hållbar utveckling som begrepp	6
Agenda 2030	7
Mänskliga rättigheter och barnkonventionen	7
De nationella miljömålen	8
Gislaved kommuns vision 2040	9
Nulägesanalys	9
Prioriterade områden	9
Prioriterade områden	11
Hållbar användning av mark och vatten	12
Gröna inkluderande samhällen	14
Välstånd människor som kan nå sin fulla potential	16
En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad	18
Kommunikationer och relationer för hela kommunen	20
En klimatneutral kommun driven av förnybar energi	22
Medvetna konsumtions- och produktionsmönster	24
Definitioner	26

Inledning

I vår kommun finns ett stort engagemang för hållbarhetsfrågor och ambitionen att utveckla en attraktiv och hållbar kommun är stark. Denna strategi för hållbar utveckling har arbetats fram för att bättre ta till vara på denna gemensamma vilja, för att kunna ta ett samlat grepp i hållbarhetsarbetet och för att tydligare gå från tanke till handling. Strategin utgör den övergripande inriktningen för att skapa en hållbar kommun och innehåller ställningstaganden och prioriteringar som är vägledande för alla aktörer som är delaktiga i att utveckla Gislaveds kommun som plats att besöka, leva och verka i.

Hur strategin används

Strategin för hållbar utveckling utgör övergripande inriktningar och strategiska ställningstaganden för hur Gislaveds kommun ska bidra till att Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling nås. Strategins inriktningar och prioriteringar utgör en grund för vad olika aktörer gemensamt måste åstadkomma inom det geografiska området Gislaveds kommun. Alla som verkar inom regionen och kommunens gränser såsom invånare, företag, föreningar, areella näringar, den kommunala organisationen och andra myndigheter är medskapare i hållbarhetsarbetet.

Strategin utgör en bas för dialoger med olika aktörer om vilken roll de kan och vill spela för en hållbar utveckling av kommunen. Strategin är också en plattform för samverkan mellan kommunen, näringslivet, civilsamhället samt andra aktörer utanför Gislaveds kommun. Innehållet i strategin vänder sig också till kommuninvånarna och ska därför kunna användas för kommunikation kring olika hållbarhetsfrågor.

För den kommunala organisationen ska strategin omsättas inom ramen för kommunens styrmodell. Det betyder att den utgör underlag för prioriteringar i kommunplan och planeringsdirektiv. Hållbarhetsstrategin är också vägledning för den fysiska planeringen där strategins inriktningar i tillämpliga delar utgör grund för riktlinjer i den kommunomfattande översiktsplanen. Strategin utgör även vägledning för inriktningsbeslut såväl som för åtgärdsplanering på alla nivåer i den kommunala organisationen.

Strategin följs årligen upp med hjälp av kommunövergripande indikatorer för varje prioriterat område, för att kunna följa utvecklingen. Indikatorerna utgör en del av strategins prioriteringar men är också föremål för utveckling och förändring över tid. Resultatet av uppföljningen sammanfattas årligen i en statusrapport. En djupare utvärdering genomförs var fjärde år inför framtagande av kommunplan, med möjlighet till revidering av inriktningar och indikatorer.

Utgångspunkter

Kommunens strategi för hållbar utveckling tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling i; de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen, de nationella miljömålen, Parisavtalet, Gislaved kommuns vision 2040, en nulägesanalys av Gislaveds kommun och en omvärldsbevakning.

Hållbar utveckling som begrepp

Hållbar utveckling som begrepp kan definieras på olika sätt beroende på sammanhang. Den vanligaste övergripande definitionen av begreppet hållbar utveckling kommer ifrån FN-rapporten Vår gemensamma framtid från 1987 och lyder:

En hållbar utveckling tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Hållbar utveckling utgår ofta ifrån de tre dimensionerna av hållbarhet; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska, som alla måste uppfyllas för att en hållbar utveckling ska åstadkommas. Den ekologiska dimensionen säkerställer välmående ekosystem som bistår oss med mat och rent vatten, förhindrar översvämningar och renar luften. I den sociala dimensionen hanteras rättvise- och jämlikhetsfrågor och bekämpningen av krig och fattigdom. Den ekonomiska dimensionen handlar om att hålla resurser så att de kan komma även framtida generationer till godo och att vår användning av resurser idag inte äventyrar framtida välstånd.

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s alla medlemsländer Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling poängterar att ingen ska lämnas utanför. Agendan syftar till att förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, främja fred och rättvisa, utrota svält och fattigdom, öka jämställdhet och jämlikhet samt lösa klimatkrisen.

De tre hållbarhetsdimensionerna såväl som de globala målen för hållbar utveckling är odelbara och påverkar varandra. Åtgärder för att främja en hållbar utveckling inom en dimension eller uppnå ett av de globala målen för hållbar utveckling bör aldrig göras på bekostnad av något annat mål.

Bild: globalamalen.se

Mänskliga rättigheter och barnkonventionen

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn.

De nationella miljömålen

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

Illustration: Tobias Flygar

Gislaveds kommuns vision 2040

Strategin ska verka för att uppfylla kommunens vision 2040:

Gislaveds kommun är platsen man gärna identifierar sig med och har en god relation till.

Nulägesanalys

Inför framtagandet av strategin gjordes en nulägesanalys av Gislaveds kommun med fokus på kommunens utmaningar. Nulägesanalysen baseras på en kartläggning av statistik på nationell, regional och lokal nivå samt data från den kommunala organisationen. För att sätta statistiken i ett sammanhang så kompletterades kartläggningen med intervjuer. Tillsammans med omvärldsanalysen och kommunens lokala förutsättningar kunde sedan ett antal viktiga utmaningar som Gislaved kommun står inför definieras.

Prioriterade områden

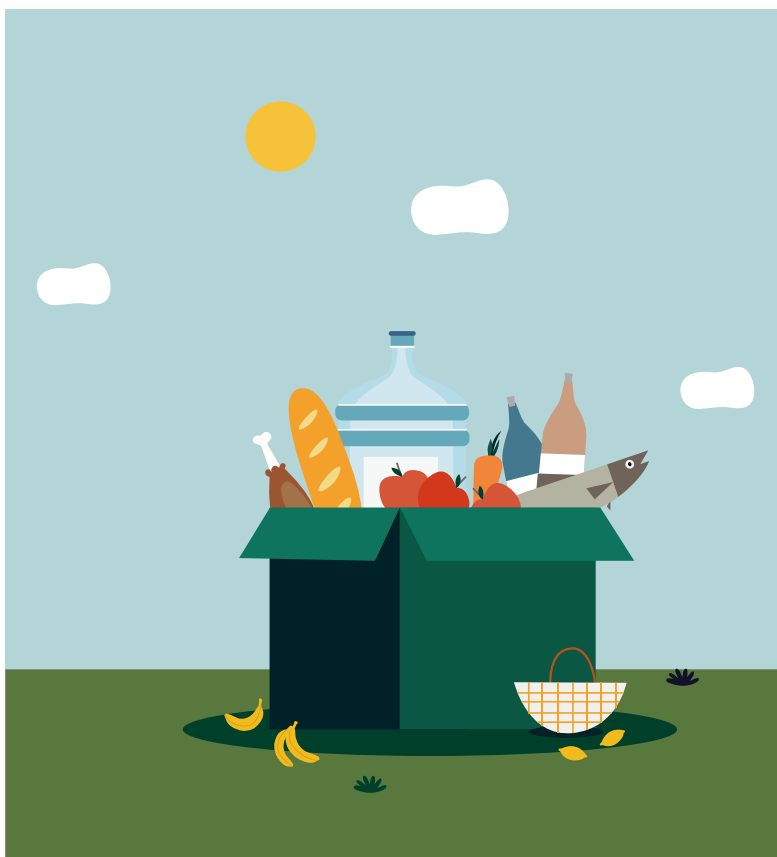
Strategin innehåller sju prioriterade områden som även ska fungera som övergripande målformuleringar. Dessa områden utformades med kommunens förutsättningar och utmaningar i åtanke, samt med fokus på att kunna genomföra relevanta och nödvändiga insatser. Precis som hållbarhetsdimensionerna och de globala målen för hållbar utveckling är de prioriterade områdena i strategin odelbara och därför också av lika stor vikt. På grund av detta är strategins prioriterade områden utformade för att införliva samtliga dimensioner av hållbar utveckling och tillsammans beröra samtliga globala mål för hållbar utveckling. Åtgärder som tas för att främja ett område kan således även förändra situationen inom ett annat område.

Prioriterade områden

Hållbar användning av mark och vatten	12
Gröna inkluderande samhällen	14
Välmående människor som kan nå sin fulla potential	16
En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad	18
Kommunikationer och relationer för hela kommunen	20
En klimatneutral kommun driven av förnybar energi	22
Medvetna konsumtions- och produktionsmönster	24

Hållbar användning av mark och vatten

De naturresurser och ekosystemtjänster som natur- och kulturlandskapet bidrar med är grunden för vårt samhälle och måste därför skyddas och nyttjas hållbart. Att utveckla grönstruktur, bevara biologisk mångfald och säkerställa ekosystemtjänster har en självklar plats i utvecklingen av Gislaveds kommun. Höga naturvärden finns knutna till både mark- och vattenområden i kommunen. Dessa områden utgör värdekärnor för biologisk mångfald och ska tillsammans med sina spridningskorridorer värnas och utvecklas.

Mark för natur- och friluftsliv ska tryggas och hänsyn måste tas till naturvärden, vid såväl jord- och skogsbruk som vid exploatering. Skötsel- och brukningsmetoder behöver utvecklas för att trygga biologisk mångfald och ekosystemtjänster och olika former av kompensationsåtgärder vid exploatering behöver tas fram.

Klimatförändringar ökar behovet av att stärka landskapets vattenhållande förmåga då vi kan förvänta oss ett både torrare och blötare klimat i framtiden. Våtmarker har en vattenlagrande funktion samtidigt som de har nyckelfunktioner för biologisk mångfald, för vattenrening samt upptag och lagring av koldioxid. Våtmarker behöver därför både skyddas och återskapas i landskapet.

Vatten är grundläggande för allt liv och sjöar och vattendrag är livsmiljö för djur och växter. Vattenresurserna och vattenmiljöerna nyttjas för en rad olika nyttigheter såsom fiske, rekreation, friluftsliv, energiproduktion, uttag av process- och dricksvatten samt avloppshantering. Dessa nyttigheter är viktiga för samhället men påverkar de naturliga funktionerna hos vatten-ekosystemen. Därför är det viktigt att stimulera både teknikutveckling och beteenden som gynnar naturbaserade lösningar och bidrar till hållbart nyttjande av både sjöar, vattendrag och grundvattenresurser.

Sjöar och vattendrag i Gislaveds kommun ska ha en god ekologisk och kemisk vattenstatus. Det kräver insatser inom områden där sjöar och vattendrag är särskilt påverkade. Fysisk påverkan i form av dämningar, rätningar och rensningar i sjöar och vattendrag måste kraftigt minskas. Insatser krävs för att både motverka försurningseffekterna i sjöar och åar och för att minska miljögiftsbelastning och övergödningseffekter i särskilt utsatta vattenmiljöer.

Dricksvattenförsörjning och tillgång till andra samhällsviktiga verksamheter och strukturer måste säkerställas även för framtida generationer. Det är också angeläget att öka medvetenheten om behovet av anpassningsåtgärder och de risker utsatta grupper och områden står inför.

Tillgången på dricksvatten i kommunen är god, men klimatförändringar i form av perioder med extrem torka kan ändå orsaka vattenbrist. Därför måste vattenområden som används för uttag av dricksvatten till både kommunal och enskild vattenförsörjning skyddas och säkerställas för framtiden. Skydd av vattentäkter, sanering av förorenad mark, minskning av riskerna för påverkan av utsläpp från transporter och andra verksamheter är avgörande för en långsiktigt hållbar och robust vattenförsörjning. I samhällsplaneringen är därför dricksvattenintressets anspråk prioriterat. Åtgärder som säkrar både vattenkvalitet och långsiktig tillgång till vatten ska främjas.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Ekologisk och kemisk status i sjöar och vattendrag
- Kemisk och kvantitativ status i grundvatten
- Andel sjöar och vattendrag som uppfyllt kemiska kalkningsmål
- Andel vattentäkter med skyddsområden
- Andel skyddad natur, land och inlandsvatten
- Andel ekologiskt odlad jordbruksmark
- Andel allemansrättslig mark vid tätorter i kommunen
- Colibibakterier och intestinala enterococker vid badplatser i sjöar
- Svenskt vattens hållbarhetsindex
- Antal vandringsleder för fiskarter
- Förekomst av invasiva arter
- Förekomst av rödlistade arter

Gröna inkluderande samhällen

Gislaveds kommun ska utgöras av hälsosamma, välmående människor som lever i samhällen vi formar tillsammans och i samklang med den mark vi tagit i anspråk. För att främja människors och miljöns hälsa minimerar vi användningen av kemikalier. Vi säkerställer en giftfri vardag för alla kommunens invånare genom att minska vår användning av kemikalier i vardagen samt genom att ta kraftfulla tag för att kartlägga och sanera förorenade områden i kommunen.

Inom våra tätorter prioriteras cykel- och gångtrafik för att ge plats för människor istället för bilar och lastbilar. Tätortsnära skog och andra naturliga grönytor i våra stadsbilder ska behållas och utvecklas. På landsbygden skyddas odlingsmark för att bevara och främja lokal livsmedelsproduktion och skapa bästa möjliga förutsättningar för ett hållbart jordbruk. Att bevara och utveckla närheten och tillgången till naturen, samtidigt som vi nyttjar den på ett ansvarstagande sätt är centralt. Ett friluftsliv som är tillgängligt både för besökare och invånare samt att fler ser naturen som en affärsmöjlighet främjar liv och hälsa i hela kommunen och bidrar till vår attraktionskraft.

Hela kommunen ska leva och utvecklas på ett sätt som ökar invånarnas möjligheter till att delta och ha inflytande. Inkludering och delaktighet bidrar till att stärka vår folkhälsa och samhällsutvecklingen. Våra invånare ska ha en känsla av sammanhang i samhället oavsett var de bor och kunna känna en stolthet och gemenskap. Naturliga mötesplatser ger möjligheter till samhällsdeltagande och stärker på så vis demokratin. Kulturen, civilsamhället och ideella initiativ skapar attraktionskraft och utgör en grogrund för lokal utveckling. Förutsättningar för att stimulera och ta tillvara ideella initiativ och eldsjälars engagemang främjas. Digitala lösningar används vid behov för att ge närhet mellan platser, verksamheter och människor, oberoende av geografiska avstånd.

Offentliga utrymmen har en viktig funktion för att främja trygghet, liv, rörelse och delaktighet i lokalsamhället. Levande lokalsamhällen bidrar till att stärka inkludering, medskapande och delaktighet för kommunens invånare. All utformning av offentliga utrymmen ska syfta till att åstadkomma detta och planeras med hänsyn till både barn- och tillgänglighetsperspektiv. Utformningen av den fysiska miljön i samhället används för att motverka segregation och bryta osynliga barriärer mellan människor som annars inte möts.

För att säkerställa tillgång till bostäder för alla behöver mångfald på bostadsmarknaden åstadkommas genom byggande av olika typer av bostadsalternativ och i olika upplåtelseformer. En lokal variation av olika boendeanternativ ökar också förutsättningarna för utbyte av kunskap och resurser mellan olika samhällsgrupper. Kommunens tätorter växer i första hand genom förtätning så att nybyggnation sker i redan bebyggda områden. Om ny mark tas i anspråk görs detta med hänsyn till miljön och naturens funktioner. Utveckling av bostadsområden i strandnära lägen sker i områden där noga hänsyn tas till det rörliga friluftslivets behov av tillgång till stränder och till stränders betydelse för biologisk mångfald.

Vi som kommun bör ha en god beredskap för att hantera olika typer av kriser, såsom pandemier, väderrelaterade kriser, cyberattacker och ytterst krig. För att motverka de konsekvenser klimatförändringar medför krävs anpassning av byggnader och samhällen. Offentliga verksamheter, privatpersoner och näringslivet behöver vidta åtgärder för att anpassa sig till dessa förändringar och därigenom säkerställa ett robust och säkert samhälle som kan hantera extrema väderhändelser. All planering och lovgivning ska därför ta hänsyn till förväntade klimatförändringar och klimat-anpassning ska göras av både befintlig bebyggelse och vid nybyggnation. Nyproduktion och ombyggnation ska även genomföras med så miljövänliga material och metoder som möjligt samt med energineutralitet och material-återvinning i åtanke.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel av olika bostadsalternativ, även objektiv bostadsbristnivå
- Andel trångboddhet i flerbostadshus enligt norm 2
- Segregationsnivå utifrån strukturbilder
- Valdeltagande
- Förekomst av förorenade områden, riskklass 1 och 2
- Fordonstäthet i tätorter
- Användning av gång- och cykelbanor
- Nöjdhetsindex gällande underhåll av den offentliga miljön

Välmående människor som kan nå sin fulla potential

Befolkningens hälsa är av stor betydelse för samhällets möjligheter till utveckling. Ett samhälle med jämlika förutsättningar mellan olika grupper möjliggör likvärdiga livsvillkor där kunskap och resurser kan utbytas. Ett livslångt lärande och en arbetsmarknad präglad av jämställdhet och mångfald är avgörande för en god samhällsutveckling. Insatser som stärker alla människors rätt till utveckling och jämlika livsvillkor är därför inte bara en samhällsekonomisk investering utan också en skyldighet. I Gislaveds kommun arbetar vi i bred samverkan för att den ekonomiska utsattheten förhindras – med särskilt fokus på det tidiga livets villkor.

Att stärka vårdnadshavares livsvillkor och sociala position innebär att vi även stärker barnens, då dessa förutsättningar ofta präglar barn och ungas framtidsutsikter. Vi arbetar därför med att skapa jämlika livsvillkor och att stärka föräldraskapet utifrån vårdnadshavarens egna förutsättningar och behov.

Skola och utbildning ger oss en mängd färdigheter för att vi ska utvecklas och må väl. En jämlik, inkluderande skola är förutsättningen för att alla människor ska ha goda möjligheter på arbetsmarknaden och till en egen försörjning genom hela livet. Alla barn och unga ska därför få möjlighet att kunna slutföra sin utbildning utifrån deras egna förutsättningar. Vi ska verka för trygga uppväxtvillkor och att skolmiljön är både fysisk och psykisk trygg. För att motverka skadliga samhällsnormer arbetar vi för att stärka ungas självkänsla och självbild och arbetar aktivt med att minska den skadliga stressen.

Ett rikt, välkomnande kultur- och fritidsliv gör att vi uppnår ett mer inkluderande och tillgängligt samhälle. Genom att arbeta tillsammans för att skapa aktiva och inkluderande mötesplatser samt öka förutsättningarna för aktiviteter av både fysisk och social karaktär kan den ofrivilliga ensamheten minskas och invånarnas hälsa förbättras. En meningsfull fritid samt en kommun i rörelse bidrar till en känsla av gemenskap, individers personliga utveckling och ökar möjligheter till att göra sundare val.

Alla invånare, unga, vuxna och äldre, ska uppleva såväl ekonomisk som social trygghet genom hela livet. Den upplevda tryggheten korrelerar med att känna tillit till samhället och andra människor. Därför är det prioriterat att arbeta med trygghetsperspektivet i såväl den fysiska miljön som i relationen mellan människor. Vi ska verka för en jämlik tillgång på god vård och service samt att alla ska känna sig som en del av både samhällsgemenskapen och den digitala samhällsutvecklingen.

För att stärka de demokratiska processerna och samhällsgemenskapen arbetar vi tillsammans för att boende i kommunen känner sig sedda och hörda. Det civila samhället tillvaratas som en viktig arena för delaktighet och medskapande. Hög social tillit mellan invånarna möjliggör överbryggande mellan olika grupper, vilket stärker demokratin och underlättar samarbeten.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel invånare med gymnasiebehörighet
- Andel invånare med gymnasieexamen
- Andel invånare med eftergymnasial utbildning
- Ogiltig skolfrånvaro i procent, genomsnitt högstadielärover
- Andel av befolkningen i ekonomiskt utsatta hushåll
- Andel långtidssjukskrivna
- Andel som upplever trygghet i skolan
- Andel som upplever skadlig stress
- Andel som upplever trygghet i samhället
- Invånare som varken arbetar eller studerar
- Andel invånare med försörjningsstöd
- Andel invånare 7–25 år som är medlem i en förening
- Andel socialt deltagande, efter kön, region och år
- Andel brukare inom daglig verksamhet enligt LSS som upplever att de får bestämma om saker som är viktiga
- Andel elever som tränar på fritiden, minst 30 minuter, 2–3 gånger per vecka
- Valdeltagande
- Andel av befolkningen med missbruk eller beroende
- Andel invånare med bra självskattat hälsotillstånd

En inkluderande och motståndskraftig arbetsmarknad

En motståndskraftig arbetsmarknad präglas av hög sysselsättning, låg arbetslöshet och likvärdiga förutsättningar och möjligheter till försörjning för alla i kommunen. En inkluderande arbetsmarknad påverkar invånarnas, företagens och samhällets utveckling. Goda arbetsförhållanden och möjligheter till egen försörjning kan stärka individens ekonomi, personliga utveckling och sociala relationer. Arbetslivet är en viktig arena för den sociala sammanhållningen där viktiga kontakter kan knytas och delaktigheten i samhället stärkas.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring och påverkas av faktorer som teknisk utveckling, globalisering, migration och demografiska förändringar. Förändringar på arbetsmarknaden har skapat nya krav på utbildad arbetskraft, med rätt kompetens. En hög grad av näringslivets arbetstillfällen i kommunen återfinns idag inom tillverkningsindustrin, vilket bidrar till en viss sårbarhet. Som en följd av teknikutvecklingen ökar automatiseringen av produktionen. Det är därför viktigt att tillverkningsindustrin utvecklas med tiden och att sysselsättningsgraden ökar inom fler branscher samt att samverkan mellan näringsliv, forskning och utbildningsinstitut utvecklas.

I takt med att vi får en åldrande befolkning, att fler barn föds och stora pensionsavgångar väntar, är efterfrågan av olika kompetenser betydligt högre de kommande åren än antalet personer i arbetsför ålder. Det kommer att vara en hård konkurrens om arbetskraften. Att behålla och utveckla vår kompetens samt hitta nya arbetssätt kommer ha en avgörande roll för att klara välfärdsuppdraget.

Skiftningar i konjunkturen sker över tid och påverkar ofta arbetsmarknaden. Förutsättningarna kan även snabbt ändras till följd av kriser eller större lokala, regionala, nationella eller globala händelser. Det är därför viktigt att skapa beredskap men också att snabbt kunna ställa om kompetens när behoven förändras.

För att skapa en mer motståndskraftig arbetsmarknad behöver vi arbeta utifrån flera perspektiv. Dels behöver vi dra nytta av redan befintliga resurser i kommunen, men även få fler att flytta hit, eller återvända, med ny kunskap och nya företagsinvesteringar, som i sin tur kan bidra till fler arbetstillfällen. Vi behöver även arbeta med långsiktiga och kreativa lösningar för kompetensförsörjning, att hitta och behålla kompetens, att skapa förutsättningar för nätverksskapande och att stärka det livslånga lärandet.

Vi behöver skapa jämlika förutsättningar för möjlighet till sysselsättning och egen försörjning i kommunen, oavsett om det är genom anställning, studier eller som egenföretagare. Möjligheterna till försörjning skiljer sig mycket åt mellan olika grupper i kommunen. Att tidigt arbeta med att skapa välmående och trygga individer, som ges möjlighet att nå sin fulla potential, är centralt. Att som individ stå utanför arbetsmarknaden kan påverka den psykiska hälsan negativt och påverkar samtidigt samhällets ekonomiska utveckling negativt. Särskilda insatser för att öka möjligheten till egen försörjning behöver göras för unga samt utrikes födda, särskilt kvinnor.

En hållbar arbetsmarknad genomsyras av jämställdhet och mångfald och är beroende av välmående företag. Därför behöver segregation på arbetsmarknaden motverkas och andelen kvinnor i ledande befattningar öka, särskilt inom det privata näringslivet. Även nyföretagande behöver främjas, med särskilt fokus på att öka andelen kvinnliga företagare.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Sysselsättningsgrad per näringsgren, fördelat på kön
- Invånare som varken arbetar eller studerar
- Andel sjukfrånvaro
- Andel invånare med gymnasieexamen
- Andel invånare med eftergymnasial utbildning
- Medianinkomst, fördelat på kön
- Könsfördelning per inkomstdecil
- Andel uttagen föräldraledighet, fördelat på kön
- Andel kvinnor i ledande befattningar
- Demografisk försörjningskvot
- Arbetsplatskvot
- Uttagen föräldraledighet per kön
- Nyföretagande, fördelat på kön
- Arbetstid, del av heltid
- Nyföretagande
- Forskning och utveckling-intensitet i kommunen

Kommunikationer och relationer för hela kommunen

Kommunikationer och infrastruktur utgör grundförutsättningarna för att knyta ihop och bygga relationer i hela kommunen. I kommunen ska alla kunna ta sig dit de vill så enkelt, säkert, miljövänligt och effektivt som möjligt. God tillgång till service och infrastruktur ger möjligheter att kunna leva och arbeta där man själv vill. Att utveckla och underhålla fysiska och digitala kontaktnät utgör grunden för vår kommunikation och infrastruktur. Hur vi sedan använder kontaktnäten är avgörande för att stärka relationer såväl inom kommunen som med omvärlden. Vilka yttre relationer vi stärker avgör också kommunens plats i världen.

Det ska vara enkelt att som kommuninvånare välja ett miljövänligt sätt att transportera sig, att till exempel cykla eller att promenera, samåka eller att nyttja kollektivtrafiken. Vanan att cykla eller att promenera stärker även folkhälsan och bidrar till mer levande tätorter. Resor och transporter inom och genom kommunen ska medföra minsta möjliga miljöpåverkan. Vid kortare resor prioriteras därför gång- och cykeltrafik. Biltrafiken i tätorternas centrum ska minskas, vilket även bidrar till minskade luftföroreningar och bullernivåer.

Längre resor och pendling ska i så stor utsträckning som möjligt genomföras med kollektivtrafik. Alla kollektiva resor och hållplatser ska därför vara trygga och tillgängliga. Turutbud, turtäthet och matchande byten måste utvecklas, dels för att stärka arbets- och studiependling men även för att tillgodose besöksnäringarnas behov. Resande och pendling över administrativa gränser ska förenklas. Prioriteringar och satsningar på järnväg och tågtrafik görs för att skapa förutsättningar för smidiga och mer miljövänliga, långväga transporter av människor och gods.

Förutsättningar för hållbara resor och transporter ska stärkas genom att öka tillgången till fossilfria bränslen och laddpunkter för elfordon. Samtidigt behövs nya förhållningssätt som minskar våra transportbehov. Användning av digitala hjälpmedel ger oss möjlighet att hålla möten och arbeta på distans. Genom bättre samordning och planering av resor och transporter kan vi undvika onödiga och ineffektiva körningar. Nya sätt att förflytta varor och personer, enskilt och tillsammans behöver därför utvecklas och förutsättningar för att organisera samåkning stärkas.

Digitalisering och utbyggnad av digital infrastruktur är en förutsättning för att klara framtidens välfärdsutmaningar samt för att kunna leva, arbeta eller driva företag, både på landsbygden och i tätorter. Att skapa en robust och geografiskt täckande digital infrastruktur är därför prioriterat. Gislaveds kommunorganisation tar en samordnande roll för att säkerställa att den digitala infrastrukturen tillgängliggörs för kommunens alla invånare och näringsidkare.

Kommunikation och möten mellan invånare, offentliga aktörer och näringsliv utgör en viktig grund för förmågan att möta framtidens utmaningar. Kommun ska vara öppen för att leda eller ingå i relevanta samarbeten, partnerskap och utbyten. Gemensamma grepp ska tas kring gemensamma utmaningar för att ge de bästa idéerna och mest effektiva åtgärderna så stort genomslag som möjligt. Den kommunala organisationen ska uppmana och stötta även de samarbeten inom näringsliv och civilsamhälle som den inte aktivt deltar i.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s
- Andel invånare i kollektivtrafiknära läge
- Genomförda kollektivtrafikresor, fördelat på sträcka
- Andel fossiloberoende fordon i kollektivtrafikflottan
- Andel fossiloberoende bilar i fordonsflottan
- Fordonstäthet i tätorter
- Utsläpp till luft av kväve, växthusgaser och partiklar från transporter
- Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil per invånare
- Laddpunkter för elbil, täthet elfordon
- Användning av förnyelsebara bränslen för transporter
- Andel arbetsplatser i kollektivtrafiknära lägen

En klimatneutral kommun driven av förnybar energi

För att nå ett hållbart samhälle måste människans påverkan på klimatet minska kraftigt, då konsekvenserna av förhöjda globala temperaturer är oöverskådliga. Alla har ett ansvar att göra sin del i att uppfylla Parisavtalets målsättning om att en begränsa jordens uppvärmning till 1,5 grader Celsius. Därför ska utsläppen av växthusgaser inom Gislaveds kommun minska till netto nollutsläpp senast 2035, vilket motsvarar en minskning med 85% från 1990 års utsläppsnivå. Långsiktigt behöver inte bara utsläppen inom kommunens gränser minska utan även de utsläpp vår konsumtion orsakar i andra delar av världen. Senast 2045 behöver de totala utsläppen av växthusgaser orsakade av kommunen vara lägre än 1 ton per invånare och år.

För att nå stora utsläppsminskningar av växthusgaser måste omfattande investeringar i ny teknik göras, förändrade och resurseffektiva produktionsmetoder införas och beteendeförändringar utvecklas inom alla sektorer. De största utsläppen inom Gislaveds kommun kommer från resor och transporter följt av utsläpp från jordbruket. Även energi- och industri-sektorerna har betydande växthusgasutsläpp.

Våra resors och transporters bidrag till växthusgasutsläppen inom kommunen är omfattande och ska redan till 2030 minska med 80% jämfört med utsläppen 2010. Att skapa en fossiloberoende fordonsflotta är den viktigaste åtgärden, men den behöver kombineras med att utveckla alternativa lösningar för människor och gods att förflytta sig. Kollektivtrafik, spårbundna transporter och möjligheter till gång- och cykeltrafik behöver utvecklas. Det är också angeläget att minska det fysiska transportbehovet genom smarta logistiklösningar, god samhällsplanering och genom nyttjandet av digital teknik.

Jord- och skogsbrukets klimatpåverkan ska minska genom minskad fossilbränsleanvändning och ökad energieffektivisering. Möjligheter till självförsörjning av förnybar energi inom sektorn behöver utvecklas. Bruknings- och odlingsmetoder som minskar klimatpåverkan ska stimuleras.

För att nå en hållbar energiförsörjning behöver vår produktion av förnybar energi öka, samtidigt som vår energianvändning effektiviseras. Genom en långsiktig och målmedveten satsning ska Gislaveds kommun år 2040 vara en plusenergikommun, det vill säga att den lokala förnybara energiproduktionen är större än den lokala konsumtionen av energi. Därför krävs fortsatta och accelererade utbyggnader av förnybar energiproduktion i form av till exempel vindkraft, solkraft och bioenergi. Lokal biogasproduktion och vätgaslösningar är exempel på aktuella utvecklingsområden. Genom att medverka till lokal och regional utveckling av förnybara drivmedel och laddinfrastruktur är transportsektorns omställning också en utvecklingskraft för näringslivet.

För att bli en plusenergikommun måste också energianvändningen minska, dels genom energibesparingsåtgärder och dels genom ökad energieffektivitet. Genom att fortsätta förbättra byggnaders och transporters energieffektivitet och utveckla energisnålare produktionsprocesser finns tekniska möjligheter att minska energianvändningen avsevärt. Informationsinsatser och förändringar i attityder och beteenden kan ytterligare växla upp dessa satsningar.

En säker och trygg försörjning av el till hushåll, verksamheter och transporter är grunden för ett stabilt och robust samhälle. Behoven av, och kraven på, ett elnät som kan möta ett förändrat produktions- och konsumtionsmönster är stora. En övergång till ett transportsystem som till stor del är elektrifierat, kräver högre kapacitet och flexiblere överföringssystem. Samtidigt diversifieras elproduktionen och blir småskaligare vilket sätter ytterligare krav på smarta elnät. Offentliga aktörer och näringslivet behöver tillsammans verka för att utveckla långsiktiga lösningar för elförsörjningen.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Totalt utsläpp av växthusgaser per år i Gislaveds kommun, totalt samt per sektor
- Mängd tillförd och använd energi
- Mängd lokalproducerad förnybar energi totalt och fördelat på respektive energislag
- Andel förnybar energi
- Energianvändning per krona (bruttoregionprodukt)
- Genomförda kollektivtrafikresor
- Andel fossilberoende bilar i fordonsflottan
- Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter per kund

Medvetna konsumtions- och produktionsmönster

En växande befolkning och en stark ekonomisk utveckling har bidragit till ökad förbrukning av jordens resurser. Utvecklingen har inte nått samma nivå i hela världen och vi måste se till att vår konsumtion inte bidrar till eller befäster orättvisa villkor i andra delar av världen. För att dessutom hålla vår konsumtion inom planetens gränser krävs inte bara tekniska innovationer som leder till effektivare resursanvändning, utan även nya förhållningssätt till våra produktions- och konsumtionsmönster och att vi ställer om från traditionella modeller till cirkulära kretslopp.

För att få mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster prioriterar vi i första hand att konsumera mindre för att minimera mängden avfall. I andra hand ska vi återanvända saker och i tredje hand återvinna.

I en cirkulär ekonomi behålls material i ett kretslopp istället för att bli avfall. Efter första användningen betraktas hela produkter, deras komponenter eller beståndsmaterial fortfarande som resurser och nyttjas därmed så långt som möjligt. Genom att återanvända och återvinna produkter eller material behålls, eller ökas, det ekonomiska värdet samtidigt som uttaget av ny råvara minskar och naturen ges möjlighet att återhämta sig.

Cirkulära materialkretslopp kräver att miljö- eller hälsofarliga ämnen undviks eller fasas ut från alla produkter. Då sådana ämnen måste användas hålls de i slutna produktionssystem, för att de produkter som skapas ska kunna vara hållbara och riskerna för spridning av farliga ämnen minimeras. Att sträva mot en giftfri vardag för alla i kommunen är därför en viktig del i omställningen mot en cirkulär ekonomi.

En cirkulär ekonomi kräver en bred överblick av hela samhällets resursanvändning. Restprodukter, material, överskottsenergi eller överskottsvärme från en process kan, under rätt omständigheter, brukas i en annan process och få en ny användning. Därför krävs informationsspridning och samordning mellan producenter och konsumenter, näringsliv, privatpersoner och offentliga aktörer. I Gislaveds kommun är tillverkningsindustrin av stor vikt, därför har vi goda förutsättningar att vara ledande i en hållbar omställning. Vikten av innovation, hållbar produktdesign och kunskap om ny teknik är här central, vilket skapar behov av rätt kompetens.

Vår konsumtion kan påverka miljön och människan i flera olika led, exempelvis vid produktion, transport och användning av varor och tjänster eller som avfall. Produktionen av de varor vi använder sker många gånger utanför Sveriges gränser. För att åstadkomma en hållbar produktionskedja är det viktigt att vi alla tar ansvar för att inköp och upphandling präglas av sociala, etiska och miljömässiga krav. Tillsammans säkerställer vi att vi har den information och medvetenhet som krävs så att våra val vägleds av kunskap om hur de produkter vi använder påverkar både människor och miljö såväl som vårt eget mående.

För att bidra till minskad konsumtion ska delningsekonomi främjas, med en förskjutning från enskilt ägande av produkter till fokus på användning och funktion. Därför bör alla se över och verka för delning av olika tjänster och resurser. Återanvändning och återbruk ska ses som en självklarhet.

Kommunens självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att skapa bättre möjligheter för bred konsumtion av lokalproducerad mat med minskade transportbehov. Tillsammans med att aktivt arbeta med att minska matsvinn är den lokala produktionen av livsmedel en nyckelfaktor för att åstadkomma ökad självförsörjningsgrad. Ökad livsmedelsproduktion i närområdet stärker även vår beredskap mot torka och andra risker vilket därmed skapar ett mer robust samhälle.

Förslag på lämpliga indikatorer:

- Andel upphandlade varor med etiskt, socialt och/eller miljömässigt satta krav i den kommunala organisationen
- Insamlat hushållsavfall totalt, kilogram per person
- Använd total energi per person
- Insamlat matavfall, kilogram per person
- Utsläpp av växthusgaser, ton **koldioxidekvivalenter** per krona (bruttoregionprodukt)
- Andel företag som redovisar hållbarhetsbokslut eller -rapporter

Definitioner

Administrativa gränser

För kollektivtrafiken avses resor som genomförs över läns- eller andra zongränser, mellan olika researrangörer eller biljettsystem.

Barnperspektivet

Barnperspektivet anger hur vuxna ser på barns situation och tolkar barnets behov och intentioner.

Biologisk mångfald

Den genetiska variationen hos individerna inom en art, variationen mellan olika arter och mellan olika naturtyper och landskap.

Cirkulär ekonomi

Ett uttryck för ekonomiska modeller där resurserna behålls i samhället kretslopp istället för att bli avfall. Genom att återanvända och återvinna produkter, material och resurser behålls deras ekonomiska värde.

Civilsamhället

En arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Delningsekonomi

Innebär olika sätt för att hyra, dela eller låna saker istället för att själv äga dem. Även olika möjligheter att ta del av tjänster, byta och ge bort saker räknas in i begreppet.

Digital infrastruktur

De fysiska förutsättningar som krävs för att åstadkomma digital informationsöverföring (t.ex. fiberkablar), tillsammans med de standarder och grundläggande tjänster som behövs för att bära den överföringen (t.ex. bank-id).

Digitalisering

Övergången från analog till digital informationsbehandling och omställningen till ett digitalt informationssamhälle i stort.

Ekologisk status

En sammanvägd bedömning av olika kvalitetsfaktorer bestående av både vattenkvalitet och djur- och växtfaunans beskaffenhet samt de fysiska förhållandena i vattnet och dess närmiljö.

Ekosystemtjänster

Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och upplevelser i naturen är några exempel.

Fordonsflotta

De vägfordon som ägs, och befinner sig, inom kommunens gränser.

Gislaveds kommun

När vi använder något av begreppen Gislaved eller Gislaveds kommun menar vi hela det geografiska området Gislaveds kommun.

Gislaveds kommunorganisation

När vi använder begreppet kommunal organisation menar vi samtliga förvaltningar och bolag som ingår i Gislaveds kommun.

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Jämlikhet

Ett mått över alla individers lika värde och rätt till inflytande.

Jämställdhet

Ett mått över skillnader i makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet mellan könen.

Kemisk status

Den kemiska statusen fastställs genom en bedömning av halter av kemiska ämnen i yt- eller grundvatten.

Klimatanpassningsåtgärder

Skyddsåtgärder som minskar risken för att skador på samhället beroende på ett förändrat klimat.

Kollektivtrafik

All organiserad passagerartrafik för allmänheten som genomförs regelbundet, typiskt med buss, tåg eller färja.

Kommunikationer

Olika medel för att förflytta personer, djur, varor eller information från en plats till en annan.

Laddpunkter

Infrastruktur för laddning av elfordon.

LIS-områden

Landsbygdsutveckling I Strandnära läge. Områden vid stränder där undantag kan göras i strandskyddet för landsbygdsutvecklingskäl.

Mångfald

Variation avseende kön, läggning, ålder, etnisk kulturell bakgrund, socioekonomisk bakgrund.

Naturbaserade lösningar

Naturbaserade lösningar är åtgärder som syftar till att lösa samhälls- och sociala problem genom att bevara, återställa och hållbart använda naturliga eller förändrade ekosystem.

Offentliga utrymmen

Utrymmen i bebyggelse inomhus eller utomhus dit allmänheten har enkelt tillträde.

Spridningskorridor

Likartad korridor i naturen som binder samman olika områden och fungerar som spridningsväg för växter och djur.

Tillgänglighetsanpassning

Åtgärder för att säkerställa åtkomst för de som använder olika typer av hjälpmedel för att ta sig fram.

Trångboddhet

Ett mått över hur mycket utrymme en människa har i sin bostad. Klassas i Sverige ifrån tre olika normer.

Turtäthet

Ett mått på tidsåtgång mellan olika avgångar på samma tur i kollektivtrafiken.

Upplåtelseformer

Olika typer av ägande-/nyttjanderätt för bostäder.

Värdekärnor

Sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd.

Växthusgaser

Både naturliga och konstgjorda gaser som utgör grunden till växthuseffekten. De främsta växthusgaserna i jordens atmosfär är vattenånga, koldioxid, lustgas, metan, och ozon.

Hur är läget, Gislaveds kommun?

Kartläggning

2020

Innehållsförteckning

Inledning	5
Metod	5
Sammanfattande slutsatser	6
Gislaveds kommun	8
Befolkning och demografi	9
Befolkningsstatistik och befolkningsutveckling	9
Demografi	12
Utrikes födda och flyktingmottagande	14
Tätort och landsbygd	17
Boende och service	17
Boende	17
Allmännyttan	18
Äldres boende	19
Service	20
Offentlig service	20
Mötesplatser	21
Kommersiell service	21
Kommunikationer	24
Uppkoppling av bredband	24
Transporter	26
Kollektivtrafik	26
Pendlingsmönster	28
Gång- och cykelvägar	30
Företagande och näringsliv	32
Sammansättning av näringslivet	32
Nyföretagande	34
Trygghet	35
Sociala relationer och trygghet bland unga	38
Folkhälsa	41

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning	
Hälsa och levnadsvanor bland vuxna och äldre.....	41
Hälsa och levnadsvanor bland unga.....	45
Tillgång till fritidsaktiviteter	46
Livsvillkor.....	47
Uppväxtvillkor och skolresultat	47
Ekonomiska förutsättningar under uppväxten.....	48
Utbildning	50
Sysstämning.....	53
Ekonomiskt bistånd och ekonomisk utsatthet	59
Delaktighet.....	62
Valdeltagande.....	62
Kommunfullmäktiges sammansättning.....	63
Social inkludering	64
Föreningar.....	64
Klimat.....	65
Klimatförändringar	65
Utsläpp av växthusgaser	71
Utsläpp av växthusgaser per sektor	72
Konsumtionsbaserade utsläpp	74
Energi	74
Energitillförsel.....	75
Energianvändning	76
Luftkvalitet	77
Nedfall av luftföroreningar	77
Luftkvalitet i tätorter	77
Sjöar och vattendrag.....	78
Försurning.....	79
Fysisk påverkan	80
Övergödning.....	81
Miljögifter	81
Grundvatten.....	83

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning	
Förorenade områden	84
Avfallshantering.....	85
Naturbeskrivning.....	87
Jord- och skogsbruk.....	87
Biologisk mångfald	88
Naturvärden i skogen.....	89
Våtmarker	89
Naturvärden i vatten	90
Naturvärden i odlingslandskapet.....	92
Hotade arter.....	92
Skyddad natur.....	93
Ekosystemtjänster	94
Referenser.....	95

Inledning

Sedan år 2015 utgör de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 inriktningar för ett hållbart samhälle och därmed också förutsättningar för utveckling av hållbarhetsarbetet i kommunen. Syftet med denna kartläggning är att få en helhetsbild av hur hållbart Gislaveds kommun är samt belysa inom vilka områden störst brister finns, för att därifrån göra prioriteringar i ett fortsatt arbete.

Hållbar utveckling som begrepp kan definieras på olika sätt beroende på sammanhang och utgår från tre dimensioner av hållbarhet; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska, som alla måste uppfyllas för att en hållbar utveckling ska åstadkommas. Den vanligaste definitionen av begreppet hållbar utveckling kommer ifrån FN-rapporten Vår gemensamma framtid från 1987 och lyder:

”En hållbar utveckling tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”

År 2016 gjordes kartläggningen ”Hur är läget, Gislaveds kommun?” utifrån social hållbarhet i kommunen. Områden såsom mänskliga rättigheter, främjandet av ett jämställt och tryggt samhälle, integrationsarbete, folkhälsoarbete samt arbete med nationella minoriteter var kartläggningens utgångspunkter. Sedan många år gör kommunen ett miljöbokslut för att utvärdera arbetet mot de nationella miljömålen. Denna revidering och sammanslagning av dessa två tidigare kartläggningar utgör en grund för framtagandet av en strategi för hållbar utveckling i Gislaveds kommun.

Metod

Statistik som har hämtats till kartläggningen består framförallt av data från Kolada och Statistiska centralbyrån, SCB. Statistik har också hämtats från Gislaveds kommuns styrdokument, årsredovisning och rapporter inom respektive nämnd och förvaltning samt regionala strategier. För att visa förändringar och trender i kommunen presenteras statistik som är möjlig att följa över tid. För Gislaveds kommun är tillgången till områdesspecifik statistik begränsad men så långt det är möjligt har statistiken brutits ner för att bli mer konkret och specifik. Det är viktigt att vara medveten om att statistiken ger en översiktlig bild för hur det ser ut i Gislaveds kommun och att trender och tendenser som går att urskilja inte behöver stämma på områdesnivå och individnivå.

Statistiken har kompletterats med material från intervjuer med verksamhetsnära aktörer. Intervjuerna har genomförts ifrån intervjupersonens perspektiv samt från perspektivet för verksamheten denne representerar.

Sammanfattande slutsatser

- Under kommande femårsperiod antas kommunens befolkning minska något samtidigt som andelen äldre ökar. Detta tros bero på att inflyttningen till kommunen ser en minskande trend samtidigt som ett bättre hälsotillstånd i befolkningen gör att vi lever längre.
- Trots kommunens stora yta och långa avstånd mellan orter och samhällen har vi generellt en god tillgång till både offentlig och privat service. Kommuninvånarna är dock väldigt bilberoende och vi kör många mil fler per invånare än rikssnittet. Satsningar som gör kollektiva lösningar mer tillgängliga och attraktiva behövs. I Jönköpings län har Gislaveds kommun sämst tillgång till kollektivtrafik utifrån turtäthet och befolkningens närhet till hållplats/tågstation.
- Bostadsbrist i Gislaved är konstaterat, speciellt vad gäller trygghetsbostäder och olika boendeformer för äldre. Det finns hög efterfrågan på större bostäder som trerumslägenheter eller större, framförallt i de större orterna. Det finns även ett behov av gröna ytor med hög kvalitet och mötesplatser som gör det möjligt för invånare från olika bakgrunder och socioekonomisk status att mötas för att främja integration.
- Det finns en tydlig socioekonomisk segregation av bostadsområden i kommunens större tätorter som måste bemötas. Ungdomar i både socioekonomiskt utsatta områden i tätorterna såväl som i landsbygdsorter upplever sig inte som en del av kommunen i samma utsträckning som de i socioekonomiskt starka områden i, eller i närhet av, tätorterna.
- Kommunen har en jämförelsevis hög längd cykelväg per invånare men cykelvägarna nyttjas inte i tillräcklig utsträckning. Förutsättningar för att välja cykel eller promenad för resor inom och mellan tätorter bör premieras. Insatser för att ändra attityder och locka fler invånare att välja cykeln bör göras i framtiden.
- Tjejer och kvinnor verkar må sämre än killar och män i Gislaveds kommun. Tjejer rapporterar i markant högre grad psykisk ohälsa och stress relaterat till skolsituationen än killar både bland elever på högstadiet och på gymnasiet. Hos både kvinnor och män har sjukskrivningar som beror på psykisk ohälsa ökat men det är i huvudsak kvinnor som sjukskriver sig. En sjukskrivning i psykisk ohälsa är ofta långvarig och kan kosta samhället mycket resurser. Det är därför viktigt att tidigt arbeta med förebyggande åtgärder och redan i ung ålder.
- Att uppleva trygghet är centralt för människors välbefinnande. Forskning visar en koppling mellan goda levnadsvanor och mindre rädsla, samt att känslan av trygghet hör samman med högre grad av självskattad psykisk och fysisk hälsa. Självskattad trygghet bland kommuninvånarna har sjunkit vid varje mätning sedan 2014 och en markant lägre andel av kommuninvånarna upplever sig trygga än rikssnittet.
- Utbildningsnivån i kommunen är låg, i synnerhet bland män. Traditionellt har industrierna i området kunnat erbjuda jobb utan höga utbildningskrav men teknikutveckling och global konkurrens har ökat kraven på kvalificerad arbetskraft. Ett livslångt lärande och höjd kompetens av befintlig personal och arbetskraft blir allt viktigare. Kommunen har också en utmaning i att bli mer attraktiv för att locka hit högskoleutbildad arbetskraft eller locka tillbaka de som en gång lämnat kommunen för högre studier på annan ort.
- Arbetslösheten i kommunen är något högre än i riket och länet och bland de arbetssökande finns en tydlig koncentration av utrikesfödda och kvinnor. Även företagsamhet och nyföretagande är

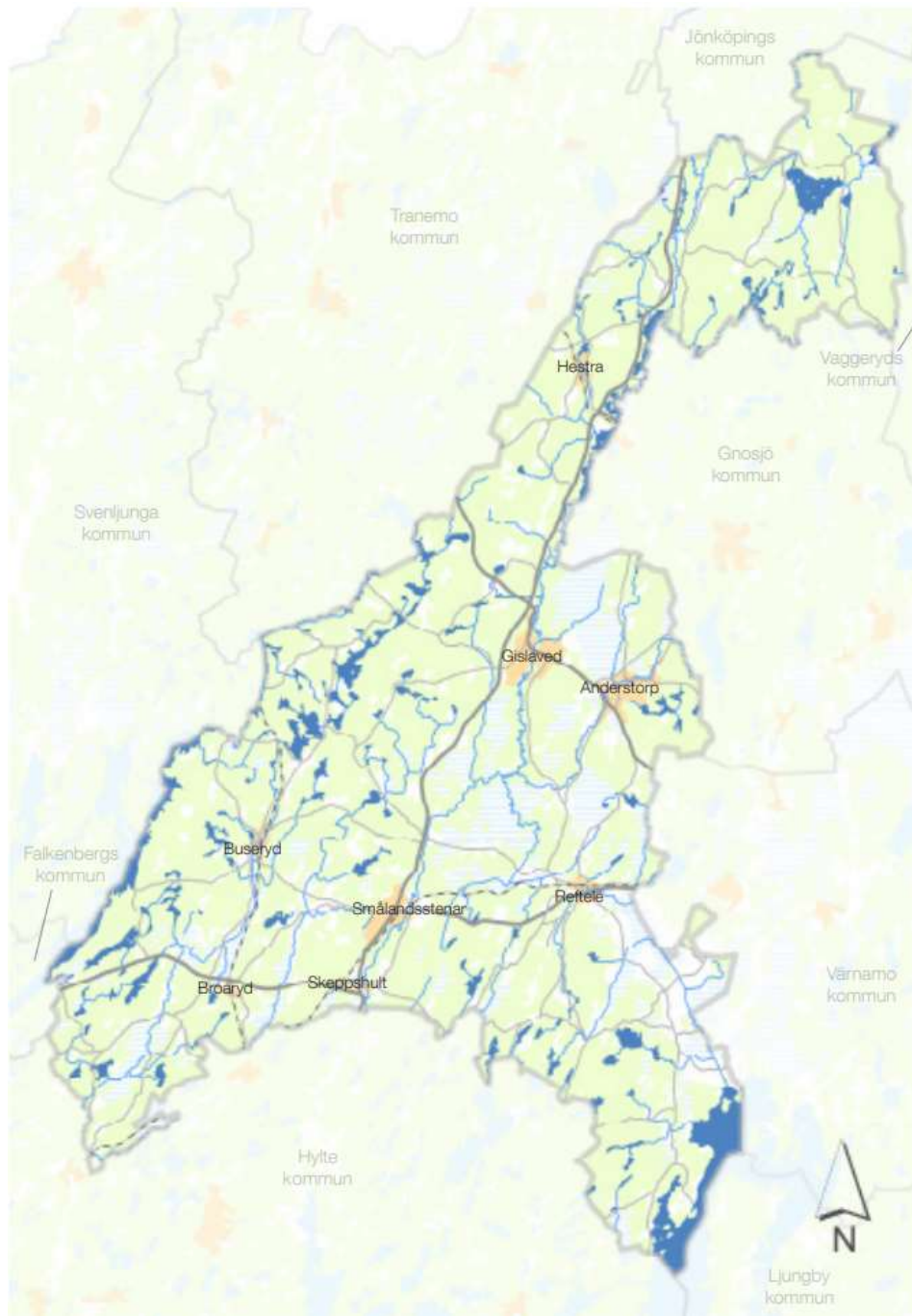

lägre i dessa grupper. Vi kan också se en ojämn fördelning vad gäller vilka branscher män och kvinnor driver företag eller tar anställning inom.

- Näringslivet i Gislaveds kommun koncentreras i stor utsträckning inom tillverkningsindustrin. Det är av stor vikt att andra näringsgrenar lyfts för att uppnå ett mångsidigt, motståndskraftigt näringsliv som är mindre känsligt för förändringar i omvärlden eller konjunkturläge. Nyföretagande, som kan vara ett sätt att nå en balans i näringslivet, ligger i Gislaveds kommun lågt till i jämförelse med riket.
- Vi behöver kraftigt minska våra utsläpp av växthusgaser för att undvika allvarliga klimatförändringar. Utsläppen av växthusgaser i kommunen orsakas i första hand av transporter och jordbrukssektorn, varför insatser för att minska utsläpp behöver riktas mot dessa verksamheter.
- Framtida klimatförändringar kan ske även om vi lyckas minska utsläppen. Samhället behöver göra mer för att anpassa sig för pågående klimatförändringar som exempelvis, ökade regnmängder och fler torrperioder. Skyddet av vår vattenförsörjning är av stor vikt. Vi måste se till så att våra dricksvattentäkter inte förorenas samtidigt som de även skyddas mot torka, som sannolikt kommer att bli ett större problem i framtiden.
- Kemikalier och rester av gammal industriverksamhet är i generella drag ett stort problem i kommunen, i synnerhet när det gäller förorenade områden. Dessa kan skapa stora hälsofaror, stor miljöpåverkan och hindrar samhällsutveckling.
- En stor andel (79 %) av kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god ekologisk status. Orsakerna till detta är försurning, fysisk påverkan, miljögifter och övergödning. Försurningen är fortfarande det miljöproblem som är mest omfattande i Gislaveds kommun. Orsaken är mångårigt nedfall av försurande ämnen kombinerat med att berggrunden har lågt innehåll av ämnen som neutraliserar nedfallet. Under årens lopp har mycket stora skador orsakats av låga pH-värden i sjöar och vattendrag. Känsliga fiskarter, kräftor, musslor och snäckor har i en del sjöar och vattendrag helt dött ut eller fört en tynande tillvaro.
- De våtmarker som finns i kommunen är viktiga områden för biologisk mångfald och som tillhandahållare av ekosystemtjänster. Det är av stor vikt att vi ansvarar för, och tar hand om dessa marker då de är nödvändiga livsmiljöer för ett stort antal växt- och djurarter och både fungerar som reningsverk för kväve och som flödesutjämnare som kan hjälpa till att dämpa både översvämningar och torka.

Gislaveds kommun

Gislaveds kommun är en landsortskommun med åtta tätorter där Gislaved är den största tätorten följt av Anderstorp och Smålandsstenar. Här finns ett utvecklat företagande, främst inom tillverkningsindustrin. Gislaveds kommun ligger i sydvästra delen av Jönköpings län och gränsar till nio kommuner och tre län.

Figur 1 Karta över kommunen med markerade tätorter.

Befolkning och demografi

För att kunna rikta insatser bland befolkningen är det viktigt att utgå från en demografisk översikt av invånarna i kommunen.

Befolkningsstatistik och befolkningsutveckling

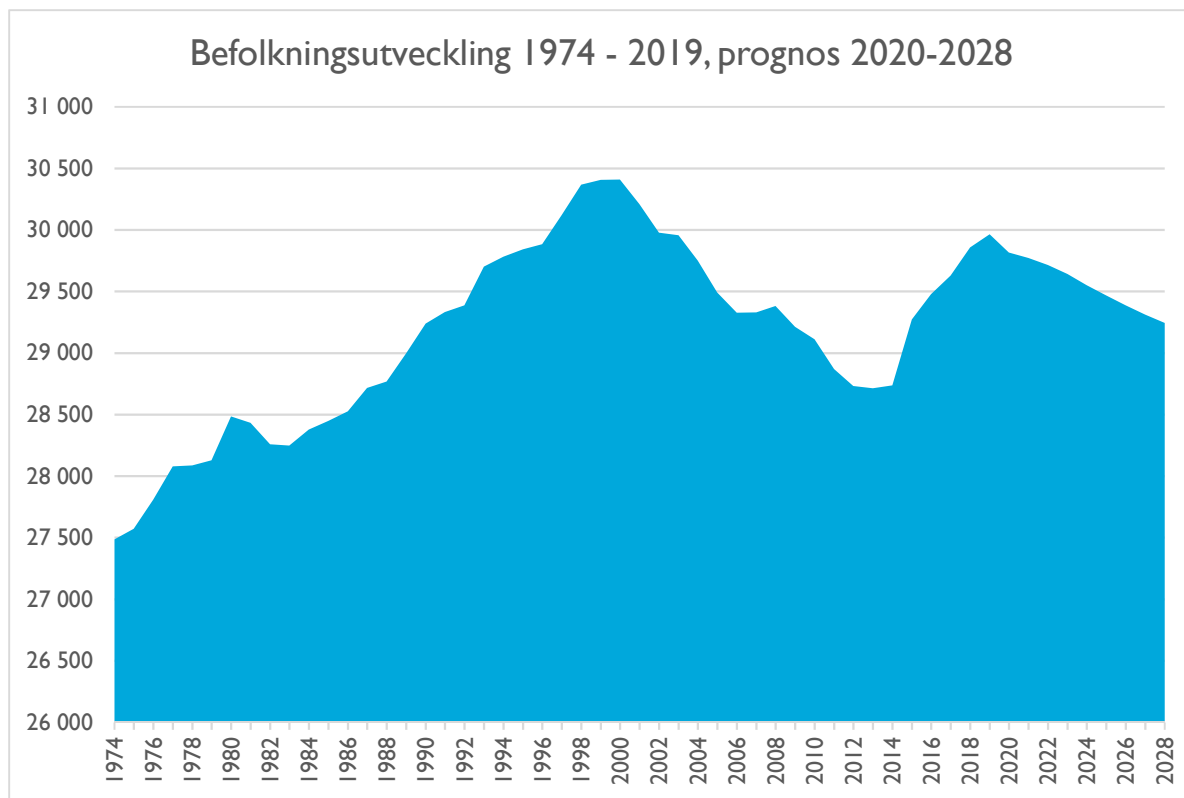
I Gislaveds kommun bor det 29 963 invånare (31 december 2019) och invånarantalet varierar under året.

Under åren 2000-2014 minskade antalet invånare i Gislaveds kommun i stort sett varje år och invånarantalet i Sverige ökade. När allt fler människor från andra länder började flytta till kommunen under 2014-2017, ökade antalet invånare.

Prognosen nedan (baserad på födda-döda, inflyttade-utflyttade) visar att antalet kommuninvånare förväntas minska på längre sikt eftersom att antalet människor från andra länder som flyttar till kommunen minskar. Men större händelser i omvärlden och andra s.k. osäkerhetsfaktorer har påverkan på utfallet och därför är prognosen relativt osäker (Gislaveds kommun, planeringsdirektiv 2020).

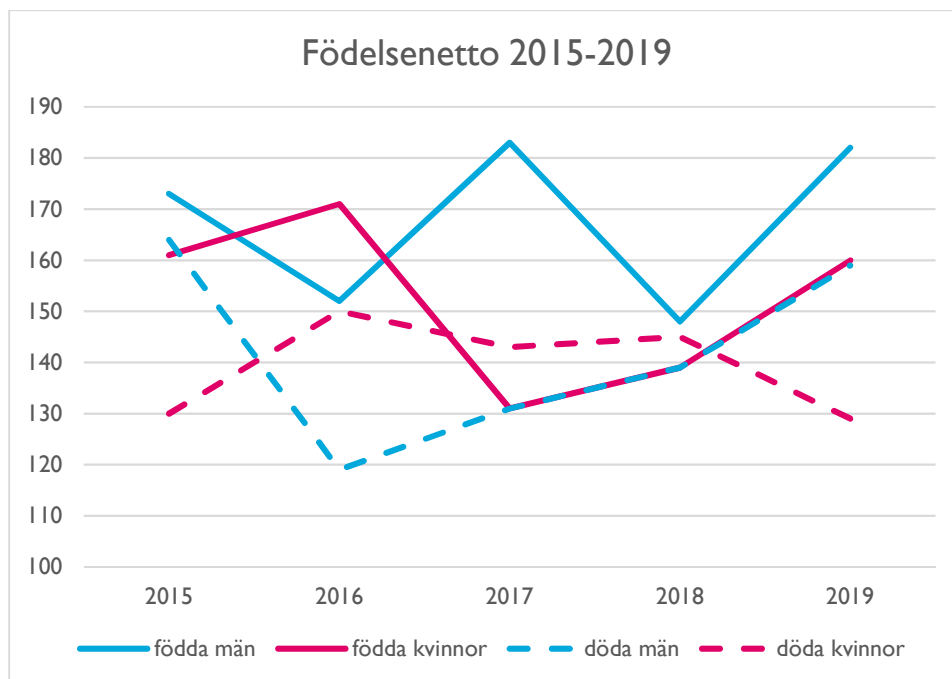
År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antal invånare	28737	29 272	29 478	29 629	29 857	29 963	29 923	29 879	29 822	29 749	29 660	29 575

Figur 2 Befolkningsutveckling 2014-2018 med prognos 2019-2025. Källa: Kommunfakta 2019

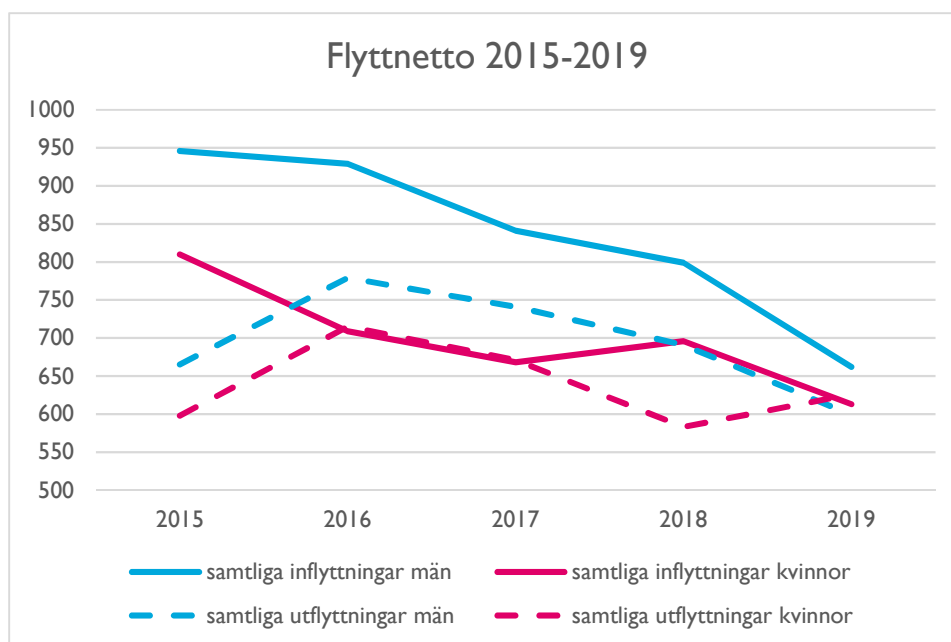

Figur 3 Befolkningsutveckling 1974-2019, samt prognos för år 2020-2028, källor: SCB och Statisticon

Statistiken nedan över födelse- och flyttnetto visar att antalet födda och döda i kommunen är relativt konstant mellan åren. Inflyttningen har varit högre än utflyttningen, framförallt vad gäller inflyttning från utomeuropeiska länder. Inflyttningen av män har varit högre än inflyttningen av kvinnor men skillnaderna har minskat sedan 2016.

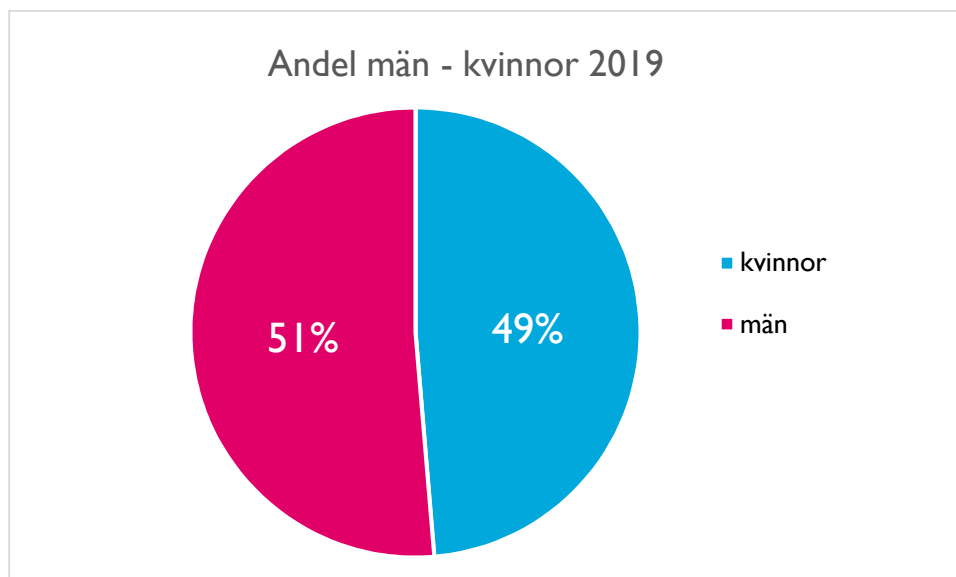

Figur 4 Födelsar och dödsfall 2015-2019. Källa: SCB, 2020a.

Figur 5 In- och utflyttningar 2015-2019. Källa: SCB, 2020a.

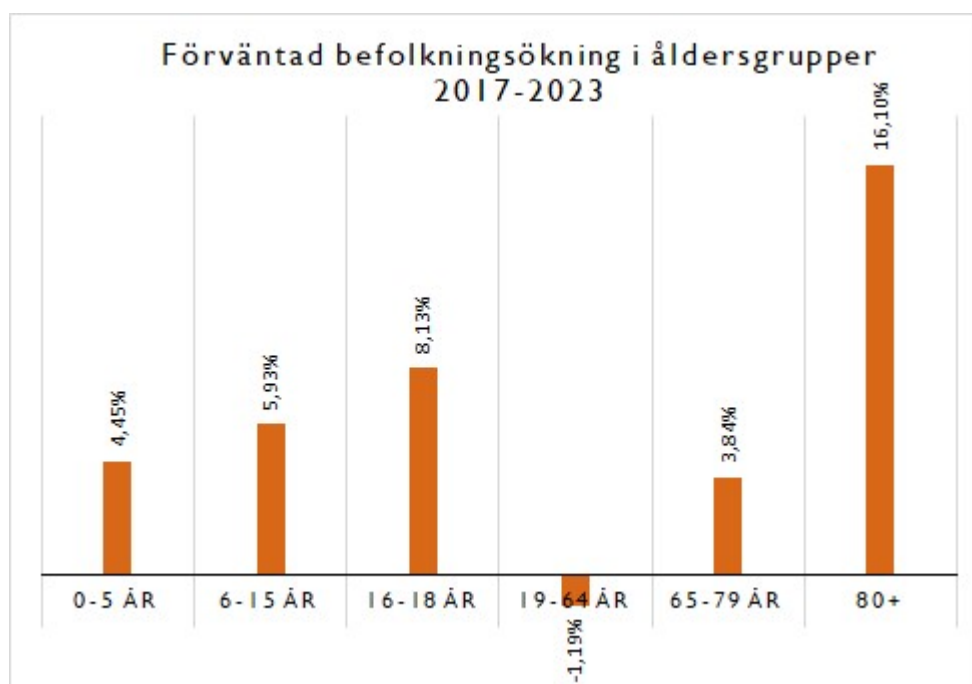
Det bor något fler män i kommunen än kvinnor, 14 561 kvinnor (48,8 %) och 15 296 män (51,2 %). Medelåldern för kvinnor i Gislaveds kommun är 42,5 år och för män 41 år, vilket är ungefär samma som i riket. Kvinnor har generellt en högre medellivslängd, 84,13 år jämfört med 80,81 år för män varför även medelåldern är högre (SCB 2020b; SCB 2018a).

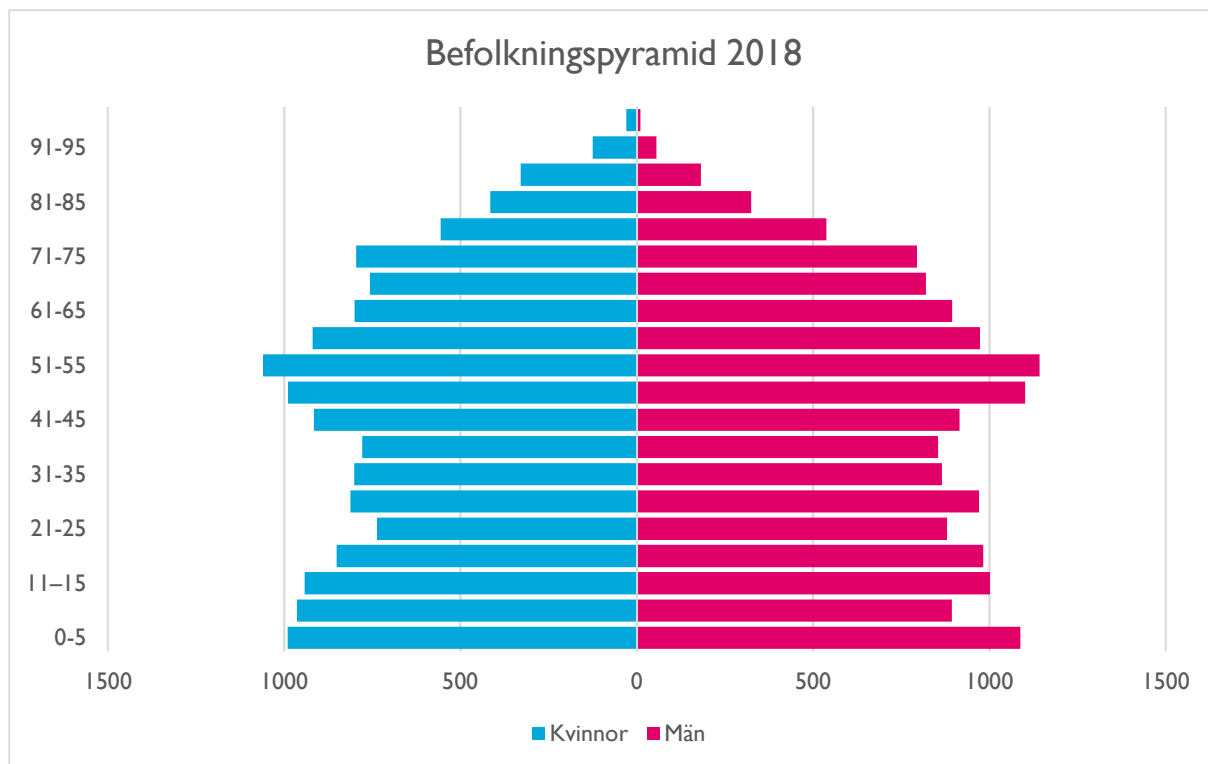
Figur 6 Andelen kvinnor och män 2019 i Gislaveds kommun. Källa: SCB.

Demografi

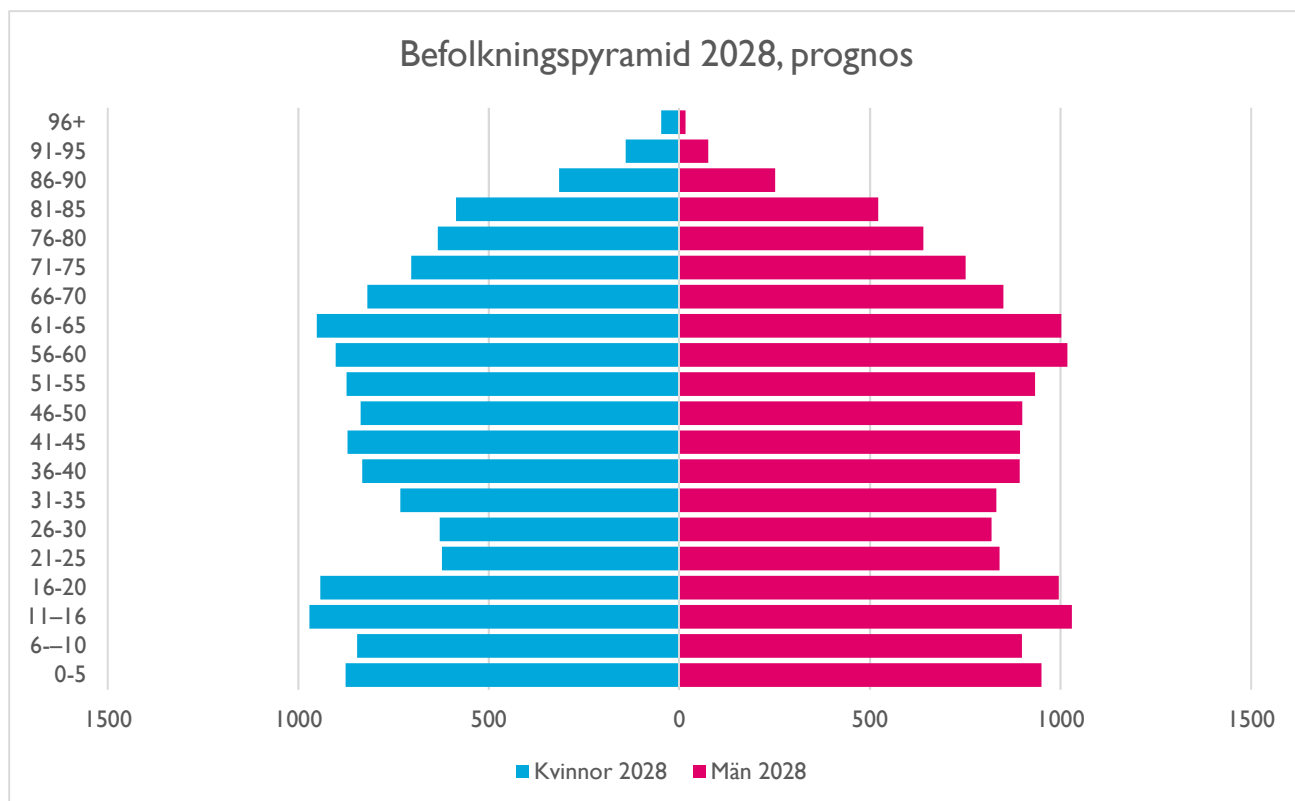
Åldersstrukturen kommer att förändras i Gislaveds kommun, liksom i hela Sverige. Andelen äldre och barn kommer att öka, medan andelen personer i arbetsför ålder minskar. Detta då den stora 40-talist generationen uppnår en ålder över 80 år samtidigt som den stora barnkull som föddes kring 1990 är förvärvsaktiv och i barnafödande ålder. När det gäller befolkningsförändringar i olika åldersgrupper i Gislaveds kommun förväntas åldrarna 0-5, 6-15, 16-18, 65-79 samt 80 år och äldre, att öka mellan jämförelseåren 2017-2023. Undantaget är åldrarna 19-64 år då den gruppen förväntas minska med ca 1,2 %. Störst procentuell ökning finns i gruppen 80 år och äldre som förväntas öka med ca 16 % (Gislaveds kommun, 2019; Statisticon 2018a).

Figur 7 Prognosticerad förändring av åldersgrupper 2017-2023 Källa: Gislaveds kommun, 2019

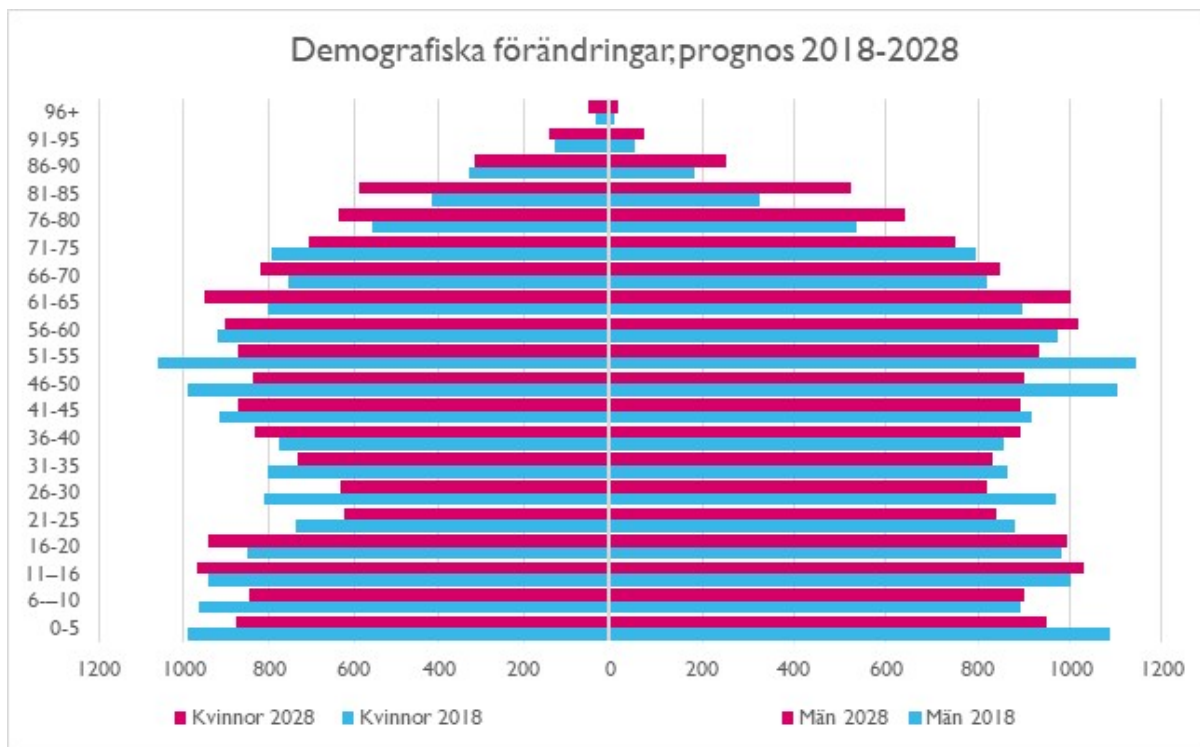

Figur 8 Befolkningspyramid fördelad på kön och ålder Gislaveds kommun 2018. Källa: SCB

Figur 9 Befolkningspyramid fördelad på kön och ålder Gislaveds kommun 2028, prognos. Källa: Kommunprognos 2019-2028

Figur 10 visar att Gislaveds kommun har en större andel människor som är 0-19 år än riksgenomsnittet (alla kommuner), men ett mindre antal som är i åldrarna 65-79 år än riksgenomsnittet. Antalet män i åldrarna 20-64 år är högre än riksgenomsnittet.

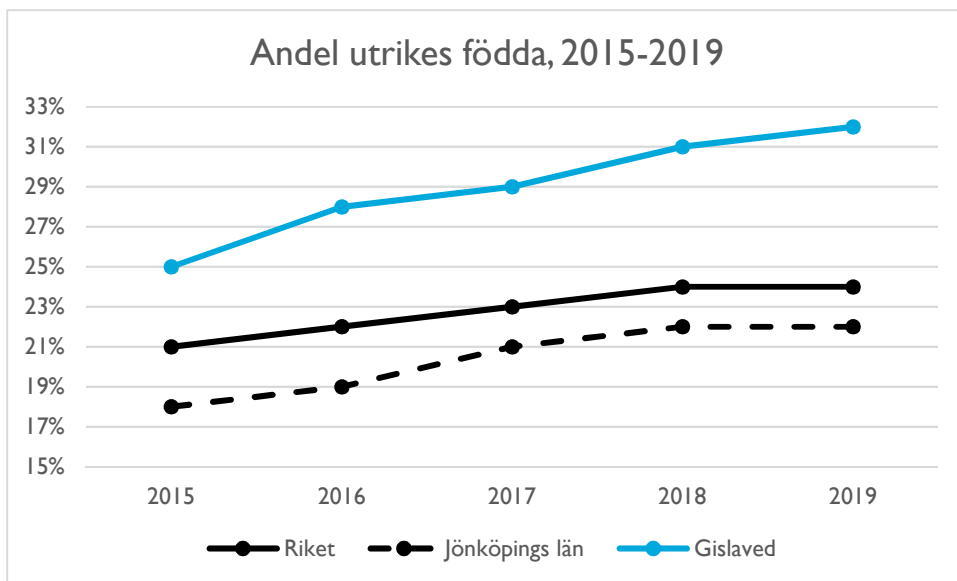

Figur 10 Demografiska förändringar, prognos 2018-2028 Källa: Kommunprognos 2019-2028

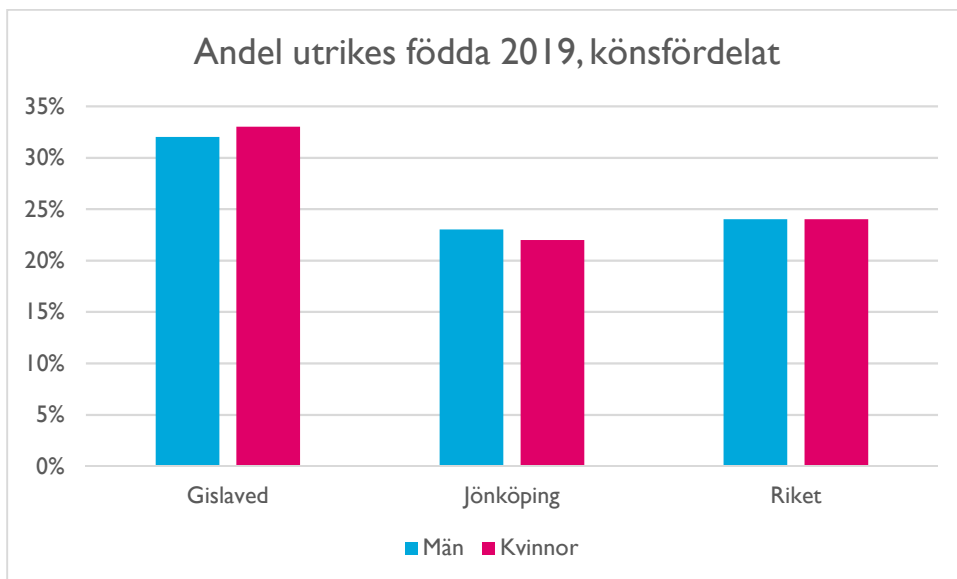
Utrikes födda och flyktingmottagande

Andelen utrikes födda det vill säga de som är födda utanför Sverige, är totalt högre i Gislaveds kommun jämfört med både Jönköpings län och riket som helhet. Över en treårsperiod, 2015-2017, har andelen utrikesfödda också ökat. Ökningen är aningen högre i Gislaveds kommun jämfört med länet och riket. Andelen av befolkningen som utgörs av utrikesfödda är generellt högre bland kvinnor än män, men denna skillnad är mer markant i Gislaveds kommun än både länet och riket.

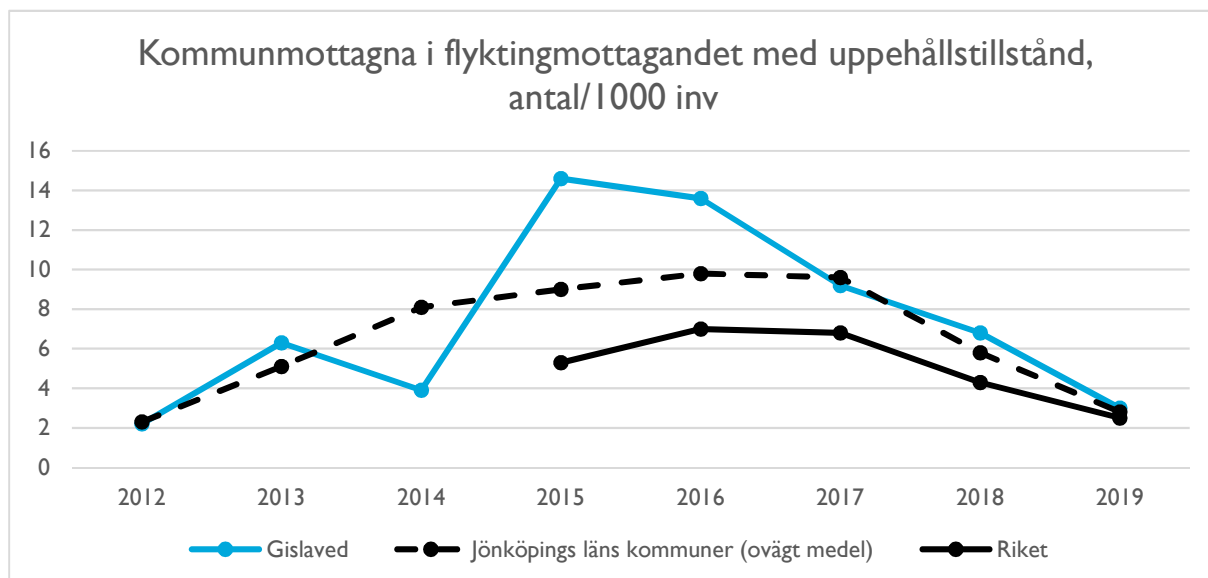

Figur 11 Andel utrikes födda under perioden 2015-2019. Källa SCB 2019a

Figur 12 Utrikesfödda år 2019, andel inom respektive kön. Källa: SCB.

Figur 13 Antalet kommunmottagna i flyktingmottagande med uppehållstillstånd/1000 invånare. Källa: Kolada.

År 2015 ökade kommunens flyktingmottagande till mer än dubbelt så höga nivåer som riksnittet och avsevärt högre än länets snitt. Efter en fortsatt hög nivå 2016 har volymerna minskat drastiskt och samtidigt närmat sig både läns- och riksnivåerna. 2019 var antalet kommunmottagna flyktingar i Gislaveds kommun med uppehållstillstånd 3 personer per 1000 invånare, 2018 6,8 per 1000 invånare och 2017 9,2 per 1000 invånare. Siffror för riket saknas innan 2015 (Kolada 2020).

Tätort	Befolknings- mängd	Fördelning utifrån ursprung		Fördelning utifrån ålder			
		Utrikesfödda	Inrikesfödda	0-19	20-64	65-79	80+
Anderstorp	5 202	26 %	74 %	26 %	54 %	14 %	6 %
Broaryd	285	19 %	81 %	21 %	47 %	22 %	10 %
Burseryd	957	23 %	77 %	26 %	51 %	14 %	8 %
Gislaved	10 269	34 %	66 %	26 %	56 %	13 %	5 %
Hestra	1362	15 %	85 %	23 %	51 %	18 %	8 %
Reftele	1311	21 %	79 %	22 %	53 %	16 %	9 %
Skeppshult	378	16 %	84 %	22 %	53 %	20 %	6 %
Smålandsstenar	4 560	28 %	72 %	25 %	55 %	14 %	6 %
Totalt (inklusive landsbygdsområden som ej är inkluderade ovan)	29 635	24 %	76 %	25%	55%	15%	6%

Figur 14 totala antalet folkbokförda invånare i kommunens åtta tätorter 2020. Källa: SCB

Figur 14 visar andelen utrikesfödda i kommunens tätorter. Störst andel utrikes födda finns i Gislaved och lägst i Hestra. Tabellen visar också fördelningen utifrån ålder. Störst andel unga mellan 0-19 år finns i Gislaved, och störst andel äldre mellan 65-79 år finns i Broaryd och Skeppshult. Andelen av befolkningen över 80 år är högst i Broaryd, följt av Reftele medan Gislaved har lägst andel äldre.

Tätort och landsbygd

I Gislaveds kommun bor det 26,4 invånare per kvadratkilometer, en invånare fler än snittet för riket på 25,4 invånare per km². (SCB 2019b).

I Gislaveds kommun finns det åtta tätorter med omgivande landsbygd. Definitionen av tätort som används utgår från SCBs definition vilken är en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Flest invånare bor det i Gislaved med ca 10 000 invånare, följt av Anderstorp, ca 5000 invånare och Smålandsstenar ca 4500 invånare. I tabellen nedan sammanfattas den prognostiserade utvecklingen över tid av folkmängden i kommunen och dess delområden. Antal invånare och fördelningen mellan kommunens tätorter och landsbygder är relativt konstant, med ca 5 500 invånare på landsbygden och 24 300 invånare i tätort.

Folkmängd i kommunens delområden

Delområde	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Anderstorps tätort	5 093	5 079	5 063	5 046	5 026	5 004	4 977	4 951	4 925	4 899	4 873
Anderstorps landsbygd	283	274	266	258	251	245	238	233	227	221	216
Reftele tätort	1 340	1 344	1 345	1 346	1 346	1 345	1 344	1 343	1 343	1 342	1 343
Reftele landsbygd	1 619	1 615	1 610	1 606	1 602	1 596	1 591	1 586	1 581	1 577	1 574
Hestra tätort	1 350	1 346	1 341	1 336	1 330	1 323	1 315	1 308	1 302	1 296	1 291
Hestra landsbygd	613	610	607	605	603	600	598	597	595	594	592
Gislaved tätort	10 374	10 378	10 373	10 364	10 351	10 333	10 310	10 290	10 270	10 253	10 237
Gislaved landsbygd	971	978	984	990	995	1 000	1 003	1 005	1 007	1 009	1 011
Burseryd tätort	940	951	959	965	969	971	972	973	975	976	978
Broaryd tätort	306	309	311	312	313	313	312	312	311	310	310
Burseryd landsbygd	688	677	666	657	647	639	630	622	615	609	603
Broaryds landsbygd	599	606	613	620	626	632	638	643	648	652	657
Smålandsstenar tätort	4 604	4 604	4 601	4 597	4 591	4 583	4 573	4 563	4 552	4 543	4 534
Skeppshult tätort	357	360	363	364	364	363	361	360	358	356	355
Villstad landsbygd	720	716	712	706	700	694	688	682	678	674	671
TOTALT	29 857	29 846	29 815	29 771	29 714	29 641	29 551	29 467	29 387	29 312	29 243

Figur 15 Folkmängd i kommunens delområden. Källa Statisticon 2018b

Boende och service

Boende

I kommunen finns det ca 13 500 bostäder och nästan 60 % av invånarna bor i ett småhus de äger, näst vanligaste boendeformen är en hyresrätt i flerbostadshus, ca 23 % (SCB 2018b). I Gislaveds kommun finns det 12 932 hushåll, antal ensamhushåll är ca 4500 stycken. Hushåll med en eller två personer utgör ca 67 % av hushållen (SCB 2018b). Bostadspriserna i Gislaved kommun jämfört med riket i övrigt är förhållandevis låga (SCB, 2019c).

	Småhus			Flerbostadshus		Special bostad	Övrigt	Uppgift saknas
	Ägande	Bostadsrätt	Hyresrätt	Bostadsrätt	Hyresrätt			
Gislaved	58,1 %	2,9 %	4,5 %	6,1 %	22,6 %	1,9 %	2,0 %	1,9 %
Sverige	40,5 %	1,9 %	1,6 %	20,2 %	28,3 %	3,3 %	1,4 %	2,8 %

Figur 16 Boendeformer i Gislaveds kommun. Källa SCB

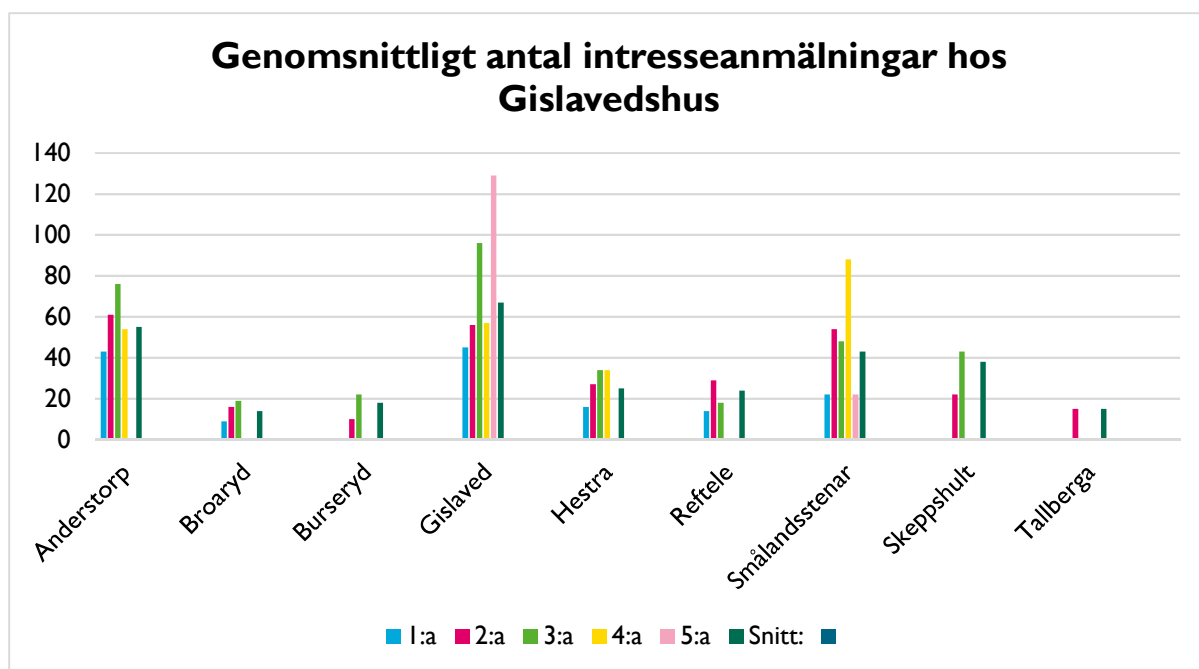
Medianpriset för en såld villa i Gislaveds kommun under mars 2019 – februari 2020 var 1 432 000 kronor. I länet hade under samma period Jönköping högst medianpris (3 400 000 kronor) och Vetlanda lägst (910 000 kronor). Bland närliggande kommuner var medianpriset på en villa i Gnosjö 1 260 000 kronor och Värnamo 1 925 000 kronor (SVT, 2020).

Allmännyttan

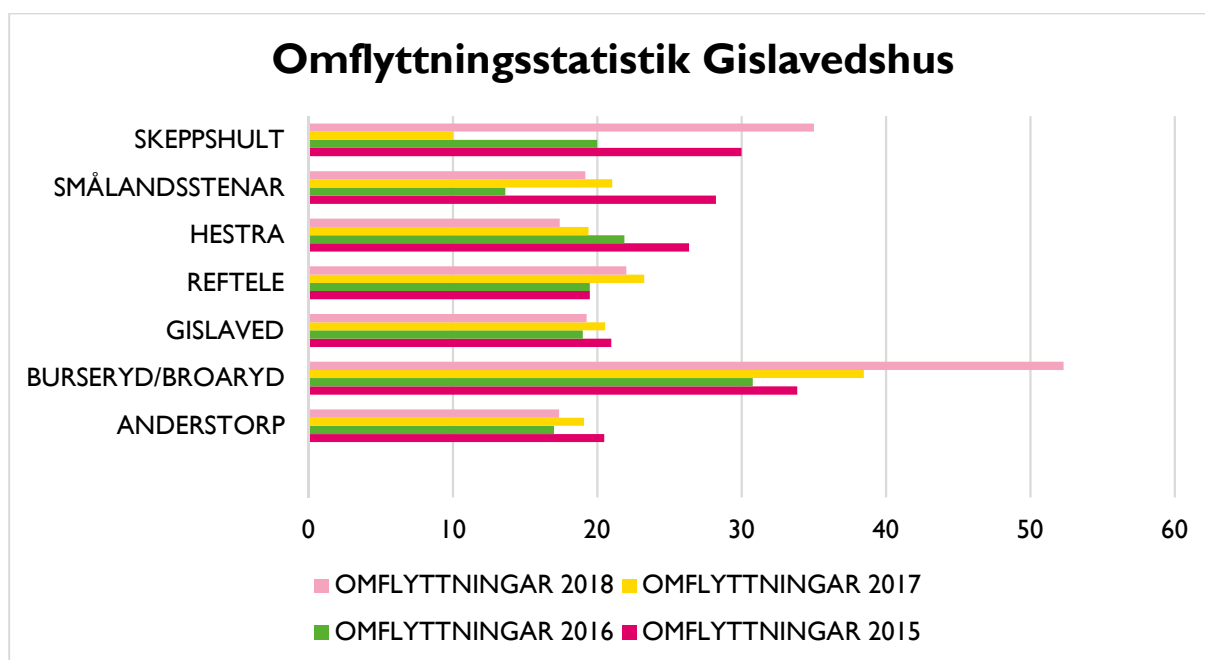
Det kommunala bostadsbolaget Gislavedshus har totalt 2318 lägenheter på nio orter i kommunen, med 4434 hyresgäster vilket motsvarar ca 15 % av kommunens invånare. Tabellen nedan visar bolagets fördelning av lägenheter per ort (Gislavedshus, 2019)

Ort	Antal lägenheter
Anderstorp	312
Burseryd	25
Broaryd	40
Gislaved	1149
Reftele och Tallberga	159
Hestra	201
Smålandsstenar	412
Skeppshult	20

Figur 17 Antal lägenheter Gislavedshus har per ort. Källa: Gislavedshus, 2019.

Figur 18 Genomsnittligt antal intresseanmälningar till Gislaveds hus, per storlek och ort för perioden 180601-181231. Källa: Gislavedshus.

Figur 19 Omflyttningsstatistiken för Gislavedshus, per år från 2015-2018. Källa: Gislavedshus.

Efterfrågan för Gislavedshus lägenheter är högst för de med tre rum och kök eller större i Gislaved. Nivån på efterfrågan på lägenheter skiljer sig mellan orter i kommunen. Mest omflyttning sker i Burseryd och Broaryd.

Äldres boende

Med en åldrande befolkning och därmed ett ökat behov av stöd från socialtjänsten så finns på sikt ett behov av olika typer av boende för den äldre befolkningen.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Idag finns i Gislaveds kommun seniorboende/trygghetsboende för personer över 70 år oavsett om man har behov av insatser från socialtjänsten eller ej. Dessa lägenheter finns på de flesta orter i kommunen och de är belägna i direkt anslutning till vård- och omsorgsboende eller i nära anslutning till träffpunkter och restauranger. Det finns även befintliga lägenheter som bör kunna omvandlas till trygghetsbostäder. Dock kommer inte antalet lägenheter som finns tillgängliga att räcka om det blir en förskjutning från att bo i särskilt boende till att istället bo i trygghetsbostäder.

2018 bodde 13,8 % av personer 80 år och äldre på särskilt boende i Gislaveds kommun, motsvarande siffra för riket är 12,5 %. I den utvidgade åldersgruppen, personer 65 år och äldre, är motsvarande siffror för Gislaved 4,7 % och 4 % för riket. Trenden går mot att vilja bo i eget hem så länge som möjligt, men med närhet till socialt umgänge och stöd.

2018 fanns det 359 lägenheter i vård- och omsorgsboenden för äldre och utav dessa har 138 lägenheter definierats som trygghetsboenden och 56 gruppboendestäder.

Särskilda boenden finns i sju orter som uppställningen i figur 20 visar. Det finns sju gruppboenden och daglig verksamhet i kommunal regi för funktionsnedsatta i kommunen, sex stycken i Gislaved, ett i Reftele. I Burseryd och Smålandsstenar finns Solbacken omsorg (Gislaveds kommun 2018, socialförvaltningen, personlig kommunikation).

Anderstorp	Klockaregården (24 lägenheter)
Broaryd	Lugnet (21 lägenheter)
Burseryd	Ekbacken (24 lägenheter)
Gislaved	Vitsippan (69 lägenheter), Blomstervägens demenscentrum (65 lägenheter)
Hestra	Hestragården (20 lägenheter)
Reftele	Solbacka (32 lägenheter)
Smålandsstenar	Mariagården (40 lägenheter), Hagagården (25 lägenheter)

Figur 20 Antal boendeplatser, särskilda boenden i Gislaveds kommun 2018. Källa: Socialförvaltningen Gislaveds Kommun.

Service

Kommersiell och offentlig service handlar bland annat om god tillgång till livs- och drivmedel, men även tillgång till betaltjänster, bredband, mobiltäckning och post- och paketutlämning. Även tillgången till kollektivtrafik, IT/bredband och transport/logistik utgör ramen för en fungerande service. Utöver dagligvaruhandel är tillgången till drivmedel av särskild vikt i landsbygdsområden för att ge människor möjlighet att ta del av service som inte finns tillgänglig lokalt (Region Jönköpings län, 2019 Regionalt serviceprogram).

Offentlig service

Det finns 17 grundskolor på nio orter i Gislaveds kommun. Grundsärskolan är integrerad i grundskolan. Det finns tre gymnasier i kommunen; Gislaveds Gymnasium, Motorsportgymnasiet och Segerstad naturbruksgymnasium.

Kommunens huvudbibliotek ligger i anslutning till Gislaveds gymnasium. Förutom detta finns sammanlagt sex bibliotek runtom i kommunen, dessa är belägna i Anderstorp, Broaryd, Burseryd, Hestra, Reftele och Smålandsstenar och samtliga fungerar också som skolbibliotek. Bokbussen ger möjlighet för dem som inte har nära till bibliotek att få tillgång till bibliotekets utlåningsverksamhet.

Mötesplatser

Det finns ett gott utbud av möteslokaler för olika ändamål i kommunen. En mycket stor andel av dessa är ägda av föreningar, församlingar eller är privata. I dagsläget finns 57 kyrkobyggnader och församlingshem i kommunen. En strukturuomvandling sker dock och vad en del av byggnaderna kommer att användas till i framtiden är därmed oklart. Det finns även företagsägda samlingslokaler som drivs i kommersiella syften som t ex hotell, kaféer och konferensanläggningar. Många företag har också egna lokaler för konferenser, representation mm.

I kommunal regi finns en större mötesplats - Glashuset i Gislaved. Kommunen står också för träffpunkter som riktar sig i första hand äldre människor och driver fyra stycken fritidsgårdar i kommunen, belägna i Gislaved, Anderstorp, Smålandsstenar och Reftele, vars verksamhet riktar sig till ungdomar 13-18 år. Flera anläggningar för spontanidrott finns runtom i kommunen.

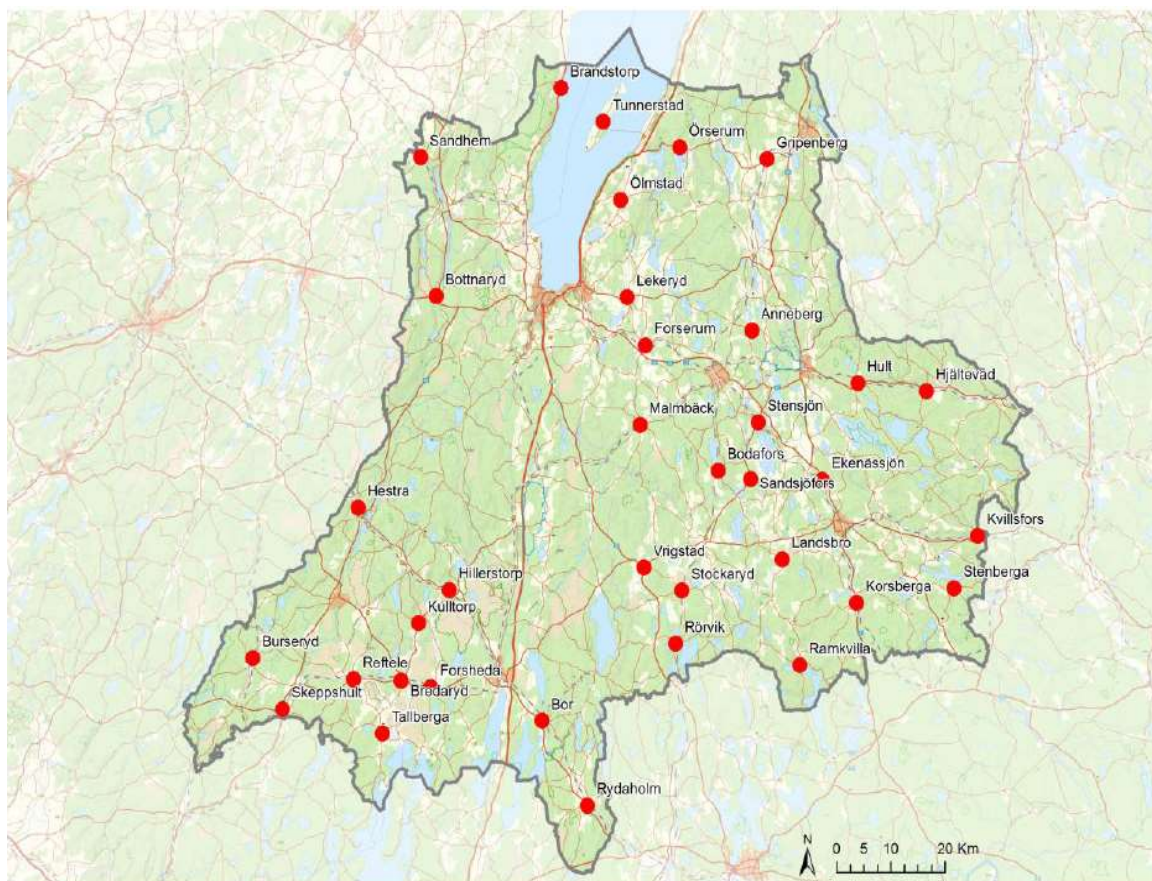
Genom olika dialoger har framkommit att ungas aktivitets- och nöjesbehov inte är tillgodosedda. Kvinnor, främst nysvenska kvinnor behöver möten med mer etablerade delar av det svenska samhället. Mötesplatser behövs för att minska den rådande segregationen och tidigt bemöta kommande utmaningar. För kommunen är det viktigt att identifiera huruvida vissa typer av möten behöver främjas och prioriteras och i så fall planera för hur det ska genomföras (Gislaveds kommun, 2016, ÖPI6).

Kommersiell service

Inom kommunens tre större tätorter finns ett relativt komplett detaljhandelsutbud och övrig kommersiell service. I Hestra, Burseryd, Reftele, Skeppshult och Tallberga finns en dagligvarubutik, vilken enligt Tillväxtverkets definition ska ha ett mångsidigt utbud, där varugrupperna mejeri, charkvaror, ägg, färskt bröd och frukt och grönt bör finnas representerade (Tillväxtverket 2018).

Tillväxtverkets (2020) modell mäter tillgänglighet till service baserat på avståndet mätt i restid med bil. Enligt det måttet finns mycket få personer i vårt län mer än 20 minuters resa till en dagligvarubutik. För konventionella drivmedel har ingen mer än 20 minuter vilket anses vara medelgod till god tillgänglighet. Länsstyrelsens måttstock är att ett rimligt avstånd är ca 2 mil för drivmedelsanläggningar, och ca 1 mil för dagligvaruhandel för att dessa ska ses som tillgängliga.

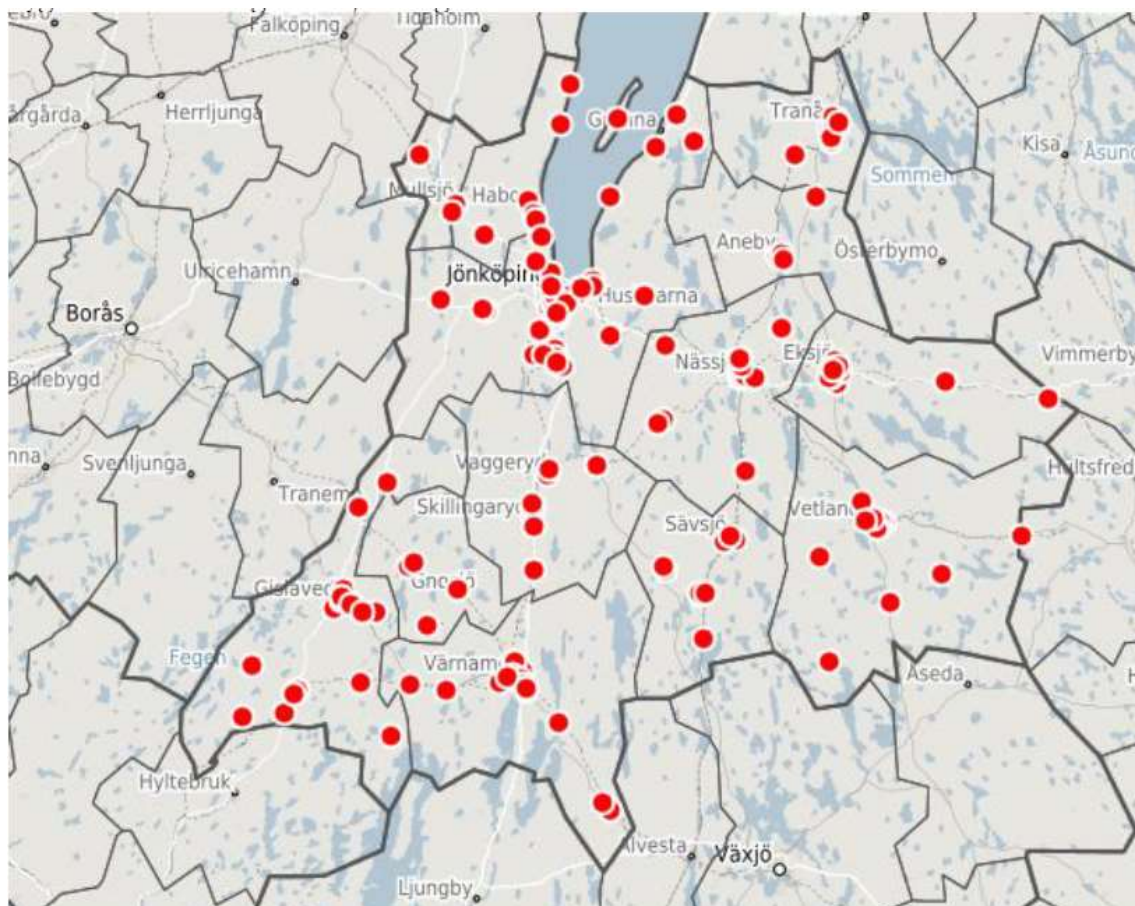
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 21 Fördelning per kommun med antal butiker som är de sista/enda på ort en i Jönköpings län 2018.
Källa: Region Jönköpings län, 2014

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 22 Fördelning av konventionella drivmedelsanläggningar i Jönköpings län 2018. Källa: Region Jönköpings län, 2014

Kommunikationer

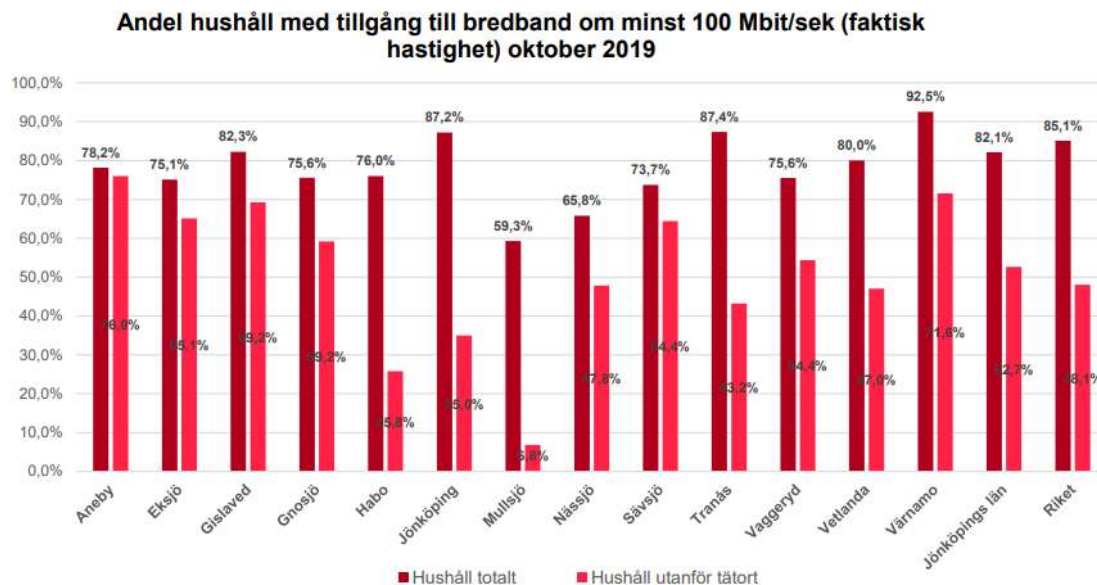
Infrastruktur, som bredband, kollektivtrafik och cykelvägar, utgör viktiga kopplingar mellan funktioner och invånare i samhället. Dessa funktioner ska vara tillgängliga och användarvänliga för alla kommunens invånare och tillgodose våra behov utan att påverka miljön negativt.

Uppkoppling av bredband

Den digitala tekniken i samhället utvecklas i snabb takt och fler och fler funktioner kräver stabil och snabb uppkoppling mot internet. Många samhällsliga funktioner använder internet som plattform för utbytet av information och tjänster. En stabil uppkoppling är även viktigt för användandet av välfärdstjänster. Därför är utbyggnaden av bredband till bostäder och arbetsställen oerhört viktigt.

Gislaveds kommun har arbetat mot ett mål att minst 90 % av alla hushåll och företag ska ha möjlighet att ansluta sig till bredband med en hastighet om minst 100 Mbit/sekund år 2020 (Gislaveds kommun, 2014). Det nationella bredbandsmålet är att 95 % av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020 och 98 % bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet år 2025. Alla bör ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där de normalt befinner sig senast år 2023 (Näringsdepartementet, 2016).

I Gislaveds kommun är bredbandsnätet är väl utbyggt i kommunens alla tätortsområden. Andelen hushåll med tillgång till bredband via fibernät om minst 100 Mbit/sek år 2019 var totalt 82 % i kommunen och för hushåll utanför tätort var siffran 72 %. Cirka 94 % av hushållen i kommunen hade absolut närhet till fiber, där fördelningen är 97 % inom tätort eller småort och 83 % utanför tätort och småort. Uppkoppling via fiber har stadigt ökat fiberutbyggnaden i kommunen, 2017 års siffror var 71,86 % totalt och 34,48 % för hushåll utanför tätort (Post och telestyrelsen, 2020; Region Jönköpings län 2020).

Källa: PTS

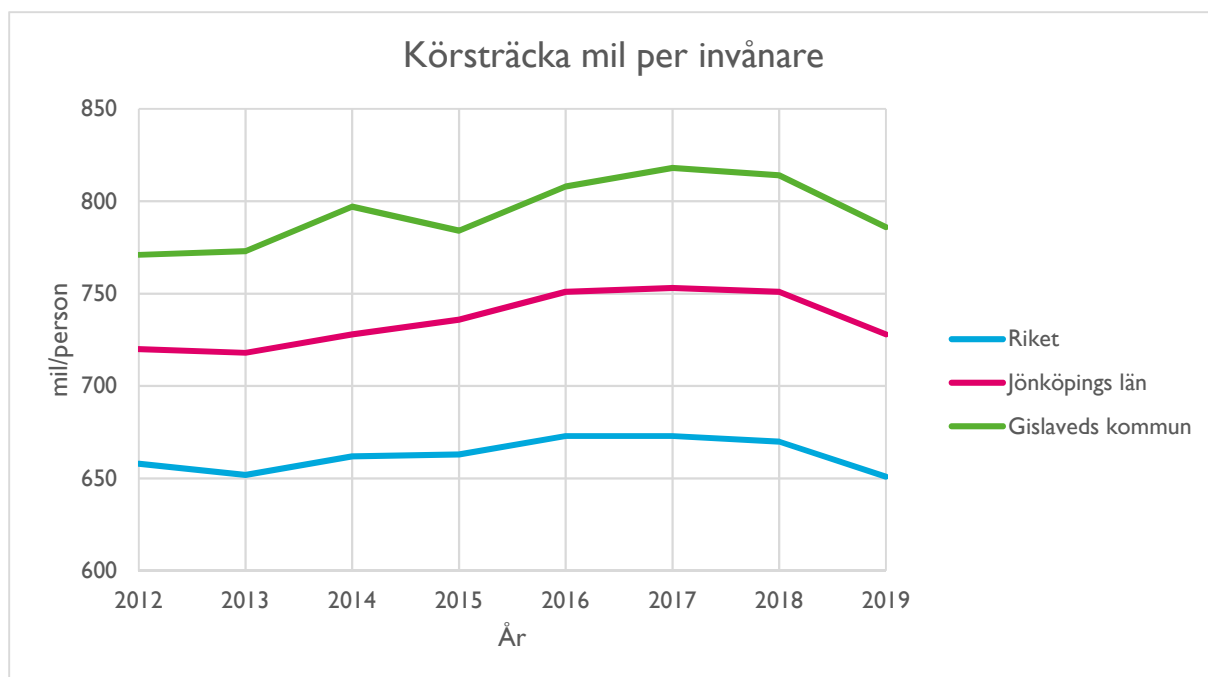
2020-04-21

Figur 23 Andel hushåll med tillgång till bredband om minst 100 MB/s 2018 fördelat på kommuner i Jönköpings län. Källa PTS, RJL 2019.

Gislaveds kommun har som avsikt att följa det nationella bredbandsmålet och tanken att är att målet ska uppnås genom en kombination av marknadsdriven utbyggnad och föreningsutbyggnad med hjälp av stöd från Gislaved Energi eller Landsbygdsprogrammet.

Transporter

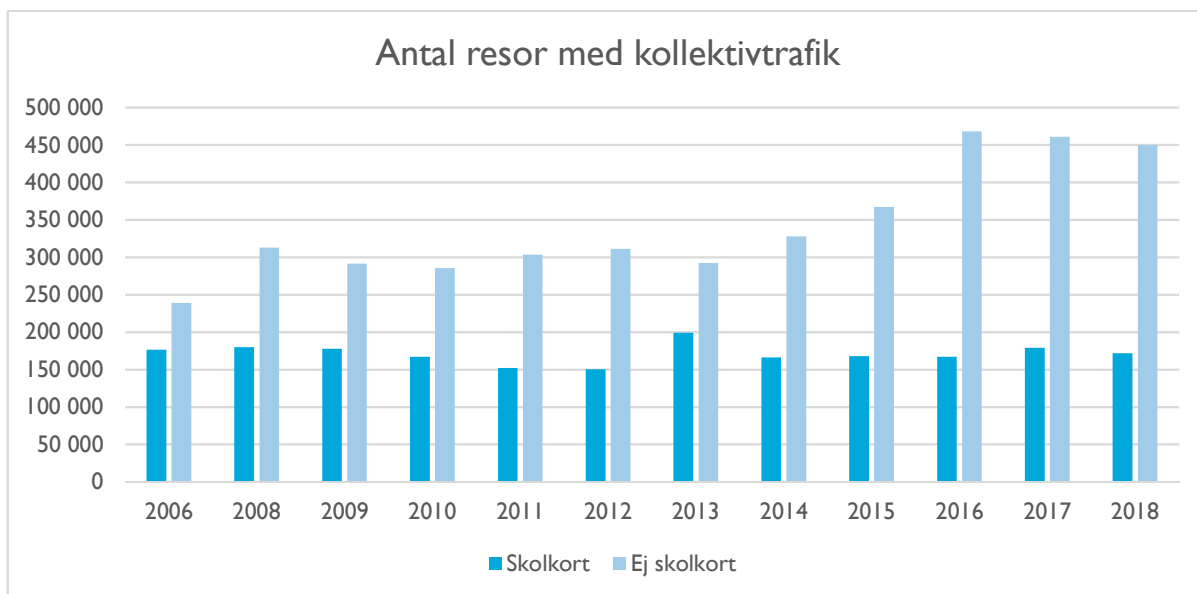
Figur 24 Körsträcka mil per invånare. Källa: Länsstyrelserna, 2019.

Nästan hälften av koldioxidutsläppen i Gislaveds kommun kommer från transportsektorn. Vi har en bit kvar innan vi når vårt mål om 30 % mindre utsläpp 2020 jämfört med 2004. Kommunens invånare fortsätter att köra mycket bil, även om vi ser en nedåtgång 2019 i relation till de tre föregående åren. Antal mil per invånare 2019 var 786 mil jämfört med 814 mil år 2018. Dock är det högre än såväl snittet i Jönköpings län (728 mil/invånare) och riket (651 mil/invånare). Tittar vi på körsträckan i grannkommuner ligger den på liknande nivåer, exempelvis Gnosjö kommun 810 mil/invånare 2019, Värnamo kommun 788 mil/invånare 2019 eller Svenljunga och Tranemo kommuner 848 mil/invånare 2019 (Länsstyrelserna, 2019).

Den låga tillgången till kollektivtrafik kan vara en av anledningarna till att vi kör mycket. Det är många som upplever att de har mycket dålig tillgång till kollektivtrafik, även på de sträckor där det finns gott om bussar. Det innebär att vi behöver jobba mer med attityder och normer för att få fler att ha en positiv inställning till kollektivresande och överväga det framför bilen. Det är väldigt lätt att köra bil i Gislaveds kommun. Det finns gott om parkeringsplatser som alla är gratis, inga vägtullar eller köer. Om vi ska få fler att åka kollektivt eller cykla behöver vi både bygga ut kollektivtrafiken och samtidigt göra det mer attraktivt att ta cykel och åka kollektivt.

Kollektivtrafik

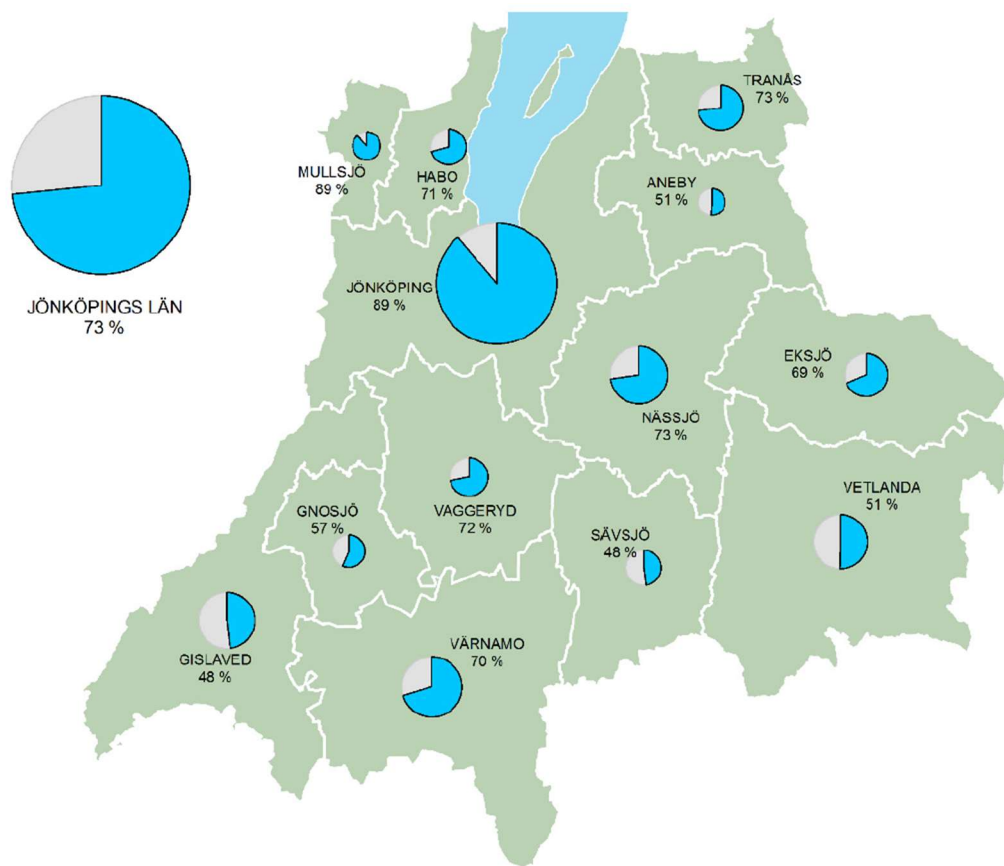
I Gislaveds kommun erbjuds kollektivtrafik i form av buss, tåg och även vägfärja under sommarhalvåret mellan Sunnaryd och Bolmsö. Tågstationer finns i Hestra, där kust till kustbanan går och i Smålandsstenar och Reftele, där Halmstad Nässjö järnväg, HNJ-banan, går. Buss är det vanligaste kollektiva transportmedlet i Gislaveds kommun och i kommunen sköts den allmänna kollektivtrafiken av Jönköpings Länstrafik, som ingår i Region Jönköpings läns verksamhet. I Gislaveds kommun erbjuds alla som bor på landsbygden med byadressplats en form av anropsstyrd trafik, även kallat närtrafik.

Figur 25 Resor med och utan skolkort. Källa: Gislaveds kommun, 2018

För att resor med kollektivtrafik ska kunna konkurrera med att välja den egna bilen krävs att turtätheten och avståndet till närmaste busshållplats är tillräcklig fördelaktigt. På vissa platser i kommunen saknas fasta busslinjer. Här ersätts linjetrafiken av närtrafik, som beställs minst två timmar i förväg.

Ungefär 48 % av Gislaveds kommuns invånare tillgång till en buss- eller tågstation med minst 15 dubbelturer per dygn, belägen på ett rimligt avstånd från sin bostad (400 meter från busshållplats eller 2000 meter från tågstation). I dagsläget har Gislaveds kommun, tillsammans med Sävsjö kommun, lägst tillgång till lättåtkomlig kollektivtrafik i jämförelse med resten av länet.

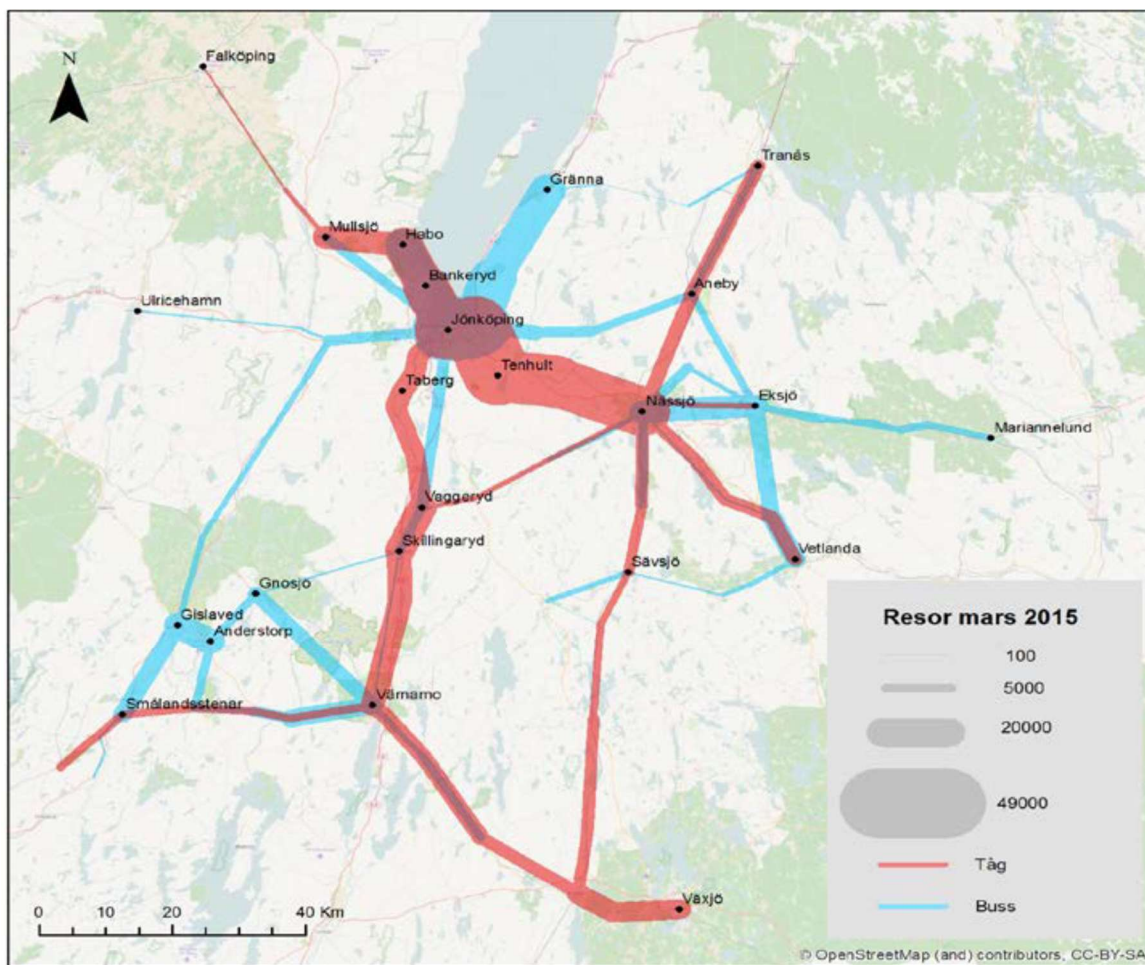

Figur 26 Andelen invånare i länet samt i respektive kommun som har tillgång till kollektivtrafik (busshållplats inom minst 400 m, alternativt en tågstation inom 2000 m) med minst 15 dubbelturer per dygn. Cirklarnas storlek representerar kommunens totala invånarantal. Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2019.

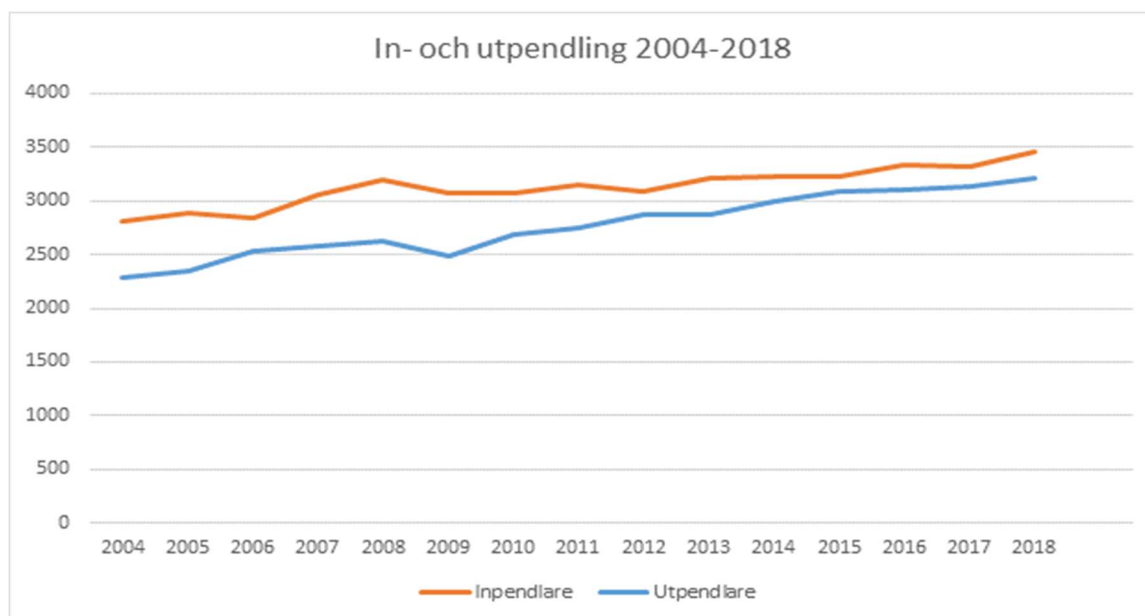
Pendlingsmönster

I nedan uppställning, med statistik från 2015, ges en överblick av vilket slags kollektivt transportmedel som använts mellan orterna. En tjockare linje motsvarar ett större antal resor. Viktiga knutpunkter för kollektivtrafik är Gislaved, Anderstorp och Smålandsstenar.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

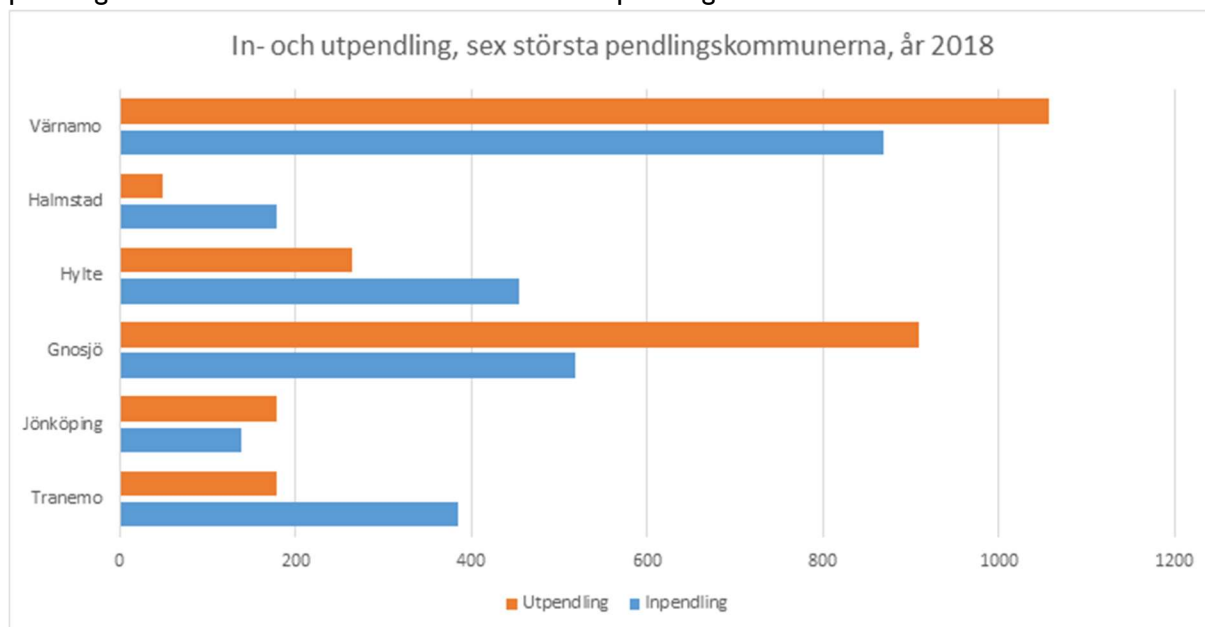

Figur 27 Resor under mars månad 2015 med buss och tåg. Källa: Jönköpings länstrafik 2015.

Figur 28 Antal in- och utpendlare till och från Gislaveds kommun per dag (vardag), år 2004 - 2018.

Den största inpendlingen görs från Värnamo, följt av Gnosjö, Hylte och Tranemo kommun. Störst utpendling från Gislaveds kommun sker till Värnamo kommun, följt av Gnosjö kommun. Till Värnamo och Gnosjö är turtätheten god med flertalet turer på för- och eftermiddagen. Till Hylte och Tranemo är turtätheten sämre med två turer på förmiddagen och tre respektive fyra turer på eftermiddagen. Totalt är antalet inpendlare till Gislaveds kommun något högre än antalet utpendlare. För att främja pendling med kollektivtrafik bör turtätheten ökas i pendlingsstråken.

Figur 29 Antalet in- och utpendlingar till och från Gislaveds kommun från de fem största pendlingskommunerna 2018.

Gång- och cykelvägar

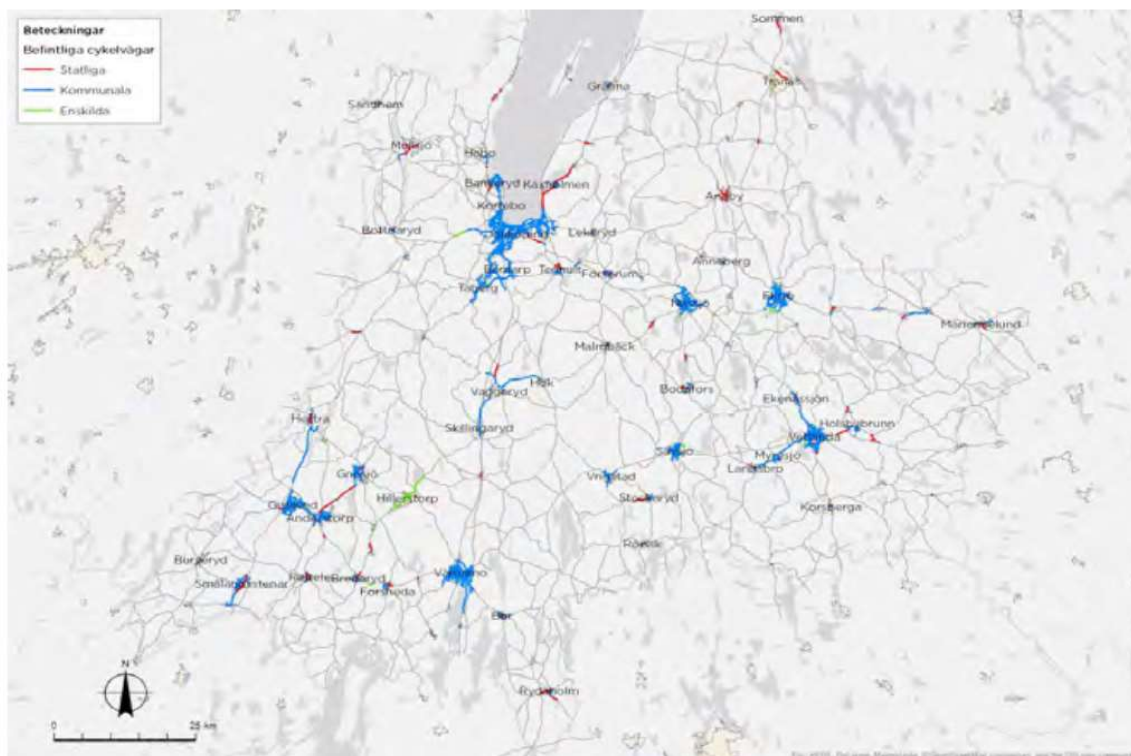
Att transportera sig med cykel eller till fots är bra för såväl miljön som folkhälsan. Minskad biltrafik leder även till förbättrad luftkvalitet och minskade bullernivåer i tätorter. För kortare resor finns en stor miljövinning att göra om cykel används istället för en bil.

Enligt den regionala transportplanen för Jönköpings län har antalet cykelresor minskat utanför de större tätbebyggda orterna i länet, även cyklingen bland barn och unga minskar. Den genomsnittliga cykelresans längd har dock förlängts med en tredjedel och är nu tre kilometer lång. Utbyggnad av cykelinfrastrukturen är en viktig åtgärd för att få fler att välja cykeln istället för bilen för vardagsresor som exempelvis arbets- och skolpendling. Utbyggnad av gång- och cykelvägar ger både en överflyttning från bil till cykel och genererar fler resor med både traditionell cykel och elcykel. Att

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

elcyklar ökar i popularitet väntas öka potentialen för större och längre stråk (Region Jönköpings län, 2018 s.41-45).

Figur 30 Cykelvägar i Jönköpings län 2016, markerade med blå färg. Källa: Region Jönköpings län (2018).

Företagande och näringsliv

I Gislaveds kommun fanns totalt 4 078 registrerade företag år 2018. 3 116 av dessa företag utgörs av egenföretagare som driver enskild firma eller aktiebolag utan andra anställda medan resterande 962 företag har en eller flera anställda. Ur tabellen nedan kan utläsas att en övervägande del av de enskilda företagen är aktiva inom jordbruk, skogsbruk och fiske med betydande aktivitet även inom handel, byggverksamhet, annan serviceverksamhet samt verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.

	AB	HKB	Enskild	Total
Jordbruk, skogsbruk och fiske	31	4	846	881
Handel	250	31	119	400
Tillverkning	293	6	74	373
Byggverksamhet	128	2	118	248
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	130	14	85	229
Fastighetsverksamhet	134	12	50	196
Branschtillhörighet okänd	133	1	21	155
Annan serviceverksamhet	26	2	93	121
Finans- och försäkringsverksamhet	91	0	1	92
Uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster	43	4	38	85
Hotell- och restaurangverksamhet	25	7	29	61
Transport och magasinering	42	1	13	56
Kultur, nöje och fritid	13	3	38	54
Informations- och kommunikationsverksamhet	25	1	19	45
Vård och omsorg	10	0	25	35
Utbildning	10	0	16	26
Försörjning av el, gas, värme och kyla	10	1	3	14
Vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering	3	0	0	3
Utvinning av mineral	2	0	0	2
Offentlig förvaltning och försvar, obligatorisk socialförsäkring	0	0	0	0
Förvärvsarbete i hushåll	0	0	0	0
Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader o.d.	0	0	0	0

Senast uppdaterad 2018-10-05

Figur 31 Antal företag inom respektive bransch. Källa: Enter Gislaved, 2018

Den enskilt största arbetsgivaren är Gislaveds kommun vars andel av totalt antal anställda utgör 21,4 %. De tre största privata arbetsgivarna är Trioplast AB (2,04 %), Weland aktiebolag (2,04 %) och EAB aktiebolag (1,67 %). Kommunens 141,45 privata arbetstillfällen per 1000 invånare överstiger riksnittet på 125,5 och placerar även Gislaveds kommun i toppen av GGVV-regionen (Svenskt Näringsliv 2020).

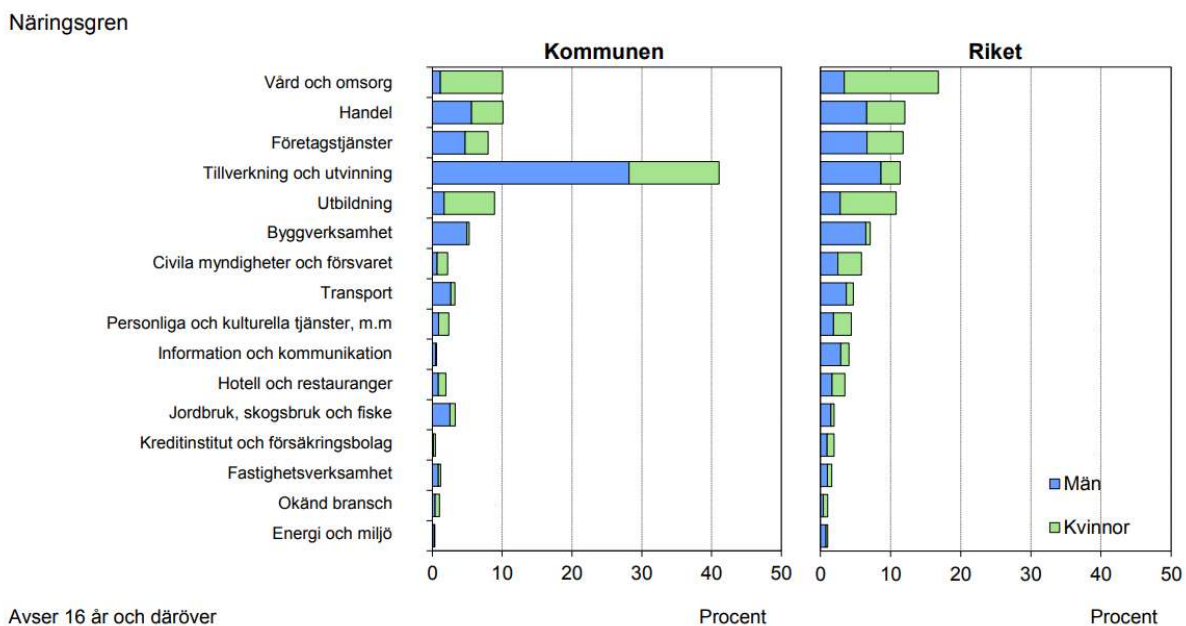
Sammansättning av näringslivet

Tillverkning och utvinning är den näringsgren med högst andel arbetstillfällen i Gislaveds kommun med 41 % vilket är betydligt högre än riket i övrigt. Kommunens näringsliv har därmed en tydlig spets med en hög koncentration av arbetstillfällen i samma näringsgren. Detta innebär en sårbarhet då

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

förändringar för denna bransch i ett svep kan påverka en stor del av kommunens arbetskraft och alternativ att hitta ny sysselsättning i andra grenar inte är lika utbyggda. Information och kommunikation samt personliga och kulturella tjänster m.m. är exempel på näringsgrenar med lägre antal arbetstillfällen i kommunen jämfört med riket i helhet.

I flera branscher finns en ojämlig könsfördelning av anställda. Tillverkning och utvinning, byggverksamhet, transporter samt jordbruk, skogsbruk och fiske sysselsätter många fler män än kvinnor medan kvinnor är överrepresenterade inom vård och omsorg samt utbildning. Övergripande kan denna trend även observeras nationellt men skillnaderna framstår som mer markanta i Gislaveds kommun än rikssnittet.

Figur 32 Antal arbetstillfällen efter näringsgren uppdelat på kön i Gislaveds kommun. Källa: Kommunfakta, Gislaveds kommun 2017

Antal sysselsatta	Män Företagare i Eget AB	Män Egenföretagare	Kvinnor Företagare i Eget AB	Kvinnor Egenföretagare
1	102	511	23	251
2-4	198	54	44	25
5-9	103	9	16	5
10-	111	0	31	0
Totalt	514	574	114	281

Figur 33 Antal företagare uppdelat på kön 2017. Källa: Kommunfakta, Gislaveds kommun 2018

Även vad gäller egenföretagande och företagsledning finns i Gislaveds kommun en tydlig koncentration av män. Endast ca 25 % av företagen i kommunen drivs av kvinnor, att jämföra med ett rikssnitt på drygt 30 % (SCB, 2017).

Nationellt skiljer de vanligaste branscherna att starta företag mellan män och kvinnor. Konsultverksamhet avseende företags organisation (plats två för kvinnor och tre bland män) och restaurangverksamhet (plats tre för kvinnor och två bland män) återfinns på listan av fem vanligaste branscher att driva företag inom för bägge kön. Byggnad av bostadshus och andra byggnader är den

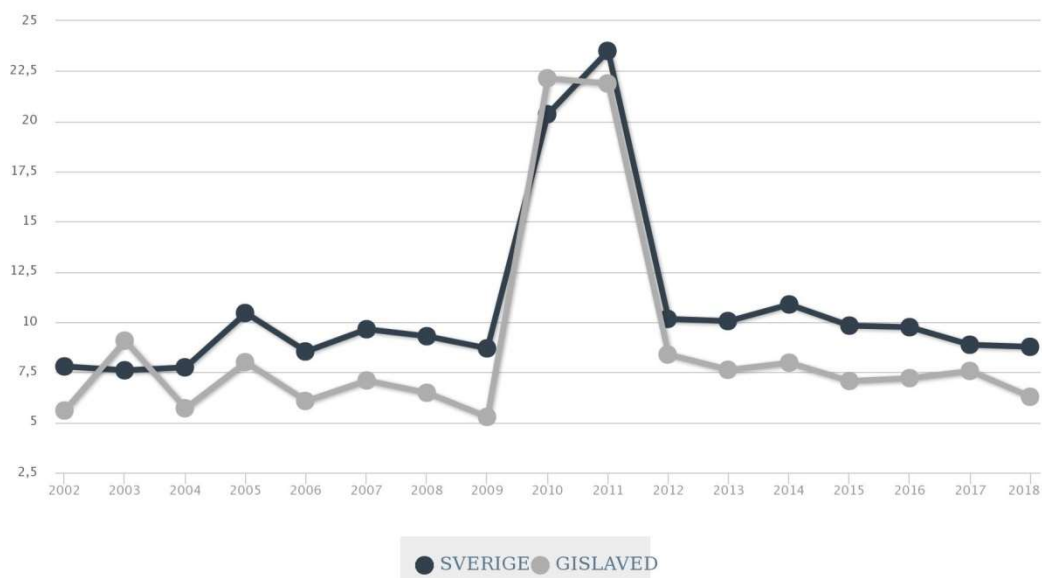
vanligaste branschen för mäns företagande medan hårvård är kvinnors vanligaste bransch. Byggnadssnickeriarbeten och vägtransport, godstrafik är andra vanliga branscher för manliga företagare medan kvinnornas topp fem rundas av med kroppsvård och redovisning och bokföring.

Nyföretagande

Tillväxt av företag är av stor betydelse för näringslivets utveckling. Nyföretagande minskar arbetslösheten och kan spela en viktig roll för att öka sysselsättningsgraden i andra branscher än tillverkningsindustrin och därmed skapa ett mer balanserat näringsliv i kommunen. Nyföretagandet i Gislaveds kommun är konsekvent ca två nya företag per 1000 individer lägre än riksnittet men följer tydligt samma utvecklingstrend. Den skarpa uppgången i nyföretagande mellan 2009 och 2012 tros vara en följd effekt av den ekonomiska kris som då svepte över världen med avskedningar och därmed större nöd att hitta ny försörjning som följd, vilket därefter stabiliserats. 2010 skedde en stor ökning i nyföretagandet jämfört med tidigare år. Anledningen till det är främst ändrade regler för att sätta aktivitetsstatus för företag. (Svenskt näringsliv, 2020)

Nyföretagande

antal nya företag per 1000 invånare

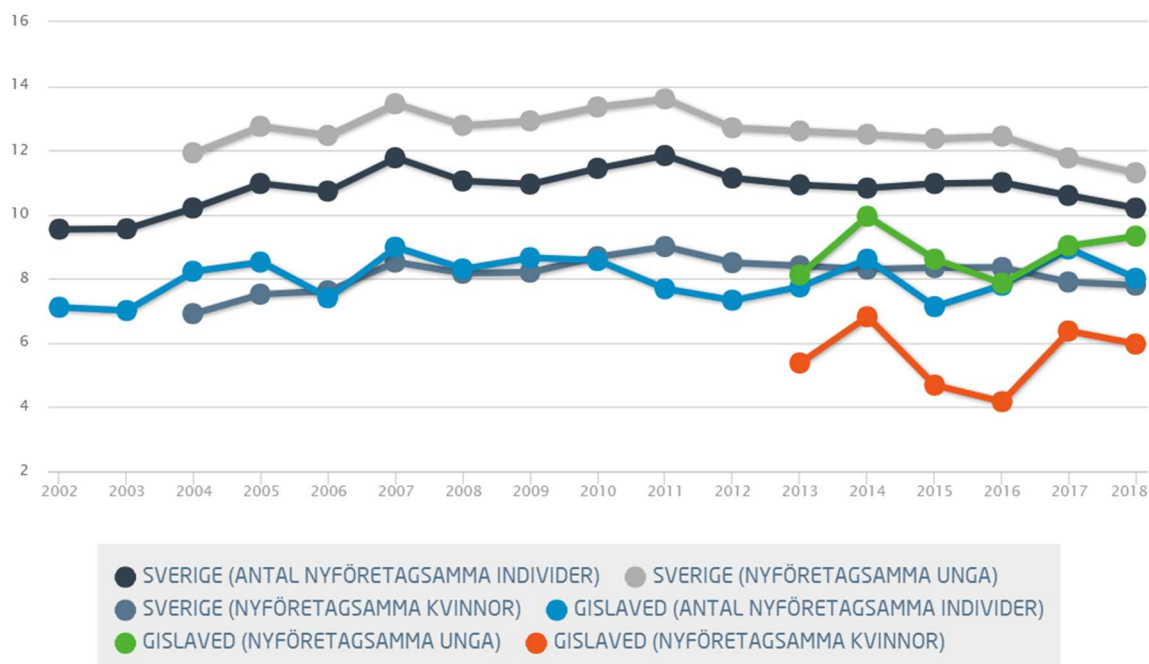

Figur 34 Nyregistrerade företag i Gislaveds kommun. Källa: Svenskt näringsliv.

Svenskt näringslivs definition av företagsamma individer är de som innehar F-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag eller är vd eller styrelseordförande i ett aktivt aktiebolag. Nyföretagsamhet avser de som under det senaste året uppnått definitionen av företagsamhet (Svenskt näringsliv 2020a).

Nyföretagsamhet

nyföretagsamma per 1000 inv

Figur 35 Andel nyföretagsamma individer per 1000 invånare. Källa: Svenskt Näringsliv

Nyföretagsamheten har fluktuerat i kommunen mellan 7-9 individer per 1000 invånare mellan 2002 och 2018. Jämfört med ett rikssnitt mellan 10 och 12 individer för samma period är Gislaveds kommun konsekvent ca tre nyföretagsamma individer per 1000 invånare under snittet. I stort kan samma differens urskiljas oavsett grupp. Kvinnor sticker dock tydligt ut som den grupp som i minst utsträckning startar nya företag, medan nyföretagsamheten är högst bland gruppen unga. Andelen delaktiga i Ung Företagsamhet i kommunens gymnasieskolor är också hög. Drygt 42 % av eleverna drev UF-företag i Gislaveds kommun under läsåret 2018/2019. I förhållande till ett rikssnitt på cirka 30 % jämför sig Gislaveds kommun fördelaktigt och är även den kommun i Jönköpings län med högst andel elever som driver UF-företag (Svenskt näringsliv).

Trygghet

Känslan av tillhörighet, förtroende och tillit till varandra är grundläggande faktorer för att människor ska känna sig trygga i ett samhälle. Sociala relationer, inkomst, kontroll över sin livssituation samt den omgivande miljön är exempel på faktorer som påverkar tryggheten (Abrahamsson, 2016). När människor känner sig trygga ökar det förutsättningarna för att man vidare uppfyller behov såsom att kunna förverkliga mål och drömmar, känna sig uppskattad, samt att kunna vara med och påverka i det gemensamma.

Trygghet kan förstås utifrån olika parametrar, en upplevd otrygghet speglar exempelvis individens oro och rädsla för att bli utsatt för våld, rån, hot eller inbrott. Sambandet mellan den faktiska brottsutsattheten och den upplevda otryggheten kan därför verka otydligt. Yngre män är till exempel de mest utsatta för våld och hot men relativt få av dem känner sig otrygga utomhus. Likaså kan insatser av olika slag i ett område öka tryggheten även när kriminaliteten inte minskar (BRÅ, 2008; 2019).

Varje år erbjuder Statistiska centralbyrån (SCB) Sveriges kommuner att delta i SCB:s medborgarundersökning. Ett slumpmässigt urval på 1 200 personer i åldrarna 18–84 år tillfrågas med en svarsfrekvens runt 40 %. Frågorna besvaras på 10-gradiga skalor, där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg. Frågeområdenas resultat redovisas som betygsindex, vilka kan variera mellan 0 och 100. Betygsindex under 40 klassas som ”inte godkänt”. Gränsen för ”nöjd” går vid 55 och 75 eller högre tolkas som ”mycket nöjd”.

		2011	2013	2014	2015	2016	2017	2019
Nöjd-Region index - Trygghet	Gislaved	49	55	54	-	-	52	47
	Riket	61	61	61	59	56	57	57

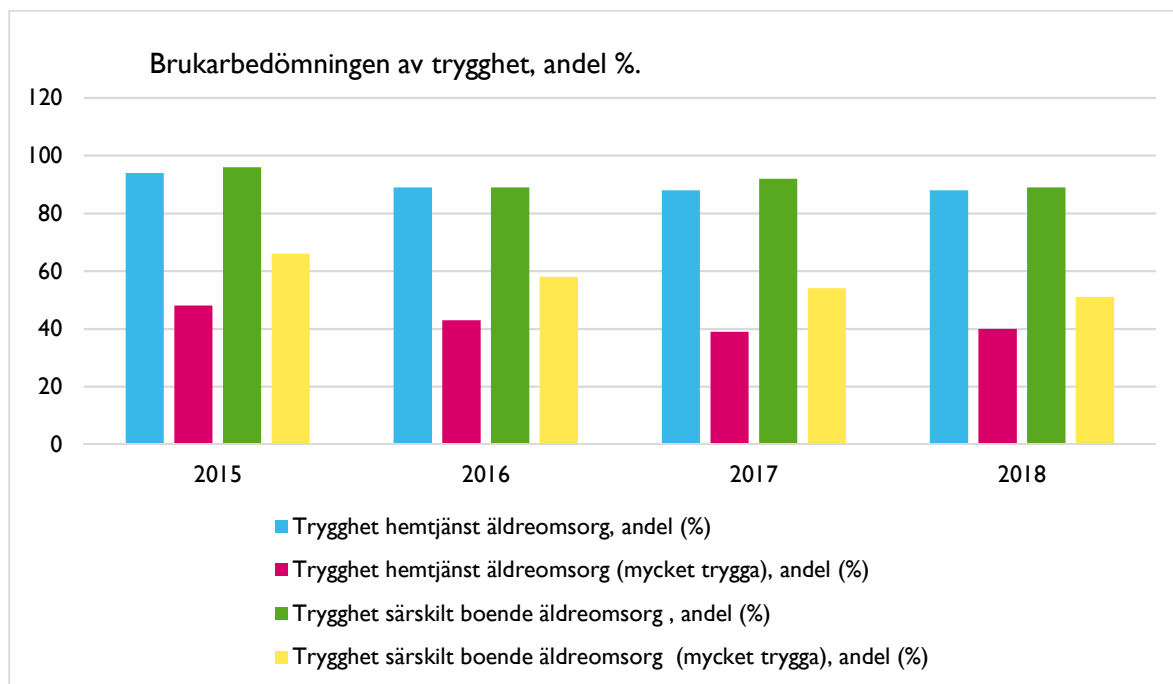
Figur 36 Nöjd-region-index, trygghet Gislaveds kommun. Källa: SCB Medborgarundersökning 2019

Tabellen nedan visar medborgarnas bedömning av hur trygg de upplever att kommunen är på en skala från ett till hundra. Jämfört med riket upplever invånarna i kommunen sig mindre trygga i lite större utsträckning. En trend av minskande upplevd trygghet syns dock i hela Sverige. I Gislaveds kommun upplever kvinnorna sig otrygga i större utsträckning än männen och frågan ”hur tryggt och säkert kan du vistas utomhus på kvällar och nätter” är den som visar störst skillnad.

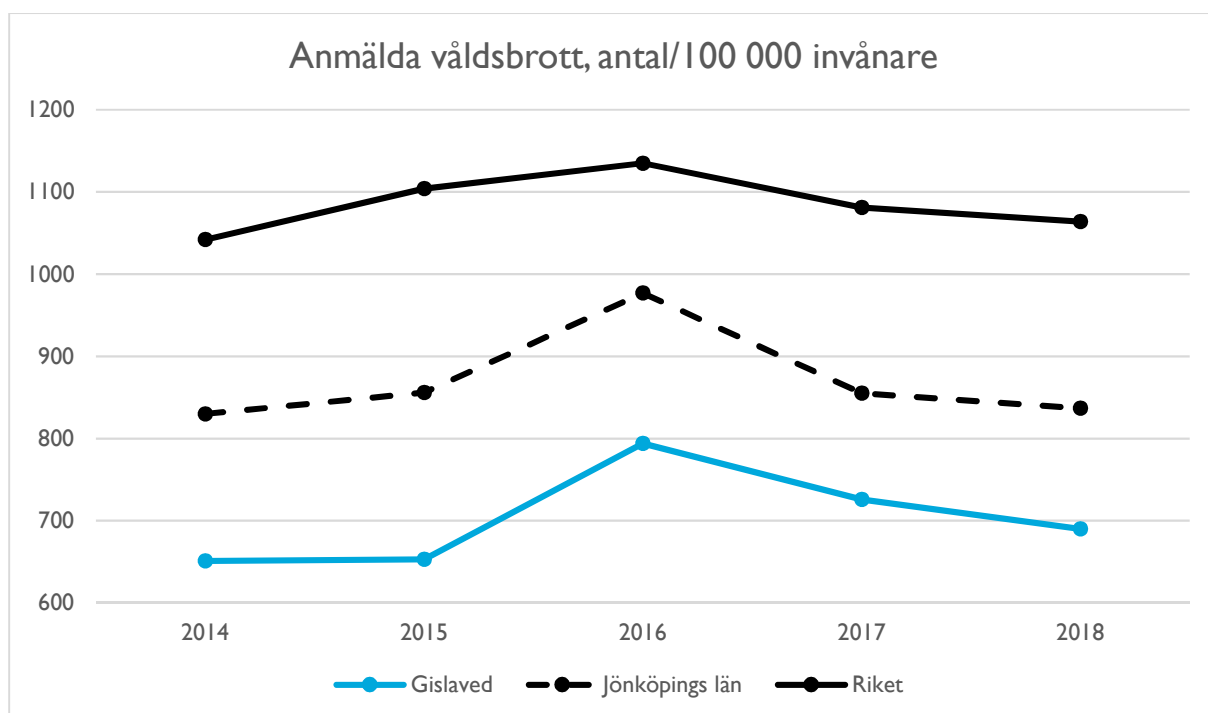
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0662 Gislaved									
Totalt									
TRYGGHET INDEX	..	49,0	51,0	55,0	54,0	..	..	52,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	5,3	5,7	6,0	6,0	..	..	5,6	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	5,3	5,6	5,9	5,8	..	..	5,5	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,5	5,4	5,9	5,8	..	..	5,7	..
Män									
TRYGGHET INDEX	..	52,0	51,0	58,0	56,0	..	..	56,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	5,7	5,9	6,3	6,2	..	..	6,0	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	5,7	5,7	6,1	6,1	..	..	5,8	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,8	5,4	6,0	5,9	..	..	5,8	..
Kvinnor									
TRYGGHET INDEX	..	45,0	50,0	53,0	53,0	..	..	48,0	..
...hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?	..	4,9	5,5	5,7	5,7	..	..	5,2	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?	..	4,8	5,5	5,7	5,6	..	..	5,2	..
...hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?	..	5,3	5,4	5,7	5,8	..	..	5,5	..

Figur 37 Uppställning av trygghetsupplevelsen i Gislaveds kommun. Källa: SCB Medborgarundersökning 2019

I Koladas öppna jämförelse kan information om kvalitet, resultat och kostnader inom kommuner och regioners olika verksamhetsområden jämföras. För att få en bild av hur de äldre uppfattar sin situation genomförs brukarbedömning för de personer som är knutna till äldreomsorgen eller särskilt boende. I diagrammet nedan presenteras svar från brukarbedömningen gällande de äldres upplevelse av trygghet. Bedömningen visar att det är ett lägre antal inom både hemtjänsten och särskilt boende som upplever sig vara mycket trygga, medan andelen som upplever sig "bara" trygga är lika för hela äldreomsorgen.

Figur 38 Brugarbedömning av trygghet inom äldreomsorg, andel %. Källa: Kolada.

Figur 39 Anmälda våldsbrott, antal/100 000 invånare, 2014-2018. Källa: Kolada

Figuren visar antal anmälda våldsbrott i kommunen. I Gislaveds kommun minskar antalet anmälda våldsbrott samtidigt som det anmäls färre våldsbrott här än i både Jönköping och Sverige (Kolada.se). Sedan en kraftig uppgång mellan 2015 och 2016 har antalet anmälda våldsbrott i Gislaveds kommun minskat. Antalet anmälningar är även i snitt färre i kommunen än i både Jönköping och Sverige (Kolada, anmälda våldsbrott (2018)).

Våldsbrotten bidrar till stor otrygghet i samhället. Kriminologer brukar framhålla att fler och fler brott anmäls samtidigt som det fortfarande finns ett stort mörkertal, varför statistik inte kan vara helt tillförlitlig (Brå, 2020).

De flesta våldsbrotten sker på allmän plats och därefter på arbete/skola. Minst vanligt är att ett våldsbrott äger rum i den utsattas, gärningsmannens, eller någon annans bostad enligt BRÅ (2016). Enligt Polisens underrättelsebild av Gislaveds kommun anmäldes det 49 brott av typen våld i nära relationer vilket motsvarar 15 % av de totala våldsbrotten. Vid intervju beskrivs våld i nära relationer som ett omfattande samhällsproblem som orsakar stort lidande för de som drabbas och stora ekonomiska konsekvenser för samhället. Ett av tio barn utsätts för/bevittnar våld i nära relation. Det sociala arvet påverkar ofta de barn som utsätts för/bevittnar våld i nära relationer negativt, då de ofta utövar våld mot andra eller själv hamnar i en utsatt situation senare i livet.

Vid våld i nära relation skapas en dubbel problematik för personer där hedersproblematik ingår, människor med utländsk bakgrund som inte kan språket, äldre, funktionshindrade, HBTQ-personer samt män som utsätts för våld i nära relation eftersom de har svårare att söka hjälp.

Genom socialtjänsten har kommunerna ett särskilt ansvar för våldsutsatta vuxna och barn. Stöd erbjuds genom familjefridsverksamheten Medverkan som är ett samarbete med Gislaveds, Gnosjö, Värnamo och Vaggeryds kommun. Till Medverkan kan alla vända sig till som upplever att de blivit utsatta för psykisk eller fysiskt våld av någon närstående för att få stöd och hjälp. Även våldsutövare kan vända sig till Medverkan för att få hjälp. I Gislaveds kommun finns även kvinnojouren Maria och tjejjouren Mila som kommunen samarbetar med i frågor kring våld i nära relationer.

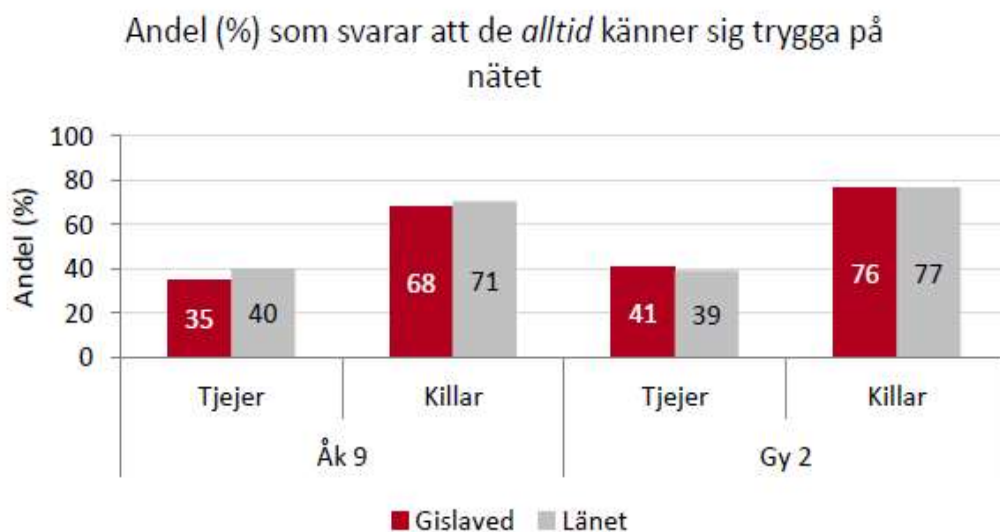
Vid intervju med personal från Medverkan diskuterades förebyggande arbete för att förhindra våld i nära relationer. Det är viktigt att arbeta med barn i skolan för att öka kunskap om vad en vanlig familj är. Detta bidrar till att barn som utsätts för/bevittnar våld i nära relationer förstår att deras situation inte är normal samtidigt som det skapar sunda värderingar för alla barn. Det är även viktigt att arbeta med fördomar då det idag inte är lika accepterat för killar att prata om känslor. Utbildning kring våld i nära relationer för arbetsgivare är viktigt så att de kan se tecken på utsatthet bland de anställda. Kulturskillnader om kvinnosyn samt informationsbrist om samhällshjälp är viktigt att arbeta med för de nyanlända.

Sociala relationer och trygghet bland unga

Gislaveds kommun deltar vartannat år i Region Jönköpings läns enkätundersökning *Folkhälsoenkät ung*. Enkäten genomfördes senast under 2017 och elever från årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet bjöds in att delta. Svarsfrekvensen i årskurs 9 var 65 % och i årskurs 2 på gymnasiet var motsvarande siffra 67 %. Enkäten visar att cirka 80 % av elever i Gislaveds kommun som har svarat upplever att de kan lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller. De upplever också till stor del att de har vuxna i sin närhet som de litar på. Killarna upplever allmänt att de känner sig tryggare på olika arenor jämfört med tjejerna. Genomgående upplever tjejerna i årskurs 9 en större otrygghet än tjejerna i årskurs 2. Av samtliga unga svarar ca 80 % att de inte har blivit utsatta för mobbing, trakasserier

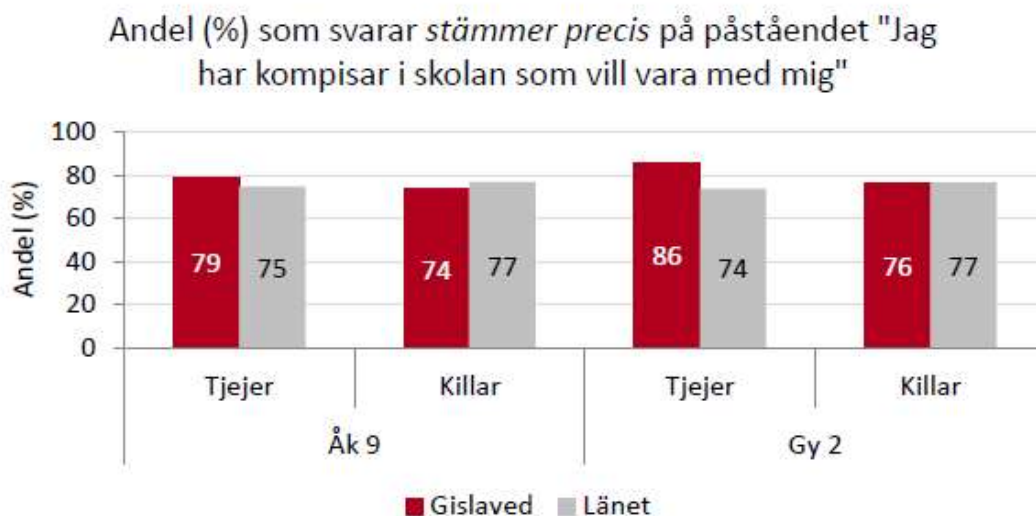

eller kränkningar, killar på gymnasiet har blivit utsatta i något högre grad än övriga grupper.

Figur 40 Andel ungdomar som anger att de alltid känner sig trygga på nätet. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017)

Ett område som särskilt sticker ut i Folkhälsoenkät ung, vilket figuren ovan tydligt visar, är upplevelsen av trygghet på nätet. Tjejerna i bägge åldersgrupper i mycket större utsträckning känner sig otrygga än killarna, medan killar i år 9 känner sig trygga på nätet i lägre utsträckning än de i år 2.

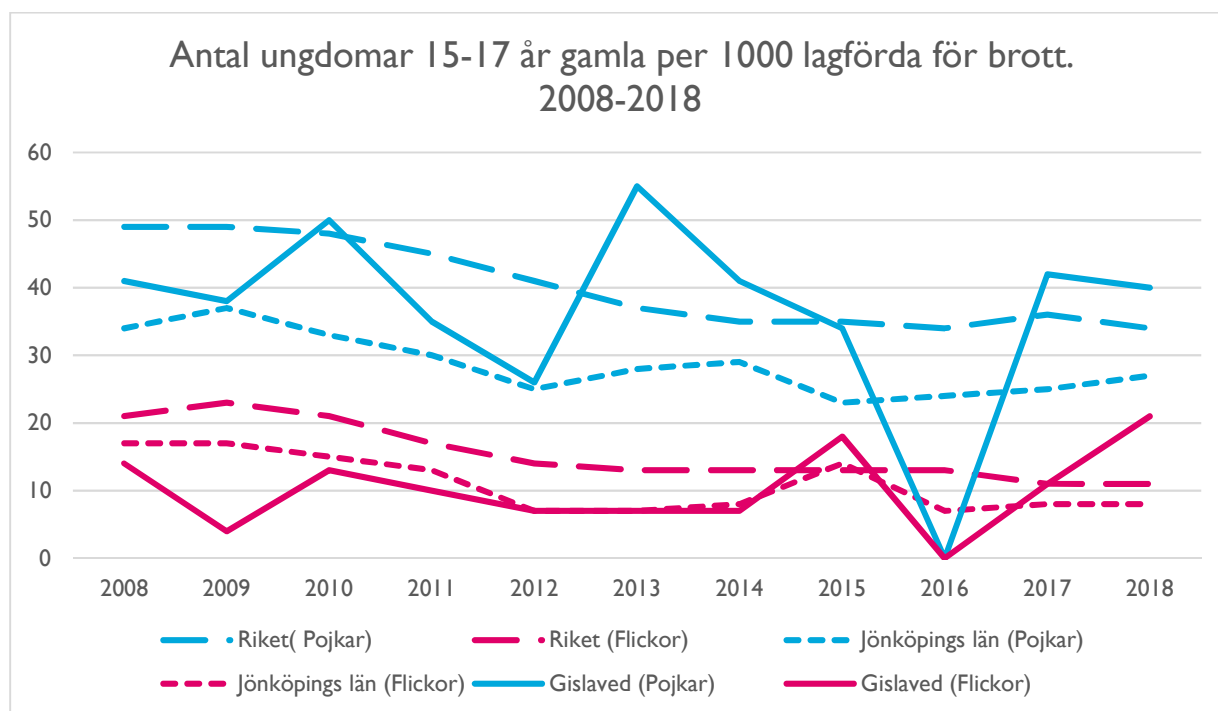

Figur 41 Andel ungdomar som anger att de har kompisar i skolan som vill vara med dem. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017)

Tjejerna svarar i något större utsträckning än killarna att de har kompisar i skolan som vill vara med dem. Trots detta uppger tjejerna i större utsträckning att de känner sig otrygga i skolmiljön. Den tryggaste platsen för tjejer i skolan är klassrummet där 67 % av högstadieläverna och 83 % av de svarande på gymnasiet anger att de alltid känner sig trygga. Mindre trygga känner de sig på rasterna samt till och från skolan. 65 % för högstadiet och 70 % för gymnasiet av tjejerna svarar att de alltid känner sig trygga på väg till skolan, motsvarande 83 % och 85 % av pojkarna. 62 % och 68 % av

tjejerna upplever att de alltid känner sig trygga på rasterna, motsvarande 76 och 78 % av killarna. Det är också på rasterna som de svarande i alla kategorier känner sig trygga i minst utsträckning.

Att uppleva trygghet är centralt för människors välbefinnande. Forskning visar en koppling mellan goda levnadsvanor och mindre rädsla, och att känslan av trygghet hör samman med självskattad psykisk och fysisk hälsa. Den faktiska säkerheten i ett område är inte nödvändigtvis sammankopplad med den upplevda tryggheten. Ändå påverkar den upplevda tryggheten människors agerande (Göteborgs stad, 2014).

Figur 42 Antal ungdomar 15-17 år gamla per 1000 lagförda för brott. 2008-2018 Källa: Barnombudsmannen

Figuren ovan visar antalet ungdomar mellan 15 och 17 år per 1000 som är lagförda för brott. I Gislaveds kommuns lagfördes 61 barn för brott år 2018, 40 killar och 21 tjejer. I Gislaveds kommun lagförs större andel pojkar för brott än i både Jönköpings län och riket. Flickorna i kommunen har innan 2015 lagförts för brott i lägre utsträckning än riket men sedan dess har detta ökat över riksnittet. Siffror för Gislaveds kommun 2016 saknas. Ökad orolighet bland killar anges ha märkts av även på biblioteket och på gymnasieskolan i Gislaved (Barnombudsmannen, 2018).

Gislaveds kommun erbjuder medling vid brott begångna av gärningspersoner som är mellan 12-21 år och de brottsutsatta. Målet med medling är att de som äger konflikten ska få chansen att lösa den, att kunna nå en viss förståelse för varandra och/eller en respekt sinsemellan.

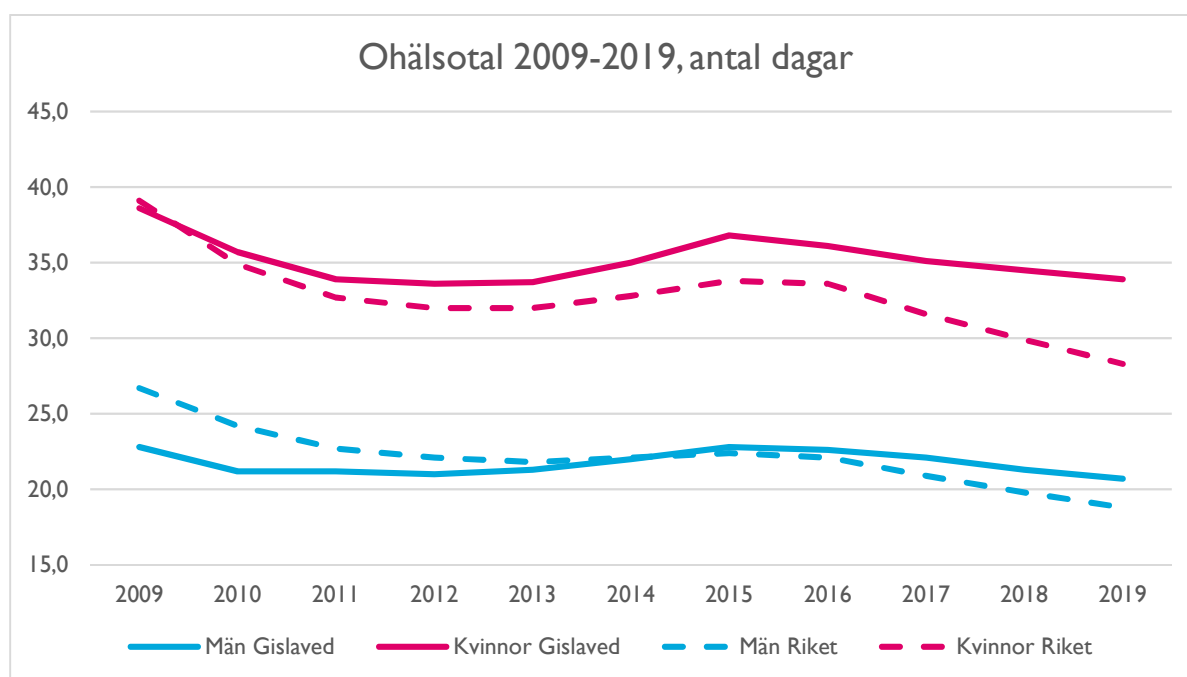
Enligt medlare begås flest brott av unga på sommaren vilket kan bero på att ungdomar inte har lika mycket att göra då. Medlaren menar att ungdomarna som begår brott ofta besväras av annan problematik. Det kan handla om att det går dåligt i skolan, är jobbigt hemma eller att alkohol och droger är inblandat.

Folkhälsa

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till såväl nivån som fördelningen av hälsan (Region Jönköpings län, 2015). Folkhälsa är en resurs för samhället, medan hälsa är en resurs för individen. Hälsa innefattar fysiska, psykiska och sociala dimensioner. Region Jönköping (2015) skriver att hälsa är att må bra samt att ha tillräckliga resurser för att klara vardagens krav och för att förverkliga sina personliga mål. Rätten till högsta uppnåeliga hälsa utgår från FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter och har införlivats i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som Sverige tillträtt. Flera studier visar på att hälsan är sämre hos utlandsfödda och deras barn, än hos svenskfödda - skillnader som även tydligt kan ses i Jönköpings län.

Hälsa och levnadsvanor bland vuxna och äldre

Ett effektivt sätt att påverka befolkningens hälsa är att öka den fysiska aktiviteten. Fysisk aktivitet är en *friskfaktor* medan stillasittande kan ses som en *riskfaktor* för ohälsa, båda behöver därför tas med i beräkningen för att kunna öka möjligheterna till en bättre folkhälsa. Den fysiska planeringen och utformningen är här av högsta vikt. Tillgång till attraktiva, säkra och trygga miljöer i närområdet, såsom inom- och utomhusmiljöer för att ägna sig åt fysisk aktivitet och lek, ett brett utbud av gång- och cykelbanor samt grönområden är centralt för att främja en god fysisk hälsa.

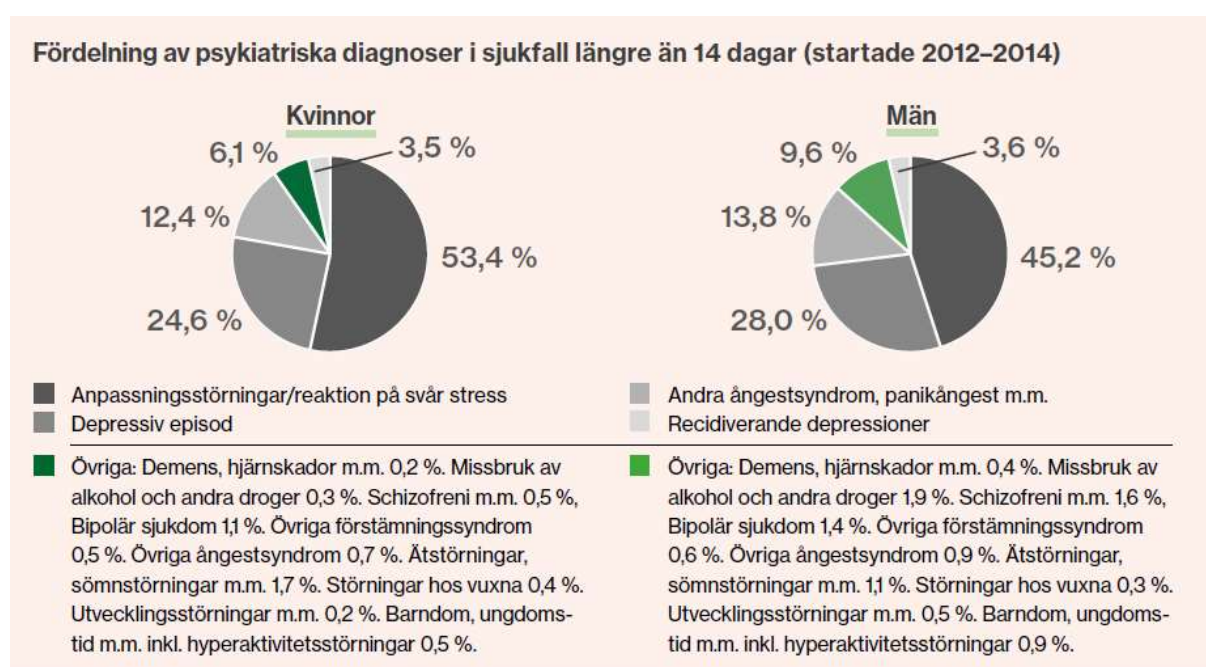
Figur 43 Ohälsotal 2009-2019, antal dagar. Källa: Försäkringskassan

Ohälsotal är ett mått på utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning från socialförsäkringen. Ohälsotalet har minskat sedan år 2009, för att öka till 2014-2015 och därefter startar en sjunkande trend. Gislaveds kommun ligger över riksnittet både var det gäller kvinnor och män. Kvinnor har större antal ohälsodagar än män i både i Sverige generellt och i Gislaveds kommun (Försäkringskassan 2019).

Vårdcentralen menar att många i arbetsför ålder söker vård på grund av arbetsskador och belastningsskador vilket speglar arbetsmarknaden i Gislaveds kommun som till stor del består av industri. Detta märks även i sjukfallsstatistiken då sjukskrivningar på grund av problem med muskler och skelett (21 %) är vanligast efter psykisk ohälsa (44 %).

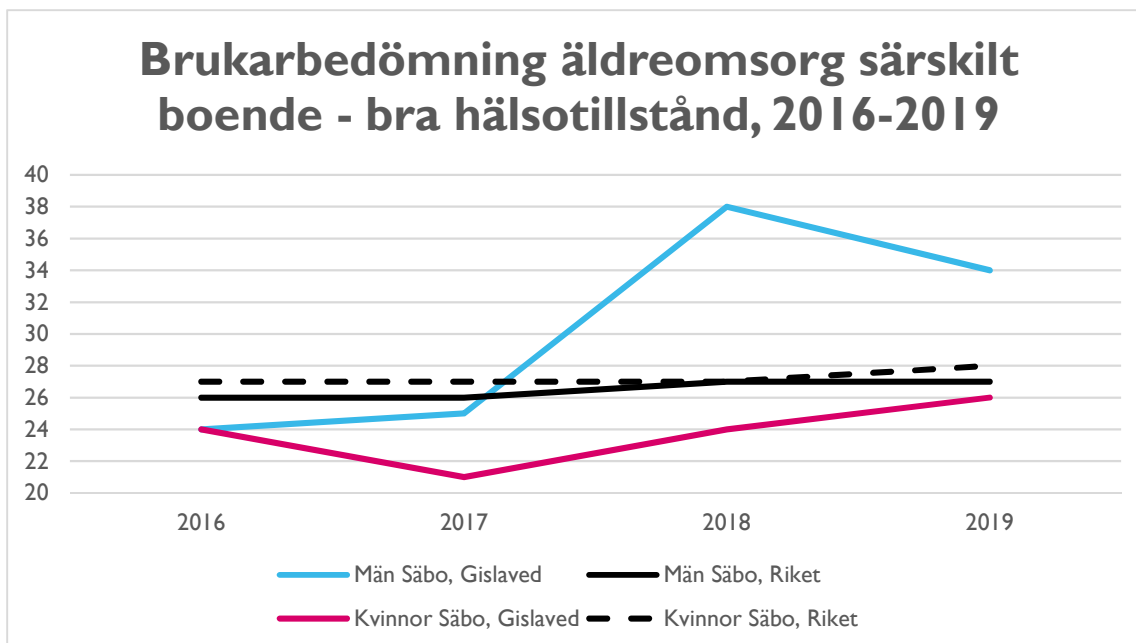
Försäkringskassan för nationell och regional statistik kring anledning till sjukskrivning. Här anges psykiska besvär som den vanligaste orsaken till sjukskrivning, något som också är mer vanligt förekommande bland kvinnor än män. I Jönköpings län var 46 % av alla sjukskrivningar kopplade till Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar. Av de kvinnor som var sjukskrivna var ca 50 % av sjukskrivningarna kopplade till psykiska sjukdomar. Motsvarande siffra för männen var ca 38 %.

Från en historiskt låg nivå 2010 har sjukskrivningarna i Sverige ökat. Störst ökning har skett inom psykiatriska diagnoser, som sedan 2014 är den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Inom de psykiatriska diagnoserna ser man att den största ökningen har varit kopplat till anpassningsstörningar och reaktion på stress.

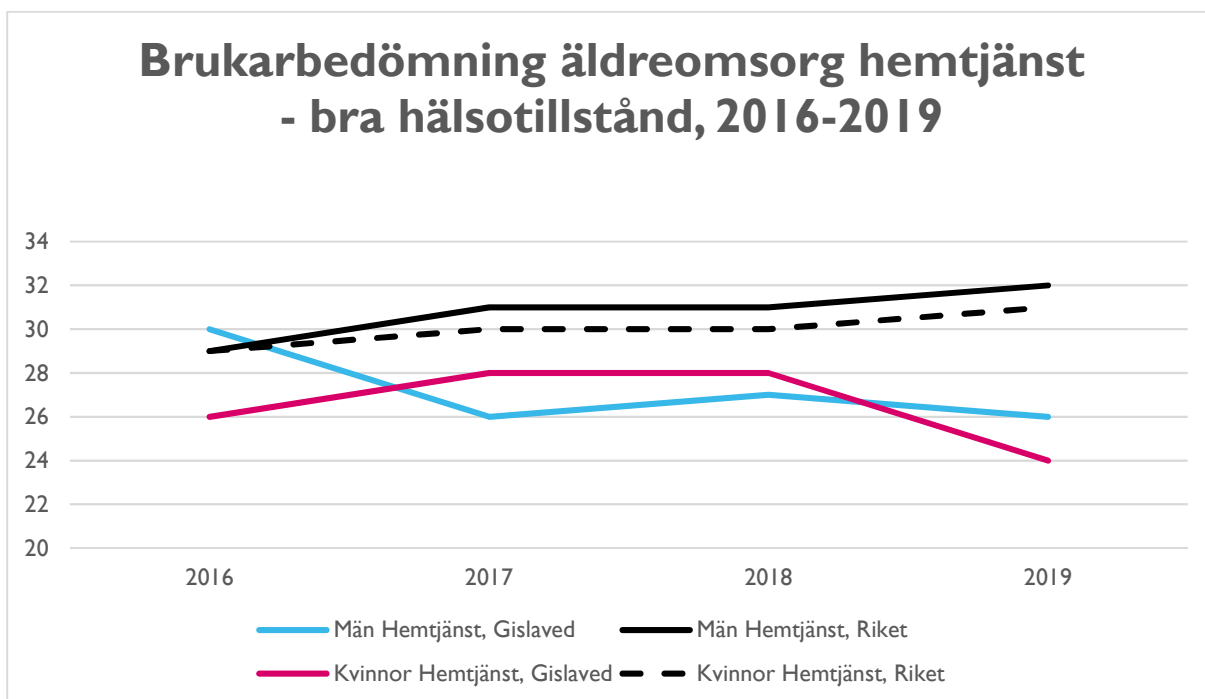
Figur 44: Fördelning av psykiatriska diagnoser i sjukfall längre än 14 dagar. Källa: Försäkringskassan (2017).

För personer sjukskrivna i psykiatriska diagnoser är längden på den genomsnittliga sjukskrivningen 75 dagar. Psykiatriska diagnoser har därmed de längsta sjukskrivningarna, längre än både hjärt-kärlsjukdomar och tumörsjukdomar. Få sjukskrivningar avslutas genom att individen går över till sjuk- eller aktivitetsersättning (tidigare förtidspension). Detta sker endast i en procent av samtliga sjukfall, lika för kvinnor och män. För personer med psykiatriska diagnoser är risken för övergång till sjuk- eller aktivitetsersättning 27 procent högre än genomsnittet för samtliga diagnoser. Bland männen är risken 49 procent högre och bland kvinnorna 24 procent högre. Skillnaden mellan könen beror delvis på att förekomsten av psykiatriska diagnoser som varaktigt sätter ned arbetsförmågan, till exempel schizofreni, bipolär sjukdom och hyperaktivitetsstörningar, är vanligare hos män. (Korta analyser 2017:1, Försäkringskassan)

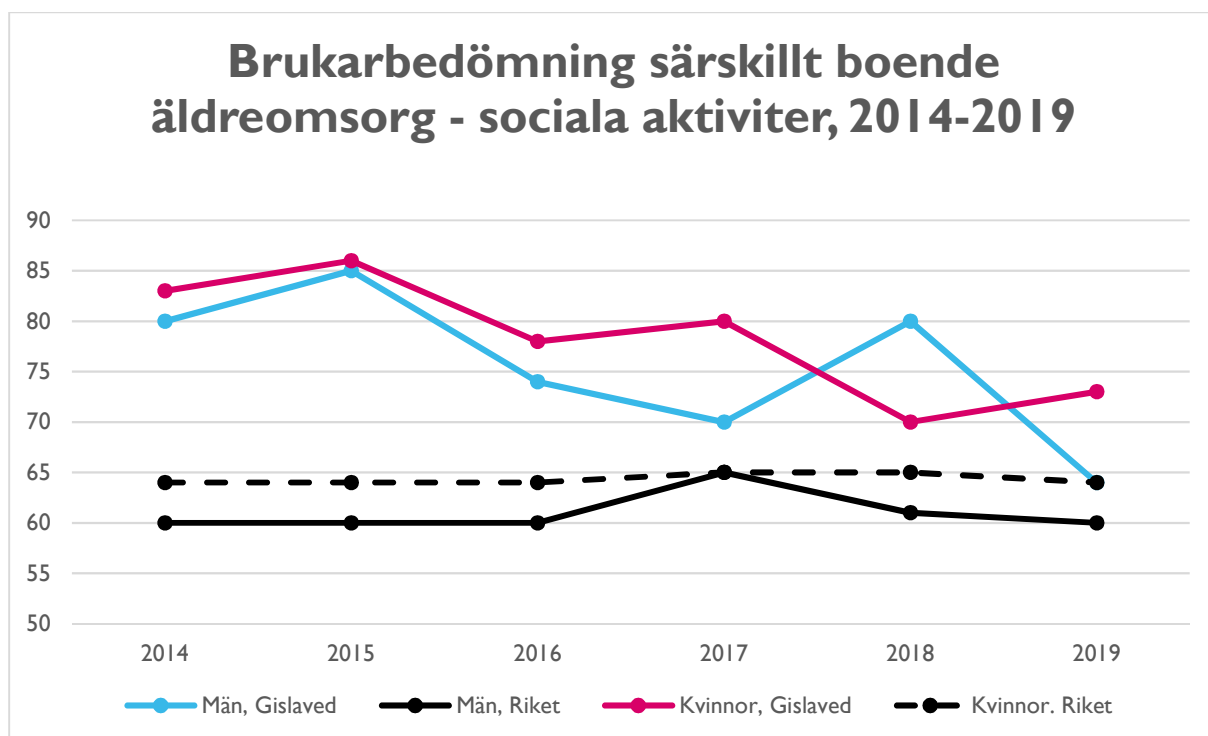

Figur 45 Brukarbedömning inom äldreomsorg, särskilt boende 2016-2019 - bra hälsotillstånd, andel %. Källa: Kolada.

Upplevelsen av att ha en god allmän hälsa minskar med stigande ålder. På vårdcentralerna bedömer personal att den största problematiken hos äldre är kroniska sjukdomar och smärta. Psykisk ohälsa är inte vanligt hos äldre. Figuren ovan visar att männen på särskilt boende i Gislaveds kommun bedömer sig i större utsträckning än genomsnittet i Sverige ha ett bra hälsotillstånd. En vändning ser ut att ha skett sedan en toppnotering 2018. Utöver dessa män rapporteras 2019 konsekvent sämre hälsotillstånd i samtliga grupper jämfört med riket med mest markanta skillnader inom hemtjänsten (se figur nedan).

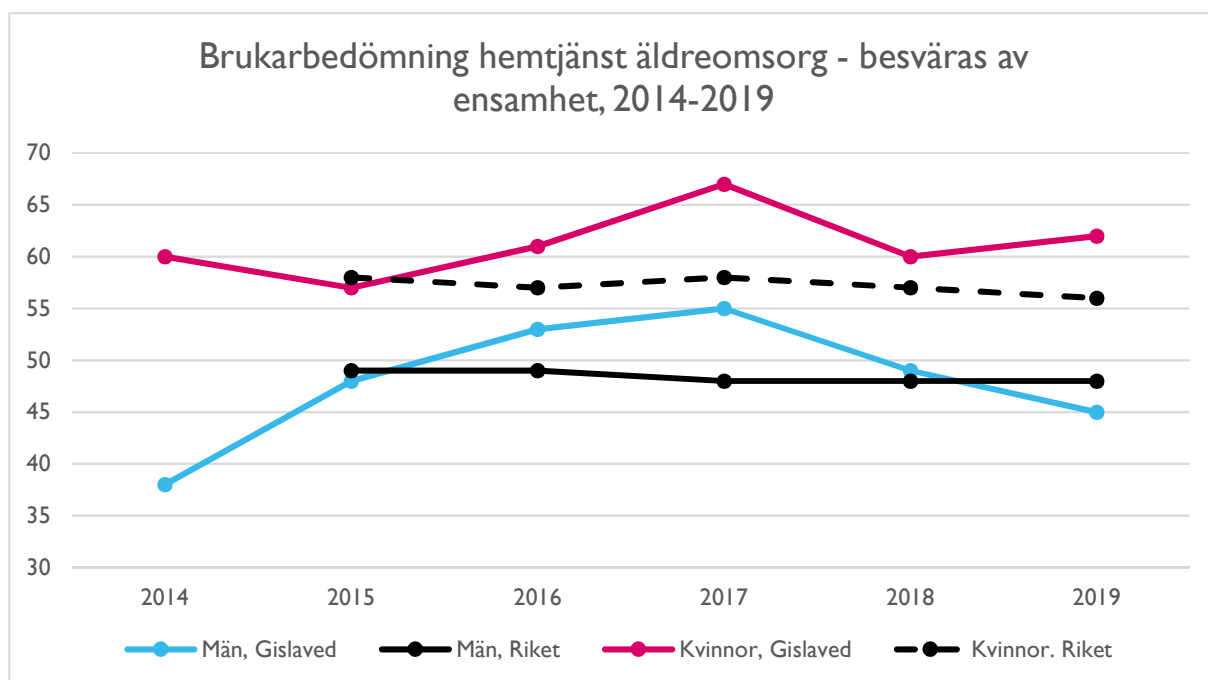

Figur 46 Brukarbedömning inom äldreomsorg, hemtjänst 2016-2019 - bra hälsotillstånd, andel %. Källa: Kolada.

Figur 47 Brukarbedömning inom äldreomsorg, särskilt boende 2014-2019, sociala aktiviteter, andel %. Källa: Kolada.

Figuren ovan visar hur stor andel av brukarna inom särskilt boende äldreomsorgen som är nöjda med utbudet av sociala aktiviteter som finns. I Gislaveds kommun är nästan nio av tio, både män och kvinnor, nöjda med utbudet som finns i verksamheten vilket inte har förändrats märkbart över tid. I Gislaveds kommun är brukarna mer nöjda med de sociala aktiviteterna än vad brukare generellt sett är i Sverige.

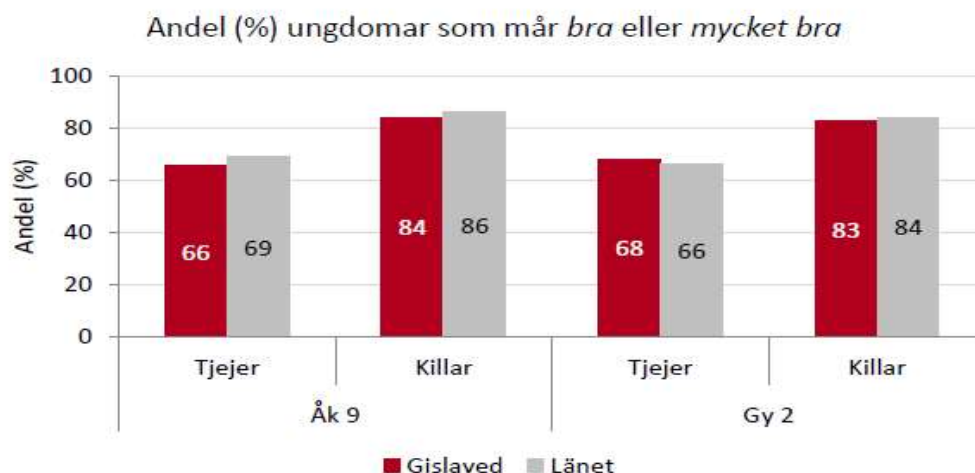

Figur 48 Brukarbedömning inom äldreomsorg, hemtjänst 2014-2019 – besväras av ensamhet, andel %. Källa: Kolada.

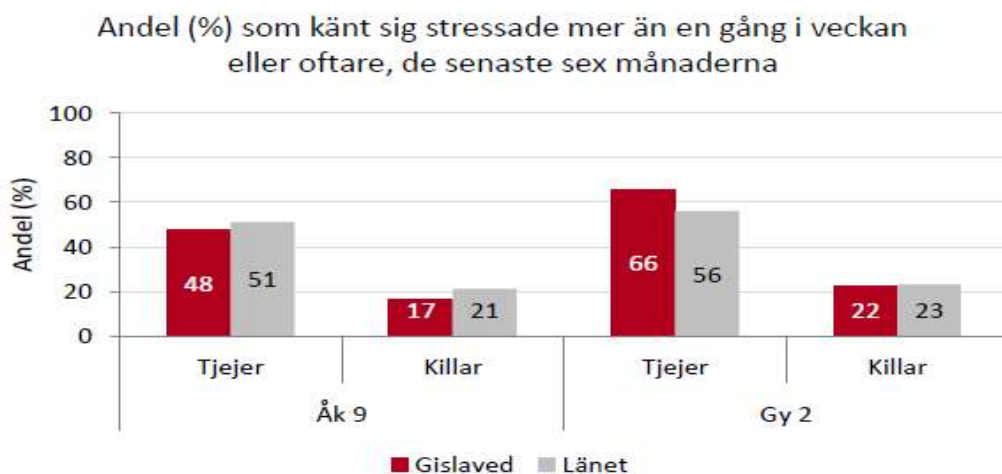
Figuren ovan visar resultat från frågan om hur brukarna inom hemtjänst och äldreomsorg besväras av ensamhet. Fyra av tio män besväras av ensamhet i Gislaveds kommun vilket är färre än riksnittet. Sex av tio kvinnor i kommunen känner sig ensamma vilket är något högre än riksnittet. Att äldre besväras av ensamhet är något som personal på vårdcentralen samt biblioteket ser som ett problem. Det är viktigt att även se till de äldre som inte omfattas av hemtjänst och äldreomsorg. Den målgruppen kan vara svårare att nå ut till då det inte finns i kommunens verksamhet.

Hälsa och levnadsvanor bland unga

En majoritet av de unga i kommunen svarar i Folkhälsoenkät ung 2017 att de mår bra. Inga större skillnader mellan årsgrupper går att utläsa, medan killarna rapporterar i högre utsträckning att de mår bra än tjejerna gör. Över tid (från 2011) visar sig en negativ utveckling bland tjejerna på gymnasiet medan killarna ligger kvar på ungefär samma nivå. Under 2011 uppgav 87 % av tjejerna i årskurs 2 på gymnasiet att de mår bra eller mycket bra jämfört med 68 % år 2017, vilket är en markant och tydlig försämring.

Figur 49 Andel ungdomar som anger att de mår bra eller mycket bra. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017).

Figur 50 Andel ungdomar som anger att känt sig stressade mer än en gång i veckan eller oftare de senaste sex månaderna. Källa: Folkhälsoenkät ung (2017).

Enkätsvaren presenterade i figuren ovan tydliggör att tjejerna känner sig mer stressade än killarna, något som statistiken även tidigare har visat. Över tid kan utläsas att bland tjejer som går i gymnasiet har känslan av att vara stressad ökat. Under 2011 angav 48 % av tjejerna att de känt sig stressade mer än en gång i veckan eller oftare, de senaste sex månaderna. Under 2017 var motsvarande siffra 66 %. Många uppger att de känner sig stressade över skolarbetet, och även här är det främst tjejer i årskurs 2 på gymnasiet som sticker ut.

Tillgång till fritidsaktiviteter

	2011	2012	2013		2015	2016	2017
Gislaved							
FRITIDSMÖJLIGHETER INDEX	56	56	58	59	..	..	57

..tillgången till parker, grönområden och natur?	7,1	7,3	7,6	7,4	..	..	7,5
..möjligheter till att kunna utöva fritidsintressen t.ex. sport, kultur, friluftsliv, föreningsliv?	7	7,1	7,1	7,2	..	..	7
..tillgången till idrottsevenemang	6,1	6,1	6,3	6,3	..	..	6
..tillgången till kulturevenemang	5,7	5,5	5,6	5,8	..	..	5,7
..nöjesutbudet	4,4	4,2	4,1	4,5	..	..	4,2

Figur 51 Uppställning av nöjdhet gällande fritidsaktiviteter. Källa: SCB Medborgarundersökning.

I Gislaveds kommun bedöms fritidsmöjligheterna som goda. Mest uppskattat är tillgången till parker, grönområden och natur, medan nöjesutbudet är det område som får lägst betyg. Kvinnor och män har svarat likvärdigt på hur de uppfattar fritidsmöjligheterna i kommunen.

76 % av eleverna i kommunen som besvarat *Folkhälsoenkät ung (2017)* uppger också att de tränar minst 30 minuter 2-3 gånger i veckan.

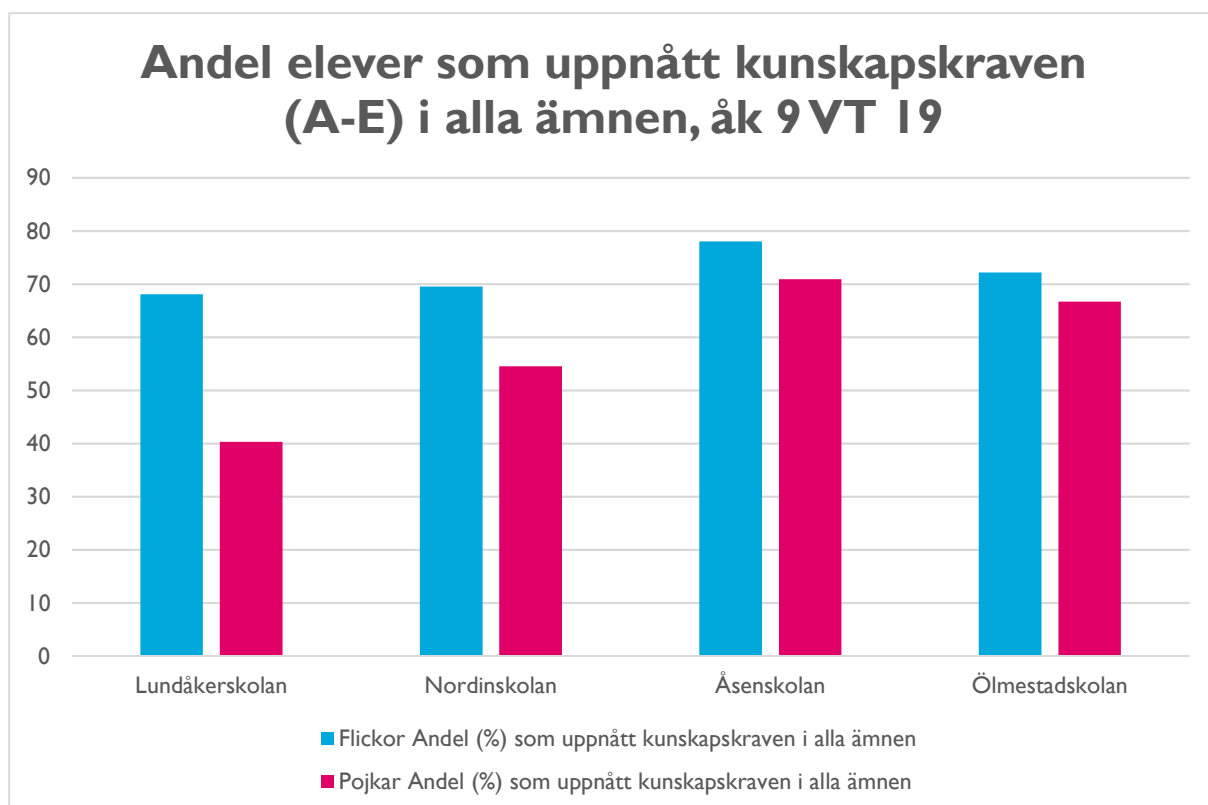
Livsvillkor

Uppväxtvillkor och skolresultat

Det finns en tydlig koppling mellan uppväxtvillkor och skolresultat. Barn går ofta i sina föräldrars fotspår och kan arva exempelvis låg utbildningsnivå, socialt utanförskap, missbruksproblematik och ekonomisk utsatthet. Dessa faktorer påverkar den framtida karriären, hälsan och livslängden. Det socioekonomiska utanförskapet har en negativ samhällsinverkan, inte bara för den enskilda individen. Tidiga insatser som stärker barns utveckling och framtida förutsättningar är därför inte bara en samhällsekonomisk investering utan också en skyldighet.

Skola och utbildning är viktigt för att människor ska ha goda förutsättningar på arbetsmarknaden och genom hela livet. En avslutad gymnasieutbildning ger goda förutsättningar att söka sig vidare till högre studier. Det här korrelerar i sin tur med ökade förutsättningar avseende livsvillkor och livslängd. En person med eftergymnasial utbildning lever i genomsnitt sex år längre än de som endast har en grundskoleutbildning (SCB 2019). Andelen behöriga elever till gymnasieskolan var 2019, 76,7 %, 2018, 73,2 % och 2017, 78,2 %. Rikssnittet för behörighet till gymnasieskolan var 2019, 84,6 %. Kommunen ligger alltså under det nationella snittet (Skolverket 2019). Statistik från Skolverket visar också att det på nationell nivå finns stora skillnader mellan olika elevgrupper. Bland annat kan man se att föräldrars utbildningsnivå är en avgörande faktor på elevers studieresultat. 95,1 % av alla elever med föräldrar som har en eftergymnasial utbildning hade år 2017 gymnasiebehörighet, och bland flickor var behörigheten 7,2 % högre än hos pojkar.

Medarbetare från barn- och utbildningsförvaltningen berättar i en intervju att under 2018 var 30,9 % av de nyanlända eleverna (som anlänt de senaste 4 åren) i Gislaveds kommun behöriga till nationellt gymnasium. En stor andel av elevgruppen har inte haft samma förutsättningar att tillägna sig den kunskap som krävs för att nå gymnasiebehörighet.

Figur 52 Andel elever som uppnått kunskapskraven (A-E) i alla ämnen, åk 9 VT 19 Källa: Skolverket.

Figuren ovan visar att pojkar i kommunen generellt presterar sämre i skolan än flickorna gör. Skillnaderna är större på Nordinskolan och betydligt större på Lundåkerskolan. Det är även dessa skolor som visar lägst resultat överlag. Åsenskolan visar bäst resultat, följt av Ölmestadskolan, som också har lägst skillnader mellan könen.

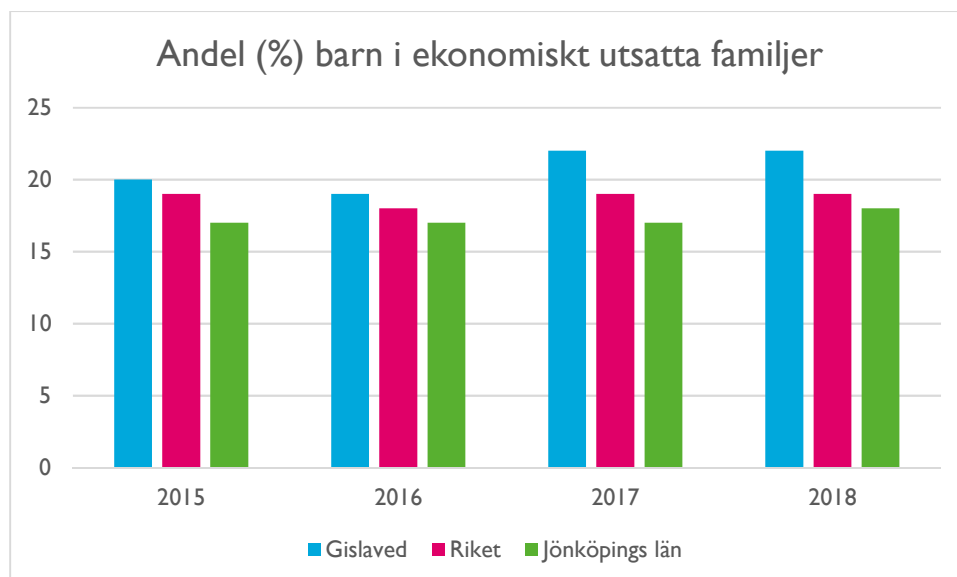
Ekonomiska förutsättningar under uppväxten

Barns ålder, familjeförhållanden samt födelseland är faktorer som väger in för om ett barn löper risk att tillhöra ett hushåll med låg inkomststandard. Med låg inkomststandard menas att inkomsterna inte räcker till hushållets nödvändigaste utgifter och där den ekonomiska standarden är lägre än 60 % av medianvärdet för samtliga personer i hushållet. Det innebär att för en familj som består av två vuxna och två barn skulle en disponibel inkomst under 20 700 kronor, räknat för år 2015, innebära en låg inkomststandard (SCB b, 2017). Den grupp som är i störst risk är familjer med utrikesfödda barn, och särskilt de som bott kort tid i Sverige. Hushåll med en låg inkomststandard återfinns inom olika grupper i befolkningen. Särskilt utsatta är yngre barn med en ensamstående mamma, flerbarnsföräldrar med högst gymnasieutbildning, samt utrikesfödda barn eller barn med två utrikesfödda föräldrar (SCB a, 2017).

Tabellen nedan beskriver barn i ekonomiskt utsatta familjer i Gislaveds kommun, med avseende på var barnet och dess föräldrar är födda. Statistiken visar att 10 % av barn med inrikes födda föräldrar lever i ekonomiskt utsatta familjer, jämfört med 53 % av de utrikesfödda barnen (Barnombudsmannen 2018).

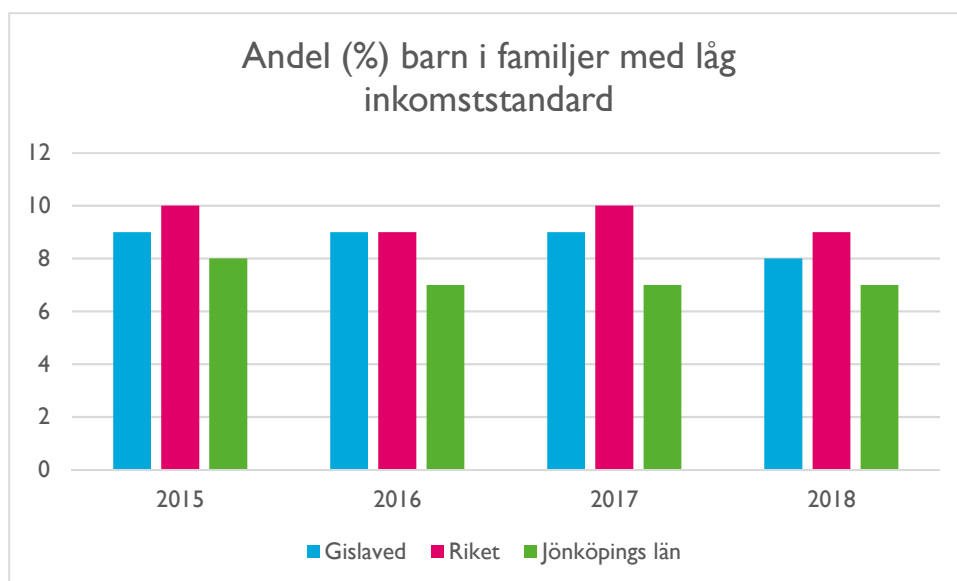
Barn i ekonomiskt utsatta familjer, Gislaveds kommun, år 2018		
Föräldrarnas härkomst, Källa: Barnombudsmannen		
	Andel barn	Antal barn
Gislaved (Barn i ekonomiskt utsatta familjer)	22 %	1429
Född i Sverige med två inrikes födda föräldrar	10 %	352
Född i Sverige med en inrikes- och en utrikesfödd förälder	18 %	131
Utrikesfödd	53 %	546
Född i Sverige med två utrikesfödda föräldrar	32 %	400

Figur 53 Barn i ekonomiskt utsatta familjer 2018, andel och antal fördelat på föräldrarnas härkomst. Källa: Barnombudsmannen.

Figur 54 Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer 2015-2018. Källa: Barnombudsmannen.

Figuren ovan visar andelen barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Indikatorn mäter relativ ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna i samhället. De som har en disponibel inkomst som är lägre än 60 % av medianinkomsten i landet räknas in denna statistik. Dessa personer kan ofta inte tillgodoräknas ekonomiskt bistånd. Denna indikator skiljer sig från absoluta mått på ekonomisk utsatthet som visar hur många barn som lever i familjer som har det svårt att klara av de nödvändigaste utgifterna och ofta får ekonomiskt stöd för att klara av vardagen. Gislaveds kommun har större andel barn i ekonomiskt utsatta familjer än Jönköpings län men ligger på samma nivå som riket. Värt att notera är att andelen ökar över tid (Barnombudsmannen 2018).

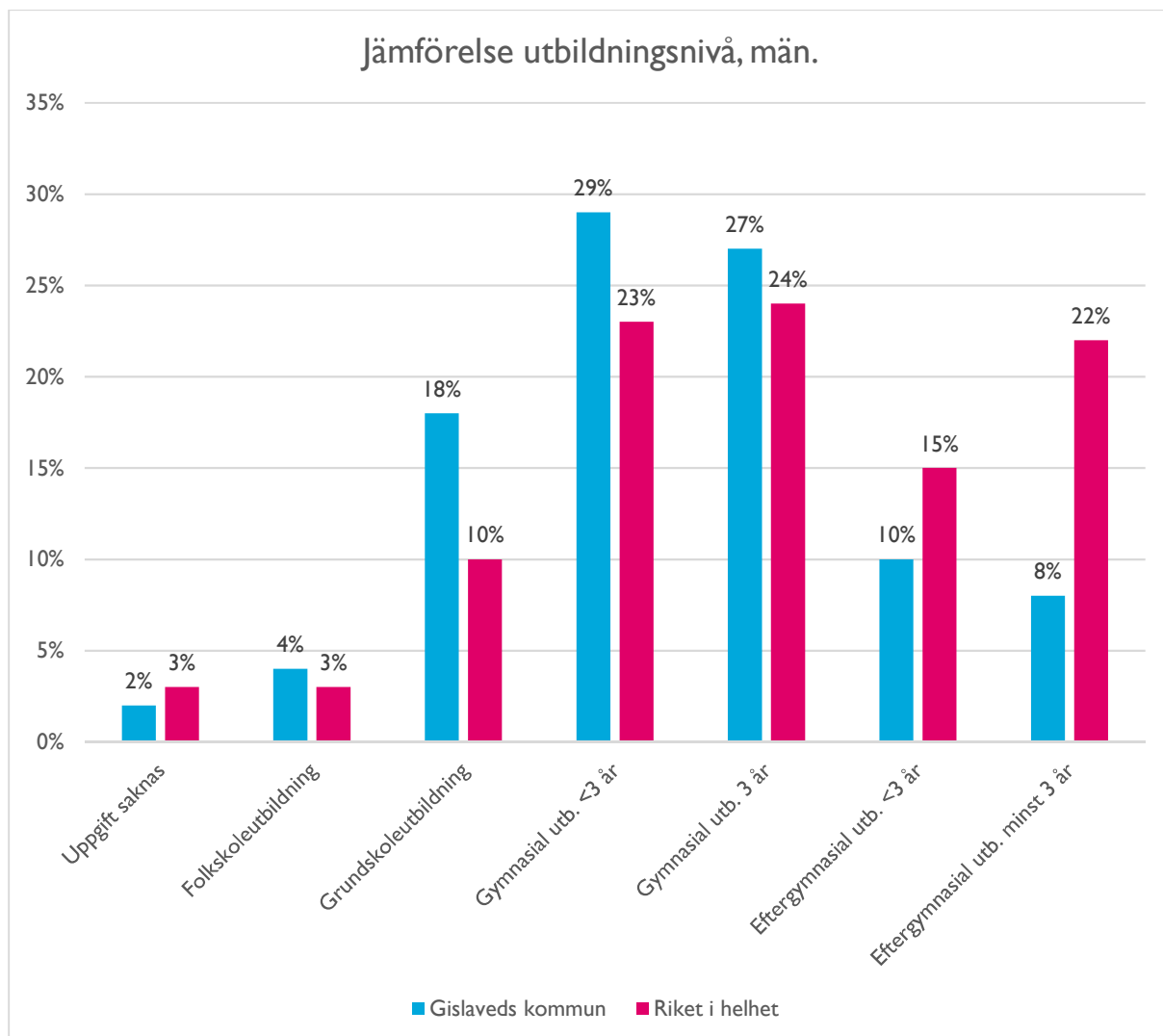
Figur 55 Andel barn i familjer med låg inkomststandard 2015-2018. Källa: Barnombudsmannen.

Figuren ovan visar andelen barn som lever i familjer med låg inkomststandard. Indikatorn mäter absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadsomkostnaderna. I Gislaveds kommun lever ungefär lika stor andel barn i familjer med låg inkomststandard som i Jönköpings län samtidigt som vi ligger lägre än rikets nivå. År 2009 skedde en liten ökning, förmodligen i samband med finanskrisen, sedan dess har Gislaveds kommun legat på en relativ jämn nivå (Barnombudsmannen 2018).

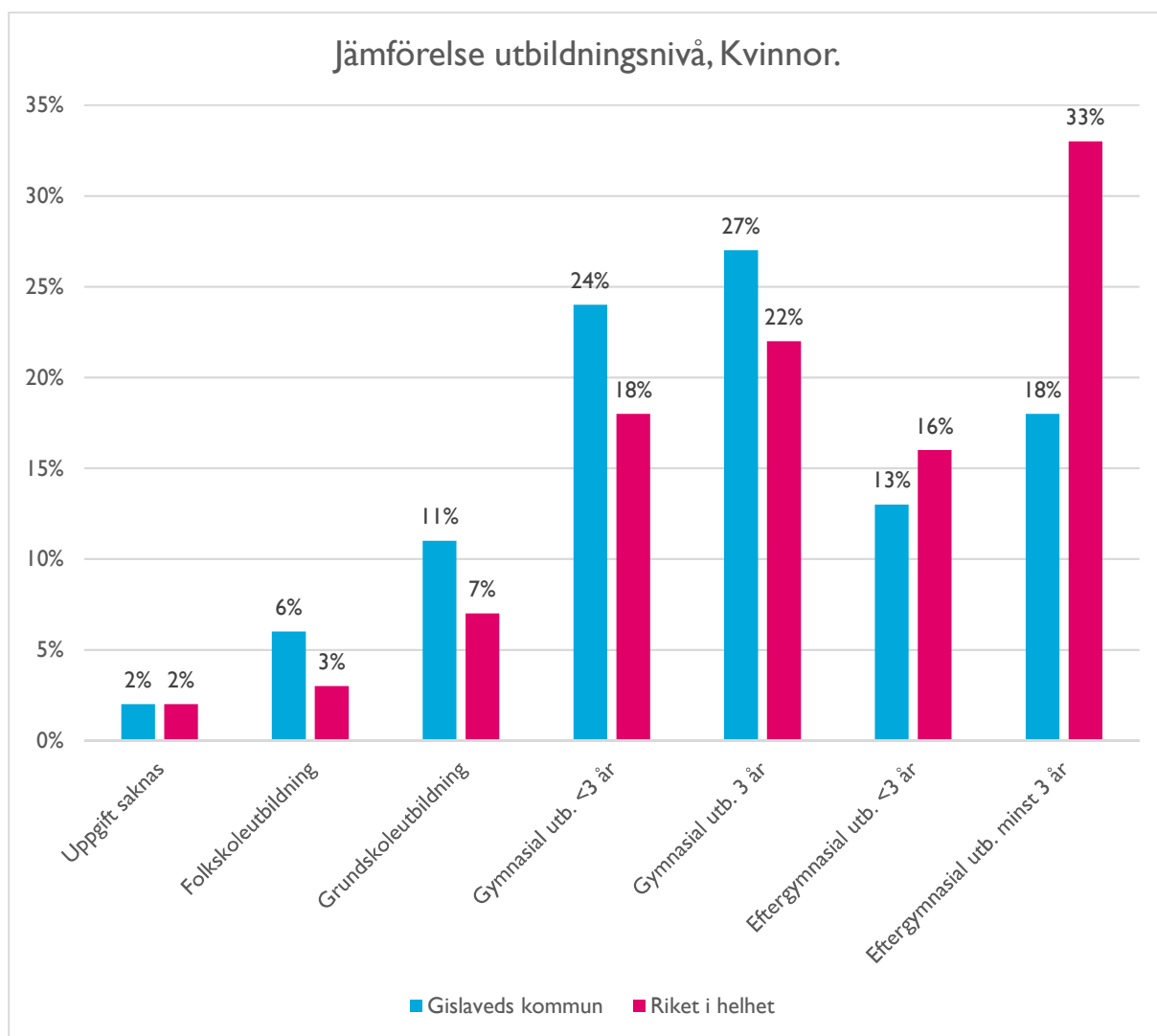
Utbildning

En genomförd högre utbildning har visat sig sammanfalla med färre hälsorisker i arbetslivet, ökade möjligheter till arbete, högre inkomster och mindre ekonomisk utsatthet och stress. Högre utbildningsnivå medför även minskade risker för fysisk och psykisk ohälsa längre fram i livet. Lågutbildade drabbas i högre utsträckning av ohälsa till exempel i form av värk från rygg, nacke och leder, röker mer, är mindre fysiskt aktiva och har oftare sämre kostvanor. De lider även oftare av oro och ångest (Folkhälsomyndigheten 2015).

Diagrammen nedan visar att utbildningsnivån i Gislaveds kommun är låg jämfört med den för riket. Totalt har ca 19 % av kommuninvånarna eftergymnasial utbildning, jämfört med ca 35 % för riket. Statistiken visar att utbildningsnivån är låg bland kommunens invånare i jämförelse med rikssnittet och att nivåerna är lägre bland män än kvinnor både nationellt såväl som i Gislaveds kommun.

Figur 56 jämförelse utbildningsnivå riket och Gislaveds kommun, män. Källa: SCB

Figur 57 Jämförelse utbildningsnivå riket och Gislaveds kommun, kvinnor. Källa: SCB

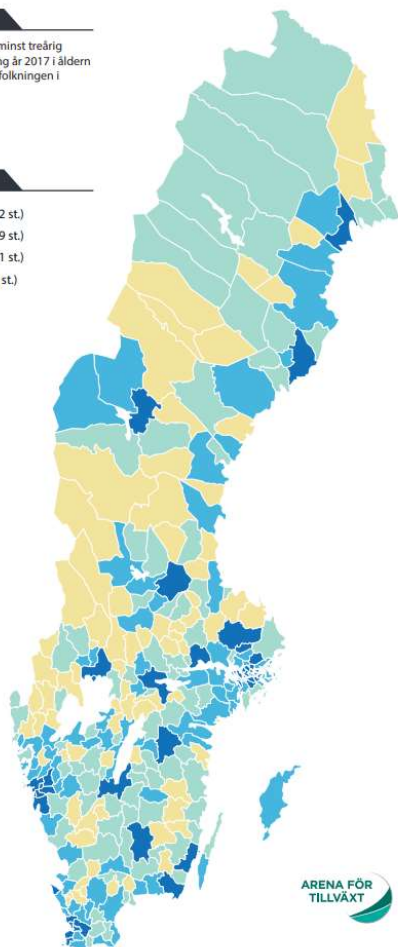
Lite som en motbild till ovan diagram visar figuren nedan att Gislaveds kommun är en kommun med en hög omställningsförmåga. Mellan 38-44 % väljer att studera efter gymnasiet. Denna skillnad mellan hur många från kommunen som genomför högre studier och kommuninvånarnas utbildningsnivå kan tydas som att många som lämnar kommunen för högre utbildning inte kommer tillbaka efter avslarade studier.

Var bor de högtbildade?

KARTAN VISAR
Andelen personer med minst treårig eftergymnasial utbildning år 2017 i åldern 25-64 år, i procent av befolkningen i samma åldersgrupp.
Datakälla: SCB.

VÄRDEN

- 27,1 till 57,0 % (42 st.)
- 18,1 till 27,0 % (79 st.)
- 14,1 till 18,0 % (91 st.)
- 9,8 till 14,0 % (78 st.)

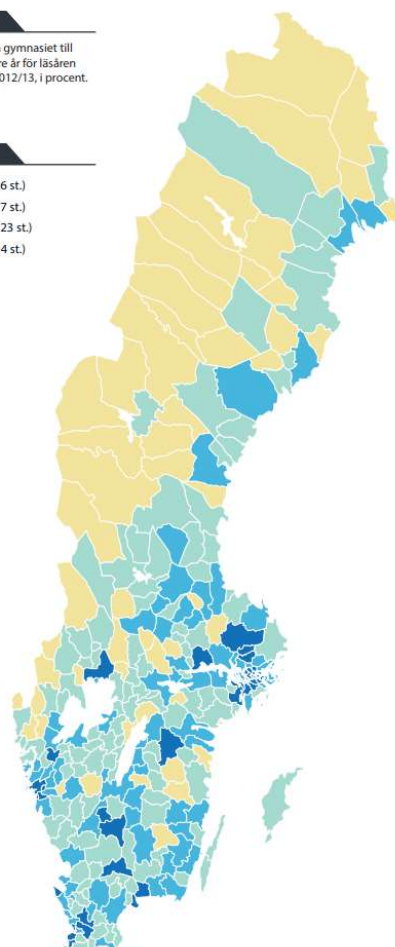

Vem studerar vidare efter gymnasiet?

KARTAN VISAR
Övergångsfrekvens från gymnasiet till högskolestudier inom tre år för läsåren 2010/11, 2011/12 och 2012/13, i procent.
Datakälla: SCB.

VÄRDEN

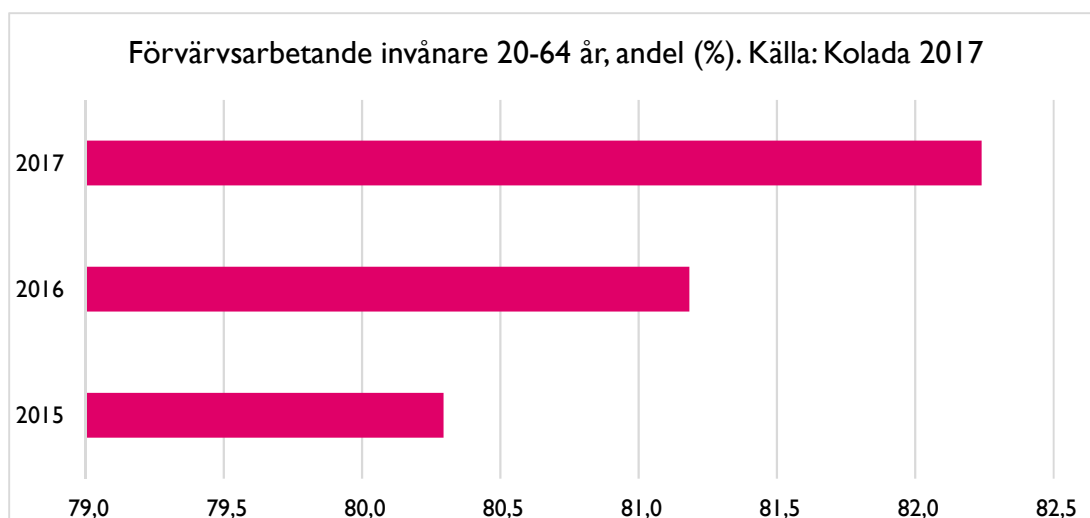
- 44,1 till 71,4 % (36 st.)
- 38,1 till 44,0 % (77 st.)
- 30,1 till 38,0 % (123 st.)
- 14,9 till 30,0 % (54 st.)

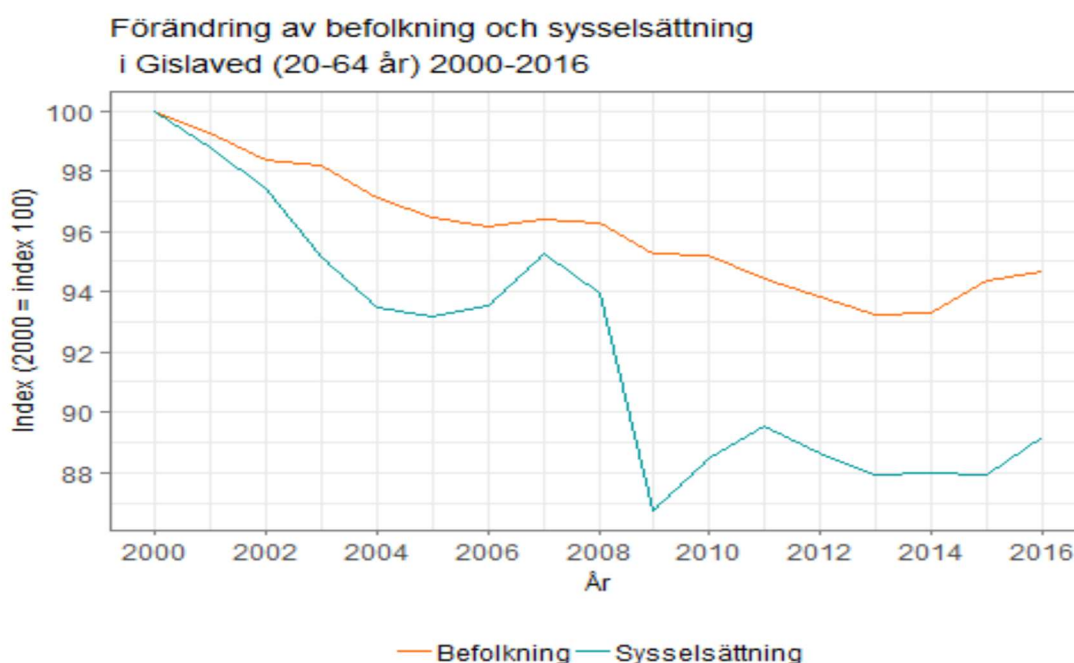
Figur 58 Jämförelse andel högtbildade per kommun med övergångsfrekvens till högre studier. Källa: SWECO, 2018.

Sysselsättning

Likväl som utbildning är arbete och inkomst grundläggande faktorer för individers sociala position i samhället. Figuren nedan visar att sysselsättningen ökade från 2015 till 2017. Av figur 60 kan utläsas en minskning från indexår 2000 för sysselsättning i relation till befolkningens mängd. Från 2015 har både sysselsättning och befolkning ökat, men befolkningen ökar i snabbare takt än vad sysselsättningen gör.

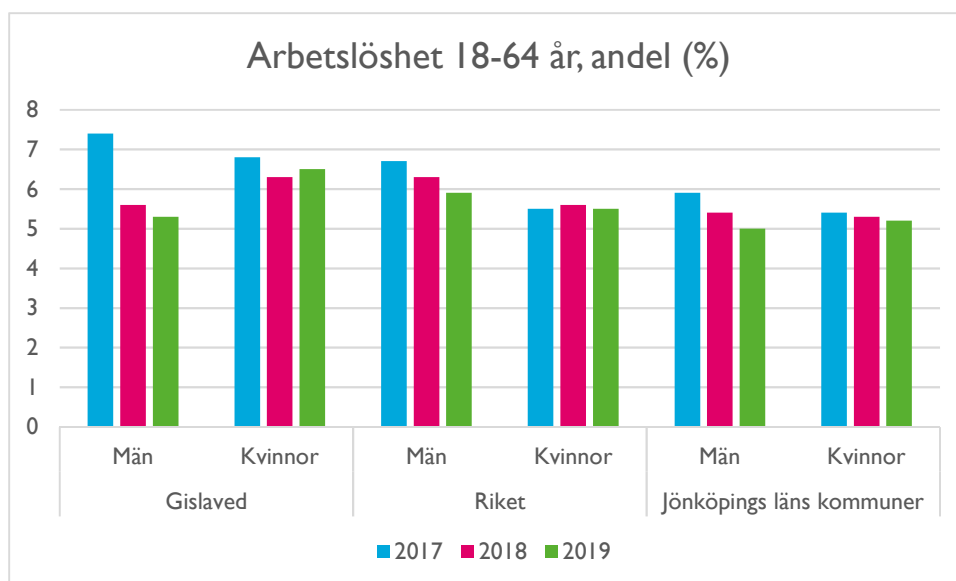
Figur 59 Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%). Källa: Kolada.

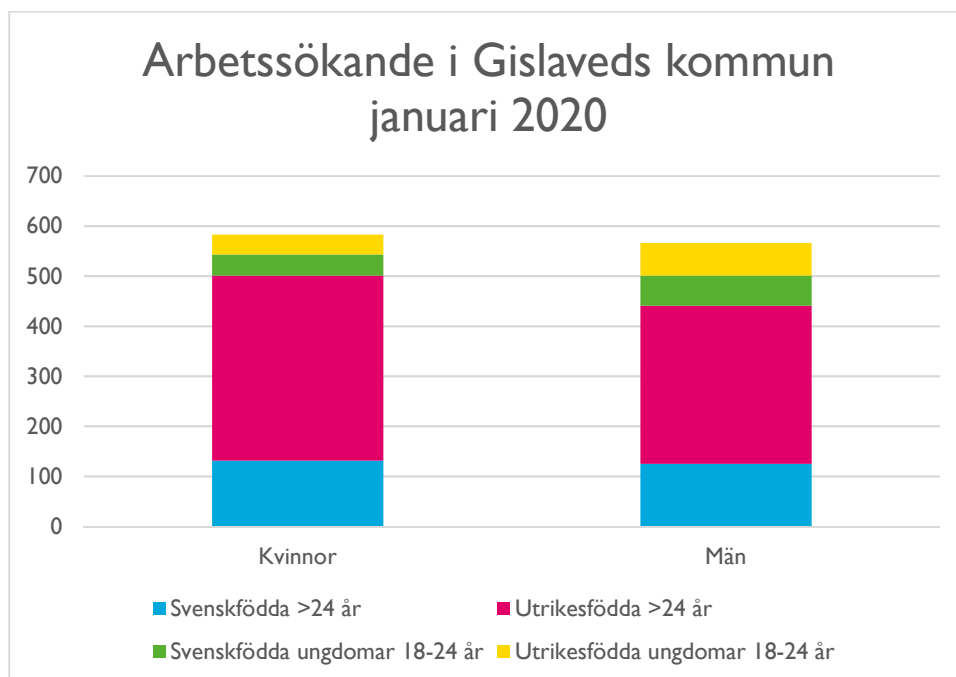
Figur 60: Förändring av befolkning och sysselsättning i Gislaved. Källa: Enter Gislaved (2016).

I diagrammet nedan ser vi en stadig minskning av arbetslöshet bland män från 2017 till 2019 i Gislaveds kommun medan den bland kvinnor sjönk från 2017 till 2018 för att därefter åter öka till 2019. Arbetslösheten bland män låg 2019 på en lägre nivå i Gislaveds kommun i relation till rikssnittet och jämförbart med snittet för region Jönköpings läns kommuner. Vad gäller arbetslöshet bland kvinnor är nivåerna högre i Gislaveds kommun än både läns- och rikssnittet vilket också resulterar i att den totala arbetslösheten är högre i Gislaveds kommun.

Figur 61 Arbetslösheten 18-64 år, andel 2017-2019. Källa: Kolada

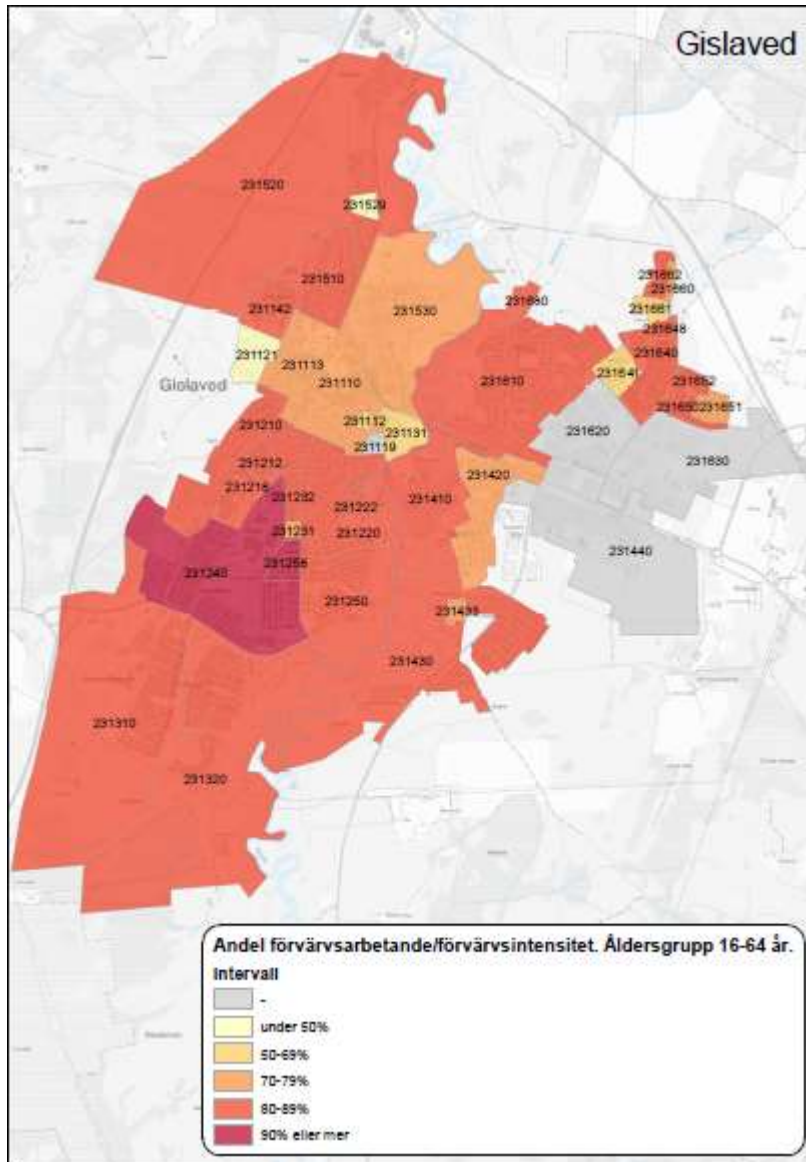

Figur 62 Arbets sökande i Gislaveds kommun, januari 2020. Källa: Arbetsförmedlingen.

I Gislaveds kommun utgör utrikesfödda den största gruppen bland arbets sökande. I vissa områden i Gislaveds kommun är sysselsättningsgraden lägre än i andra, vilket visar på att det finns en segregation i kommunen, vilken också måste bemötas.

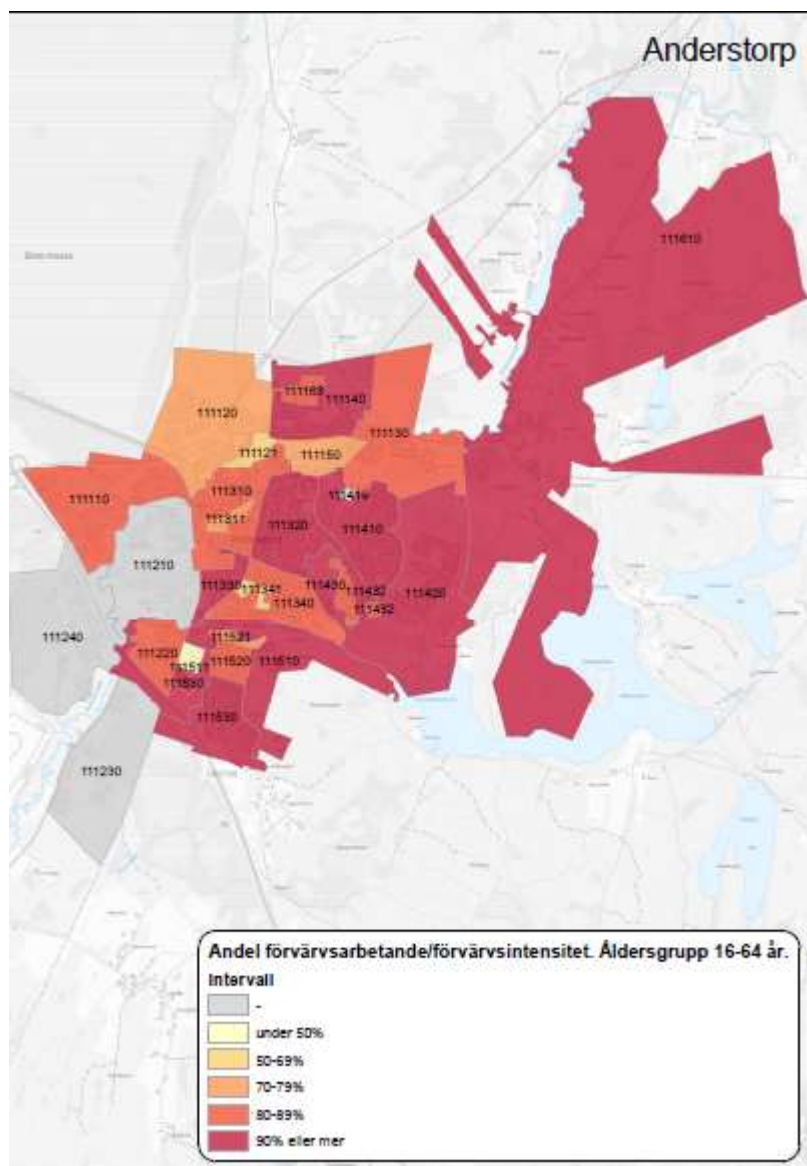
Det finns tydliga skillnader i sysselsättning mellan olika områden. Kartorna nedan visar andel förvärvsarbetande i olika statistiska delområden, så kallade nyckelkodsområden eller NYKO-områden i kommunens tre största orter. Generellt korrelerar sysselsättningsgrad med utbildningsnivå såväl som härkomst. Områden med högre andel utlandsfödda och lägre utbildningsnivå tenderar att även ha lägre andel förvärvsarbetande.

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

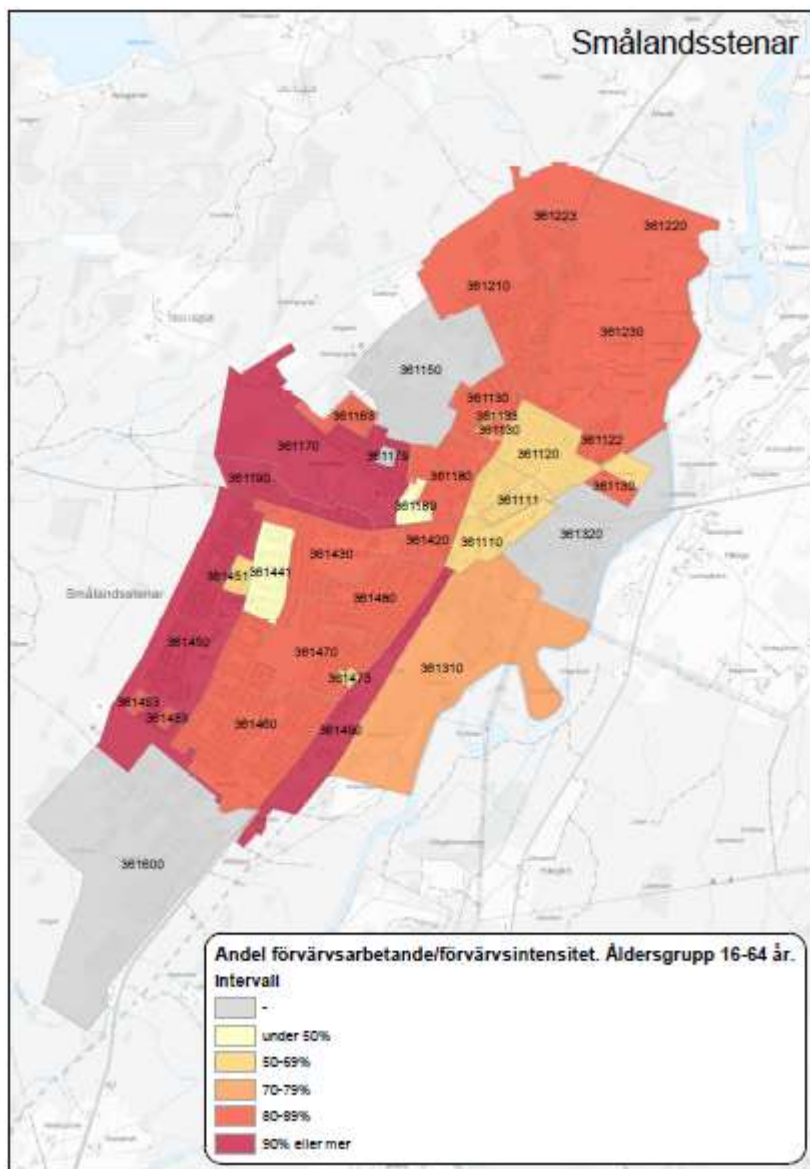

Figur 63 Andel förvärsarbetande per nyckelkodsområde i Gislaved. Källa: SCB

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 64 Andel förvärvsarbetande per nykoområde i Anderstorp. Källa: SCB.

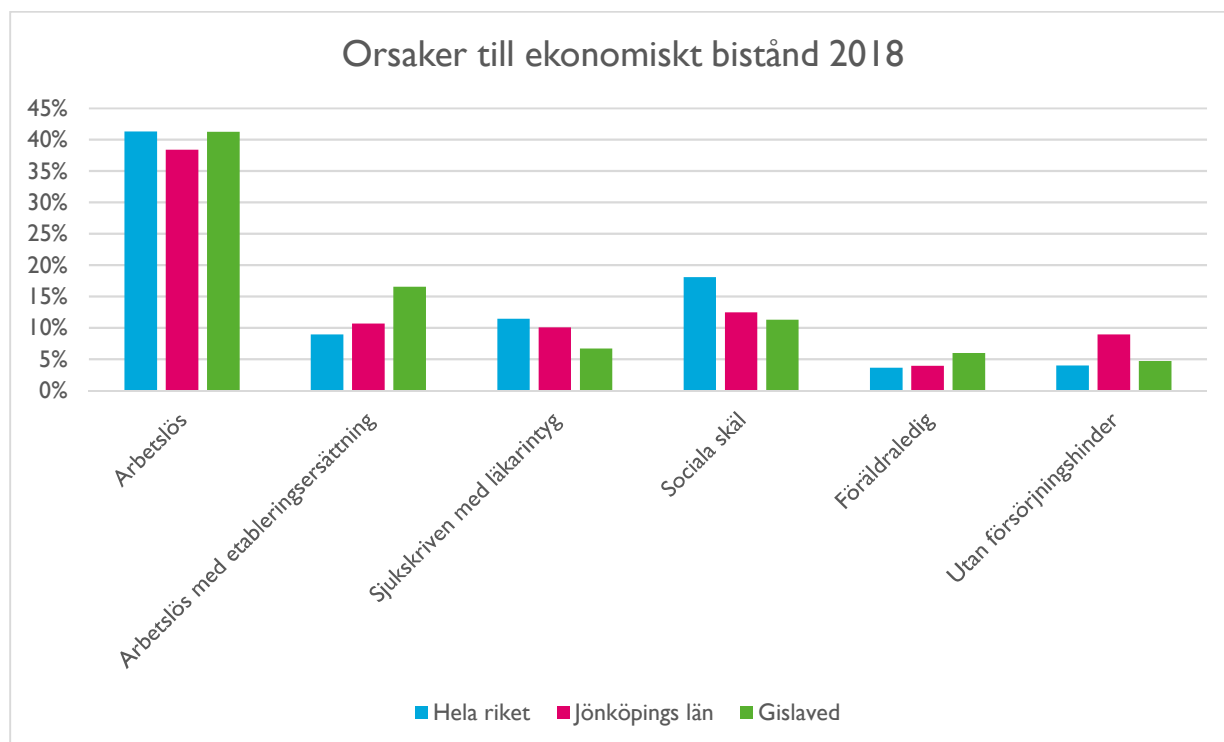

Figur 65 Andel förvärsarbetande per nykoområde i Smålandsstenar. Källa: SCB.

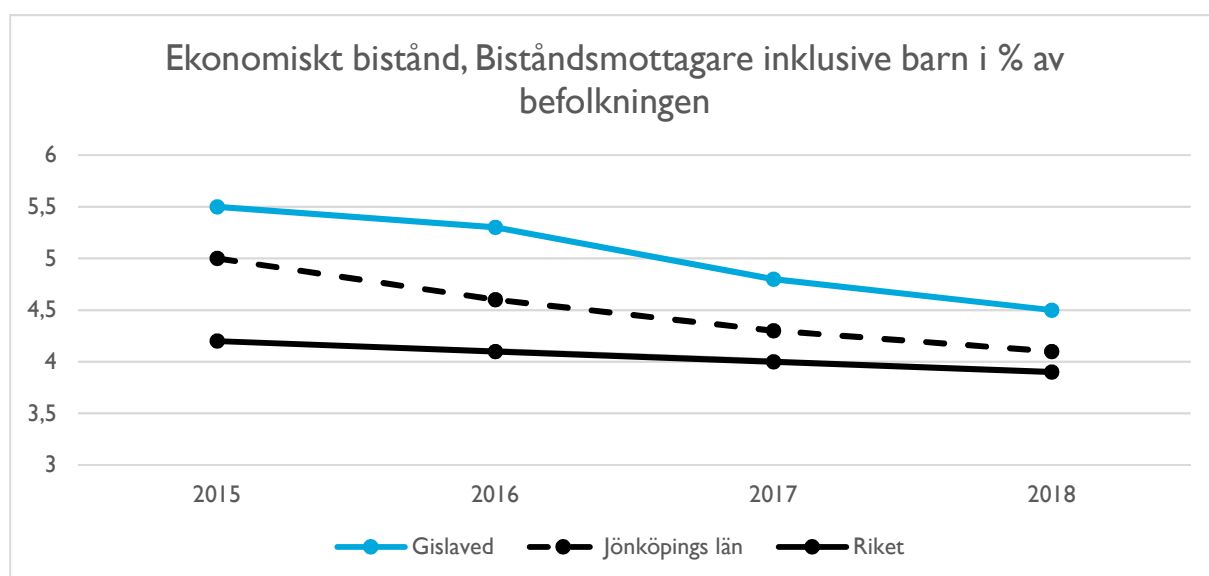
Det finns tydliga skillnader i sysselsättning mellan olika områden. Sysselsättningsgrad tenderar ofta att korrelera med utbildningsnivå såväl som härkomst. Utifrån detta kan slutsatsen dras att det finns vissa områden som behöver prioriteras då de tydligt visar låg utbildningsnivå, hög andel utrikesfödda samt en låg sysselsättning.

Ekonomiskt bistånd och ekonomisk utsatthet

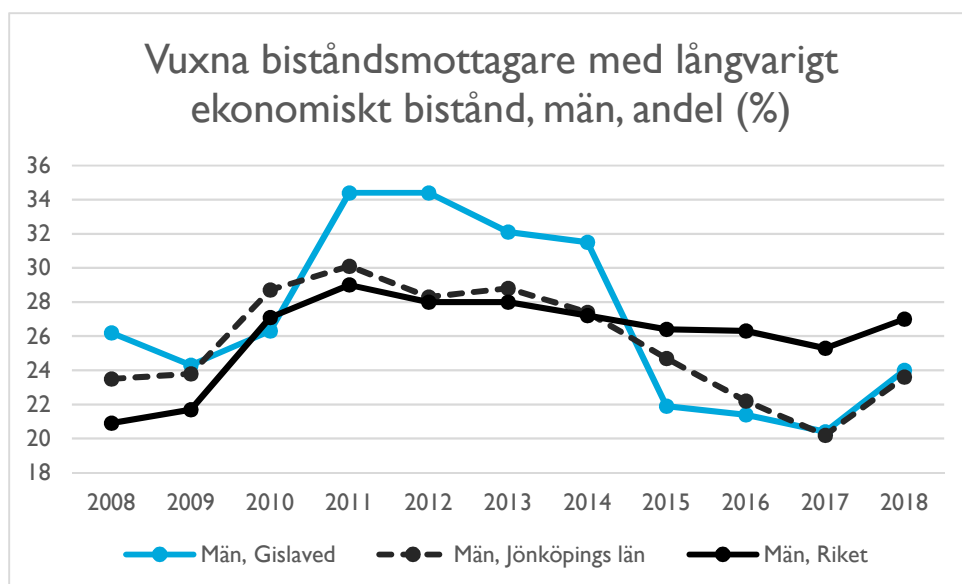
Ekonomiskt bistånd ska enligt Socialstyrelsen (2020a) ge enskilda personer och familjer en skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är inte fastställd till ett visst belopp och kan även innebära andra värden än pengar. Behovsprövningen ska vara individuell och ta hänsyn till omständigheterna i det specifika fallet. I Gislaveds kommun får fler bidrag för arbetslöshet, färre för sjukdom och ohälsa samt sociala skäl jämfört med Jönköpings län och riksnittet.

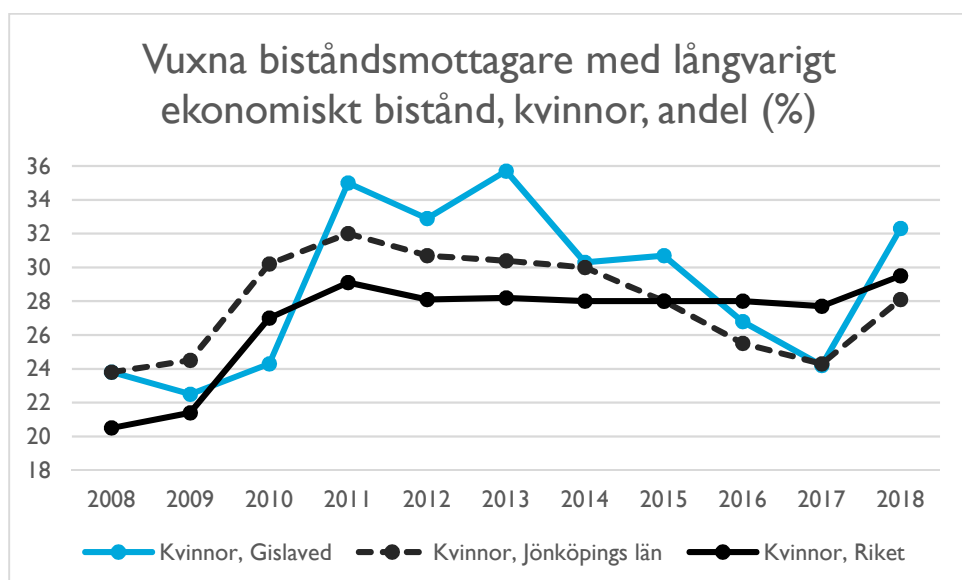
Figur 66 Jämförelse mellan kommun, län och rike, orsaker till ekonomiskt bistånd 2018. Källa: Socialstyrelsen, 2020b.

Figur 67 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel biståndsmottagare, inklusive barn 2015-2018. Källa: Socialstyrelsen

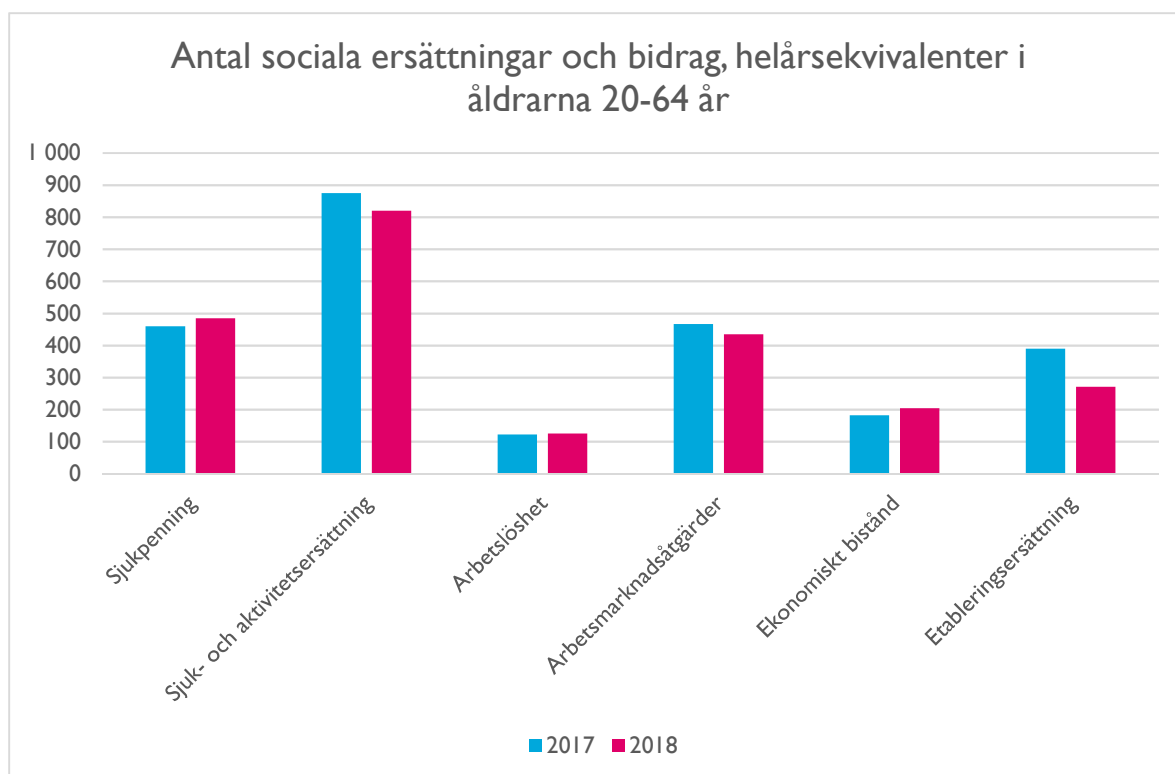

Figur 68 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd 2008-2018, män. Källa: Socialstyrelsen

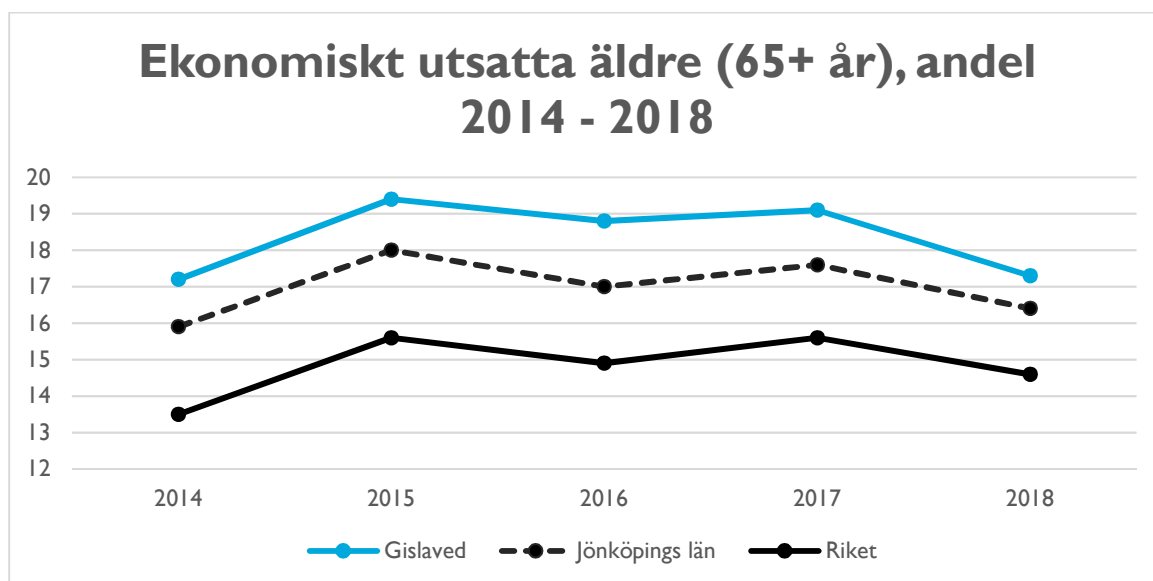
Figur 69 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd 2008-2018, kvinnor. Källa: Socialstyrelsen

Vad gäller vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd visar diagrammen ovan att nivåerna för både män och kvinnor mellan 2010 och 2014 i Gislaveds kommun var högre än snittet för både länet och riket. Därefter sjunker nivåerna för bägge kön i kommunen till en nivå under snittet för riket och jämförbar med länet. 2018 ser vi en ökning överlag i alla kategorier men framförallt bland kvinnor i Gislaveds kommun som under året ökar 8 procentenheter för att återigen överstiga läns- och rikssnittet. Överlag ligger nivåerna högre bland i kvinnor än män med växande skillnader sedan 2015.

Figur 70 Antal sociala ersättningar och bidrag, helårsekvivalenter i åldrarna 20-64 år, Gislaveds kommun 2017-2018. Källa: SCB

Totalt sett fick 2340 personer ersättning eller socialt bidrag under år 2018 vilket är 14,3 % av invånarna i åldern 20-64 år. Det går att se att flest personer får sjuk- och aktivitetsersättning följt av personer som får sjukpenning och därefter pengar för arbetsmarknadsåtgärder. Antalet som får sjukpenning, arbetslöshetsersättning (a-kassa) samt ekonomiskt bistånd har ökat från 2017 till 2018 medan antal personer som fått sjuk- och aktivitetsersättning, etableringsersättning samt ersättning från arbetsmarknadsåtgärder minskat.

Figur 71 Jämförelse mellan kommun, län och rike av andel ekonomiskt utsatta äldre (65+ år) 2014-2018 Källa: Kolada.

När det gäller ekonomiskt utsatta äldre har andelen ökat mycket sedan 2012. Gislaveds kommun följer samma trend som både Jönköpings län och riket men ligger konsekvent på en högre nivå.

Delaktighet

Delaktighet och social inkludering är av stor vikt för att stärka samhällsgemenskapen och de demokratiska processerna. Ett demokratiskt samhälle vilar på att alla människors rättigheter och lika värde kan tillgodoses. Det är därför viktigt att alla känner sig inkluderade, kan vara med och påverka samt ta del av det gemensamma i samhället på lika villkor. Människor som engagerar sig i föreningslivet eller arbetar ideellt känner ofta en högre social gemenskap och har mer inflytande i den demokratiska processen (SCB 2018). I Sverige består denna grupp till stor del av högre utbildade.

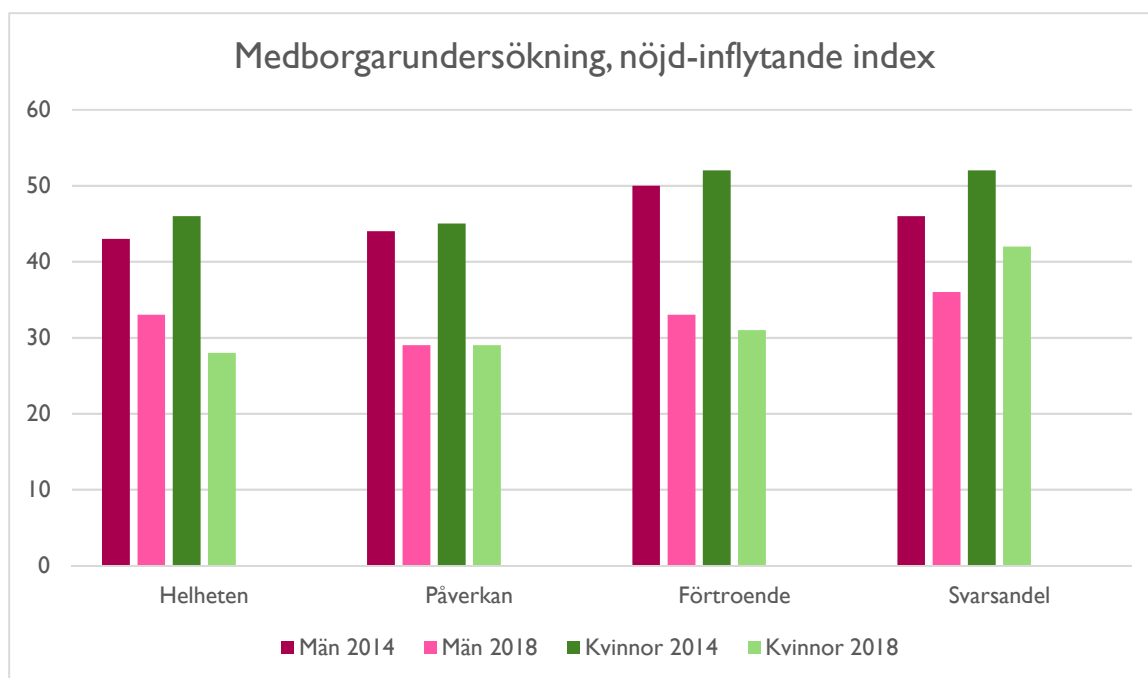
Valdeltagande

Riksdagsvalet 2018 såg det högsta valdeltagandet sedan 1985 med 87,2 %. Bland EU:s medlemsländer är det genomsnittliga valdeltagandet 67 % (SCB, 2020). Trots att det svenska valdeltagandet med internationella mått är högt finns stora skillnader mellan olika grupper och delar av landet. Unga och utlandsfödda deltar inte i lika hög grad och unga finns också mindre representerade i valda församlingar (SCB 2020).

Deltagandet i riksdagsvalet i Gislaved 2018 var 85,17 %, något lägre än riksnittet. I valet till kommunfullmäktige samma år deltog 81,08 % av de röstberättigade. Vid föregående riksdags- och kommunalval 2014 var deltagandet 85,14 respektive 82,18 %. Valdistriktet med högst andel röstande var Stengårdshult-Valdshult-Öreryd med 93,33 % och lägst var deltagandet i distriktet Gullvivan med 69,43 % (Valmyndigheten 2018). Sammantaget har alltså deltagandet i riksdagsvalet ökat något medan kommunalvalets deltagande sjunkit med en dryg procentenhet. Detta visar också att antalet som tar sig till en val- eller röstningslokal för att rösta i riksdagsvalet men avstår att delta i kommunalvalet ökat.

Statistiska centralbyråns medborgarundersökning mäter, bland annat, hur nöjda invånare är med sina möjligheter till inflytande i styret av deras kommun (SCB medborgarundersökning). En jämförelse mellan 2019 års undersökning och den från föregående valår, 2014 visar att medelbetygen inom delområdena helhet, påverkan och förtroende rasat från medelbetyg (1-100) på 44,0, 44,0 och 50,0 år 2014 till 31,0, 29,0 och 33,0 år 2019 med ännu större skillnader bland kvinnor. Detta missnöje anses kunna ligga till grund för det sjunkande valdeltagandet såväl som att deltagandet i själva medborgarundersökningen sjunkit med 10 procentenheter.

Figur 72 Förändringar mellan 2014 och 2018 års medborgarundersökning, nöjd-inflytande index, fördelat på kön och svarsområden. Källa: SCB.

Personer med högre utbildning samt socioekonomiskt resursstarka individer är överrepresenterade bland den grupp människor som engagerar sig politiskt och i civilsamhälleorganisationer. Skillnaderna i valdeltagande idag gör att det finns delar av den svenska befolkningen som tycker att tröskeln för att kunna påverka och komma till tals är för höga eller att de som bestämmer inte bryr sig om deras åsikter (MUCF 2018). Att det demokratiska deltagandet är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar kan skada tilltron till samhällets institutioner och missgynna den sociala inkluderingen där man annars hade kunnat vara med och förändra normer, attityder och politiska beslut (MUCF 2018). Att det demokratiska deltagandet är lägre i områden med socioekonomiska utmaningar riskerar att skada tilltron till samhällets institutioner. Vidare kan detta även öka risken för att politiska beslut gynnar områden där det demokratiska deltagandet är högre samt att förtroende för rättsstaten sjunker bland övriga medborgare (Regeringen, 2018)

Regeringens bild understryks av FN (2016) som konstaterar att lägre deltagande är sammanvävt med ett flertal faktorer som missgynnar social inkludering, däribland bristande makt och möjlighet att påverka de institutioner, normer, attityder och politiska beslut som i stor utsträckning påverkar möjligheterna till inkludering (MUCF 2018).

Kommunfullmäktiges sammansättning

Kommunfullmäktige består av 49 ledamöter varav 34 har tidigare erfarenhet och 15 är nyinvalda. Församlingen är inte jämställd med den besättning som nu är invald. Totalt upptas 63 % av platserna av män medan 37 % innehas av kvinnor. Kristdemokraterna (2 mandat) och Moderaterna (8 mandat) utgörs av lika många män som kvinnor. Vänsterpartiet (1 mandat) och Socialdemokraterna (13 mandat) har fler kvinnor än män. Representationen för Kommunistiska partiet (1 mandat), Liberalerna (2 mandat), Miljöpartiet (1 mandat) samt Westbopartiet består enbart av män medan Sverigedemokraterna har 1 kvinna och 6 män. Kommunfullmäktige hade i början av 2019 en medelålder på 51 år. Den yngsta ledamoten var då 24 år och den äldsta 75 år. Högst medelålder hade

Kommunistiska partiet med 66 år och lägst Miljöpartiet med 32 år, bägge med endast en ledamot i fullmäktige. Kvinnornas medelålder var 49 år och männens 52 år.

Social inkludering

Det sociala nätverket är en resurs som stärker kunskap, kontakter och inkluderingen i ett samhälle. Den sociala tilliten mellan invånarna i ett samhälle överbryggar olika grupperingar, ökar demokratin och underlättar samarbeten. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) rapport *Vilka ska med? Ungas sociala inkludering* visar att unga i landsbygd och i socioekonomiskt utsatta områden känner sig mindre inkluderade än andra ungdomar i landet. Endast 46 % av intervjuade känner sig inkluderade i Sverige. Som landsbygdskommun omfattas Gislaveds kommun av frågor som rör invånare både i landsbygden samt socioekonomiskt utsatta grupper. Den sociala exkluderingen bidrar till att invånare inte fullt ut nyttjar sina demokratiska rättigheter eller deltar i kultur- och fritidslivet. För unga som lever i ekonomiskt utsatta områden och unga på landsbygden kan andras attityd om den plats de bor på ha en inverkan på självbilden och om man känner sig välkommen till andra områden. Mediabilden om att utsatta områden är farliga platser samt ortens status och rykte bidrar till negativa konsekvenser i de ungas liv där man inte känner sig vara likvärdig andra (MUCF, 2018).

Föreningar

Det finns runt 250-300 föreningar i Gislaveds kommun, inklusive vilande föreningar. Ca 90 föreningar fick 2018 bidrag från fritid- och folkhälsonämnden. Dessa faller inom ramarna för föreningskategorierna: idrott, kultur, funktionshinder, musik, religiösa, och friluftsföreningar. Samtliga har barn och ungdomsverksamhet, vilket också är ett krav för att få kommunalt bidrag. För att ansöka om bidrag ska föreningsmedlemmarna vara mellan 7-25 år. Totalt har dessa föreningar 18 211 medlemmar varav 8042 av dessa är flickor/kvinnor och 10 169 är pojkar/män. Flera av kommunens olika föreningar och trossamfund har genom åren ingått i olika samverkansnätverk med kommunen. Dessa har bidragit till det viktiga arbetet med att bland annat stötta kommunens mottagande av nyanlända samt initierat aktiviteter såsom språkcaféer och att nå ut med information till språksvaga grupper.

Klimat

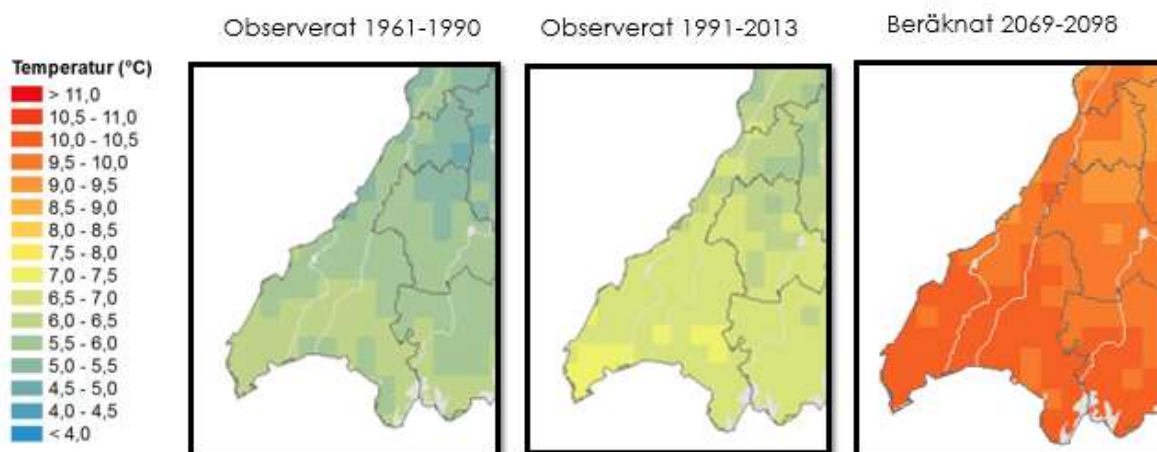
För att motverka kraftiga klimatförändringar behöver utsläppen av växthusgaser minska kraftigt inom en nära tidsperiod. Samtidigt har redan gjorda utsläpp påverkat i sådan omfattning att klimatförändringar kommer att ske oavsett kommande utsläppsreduceringar. Därför behövs både utsläppsreduceringar och en anpassning av samhället till klimatförändringar.

Klimatförändringar

Klimatet har under årmiljoner förändrats genom olika typer av naturlig påverkan, en del återkommande fenomen, andra tillfälliga. Under de senaste 150 åren har människans påverkan på klimatet ökat kraftigt, främst genom ökade utsläpp av växthusgaser. FN:s klimatpanel, IPCC, konstaterar att nuvarande halter av växthusgaser i atmosfären är utan motstycke de senaste 800 000 åren. Vidare konstaterar panelen att den globala medeltemperaturen sedan 1880 har ökat med närmare en grad °C. Följdverkningar i form av ökade havstemperaturer, minskande is- och snötäcken, smältande glaciärer och stigande havsnivåer blir allt tydligare. IPCC konstaterar också att det är ”extremt troligt” (dvs högre än 95 % sannolikhet) att människan har orsakat temperaturhöjningen (Naturvårdsverket, 2020).

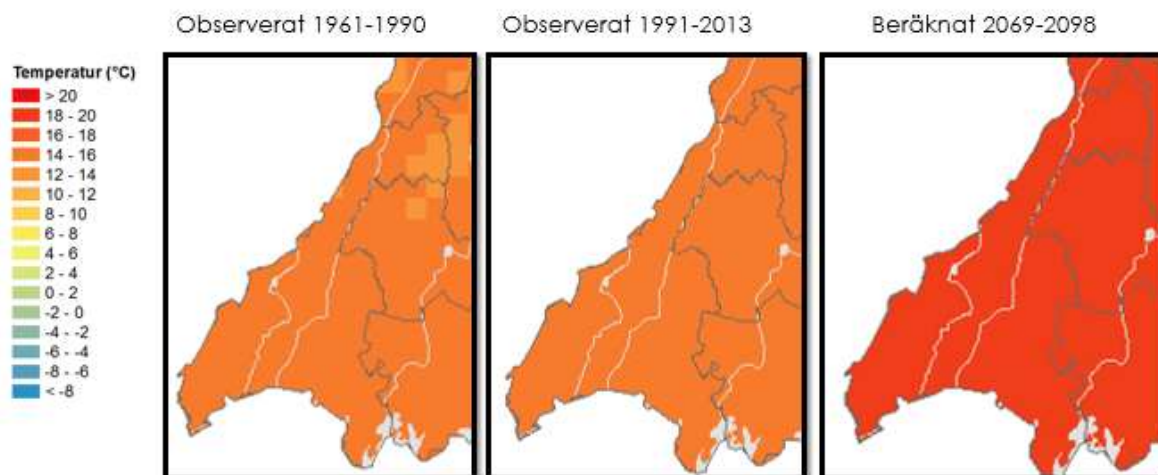
Genom olika modelleringar kan framtida klimatförändringar förutses. Modelleringar för vilka långsiktiga klimatförändringar som kan förväntas görs också på regional nivå och SMHI har tagit fram scenarier för alla län. Nedan beskrivna klimateffekter grundas på IPCC:s utsläppsscenario RCP 8,5 som innebär att utsläppen fortsätter i dagens takt.

I scenariot för Jönköpings län kan klimatförändringarna sammanfattas i orden varmare, blötare och torrare. Temperaturen för Jönköpings län beräknas öka med ca 5 grader till slutet av seklet jämfört med referensperioden 1961-1990. Redan nu kan en ökning på i storleksordningen 1 grad jämfört med samma referensperiod observeras (SMHI, 2020).

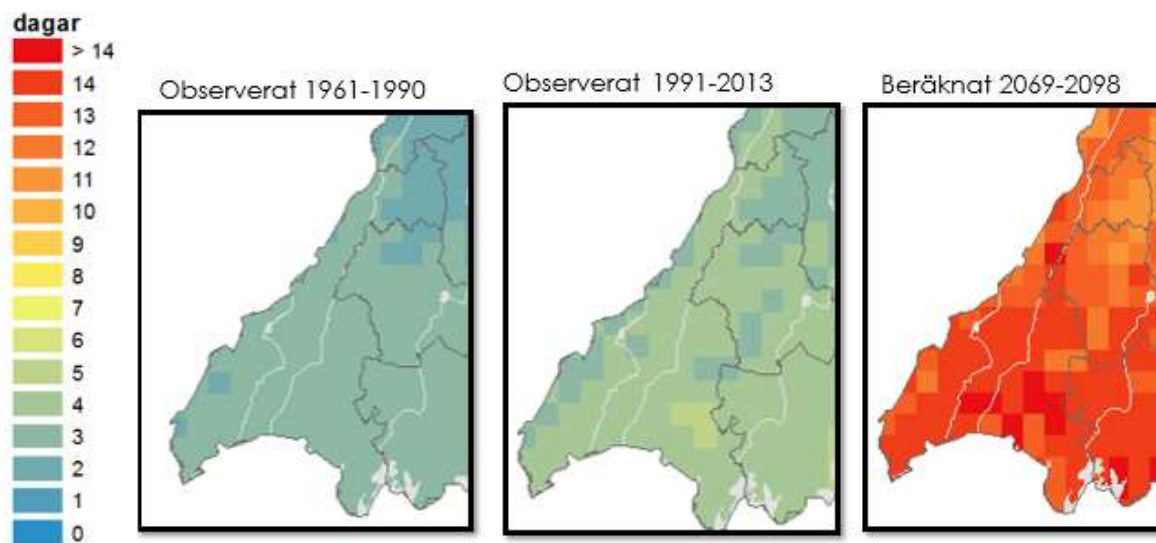
Figur 73 Årsmedeltemperatur i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Den största temperaturökningen sker under vintern och sommaren med ca 5 graders högre temperaturer. Vegetationsperioden förlängs från drygt 200 dagar till 270.

Figur 74 Somrarmedeltemperatur i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

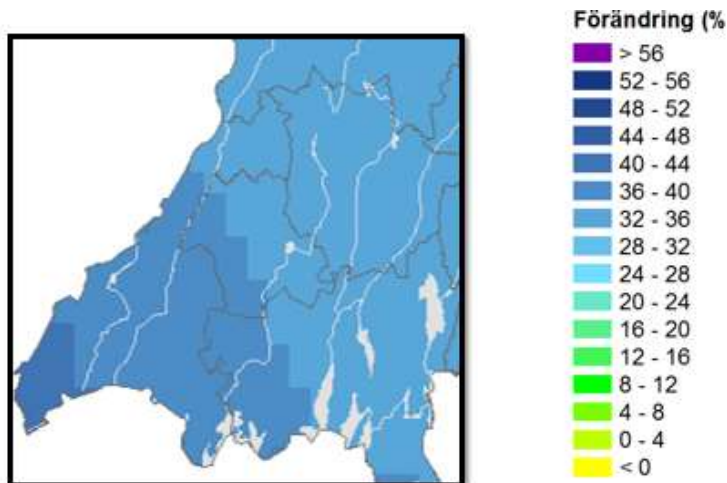
Klimatförändringarna förväntas också påverka vanligt förekommande längd på värmeböljor. Värmebölja definieras här som längsta sammanhängande period med dygnsmedeltemperatur över 20°C. Denna period kommer att öka från cirka 2-3 dygn till två veckor samtidigt som temperaturen under värmeböljan även förväntas öka.

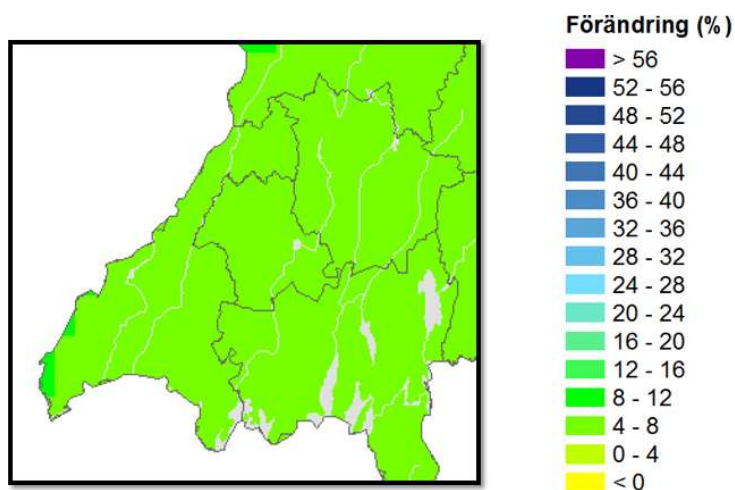
Figur 75 Värmeböljors längd i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenarion för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Klimatet blir också blötare genom att nederbörden ökar. Det är på vintern som den största ökningen sker, i storleksordningen 40 %, medan vår och höst ökar med 20-25 % och sommarnederbörden knappt 10 %. Den maximala dygnsnederbörden förväntas också öka, det vill säga risken för skyfall ökar.

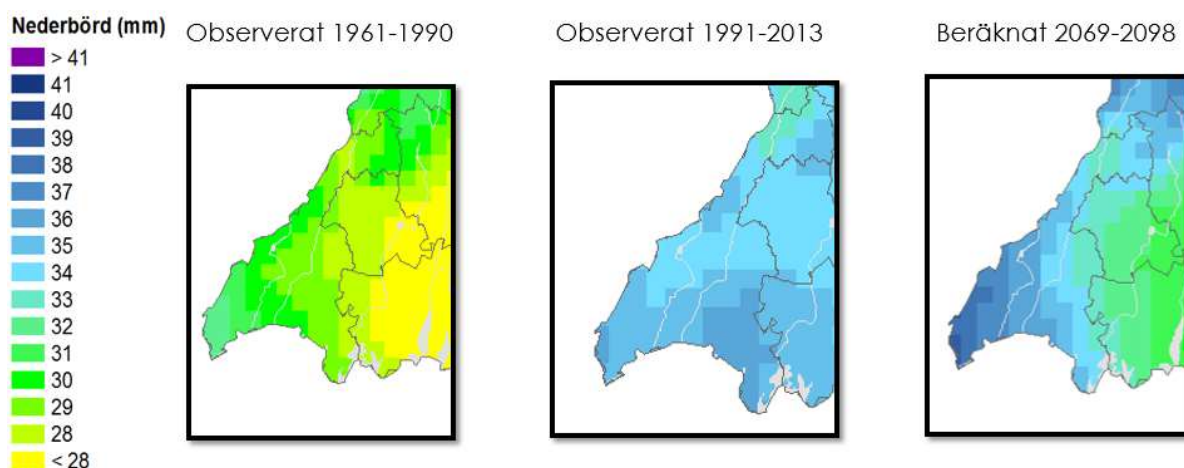
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 76 Medelnederbördsförändring i % under vintern vid seklets slut jämfört med referensperioden (SMHI).

Figur 77 Medelnederbördsförändring i % under sommaren vid seklets slut jämfört med referensperioden (SMHI).

Figur 78 Maximal dygnsnederbörd i västra delarna av Jönköpings län, observerade värden samt scenario för slutet av seklet. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

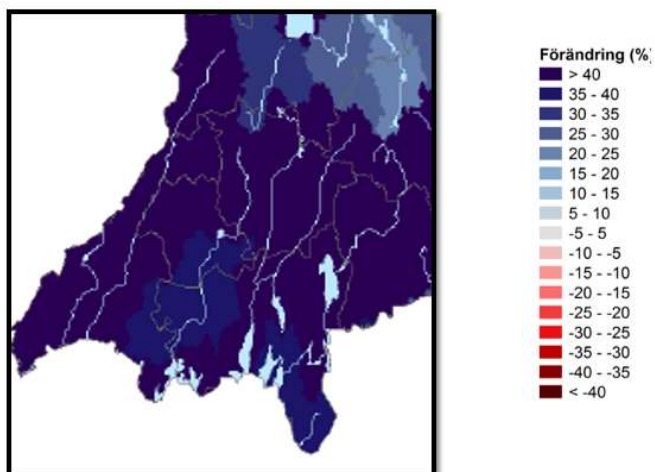
Skyfall kan orsaka mycket stora skador i den byggda miljön. Tätorternas dagvattensystem är inte dimensionerade för stora regnmängder på kort tid utan vatten rinner av längs hårdgjorda ytor. I områden där vattnet inte kan rinna undan på ytan, så kallade inestängda områden, kan stora skador orsakas på byggnader. Ett kraftigt skyfall i juli 2014 orsakade stora översvämningar i Smålandsstenar med åtföljande skador för mångmiljonbelopp. Numera finns planeringsunderlag i form av GIS-analyser över instängda områden som riskerar att översvämmas.

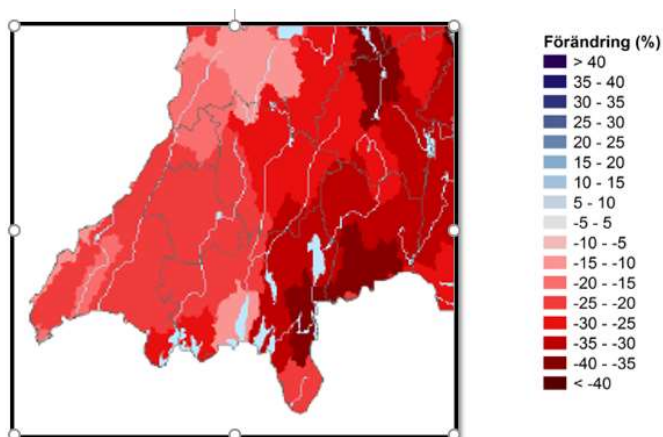
Figur 79 Riskområden för översvämning vid skyfall i centrala delarna av Smålandsstenar. Källa: Länsstyrelsens översvämningsskartering.

Flöden i vattendragen förändras också kraftigt mot slutet av seklet. Medeltillrinningen ökar kraftigt under vintern medan den beräknas att minska under sommaren trots att nederbörden beräknas att öka något. Med förhöjda temperaturer ökar även avdunstningen kraftigt, vilket gör att flödena minskar under sommartid. Den förhöjda temperaturen kommer också medföra att vårflooder på grund av snösmältning försvinner. Risken för större översvämningar längs sjöar och vattendrag ökar med mellan 10 till 30 % i kommunen, med undantag av de nordligaste delarna där riskerna antas minska med i 10-15 %.

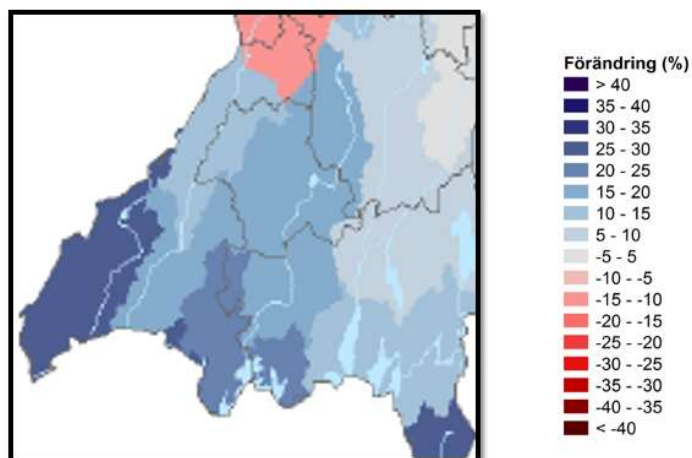
Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Figur 80 Förändrad medeltillrinning på vintern vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

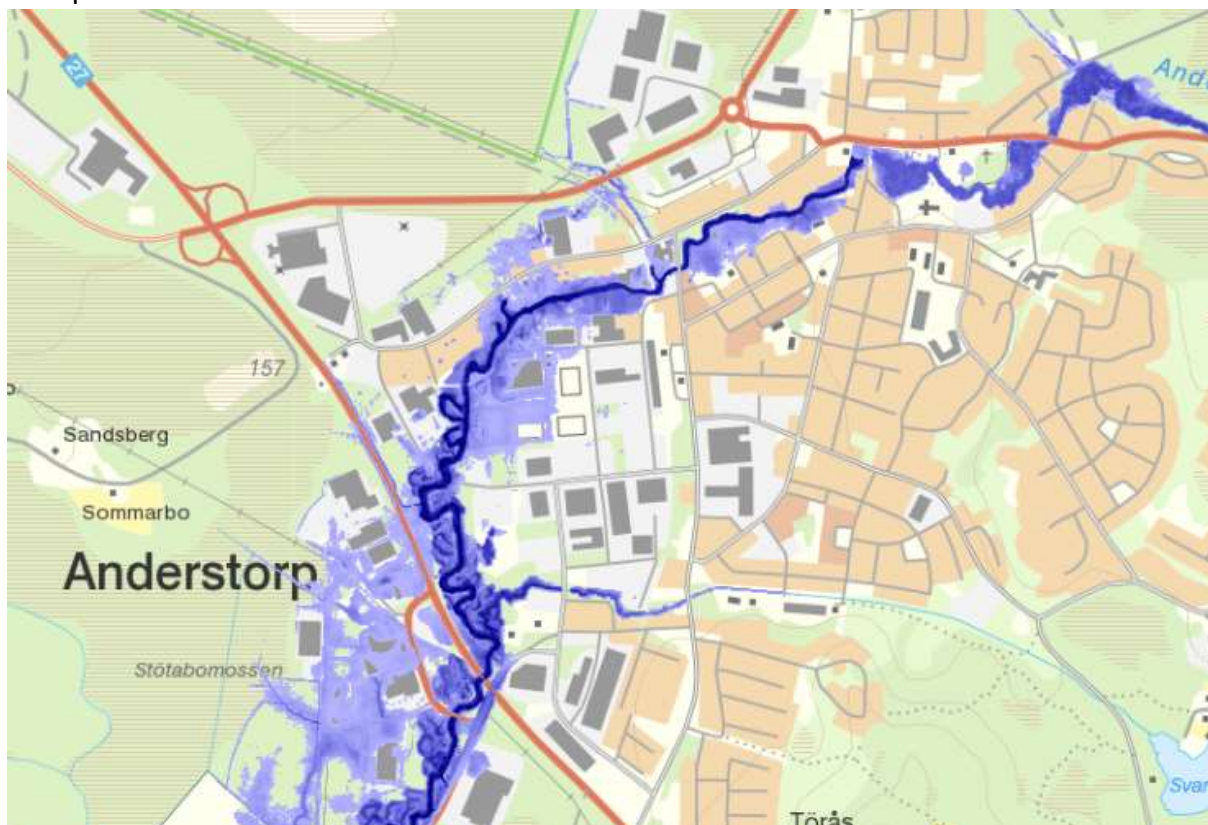

Figur 81 Förändrad medeltillrinning på sommaren vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Figur 82 Förändrad 100-årstillrinning vid seklets slut jämfört med referensperioden. SMHI:s regionala analys för Jönköpings län. Källa: SMHI

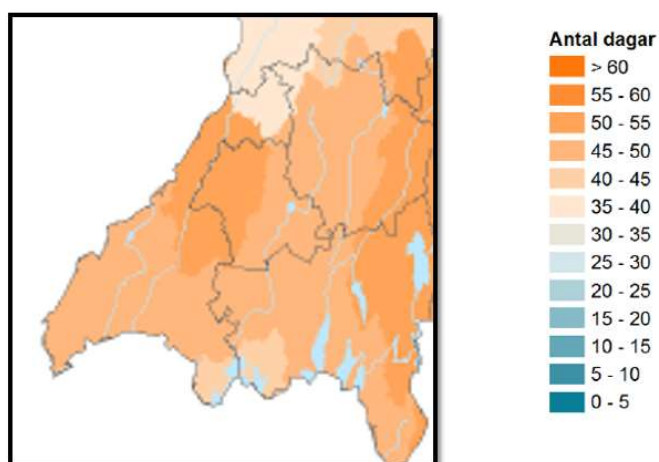
Ökade flöden innebär att risken för översvämningar i anslutning till större vattendrag ökar. Vattendragen har i alla tider översvämmats, vilket är en naturlig process men i takt med att människan tagit vattendragen i anspråk att nyttja för transporter eller vattenkraft, och därmed också börjat bygga upp samhällen längs vattendragen, har konsekvenserna av översvämningar blivit allt allvarligare. Även jord- och skogsbruk har bidragit till att öka översvämningseffekterna genom att utdikningar har påskyndat vattnets väg igenom landskapet. I Gislaveds kommun finns problem främst i anslutning till Nissan i Smålandsstenar och till Anderstorpsån i Anderstorp, men riktigt stora översvämningar skulle också få mycket stora konsekvenser även i andra tätorter. Längs Nissan och Anderstorpsån finns översvämningsskarteringar som visar vilka områden som översvämmas vid exempelvis 100-årsflöden.

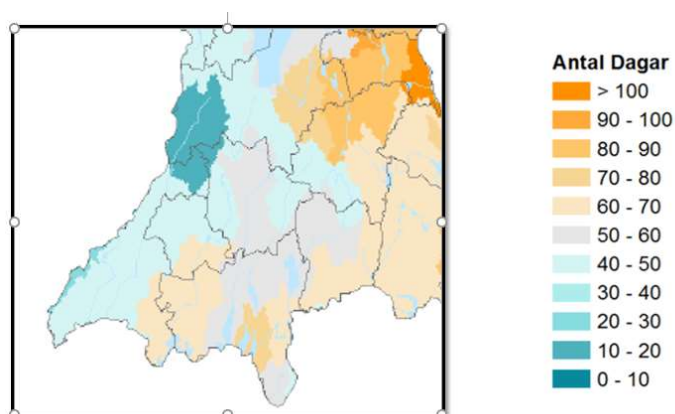
Figur 83 Riskområden för översvämning i Anderstorp vid ett 100-årsflöde. Utdrag ur översvämningsskartering över Anderstorpsån - Gislaveds kommun.

Trots att nederbörden ökar så kommer vi också få ett torrare klimat beroende på temperaturökningen som ger en högre avdunstning. Antal dagar med låg markfuktighet går från dagens 15-20 till 45-50 dagar per år vid seklets slut. Likaså ökar antalet dagar med lågflöden från referensperiodens 10-30 till 40-50 dagar vid seklets slut. I den sydöstra delen av kommunen beräknas lågflöden kunna öka till 60-70 dagar per år. Den förändrade vattentillgången kommer påverka dricksvattentillgång, grödoval, behov av bevattningsvatten, riskerna för skogbrand och skogsvårdsinsatser. 2016 och 2018 års torrperioder ger en föraning om hur framtida klimatförändringar kan utsätta dricksvattenförsörjning och jord och skogsbruk för stora påfrestningar.

Figur 84 Antal dagar med låg markfuktighet. SMHI:s regionala klimatanalys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

Figur 85 Antal dagar med lågflöde vid seklets slut. SMHI:s regionala klimatanalys för Jönköpings län. Källa: SMHI.

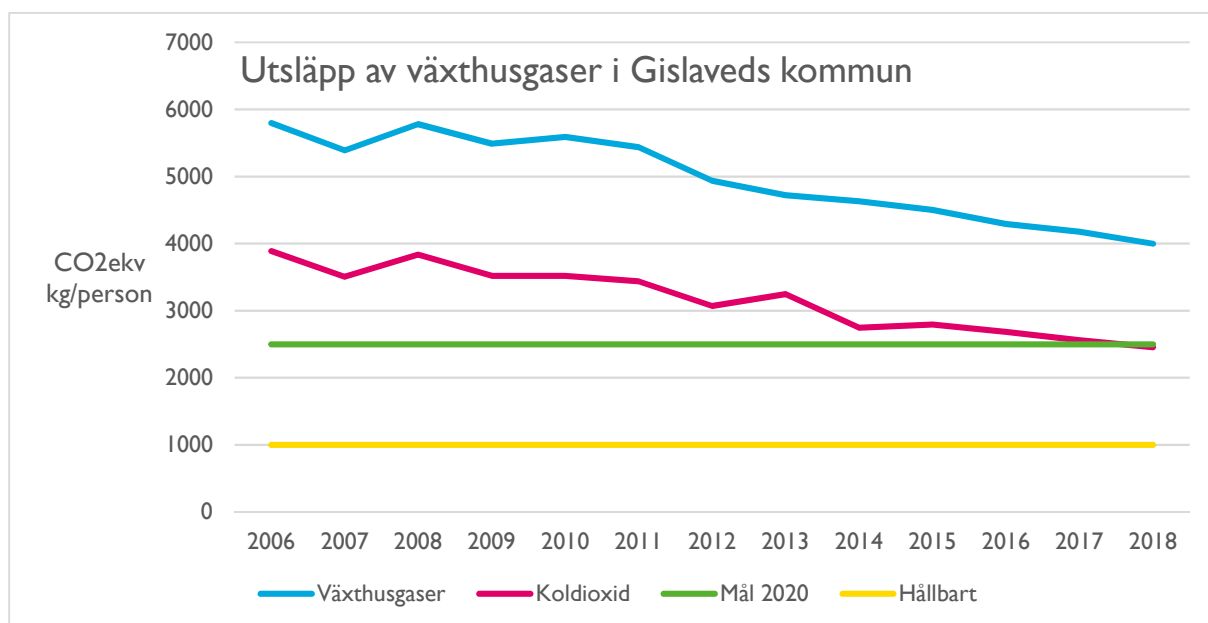
Hur omfattande de framtida förändringarna kommer att bli beror på hur vi gemensamt klarar av att minska de klimatpåverkande utsläppen. Vi har redan påverkat klimatet i en utsträckning som gör att vi kommer få förändringar oavsett hur vi fortsättningsvis minskar utsläppen. Samhället kommer att utsättas för påfrestningar som kommer att kräva att vi har beredskap för mer extrema väderhändelser, men också att anpassa både den byggda miljön och de areella näringarna efter förändrade förutsättningar.

Utsläpp av växthusgaser

Gislaveds kommun antog 2008 en klimatstrategi med ett långsiktigt mål om att i kommunen 2050 ska all energi för uppvärmning och transporter utgöras av 100 % fossilbränslefri energi. Mål sattes också till 2020 då utsläppen av koldioxid ska vara högst 2,5 ton per invånare.

Utsläppen av koldioxid, har sedan 2006 minskat från 3,9 ton per invånare till 2,52 ton per invånare 2017. Att nå det satta koldioxidmålet för 2020 ser ut att vara möjligt. Statistik över utsläpp på kommunnivå släpar efter med ungefär tre år, varför vi inte kommer att veta säkert på några år. Kommunens målsättning, såväl som statistiken beskriver dock bara en del av utsläppen. När målet sattes togs inte utsläppen av andra växthusgaser, som exempelvis metan och lustgas med eftersom underlaget på kommunal nivå bedömdes som för osäkert. Underlag för sådana bedömningar finns nu tillgängligt med retroaktiva utsläppsnivåer. Utsläppen av växthusgaser har gått från 5,8 ton per

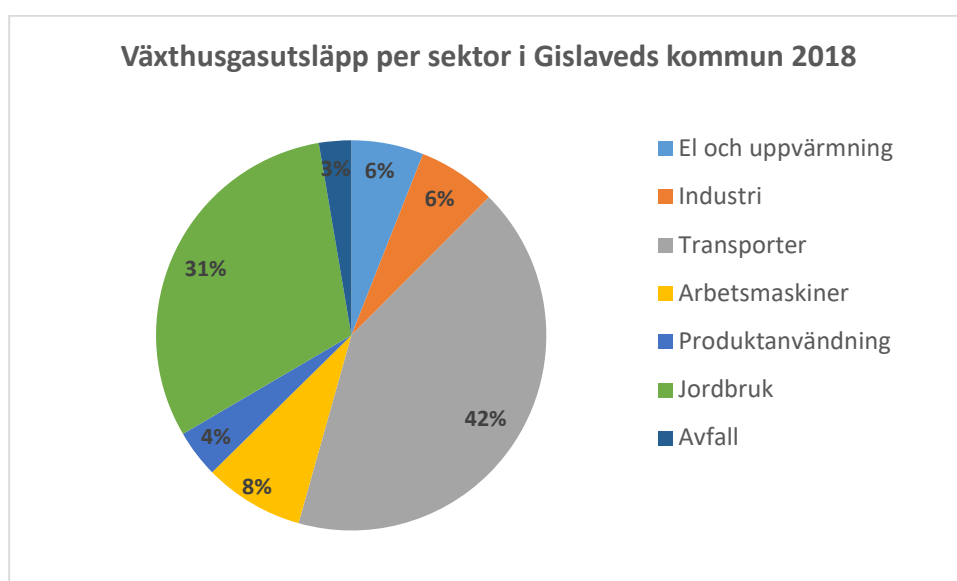
invånare 2006 till 4,1 ton per invånare 2017 (Gislaveds kommun Miljöbokslut 2018, RUS, Nationella emissionsdatabasen)

Figur 86 Utsläpp av växthusgaser i Gislaveds kommun. Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

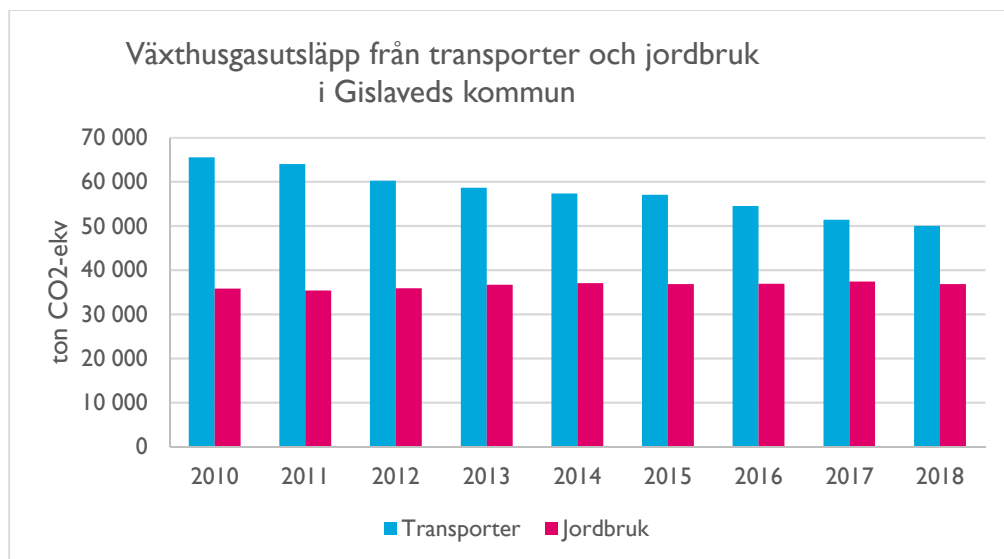
Utsläpp av växthusgaser per sektor

Det är två sektorer som dominerar när det gäller utsläpp av växthusgaser: transportsektorn och jordbrukssektorn, med andelar på 42 % respektive 31 %. När det gäller transportsektorn dominerar utsläppen från personbilstrafiken, med 62 % av utsläppen, medan den tunga lastbilstrafiken står för 26 %. För jordbrukssektorn står djurens matsmältning för 60 % och gödselhanteringen för 20 % av sektorns totala utsläpp.

Figur 87 Växthusgasutsläpp per sektor i Gislaveds kommun 2018 – Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

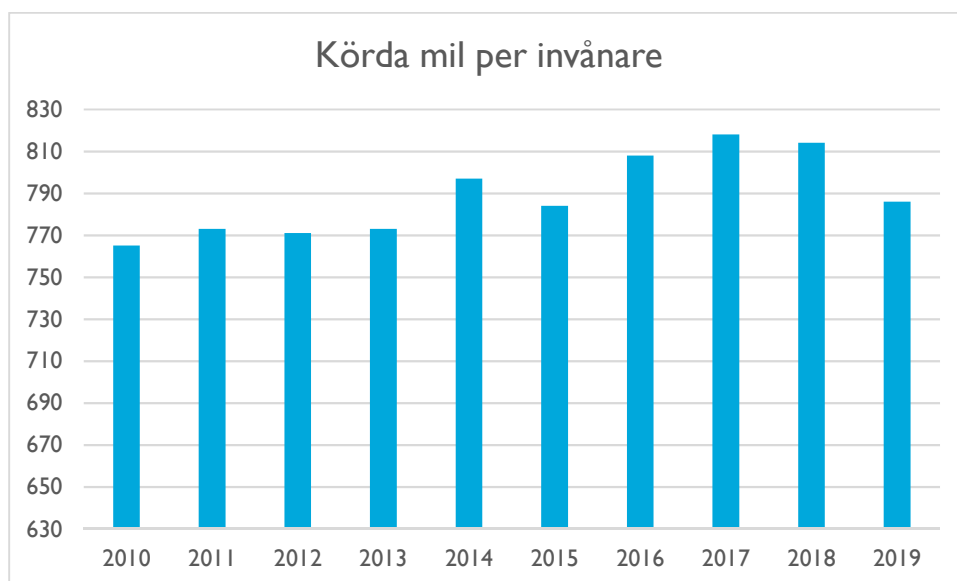
Över tid har utsläppen från transportsektorn minskat, se diagram för växthusgasutsläpp från transporter och jordbruk. Minskningen beror troligen i första hand på införandet av bränslesnålare fordon då det totala transportarbetet mätt i körda mil per invånare snarare har ökat än minskat, se diagram över körsträcka mil per invånare. Körsträckorna i kommunen ligger högt också i jämförelse med både länet och riket som helhet, se samma tabell för körsträckor per invånare.

Figur 88 Växthusgasutsläpp från transporter och jordbruk i Gislaveds kommun Källa: RUS, Nationella emissionsdatabasen.

Körsträcka mil per invånare	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Riket	658	652	662	663	673	673	670	651
Jönköpings län	720	718	728	736	751	753	751	728
Gislaveds kommun	771	773	797	784	808	818	814	786

Figur 89 Körsträcka per invånare – Källa: Trafikanalys www.trafa.se

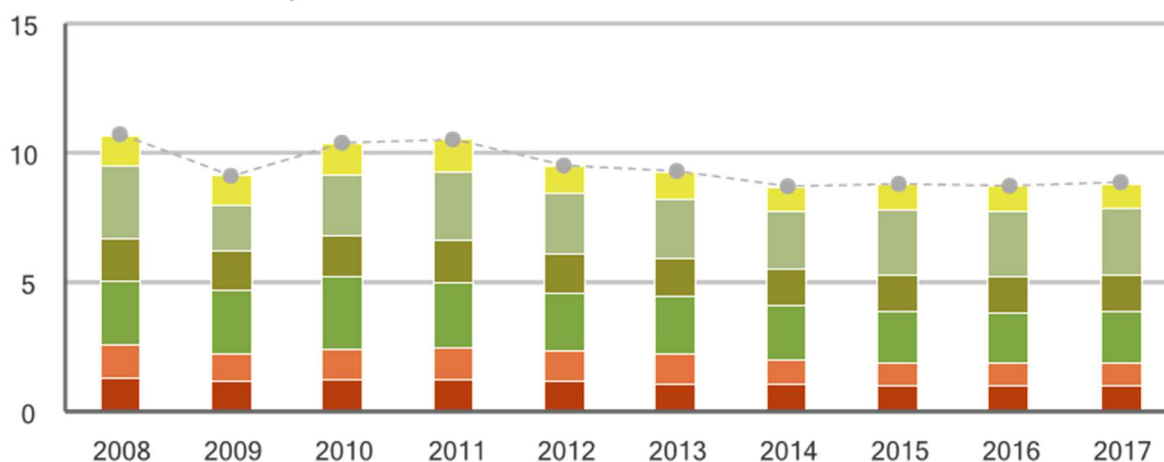

Figur 90 Körsträcka per invånare i Gislaveds kommun Källa: Trafikanalys www.trafa.se

Konsumtionsbaserade utsläpp

Utsläpp av växthusgaser redovisar utsläpp orsakade av produktion och verksamhet inom landets, länets eller kommunens gränser, och tar inte hänsyn till utsläpp orsakade av konsumtion av produkter tillverkade i ett annat land. Konsumtionsbaserade utsläppssiffror är osäkrare och finns inte tillgängliga på kommunal nivå utan endast för landet som helhet. 2017 ligger de konsumtionsbaserade utsläppen på i storleksordningen 9 ton per person. 58 % av utsläppen sker i andra länder, resterande vid inhemsk produktion.

Ton koldioxidekvivalenter per invånare

Växthusgasutsläpp från svensk konsumtion per person 2008-2017

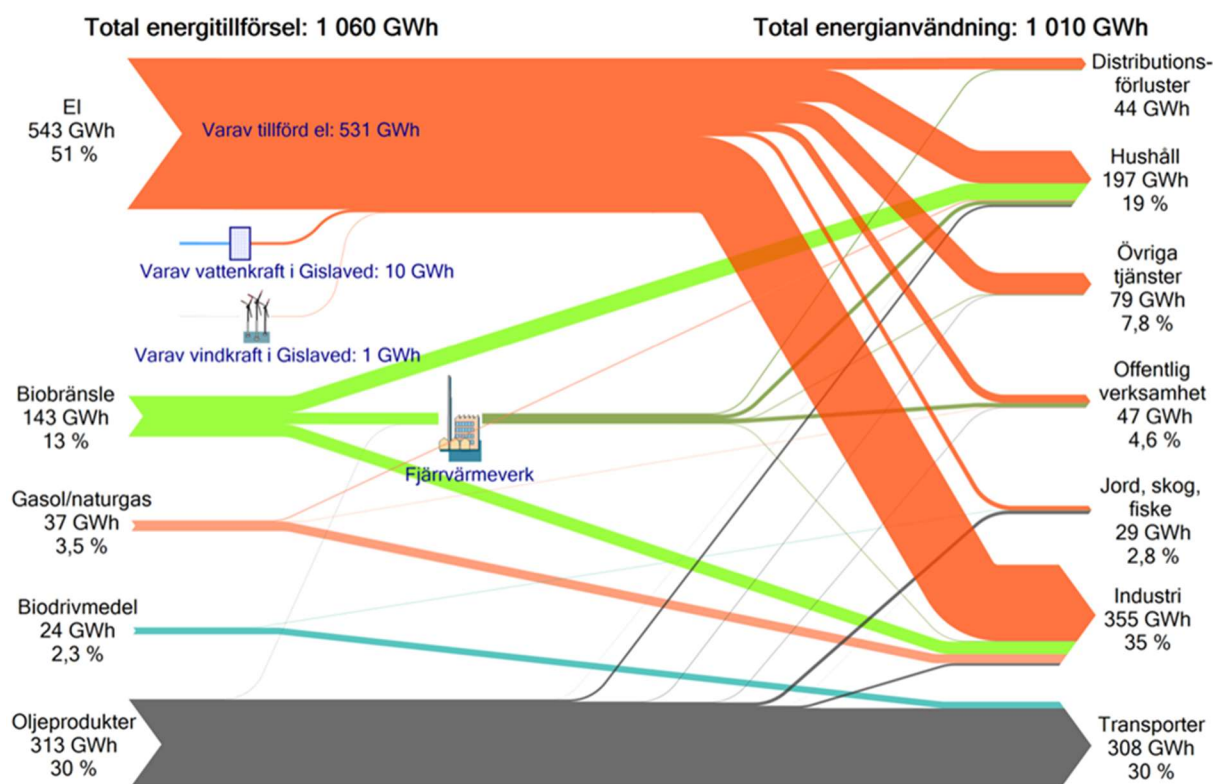

Källa: Naturvårdsverket

Figur 91 Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser. Källa: Naturvårdsverket 2019.

Energi

En trygg och säker försörjning av förnybar energi är en grundförutsättning för en hållbar utveckling i alla samhällsdelar. Nedan beskrivs vilka energislag som står för energiförsörjning i Gislaveds kommun, vilken lokal energiproduktion som finns och hur energislagen används av olika sektorer. En del förändringar har skett sedan 2015, till exempel levereras ingen olja till offentlig verksamhet sedan 2019.

Figur 92 Energitillförsel och energianvändning i Gislaveds kommun 2015. Källa: Klimatskyddsbyrån.

Energitillförsel

Energitillförseln till Gislaveds kommun var 2015 1060 GWh varav ca hälften utgörs av elkraft om 543 GWh. Nästan all el kommer utifrån, endast en liten andel elproduktion sker inom kommunens gränser, 2015 var siffran ca 10 GWh. Den lokala elproduktionen har fram till de senaste åren bestått uteslutande av vattenkraftverk i Nissan och i några av de större biflödena. Produktionen har också legat i storleksordningen 10 GWh. Någon större ytterligare potential att bygga ut vattenkraften finns inte tillgänglig i kommunen. Från 2015 och framåt har två andra förnyelsebara energikällor tillkommit: vindkraft och sol. Dessa två energislag förväntas få allt större genomslag i den lokala produktionen av förnybar el.

Försök att etablera vindkraftsparker har varit många sedan 2010. En rad både små och stora projekt har prövats utan att kunnat genomföras. Det har i flera fall visat sig att störningen på människor, djur och natur skulle blivit för stor för att vindkraftsetableringar skulle kunna tillåtas. Processerna att etablera vindkraftsparker har varit långdragna och diskussioner kring för- och nackdelar kring vindkraftsetableringar varit många. I några fall har tillstånd beviljats utan att byggnadsprojekt kommit till stånd. Totalt fyra verk har byggts inom kommunens gränser, två i vindkraftparken Klämman utanför Reftele och två verk ingående i den större parken Grimsås. Ytterligare 17-19 verk är aktuella att byggas i tre andra parker som är i olika stadier av tillståndsprövningen. Om dessa kommer till stånd skall en lokal årlig produktion av i storleksordningen 250 GWh vindkraftsel vara möjlig.

Solel utvecklas snabbt och det finns ett stort intresse att etablera solceller på både bostadshus och andra fastigheter. Avgörande för det stora intresset har dels varit att det blev möjligt att sälja sin egen solceller tillbaka till elnätet, dels möjligheten att få investeringsbidrag. Mellan 2018 och 2019 nästan fördubblades den installerade effekten i kommunen och ligger nu på 3 410 kW. De naturliga förutsättningarna för att nyttja solceller bedöms som goda med en solinstrålning på 900-925 kWh/m².

Biobränsle står för 13 % av energitillförseln och går till värmeproduktion, dels som småskalig uppvärmning i enskilda hus, dels som bränsle till fjärrvärmenäten i kommunen.

Fjärrvärmeutbyggnaden har accelererat i kommunen de senaste åren genom Gislaved Energis utbyggnad av fjärrvärmenäten i Gislaved och Anderstorp och installationen av en ny panna och rökgasrening under 2018. Fjärrvärmeproduktion uppgår till i storleksordningen 40 GWh 2018. Vidare finns också ett utbyggt, fossilfritt, biobränslebaserat fjärrvärmenät i Smålandsstenar.

Natur/biogas utgör en mindre del av energitillförseln. Distributionen sker via den högtrycksledning som transporterar dansk naturgas från Nordsjön till Sverige och som har en förgrening in i inlandet från kusten, via Hyltebruk och Reftele till Gislaved. Vidare distribution går genom ett lågtrycksnät till Smålandsstenar, Gislaved, Anderstorp, Gnosjö och Limmared. Förutom naturgas pumpas alltmer biogas in på gasnätet, både från biogasproduktion i Danmark och i Sverige. Genom ett "gröngassystem" kan biogas köpas från gasledningen. Gasdistributionen till kommunen har på senare år minskat i takt med att fjärrvärmen byggts ut.

Biodrivmedel utgör än så länge en liten del av energitillförseln till kommunen. E85 och HVO är de biodrivmedel som är aktuella, men E85 minskar i takt med att etanolfordonen blir färre.

Oljeprodukter utgör en mycket stor del av energitillförseln till kommunen, cirka 30 %. Det är främst drivmedel i form av diesel och bensin, medan eldningsolja har minskat till en mycket liten andel.

Energianvändning

Precis som med utsläpp av växthusgaser är de sektorer som använder mest energi i Gislaveds kommun industrin och transporter, som tillsammans står för 65 % av energianvändningen. Industrins energibehov täcks till största delen av elenergi. Delar av industrin är mycket beroende av god tillgång till, och säker tillförsel, av el. Industrin använder också till viss del naturgas och biobränsle. Industrins energianvändning har minskat med 29 GWh mellan år 2011 och 2015. Ett omfattande energieffektiviseringsarbete bör ligga bakom minskningen.

Hushållens energianvändning domineras av el och biobränsle, både från småskalig uppvärmning och från fjärrvärme. Uppvärmningen är ofta kombinerad med jord- eller bergvärme. Oljeeldning blir allt sällsyntare.

Transportsektorn är helt beroende av fossila bränslen i form av bensin och diesel. En liten del, 24 GWh av energianvändningen på 308 GWh 2015, utgörs av biodrivmedel. Den totala energianvändningen i sektorn har minskat med 43 GWh mellan 2011 och 2015. Den troliga förklaringen är att bilparken under denna period har blivit bränslesnålare.

Övergången till fossiloberoende fordon har en lång väg kvar i kommunen. Av 18 815 registrerade person- och lastbilar i november 2018 var 976 stycken, det vill säga 5,2 %, fossiloberoende. Det största antalet av dessa, 688 stycken, utgjordes av etanolfordon, en biltyp och drivmedelstyp som håller på att försvinna.

Den totala energianvändningen i Gislaveds kommun har minskat från 1 082 GWh 2011 till 1 010 GWh 2015 och beror till största delen på energieffektiviseringsåtgärder i industri- och transportsektorerna.

Luftkvalitet

Nedfall av luftföroreningar

Nedfall av långväga transporterade luftföroreningar har under många år varit ett stort problem i sydvästra delarna av sydsvenska höglandet. Nedfall av svavel och kväve har varit huvudorsaken till försurningen av mark och vatten i Gislaveds kommun och övriga delar av länet.

Nedfallet av svavel- och kväveföreningar i Jönköpings län har under lång tid överskridit vad skogsmarken samt sjöar och vattendrag tål. I början på 1990-talet varierade svavelnedfallet i länet med mellan 7 och 22 kg per hektar och år. Sedan dess har svavelnedfallet minskat kraftigt. Numer ligger svavelnedfallet till skogen i länet på 0,8 kg per hektar och år (som medelvärde för de senaste tre åren). Vid de nu aktiva mätplatserna i länet har svavelnedfallet minskat med 78 % - 87 % sedan slutet av 1990-talet. Även svavelhalterna i luften har minskat signifikant, med nästan 50 % från början av 2000-talet till nu.

Samma positiva utveckling gäller inte kvävenedfallet. Det totala nedfallet av oorganiskt kväve till skogen i Gislaveds kommun har beräknats till 8-10 kg kväve per hektar och år under det senaste hydrologiska året (2016/17). Kvävenedfallet i länet minskar endast långsamt och har under lång tid överskridit de kritiska nivåer som antagits främst för att motverka förändringar av biodiversiteten för barrskog i Sverige, 5 kg kväve per hektar och år.

Luftkvalitet i tätorter

En stor del av de förhöjda halterna av luftföroreningar i tätorter kan härledas till biltrafik i avgränsade gaturum eller andra starkt trafikbelastade trafikmiljöer. I Gislaveds kommun görs både mätningar och modelleringar av luftkvaliteten i ett antal gatumiljöer inom ramen för Jönköpings läns samverkansområde för luftkvalitetsmätningar. Syftet är att övervaka om halterna av luftföroreningarna överträder miljökvalitetsnormer, de gränsvärden där föroreningarna riskerar att utgöra en hälsofara.

De senaste modelleringarna av gatuavsnitt inom kommunen, genomförda 2019, indikerar att inga miljökvalitetsnormer för kväveoxider, partiklar (PM10) eller bensen överskrids i kommunen. När det gäller partiklar uppträder förhöjda halter på Anderstorpsvägen i Gislaved men inte så höga att miljökvalitetsnormen överskrids.

Vid sidan av miljökvalitetsnormerna finns också miljökvalitetsmål för miljömålet Frisk luft. Dessa målhalter är satta lägre än halterna för miljökvalitetsnormerna, på Anderstorpsvägen överskrids dessa miljömål för bensen.

Figur 93 Beräknad halter av partiklar (PM10) dygnsmedelvärden i olika gatuavsnitt i Gislaveds tätort 2019. Källa: Sweco. Luftkvalitetskontroll i Jönköpings län 2020.

Olika åtgärder kan leda till förbättrad luftkvalitet: bättre teknisk reningsutrustning, minskat bilåkande, val av andra trafikslag och åtgärder som minskar belastningen i särskilt drabbade miljöer. Under de senaste åren har en förnyelse av bilparken med en övergång till bilar med bättre miljöprestanda generellt bidragit till minskade utsläpp. I Gislaveds kommun har den för några år sedan utflyttade väg 27 bidragit till minskade luftföroreningsnivåer i Gislaveds tätort. Åtgärdsarbetet när det gäller att minska klimatpåverkande energiframställning bidrar också till att minska sektorns luftkvalitetspåverkan i övrigt.

Sjöar och vattendrag

EU: ramdirektiv för vatten innebär att allt vatten inom unionen ska senast 2027 ha god ekologisk och kemisk status. Ekologisk status är en sammanvägning av en rad biologiska, kemiska och fysiska parametrar där den biologiska statusen har högst prioritet. Den kemiska statusen bedöms efter gränsvärden för en rad olika kemiska ämnen.

Ekologisk status bedöms och indelas i fem olika statusklassningar: hög, god, måttlig, otillfredsställande eller dålig status. De två första hög och god uppfyller direktivets krav om god status. Kemisk status bedöms som god eller icke god.

Vattenmyndigheterna har ansvaret för genomförande av direktivet i Sverige och åtgärdsarbetet som sker i sexårscykler med statusbedömningar, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Kommuner och myndigheter är skyldiga att följa miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram beslutade av vattenmyndigheterna.

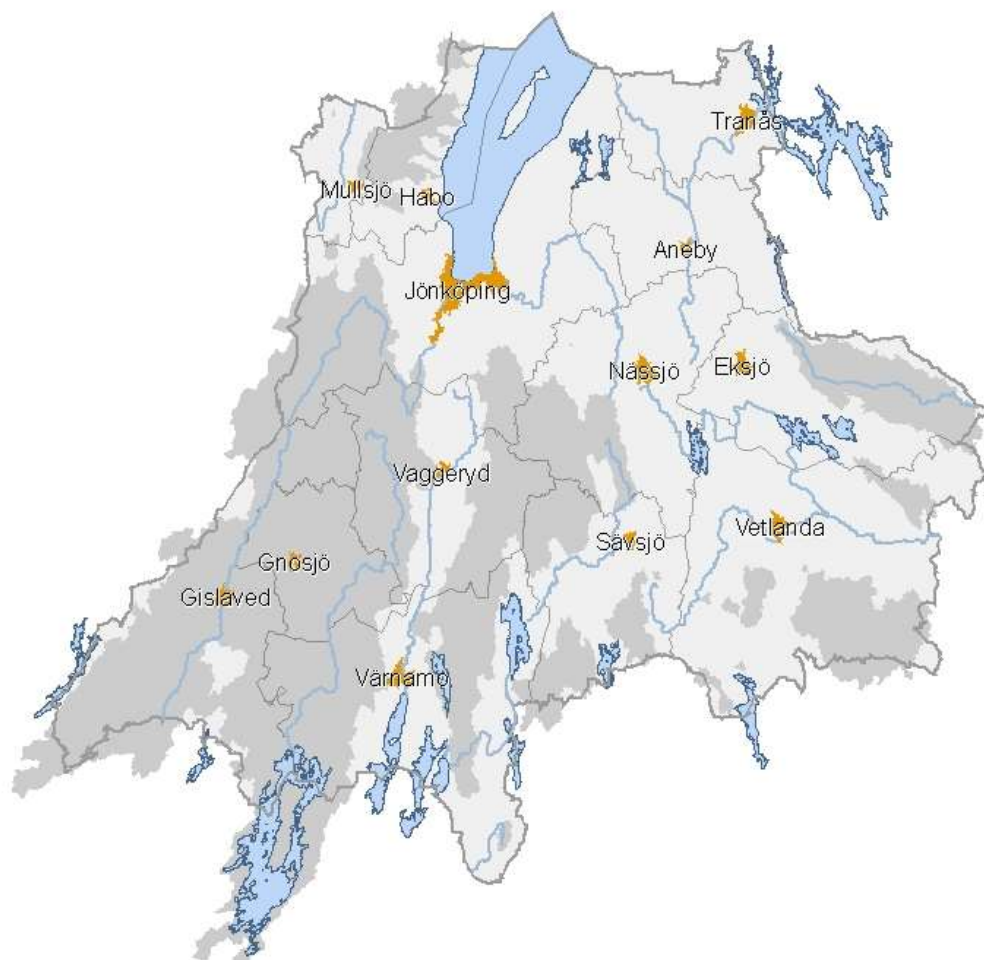
Figur 94 Ekologisk status i sjöar och vattendrag i Gislaveds kommun 2019. Källa: Vatteninformationssystem Sverige, VISS.

I underlaget till ekologisk status så ingår bara sjöar större än 100 hektar och vattendrag med ett tillrinningsområde större än 1 000 hektar vilket betyder att endast ett fåtal sjöar, 24 stycken, i kommunen ingår i statusbedömningen. Endast cirka en femtedel av sjöarna och vattendragen i kommunen uppfyller kravet om god ekologisk status.

Det är en rad miljöproblem som orsakar den sänkta ekologiska statusen: försurning, fysisk påverkan, övergödning och miljögifter.

Försurning

Försurningen är fortfarande det miljöproblem som är mest omfattande i Gislaveds kommun. Orsaken är mångårigt nedfall av försurande ämnen kombinerat med att berggrunden har lågt innehåll av ämnen som kan neutralisera nedfallet. Under årens lopp har mycket stora skador orsakats av låga pH-värden i sjöar och vattendrag. Känsliga fiskarter, kräftor, musslor och snäckor har i en del sjöar och vattendrag helt dött ut eller fört en tynande tillvaro. För att minska försurningens skadeverkningar har en omfattande kalkningsverksamhet införts sedan många år tillbaka och har lyckats hejda de akuta skadorna. Numer har det försurande nedfallet av luftföroreningar minskat avsevärt men effekterna i sjöar och vattendrag lever till stor del kvar då markernas buffringsförmåga är svag. Ett ökat helträdsutnyttjande i skogsbruket riskerar också att bidra till att markförsurningen bibehålls och till och med ökar vilket i sin tur avspeglas i fortsatt låga pH i sjöar och åar. Därför är behovet av kalkning fortsatt mycket stort. Gislaveds kommun sprider mellan 2 700 – 2 900 ton kalk årligen för att upprätthålla en vattenkvalitet som inte orsakar försurningsskador.

Figur 95 Områden som kalkas (mörkgrå) i Jönköpings län Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

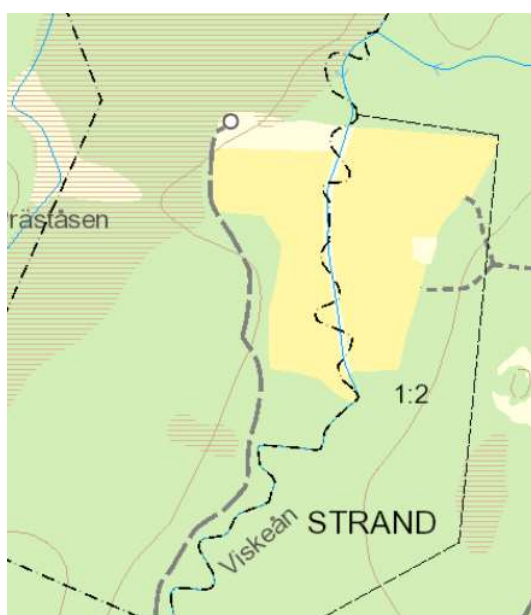
Fysisk påverkan

Fysisk påverkan på sjöar och vattendrag är tillsammans med försurning den största orsaken till att endast 21 % av kommunens större sjöar och vattendrag uppnår god ekologisk status.

Människan har i alla tider nyttjat vattendrag och sjöar för en rad olika ändamål som kvarnar, sågar, flottningsleder och kraftverk. Sjöar och vattendrag har dämats, sänkts, rätats, rensats, torrlagts och fyllts igen. Sådan påverkan har förändrat förutsättningar för de organismer som lever i vattnet och för den närmaste omgivningen. Det är exempelvis omöjligt för vandrande fiskarter som ål och öring att förflytta sig via åar och sjöar annat än i kortare sträckor på grund av de dammar och andra vandringshinder som byggts. Strömmande vatten med gott om lekogränder och uppväxtplatser för öring har dämats in eller rensats så att förutsättningar för den ursprungliga faunan inte längre finns kvar. Långsamrinnande meandrande vattendrag med naturliga översvämningsområden som gödslade och höll strandzoner öppna som bete för både vilda djur och människans husdjur har förändrats på många håll i kommunen. När behoven inte längre fanns att nyttja de naturliga variationerna har åar rätats eller fyllts ut och stränderna hårdgjorts för att bättre passa in i dagens jord- och skogsbruk eller för att lämna plats för infrastruktur eller tätortsutveckling.

Exempel på fysisk påverkan. Vägtrummor som lagts så att de utgör vandringshinder. Damm i Västerån – Gislaveds kommun

Figur 96 Rätat avsnitt av Viskeån, fastighetsgränsen illustrerar den gamla, naturliga åfåran.

Övergödning

Övergödningseffekter, det vill säga påverkan av höga förekomster av näringsämnen i sjöar och vattendrag, är ett problem främst i de sydöstra delarna av kommunen, i tillrinningsområdet till Bolmen. Höga halter av fosfor och kväve ger övergödningseffekter i bland annat Lillån och påverkar Bolmen. I detta område bedrivs det mest intensiva jordbruket i kommunen och det mesta näringsämnesläckaget bedöms komma från jordbruket och från enskilda avlopp. Utöver Bolmenområdet uppträder förhöjda halter av fosfor och kväve i Hestrasjön i Broaryd. Lokala övergödningseffekter kan också uppträda i samband med någon punktkälla vid ett vattendrag eller i sjö. Åtgärder för att minska övergödningseffekten pågår genom utveckling av reningsverk, förbättring av enskilda avlopp samt åtgärder inom jordbruket.

Miljögifter

I EU:s ramdirektiv för vatten (2008/105/EG samt 2013/39/EU) finns ett gränsvärde för kvicksilver i fisk på 20 mikrogram per kg fisk. I Sverige ligger kvicksilverhalterna generellt mycket högre. I

Hur är läget, Gislaveds kommun? Kartläggning

Gislaveds kommun ligger halterna i en rad sjöar mellan 500-1 000 mikrogram per kg fisk och i några sjöar i kommunen påträffas ännu högre halter. Fisk som livsmedel har ett allmänt EU-gemensamt gränsvärde (förordning 1886/2006) på 500 mikrogram per kg fisk. Vissa fiskarter, såsom gädda, ål och hälleflundra, har ett högre gränsvärde på 1 000 mikrogram per kg fisk. Livsmedelsverket har också tagit fram kostrekommendationer för fisk.

Den största källan till kvicksilver i sjöar består av nedfall vars ursprung är långväga, globala atmosfäriska utsläpp från tung industri och förbränning av stenkol. I Sverige har en stor mängd av det nedfallande atmosfäriska kvicksilvret under lång tid samlats i skogsmarkens humuslager, varifrån det kontinuerligt sker ett läckage till ytvattnet med påföljande ackumulering i vattenlevande organismer och fisk. Problemet bedöms ha en sådan omfattning och karaktär att det i dagsläget saknas tekniska förutsättningar att åtgärda det.

Samma förutsättningar gäller för flamskyddsmedlen polyklorerade bifenyletrar, PBDE. Halterna generellt i sjöar och vattendrag bedöms vara så höga att gränsvärdet för fisk överskrids i alla sjöar och vattendrag i Sverige. PBDE är en industrikemikalie som främst används som flamskyddsmedel i bl.a. textil, möbler, plastprodukter, elektroniska produkter och byggnadsmaterial. PBDE sprids till miljön via läckage från varor och avfallsupplag, samt via atmosfäriskt nedfall från långväga lufttransporter.

Ramdirektivets krav på god kemisk status uppfylls därför inte i någon vattenförekomst i kommunen på grund av förekomst av kvicksilver och PBDE. Lokalt så kan också höga halter av andra kemikalier förekomma. Anderstorpsån har under årens lopp belastats med en rad olika metaller från ytbehandlingsindustrin. Direktutsläppen från pågående verksamhet är idag mycket begränsade, det är istället läckage från förorenade mark- och vattenområden som står för stora delar kemikaliebelastningen av Anderstorpsån. Nickel och zink är numera de metaller som gör att ån riskerar att få en försämrad status. Men föroreningsbilden är mer komplex då även andra miljögifter, som andra metaller, trikloretylen, polycykliska aromatiska kolväten med flera regelmässigt påträffas i förorenade områden i direkt anslutning till ån. I biflödet Töråsbäcken med Bråarpssjön är situationen allvarligare där förekomst av en rad olika kemikalier som zink, koppar, bly, kadmium, PFOS, och benzo(a)pyren gör att god kemisk status inte uppfylls. Även i de större sjöarna Majsjön och Södra Gussjön utgör förhöjda halter av kadmium och bly respektive kadmium orsaken till dålig kemisk status.

Grundvatten

Inom Gislaveds kommun finns goda tillgångar på grundvatten. Grundvatten finns överallt men särskilt goda tillgångar finns knutna till områden med isälvsavlagringar, vilket det finns gott om i kommunen. De största samlade grundvattentillgångarna finns i isälvsavlagringar i Nissans dalgång. Kommunen ligger i en relativt nederbördsrik del av landet vilket får till följd att grundvattenbildningen är god. Framtida klimatförändringar kan dock förändra detta då även om totalnederbörden kommer att öka så medför den ökande temperaturen även en ökad avdunstning vilket sammantaget kan minska grundvattenbildningen.

Anspråken på grusåsar, som är goda grundvattenmagasin, har både historiskt och nutid varit många. Det är längs dessa åsar vi har dragit fram våra vägar och det är även i dessa områden det har varit gynnsamt att bygga. I dag är samhällets behov av ballastmaterial, d.v.s. grus och sand, stort. Ballastmaterial behövs till nästan all typ av byggnation, till vägar och till tillverkningsprocesser. Naturgrus har varit den bästa och mest tillgängliga råvaran vilket fått till följd att grusåsar med goda grundvattenförekomster har grävts ut. Numer används alltmer bergkross istället för naturgrus som ballastmaterial.

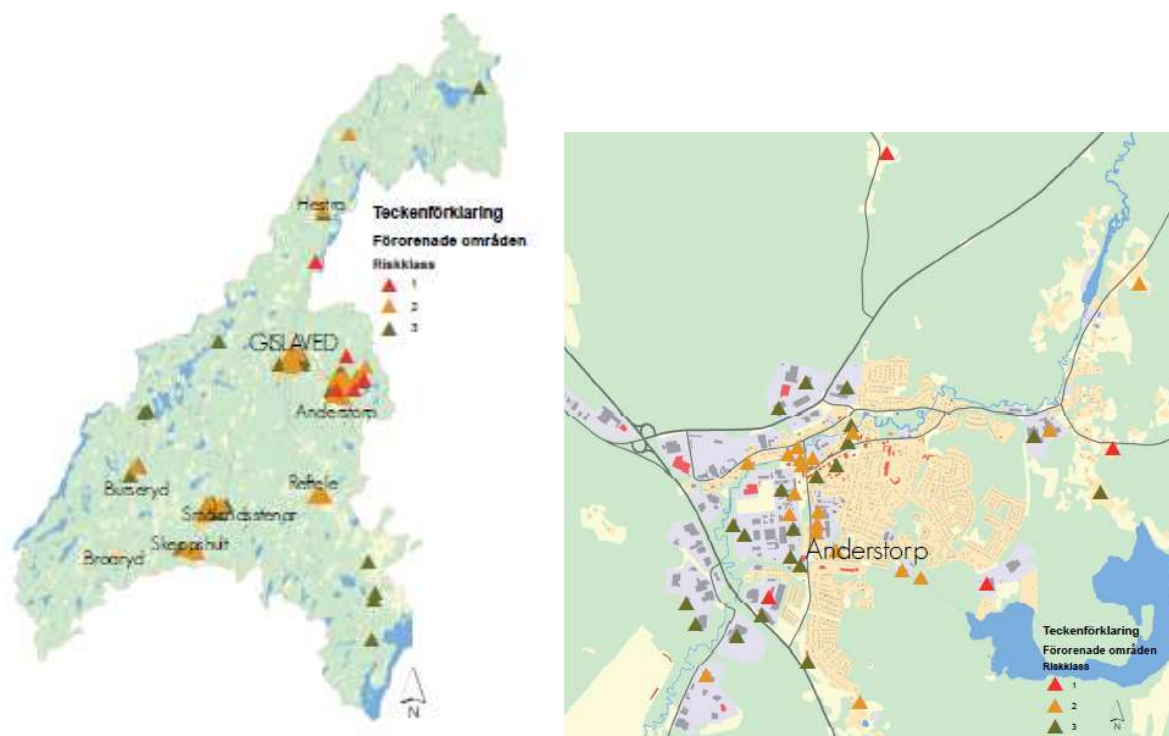
Figur 97 Större grundvattenförekomster i Gislaveds kommun. Källa: VISS Vatteninformationssystem Sverige.

Grundvattnets kvalitet påverkas av en rad olika verksamheter. Grundvattnet har under många år påverkats kraftigt av försurningen med låga pH som följd. Låga pH kan få till följd att flera andra ämnen, exempelvis olika metaller, blir mer rörliga och kan förorena grundvattnet. Järn och mangan är

naturligt och vanligt förekommande i kommunen. Utsläpp av olika kemikalier från tidigare industriverksamhet och läckage från avfallsdeponier och förorenade områden påverkar grundvattnets kvalitet lokalt. Sådan lokal påverkan är mycket vanlig i anslutning till tätorterna i kommunen. Längs vägar kan exempelvis vägsalt bidra till alltmer ökande kloridhalter i grundvattnet. Förhöjda nitrathalter i grundvatten kan ha en rad olika ursprung: gödselhantering i jordbruk, läckage från jordbruksmark och enskilda avlopp. Bekämpningsmedel kan förekomma i grundvattnet, främst som växtskyddsmedel som använts i jordbruket. Många föroreningar ger lokal påverkan och en försämrad grundvattenkvalitet i en del av en grundvattentillgång utan att påverka hela grundvattenförekomsten. Men även en mindre utbredd förorening kan ha allvariga följder för framförallt vattenförsörjningen. Olyckor med drivmedel eller farligt gods kan även vid mindre utsläpp orsaka mycket stor skada på grundvattenkvaliteten. I Gislaveds kommun ligger de två största allmänna vattentäkterna i direkt anslutning till väg 26 som är prioriterad väg för farligt gods.

Förorenade områden

Förorenade områden utgör en omfattande påverkan på mark och vatten i kommunen. Den mycket intensiva industriverksamheten i kommunen har medfört att det idag finns drygt 500 misstänkta förorenade områden i kommunen. Ett drygt hundratal har riskklassats och av dessa är fem objekt i riskklass 1 (högsta riskklass) och 45 i riskklass 2. Trikloret, metaller och polycykliska aromatiska kolväten är vanligt förekommande föroreningar. Särskilt trikloret, "tri" har på senare upptäckts i stor omfattning, vilket inte är förvånande med tanke på hur omfattande användningen tidigare varit i metallindustrin. Föroreningarna uppträder inte bara i direkt anslutning till befintliga eller tidigare verksamheter utan mycket material har deponerats på gamla deponier eller använts som utfyllnad när mark har exploaterats. Geografiskt är områdena i första hand belägna inom, eller i nära anslutning till, tätorterna även om undantag finns. Mest omfattande är problemet i Anderstorp där flest områden finns och där fyra av för närvarande fem objekt i högsta riskklassen, klass 1, är belägna.

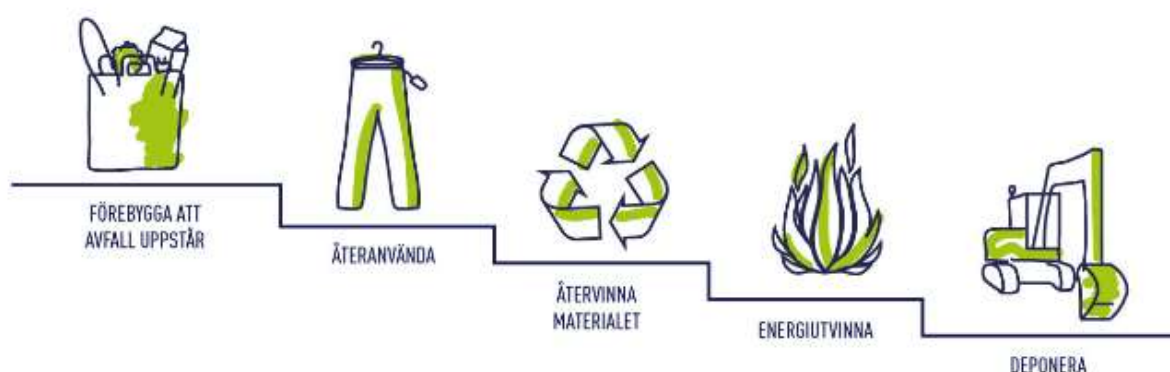

Figur 98 Förorenade områden riskklass 1-3. Utdrag ur Förorenade områden, underlag till ÖPI 6. Gislaveds kommun.

Förorenade områden utgör idag ett omfattande och komplext problem i Gislaveds kommun. Det finns objekt med uppenbara hälsorisker och objekt där miljöpåverkan är omfattande. Förorenade områden bedöms utgöra en huvudanledning till att Anderstorpsån inte har god kemisk status och en stark riskfaktor för grundvattenkvaliteten i anslutning till kommunens tätorter. Omfattningen av förorenade områden är också ett stort hinder för fortsatt utveckling av samhället. Föroreningsituationen hindrar i flera fall bostadsbyggnation eller annan omvandling av tidigare industriområden.

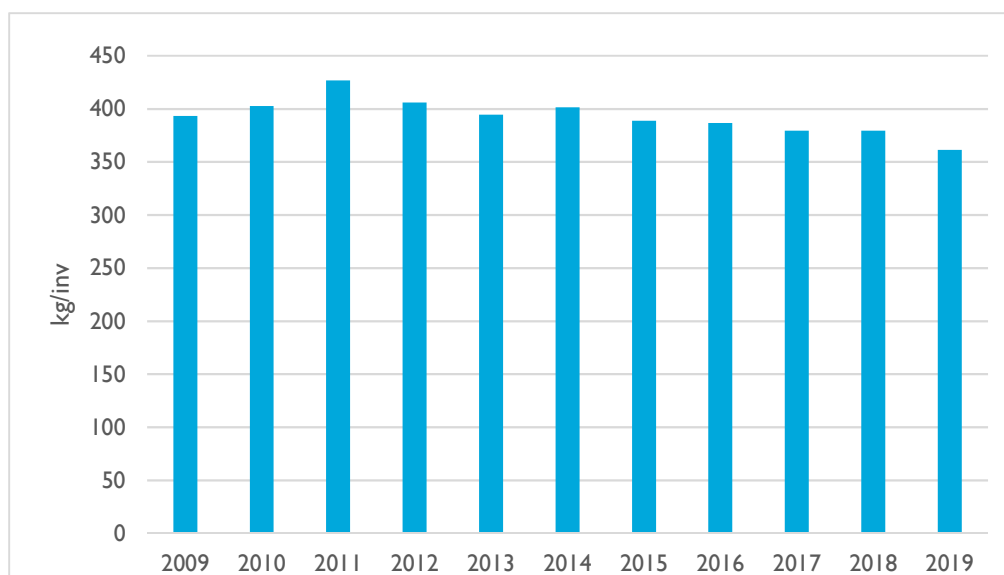
Avfallshantering

Avfallshanteringen styrs av EU-direktivet om avfallshierarki även kallat avfallstrappan. En hållbar hantering av avfall bygger på att kunna flytta hanteringen av resurser till de översta stegen i trappan. Det översta steget handlar om att förebygga och minimera uppkomsten av avfall. Längst ner i trappan finns alternativet deponering dvs "slänga på tippen".

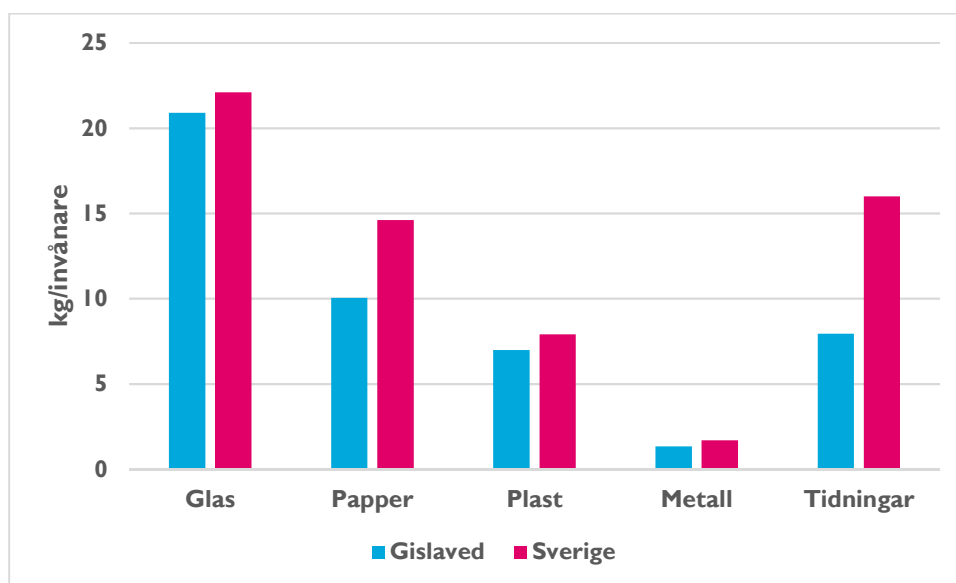
Figur 99 Illustration av avfallstrappan. Källa: Suez.

I Gislaveds kommun har avfallsmängderna räknat per person minskat sedan toppnoteringen 2011 med 427 kg till 361 kg 2019. Avfallssystemet i Gislaveds kommun har hittills byggt på att hushållsavfall i en fraktion samlats in hos hushållen och transporterats till förbränning. Utsortering av förpackningar i exempelvis i glas, plast och metall mm har kunnat göras via Förpacknings- och Tidningsinsamlingens, FTI:s, system med återvinningsstationer. Utsortering av fler fraktioner, exempelvis farligt avfall, har kunnat göras på kommunens återvinningscentraler i Gislaved och Smålandsstenar.

Figur 100 Total mängd avfall per person i Gislaveds kommun. Källa: Gislaveds kommun 2020.

De utsorterade mängderna förpackningar via FTI:s återvinningssystem har stadigt legat under riksgenomsnittet. Under 2019 har insamlingsystemet förändrats och ett system med fastighetsnära insamling införts där nio fraktioner sorteras ut.

Figur 101 Insamlade mängder förpackningar per person 2019. Källa: Förpacknings- och Tidningsinsamlingen

Avsikten var att uppfylla nationella mål om omhändertagande av matavfall samt att också ge bättre förutsättningar för utsortering av flera avfallsfraktioner. Utsortering och omhändertagande av matavfall för att tillverka biogas samt återföring av rötresten till livsmedelsproduktion är grundläggande faktorer för cirkulär hantering av naturresurserna.

Naturbeskrivning

Gislaveds kommun är en skogskommun och domineras av barrblandskog som förutom gran och tall har inslag av lövträd. Mera utpräglade tallskogar förekommer på de sandiga markerna i Nissadalen. Floran är relativt artfattig beroende på den näringsfattiga berggrunden med grå och röda gnejser. Större inslag av lövträd är begränsat och förekommer främst i de sydvästra delarna där inslag av näringsrikare berggrund förekommer. Här finns också bestånd av ädellövträd, främst av bok men även något ekbestånd förekommer. Gislaveds kommun ligger på gränsen av bokens utbredningsområde.

Skogsmarkerna kombineras med ett stort inslag av våtmarker av olika slag; kärr, mader, sumpskogar och mossar. Våtmarksarealen utgör cirka 19 % av kommunen. Här finns stora mossekomplex som Anderstorps Stormosse, Risamossen och Yxnö Mosse.

Insprängt som öar i skogsmarken finns jordbrukslandskapet som omfattar ungefär en tiondel av kommunens yta. Större sammanhängande jordbruksmarker finns endast i den sydöstra kommundelen, kring Reftele, på marker som en gång utgjorde Fornbolmens sjöbotten. I det mer småskaliga jordbruket finns rester av det äldre odlingslandskapets ångar och hagar kvar.

En del sköts fortfarande med äldre brukningsmetoder och kan då ha kvar den rikedom av olika växtarter som präglade denna naturtyp.

Fakta	
Kommunens yta	1 226 km ²
Skogsmark	62 %
Våtmark	19 %
Sjöar	7 %
Jordbruksmark	10 %
Tätorter	2 %

Figur 102 Naturbeskrivning i siffror. Underlag ÖPI6 - Natur, naturresurser och friluftsliv

Gislaveds kommun har gott om sjöar, allt från de stora sjöarna Bolmen och Fegen till en mängd små gölar. Sjöarna är ofta grunda och har snabb vattenomsättning på grund av hög nederbörd. Alla de tre västsvenska flodsystemen, Nissan, Åtran och Lagan berör kommunen. Nissan rinner i en bred dalgång från norr till söder och har satt prägel på det omgivande landskapet. Nissandalgångens mäktiga isälvsavlagringar härstammar från inlandsisens avsmältning. Nissans meandrande lopp i långa avsnitt har skapat en formrik närmiljö med meanderbågar och korvsjöar. Översvämningar har skapat strandängar och mader som i sin tur gynnar ett varierat växt- och djurliv. Sjöar och vattendrag utgör ca 7 % av kommunens yta.

Jord- och skogsbruk

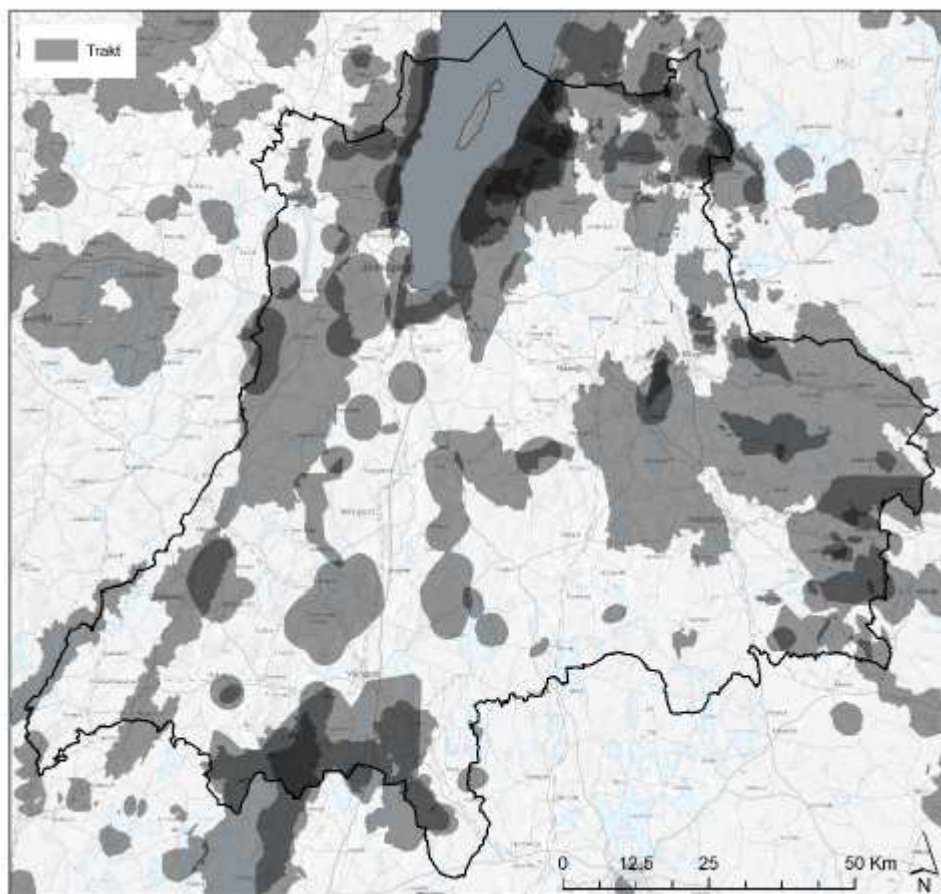
Jord- och skogsbruk är de näringar som allra mest har format naturlandskapet genom århundraden. Jordbruket är fortfarande basen för en levande landsbygd. Det är en sysselsättningskapande näring och producent av livsmedel och energiråvaror. En hållbar utveckling av jordbruket innebär en god ekonomisk utveckling i samklang med miljön och det sociala livet. Det förekommer naturligt både samverkan och konflikt mellan dessa tre dimensioner. Ett exempel är att jordbruket ger ett öppet odlingslandskap samtidigt som det medför en belastning på miljön.

I Gislaveds kommun finns 6 460 ha åkermark (2019) vilket är cirka 6 % av landarealen och 3 138 ha betesmark (2019) vilket är cirka 3 % av landarealen. Åkerarealen har sedan 1981 minskat med drygt 1 000 ha och betesmarken sedan 2003 med ca 80 ha. Huvuddelen av åkerarealen brukas som slätter- och betesvall, cirka 78 %. 16,1 % av åkerarealen brukas ekologiskt vilket är lägre än både länet, 23,1 % och riket 18,7 %.

Skogsbruket omfattar cirka 74 000 ha i kommunen d.v.s. cirka två tredjedelar av landarealen vilket är ungefär samma som i länet som helhet. Cirka 39 400 ha av den produktiva skogsmarken var 2017 certifierad enligt FSC (Forest Stewardship Council).

Biologisk mångfald

Vissa områden hyser hög biologisk mångfald och höga naturvärden, så kallade värdekärnor. Det kan vara värdefulla våtmarker, lövskogar eller ängs- och betesmarker med flera. De kan knytas ihop geografiskt genom närliggande områden av samma typ men som kanske inte har samma höga naturvärden i värdenätverk. De områden där många värdekärnor ansamlas, kallas värdestrakter och har stor betydelse för biologisk mångfald och grönstruktur. Sådana värdestrakter i Gislaveds kommun är de nordligaste delarna av kommunen, Nissans dalgång, Fegenområdet och Bolmenområdet.

Figur 103 Samtliga värdestrakter i Jönköpings län oavsett naturtyp Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Naturvärden i skogen

Nyckelbiotoper är ett skogsområde som på grund av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns, eller kan förväntas finnas, rödlistade arter. De vanligaste nyckelbiotoperna i Gislaveds kommun är ett självföryngrat barrskogsavsnitt där det finns gott om död ved eller en bergbrant med beskuggande träd vid brantens bas. Naturvärden i skogsmark är de områden i skogsmark som inte når upp till nyckelbiotopskvalitet men har så höga naturvärden att de i framtiden kan bli nyckelbiotoper.

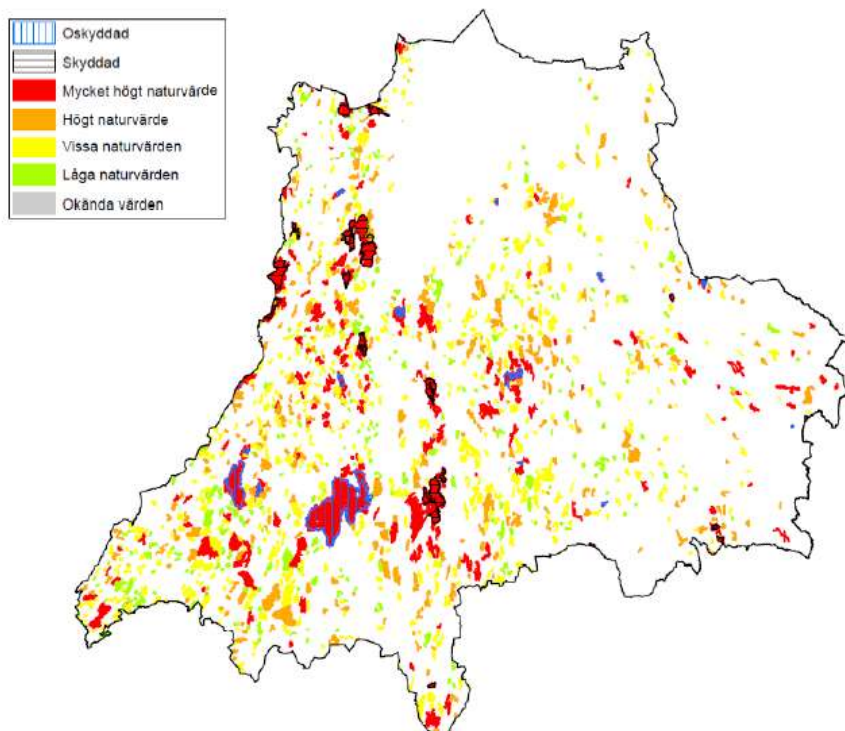
Nyckelbiotoper och naturvärden i skogsmark	Antal	Areal, ha
Nyckelbiotoper	205	416
Naturvärden	155	662
Summa	360	1 078

Figur 104 Antal nyckelbiotoper och områden med höga naturvärden, antal och areal. Källa: SCB.

Våtmarker

Den naturgeografiska benämningen på Gislaveds kommun med omnejd är ”Sydsvenska höglandet och Smålandsterrängens myrrika västsida” vilket antyder våtmarkernas omfattning i regionen. Våtmarkerna har en rad ekologiskt viktiga funktioner. De fungerar som reningsverk där stora kvävemängder i vattendrag omvandlas till luftkväve. Våtmarkerna är också flödesutjämnare som fylls under höga nederbördsperioder och töms sedan sakta när det slutat regna. Detta medför att vattennivåerna nedströms inte stiger och sjunker lika snabbt. Våtmarker är en mycket mångformig naturföreteelse med många olika biotoper och stor variation i öppenhet, fuktighet, näringsförhållanden och artsammansättning. De är nödvändiga livsmiljöer för ett stort antal växt- och djurarter och fungerar som uppväxt- och födoområden för bland annat grodor och fåglar. Dessutom utnyttjar många andra djur våtmarkerna för föda och skydd.

Trots att en stor del av kommunens areal, 19 %, utgörs av våtmarker så är det få våtmarker som är helt opåverkade. Strävan att bryta ny odlingsmark, att nyttja torven till bränsle eller jordförbättringsmedel, eller att omvandla våtmarken till skogsmark eller industrimark har betytt att många mossar bär spår av såväl äldre tiders ingrepp såväl som det moderna samhällets påverkan. I en äldre inventering av våtmarker större än 10 ha av Naturvårdsverket var endast 1,4 % av totalarealen 19 314 ha i Gislaveds kommun orörd. Det helt dominerande ingreppet i våtmarkerna var dikningsåtgärder för att öka skogsproduktion. Dikningarna har fått till följd att våtmarkernas vattenhållande förmåga har minskat, vilket i sin tur kan resultera i att översvämningseffekter vid kraftiga regn förvärras nerströms. Utdikning av våtmarker resulterar även i att den i torven en gång lagrade koldioxiden släpps ut igen.

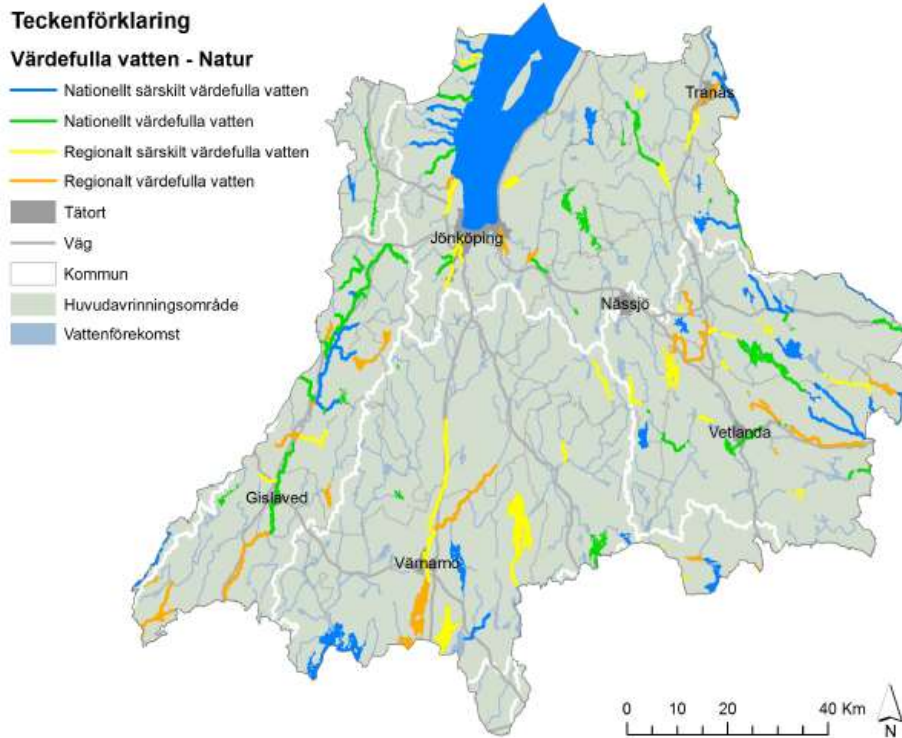

Figur 105 Våtmarker i Jönköpings län Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

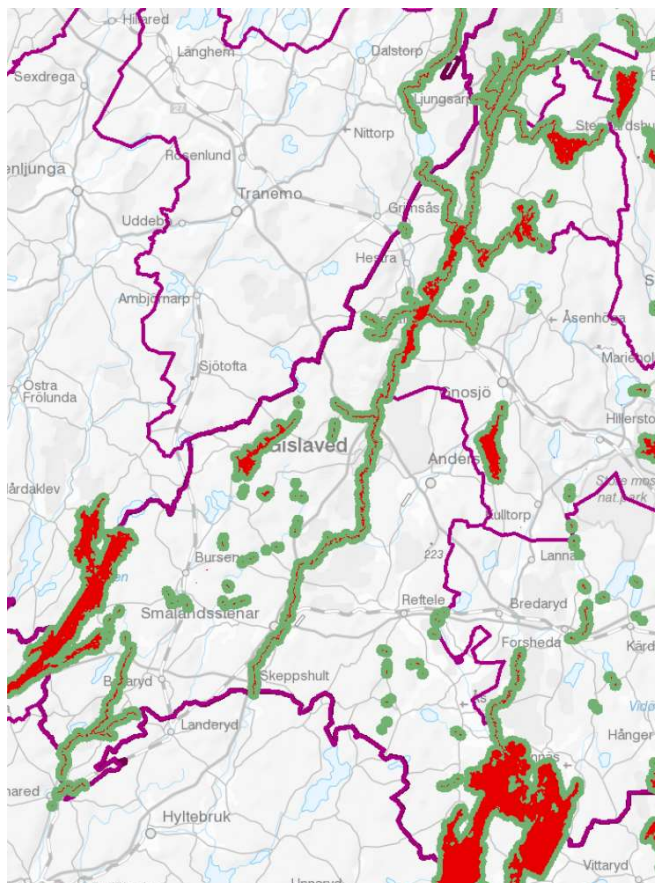
Naturvårdsverkets inventering visade en fortsatt förekomst av mycket stora naturvärden bland våtmarker i kommunen. Ett trettiotal våtmarker bedömdes fortfarande ha mycket höga naturvärden, klass I. Inventeringen genomfördes på 1980-talet med viss uppföljning under 1990-talet men har fortfarande viss relevans. Från cirka 1990 och framåt har möjligheterna till nydikning kraftigt beskurits och våtmarker i naturvärdesklass I och II har skyddats från exploaterande ingrepp.

Naturvärden i vatten

Trots att sjöar och vattendrag är kraftigt påverkade i Gislaveds kommun är samtidigt höga naturvärden knutna till kommunens vatten. Det gäller både några av de större sjöarna och vattendragen som Fegen, Bolmen och Nissan men också en rad mindre vattendrag som fortfarande hyser höga biologiska värden. Naturvärdena är så höga att de i flera fall bedöms vara nationellt värdefulla.

Figur 106 Sjöar och vattendrag med höga naturvärden bildar också strukturer med värdekärnor och värdenätverk viktiga för biologisk mångfald. I Gislaveds kommun bildar sjöar och särskilt vattendrag en omfattande blåstruktur där Nissan utgör ”ryggraden” rakt igenom kommunen från norr till söder. Källa: Grön handlingsplan nulägesbeskrivning Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Figur 107 Värdekärnor och värdenätverk för vatten i Gislaveds kommun. Utdrag ur Webbgis för Grön infrastruktur i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Naturvärden i odlingslandskapet

Det kulturpåverkade äldre odlingslandskapet har under århundraden format och gynnat en hävdberoende flora och fauna som idag för en alltmer tynande tillvaro. Ängs- och betesmarker av denna typ kan hysa mycket stora natur- och kulturvärden. Det finns en rad hotade arter som är helt knutna till denna typ av skötsel.

I Gislaveds kommun är denna typ av områden inte så vanligt förekommande som i andra delar av Småland. I Jordbruksverkets ängs- och betesinventering från början av 2000-talet registrerades 604 områden om totalt 920 ha i Gislaveds kommun. De flesta områdena, 415 stycken, eller 75 % av ytan är betesmark medan 46 områden på sammanlagt 15,5 ha utgörs av ängsmark. Nästan en fjärdedel av områdena har sedan en tidigare inventering förlorat så mycket av sina värden att de klassas som restaureringsobjekt eller som ej längre aktuella objekt. Bland ängsmarken finns en stor mängd rödlistade arter av främst kärlväxter och insekter som fjärilar och steklar.

Figur 108 Ängs- och betesmarksinventering, sammanställning av resultat i Gislaveds kommun Källa: Jordbruksverket.

Hotade arter

Många växt- och djurarter är idag hotade, bland annat som en effekt av markanvändningen inom jord- och skogsbruket, men också genom försurning, övergödning, och miljögifter. I stor utsträckning hotas arterna av att naturtyper förändras eller försvinner. Hotade arter registrerade i ArtDatabankens hotartsregister i så kallade "rödlistor". I Gislaveds kommun har fler än 175 rödlistade arter observerats. Bland dessa ingår ett trettioåtal kärlväxter, en handfull mossor, ett tjugotal lavar, ett tiotal svampar, en ödleart, ett sjuttioåtal fåglar och drygt trettio evertebrater (småkryp). Bland de akut hotade arterna återfinns ål, flodkräfta och västlig gyttelav. Exempel på starkt hotade arter som noterats i kommunen är mosippa, fältgentiana, vityxne, flodpärlmussla, råglosta, krypfloka och svarthalsad dopping.

För att skydda och bevara arter som är särskilt hotade tas speciella åtgärdsprogram fram. Bland de arter som är särskilt hotade och aktuella för åtgärdsprogram i Gislaveds kommun återfinns bland annat kornknarr och dubbelbeckasin bland fåglarna, sandödlan bland kräldjuren, flodpärlmussla bland blötdjuren och fältgentiana, klockgentiana, mosippa, skaftslamkrypa och vityxne bland kärlväxterna. Sandödlan har en särskild ställning genom att den har utsetts som Gislaveds kommuns särskilda ansvarsart.

Skyddad natur

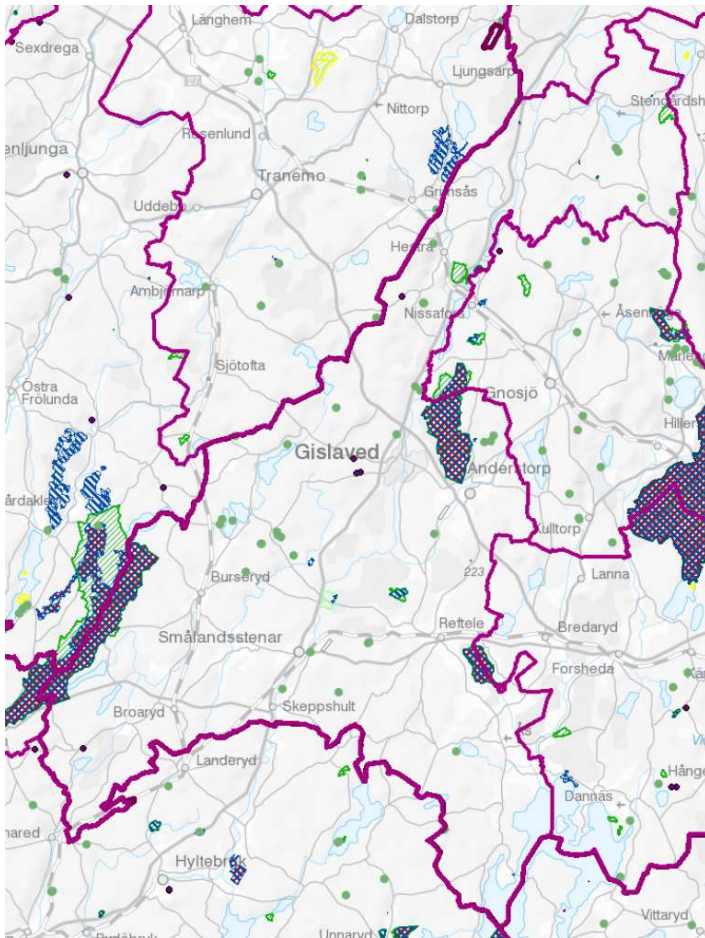
Värdefulla naturområden kan skyddas med stöd av tvingande lagstiftning och genom frivilliga åtaganden. Genom miljöbalkens områdesskydd i form av naturreservat eller biotopskydd fastläggs ett mycket starkt skydd för ett naturområde. Frivilligt skydd kan ta form av att markägare träffar avtal med myndigheter att mot ersättning sköta markområden på ett visst sätt. Det kan också ske genom olika stödformer som jordbrukets miljöstöd eller genom frivilliga avsättningar vid certifiering av skogsbruket. Markområden kan också skyddas med hjälp av riktlinjer och planbestämmelser och inom den fysiska planeringen.

I Gislaveds kommun finns skyddade områden i form av Natura 2000- områden, EU:s nätverk av värdefull natur, riksintressen för naturvård, naturreservat och biotopskydd. Flera av dessa överlappar varandra. Natura-2000-områden har ett eget skydd som särskilt bevarandeområde eller särskilt skyddsområde enligt miljöbalken samtidigt som flera av områdena också är naturreservat eller biotopskyddsområde eller ingår i ett riksintresse. Riksintressen för naturvården är värdefulla ur ett nationellt perspektiv och väger tyngre än andra intressen vid avvägningar i den fysiska planeringen. Naturreservat och biotopskydd är områdesskydd enligt miljöbalken och används för att bevara biologisk mångfald, värdefull naturmiljöer eller skyddsvärda arter.

Skyddad natur i Gislaveds kommun		
Skyddsform	Antal	Areal, ha
Riksintresse naturvård	15	2 735
Natura 2000	16	4 367
Naturreservat	10	4 417
Biotopskydd	33	72

Figur 109 Skyddad natur per kommun 2019-12-31 | Källa: SCB 2020.

Skyddad natur i form av naturreservat och biotopskydd omfattar 3,6 % av kommunens yta.

Figur 110 Skyddade naturområden i Gislaveds kommun. Utdrag ur Webbgis för Grön infrastruktur i Jönköpings län.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster kallas naturens gratistjänster, alla de produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Några är självklara: vi får dricksvatten och spannmål och trävirke från skogen. Naturen bidrar också med luftrening, pollinering och klimatreglering likväl som med friluftsliv, hälsa och turism. De mest grundläggande ekosystemtjänsterna är de som behövs för att andra ekosystemtjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och vattnets kretslopp. Ekosystemtjänster är grunden i människans livskvalitet och välfärd. Därför är det angeläget göra dem synliga i samhällsbeslut i syfte att säkerställa deras funktion.

Referenser

Abrahamsson, Hans. (2016). *Vår tids stora samhällsömdaning*. Stockholm: Sveriges kommuner och Landsting.

Barnombudsmannen, *barn som blivit lagförda för brott*. Hämtad den 2020-05-06 från

https://max18.barnombudsmannen.se/statistiklabbet/?iid=4_8#1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/0/0/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/51/6/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/male/sub-indicator/0,1973-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/female/sub-indicator/0/?tab=0

Barnombudsmannen. (2018). *Statistik om barn och unga*. Hämtad 2020-08-04 från

<https://max18.barnombudsmannen.se/max18-statistik/>

Barnombudsmannen (2018) *Barn i ekonomisk utsatthet* Hämtad den 2019-11-10 från

https://max18.barnombudsmannen.se/statistiklabbet/?iid=2_1#2014-2018/region/50/662/variable/0/0/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/2/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/3/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/4/gender/both/sub-indicator/0,2014-2018/region/50/662/variable/6/6/gender/both/sub-indicator/0/?tab=table

Brundtland, G (1987). *Our Common Future: Report of the 1987 World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press.

Brå (2008) *Så mäter man trygghet*. Hämtad den 2016-07-13 från <https://www.bra.se/bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2008-10-08-sa-mater-man-trygghet.html#>

BRÅ, 2019. *Nationella trygghetsundersökningen 2019*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

BRÅ, 2020. *Våld i nära relationer*. Hämtad 2020-08-04 från <https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

BRÅ, 2020. *Anmälda brott*. Hämtad 2020-08-04 från <https://bra.se/statistik/kriminalstatistik/anmalda-brott.html>

FN (2016) *Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. Report on the World Social Situation 2016*. New York: UN. <http://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf> (Hämtad 2020-02-12).

Folkhälsomyndigheten (2018). *Vad är social hållbarhet för oss?* Hämtad den 2019-09-12 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/> [2019-02-19]

Folkhälsomyndigheten 2015 *Utbildningsnivå och hälsa - hur de hänger ihop*
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf>

Folkhälsoenkät ung (2017) Region Jönköpings län

Förpacknings och tidningsinsamlingen, FTI, 2020. Insamlingsstatistik. <https://www.ftiab.se/179.html>

Försäkringskassan (2019). *Ohälsotal*. Hämtad den 2020-05-05 från <https://www.forsakringskassan.se/statistik/sjuk/ohalsomatt>

Försäkringskassan (2017) *Psykisk ohälsa, korta analyser 2017:1*. Försäkringskassan: Avdelningen för analys och prognos Hämtad den 2019-11-10 från <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/d57be02c-46dc-4079-b68d-760739441f11/korta-analyser-2017-1.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Gislavedshus, 2019. Årsredovisning. <https://www.gislavedshus.se/media/79944/gislavedshus-arsredovisning-2019-low.pdf>

Gislaveds kommun, 2014. *Bredbandsstrategi med mål för Gislaveds kommun 2014-2020*

Gislaveds kommun, 2016, ÖP16. Från ÖP-underlag mötesplatser, s.6-7
<https://www.gislaved.se/download/18.28eced9915313e04ef883f7/1457080836772/M%C3%B6tesplatser%2020160119.pdf>

Gislaveds kommun, 2016, ÖP16. Från ÖP-underlag Natur, naturresurser och friluftsliv.
<https://www.gislaved.se/download/18.28eced9915313e04ef883fa/1457080866070/Natur%20Naturresurser%20Friluftsliv%2020141216.pdf>

Gislaveds kommun. 2018. *Miljöbokslut*. <https://www.gislaved.se/bygga-bo-och-miljo/samhallsutveckling-och-hallbarhet/klimat-miljo-och-hallbarhet/miljobokslut> (Hämtad 2020-02-05).

Gislaveds kommun, 2019 *Utblick 2020 och framåt - hela kommunen* <https://www.gislaved.se/kommun-och-politik/kommunfakta/planering-och-uppfoljning> Hämtad 2020-02-05

Gislaveds kommun, 2020. Avfallsstatistik 2019. Tekniska Förvaltningen.

Göteborgs stad. (2014). *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg*. Göteborg: Göteborgs stad.

Kolada, (2018). *Anmälda våldsbrott* Hämtad 2020-05-06 från <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=60361&years=30195,30194,30193,30192,30191&municipals=16595,16597,82304&rows=municipal,kpi&visualization=line-chart>

Kolada, *Öppna jämförelser i äldreomsorgen (2018)*. Hämtad 2020-05-06 från https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16595&tab_id=84176

Kolada 2017, *förvärvsarbetande invånare* Hämtad den 2019-11-10 från <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=38932&years=30196,30195,30194&municipals=16595&rows=municipal,kpi&visualization=bar-chart>

Kolada, 2020. *Kommunmottagna i flyktingmottagandet med uppehållstillstånd, antal/1000 inv* <https://www.kolada.se/verktyg/frisokning/?kpis=123333&years=30196,30195,30194&municipals=16595&rows=municipal,kpi&visualization=bar-chart> (Hämtad 2020-22-06)

Jordbruksverkets statistikdatabas, JO0104B2. Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Jordbruksverkets statistikdatabas, JO0104B7 Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Jordbruksverkets statistikdatabas;JO0104C3, Hämtad 2020-09-16 från

<http://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/?rxid=5adf4929-f548-4f27-9bc9-78e127837625>

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2018. *Grön handlingsplan, del B Nulägesbeskrivning, Meddelande 2018:2*. <https://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/tjanster/publikationer/2018/201821-gron-handlingsplan.html>

Länsstyrelsen i Jönköpings län. (2019). *En aktuell översiktsplan, Vägledning för översiktsplanering med sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen, Jönköpings län 2019 nr 2019:01*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d5691bea8/1569507843800/2019-01%20En%20aktuell%20C3%B6versiktsplan.pdf> Hämtad 2020-02-05

Länsstyrelserna, 2019. *Körsträckedata*. Hämtad: 2020-07-29 <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/korstrackor-och-bransleforbrukning/Pages/default.aspx>

MUCF, 2018. *Fokus 18 - Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige* - <https://www.mucof.se/publikationer/fokus-18-vilka-ska-med>

Naturvårdsverket 2019 Emissionsdatabas konsumtion . <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person/>

Naturvårdsverket, 2020. *Fakta om klimat*. Hämtad 2020-08-04 <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimat/>

Näringsdepartementet. 2016. *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*. Diarienummer: NN2016/08008/D. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/12/sverige-helt-uppkopplat-2025--en-bredbandsstrategi/>

Post och telestyrelsen, 2020 <http://bredbandskartan.se/>

Post och Telestyrelsen. 2018. *Statistik*. <https://statistik.pts.se/mobiltaeckning-och-bredband/statistik/> (Hämtad 2020-02-05).

Ramböll, 2012. *Detaljerad översvämningskartering Anderstorpsån, Gislaveds kommun*.

Regeringen (2018a) Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation, Ku18:03. Stockholm: Elanders Sverige AB. Hämtad den 2020-02-12 från <https://www.regeringen.se/49feff/contentassets/a29a07890ec24acd900f5156fbf45f08/regeringens-langsiktiga-strategi-for-att-minska-och-motverka-segregation.pdf>

Regeringskansliet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030*. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49e20a/contentassets/60a67ba0ec8a4f27b04cc4098fa6f9fa/handlingsplan-agenda-2030.pdf> [2019-02-19]

Röda korset. *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://www.redcross.se/skolsajten/teman-och-gymnasiearbete/hallbar-utveckling/> [2019-02-19]

Region Jönköpings län, 2018. *Regional Transportplan Jönköpings län 2018-2029*.

<https://utveckling.rjl.se/globalassets/utveckling-i-jonkopings-lan/strategier-och-handlingsplaner/regional-transportplan/regional-transportplan-jonkopings-lan-2018-20292.pdf>

Region Jönköpings län, 2019 Regionalt serviceprogram. <https://utveckling.rjl.se/strategier--handlingsplaner/regionalt-serviceprogram/>

Region Jönköpings län. 2020. *Digitalisering och bredband*. <https://utveckling.rjl.se/hur-gar-det/digitalisering-och-bredband/?accordionAnchor=1981> Hämtad 2020-02-05

RUS – Länsstyrelserna i samverkan, 2020. Nationella emissionsdatabasen, utsläppstatistik tom 2018.

<http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/nationell-emissionsdatabas/Pages/default.aspx>

SCB a, 2017 *Låg ekonomisk standard bland utrikesfödda* Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Vanligare-med-lag-ekonomisk-standard-bland-utrikes-fodda/>

SCB b, 2017 *Att mäta fattigdom* Hämtad den 2020-02-06 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Att-mata-fattigdom/>

SCB 2018 *Utbildningsnivå* Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sok/Index?PageTypes=F%C3%A4rdiga+tabeller+och+diagram&Date=Anytime&Sort=relevance&Query=Utbildningsniv%C3%A5&Page=1&Tab=scb&Exact=False>

SCB 2018 *Valdeltagande i Sverige* Hämtad den 2019-10-21 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/>

SCB 2018a. *Återstående medellivslängd för 0-åringar efter region och kön. År 1998-2002 - 2015-2019*. Hämtad 2020-06-11

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101I/Medellivsl/table/tableViewLayoutI/

SCB 2018b. *Andel hushåll efter boendeform och kommun den 31 december 2018*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-boende/> (Hämtad 2020-06-11)

SCB 2018c. *Antal och andel hushåll samt personer efter region, hushållsstorlek, tabellinnehåll och år*.

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101S/HushallT03/table/tableViewLayoutI/?rxid=255aa018-8bc1-4417-9c53-2c1f0bc14bf3 (Hämtad 2020-06-11)

SCB, 2019a. *Inrikes och utrikes födda efter region, ålder och kön. År 2000 - 2019*

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101E/InrUtrFoddaRegAIK/on/ (Hämtad 2020-06-11).

SCB 2019b Befolkningstäthet (invånare per kvadratkilometer), folkmängd och landareal efter region och kön. År 1991 – 2019

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101C/BefArealTathetKon/table/tableViewLayout/ (Hämtad 2020-06-11)

SCB 2019c *Medelpriser på småhus för permanentboende 2018 per kommun.* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/fastighetspriser-och-lagfarter/fastighetspriser-och-lagfarter/pong/tabell-och-diagram/kommunstatistik/medelpriser-pa-smahus-for-permanentboende-per-kommun/> (Hämtad 2020-06-11).

SCB 2019 medellivslängd Hämtad den 2020-03-19 från <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningsframskrivningar/demografisk-analys/pong/tabell-och-diagram/livslangd/aterstaende-medellivslangd-vid-30-ars-alder-efter-utbildningsniva/>

SCB 2020a. Befolkningsstatistik. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolknings-sammansattning/befolkningsstatistik/> (Hämtad 2020-06-11).

SCBb 2020b Kommuner i siffror. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/#?region1=0662&region2=> (Hämtad 2020-06-11).

SCB, 2020. *Medborgarundersökning* Hämtad den 2020-03-19 från http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_ME_ME0003/MedborgarenA

SCB, 2020. Skyddad natur per kommun, MI0603. <https://www.scb.se/mi0603>

Skolverket 2017 *Stora skillnader i gymnasiebehörighet mellan elevgrupper* Hämtad den 2019-09-19 från <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2017-09-28-stora-skillnader-i-gymnasiebehorighet-mellan-elevgrupper>

SMHI, 2020. *Länsvisa klimatanalyser.* Hämtad 2020-08-04 från <https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/lansanalyser/jokoping/annual-avg-temp>

Socialstyrelsen (2020a) Hämtad 2020-06-30 <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/ekonomiskt-bistand/>

Socialstyrelsen (2020b) Hämtad 2020-06-15 <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>

Statisticon, 2018) BEFOLKNINGSPROGNOS 2019-2028 GISLAVEDS KOMMUN Demografisk framskrivning https://www.gislaved.se/download/18.19da7c3e16abea5e45d184e9/1558603487092/Gislaved_Kommunprognos_Demografisk_framskrivning_20190313.pdf Hämtad 2020-02-05

Statisticon, 2018. Delområdespronos 2019-2028 Gislaveds kommun. https://www.gislaved.se/download/18.19da7c3e16abea5e45d184e9/1558603474977/Delomr%C3%A5despronos_Gislaved_20190401.pdf

Svenskt Näringsliv a <https://www.foretagsklimat.se/badges/1> (hämtad 2020-01-28)

Svenskt Näringsliv <https://www.foretagsklimat.se/gislaved/statistik> (hämtad 2020-01-28)

Svensk Solenergi, 2020. Solcellstoppen 2019. <https://www.svensksolenergi.se/upload/nyheter/nyheter-2020/Solcellstoppen-kommuner-alfabetisk-april2020.pdf>

SVT. (2020). Så dyra är husen i din kommun. Hämtad 2020-05-19 <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkopings-har-ar-husen-dyrast-i-jonkopings-lan>

SWECO. (2018). Sveriges nya geografi 2018. Hämtad 2020-08-04 <https://www.sweco.se/vart-erbjudande/projekt/sveriges-nya-geografi/>

SWECO. 2020, Luftkvalitetskontroll i Jönköpings län. <http://www.luftvardsforbundet.se/SiteCollectionDocuments/sv/Samverkansomr%c3%a5de/Ber%c3%a4kning/2020/Rapportering%20av%20modellber%c3%a4kning%20-%20j%c3%b6nk%c3%b6pings%20l%c3%a4n%202019.pdf>

Region Jönköpings län. (2014). *Regionalt serviceprogram 2014-2020*.

Tillväxtverket 2018 – Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service - <https://tillvaxtverket.se/vara-tjanster/publikationer/publikationer-2018/2018-04-18-tillganglighet-till-kommersiell-och-offentlig-service-2018.html> (Hämtad 20200131).

Valmyndighetens valpresentation <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/R/kommun/06/62/index.html> och <https://data.val.se/val/val2018/slutresultat/K/kommun/06/62/index.html> hämtade 2020-02-05

Vatteninformationssystem Sverige VISS, 2020. Vattenkartan. <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=1589fd5a099a4e309035beb900d12399>

Vatteninformationssystem Sverige VISS, 2020 Områdesstatistik. <https://viss.lansstyrelsen.se/Search.aspx?searchType=Areas>

Ks §180

Dnr: KS.2020.9

10.3.2

Normer för kommunala bidrag till kulturföreningar**Beslut**

Kommunstyrelsen beslutar att göra ett tillägg på sid 3 ” Bidragsberättigade föreningar”, Punkt 2 f, Ska vara ansluten till statsbidragsberättigad riksorganisation när sådan finns.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att anta kulturnämndens förslag till normer för kommunala bidrag till kulturföreningar.

Ärendebeskrivning

Kulturnämnden beslutade den 16 december 2019, §45 att anta förslag till kulturnämndens normer för kommunala bidrag till kulturföreningar.

PwC har genomfört en granskning huruvida kommunens rutiner för beslut om föreningsbidrag är ändamålsenliga, att en likvärdig bedömning ligger till grund för beviljade bidrag samt att möjligheter säkerställs för en ändamålsenlig insyn i de verksamheter som beviljas bidrag. PwC:s rapport "Granskning av intern kontroll och ändamålsenlighet avseende föreningsbidrag" kom i april 2018.

I rapporten görs en bedömning att kulturnämndens arbete med föreningsbidrag delvis sker på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen gällande föreningsbidrag delvis är tillräcklig. PwC ger rekommendationen till kulturnämnden att ta fram dokumenterade bidragsregler som stöd vid ansökningar av föreningsbidrag samt att ta fram dokumenterade regler och riktlinjer för kontroll och uppföljning. Kulturförvaltningen har utifrån PwC:s rekommendationer tagit fram ett förslag till normer för bidragsgivning till kulturföreningar.

Beslutsunderlag

Kulturnämndens förslag till normer för kommunala bidrag till kulturföreningar daterad 18 november 2019

Protokoll från kulturnämnden den 16 december 2019, §45

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad den 29 april 2021

Kommunstyrelsen den 19 maj 2021, §166

Yrkanden

Mikael Kindbladh (WeP): Att göra ett tillägg på sid 3 ” Bidragsberättigade föreningar”, Punkt 2 f, Ska vara ansluten till statsbidragsberättigad riksorganisation när sådan finns.

Marie Johansson (S) med instämmande av Fredrik Johansson (S): Bifall till Mikael Kindbladhs (WeP) yrkande.

Anton Sjödel (M) med instämmande av Jonas Ericson (M) och Fredrik Sveningsson (L), Håkan Josefsson (C): Bifall till liggande förslag och till Mikael Kindbladhs (WeP) tilläggsyrkande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på Mikael Kindbladhs (WeP) tilläggsyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt detta.

Ks §180 (forts.)

Ordföranden ställer därefter proposition på förslaget i övrigt och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt detta.

Beslutet skickas till:
Kommunfullmäktige

Kn §45

Dnr: KN.2019.28

I.3.1

Kulturnämndens normer för kommunala bidrag**Beslut**

Kulturnämnden beslutar att anta förslaget till kulturnämndens normer för kommunala bidrag och överlämna den till kommunfullmäktige för beslut.

Ärendebeskrivning

I april 2018 kom PwC:s rapport "Granskning av intern kontroll och ändamålsenlighet avseende föreningsbidrag". Granskningen bedömde huruvida kommunens rutiner för beslut om föreningsbidrag är ändamålsenliga, att en likvärd bedömning ligger till grund för beviljande av bidrag, samt att möjligheter säkerställs för en ändamålsenlig insyn i de verksamheter som beviljas bidrag. Bedömningen som gjordes visade att kulturnämndens arbete med föreningsbidrag delvis sker på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen gällande föreningsbidragen delvis är tillräcklig. Utifrån ovanstående bedömningar gav PwC rekommendationen att kulturnämnden skulle ta fram dokumenterade bidragsregler som stöd vid ansökningar av föreningsbidrag, samt att ta fram dokumenterade regler och riktlinjer för kontroll och uppföljning.

Med anledning av ovan har kulturförvaltningen tagit fram ett förslag till normer för bidragsgivning till kulturföreningar.

Beslutsunderlag

Kulturnämndens normer för kommunala bidrag, daterad den 18 november 2019

Protokoll från kulturnämndens arbetsutskott § 24, daterad 2 december 2019

Yrkanden

Ylva Samuelsson (S) med instämmande av Urban Nilsson (C) och Björn Olsson (L): Bifall till förslaget.

Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige

Förslag till:

Normer för kommunala bidrag till kulturföreningar

Nämnd datum §xxx

Innehållsförteckning

Bidragsberättigade föreningar	3
Bidragsformer.....	4
1. Verksamhetsbidrag.....	5
2. Arrangemangs- och projektbidrag.....	5
Demokrativillkor för bidragsgivning	7
Drog- och mobbingpolicyn	7
Övrigt.....	8
Tips på andra bidragsgivare.....	9

Bidragsberättigade föreningar

En kulturförening definieras som en ideell förening vars huvudsyfte är att bedriva verksamhet inom ett eller flera av följande kulturområden: dans, musik, teater, hemslöjd, bild och form, film och rörlig bild, litteratur samt museum och kulturarv. En förening som uppfyller ställda kriterier kan ansöka om och bli godkänd som bidragsberättigad kulturförening. Föreningen kan då ansöka om ett årligt verksamhetsbidrag. En nybildad förening måste bedriva verksamhet i minst sex månader innan den kan bli godkänd och bidragsberättigad.

1. Bidragssökande förening ska vara hemmahörande (säte) i Gislaveds kommun och bedriva verksamhet inom kulturområdet.
2. Bidrag kan bara sökas av huvudföreningens styrelse, inte av sektion eller avdelning.

Förening måste uppfylla följande villkor:

- a) Ska vara öppen för alla och vara uppbyggd enligt demokratiska principer.
  - b) Ska ha vald styrelse och antagna stadgar.
  - c) Ska kunna redovisa minst 10 aktiva medlemmar som betalt medlemsavgift. Medlemmar ska vara registrerade i medlemsmatrikel. Medlemskap av tillfällig karaktär såsom bingomedlem, supportermedlem och dylikt räknas inte som medlem.
  - d) Är huvuddelen av medlemmarna barn eller ungdomar krävs en antagen drog- och mobbingpolicy.
  - e) Ska ha konto eller giro i föreningens namn.
  - f) Ska vara ansluten till statsbidragsberättigad riksorganisation.
  - g) Ska ha en fungerande e-postadress till en företrädare för föreningen eller e-postadress knuten till föreningen. Föreningen ansvarar för uppdatering av dessa uppgifter i kommunens föreningsregister.
4. För lämnade uppgifter i bidragsansökan ansvarar genom underskrift den eller de personer som föreningen utsett att teckna föreningens firma.
  5. Förening som erhåller bidrag från annan kommunal nämnd kan inte få bidrag från kulturnämnden för samma verksamhet eller ändamål.
  6. Förening vars ändamål är att stödja kulturinstitution/förening så kallad stödförening är inte bidragsberättigad.
  7. Ansökan om bidrag ska göras på avsedd digital blankett via smartbook på kommunens hemsida. Till ansökan om verksamhetsbidrag ska årligen bifogas verksamhetsberättelse, ekonomisk rapport, revisionsberättelse, sam verksamhetsplan och budget för bidragsåret.
  8. Ny förening eller förening som inte erhållit bidrag under de senaste tre åren ska bifoga medlemsmatrikel, föreningens stadgar och protokoll från då föreningen bildades, alternativt senaste årsmötesprotokoll. I protokollet ska det framgå att och när stadgarna antagits.

9. Förening som erhållit bidrag är skyldig att ställa räkenskapshandlingar, revisionshandlingar och medlemsmatrikel till förfogande för kommunens granskning. Visar granskning att bidrag utbetalats till förening i strid mot gällande bidragsbestämmelser är föreningen skyldig att återbetala det belopp kulturnämnden beslutat om.
10. Finns skälig anledning att tro att föreningen gjort sig skyldig till oegentligheter för att komma i åtnjutande av bidrag eller inte uppfyller demokrativillkoren kan kulturnämnden besluta att föreningen ska avstängas från rätten att erhålla fler bidrag samt att vidta rättsliga åtgärder.
11. Uppgifter som bedöms vara av värde vid granskning kan inhämtas från föreningens distrikts- och riksorganisation. Genom stickprov kan ett antal föreningar bli föremål för speciell granskning.
12. Ofullständigt ifylld ansökan återsändes till föreningen för kompletteringar. Föreningen har då fem arbetsdagar på sig att lämna in en korrekt ifylld ansökan.
13. Försent inkommen ansökan kommer att avslås. Senaste ansökningsdatum är angivet vid respektive bidragsform. Information finns på gislaved.se/kultur.
14. Om föreningen beviljats bidrag och har skuld till kommunen äger kommunen rätt att reglera skulden innan bidraget utbetalas.
15. Kulturnämnden anger årligen i sitt planeringsdirektiv de ekonomiska ramarna för kommunens stöd till kulturföreningarna.
16. Undantag från bidragsvillkoren kan medges efter prövning i kulturnämnden.

Bidragsformer

1. Verksamhetsbidrag:

Ansökan ska vara inlämnad senast 31 maj för en etablerad förening.

En nystartad förening kan ansöka om verksamhetsbidrag i form av ett startbidrag. Ansökan kan lämnas in när som helst under året.

2. Arrangemangsbidrag och projektbidrag:

Kan sökas när som helst under året men ska vara inkommen till kommunen senast två månader innan arrangemangets genomförande. Handläggningen sker fyra gånger om året med följande senaste ansökningsdatum; 31 januari, 30 april, 31 juli och 31 oktober.

I. Verksamhetsbidrag

Kulturnämnden vill med föreningsstödet skapa förutsättningar för ett allsidigt och levande kulturliv i hela kommunen. En avgörande förutsättning för ett vitalt kulturliv är att kommunens invånare får möjlighet att engagera sig i eget konstnärligt skapande, som arrangerar av kulturarrangemang och/eller som deltagare i ett levande kulturarv.

Godkänd och bidragsberättigad kulturförening erhåller efter ansökan ett verksamhetsbidrag. Verksamhetsbidraget grundas på den verksamhetsplan och budget som föreningen presenterar för det kommande verksamhetsåret (kalenderår). Verksamhetsbidrag ges till ordinarie verksamhet. Vid större tillfälliga projekt söker föreningen projektbidrag.

Bidragsansökan skickas in digitalt via smartbook på kommunens hemsida gislaved.se och ska vara kulturnämnden tillhanda **senast 31 maj varje år**. Till ansökan ska bifogas verksamhetsberättelse, ekonomisk rapport, revisionsberättelse, verksamhetsplan för bidragsåret samt budget.

Vid prövning av bidrag tas hänsyn till föreningens totala ekonomiska och administrativa resurser i förhållande till verksamhetens särart. Prioritet ges åt verksamhet som bidrar till ett allsidigt kulturliv i hela kommunen.

Verksamhetsbidraget betalas ut senast 30 januari för avsett bidragsår.

När en ny förening bildas kan ansökan om verksamhetsbidrag skickas in till kulturförvaltningen på avsedd blankett. Verksamhetsbidraget fungerar då som startbidrag och betalas ut tre månader från den dag föreningen godkänns. Föreningen ska bedriva kontinuerlig verksamhet för att vara godkänd som bidragsberättigad.

Ansökan ska vara fullständigt ifylld för att behandlas.

2. Arrangemangs- och projektbidrag

Allmänna bestämmelser

Bidrag till arrangemang och projekt kan sökas av ideella föreningar för offentliga kulturarrangemang i Gislaveds kommun inom dans, musik, teater, hemslojd, bild och form, film och rörlig bild, litteratur, bildning samt museum och kulturarv. Bidrag kan även beviljas till kulturarrangemang som genomförs av en ideell förening som inte har kultur som sitt huvudsakliga ändamål.

Bidraget avser att stimulera arrangemang och projekt som bedöms vara värdefullt för kommunens invånare ur kultursynpunkt, leder till utveckling av kulturlivet och bidrar till ett varierat utbud i hela kommunen.

Bidrag skall i första hand lämnas för att ekonomiskt möjliggöra arrangemang och projekt som annars, på grund av omkostnader, inte skulle komma till stånd. Exempel på kostnader som

kan beviljas bidrag är gage/artistkostnad, resor, lokalhyror och marknadsföring. Exempel på kostnader som i regel inte beviljas bidrag till är inköp av material, servering eller försäljningsartiklar samt gåvor till artisten. Vid projekt av mer omfattande karaktär kan del av materialkostnad vara bidragsberättigat. Exempelvis till scenografi och kostym vid dans-, teater- och filmprojekt.

Arrangemang och projekt som samarrangeras av olika föreningar prioriteras.

Till arrangemang kan bidrag även betalas ut som en förlustgaranti, som endast faller ut när ett arrangemang går med ekonomisk förlust.

Beviljat bidrag betalas ut i efterskott när redovisningsblankett har inkommit. Undantag kan göras för projekt som pågår under en längre tid. Kulturnämnden beslutar om delutbetalningar efter särskild begäran i bidragsansökan. Dock måste minst 1/3 av beviljat bidrag betalas ut efter genomfört projekt och inkommen slutredovisning.

Bidraget kan minskas om arrangemanget ger ett överskott som är större än det beslutade bidraget. Detta sker efter särskild prövning av kulturnämnden.

En förening kan bara ansöka om bidrag från en kommunal nämnd till samma arrangemang eller projekt.

Bidrag beviljas inte till interna sammankomster så som årsmöten, konferenser, jubileer eller andra tillställningar som endast vänder sig till föreningens medlemmar och inbjudna gäster.

Arrangemangs- och projektbidrag beviljas efter gemensam handläggning av ansökningar av kulturförvaltningen. Handläggningen sker fyra gånger om året med följande senaste ansökningsdatum; 31 januari, 30 april, 31 juli och 31 oktober.

Villkor för bidragsgivningen

Som villkor för att bidrag skall utgå gäller:

- a) Att ansökan inkommit kulturförvaltningen senast två månader före arrangemanget
- b) Att bidragsansökan skickas in digitalt via smartbook på kommunens hemsida, gislaved.se
- c) Att arrangemanget äger rum i Gislaveds kommun.
- d) Att lokalen/platsen där arrangemanget genomförs är tillgänglighetsanpassad.
- e) Att arrangemang och projekt som vänder sig till barn och ungdomar är drogfritt.
- f) Att allmänheten har tillträde till arrangemanget och har informerats om arrangemanget genom lokal massmedia, sociala medier och/eller affischering.

- g) Att det tydligt framgår i marknadsföringen att arrangemanget genomförs med stöd från Gislaveds kommun. Arrangemanget ska läggas in i evenemangskalendern vastrasmaland.se
  - h) Att ansökan klart anger arrangemangets art, tid och plats, tidsrymd för projektet, medverkande och ansvariga för arrangemanget eller projektet.
  - i) Att ansökan innehåller en detaljerad kostnads- och inkomstkalkyl med uppgift om beräknade kostnader för gage, resor, lokaler och marknadsföring samt eventuella övriga specificerade kostnader. Beräknade inkomster är exempelvis entré, försäljning, sponsring, egen insats och ansökta bidragsmedel. Budgeten ska vara i balans för att ansökan ska behandlas.
  - j) Att bidrag som sökts eller erhållits från andra bidragsgivare redovisas.
  - k) Att redovisning av arrangemang/projekt ska ske senast två månader efter arrangemangets genomförande, annars återkallas beslut om beviljat bidrag. Förlängning av tiden för inlämnandet av redovisning kan beviljas efter beslut i kulturnämnden. Till redovisningen ska kvitto bifogas som styrker kostnader/intäkter.
-

Demokrativillkor för bidragsgivning

Bidrag lämnas inte till förening om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot idén om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Drog- och mobbingpolicyn

Förening där majoriteten av medlemmarna är barn och ungdomar ska ha en antagen policy mot droger och mobbing. Policyn ska vara antagen av föreningens årsmöte och ska årligen finnas med på föreningens ledarmöten/-utbildningar. Förening som antagit policy mot droger och mobbing ska första året lämna in denna till kulturnämnden för godkännande. Därefter ska föreningen årligen fylla i och lämna in blankett kallad Drog- och mobbingpolicy senast den 31 maj.

Kulturnämndens definition av drog och mobbing:

Drog är en substans som är berusande och/eller beroendeframkallande. Droger är med denna definition tobak, alkohol, narkotika, vissa läkemedel samt dopingpreparat.

Mobbing är när en eller flera individer, vid ett eller flera tillfällen utsätter en eller flera individer för kränkande ord eller handling.

Krav för godkännande av drog- och mobbingpolicy

Föreningens ordinarie verksamhet ska vara drogfri.

Policyn ska innehålla:

- a) Beskrivning av föreningens inställning samt vilka förhållningsregler föreningen har mot droger och mobbing.
- b) Hur föreningen agerar när någon (medlem och ledare) bryter mot policyn.
- c) Hur policyn förankras bland ledare och medlemmar inom föreningen.
- d) Varje ledare ska informera sin grupp om föreningens avståndstagande till droger och mobbing.
- e) Föreningen ska årligen arrangera en träff för ledare som syftar till ökad kunskap om droger och mobbing.

Kontrollinstrument

Kulturnämnden godkänner en förenings drog- och mobbningspolicy ett år i taget.

Föreningar ska vid begäran kunna informera muntligt om sitt drog- och mobbingarbete.

Sanktionssystem

Kulturnämnden äger rätt att sätta in sanktioner i de fall en förening inte lever upp till det drog- och mobbningsförebyggande arbete som föreningens drog- och mobbningspolicy anger.

Övrigt

Bidragsblanketter finns att få på kommunens hemsida gislaved.se/kultur

Frågor angående bidragsansökningar, Kontaktcenter telefon 0371-810 00

Tips på andra bidragsgivare

[Region Jönköpings län](#)

[Kulturrådet](#)

[Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor](#)

[Nordiska kulturfonden](#)

[Europeiskt resurscentrum för kultur, Intercult](#)

[EU:s landsbygdsprogram](#)

[Leader Västra Småland](#)

KULTURFÖRVALTNINGEN

Stortorget 1, 332 80 Gislaved

Tel. 0371-81000

kulturforvaltningen@gislaved.se

Förslag till:

Normer för kommunala bidrag till kulturföreningar

Kommunstyrelsen 2021-06-02 §180

Innehållsförteckning

Bidragsberättigade föreningar	3
Bidragsformer.....	4
1. Verksamhetsbidrag.....	5
2. Arrangemangs- och projektbidrag.....	5
Demokrativillkor för bidragsgivning	7
Drog- och mobbingpolicyn	7
Övrigt.....	8
Tips på andra bidragsgivare.....	9

Bidragsberättigade föreningar

En kulturförening definieras som en ideell förening vars huvudsyfte är att bedriva verksamhet inom ett eller flera av följande kulturområden: dans, musik, teater, hemslöjd, bild och form, film och rörlig bild, litteratur samt museum och kulturarv. En förening som uppfyller ställda kriterier kan ansöka om och bli godkänd som bidragsberättigad kulturförening. Föreningen kan då ansöka om ett årligt verksamhetsbidrag. En nybildad förening måste bedriva verksamhet i minst sex månader innan den kan bli godkänd och bidragsberättigad.

1. Bidragssökande förening ska vara hemmahörande (säte) i Gislaveds kommun och bedriva verksamhet inom kulturområdet.
2. Bidrag kan bara sökas av huvudföreningens styrelse, inte av sektion eller avdelning.

Förening måste uppfylla följande villkor:

- a) Ska vara öppen för alla och vara uppbyggd enligt demokratiska principer.
  - b) Ska ha vald styrelse och antagna stadgar.
  - c) Ska kunna redovisa minst 10 aktiva medlemmar som betalt medlemsavgift. Medlemmar ska vara registrerade i medlemsmatrikel. Medlemskap av tillfällig karaktär såsom bingomedlem, supportermedlem och dylikt räknas inte som medlem.
  - d) Är huvuddelen av medlemmarna barn eller ungdomar krävs en antagen drog- och mobbingpolicy.
  - e) Ska ha konto eller giro i föreningens namn.
  - f) Ska vara ansluten till statsbidragsberättigad riksorganisation när sådan finns.
  - g) Ska ha en fungerande e-postadress till en företrädare för föreningen eller e-postadress knuten till föreningen. Föreningen ansvarar för uppdatering av dessa uppgifter i kommunens föreningsregister.
4. För lämnade uppgifter i bidragsansökan ansvarar genom underskrift den eller de personer som föreningen utsett att teckna föreningens firma.
  5. Förening som erhåller bidrag från annan kommunal nämnd kan inte få bidrag från kulturnämnden för samma verksamhet eller ändamål.
  6. Förening vars ändamål är att stödja kulturinstitution/förening så kallad stödförening är inte bidragsberättigad.
  7. Ansökan om bidrag ska göras på avsedd digital blankett via smartbook på kommunens hemsida. Till ansökan om verksamhetsbidrag ska årligen bifogas verksamhetsberättelse, ekonomisk rapport, revisionsberättelse, sam verksamhetsplan och budget för bidragsåret.
  8. Ny förening eller förening som inte erhållit bidrag under de senaste tre åren ska bifoga medlemsmatrikel, föreningens stadgar och protokoll från då föreningen bildades, alternativt senaste årsmötesprotokoll. I protokollet ska det framgå att och när stadgarna antagits.

9. Förening som erhållit bidrag är skyldig att ställa räkenskapshandlingar, revisionshandlingar och medlemsmatrikel till förfogande för kommunens granskning. Visar granskning att bidrag utbetalats till förening i strid mot gällande bidragsbestämmelser är föreningen skyldig att återbetala det belopp kulturnämnden beslutat om.
10. Finns skäl原因 att tro att föreningen gjort sig skyldig till oegentligheter för att komma i åtnjutande av bidrag eller inte uppfyller demokrativillkoren kan kulturnämnden besluta att föreningen ska avstängas från rätten att erhålla fler bidrag samt att vidta rättsliga åtgärder.
11. Uppgifter som bedöms vara av värde vid granskning kan inhämtas från föreningens distrikts- och riksorganisation. Genom stickprov kan ett antal föreningar bli föremål för speciell granskning.
12. Ofullständigt ifylld ansökan återsändes till föreningen för kompletteringar. Föreningen har då fem arbetsdagar på sig att lämna in en korrekt ifylld ansökan.
13. Försent inkommen ansökan kommer att avslås. Senaste ansökningsdatum är angivet vid respektive bidragsform. Information finns på gislaved.se/kultur.
14. Om föreningen beviljats bidrag och har skuld till kommunen äger kommunen rätt att reglera skulden innan bidraget utbetalas.
15. Kulturnämnden anger årligen i sitt planeringsdirektiv de ekonomiska ramarna för kommunens stöd till kulturföreningarna.
16. Undantag från bidragsvillkoren kan medges efter prövning i kulturnämnden.

Bidragsformer

1. Verksamhetsbidrag:

Ansökan ska vara inlämnad senast 31 maj för en etablerad förening.

En nystartad förening kan ansöka om verksamhetsbidrag i form av ett startbidrag. Ansökan kan lämnas in när som helst under året.

2. Arrangemangsbidrag och projektbidrag:

Kan sökas när som helst under året men ska vara inkommen till kommunen senast två månader innan arrangemangets genomförande. Handläggningen sker fyra gånger om året med följande senaste ansökningsdatum; 31 januari, 30 april, 31 juli och 31 oktober.

I. Verksamhetsbidrag

Kulturnämnden vill med föreningsstödet skapa förutsättningar för ett allsidigt och levande kulturliv i hela kommunen. En avgörande förutsättning för ett vitalt kulturliv är att kommunens invånare får möjlighet att engagera sig i eget konstnärligt skapande, som arrangerar av kulturarrangemang och/eller som deltagare i ett levande kulturarv.

Godkänd och bidragsberättigad kulturförening erhåller efter ansökan ett verksamhetsbidrag. Verksamhetsbidraget grundas på den verksamhetsplan och budget som föreningen presenterar för det kommande verksamhetsåret (kalenderår). Verksamhetsbidrag ges till ordinarie verksamhet. Vid större tillfälliga projekt söker föreningen projektbidrag.

Bidragsansökan skickas in digitalt via smartbook på kommunens hemsida gislaved.se och ska vara kulturnämnden tillhanda **senast 31 maj varje år**. Till ansökan ska bifogas verksamhetsberättelse, ekonomisk rapport, revisionsberättelse, verksamhetsplan för bidragsåret samt budget.

Vid prövning av bidrag tas hänsyn till föreningens totala ekonomiska och administrativa resurser i förhållande till verksamhetens särart. Prioritet ges åt verksamhet som bidrar till ett allsidigt kulturliv i hela kommunen.

Verksamhetsbidraget betalas ut senast 30 januari för avsett bidragsår.

När en ny förening bildas kan ansökan om verksamhetsbidrag skickas in till kulturförvaltningen på avsedd blankett. Verksamhetsbidraget fungerar då som startbidrag och betalas ut tre månader från den dag föreningen godkänns. Föreningen ska bedriva kontinuerlig verksamhet för att vara godkänd som bidragsberättigad.

Ansökan ska vara fullständigt ifylld för att behandlas.

2. Arrangemangs- och projektbidrag

Allmänna bestämmelser

Bidrag till arrangemang och projekt kan sökas av ideella föreningar för offentliga kulturarrangemang i Gislaveds kommun inom dans, musik, teater, hemslojd, bild och form, film och rörlig bild, litteratur, bildning samt museum och kulturarv. Bidrag kan även beviljas till kulturarrangemang som genomförs av en ideell förening som inte har kultur som sitt huvudsakliga ändamål.

Bidraget avser att stimulera arrangemang och projekt som bedöms vara värdefullt för kommunens invånare ur kultursynpunkt, leder till utveckling av kulturlivet och bidrar till ett varierat utbud i hela kommunen.

Bidrag skall i första hand lämnas för att ekonomiskt möjliggöra arrangemang och projekt som annars, på grund av omkostnader, inte skulle komma till stånd. Exempel på kostnader som

kan beviljas bidrag är gage/artistkostnad, resor, lokalhyror och marknadsföring. Exempel på kostnader som i regel inte beviljas bidrag till är inköp av material, servering eller försäljningsartiklar samt gåvor till artisten. Vid projekt av mer omfattande karaktär kan del av materialkostnad vara bidragsberättigat. Exempelvis till scenografi och kostym vid dans-, teater- och filmprojekt.

Arrangemang och projekt som samarrangeras av olika föreningar prioriteras.

Till arrangemang kan bidrag även betalas ut som en förlustgaranti, som endast faller ut när ett arrangemang går med ekonomisk förlust.

Beviljat bidrag betalas ut i efterskott när redovisningsblankett har inkommit. Undantag kan göras för projekt som pågår under en längre tid. Kulturnämnden beslutar om delutbetalningar efter särskild begäran i bidragsansökan. Dock måste minst 1/3 av beviljat bidrag betalas ut efter genomfört projekt och inkommen slutredovisning.

Bidraget kan minskas om arrangemanget ger ett överskott som är större än det beslutade bidraget. Detta sker efter särskild prövning av kulturnämnden.

En förening kan bara ansöka om bidrag från en kommunal nämnd till samma arrangemang eller projekt.

Bidrag beviljas inte till interna sammankomster så som årsmöten, konferenser, jubileer eller andra tillställningar som endast vänder sig till föreningens medlemmar och inbjudna gäster.

Arrangemangs- och projektbidrag beviljas efter gemensam handläggning av ansökningar av kulturförvaltningen. Handläggningen sker fyra gånger om året med följande senaste ansökningsdatum; 31 januari, 30 april, 31 juli och 31 oktober.

Villkor för bidragsgivningen

Som villkor för att bidrag skall utgå gäller:

- a) Att ansökan inkommit kulturförvaltningen senast två månader före arrangemanget
- b) Att bidragsansökan skickas in digitalt via smartbook på kommunens hemsida, gislaved.se
- c) Att arrangemanget äger rum i Gislaveds kommun.
- d) Att lokalen/platsen där arrangemanget genomförs är tillgänglighetsanpassad.
- e) Att arrangemang och projekt som vänder sig till barn och ungdomar är drogfritt.
- f) Att allmänheten har tillträde till arrangemanget och har informerats om arrangemanget genom lokal massmedia, sociala medier och/eller affischering.

- g) Att det tydligt framgår i marknadsföringen att arrangemanget genomförs med stöd från Gislaveds kommun. Arrangemanget ska läggas in i evenemangskalendern vastrasmaland.se
  - h) Att ansökan klart anger arrangemangets art, tid och plats, tidsrymd för projektet, medverkande och ansvariga för arrangemanget eller projektet.
  - i) Att ansökan innehåller en detaljerad kostnads- och inkomstkalkyl med uppgift om beräknade kostnader för gage, resor, lokaler och marknadsföring samt eventuella övriga specificerade kostnader. Beräknade inkomster är exempelvis entré, försäljning, sponsring, egen insats och ansökta bidragsmedel. Budgeten ska vara i balans för att ansökan ska behandlas.
  - j) Att bidrag som sökts eller erhållits från andra bidragsgivare redovisas.
  - k) Att redovisning av arrangemang/projekt ska ske senast två månader efter arrangemangets genomförande, annars återkallas beslut om beviljat bidrag. Förlängning av tiden för inlämnandet av redovisning kan beviljas efter beslut i kulturnämnden. Till redovisningen ska kvitto bifogas som styrker kostnader/intäkter.
-

Demokrativillkor för bidragsgivning

Bidrag lämnas inte till förening om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot idén om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Drog- och mobbingpolicyn

Förening där majoriteten av medlemmarna är barn och ungdomar ska ha en antagen policy mot droger och mobbing. Policyn ska vara antagen av föreningens årsmöte och ska årligen finnas med på föreningens ledarmöten/-utbildningar. Förening som antagit policy mot droger och mobbing ska första året lämna in denna till kulturnämnden för godkännande. Därefter ska föreningen årligen fylla i och lämna in blankett kallad Drog- och mobbingpolicy senast den 31 maj.

Kulturnämndens definition av drog och mobbing:

Drog är en substans som är berusande och/eller beroendeframkallande. Droger är med denna definition tobak, alkohol, narkotika, vissa läkemedel samt dopingpreparat.

Mobbing är när en eller flera individer, vid ett eller flera tillfällen utsätter en eller flera individer för kränkande ord eller handling.

Krav för godkännande av drog- och mobbingpolicy

Föreningens ordinarie verksamhet ska vara drogfri.

Policyn ska innehålla:

- a) Beskrivning av föreningens inställning samt vilka förhållningsregler föreningen har mot droger och mobbing.
- b) Hur föreningen agerar när någon (medlem och ledare) bryter mot policyn.
- c) Hur policyn förankras bland ledare och medlemmar inom föreningen.
- d) Varje ledare ska informera sin grupp om föreningens avståndstagande till droger och mobbing.
- e) Föreningen ska årligen arrangera en träff för ledare som syftar till ökad kunskap om droger och mobbing.

Kontrollinstrument

Kulturnämnden godkänner en förenings drog- och mobbningspolicy ett år i taget.

Föreningar ska vid begäran kunna informera muntligt om sitt drog- och mobbingarbete.

Sanktionssystem

Kulturnämnden äger rätt att sätta in sanktioner i de fall en förening inte lever upp till det drog- och mobbningsförebyggande arbete som föreningens drog- och mobbningspolicy anger.

Övrigt

Bidragsblanketter finns att få på kommunens hemsida gislaved.se/kultur

Frågor angående bidragsansökningar, Kontaktcenter telefon 0371-810 00

Tips på andra bidragsgivare

[Region Jönköpings län](#)

[Kulturrådet](#)

[Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor](#)

[Nordiska kulturfonden](#)

[Europeiskt resurscentrum för kultur, Intercult](#)

[EU:s landsbygdsprogram](#)

[Leader Västra Småland](#)

KULTURFÖRVALTNINGEN

Stortorget 1, 332 80 Gislaved

Tel. 0371-81000

kulturforvaltningen@gislaved.se